

ΕΦΗΜΕΡΙΣ ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ — ΙΔΙΟΚΤΗΤΗΣ Γ. Κ. Παπ

ΜΗΝΙΑΙΟΝ ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

ΔΙΔΕΤΑΙ ΔΩΡΕΑΝ ΕΙΣ ΤΟΥΣ ΑΝΑΓΝΩΣΤΑΣ ΤΟΥ ΗΜΕΡΗΣΙΟΥ ΦΥΛΛΟΥ

ΤΟ ΠΡΟΣΕΧΕΣ
ΟΓΔΟΟΝ ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ
ΘΑ ΠΕΡΙΕΧΗ 144 ΣΕΛΙΔΑΣ

[*Ἐκαστον Μηνιαῖον Παράρτημα θ' ἀποτελεῖται ἐξ 128 τοῦλάχιστον σελίδων. Οἱ συνδρομηταὶ λαμβάνουσι τὸ Μηνιαῖον Παράρτημα ἄνευ ἄλλης διατυπώσεως. Οἱ τακτικοὶ ἀναγνώσται ὀφείλουσι νὰ πέμπον εἰς τὰ Γραφεῖά μας κατὰ τὸ τέλος ἐκάστου μηνὸς τὰ ἀγορασθέντα φύλλα τῶν « Ἀθηνῶν » διὰ νὰ λάβωσι τὸ Παράρτημα δωρεάν καὶ ἀπηλλαγμένον ταχυδρομικῶν τελῶν].*

ΓΡΑΦΕΙΑ ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ
ΟΔΟΣ ΣΤΑΔΙΟΥ—ΑΠΕΝΑΝΤΙ ΤΗΣ ΒΟΥΛΗΣ

ΑΘΗΝΑΙ

ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ ΕΦΗΜΕΡΙΣ
ΙΔΙΟΚΤΗΤΗΣ Γ. Κ. ΠΩΠ

ΤΙΜΗ ΕΚΑΣΤΟΥ ΦΥΛΛΟΥ 10 ΛΕΠΤΑ

ΤΙΜΑΙ ΠΡΟΠΛΗΡΩΜΩΝ

[Διὰ τὰς «Ἀθήνας» καὶ τὸ Μηνιαῖον Παράρτημά
των ἐξ 128 τοῦλάχιστον σελίδων ἀποτελούμενον
κατὰ μῆνα]

ΕΣΩΤΕΡΙΚΟΥ

ΕΞΩΤΕΡΙΚΟΥ

*Ἐτησίαν..... Δρ. 30 *Ἐτησίαν..... Φρ. χρ. 40

*Ἐξάμηνος..... > 16 *Ἐξάμηνος... Φρ. χρ. 20

ΕΚΑΣΤΟΝ "ΜΗΝΙΑΙΟΝ ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ,,

Πωλούμενον χωριστὰ, τιμᾶται :

*Ἐν τῷ Ἐσωτερικῷ δρ. 2 καὶ ἐν τῷ Ἐξωτερικῷ φρ. χρ. 2,50

*Ἐλευθερον ταχυδρομ. τελεῶν

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΤΟΥ Ζ' ΜΗΝΙΑΙΟΥ ΠΑΡΑΡΤΗΜΑΤΟΣ ΤΩΝ "ΑΘΗΝΩΝ,,

ΜΗΝΙΑΙΟΝ ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

ΜΑΪΟΣ 1908

ΜΗΝΟΛΟΓΙΟΝ.....	Σελ.	3	ΑΣΙΑΣΙΑ Η ΤΟΥ ΠΕΡΙΚΛΕΟΥΣ ιστορική μελέτη ὑπὸ Ἀθαν. Εὐταξίου....	>	25
ΤΑ ΜΕΓΑΛΕΙΤΕΡΑ ΤΗΣ ΕΠΙΔΑΜΑΣΤΑ ΣΕΩΣ ΓΕΓΟΝΟΤΑ.....		4	ΠΟΙΑ Η ΑΙΓΥΠΤΟΣ ΤΗΣ ΣΗΜΕΡΟΝ ὑπὸ Ζεῶν Δ' Ἰβραϊ.....	>	33
ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΙΣ.....		5	Ο ΕΡΩΣ.—Ἱστορία καλλιτεχνῶν τοῦ Δανου συγγραφέως Μπαίργε Γιάνσδεν....	>	54
ΑΝΑΤΟΛΙΚΗ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΙΣ.....		6	Η ΦΥΣΙΚΗ ΜΟΡΦΩΣΙΣ ΤΗΣ ΓΥΝΑΙΚΟΣ ὑπὸ Μ. Μωῦσείδου ἱατροῦ.....	>	55
ΠΑΓΚΟΣΜΙΟΣ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΙΣ.....		7	Ο ΛΟΓΑΡΙΑΣΜΟΣ ΤΟΥ ΙΑΤΡΟΥ. Διήγημα τοῦ Ἰσπανοῦ συγγραφέως Ρ. Λαζάρου.....	>	58
ΧΡΗΜΑΤΙΣΤΙΚΗ ΑΓΟΡΑ ΑΘΗΝΩΝ ὑπὸ Ἰωάννου Φωτίου τραπεζομεσίτου....		8	ΟΛΟΚΛΗΡΟΝ ΤΟ ΦΙΛΟΣΟΦΙΚΟΝ ΣΥΣΤΗΜΑ ΤΟΥ ΤΟΛΣΤΟΗ.....	>	60
ΣΦΑΓΕΙΑ ΚΑΙ ΖΩΑΓΟΡΑΙ ὑπὸ Ν. Μάζη ἀρχιτέκτονος-Μηχανικοῦ.....		9	ΑΙ ΙΔΕΑΙ ΤΗΣ ΚΥΡΙΑΣ ΩΒΡΑΙ. Δράμα ὑπὸ Ἀλεξάνδρου Δουμά (υἱοῦ), κατὰ μετὰφρασιν Μπάμπη Ἀννίνου.....	>	65
ΕΙΣ ΤΗΝ ΝΗΣΟΝ ΤΗΣ ΝΑΥΣΙΚΑΣ Περιγραφή ὑπὸ τοῦ κ. Φ. Ἐνγκελ συντάκτου τοῦ »Τάγματιλαττ τοῦ Βερολίνου		12	ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΗΣ ΑΡΧΑΙΑΣ ΓΕΩΓΡΑΦΙΑΣ, ὑπὸ Ἀλεξάνδρου Μ. Καράλη.....	>	100
ΕΙΣ ΤΑ ΠΕΡΙΧΩΡΑ ΤΗΣ ΚΕΡΚΥΡΑΣ. Περιγραφή τοῦ κ. Ἀλφ. Ὀλτσμπουκ συντάκτου τοῦ «Ἐγγωρίου Ἀγγελιοφόρου» τοῦ Βερολίνου.....		14	ΠΑΓΚΟΣΜΙΟΣ ΚΙΝΗΣΙΣ.—Ἐπιστήμαι — Γράμματα — Τέχναι.....	>	118
Η ΜΑΛΤΑ διήγημα τοῦ κ. Ἰω. Α. Χατζηδημητρίου, βραβευθὲν εἰς τὸν συγγραφικὸν Διαγωνισμὸν.....		17	ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΚΑΙ ΣΕΛΙΔΕΣ — Παιδαγωγικά ζητήματα — Ποιήματα — Ἡ Μαγειρική τῆς Οἰκοκυρᾶς — Ὁ Συρμὸς καὶ τὸ Καλλυντήριον τῶν Κυριῶν — Ἱατρικά Δελτία — Πρακτικαὶ Γνώσεις — Γνώμαι καὶ Παραομιαί — Μικροὶ Διαγωνισμοὶ — Ποικίλα — Εἰδοποιήσεις.....		118-128
ΠΡΟΚΗΡΥΞΙΣ ΝΕΟΥ ΣΥΓΓΡΑΦΙΚΟΥ ΔΙΑΓΩΝΙΣΜΑΤΟΣ.....		21			
Ο ΜΙΚΡΟΣ ΝΕΙΑΣ διήγημα τοῦ Δανου συγγραφέως Ριχάρδου Γένσεν.....		22			
Ο ΠΙΓΑΣ τοῦ Ράσσου διηγηματογράφου Λεωνίδα Ἀνδρέϊεφ.....		24			

ΜΗΝΟΛΟΓΙΟΝ

ΜΑΪΟΣ

Ἡμέραι 31 — Ὁ ἥλιος εἰς τοὺς Λιδύμους

Ν.	Π.	Ἡμέρ.	Ἡμέρ.
14	1	Πέμπτη	Ἱερσμίου τοῦ προφήτου.
15	2	Παρασκ.	Ἡ ἀνακ. λειψ. Ἀθανασίου τοῦ Μεγ.
16	3	Σάββατ.	Τιμοθέου καὶ Μαύρας τῶν μαρτύρων.
17	4	Κυριακή	Τοῦ Ἡρακλίου.
18	5	Δευτέρα	Εἰρήνης μεγαλομάρτυρος.
19	6	Τρίτη	Ἰώβ τοῦ πολυάθλου. Σαραφείμ τοῦ ὄσ.
20	7	Τετάρτη	Τῆς Μεσοπεντηκοστῆς.
21	8	Πέμπτη	Τοῦ ἁγ. Ἰωάννου τοῦ Θεολόγου.
22	9	Παρασκ.	Ἡσαίου τοῦ προφ. Χριστοφόρου μάρ.
23	10	Σάββατ.	Σίμωνος ἀποστόλου τοῦ Ζηλωτοῦ.
24	11	Κυριακή	Τῆς Σαμαρείτιδος.
25	12	Δευτέρα	Ἐπιφανίου ἐπισκ. Κύπρου.
26	13	Τρίτη	Γλυκερίας μάρτυρος. Εὐθυμίου.
27	14	Τετάρτη	Ἰσιδώρου μάρτυρος τοῦ ἐν Χίω.
28	15	Πέμπτη	Παχωμίου τοῦ μεγάλου Ἀχιλλίου ἀρχ.
29	16	Παρασκ.	Θεοδώρου τοῦ Ἁγιασμένου, Νικολάου.
30	17	Σάββατ.	Ἀνδρονίκου καὶ Ἰουνίας τῶν Ἀποστ.
31	18	Κυριακή	Τοῦ Τυφλοῦ, Πέτρου καὶ τῶν μαρτ.
1	19	Δευτέρα	Πατρικίου Προύσης ἱερ. Κυριακῆς μ.
2	20	Τρίτη	Θαλλελαίου μάρτυρος.
3	21	Τετάρτη	Κωνσταντίνου καὶ Ἐλένης.
4	22	Πέμπτη	Τῆς Ἀναλήψεως
5	23	Παρασκ.	Μιχαὴλ ἐπισκόπου Συνάδων τοῦ ὄμολ.
6	24	Σάββατ.	Συμεῶν τοῦ ἐν τῷ Θαναμαστῷ Ὄρει.
7	25	Κυριακή	Τῶν ἁγίων Πατέρων.
8	26	Δευτέρα	Κάρπου τοῦ Ἀποστόλου.
9	27	Τρίτη	Ἑλλαδίου μάρτυρος.
10	28	Τετάρτη	Εὐτυχοῦς ἱερομάρτυρος ἐπ. Μελιτινῆς.
11	29	Πέμπτη	Θεοδοσίας μάρτυρος.
12	30	Παρασκ.	Ἰσαακίου τοῦ δόσιου.
13	31	Σάββατ.	Ψυχοδάββατον.

ΜΕΤΕΩΡΟΛΟΓΙΚΟΝ ΔΕΛΤΙΟΝ ΤΟΥ ΜΗΝΟΣ

Ὁ Ἀπρίλιος ὑπῆρξεν ἐξαιρετικῶς θνελλῶδης διὰ τὸν ἄλλον κόσμον καὶ πλήμυραι καὶ καιαστροφαὶ καὶ ἀπειλαὶ ἀκόμη ἐκρήξεων ἐσημειώθησαν.

Ἡ μεγίστη ὄμως καταστροφή ἐκ κυκλώνας ἐγένετο περὶ τὸν κόλπον τοῦ Μεξικοῦ, ὅπου ἐκατομιάδες ἀνθρώπων ἐπνίγησαν καὶ ζημίαι ἐκατομμυρίων δολλαρίων ἐπῆλθον. Ἐν Ἑλλάδι ὑπῆρξεν ὁ Ἀπρίλιος ἀφελίμως ὑγρὸς καὶ βροχερός, μόλις δὲ κατὰ τὰς τελευταίας αὐτοῦ ἡμέρας εἰδείξεν, ὅτι εἰσερχόμεθα πλέον πρὸς τὸ θέρος. Ὁ Ἀπρίλιος ὑπῆρξεν εὐεργετικώτατος ἐν γένει διὰ τὴν γεωργίαν. Ἄς εὐχηθῶμεν νὰ τὸν μιμηθῆ καὶ ὁ Μάιος.

ΤΑ ΕΥΑΓΓΕΛΙΑ ΤΩΝ ΚΥΡΙΑΚΩΝ

Α' Κυριακή	5	Μαΐου	Ἰωάν. ιζ' 1—18.
Β' Κυριακή	12	»	Ἰωάν. ιζ' 37—η' 12.
Γ' Κυριακή	19	»	Ματθ. ι' 32-38 ιδ' 27-30
Δ' Κυριακή	26	»	Ματθ. δ' 18—28.

ΜΕΓΑΛΑΙ ΕΟΡΤΑΙ

7	Μαΐου	Τῆς Μεσοπεντηκοστῆς.
18	»	Τοῦ Τυφλοῦ.
21	»	Κωνσταντίνου καὶ Ἐλένης.
25	»	Τῶν ἁγίων πατέρων.

ΦΑΣΕΙΣ ΤΗΣ ΣΕΛΗΝΗΣ

3	Μαΐου	Πηνσέληνος ὥρᾳ 6, καὶ λ. 6 π. μ.
9	»	Σελήνης τελευταῖον τέταρτον ὥρα 1, λεπτὰ 51 π. μ.
16	»	Νέα Σελήνη ὥρα 4, λ. 49 π. μ.
24	»	Σελήνης πρῶτον τέταρτον ὥρα 6 καὶ λεπτὰ 30 π. μ.

ΩΡΟΣΚΟΠΙΟΝ

Ὁ ἥλιος εὐρίσκεται τὸν μῆνα τοῦτον εἰς τὸν Ἀστερισμὸν τῶν Διδύμων. Οἱ δίδυμοι Κάστωρ καὶ Πολυδεύκης, οἱ μεταξὺ τῶν ἀστερισμῶν καταταχθέντες, ἐμπνέουν τὴν φιλίαν. Ἴ ἄνδρες, λέγει ἐπὶ λέξει τὸ προγνωστικὸν τῆς ὠροσκοπίας ἐξ ἧς ἀρνούμεθα τὴν πρόβλεψιν καὶ τὰς παρατηρήσεις ταύτας ὑπὸ τὴν ἐπῆρσιαν τοῦ ἀστερισμοῦ τοῦτου γεννώμενοι ἔχουσι φυσιογνωμίαν εὐχάριστον καὶ καρδίαν ἐξαιρετικὴν. Προικισμένοι διὰ πνεύματος καὶ γενναιοφροσύνης, ἔχουσι τάσιν πρὸς τὰ ταξείδια καὶ ἀγάπην πρὸς τὰς τέχνας ἀνηφοῦσι τὸν πολλαπλασιασμὸν τῆς περιουσίας τῶν, χωρὶς ὅμως καὶ νὰ σπαταλῶσιν αὐτήν. Σύρονται ὑπὸ τῆς φιλίας καὶ τοῦ ἔρωτος, ἀλλὰ δὲν εἶνε καὶ φιλόδοτοργοι ὡς γονεῖς. Αἱ γυναῖκες, περικαλλεῖς καὶ ἐρωτύλαι, ἀφελεῖς καὶ γλυκεῖαι, εἶνε καὶ ἔσοχην ἀγαπηταὶ καὶ προσωρισμένοι διὰ τὴν εὐτυχίαν ἐαυτῶν καὶ τῶν ἄλλων. Ἄς δυσπιστῶσιν ὅμως πρὸς τοὺς ἄνδρας κατὰ τὴν πρῶτην αὐτῶν νεότητι! Ἄν θὰ εὐτυχήσωσιν ὑπανδρευόμενοι ἄνδρα γέροντα ἢ πολὺ νέον. Ἄν εἶνε τόσον ἔσοχοι ὡς οἰκοδόσονται προτιμῶσι δὲ τῶν πεζῶν φροντίδων τοῦ οἴκου τὴν μουσικὴν καὶ τὴν ζωγραφικὴν καὶ ἀρέσκονται εἰς τὴν ἀνάγνωσιν τερπνῶν βιβλίων.

ΔΗΜΩΔΗ ΔΙΣΤΙΧΑ ΤΟΥ ΑΠΡΙΛΙΟΥ

Στὸν καταραμένο τόπο
τὸ Μάη τὸ μῆνα βρέχει.

Μάης ἄβροχος
τρυγητὴς χαρούμενος.

Ὁ Μάης ἔχει τὸνομα
καὶ Ἀπρίλης τὰ λουλούδια.

1 Μαΐου

1821. Μάχη ἐν Γαλατσίῳ 43 Ἑλλήνων καὶ διάσωσης αὐτῶν ἐν καιρῷ νυκτός.

2 Μαΐου

1821. Ὁ Χαράλαμπος Βελαώτης μετὰ 26 ἄλλων περικυκλωθεὶς παρὰ τὸ χωριὸν τοῦ Πύργου Λαντσόι ὑπὸ τῶν Τούρκων Λαχωιτῶν ἀποθνήσκει γενναίως μαχόμενος.

1829. Παράδοσις διὰ συνθήκης τοῦ Μεσολογγίου καὶ Αἰτωλικοῦ εἰς τοὺς Ἕλληνας καὶ ἀναχώρησις τῶν Τούρκων.

3 Μαΐου

1821. Ἀποκεφάλισις ἐν Κωνσταντινίῳ τοῦ γηραιοῦ ἐπισκόπου Μυριουπόλεως.

1831. Ἐναρξίς τῶν μαθημάτων τοῦ Πανεπιστημίου τοῦ Ὁθωνοῦ τοῦ καιμένου κάτωθι τῆς Ἀκροπόλεως καὶ σωζομένου εἰσέτι.

1843. Ἀποκλεισμός τῆς Κρήτης ὑπὸ τοῦ τουρκικοῦ στόλου καὶ ἀπόβασις στρατευμάτων εἰς τὴν ξηρὰν πρὸς κατάπνιξιν τῆς ἐξεγερθείσης ἐπαναστάσεως.

4 Μαΐου

1821. Ἀποκεφάλισις ἐν Κωνσταντινίῳ 4 φυλακισμένων ἀρχιερέων τοῦ Δέρκων, Ἀδριανουπόλεως, Τυρνόβου καὶ Θεσσαλονίκης.

5 Μαΐου

1822. Σύστασις τάγματος φιλελλήνων ὑπὸ τὸν Δάνιαν.

1827. Παράδοσις τοῦ Χλομουτίου εἰς τὸν Ἰμβραήμ πασᾶν καὶ αἰχμαλωσία 1800 περίπου ψυχῶν.

6 Μαΐου

1821. Συνθηκολογία τῶν ἐν τῷ φρουρίῳ τοῦ Νεοκάστρου πολιορκουμένων Ἑλλήνων ὑπὸ τοῦ Ἰμβραήμ περὶ παραδόσεως τοῦ φρουρίου.

7 Μαΐου

1821. Ἐναρξίς τῆς ἐπαναστάσεως ἐν Μαγνησίᾳ.

8 Μαΐου

1821. Εἰς τὸ Χάνι τῆς Γραβιάς ὁ Ὀδυσσεὺς Ἀνδρουτσὸς ἐγκλεισθεὶς μετὰ 100 περίπου γενναίων ἀνδρῶν, ἀπέκρουσε τὰς ἐπανειλημμένας ἐφόδους τῶν στρατευμάτων τοῦ Ὁμέρ Βρυώνη καὶ Κιοσσὲ Μεχμέτ Πασᾶ καὶ τὴν αὐγὴν ἐξελεθῶν τοῦ χανίου μετὰ τῶν ἀνδρῶν του, σώζεται ἀπολέσας δύο μόνον.

1829. Ἀναχώρησις ἐξ Ἑλλάδος τοῦ στρατηγοῦ Μαΐζωνος.

9 Μαΐου

1821. Ἀπόβασις εἰς Γλαρέζαν ἐκ Κεφαλληνίας τοῦ Ἀνδρέου Μεταξᾶ μετὰ 280 Κεφαλλήνων καὶ ἰκανῶν πολεμοφοδίων.

10 Μαΐου

1828. Ἐξοδος τοῦ ὑπὸ τὸν Ἀστιγγοῦ Ἑλληνικοῦ στόλου πρὸς ἄλωσιν τοῦ Αἰτωλικοῦ, κατεχομένου ὑπὸ τῶν ἔχθρῶν.

11 Μαΐου

1823. Ἀγκυροβολία τοῦ ὑπὸ τὸν Χορσέφ πασᾶν τουρκικοῦ στόλου πρὸ τῆς Καρύστου καὶ διάλυσις τῆς ὑπὸ τοῦ Κριεζώτου πολιορκίας τοῦ φρουρίου.

12 Μαΐου

1821. Ἐκστρατεία τῶν ἐν Τριπόλει Τούρκων ὑπὸ τὴν ἀρχηγίαν τοῦ Κεχαγιάμπεη κατὰ τῶν ἐν Βαλτετσίῳ ὠχυρωμένων Ἑλλήνων.

1828. Παραίτησις τοῦ Φαβιέρου ἀπὸ τῆς ἀρχηγίας τοῦ τακτοῦ καὶ διορισμός τοῦ Ἀΐδεκ.

13 Μαΐου

1821. Κατὰ τὴν ἐν Βαλτετσίῳ μάχην ἐφρονεύθησαν οἱ Τούρκοι καὶ ἐλάχιστοι Ἕλληνες.

1843. Ἀνακομιδὴ τῶν λειψάνων τοῦ Δ. Ὑψηλάντου ἐκ τοῦ ἐν Ναυπλίῳ ναοῦ τοῦ Ἁγίου Γεωργίου.

14 Μαΐου

1822. Ἐκστρατεία τοῦ Χορσέδ πασᾶ ἐξ Ἰωαννίνων μετὰ 14 χιλ. Τούρκων κατὰ τοῦ Σουλίου.

1823. Νίκη τῶν Ἑλλήνων ἐν Τρίκερι τῆς Μαγνησίας καὶ κατάληψις τοῦ Ἀλατᾶ ὑπὸ τοῦ Γάτσου.

1821. Μάχη εἰς Τρύβαλιμ τῶν Ἀποκορώνων 140 Κρητῶν κατὰ Τουρκικοῦ στρατοῦ.

16 Μαΐου

1821. Ἐναρξίς τῆς Ἐπαναστάσεως ἐν Μακεδονίᾳ.

18 Μαΐου

1828. Μάχη παρὰ τὸ Φραγκοκάστελλον τῆς Κρήτης καὶ καταστροφὴ τοῦ ὑπὸ τὸν ΧατζήΜιχάλη Ἑλληνικοῦ ἱππικοῦ θάνατος 338 Ἑλλήνων καὶ ἰσαριθμῶν Τούρκων.

19 Μαΐου

1821. Ἐγκαταλειφάντων ἐκ φόβου τὸ Μεσολόγγιον τῶν αὐτῶν Τούρκων, οἱ κάτοικοι ὑψοῦσι τὴν σημαίαν τῆς ἐπαναστάσεως καὶ καταλαμβάνουσι τὸ διοικητήριον.

1825. Ναυμαχία τοῦ Ἑλληνικοῦ στόλου μετὰ τοῦ Τουρκικοῦ παρὰ τὸν Καφηρέα.

1825. Μάχη ἐν Μανιακίῳ 690 Ἑλλήνων πρὸς τοὺς Ἰνδιάνους Ἀραβας. Ἡρωϊκὸς θάνατος τοῦ Γρηγορίου Διάκου.

1826. Θάνατος τοῦ φιλελλήνου Ἀστιγγοῦ ἐν Ζακύνθῳ ἐκ τραύματος, ὅπερ ἔλαβε κατὰ τὴν ἐξοδὸν πρὸς ἄλωσιν τοῦ Αἰτωλικοῦ. Τὸ σῶμά του μετεφέρθη καὶ ἐστάλη εἰς Πόρον.

21 Μαΐου

1838. Παραίτησις τοῦ Λεοπόλδου πρίγκηπος τοῦ Σάξου βούργου ὡς βασιλέως τῆς Ἑλλάδος.

22 Μαΐου

1823. Ἀπόβασις εἰς Κρήτην τοῦ ὑπὸ τὸν Ἐπαμ. Τομπάζην, ὅστις διωρίσθη ἀρμοστής τῆς νήσου, στρατοῦ ἐκ 1200 ἀνδρῶν καὶ 15 κανονίων εἰς τὸν λιμένα Δραπανιά παρὰ τὸ Κίσαμον.

23 Μαΐου

Τέσσαρες χιλιάδες Τούρκοι ἐκ Τριπόλεως ἐπέρχονται κατὰ τῶν εἰς Βέρβαινα ἐστρατοπεδευμένων Ἑλλήνων.

25 Μαΐου

1823. Παράδοσις διὰ συνθήκης τοῦ φρουρίου Κισσάμου εἰς τὸν Ἐμ. Τομπάζην ἀρμοστοῦ τῆς Κρήτης.

28 Μαΐου

1821. Ἐντρομος φυγὴ τοῦ Τουρκικοῦ στόλου ἐξ Ἐρεσσοῦ.

1825. Πυρπόλησις τῶν Καλαμῶν ὑπὸ τοῦ Ἰμβραήμ πασᾶ.

29 Μαΐου

1821. Σύστασις Ἑλληνικοῦ στρατοπέδου ἐν Τρικόρφῳ ὑπὸ τοῦ Πετρόμπεη, Κολοκοτρώνη, Γιατράκου καὶ ἄλλων.

1828. Καταβύθισις Τουρκικῆς κοβέρτας καὶ τινος μικροτέρου πλοίου παρὰ τὴν Μιτυλήνην ὑπὸ τῆς φρεγάτας «Ἑλλάς» τῆς ὁποίας ἐπέβαιναν ὁ Μιαούλης.

30 Μαΐου

1823. Εἰσβολὴ τῶν ὑπὸ τὸν Ἐμμ. Τομπάζην Ἑλλήνων εἰς τὴν ἐπαρχίαν Σελίνου τῆς Κρήτης. Πολιορκία τῶν ἐν Κανθάνῳ Τούρκων.

31 Μαΐου

1821. Ἀψιμαχία ἐν Ἀντίσσοφ καὶ τραυματισμός τοῦ Καραϊσκάκη.

ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΙΣ

ΑΠΡΙΛΙΟΣ 1908

Ἡ ἄνω ἢ Βουλὴ ἔληξεν ἡρέμως ψηφισθείσης καὶ τῆς ναυτικῆς πιστώσεως διὰ τὴν μετάκλησιν ὀργανωτοῦ καὶ μετὰ κοινὴν ὑποχώρησιν ὀλοκλήρου τῆς ἀντιπολιτεύσεως, ἐνῶ κατὰ τὴν τελευταίαν συνεδριάσιν τῆς διενεμήθησαν κατὰ τὸ εἶδος τὰ λάφυρα τοῦ προϋπολογισμοῦ, αἴφνης νέαι πολιτικαὶ ἀνωμαλίας ἀνεφάνησαν. Ἐνῶ ὁ Κάτζερ μετ' ὀλοκλήρου σχεδὸν τῆς οἰκογενείας του εὐρίσκειτο εἰς τὸ «Ἀχιλλεῖον» τῆς Κερκύρας, μετέβη ἐκεῖ καὶ ὁ πρωθυπουργὸς κ. Γ. Θεοτόκης. Φυσικῶς συνηντήθη μετὰ τοῦ ἡμετέρου Βασιλέως ὅστις παρέμεινε ἐκεῖ καθ' ὄλον τὸν χρόνον τῆς διαμονῆς τοῦ Κάτζερ. Ἡ συνέντευξις καὶ αἱ συνομιλίαι τοῦ Βασιλέως καὶ τοῦ πρώτου συμβούλου του, ἔδωκαν ἀφορμὴν, ὅπως ἐπιταθῆ φήμη περὶ ὑπουργικῆς μεταρρυθμίσεως διὰ τῆς ἀντικαταστάσεως τριῶν ὑπουργῶν καὶ τῆς συμπληρώσεως τοῦ ὑπουργείου τῶν Οἰκονομικῶν ἢ τῶν Ἐσωτερικῶν, ἅτινα διευθύνει εἰς καὶ μόνος ὑπουργὸς μετὰ τὴν παραίτησιν τοῦ βουλευτοῦ Παρνασσίδος κ. Α. Σιμοπούλου.

Ἡ φήμη αὕτη, συνδυαζομένη καὶ μετὰ τινὰς ἐλπίδας συμπράξεως ἐν τῷ ὑπουργικῷ συμβουλίῳ, ἔγενε ἀφορμὴ ὅπως καὶ δύο μέλη ἐκ τῆς ὁμάδος τοῦ Δραγουμικοῦ κόμματος ἀποσπασθῶσι καὶ προσχωρήσωσι εἰς τὰς κυβερνητικὰς τάξεις ἐπὶ τῆς ἐλπίδι χαρτοφυλακίων ὑπουργικῶν.

Ἄλλ' ἢ μεταρρυθμίσεις, μὴ παραιτηθέντων, ἐπιβλεπόμενος, τῶν ὑπὸ ἀντικατάστασιν ὑπουργῶν ἐματαιώθη.

Ὅπως ἢ ματαιώσις τῆς μερικῆς παραίτησεως ἀρτῆς ὡς κληρονομίαν εἰς τὸν ἐπερχόμενον μῆνα τὴν δεδαιώσιν γενικῆς μεταρρυθμίσεως, παραίτουμένης ὀλοκλήρου τῆς κυβερνήσεως, καὶ ἀναματαιώζοντος πάλιν τοῦ κ. Γ. Θεοτόκη κυβερνήτην μετὰ νέους ὑπουργούς.

Ἐνῶ τοιαύτη εἶνε ἡ πολιτικὴ κατάστασις, προαλοῦσα συγγραφὴν ὀλοκλήρων στηλῶν καθ' ἑκάστην εἰς τὰς ἐφημερίδας, ἀγγελμα ἐξόχως εὐάρεστον ἦλθεν ἀπὸ τὴν Κρήτην ἵνα ἀναζωογονήσῃ

ἀληθῶς τὴν βαρύθυμον ὀμολοσίαν γνώμην.

Αἱ Δυνάμεις συνεπεῖς πρὸς τὰς ὑποσχέσεις ἃς ἔδωκαν διὰ τῆς διακοινώσεως αὐτῶν τοῦ Ἰουλίου τοῦ 1906, τῆς προκληθείσης ὑπὸ τῶν αἰτημάτων τῆς ἐπαναστάσεως τοῦ Θερίσου προέβησαν εἰς τὴν δήλωσιν, ὅτι θ' ἀρχίσωσιν ἀποσύρουσαι τὸν στρατὸν τῆς κατοχῆς. Ἐν τῇ νέᾳ των ταύτῃ διακοινώσει αἱ Δυνάμεις προσθέτουσιν ὅτι ἡ ἀπομάκρυνσις θὰ ἀρχίσῃ διαδοχικῶς καὶ δὲν θὰ παραταθῆ πλέον τοῦ ἐτους.

Ὅσοι παρηκολούθησαν μετὰ προσοχῆς δίχως πλάνης καὶ ἀνευ προκαταλήψεως τὰ Κρητικὰ πράγματα θὰ κατανοοῦν, ποίας σημασίας ὑπῆρξεν ἡ λύσις αὕτη καὶ πῶς ἢ πάντοτε ἐπιζητηθεῖσα ἴδρυσις τῆς πολιτοφυλακῆς ἐν τῇ νήσῳ θὰ ἐγένετο ἀφορμὴ ἔτη πολλὰ πρότερον νὰ ἐβλεπετὴν ἐθνικὴν αὐτῆς ἀποκατάστασιν ἢ νήσος. Εὐτυχῶς, ἔστω καὶ ἀργά βαίνομεν πρὸς τὴν ὀριστηκὴν ἐπίλυσιν τοῦ Κρητικοῦ ζητήματος. Ἡ νῆτος μετὰ ἀντιπολιτευσιν συμπράττουσαν μετὰ τοῦ Ἰπάτου Ἀρμοστοῦ κ. Α. Ζαΐμη ὅπως ταχύτερον ἐπιτευχθῆ τὸ αἶσιον γεγονός, ὁ Κρητικὸς λαὸς μετὰ τὴν ὀξυτάτην αὐτοῦ διάνοιαν κατανοήσας τέλος, ὅτι διὰ πολιτικῆς τοιαύτης δύναται νὰ φθάσῃ εἰς τὸ τέρμα τῶν μεγάλων του ἀγώνων καὶ οἱ Ἕλληνες ἀξιωματικοὶ οἱ ὀργανώσαντες τὴν θαυμαστὴν πολιτοφυλακὴν τῶν Κρητῶν, δύνανται μετὰ γαλήνης καὶ πεποιθήσεως ν' ἀποβλέπωσιν εἰς τὸ μέλλον.

Ὅταν ἀπέλθῃ καὶ ὁ τελευταῖος στρατιώτης τῆς διεθνοῦς κατοχῆς λαμβάνων ἐκείθεν καὶ τὰς σημαίας τῶν προστατίδων Δυνάμεων, ἡ νῆτος ἐξέρχεται τῆς διεθνοῦς αὐτῆς θέσεως εἰς ἣν εἶνε καταδεδεικασμένη. Κυρία πλέον ἐαυτῆς θὰ δύναται νὰ διαθέσῃ τὰς τύχας τῆς.

Καὶ οὕτω δὲν θὰ παρέλθωσιν ἴτως μῆνες πολλοὶ ὅποτε ἀπὸ ἄκρου εἰς ἄκρον τῆς Ἑλληνικῆς πατρίδος θ' ἀντηχήσῃ ἡ πραγματοποιήσις ἐνὸς προαιωνίου πόθου διὰ τῆς ζητωκραυγῆς «Ζήτω ἡ ἐνωθεῖσα μετὰ τῆς μητρὸς Ἑλλάδος Κρήτη!»

ΑΝΑΤΟΛΙΚΗ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΙΣ

ΑΠΡΙΛΙΟΣ 1908

Δύναται τις νὰ εἶπῃ ὅτι ἀγόνως κατηναλώθη ὁ Ἀπρίλιος ὀλόκληρος εἰς ματαίαις ἀπειλάς τοῦ Πατριαρχείου, αἵτινες ἔπαυσαν ἀτυχῶς νὰ ἔχουν τὸ ἀπαιτούμενον κῶρος διότι καὶ ἀπὸ μακροῦ ἔπαυσαν ἐφαρμοζόμεναι. Καὶ ἠθωώθη μὲν ὁ Μητροπολίτης Δράμας ὑπὸ τῆς Ἱερᾶς Συνόδου δικασθεὶς διὰ τὴν ἐξυφανθεῖσαν περὶ τὴν Σεβασμιότητά του συκοφαντίαν, ἀλλ' ὁ Μέγας Βεζύρης μὲ τὴν ἀναμενομένην ὡς πάντοτε αὐθάδειαν οὐδαμῶς ἀνεγνώρισε τὴν ἀθώωσιν ταύτην δι' ἣν μάλιστα καὶ ἀπορίαν ἐξέφρασεν. Ἦ ἄλλα ἐκκλησιαστικὰ ζητήματα εἰς τὴν αὐτὴν ἀξιοθρήνητον ἐκκρεμότητα τελοῦσιν ἔνεκα τῆς ἀξιοκατακρίτου ἀδραναείας ἥτις ὡς τὰ πράγματα δηλοῦσιν δὲν ὀφείλεται εἰς τὸ Μικτὸν Συμβούλιον.

Ὅσον ἀφορᾷ τὸ Κυπριακὸν ζήτημα τὸ ὁποῖον τόσον ἀστόχως, ὡς ἄλλως τε προεβλέπετο, ἀπὸ καιροῦ, διεχειρίσθη ἡ Α. Θ. Παναγιότης, τοῦτο φαίνεται ὅτι θὰ εἰσέλθῃ ὡς μὴ ὀφείλει εἰς διοικητικὸν στάδιον ὅπου τὸ ἐξώθησε παράλογος παρέμβασις τῆς πατριαρχικῆς θελήσεως. ἐκεῖ ὅπου μόνη πλέον ἢ λαϊκὴ πλειοψηφία τῶν Κυπρίων κατὰ τε τὰ θέσμια καὶ κατὰ τὴν λογικὴν ἠδύνατον νὰ ἐκφέρῃ τὴν γνώμην τῆς.

Ἄλλ' ὁ Πατριάρχης ἄλλως ἔγνω, καὶ εἰς τὴν ἰδίαν μόνον γνώμην στηριζόμενος, ἐνέσπειρε, χωρὶς βεβαίως νὰ θέλῃ, τοιαύτην διχόνοιαν εἰς τὸν μέχρις ὥρας ἀρμονικῶς διαβιοῦντα Κύπριον λαόν, ὅστις καὶ μετὰ πολλῆς χαρᾶς ἔμαθεν ὅτι ὁ ἔξαρχος τοῦ Οἰκουμενικοῦ Θρόνου Μητροπολίτης Ἀγχιάλου μετέβη εἰς Μικρὰν Ἀσίαν ἵνα ἐξετάσῃ τὸ Ἀντιοχικὸν ζήτημα.

Ἐδῆς ἔργον θὰ ἦτο ἵνα προσεκτικώτερος καταστῆ ὁ Ἀγχιάλου Βασίλειος ἵνα μὴ καὶ εἰς τὸ Ἀντιοχικὸν κλίμα τὰ αὐτὰ ὡς καὶ ἐν Κύπρῳ σφάλματα διαπράξῃ.

Ἐν Μακεδονίᾳ ἀφ' ἑτέρου ὁ φυλετικὸς ἀνταγωνισμὸς καίτοι μὴ διερχόμενος ὀξεῖαν τινὰ κρίσιν, ὑφίσταται πάντοτε ἄγριος, τῆς

ἀντεκδικήσεως ἀπαιτουμένης οὐχὶ ἀπὸ ταπεινοῦ τινος σκοποῦ, ἀλλὰ πρὸς ἀναδάροσιν τῶν ἠθικῶς καταλεπτοκότων ὁμογενῶν καὶ πρὸς ἀπόκρουσιν τῶν Βουλγαρικῶν ὀρδῶν, ἀπαρὰ τὰς διχονοίας των ἐξακολουθοῦν ἀποστέλλοντα τὰ βουλγαρικὰ κομιτᾶτα.

Ἐσχάτως μάλιστα καὶ οἱ Ἀλβανοὶ ἐσκέφθησαν ἐνόπλιως νὰ διαμαρτυρηθῶσιν. Παρεξηγήσαντες τὴν γνώμην ἣν ὁ διαπρεπὴς Τουρκαλβανὸς Κιεμάλ βέης διετίπωσε λίαν προοφῶς συνδυάζων τὰ πάντα διὰ τῆς ἐξοικονομήσεως τῶν δύο πρωτευουσῶν, οἱ Ἀλβανοὶ διενοήθησαν ὅτι καιρὸς ἦτο νὰ δράσουν. Δὲν ἐπρόλαβον ὁμοῦ διότι αἱ Τουρκικαὶ ἀρχαὶ εἰδοποιηθεῖσαι ἐγκαίρως ἀπόδησαν τοὺς ἀντάρτας, σχόντας μάλιστα μεγάλας ἀπολείας.

Ἄλλ' ὅ,τι κυρίως θλίβει τοὺς εἰδότας εἶνε ἡ ἀπὸ τινος χρόνου ψιθυριζομένη σκέψις περὶ Ἑλληνοσερβικῆς συμπράξεως ἐπὶ τοῦ Ἀνατολικοῦ ζητήματος. Ὑπὸ ποίους ὄρους καὶ ὑποποίας συνθήκας πρόκειται νὰ ἐφαρμοσθῇ ἡ σύμπραξις αὕτη δὲν λέγεται. Ἄλλ' οὐδ' εἶνε δυνατόν νὰ ἐρωτηθῇ καὶ ὑπὸ ποίας συνθήκας δύνανται οἱ Ἕλληνες νὰ συμπράξουν μετὰ λαοῦ γνησιῶς σλαβικοῦ καὶ κατ' ἀκολουθίαν ἑθρικῶς πρὸς τὸ ἑλληνικὸν ἔχοντος οὐ μόνον ἐν τῷ νῦν ἀλλὰ καὶ καὶ διὰ παντός καὶ δὴ ἐν τῷ μέλλοντι. Τοιαύτη ἀσύνητος πολιτεία ἠθέληεν εἰς μεγίστους κινδύνους ἐκθέσει τὴν Ἑλλάδα ἣτις ἤδη ἐκτεθεῖσα μὲ τοὺς Βουλγάρους καὶ μὲ τοὺς Ρουμάνους, ἀξία κατακρίσεως ἐθεωρήθη παρὰ πάντων καὶ ἐπλήρωσεν αὐτὴ δύστηνῶς τ' ἀσύνητα σφάλματα ἀγνοούντων τὰ πράγματα ἀνδρῶν.

Ὑπάρχει ἀκόμη καιρὸς νὰ μὴ ἐπεκταθοῦν οἱ θροῦλοι αὐτοὶ περὶ Ἑλληνοσερβικῆς συμπράξεως, ἀλλ' ἐὰν τυχὸν ἡ φωνὴ τῆς λογικῆς δὲν κατισχύσῃ, ὑπάρχουν πολλοὶ καὶ ποικίλοι τρόποι ὥστε τὸ κράτος τῆς ἐγγύμου καὶ λογικῆς βίας νὰ ὑπερσχύσῃ.

ΠΑΓΚΟΣΜΙΟΣ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΙΣ

ΑΠΡΙΛΙΟΣ 1908

Πολλὰ μὲν ἀπησχόλησαν τὴν παγκόσμιον πολιτικὴν τῶν ἐπικρατειῶν λειτουργίαν, τὰ πολλὰ ὁμοῦ ταῦτα καὶ ἀσίμματα ὑπῆρξαν καὶ μικρὰ κατὰ τὸν παρελθόντα μῆνα Ἀπρίλιον.

Αἱ δημοτικαὶ ἐκλογαὶ ἐν Γαλλίᾳ πρὸς σιγμῆν ἀνησυχήσασα, τὴν γαλλικὴν κυβέρνησιν ἐνεκεν ἀνωμαλιῶν πᾶν παρατηρηθεισῶν ἐσχάτως, ἐπληρῆσαν τὸν ἀντικτὸν κράτος αὐτῆς, καθ' ὃν χρόνον ἐν Ἀγγλίᾳ νέαν νίκην ὀπωσθήποτε, ἀγωνισθέντος τοῦ ὑπουργοῦ Τζῶρτσλ, κατήγαγε τὸ κόμμα τῶν φιλελευθέρων, ὅπερ ὁμοῦ ἔσχε τὸ ἀτύχημα νὰ χάσῃ τὸν ἀρχηγὸν αὐτοῦ σερ Ἐρρίκον Κάμπελ—Μπάννερμαν. Ὁ διαπρεπὴς ἄγγλος πολιτευτὴς καίτοι δὲν ἐθεωρήθη ὡς ὑπεροχῆ, συνεκέντρωσε τὴν συμπάθειαν πάντων διὰ τὴν διαλλακτικότητα αὐτοῦ καὶ τὴν σύνεσιν. Ἄν ἔχασαν οἱ φιλελεύθεροι τὸν ἀρχηγὸν των, ἀπώλεσαν ὁμοῦ καὶ ἡ Ἀγγλικὴ Βουλὴ παλαίμαχον τοῦ βήματος ἀγωνιστήν. Δὲν δύναται τις ὁμοῦ νὰ εἶπῃ τὸ αὐτὸ καὶ διὰ τὴν ἀγγλικὴν κυβέρνησιν, ἣτις ἐν τῷ προσώπῳ τοῦ διαδεχθέντος τὸν Μπάννερμαν κ. Ἀσκούιθ δύναται νὰ καυχῆθῃ, ὅτι ἀπέκτησε τὸν μεγαλοφυᾶ ἐκείνον ἡγήτην, ὃν ἐστερήθη ἀπὸ μακροῦ χρόνου.

Γεγονὸς ἀσύνηθες ἐσημειώθη κατὰ τὴν κηδεὶν τοῦ τῆς ἀγγλοῦ πρωθυπουργοῦ. Ἰστατον χαιρετισμὸν ἀπονέμων αὐτῷ ὁ πιστὸς φίλος καὶ καλὸς θαυμαστὴς Γεώργιος Κλεμανσῶ, καίτοι πρόεδρος ὢν τοῦ ὑπουργικοῦ τῆς Γαλλίας Συμβουλίου, ἔσπευσεν εἰς Λονδίνον ἵνα καταθέσῃ ἐν τῷ παρεκκλησίῳ τοῦ Οὐενσμίνστερ στέφανον πρὸ τῆς σοροῦ τοῦ Μπάννερμαν.

Οἱ στενοὶ αὐτοῦ δεσμοὶ μετὰ τῶν περιμαγχείων ἐπικρατειῶν στενώτεροι ἐξεδηλώθησαν ἐσχάτως διὰ τῆς ἐνάρξεως ἐν Λονδίνῳ τῆς Ἀγγλογαλλικῆς ἐκθέσεως, ἣν ἐκήρυξεν αὐτὸς οὗτος ὁ Πρίγκηψ τῆς Οὐαλίας.

Κατὰ τὸ διάσημα τοῦτο ἡ Γαλλία περιπλακεῖσα εἰς τὸ Μαρόκον ὡς εἰς ἔλος καὶ ἀδυνατοῦσα νὰ ἐξέλθῃ ἐκ τοῦ τενάγους ὀλονὲν φαίνεται βυθιζομένη πλείοτερον, καὶ χρήματα ἀφθονα δαπανῶσα ἀσκόπως καὶ στρατὸν ἐξαντλοῦσα καὶ γόητρον μειοῦσα. Ὡς δὲ νὰ μὴ ἦρκουν αἱ ἀπώλειαί τῆς εἰς ἀξιωματικούς καὶ ἄνδρας, εὐρίσκειται σήμερον ὑπὸ τὸ κράτος ἀνησυχίας πᾶσι ἔνεκα τῆς ἐντολῆς, ἣν ἔλαβον οἱ ἀπεσταλμένοι τοῦ διεκδικητοῦ τοῦ θρόνου Μουλάι—Χαφῆδ, οὐχὶ πρὸς αὐτήν, ἀλλὰ πρὸς τὴν ζηλοτυποῦσαν ἀντίπαλον Γερμανίαν ν' ἀποταθοῦν ἵνα δηλώσωσιν ὅτι θὰ στέρξουν ν' ἀποκαταστήσουν τὴν τάξιν, μόνον ὁμοῦ ὅταν καὶ ἡ Γαλλία ὀπωθήποτε πεισθῇ ν' ἀποσύρῃ τὰ στρα-

τεύματά τῆς.

Ὁ Κάιζερ ἀφοῦ εὐδαιμόνως—διότι καὶ ἡσύχως—διήλθε τρεῖς περίπου ἑβδομάδας εἰς τὴν νῆσον τῶν Φαϊάκων, λησμονήσας καθ' ὀλοκληρίαν τὰς πολλὰς καὶ ποικίλας μερίμνας τῆς αὐτοκρατορίας, ἀνεχώρησε μεταβαίνων εἰς τὰ λουτρά τοῦ Βιεσβάδεν ἀφοῦ φόρον σεβασμοῦ ἀπέτισε πρὸς τὸν γηραιὸν Καισαροβασιλέα, εὐχρηθεὶς αὐτὸν ἐπὶ τῷ Ἰωδιλαίφ του. Ἐνῶ ὁμοῦ ἀνεμένετο νὰ μεταβῇ εἰς Ἀλσατίαν καὶ Λωρραίνην, ἵνα προκηρῦξῃ τὴν ἀπὸ μακροῦ ἀναμενομένην αὐτονομίαν τῶν δύο γαλλικῶν τὸ φρόνημα ἐπαρχιῶν, μετέβη μὲν εἰς Ἄνω Καινιγσοδουργον, ἀλλ' οὐδεμίαν αὐτονομίαν προεκήρυξεν.

Ἐν τῷ μεταξύ πάντες περίπου οἱ γερμανοὶ ἡγεμονίδαι κατέφθασαν εἰς Βιέννην ἵνα χαιρετίσωσι τὸν Ἀυτοκράτορα Φραγκίσκον Ἰωσήφ, πανηγυρίζοντα εὐτυχῶς ἐν τῷ βαθεῖ του γήρατι τὴν ἐξηκοστὴν ἐπέτειον ἀπὸ τῆς ἀνοδοῦ αὐτοῦ ἐπὶ τοῦ θρόνου.

Εἰς τὰ λατινικὰ κράτη τῆς Μεσημβρινῆς Εὐρώπης πλὴν τῆς ὀρκωμοσίας τοῦ νεαροῦ τῆς Πορτογαλίας Βασιλέως Μανουήλ τοῦ Β' οὐδὲν τὸ ἀξίον σημειώσεως ἔλαβε χώραν, πανταχοῦ δὲ τῆς Εὐρώπης ἡ ἀναμενομένη ταραχώδης πρώτη Μαΐου, ἡμέρα πανηγύρεως διὰ τοὺς ἀπανταχοῦ ἐργατικούς πληθυσμούς, παρήλθεν ἡρεμωτάτη.

Θὰ παρήρχτο ἀνιστόρητος ὁ Ἀπρίλιος καὶ διὰ τὴν Ρωσσίαν ἂν δὲν ἐσημειοῦντο νέαι συγκεντρώσεις στρατιῶν εἰς τὰ Ρωσσοτουρκικὰ σύνορα, καὶ διὰ τὰς Ἰνδίας ἐὰν αἱ ἀποκλυφθεῖσαι βόμβαι δὲν ἀπεδείκνυον πολὺ μεγαλειότεραν τὴν λαθάνουσαν συνωμοτικὴν ἐνέργειαν τῶν ἰθαγενῶν ἣτις καὶ ἐναργέστερον ἐξεδηλώθη διὰ τῆς ἐκρήξεως μικρᾶς μὲν ἀλλὰ πάντως ἀνησυχαστικῆς ἐπαναστάσεως πρὸς τὰς βορειοανατολικὰς ἐσχατίας, ὅπου ἐνομίσθη ὅτι καὶ ὁ Ἐμίρης τοῦ Ἀφγανιστάν ἠθέλε συμμετάσχει, πρᾶγμα ὅπερ καὶ ὑπὸ τοῦ ἰδίου ἀλλὰ καὶ ὑπὸ τῶν πραγμάτων διεψεύσθη.

Αἱ Ἠνωμέναι Πολιτεῖαι ἡσύχασαν κατὰ τὸν μῆνα τοῦτον διότι καὶ ἡ δυτικὴ αὐτῶν ἀκτὴ εἶνε σήμερον προφυλαγμένη χάρις εἰς τὸν στόλον ὅστις ἐπ' αἰσίοις οἰωνοῖς κατέπλευσεν εἰς Ἅγιον Φραγκίσκον, ὅπου ἡ ναγκάσθη ν' ἀποσυρθῇ λόγῳ τῆς κλονισθείσης ὑγείας τοῦ ὀδηγήσας αὐτὸν ἐκεῖ Ναύαρχος Ἐβανς. Εἰς τὰς λοιπὰς Ἠπείρους ἡ αὐτὴ γαλήνη ἐξηκολοῦθη καὶ μόνον ἐν Κίνα δεινὸς ἀποκλεισμὸς τοῦ Ἰαπωνικοῦ ἐμπορίου ἐκηρύχθη ἐπιτεινόμενος ὀσημέραι ἔνεκα τῆς ἀσφυκτικῆς περιπτώξεως μεθ' ἧς οἱ Ἰάπωνες σπεύδουν νὰ ἐναγκαλισθοῦν ἔν' ἀποπνίξουν τὴν Κίναν.

ΧΡΗΜΑΤΙΣΤΙΚΗ ΑΓΟΡΑ ΑΘΗΝΩΝ

ΑΠΡΙΛΙΟΣ 1908

Παρ' όλων τῶν μερῶν τῆς Εὐρώπης καὶ ἰδίᾳ ἐξ Ἀγγλίας ὁ τόκος τῆς προεξοφλήσεως κατῆλθεν εἰς τὰ 2 ἕως 2 1/2 τοῖς % ὅ, ἕνεκα πληθώρας χρήματος καὶ ἡ αἰτία δὲ ταύτης εἶνε ἡ παρατηρηθεῖσα κατ' αὐτὰς μεγάλη δυσπιστία ἧτις ἐπικρατεῖ εἰς τοὺς κεφαλαιούχους προτιμώντας νὰ καταθέτουν τὰ κεφάλαιά των εἰς τὰς Τραπεζὰς ἐν ὄψει 3 % παρὰ νὰ τὰ διαθέτουν εἰς ἀγορὰν διαφόρων ἀξιών ὧν ὁ τόκος κυμαίνεται μεταξὺ 5 ἕως 5 1/2 τοῖς %.

Ἐπὶ δὲ τῆς ἡμετέρας χρηματαγορᾶς παρατηρήθη σχετικῶς ἀξιόλογος βελτίωσις τῆς τιμῆς ἐπὶ τῶν διαφόρων Τραπεζιτικῶν καὶ Ἑταιρικῶν ἀξιών μετὰ πολλῶν ἀγοραπωλησιῶν, ὁ δὲ τόκος τῆς μεταφορᾶς reporti κατῆλθεν εἰς 5 % μὲ τάσιν μείζονος ὑποτιμήσεως.

Ὅσον δ' ἀφορᾷ τὴν τιμὴν τοῦ συναλλάγματος αὐτῆς ὑπέστη νεωτέραν ὑποτίμησιν ἕνεκα μεγάλων προσφορῶν ἰδίᾳ ἐξ Ἀμερικῆς καὶ ἀνεπαρκείας ἀγοραστῶν.

Ἡ δὲ τιμὴ τῶν ἐν τῷ ἐξωτερικῷ Ἑθνικῶν ἡμῶν δανείων ἀνάλογον ὑπέστη ἀλλαγὴν μετὰ τῶν σχετικῶν πράξεων.

Ὡστε ἡ χρηματαγορά μας παρουσίασε τὰς ἐξῆς διακυμάνσεις.

Μετοχαὶ Ἑθνικῆς Τραπεζῆς ἤνοιξαν 3,850, ἀνῆλθον 3,855 κατῆλθον 3827,50 καὶ ἔκλεισαν 3,860.

Τραπεζῆς Ἀθηνῶν ἤνοιξαν 121 3/4 ἀνῆλθον 122 1/2, κατῆλθον 120 καὶ ἔκλεισαν 122 1/2.

Τραπεζῆς Ἀνατολῆς ἤνοιξαν 122 3/4 ἀνῆλθον 123 1/2 καὶ ἔκλεισαν 122 1/4.

Τραπεζῆς Κρήτης ἤνοιξαν 134, ἀνῆλθον 135 κατῆλθον 130 1/2 καὶ ἔκλεισαν 132 1/2.

Λαϊκῆς Τραπεζῆς ἡ τιμὴ αὐτῶν παρέμεινεν ἀμετάβλητος 98 καὶ ἀνευ πράξεων.

Ὅσον δ' ἀφορᾷ τὰς μετοχὰς τῶν διαφόρων Ἑταιρικῶν παρατηροῦμεν τὰ ἀκόλουθα:

Μετοχαὶ Λαυρίου ἤνοιξαν 60 1/4 ἀνῆλθον 61 κατῆλθον 54 1/4 καὶ ἔκλεισαν 57 1/2.

Σιδηροδρόμων Πελοποννήσου ἤνοιξαν 96 3/4 καὶ μετὰ τὴν ἐκκοπὴν τοῦ μερίσματος ἐκ δρ. 6 ἐφ' ἑκάστης μετοχῆς κατῆλθον 88 3/4 καὶ ἔκλεισαν 90 1/4.

Σιδηρ. Θεσσαλίας ἤνοιξαν 131 κατῆλθον 128 καὶ ἔκλεισαν 126 3/4.

Ἑταιρία Δημοσίων Ἔργων ἤνοιξαν 55 ἀνῆλθον 56 1/2 καὶ ἔκλεισαν 52 3/4.

Ἑταιρίας Πυριτιδοποιεῖου μετὰ σχετικῶν πράξεων ἤνοιξαν καὶ ἔκλεισαν 78.

Ἑπεγγῶν Προσόδων (Μονοπωλίων) ἤνοιξαν 320 κατῆλθον 318 καὶ ἔκλεισαν 315.

Ἡλεκτρικῆς Ἑταιρίας ἤνοιξαν 92 κατῆλθον 88 1/4 καὶ ἔκλεισαν 90 3/4.

Ἑταιρίας Μεταλλείων ἤνοιξαν 58 ἀνῆλθον 61 καὶ μετὰ τὴν ἐκκοπὴν τοῦ ἐκ δρ. 3 1/2 μερίσματος 53 1/2 καὶ ἔκλεισαν 54 1/2.

Μετοχαὶ Προνομιούχου Ἑταιρίας Ἰδρυτικοὶ τίτλοι αὐτῆς τῶν πρώτων ἡ τιμὴ ἤνοιξαν 293, κατῆλθον 292 καὶ ἔκλεισαν 290, τῶν δὲ δευτέρων ἡ τιμὴ αὐτῶν παρέμεινεν ἀμετάβλητος εἰς τὰ 51.

Πανελληνίου Ἀτμοπλοῦτος ἤνοιξαν 130 κατῆλθον 128 καὶ ἔκλεισαν 126.

Σιδ. Ἀθηνῶν Πειραιῶς ἤνοιξαν 342, ἀνῆλθον 343 1/2 καὶ ἔκλεισαν 342 1/2.

Ἐπισκοποῦντες τὰς διακυμάνσεις τῆς τιμῆς τῶν Λαχειοφόρων Ὁμολογιῶν τῆς Ἑθνικῆς Τραπεζῆς παρατηροῦμεν ὅτι αἱ μὲν τῶν 3 % ἤνοιξαν 450, κατῆλθον 445 καὶ ἔκλεισαν 448 1/2, αἱ δὲ τοῦ Κτηματικοῦ δανείου τῶν 2 1/2 % ἤνοιξαν 99 1/4 κατῆλθον 98 3/4 καὶ ἔκλεισαν 99 1/4.

Ὁσαύτως αἱ ὁμολογίαι τοῦ Ἡνοποιημένου δανείου ἤνοιξαν 104 1/2, κατῆλθον 104 1/4 ὅπου καὶ ἔκλεισαν.

Ὁμολογίαι Πύργου-Μελιγαλᾶ ἤνοιξαν 120 1/2, κατῆλθον 102 1/4 ὅπου καὶ ἔκλεισαν.

Ὁμολογίαι τῆς Ἑθνικῆς Ἀμόνης ἤνοιξαν 107 κατῆλθον 106 1/2 καὶ ἔκλεισαν 106.

Τὸ συνάλλαγμα ἐπὶ Παρισίων ὄψεως ἤνοιξεν 109 1/4, κατῆλθεν 108 1/2 καὶ ἔκλεισεν 108 3/4.

Τὸ εἰκοσάφραγκον ἤνοιξεν 21.70, ἀνῆλθεν 21.75 καὶ ἔκλεισεν 21.65.

Τῶν Ἑθνικῶν ἡμῶν δανείων τοῦ ἔτους 1881 καὶ 1884 ἡ τιμὴ αὐτῶν ἤνοιξεν 267, κατῆλθεν 263 καὶ ἔκλεισαν 265, τοῦ δὲ τῶν Μονοπωλίων τοῦ ἔτους 1887 ἤνοιξον 269 καὶ ἔκλεισαν 270.

ΙΩ. ΦΩΤΙΟΥ

ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΜΕΛΕΤΗ

ΣΦΑΓΕΙΑ ΚΑΙ ΖΩΑΓΟΡΑΙ

Πολὺς ἐσχάτως γίνεται λόγος περὶ τῆς ἀνεγέρσεως τῶν ἐν Ἀθήναις σφαγείων συνεπεῖα τοσ ψηφισθέντος σχετικοῦ νόμου ἐν τῇ Βουλῇ. Τὰ σφαγεῖα δὲν εἶνε ἀποτέλεσμα τῆς παρούσης ἐποχῆς, ἀλλὰ πρὸ αἰῶνων ἔπαινον, ἅτινα ἐξέλιπον ἐξ αἰτίας τοῦ Τρικονταετοῦς πολέμου. Ἐν Παρισίοις ὁ Μέγας Ναπολέων ἔδωκε τὴν ἀποφασίαν νὰ κατασκευασθῶσιν ἐκ νέου σφαγεῖα τῶν παλαιῶν καὶ κατασκευάσθησιν τοιαῦτα διὰ δημοσίου χρήματος, ὅτε οἱ Παριῖοι ἤριθμουν 577,000 κατοίκους. Ἐκ τούτου πολλὸν καιρὸν τ' ἀνωτέρω σφαγεῖα ἐχρησίμουν ὡς ἀποδειγμα δι' ὅλας τὰς μεγαλοπόλεις, κυρίως δὲ τῆς Γαλλίας, Βελγίου καὶ Ἰταλίας. Ἐν Γερμανίᾳ ἡ ἰδέα ἢ ἡ σκέψις περὶ ἰδρύσεως δημοσίων σφαγείων πολὺ ἀργὰ ἤρξατο, ὡς καὶ ἐν Ἀγγλίᾳ, ὅπου ἡ ἀνάγκη τοῦ κρέατος εὐρίσκειτο εἰς χεῖρας μίᾳς λίαν ἐκτεταμένης ἰδιωτικῆς κερδοσκοπικῆς ἑταιρίας καὶ ἕνεκα τούτου εὐρέθησαν εἰς τὴν ἀνάγκην περὶ διαρρυθμίσεως τοῦ κρατοῦντος συστήματος δηλ. ἀνεγέρσεως δημοσίου σφαγείου, διότι κρέας ὑγιὲς ἐπρομηθεύετο μόνον ἢ ἀνωτέρα τάξις.

Διὰ τοῦ δημοσίου σφαγείου ἐπρόκειτο νὰ μὴ εἰσέρχεται πλέον ἐν τῇ ἀγορᾷ κρέας ἀσθενῶν ζώων, οὔτε τὸ κρέας τῶν θνησιμαίων νὰ χρησιμοποιῆται ἐν τῇ ἀγορᾷ, διότι μόνον εἰς δημόσια σφαγεῖα δύναται νὰ παραχθῇ τοῦτο διὰ τῆς διαρκείας καὶ αὐστηρᾶς ἐξετάσεως τοῦ κρέατος. Ζωαγοραὶ μὲ τελείαν ἀνάπτυξιν ἐπισημαίνονται μόνον εἰς μεγαλοπόλεις, μὲ πληθυσμὸν πλέον τῶν 80,000 κ., διὰ μικροτέρας δὲ μὲ πόλιν ἐξαρκοῦσιν ἐστρωμέναι αὐλαὶ πρὸς τοποθέτησιν τῶν ζώων, εὐρισκομένων πάντοτε πλησίον τῶν σφαγείων, διότι αἱ ζωαγοραὶ μετὰ στέγης εἶνε λίαν δαπανηραὶ. Ἐξοχον παράδειγμα ζωαγορᾶς παρέχει τὸ Λονδρὸν. Αὕτη εἶναι ἡ Metropolitan cattle market καὶ περιεῖται ὅμως καὶ κατὰ τὴν ὁραιότητα καὶ τὸ κατῆλθον τὰς νεωτέρας ζωαγορᾶς Central-Wiehmarkt zula-Villette τῶν Παρισίων, τοῦ Μονάχου Βερολίνου καὶ τῆς Βιέννης, αἵτινες μεγαλοπόλεις ἔχουσιν ἐξαιρέτους τοιαύτας.

Ἐνταῦθα θ' ἀναφέρωμεν μόνον μερικὰ σφαγεῖα καὶ ζωαγορῶν διαφόρων πόλεων, τὸν ἀριθμὸν τῶν κατοίκων, τὸ ἔτος τῆς ἰδρύσεως, τὴν δαπάνην αὐτῶν ὡς καὶ πίνακα τῶν κατ' ἔτος σφαζομένων ζώων

καὶ τὸ τί διὰ σφάγια πληρώνουσι, βραδύτερον δὲ θέλομεν λεπτομερῶς πραγματοποιηθῆ δι' ἕκαστον διαμέρισμα σφαγείου μὲ τὴν διάταξιν αὐτοῦ, τὴν τοποθεσίαν, τὴν συγκοινωνίαν καὶ τὴν διοίκησιν αὐτοῦ. Προσέτι δὲ θέλομεν ἀναφέρει καὶ τινα ἄλλα σφαγεῖα νεώτερα μετ' ὅλων τῶν λεπτομερειῶν, ὡς καὶ τὰς μεγάλας δαπάνας, εἰς ἃς ὑπεβλήθησαν ὡς ἐκ τῆς κκῆς τοποθετήσεως αὐτῶν.

Τὸ σφαγεῖον τῆς πόλεως Δυσσελδὸρφ, ἰδρυθὲν τὸ 1880 διὰ 81.000 κ., ἐστοίχισε δὲ 460,326 μάρκων.

Τὸ σφαγεῖον τῆς πόλεως Γράτς ἰδρύθη τὸ 1876 διὰ 82,000 κ. ἐστοίχισεν 1,300,000 μάρκων διασχίζεται δὲ ὑπὸ τῆς Οὐγγρικῆς δυτικῆς σιδηροδρομικῆς γραμμῆς εἰς δύο μέρη, οὕτως, ὥστε εἰς τὸ ἐν μέρος κείται τὸ σφαγεῖον καὶ εἰς τὸ ἕτερον ἡ ζωαγορὰ, ἧτις εἶνε εὐρύχωρος ἐκτεταμένη, τὸ ἀναγκαῖον δὲ ὕδωρ παρέχει ἡ ἑταιρία τῶν ὑδραγωγείων ἀντὶ 70 μάρκων τὰ 1000 κυβικὰ μέτρα.

Τὸ σφαγεῖον τῆς Στουτγάρδης μὲ 108,000 κ. εἶνε περιωρισμένης ἐκτάσεως καὶ ἀνώμαλον, ὡς ζωαγορὰ χρησιμεύει ἡ μεγάλη αὐλὴ τοῦ σφαγείου, ἐστοίχισε δὲ 1,011,000 μάρκων. Ὅταν ἡ Στουτγάρδη εἶχεν 96,000 κ. τὸ 1871 εἶχον σφαγῆ 7,179 βόες, 228 εὐνοῦχοι βόες, 432 ταῦροι, 383 ἀγελάδες, 22,031 χοῖροι, 34,104 μόσχοι καὶ 1710 πρόβατα.

Τὸ σφαγεῖον τῆς Κολωνίας (παρὰ τὸν Ρήνον) μὲ 138,000 κ. ἰδρύθη τὸ 1876, ἐστοίχισε 870,00, μάρκων ἐκτὸς τῆς ζωαγορᾶς. Παραθέτομεν πίνακα τῶν σφαγέντων καὶ πωληθέντων ζώων.

Ἀγοραπωληθέντα

Βόες ἀγελ. χοῖροι	Μόσχοι	πρόβ. αἰγ. ἵππ.
1877—78 18,391	102 20,620	21,920 12,613 — —
1878—79 16,669	— 22,758	20,278 9,436 — —

Σφαγέντα

1877—78 10,155	1784 22,185	17,695 7,124	6 949
1878—79 9,697	1607 27,860	20,878 6,097	8 793

Τοῦ Μονάχου καὶ Ἀννοβέρου τὰ σφαγεῖα καὶ αἱ ζωαγοραὶ εἶνε ἐξαιρέτοι· σκοπιμώταται καὶ εὐρυχωρόταται, ἀμφοτέρων τῶν πόλεων σφαγεῖα καὶ ζωαγοραὶ εἶνε διὰ 200—300 χιλ. κατ. Τὰ τοῦ Μονάχου ἰδρύθησαν τὸ 1876—78. Ἐστοίχισαν 4,058 καὶ 215 μάρκων. Χάριν συντομίας παραλείπομεν τὰς λεπτομε-

ΕΝΤΥΠΩΣΕΙΣ ΤΑΞΕΙΔΙΩΝ ΕΙΣ ΕΛΛΑΔΑ

ΕΙΣ ΤΗΝ ΝΗΣΟΝ ΤΗΣ ΝΑΥΣΙΚΑΣ

[Περιγραφή ὑπὸ τοῦ κ. Φ. Ἐγγυελ συντάκτου τοῦ «Τάγκεμπλαττ» τοῦ Βερολίνου]

Ἄν ἡ πόλις τῆς Κερκύρας θὰ γίνῃ ποτὲ πόλις ξένων τῆς πρώτης γραμμῆς, δὲν εἶνε εὐκολὸν νὰ λεχθῇ.

Τὰ ὑπάρχοντα ξενοδοχεῖα, τὰ ὁποῖα εἶνε εἰς θέσιν νὰ κατοικηθοῦν ἀπὸ τοὺς ξένους, δύνανται νὰ φιλοξενήσουν περίπου διακοσίους πελάτας, ἀλλὰ τὸ νεώτερον ταχὺ καὶ κυκλικὸν σύστημα τῶν ταξειδίων συμβάλλει, ὥστε πολλοὶ ξένοι, οὓς φέρουν εἰς τὸν λιμένα τὰ ἀτιμόπλοια τῶν διαφόρων Γερμανικῶν, Ἰταλικῶν καὶ Ἑλληνικῶν γραμμῶν, νὰ διαμένουν ὀλίγας ὥρας εἰς τὴν πόλιν καὶ νὰ ζωηρεύουν ὀλίγον τὴν ζωὴν τῆς Κερκύρας. Ὅστις διαμένει ἐπὶ πολὺ ἐδῶ, θὰ εὐχαριστῆ κάθε πρωτὴν τὸν οὐρανὸν, ὅτι τὸν ἐξυπᾶ εἰς τόσον ἀγαπημένον μέρος, θὰ ἐπισκέπτεται πάλιν τὰς τοιμηρὰς ἐπάρξεις τοῦ γηραιοῦ φρουρίου καὶ τὰς γωνιώδεις στενωποὺς καὶ θὰ ἐπιθεωρῇ τοὺς ἐργαζομένους καὶ φυλαροῦντας εἰς τὰ ἡμιφώτιστα πνιγηρὰ ἐργαστήρια τῶν καὶ τοὺς ξένους ἰλαϊκοὺς τύπους, τοὺς βλάχους, τοὺς ἀλθανοὺς καὶ ὅπως ἀλλέως τοὺς λέγουν, πλήρεις ἐνδιαφέροντος, θὰ τοὺς κυττάξῃ ἐκ τοῦ πλυσίον μετὰ τὰ μάτια καὶ τὴν μύτην ἀκόμη—ἀλλὰ καὶ δι' αὐτὸν θὰ ἔρχεται ἡ ὥρα, καθ' ἣν θὰ λέγῃ πρὸς τὸν ἑαυτὸν του: Καὶ τώρα τί;

Ἰδίως αἱ ἐσπέραι φαίνονται ἐδῶ μονότονοι. Λεῖπει ἐν κέντρον συγκεντρώσεως καὶ τὸ οἶκημα, τὸ ὁποῖον θὰ ἀντικαθίστα αὐτὸ τὸ κέντρον, εἶνε ἕτοιμον, ἀλλὰ μένει ἀχρησιμοποίητον. Εἶνε τὸ «Καζίνο», τὸ ὁποῖον θὰ μετεβάλλετο εἰς αἴθουσαν παιγνιδίου. Τὸ ἑλληνικὸν κοινοβούλιον ἀπηγόρευσε τὴν σύμβασιν πρὸς τὸν ναὸν τοῦτον, ὁ ὁποῖος δὲν θὰ ἐγένετο ναὸς ἀγνότητος καὶ οἱ Κερκυραῖοι φέρουν τὴν ἐκ τούτου ἀποδοθεῖσαν εἰς αὐτοὺς ἔκφρασιν «Πτωχὸς ἀλλὰ τίμιος» μετὰ τὴν ἀξιοπρέπειαν, ἡ ὁποία τοὺς εἶνε ἰδιαιτέρα.

Καὶ τώρα τί; Ἐμένα μοῦ ἔφεξε χθὲς ἡ τύχη νὰ κατέλθω τῇ συνοδείᾳ γνώστου εἰς ἕν ἐγχώριον οἶνον πωλεῖον, συχνάζομενον ἀπὸ λαϊκοὺς τύπους. Τὸ ἐλαφρὸν καρδιοκτύπημα, μετὰ τὸ ὁποῖον κατήλθομεν τὰς ὀλισθηρὰς βαθμίδας μαζὺ μετὰ τινὰς κυρίας τῆς ἀποικίας τῶν ξένων, ἦτο περιττόν. Οἱ Κορφιᾶται δὲν πλένονται καὶ οἱ ἄφροι τῶν κυμάτων τῆς θαλάσσης φαίνεται νὰ εἶνε οἱ μόνοι ὑπάρχοντες ἐδῶ ἄφροι: ἀλλ' αἱ

ψυχαὶ αὐτῶν τῶν ἀνθρώπων εἶνε πάντοτε νεωστὶ πλέμεναι καὶ παιδικαὶ καὶ ἔχουν πρὸ τῶν καλοαναθραμμένων ξένων ἀκόμη δειλὸν σεβασμόν. Καὶ εἰς τοῦτο δὲν εἶνε ταπεινοπρεπεῖς, ἀλλὰ μόνον ἐπιφυλακτικοὶ καὶ ἄνευ αὐτοπεποιθήσεως. Εἰς τὸ οἶνον πωλεῖον αὐτὸ ἀνέγνωσα προσφιλεῖ Ἑλληνικὰ ὀνόματα: Κύπρος, Ἀθήμνος, Χίος καὶ Ἰθάκη καὶ τὰ ὀνόματα ἦσαν μετὰ Ἑλληνικὸς χαρακτήρας ἐπὶ μεγάλων βαρελιῶν καὶ ἀπὸ τὰ βαρέλια ἔρρεε γλυκὸς βαρὺς οἶνος. Μᾶς ἔστρωσαν τὴν τράπεζαν μετὰ ἕνα κομμάτι τάπητος καὶ ἔθεσαν ἐπ' αὐτοῦ μεγάλα, μόλις κοπέντα πορτοκάλια. Δεκαεξαετῆς πλανόδιος τενόρος ἐτραγοῦδει μετὰ τρίζουσαν φωνὴν ὑψιφώνου καὶ ἐστραγγάλιζε σπασμωδικῶς τὸν λαϊμόν του μετὰ κάποιαν καλλιτεχνικὴν κατάνυξιν καὶ δύο μουσικοὶ ἐγρατζούνιζαν εἰς τὰ ὄργανα θρηνώδη Ἑλληνικὰ τοαγοῦδια. Νομίζω, ὅτι αὐτοὶ οἱ Ἑλληνες ἂν ἐννοοῦσαν τὸν Ἄτλε θὰ τὸν ἐλάτρευον θερμῶς καὶ θὰ κατέθετον εἰς τὸ ἄγαλμά του, εἰς τὸ Ἀχιλλεῖον, στεφάνους ἀπὸ κλώνους κυπαρισσιοῦ καὶ ἀκανθίνους περιπλοκάδας ρόδων.

Ἄλλως ὁ ξένος ἐδῶ πηγαίνει ἐνῶρις νὰ κοιμηθῇ καὶ ὅταν χορτάσῃ τὰ στενὰ ἰσοκκάκια τῆς ἐσωτερικῆς συνοικίας πηγαίνει τὴν ἡμέραν εἰς τὴν ἐξοχὴν διὰ νὰ περάσῃ τὰς ὥρας του. Τώρα ὁ σκοπὸς τῶν ἐκδρομῶν τῶν περισσοτέρων εἶνε τὸ Ἀχιλλεῖον, ἂν καὶ ἡ ἐπισκεψίς του ἀπηγορεύθῃ. Ἄλλ' ὑπάρχουν ἐν ἀφθονίᾳ καὶ ἄλλαι ἐκδρομαί. Ὁ πλανώμενος πρὸς νότον κατὰ μῆκος τοῦ ὄρμου τῶν Καστράδων, τὸν ὁποῖον ὀνομάζουν καὶ λιμένα τοῦ Ἀλκινόου καὶ ὁ βαδίζων κατόπιν εἰς τὴν ἐξοχὴν, παρὰ τοὺς ἀνθηροὺς κήπους τῶν πλουσίων κερκυραίων, φθάνει εἰς τὸν ἀμμώδη λιμένα Καλιχιόπουλου καὶ βλέπει ἀπὸ τὸ ὕψος, τὸ φέρον τὸ ὄνομα Ἀλ Κανόνε, καθρεπτιζόμενα εἰς τὰ νερὰ δύο νησίδια. Τὸ ἐν λέγεται Ποντικονῆσι καὶ ἔχει διπλὴν φήμην. Ἡ λαϊκὴ γλῶσσα τὸ ἀποκαλεῖ «τὸ ἀπολιθωθὲν πλοῖον τοῦ Ὀδυσσεύς» καὶ ὁ γνωρίζων τὴν Ὀδυσσειάν του γνωρίζει διατί. Ὁ σείων τὴν γῆν Ποσειδῶν μετέβαλεν ἐδῶ εἰς βράχον τὸ πλοῖον τῶν Φαίακων, ἀφοῦ ἐπανεφέρην εἰς τὴν πατρίδα του τὸν θαυμάσιον ἦρωα καὶ ἐπέστρεφεν ἐξ Ἰθάκης. Αὐτὴ ἡ

Ποντικονῆσι λέγεται, ὅτι ἐχρησίμευσεν ὡς πλοῖον εἰς τὴν εἰκόνα τοῦ Μπαϊκλιν «ἡ νῆσος τῶν ποταμῶν», ἀλλ' οἱ μεταξὺ τῶν ἐπισκεπτῶν τῆς Κερκύρας αἰσθητικοὶ βεβαιοῦν διαρκῶς, ὅτι ὁ διδάσκαλος δὲν διέμεναν ἐνταῦθα. Μ' ἔλα ταῦτα ἡ ὁμοίότης παραμένει καταπληκτικὴ. Μόνον ἡ εἰκὼν ἐπιδραστὴρ ἢ ἀσθηρὸτερον καὶ θλιβερώτερον εἰς τὴν ἐπισκιάσιν ἀπὸ αὐτὴν τὴν φωτεινὴν καὶ ὀλόχαρην νῆσον. Ὁ μοναχὸς διαμένουν ἐκεῖ, καὶ τὸ βλέμμα τῶν πῖπτε καθ' ἐκάστην εἰς τὴν δευτέραν νῆσον, τὴν ὀλίγον ἀνέφερα καὶ εἰς τὴν ὁποῖαν πρὸ ὀλίγου ἀκόμη μοναχοῦ ἔμεναν μοναχαί. Καθὼς γνωρίζομεν συχνά, ἀπὸ τὸν ἄλλο τὰ ἔξοχα μέρη τῆς γῆς, τοποθεσία, αἱ ὀλίγον συγκεντροῦν ὡς ἐστὶ τὴν καλλονὴν ὀλοκλήρου τοῦ αἰῶνος ἐγὶναν κατοικίαι τῆς ἐκκλησίας. Οὕτω διδάσκονται ὁ φαεινὸς ταξειδιώτης, ὅτι τὸν δημιουργὸν τῆς μεγάλης μεγαλοπρεπειᾶς ὀφείλει νὰ λατρεύσῃ διὰ μετανοῶν καὶ σκυθρωπῶν βλεμμάτων.

Καὶ ἡ Παλαιοκαστρίτσα, τῆς ὁποίας ἡ ἐκδρομὴ ἀπαιτεῖ ὀλόκληρον ἡμέραν, ἔχει ἕνα παλαιὸν μοναστήριον. Ἡ δι' ἀμάξης πορεία εἶνε θαυμασία. Διέρχεται κανεὶς καὶ εἰς αὐτὸν τὸν δρόμον ἀπὸ κιγκλιδώματα εὐφρόνων κήπων, ἀπὸ ἀπερίττους ἐξοχικὰς ἐπαύσεις, ὅπου δεμένα γαϊδουράκια περιμένουν μετὰ ὑπνηλὴν ὑπομονὴν νέα φορτώματα, ὅπου δίτροχα κάρρα γεμάτα ἀπὸ ἀσκούς οἴνου τῶν ἀγρῶν ἀφίνουν τ' ἀλογάτων ἂν ἀναπαύονται, ὅπου γάτες, σκύλοι, γίδες καὶ ὀπάσιοι ἐδρίσκονται εἰς παραδείσιον ὁμόμοιον, μόνον ὅτι ἡ Παράδεισος ἐκεῖ εἶνε σωροὶ κόπρου. Ἐπὶ πολὺ καὶ κανεὶς κατὰ μῆκος τῆς ἀκροθαλασσιᾶς καὶ κατόπιν μέσα ἀπὸ λειβάδια, τὰ ὁποῖα διέφανε ἡ ἀπὸ τῆς χιλοπολλαπλῶς χρωματιστά. Ἐν μέσῳ τῆς νεότητος τῶν ἀνθῶν ἴσταται τὸ σεβάσιμον γῆρας τῶν ἐλαιοδένδρων, ὡς ἀθάνατοι θεοὶ ἐπὶ μαρμαρινομένων ἀνθρώπων.

Βραδύτερον, καθ' ὅσον ἡ ὁδὸς πλησιάζει τὴν δυτικὴν ἀκτὴν ἡ χώρα γίνεται παράδοξος. Ὀλιγώτεροι κατοικίαι ἀνθρώπων, ἀλλὰ παντοῦ φυτεῖται καὶ δάση. Οἱ βράχοι, αἱ πλευραὶ τῆς γῆς ἐμφανίζονται ἤπιώτεροι καὶ μετὰ κοκκινωπὴν γυμνότητα. Ἐκ τῶν ἄλλων, οἱ ὅποιοι ἐμποδίζουν τὴν γονιμότητα τοῦ ἐδάφους συνεσωρευθῆσαν τοῖχοι τερασσῶν καὶ οἱ ἐργάται τῶν τῶν κτιρίων δὲν εἶνε ἄνδρες, ἀλλ' εὐκολοὶ γυναικες καὶ νεάνιδες μερικαὶ ἐκτάκτου καλλονῆς. Φέρουν τὸ Ἑλληνικὸν ἔνδυμα καὶ ἀκόμη εἰς τὴν προλεταρικὴν αὐτῶν ἐργασίαν ἀναπτύσσουν ἐξοχῆλετον κορμωστασίαν εἰς τὴν ἀρχὴν δειλὰ, κατόπιν ὀπογελώσαι τριγυρίζουν τὴν ἄμαξάν μας καὶ δὲν στέκονται ἀπέναντι εἰς τὸ κοδάκ μας λαμπαμπάνου ἀμέσως θέσιν καὶ αἱ τοιμηρῶτεροι τούτων προτείνου τὸ χέρι καὶ δὲν τὸ ἀποσύρου πρὶν ἢ ὁ

μιλήσωμεν μαζὺ τῶν τὴν βοηθητικὴν ἐκείνην διεθνή γλῶσσαν, ἡ ὁποία ἔχει τὸν ἦχον τοῦ χαλκοῦ, τοῦ νικελ καὶ τοῦ ἀργύρου.

Μία κυανὴ ταινία ἀναμέσα ἀπὸ τοὺς βράχους κάτω: Θάλαττα, θάλαττα! Δὲν εἶνε πλέον ὁ στενὸς πορθμὸς μεταξὺ Ἀλθανίας (Ἡπείρου δηλ.) καὶ Κερκύρας, ὁ φαινόμενος ἀπὸ τὴν πόλιν. Εἶνε ἡ ἐλευθέρη θάλασσα ἡ ἰόνιος μετὰ λευκὰ κράσπεδα ἀφρῶν καὶ πρασίνους πολυτίμους λίθους βαθύτατα κάτω εἰς τὴν ἀκρογαλιάν, πέραν ἔξω μία βαθεῖα σιωπηλὴ γλαυκότης. Δὲν εἶνε κανὲν ἄλλος τῆς Ἀθηνᾶς ἐδῶ ἐπάνω, τῆς ἑλληνικωτάτης μεταξὺ ὅλων τῶν Ἑλλήνων θεοτήτων; Θὰ ἤθελα νὰ εἰσδύσω εὐλαβῶς καὶ νὰ χαιρετήσω τὸ χρυσοῦν της ἄγαλμα, ὅπως μᾶς ἐχαιρέτησαν πρὸ ὀλίγου εἰς τὰς τεράσσας αἱ ἑλληνίδες γυναῖκες, φέρουσαι τὴν χεῖρα εἰς τὸ μέτωπον καὶ κατόπιν ἀφήνουσαι αὐτὴν νὰ πέσῃ ἐλαφρὰ πρὸς τὴν καρδίαν. Ἄλλ' ἡ ἄμαξα παρερχεται πρὸ λιθίνου οἰκοδομήματος, εἰς τὸ ὁποῖον οἱ αἰῶνες ἀπετύπωσαν τὸ γνώρισμα τῆς φθορᾶς, ὅχι τὸ γνώρισμα τῆς αἰωνιότητος. Εἶνε τὸ μοναστήρι τῆς Παλαιοκαστρίτσας, ἀλλοτε ἐνετικὸν φρούριον, ὅπως ἄλλως ὀλόκληρος ὁ δρόμος ἐκ Κερκύρας πρὸς τὰ ἐδῶ εἶνε κατάσπαρτος ἀπὸ ἐρείπια τοιοῦτων ὀχυρώσεων. Ἡ θέα τῆς θαλάσσης εἶνε ἀπείρωσ μεγάλη καὶ ὠραία, ἡ θέα τῶν μοναχῶν δὲν εἶνε. Μόνον ὁ Ἀδελφὸς ἐπιμελητῆς ἔχει κάποιον σεβαστὸν ἐξωτερικόν. Μᾶς προσφέρει καλὸν κρασὶ εἰς τὸ κρῦον πρόγευμα, τὸ ὁποῖον μᾶς ἐπρομήθευσαν εἰς κλαθακία ὁ ξενοδόχος μας μετὰ ἔλα τὰ χρεῖδῃ. Ἄλλ' οἱ ἄλλοι φαίνονται ἐγκαταλειμμένοι καὶ ἐν βλέμμα, εἰς ἕν κελλίον, δεικνύει, ὅτι δὲν ἐφευρέθη ἡ ἐντομοφθόρος σκόνη. Εἰς μίαν σαπρὰν λιθίνην κλίμακα, ἐνοκλάζει εἰς τυφλὸς γέρος. Εἶνε 85 ἐτῶν καὶ ἀκόμη ζητιανεύει.

Ἡ ἄμαξα ἐπιστρέφει ἀπὸ τὸν αὐτὸν δρόμον καὶ μίαν ὥραν μακρὰν τῆς πόλεως Κερκύρας βλέπω τὸν ποταμὸν ἐκεῖνον τὸν φέροντα τὸ περιεκτικὸν ὄνομα «Ποταμὸς» καὶ ὅμως ὄντα ἕνα ποταμὸν ὅπως κάθε ἄλλος. Εἶνε τὸ ρεῦμα τοῦ Ὀδυσσεύς καὶ τῆς Ναυσικάας. Ἐκεῖ, ὅπου ἐκβάλλει εἰς τὴν θάλασσαν λέγεται πῶς ἐξεβράσθη ἀπὸ τὰ κύματα ὁ Ὀδυσσεὺς καὶ ἐκρῶθη ὀπισθεν πυκνῶν φυλλωμάτων. Τὸ χέρι εἰς τὸ μέτωπον καὶ κατόπιν ἐλαφρῶς εἰς τὴν καρδίαν: Χαίρε, Ναυσικά, πολυαγαπημένη ἀπὸ ἔλας τὰς κόρας τοῦ βασιλέως, μικρὰ συνετὴ κυρία μᾶς πρώτης οἰκογενείας, ἡ ὁποία δὲν ἐδίσταζε νὰ πλένῃ ἡ ἴδια τὰ ἐνδύματα γερόντων καὶ ἀδελφῶν. Δὲν ἦσο σεμνότερος, διότι ἐπροχώρησες θαρραλέα πρὸς τὸν γυμνὸν βρωμερὸν ἄνδρα, ἀλλ' εἶχες βλῆν τὴν ἐπιφύλαξιν τῶν κορῶν καὶ δὲν τοῦ ἐπέτρεψες νὰ ἐπιστρέφετε μαζὺ εἰς τὴν πόλιν ἀπὸ φόβον τῆς κακογλωσσιᾶς κατόπιν. Κοκκινίζεις, ποῦ σ' ἐρωτῶ, ὅτι ἡγάπησες τὸν πανοῦργον κο-

σμοταξειδιώτην, αλλά νά τὸ ἀρνηθῆς δὲν δύνασαι. Καὶ οἱ ἄνθρωποι, οἱ ὅποιοι σὲ ἔκαμαν ὕπερα ἢ δρᾶμα τὸ βεβαιοῦν. Ὑποχώρησον λοιπὸν καὶ ὁμολόγησε, ὅτι δταν ἐκεῖνος ἐφυγε διὰ τὴν Ἰθάκην ἐκάθησες συχνὰ ἐδῶ καὶ ἐκλαψες. Ὁρκίζεσο τότε, ὅτι δὲν θὰ ἐπαίρ-

νες ποτὲ ἕναν ἄλλον, καὶ βραδύτερον δταν σὲ ἔκαμαν νὰ θυμώσης ὁ ἄνδρας σου, τοῦ ἔλεγες κάθε φορά: «Ὁδυσσεὺς δὲν θὰ τὸ ἔκαμαν αὐτό!»

Κέρκυρα. Ἀπρίλιος τοῦ 1908.

ΦΡΙΤΣ ΕΝΓΚΕΛ

ΕΙΣ ΤΑ ΧΩΡΙΑ ΤΗΣ ΚΕΡΚΥΡΑΣ

[Περιγραφή τοῦ κ. Ἀλφρ. Ὀλτσμποκ συντάκτου τοῦ «Ἐγχωρίου Ἀγγελιοφόρου» τοῦ Βερολίνου]

«Νὰ πάη κανεὶς εἰς τὰ χωριά», αὐτὸ θὰ εἶπῃ ἐδῶ νὰ πηγαίνη πρὸς προσκύνημα τῶν θαυμάτων τῆς φύσεως καὶ νὰ βλέπῃ εἰς αὐτὴν τὴν φύσιν ἀνθρώπου, οἱ ὅποιοι ἀπέχουν πολὺ ἀπὸ τὸν πολιτισμόν. Ὅπου κ' ἂν διευθυνόμεθα ἢ εἰς τὴν Μπενίτσα ἢ εἰς τὸ Γαστοῦρι ἢ ἂν εὐρισκόμεθα εἰς τὰ ὕψη τοῦ Πέλλεκα, τῶν τῶν Ἀγίων Δέκα ἢ τῆς Παλαιοκαστρίτσας παντοῦ ἢ ἰδία εἰκῶν μὲ ὀλίγας βριατισίνας, παντοῦ ἢ ὁμοία ἀντίθεσις μεταξὺ φύσεως καὶ πολιτισμοῦ. Ἀκόμη εἰς τὴν Παλαιοκαστρίτσαν, εἰς τὴν κορυφὴν τῆς ὁποίας εὐρίσκεται ἕνα μοναστήρι, βλέπομεν ὡς εἰς πλαίσιον ἀπαραμίλλου φύσεως περιβάλλον εἰκόνα ἀθλίας ἀνθρωπότητος· τὸ μοναστήρι ἔχει ἀνάγκη ἐπιδιορθώσεως, οἱ μοναχοὶ οἱ ὅποιοι καλλιεργοῦν μικρὰν ἀμπελον εἰνε εὐλαθεῖς καὶ φιλόξενοι, ἀκόμη καὶ μὲ τὸ κρασί των τὸ ὁποῖον πωλοῦν ἀντὶ ἐνὸς ὀβολοῦ ἀκόμη ἐκτελοῦν καὶ γυναικείας ἐργασίας, ἀλλὰ δὲν φαίνονται νὰ προτιμοῦν τὴν βέβηλον πλύσιν· ζοῦν ἐκεῖ εἰς σχεδὸν ἀξιοζήλευτον εὐθιαν, ἢ ὁποία δὲν σκοτίζεται διὰ τίποτε εἰς τὰς ἀρχεγόνους συνηθείας αὐτοῦ τοῦ κόσμου.

Φυσικὰ ἢ πρώτη ἐκδρομὴ ἐγίνεν εἰς τὸ χωρίον Γαστοῦρι, ἀνήκον εἰς τὴν ἀνάκτορον τοῦ Ἀχιλλείου. Τὴν πρὸς αὐτὸ φέρουσαν ὁδὸν περιέγραψα ἤδη. Τὸ χωρίον διακρίνεται ἀπὸ μακρὰ μὲ τὰ φωτεινὰ σπήτεια του, τριγυρισμένα ἀπὸ κυπαρίσσια καὶ ἐληές. Ἄν τὸ χωρίον αὐτὸ φαίνεται καθαρότερον κάπως καὶ οἱ κάτοικοι του δὲν φοροῦν ἐντελῶς ράκη, ἂν κάποια εὐπορία ἐπικρατῇ ἐκεῖ καὶ κάποια πνοὴ πολιτισμοῦ, βλα αὐτὰ ὀφείλονται εἰς τὴν γεινίασιν τοῦ Ἀχιλλείου. Ἡ ἐπίδρασις τοῦ ξένου χρήματος θὰ συνέβαλλε καὶ εἰς τὴν καλλιτέρευσιν τοῦ ἐνδύματος καὶ τῆς τροφῆς. Ἀλλὰ καὶ ἐδῶ ὅπως παντοῦ ἔχουν ἀνάγκη ἀνυψώσεως τὰ ἐξωτερικὰ ἦθη, διότι τὰ χωριδάκια τῆς νήσου τῶν Φαιάκων διάγουν εὐτυχῇ οἰκογενειακὴν ζωὴν, ἔχουν κατὰ τὸ ὁποῖον πολλάκις μάτην ζητεῖ κανεὶς εἰς τὰς μεγάλας πόλεις: ἠθικὴν ἔχουν τὴν ἀ-

πλοϊκὴν ἐκείνην εὐλάβειαν, ἢ ὁποία προσλαμβάνει τὸ καλλίτερόν της ἐκ τοῦ περιβάλλοντος μὲ τὴν φύσιν καὶ ἂν θέλετε, ἐπίσης ἐκ τῆς ἐλλείψεως πολιτισμοῦ.

Ἀπὸ δλας τὰς ἐκδρομὰς μου ἐκτὸς τῆς πόλεως ἢ εὐχαριστοτέρα μοῦ ἦτο ἢ εἰς τὸν Πέλλεκα. Ἡ ὁδὸς ἀρχίζει ἀπὸ νεκροταφεῖα ἀπὸ τὸ Ἀγγλικὸν νεκροταφεῖον, εἰς τὸ ὁποῖον εὐρίσκουν τὴν τελευταίαν κατοικίαν ὅλοι οἱ Διαμαρτυρόμενοι, ἀπὸ τὸ Ἰσραηλιτικὸν νεκροταφεῖον, τοῦ ὁποῖου τοὺς τάφους καλύπτουν κατεστραμμένα ἀπὸ τὸν χρόνον πλάκες, ἀπὸ τὸ μουσουλμανικὸν, ὅπισθεν τοῦ φωτεινοῦ ἐρυθροῦ φραγμοῦ, τοῦ ὁποῖου ἀνυψοῦται ἀνελεύθερος καὶ πιεσμένος ὁ ἰσλαμικὸς θόλος· δλα κεῖνται: ἐκεῖ ὑπὸ τὸ ἄρωμα τῶν κυπαρισσιῶν, ἐπὶ τῆς ὁδοῦ τῆς φερούσης εἰς Πέλλεκα. Τὸ θλιβερόν συναίσθημα ἐξαφανίζεται, ἢ θάλασσα ἀπλώνεται καὶ βλέπω κάτω τὸ Ποντικονῆσι. τὸ ὁποῖον ὀνομάζουσι νῆσον τῶν νεκρῶν.

Αἱ πυκνόφυλλαι ἀγαναὶ κρασπεδῶν δρόμους καὶ ἀγροκήπια, διανοίγονται: οἱ ἐπίπεδοι ἀμπελώνες καὶ τὰ ἐλαιόνετρα μὲ τὴν ἀφθονίαν των μαρτυροῦν, ὅτι ἀποτελοῦν τὴν οἰκονομικὴν ζωὴν τῆς νήσου. Ἡ Κέρκυρα παράγει ἐτησίως ἔλαιον 15 ἑκατομμ. ἀλλὰ καὶ ὁ ἀδαῆς παρατηρεῖ ὅτι ἢ παραγωγὴ αὐτὴ θὰ ἤδυναν ἂν ἐμορφοῦτο ὁ γεωργός. Κατόπιν ἔρχεται μία δενδροστοιχία, ἀπὸ τὰ δένδρα τῆς ὁποίας πίπτουν τὰ πορτοκάλια ὡς κίτρινα φθινοπωρινὰ φύλλα, χαριτωμένοι φραγμοὶ ἰνδικῶν καλάμων, εὐφοροὶ ἀγροὶ σιτηρῶν καὶ ἐγγυμα λειβάδια, εἰς τὰ ὁποία βόσκουν ὄρνιθες, χοῖροι καὶ ἀγελάδες καὶ τέλος ἕνα χωριδάκι λεγόμενον Ἀλιππῆ, τὸ ὁποῖον χάνεται μέσα εἰς τὴν γύρω του πλουσίαν βλάστησιν τῆς φύσεως. Ὁ ἀμαξῆς σταματᾷ εἰς ἕνα πηγάδι, δένει εἰς ἕνα σχοινὶ τὸν κούβητ, βγάζει νερὸ καὶ δροσίζει τοὺς ἵππους του μὲ νερὸ. Ἐν τῷ μεταξὺ ζητῶ παρακαλῶν τὴν φιλοξενίαν χωρικῆς οἰκίας, ἢ ὁποία μοῦ παραχωρεῖται κατὰ σχεδὸν εὐγενῆ τρόπον. Τὸ σπήτι ἔχει δύο μεγάλα ἀπάτωτα δωμάτια. Τὸ ἕνα εἰνε δωμάτιον διαμονῆς καὶ ὑπνοῦ,

μεγάλα, χαμηλὰ κρεβάτια, τὸ ἄλλο εἰνε ἢ κουρνιαχτὴ ἢ τραπεζαρία μὲ λιθίνην ἐστίαν, μακρὸν τραπέζιον καὶ δύο πάγκους. Εἰς αὐτὰ τὰ δύο δωμάτια αὐτοῦ τῆς στενῆς καλύβας κατοικοῦν 18 πρόσωπα, γοῦν τὰ παιδιά, κόρσι καὶ ἐγγόνια. Ἡ οἰκογένεια ἀνήκει εἰς τὰς εὐπορωτέρας καὶ ὁ οἰκογενεάρχης διηγεῖται ὅτι τὰς εὐπορωτέρας τὸν κήπον, ὅστις εἰνε ἰδιοκτησία του καὶ καλλιεργοῦν εἰς μεγάλα κτήματα, 12 μέλη τῆς οἰκογενείας του καὶ κερδίζουν καθ' ἑκάστην 15 δραχμὰς περίπου 11 Μάρκας. Ἐννοεῖται, ὅτι ἔρχεται κ' ὁ ἄλλος, ὅπου παύουν αἱ ἐργασίαι, ἀλλὰ τότε καταναστεύονται εἰς τῆς δουλειᾶς τοῦ σπητιοῦ, ἢ, ἢμποροῦν νὰ ἔρῃν καὶ δὲν πεινοῦν. Εἰς αὐτοὺς τοὺς ἀπλοῖκους ἀνθρώπους, οἱ ὅποιοι ἀποτελοῦν παράδειγμα τῆς συνουσίας τῆς οἰκογενείας, διὰ τὴν ἀντίληψιν των αὐτὸ ἦτο ἔλεος ὅλον, ὅτι δὲν ἦσαν ὅπως οἱ πτωχοὶ ἄνθρωποι. Ἡ οἰκία εἰνε ἢ θέσις τῶν πτωχῶν ἀνθρώπων ἐπρόκειτο αὐτὸ ἰδῶ μετ' ὀλίγον εἰς τὸν Πέλλεκα.

Τὸ τοπίον ἐπάνω τοῦ ὁποῖου κεῖται τὸ βαρὺ καὶ ἀνθρώπινον βουνὸν τοῦ Ἀγίου Γεωργίου, φαίνεται ὡς ἀποκλεισμένον· ἔπειτα μία καμπὴ δεξιὰ καὶ τὸ στενὸν ἐξαφανίζεται—ἢ θάλασσα μᾶς χαιρετᾷ πάλιν. Ὁ δρόμος εἰνε καλός· παρατηρεῖ κανεὶς, ὅτι ἐδῶ ἐκυριάρχησαν ἄλλοτε οἱ Ἀγγλοὶ. Τὰ σπιτάκια τοῦ χωριοῦ φαίνονται εὐρύτερα, ζωηρότερα· κάρρα, γαϊδουράκια φερτομένα, ἵπποις, γυμνόποδα κορίτσια, ρωμαλέαι γυναῖκες, αἱ ὁποῖαι φέρουν εἰς τὸ κεφάλι μὲ τῆς ψεύτικας πλεξίδες καλάθια, στάμνες κ.τ.λ, μορφαί, τὰς ὁποίας μία τολμηρὰ φαντάσασα τὰς περιβάλλει μὲ τὴν εἰκόνα Ὀδυσσειακῶν μυθικῶν χρόνων. Ἐδῶ φύεται ἢ ἀμπελος ἐπὶ τεχνητῶς διαρρυθμισμένων πετρίνων τερασσῶν, αἱ ὁποῖαι προσοδίδουν εἰς τὴν κοιλάδα ἀμπελοκαλλιέργειαν. Ἀλλὰ ὁ δρόμος τελειώνει. Καταβαίνομεν ἀπὸ τὸ ἀμάξι· πρέπει νὰ πάμε πεζῇ ἐπάνω εἰς τὸν Πέλλεκα.

Εἰνε Κυριακὴ. Οἱ χωρικοὶ κάθηνται εἰς τὴν μικρὰν πινηγρὰν ὀστερία πίνοντες κρασί καὶ παίζοντες χαρτιά. Ὅταν ἐπλησιάσαμεν ἀφήκαν τὰ χαρτιά, ἢ ἔβησαν καὶ ἐβγαλαν τὸ καπέλλο. Τοὺς ἠὲχαριστήσαμεν διὰ τὴν εὐγένειάν των καὶ τοὺς προσεφέραμεν κρασί, τὸ ὁποῖον ἔπιαν εἰς ὕγιαν μας. Ἦσυχτοι, ἀρεστοὶ ἄνθρωποι μὲ πτωχικὰ κυριακάτικα ἐνδύματα. Ἀλλ' ὅσον κόσμοι: οἱ μεγάλοι τόσο ἀσύστολα τὰ παιδιά, τὰ ὀπδία μᾶς ἀκολουθοῦν φωνάζοντα καὶ ζητοῦντα—μᾶς καταδιώκουν ἕως τὴν κορυφὴν τοῦ βουνοῦ. Ἐκεῖ ἐπάνω ὄμως δὲν ἀκούεται τίποτε καὶ εἰνε τόση ἢ ἀφωνία γύρω μας, ὥστε λησμονεῖ κανεὶς ὅλα, βλέπει καὶ αἰσθάνεται μόνον, βλέπει κάτω πρὸς τοὺς ἀγρίους δράχους, τοὺς κρημνιζομένους εἰς τὴν θάλασσαν, ἀναβλέπει πρὸς τὰ ρωμαντικὰ ὕψη, τὰ κατεσπαρμένα ἀπὸ χωριά, τοὺς Ἀγίους Δέκα, τὸν ἄν Σαλβατόρε, τὸν Ἀἰ Γιώργη, καὶ ὅπως ἄλλοιὸς λέγονται, θαυμάζει ἐν ρεμβασμῷ τὴν φουσκοθαλασσαν δύο πελάγων, τοῦ Ἀδριατικοῦ καὶ τοῦ Ἰονίου, ἀπὸ τὰ ὁποῖα φαίνονται ὡς ν' ἀναδύονται εἰς ἕξοχον ἢ ἕμενον σιγὴν φανταστικὰ εἰκόνας χιλιετηρίδων, αἰσθάνεται κανεὶς ὅτι χάνεται κάθε γήινον καὶ πῶς ἢ ὅλη σκέψις καὶ αἰσθησίς μας κάμπτεται ὑπὸ τῆς δυνάμεως τῆς φύσεως. Αὐτοὶ, οἱ ὅποιοι ζοῦν ἐδῶ, πρέπει νὰ

ζήσουν, δι' αὐτοὺς αὐτὴ ἢ δύναμις δὲν εἰνε καμμία δύναμις, τὴν ὁποῖαν νὰ συναισθάνονται, δὲν τοὺς παρουσιάζει: τίποτε τὸ ἑορταστικόν, διότι πρέπει ἐδῶ ἐπάνω νὰ ἀγωνίζονται δι' ἕνα τεμάχιον ἄρτου. Πόσον μικρὸς, πόσον ἀθλιὸς ἀκριβῶς φαίνεται ἐδῶ ὁ ἄνθρωπος εἰς τὴν πάλιν του, ἢ ὁποία τοῦ παρέχει τὸ θέαμα τῆς ἐσχάτης δυστυχίας ὡς μόνην ἀπολύτρωσιν. Καὶ δταν κατήλθομεν κάτω μᾶς ἀνέμενον οἱ πτωχότατοι μεταξὺ τῶν πτωχοτάτων, οἱ σακάτηδες καὶ οἱ ἀσθενεῖς καὶ εἰς τούτων μὲ ὠδήγησεν εἰς τὸ σπήτι του, εἰς ἕνα μινόροφον, καταρρέον λιθόσπιτον καὶ μὲ εἰδεξε πῶς κατοικεῖ αὐτὸς καὶ ἢ γυναῖκα του εἰς μίαν βορβορώδη τρύπαν μὲ τὰ κατοικίδια ζῶα των καὶ πῶς κοιμοῦνται εἰς ἕνα ξύλινον κιβώτιον μὲ ἄχυρα ἐπάνω εἰς ἕνα χαμηλὸν φεγγίτην, εἰς τὸν ὁποῖον ἀνεβαίνουν μὲ σκάλαν καμωμένην δι' ὄρνιθας. Πόσον πλουσία τότε ἐφαίνετο ἢ οἰκογένεια τῆς Ἀλιππῆς μὲ τὰ 18 μέλη της, πόσον ἀμέριμος, πόσον εὐχαρῖς! Ἡ Κέρκυρα ἔχει πολλοὺς ἑκατομμυριοῦχος, οἱ ὅποιοι ἠδύναντο μὲ τὰ ἑκατομμύριά των ὄχι μόνον νὰ ἐλαφρύνουν τὴν πτωχείαν εἰς τὰ χωριά, ἀλλὰ νὰ ἐπιδράσουν καὶ μορφωτικῶς καὶ θὰ παρεῖχον τοιοῦτοτρόπως τότε ὠφέλειαν ὄχι μόνον εἰς τοὺς δυστυχεῖς ἀλλὰ καὶ εἰς τὸν ἑαυτὸν των καὶ τὴν θαυμασίαν πατρικὴν νῆσον των. (Σ. Α. Τί φῶς καὶ ἐδῶ εἰς τὴν μὴ ἀφύπνισιν ἀκόμη εἰς τὸν τόπον μας τοῦ σωτηρίου ἐργατικοῦ ζητήματος, τοῦ σοσιαλισμοῦ). Ἀλλ' ἀκόμη ἐδῶ εἰς τοὺς δρομίσκους ἐκείνη ἢ καθαριότης, ἢ ὁποία τυχερὰ λείπει ἀπὸ τοὺς ἀνθρώπους. Ἐξοχος, χρησθηθῆς πάστα ἀνθρώπων κατοικεῖ ἐδῶ καὶ τῆς ἀξίζει νὰ προσλάβῃ τὸν πολιτισμόν. Ἡ κυβέρνησις ἀναγνωρίζει (;;;) βαθμύδον αὐτὴν τὴν ἀνάγκη καὶ πρὸς τοῦτο ἔδρυσεν εἰς τὴν Κέρκυραν προπαρασκευαστικὴν Γεωργικὴν Σχολὴν, εἰς τὴν ὁποῖαν διδάσκουν εἰδικοί ἐκ Γαλλίας καὶ Ἰταλίας τὴν μέλλουσαν ἀγρονομίαν μὲ τὰς νεωτεριστικὰς προόδους της.

Ἡ αὐτοκίνητος λέμβος τοῦ Ἀσπιώτη τοῦ βασιλικοῦ ἐμπορίου τῆς νήσου Κερκύρας, τοῦ κατόχου τοῦ μόνου ἐργοστασίου εἰς ὄλην τὴν Ἑλλάδα σιγαροχάρτου καὶ παιγνιδιοχάρτων μὲ φέρε μὲ ἀγαπητὴν φιλοφροσύνην πρὸς τὴν Βενίτσαν. Ὁ Ἀσπιώτης ὀδηγεῖ τὴν μηχανὴν καὶ μᾶς φέρε εἰς ἕνα χωρίον, τοῦ ὁποῖου αἱ δροσεραὶ πηγαὶ προμηθεύουν κρυσταλλῶδες νερὸ εἰς τὸ Ἀχιλλεῖον καὶ ὄλην τὴν κάτωθεν του πόλιν. Ἐδῶ εἰς μίαν χάριν, κρύπτουσαν ὄλην τὴν πτωχείαν τὸ πᾶν ἀπλοῦται μὲ εἰδυλλιακὴν εὐμορφίαν, οὔτε ἀπότομοι βράχοι, οὔτε ἄνθρωποι δεικνύοντες ἐμφανῆ τὴν δυστυχίαν των.

Εὐχάριστος εἰρήνη μᾶς περιβάλλει, τὰ βουνὰ ἀνυψοῦνται ἀπαλὰ, βλέπομεν μὲ τὴν καθαρὰν ἀτμόσφαιραν τὰς ἀπομακρυσμένας νοτίους ἀκτὰς τῆς νήσου, ἕως τὸ Λεύκιμον. Ἐπιβαίνομεν εἰς τὴν λέμβον καὶ φερόμεθα πρὸς τὴν πόλιν καὶ τοὺς δράχους της, ἀπὸ τοὺς ὁποῖους τώρα αἱ ἀκτίναις τῶν ἐσπερινῶν φώτων μᾶς ξαναπέλλουν τοὺς προσχαρεῖς χαιρετισμούς των.

Ἐν Κερκύρα Ἀπρίλιος τοῦ 1908.

ΑΛΦΡΕΔΟΣ ΟΛΤΣΜΠΟΚ

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΕΤΑΙΡΙΑ ΟΙΝΩΝ ΚΑΙ ΟΙΝΟΠΝΕΥΜΑΤΩΝ

ΕΤΑΙΡΙΑ ΑΝΩΝΥΜΟΣ

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΟΛΟΚΛΗΡΩΣ ΚΑΤΑΒΕΒΑΗΜΕΝΟΝ ΔΡ. 6.000.000

ΕΔΡΑ ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

ΑΠΟΘΗΚΑΙ ΚΑΙ ΟΙΝΟΠΝΕΥΜΑΤΟΠΟΙΕΙΑ
της 'Εταιρίας εν Μύλοις 'Αθηνών,
'Ελευσίνι, Νέφ Φαλήρω, Πάτραις,
Καλάμαις, Πύργω, Κύμη, Πάρω, και
τοίς κυριωτέροις οινοφόροις κέν-
τροις της 'Ελλάδος.

ΔΙΕΥΘΥΝΤΑΙ :

ΑΡΙΣΤΟΒΟΥΛΟΣ ΖΑΝΟΣ
ΕΠΑΜΕΙΝΩΝΔΑΣ ΧΑΡΙΛΑΟΣ
ΕΜΜΑΝΟΥΗΛ ΡΩΣ

ΤΜΗΜΑ ΦΩΤΙΣΜΟΥ

ΠΡΑΤΗΡΙΑ ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

Διαρκής εκθεσις ειδών φωτισμού, θερμάνσεως και κινήσεως εν δδφ Σταδίον και Κολοκοτρώνη.
Πρατήρια, εν οίς πωλούνται είδη φωτισμού και θερμάνσεως, ως και οινόπνευμα μετουσιωμένον προς τον σκοπόν τουτον, εύρίσκονται εν 'Αθήναις μὲν, παρά τη Κεντρική 'Αποθήκη, δδδς 'Οφθαλματρείου αριθμός 2, Κυδαθηναίων αριθμός 17, Τριπόδων και Θέσιδος, Μεγάλου 'Αλεξάνδρου, Χαλκοκονδύλη 30, διασταύρωσις Σόλωνος και 'Ιπποκράτους, Πειραιώς 17, 'Ερμού 86, Πλατεία 'Εξαρχείων, Πατήσια, 'Αγιον Λουκάν. 'Εν Πειραιεὶ δδδς Παρθεναγωγείου 3.

ΠΩΛΗΣΙΣ

'Η τιμή του μετουσιωμένου οινοπνεύματος ώρίσθη εις λεπτά 80 κατά σταθμικήν όκάν (όκάν βάρος) επιβαρυνόμενη εις τās έπαρχίας (όπου δέν υπάρχουν ήμέτερα έργοστάσια) διά των έξόδων μεταφοράς και διαπυλίων τελών. Καθίσταται δέ ένταύθα γνωστόν, ότι μεγάλη διαφορά υπάρχει μεταξύ μετρικής και σταθμικής όκας οινοπνεύματος, λόγω του μικρού ειδικού βάρους αυτού (0,83). Ουτως ή συνήθης όκά του οινου δύναται να περιλάβη μόνον 332 δράμια οινοπνεύματος.

ΧΡΗΣΙΣ ΜΕΤΟΥΣΙΩΜΕΝΟΥ ΟΙΝΟΠΝΕΥΜΑΤΟΣ

'Η 'Εταιρία ήμών παράγει το μετουσιωμένον οινόπνευμα, αποβλέπουσα εις τρεις ανάγκας του 'Ελληνικού λαού, ήτοι τον **φωτισμόν**, την **θερμάνσιν** και την **κίνησιν**.

ΓΕΝΙΚΑΙ ΟΔΗΓΙΑΙ ΔΙΑ ΤΗΝΧΡΗΣΙΝ ΤΟΥ ΟΙΝΟΠΝΕΥΜΑΤΟΣ

'Η χρήση του οινοπνεύματος εινε βεβαίως έντελώς ακίνδυνος, αρκεί να λαμβάνονται στοιχειώδεις τινές προφυλάξεις, αι όποια συνοψίζονται εις το θεμελιώδες παράγγελμα : Μή πλησιάζετε εις οινόπνευμα εις φωτιά.

1ον Δέν πρέπει να άφίνομεν τά δοχεία του οινοπνεύματος άβούλωτα, διότι και έξατμίζεται τουτο και άποροφά ύγρασίαν, όπότεν και κατέρχεται κατά βαθμόν.

2ον Διά κανένα λόγον δέν επιτρέπεται να ρίπτετε οινόπνευμα εις άναμμένην λάμπαν, μαγειρείον, καμινέτο κτλ., διότι άλλως διατρέχετε τον κίνδυνον να άνάψη το οινόπνευμα του δοχείου, να σπάση το δοχείον και να χυθή επάνω σας άναμμένον. Τόν αυτόν κίνδυνον διατρέχετε και με το πετρέλαιον, με μόνην την διαφοράν, ότι το οινόπνευμα σβύνει εύκολώτατα με νερό και μάλιστα με όλίγον. Μόλις το νερώσετε παύει να καίη.

3ον Πρέπει να φροντίζητε να γεμίζητε την λάμπαν, καμινέτο, μαγειρείον κτλ. πριν τα άνάψητε. 'Αν δέ παρουσιασθή ανάγκη να ρίψητε και άλλο οινόπνευμα, σβύσατε πρώτον και άφου βεβαιωθήτε, ότι έσβυσε, τότε ρίψατε και άλλο.

4ον Μή επιτρέπεται να μεταχειρίζονται οινόπνευμα διά προσάναμμα καρβούνων, διότι πολλοί πολλάκις δέν προσέχον και ρίπτουν τοιούτον σε μισοαναμμένα κάρβουνα, όπότεν διατρέχετε τον κίνδυνον να άνάψη το δοχείον και να γίνη δυστύχημα.

5ον Μή γεμίσετε ξεχειλιστά ουτε λάμπαν, ουτε μαγειρείον, ουτε κανέν έν γένει είδος. Το οινόπνευμα πρέπει να μένη ένα τουλάχιστον δάκτυλον κάτω του στομιού, διότι με την θερμότητα διαστέλλεται (φουσκώνει) και πρέπει να έχη τόπον, άλλως θα χυθή απέξω και θα άνάψη.

7ον 'Εάν γεμίσαντες έν είδος οιονδήποτε το περιβρέξετε με οινόπνευμα, κατά λάθος, σκουπισατέ το άμέσως πριν το άνάψητε, με ό,τι δήποτε ύφασμα. Το οινόπνευμα ουτε λερώνει, ουτε βρωμά.

8ον 'Αν κατά λάθος εις το άναμμα της λάμπας έτρομπάρατε περισσοτέρας, από ό,τι πρέπει φώρας και βγάξει ή λάμπα επάνω από το γυαλί μεγάλας φλόγαις, μη άνησυχήσατε. Θα κατεβούν μόναι τους και ή λάμπα σας θα άνάψη κανονικά.

Τά είδη μας εινε τελειότατα, εάν δέ άκολοθήσητε τας άνωτέρω οδηγίας ουδέποτε δύναται να συμβή το παραμικρόν.

ΤΟ ΣΥΓΓΡΑΦΙΚΟΝ ΔΙΑΓΩΝΙΣΜΑ ΤΟΥ ΠΑΡΑΡΤΗΜΑΤΟΣ ΤΩΝ "ΑΘΗΝΩΝ," ΤΟ ΒΡΑΒΕΥΘΕΝ ΔΙΗΓΗΜΑ

Εδώσαμεν παράτασιν ένδς ολοκλήρου μηνός όπως κατορθώσωμεν και συγκεντρωθούν πλείονα ει δυνατόν διηγήματα έξ όλων των μερών της 'Ελλάδος διά το προκηρυχθέν συγγραφικόν άγώνισμα, του όποιου άηλοθέτης, κηρύξας βραβείον εκατόν δραχμών, έγένετο ο κ. Γεώργ. Μαρίνος. Είς το άγώνισμα τουτο άπεστάλησαν ύπέρ τα εκατόν διηγήματα. 'Εξ αυτών τά μὲν είκοσιν άπεροίφθησαν εύθύς έξ άρχής, διότι εινε γεγραμμένα εις το ιδίωμα των κ. κ. Ψυχάρη, Πάλλη και Σα, διότι μόνον ήλιδιότηας ήδύναντο να λέγουν προίόντα ανθρώπων άγνωστών την γλώσσάν των. 'Εκ των λοιπών ή επιτροπή κρίνουσα το χαριέστερον και πρωτοτυπότερον, το ένέχον μορφήν ιδιογραφίας και παρατηρήσεως, αδιάφορον προς τās λοιπās άτελείας αυτου, έβράβευσε το ύπό του νεαρου σπουδαστου κ. Ι. Α. Χατζηδημητρίου σταλέν υπό τον τίτλον : « Η ΜΑΛΤΑ ».

Βεβαίως το διήγημα δέν εινε όλον το επεδύμει ή επιτροπή και ως θα επόθει να ήτο τουτο και ή σύνταξις του « Παραρτήματος των 'Αθηνών », άλλ' επεβραβεύθη διότι έθεωρήθη δικαία ή ένθάρρυνσις προς νέον βεβαίως συγγραφέα, επιδεικνύοντα και έν τη διατυπώσει της φράσεως και έν τη συγγραφική μορφή του συνόλου άνθρωπον άξιον ένθάρρυνσεως διά το έργον. 'Ο βραβευθείς δύναται διερχόμενος εκ του γραφείου ήμών να λάβη πιστοποιηκόν, ότι όντως αυτός εινε διά της άντιπαραβολής του γραφικού του χαρακτήρος προς το χειρόγραφον και έπειτα μεταβή εις την Τράπεζαν Μαρίνου όπόθεν θα λάβη το χρηματικόν γέρας. Είς άλλο μέρος και ακριβώς μετά το τέλος του κατωτέρου δημοσιευμένου βραβευθέντος διηγήματος δημοσιεύομεν την προκήρυξιν νέου συγγραφικού άγώνος με δύο βραβεία έξ εκατόν δραχμών.

Το βραβευθέν διήγημα έχει ώδε :

Η ΜΑΛΤΑ

Ουδέποτε υπήρξε δυστυχέστερος εις όλην του την ζωήν, την όμολογουμένως δυστυχημένην, ο Νίκος Λιμνη όσφ την ήμέραν κατά την όποιαν ο μπόγιας έπεσε το σκυλάκι του. 'Ητο ο τελευταίος σύντροφος του, ο μόνος φίλος του, ήτο ή μόνη του χαρά ή μοναδική εύχαρίστησις και τέρψις του. Μαζή του έπαινον ο μπόγιας και μερικά έτη της ζωής του Λιμνη.

Όταν έξύπνησε την πρωίαν και ήκουσε το θλιβερόν μήνυμα από τα παιδιά της σπιτονοικοκυράς του, έμεινεν ώσαν να έκεραυνοβολήθη.

Ήθελ καιρόν να τον σώση άκόμη; Δέν είχε κανόν :

Προετήρησε το ώρολόγιόν του. 'Ητο ένάτη πρωινή. — Τί δαίμονα! δέν τα σφάζουν άμέσως-άμέσως. — Πώς ένίφθη, και χωρίς να κτεισθή, έξήλθεν έξ το δωμάτιόν του ένφ άκόμη έδνε τον λαιμόν του.

— Την καυμένην την Μάλτα! Πώς θα σφραλίάζη

μέσα εις τάλλα βρωμιόσκυλα. 'Αρά γε θα την προφθάσω ;

Και έτρεχε βιαστικός προς την 'Αστυνομίαν. 'Επρεπε να πάρη άδειαν πρώτα, διότι άλλως ο μπόγιας δέν ήμπορούσε να δώση την σκύλαν του, αν έξη άκόμη.

— Να πάρη ή όργη μ' αυτην την 'Αστυνομίαν! Βγάξει τώρα τον μπόγιαν διά να ξεπαστρέψη τα σκυλιά του κόσμου!.. Τί της φταιν τα σκυλιά...

Και μονολογών έβράδιζε, και βαδίζων επέσπευδε το βήμα, φοβούμενος μήπως χάση έστω και έν λεπτόν.

Το ήγάπα πολύ το σκυλάκι του. 'Ητο τόσον ώραιον δι' αυτον με το μικρόν και χαριτωμένον μουτρακι του, έλαμπαν τόσον ζωηρά τα εκφραστικά του μάτια, ή ουρίτσα του έκινείτο με τόσην γοργότητα, το λεπτοκαμωμένον σώμά του ήτο τόσον λιγυρόν, ώστε ο Νίκος δέν ήμπορούε να φαντασθή ότι άλλος θα ήτο συμπαθέστερος. 'Από κουταβάκι το είχε.

Ἐγέννησε δύο-τρεις φορές καὶ δὲν ἐκράτησε κανὲν κουταβάκι. Ὅλα τὰ εἶχε χαρίσει. Μόνον ἓνα ἐπώλησε, καὶ μάλιστα εἶχε πικρῶς μετανοήσει, διότι ἀκριβῶς τὰς 25 δραχμὰς ποῦ ἐπῆρε τὰς ἔφαγεν εἰς τὸ φαρμακεῖον ὡσάν νὰ τὸν εἶχαν καταρασθῆ.

— Ἄν καὶ, διανοεῖτο τώρα ὁπότε ὅλη ἡ ἱστορία τῆς σκύλας του ὡς ἐν πανοράματι διήλυνε πρὸ τῶν ὀμμάτων του, δὲν πρέπει νὰ εἶμαι καὶ δεισιδαίμων. Θ' ἀρρώσταινα ποῦ θ' ἀρρώσταινα, τί θὰ ἔκαμνα ὅμως ἂν δὲν εἶχα χρήματα διὰ τὰ γιαιτρικά.

Τέλος πάντων ἰδοὺ ἡ Ἀστυνομία.

— Ὁ κ. Διευθυντῆς παρακαλῶ, ἠρώτησεν ἓνα ἀστυφύλακα.

— Ἐρωτήσατε τὸν ἐνωμοτάρχην.

Ἐξω ἀπὸ τὴν θύραν ἡ ὁποία εἶχε μίαν μεγάλην ἐπιγραφὴν μετὰ τὴν λέξιν «Διεύθυνσις» ὁ ἐνωμοτάρχης ὡς ἀγαλμα ἴστατο ἀκίνητος.

— Τί τὸν θέλετε; ἠρώτησε τὸν Λάμην, ὅταν ἐπανάλαβεν οὗτος τὴν παράκλησίν του.

— Μίαν ἄδειαν διὰ τὸν μπόγιαν.

— Εἰς τὸν γραμματέα. Ἀπέναντι.

Ὁ Λάμης δὲν ἀηπλίσθη ἀπὸ τὴν παγερότητα τὴν ὁποίαν εἶχε τὸ βλέμμα τοῦ ἐνωμοτάρχου ὅταν ἐμαθε διὰ ποίαν εὐτελεῖ ὑπηρεσίαν ἐπρόκειτο νὰ ἐνοχληθῆ ὁ κ. Διευθυντῆς, ἂν δὲν ἦτο ἐκεῖ. Ἐνόησεν ὅμως τὴν σημασίαν τοῦ βλέμματος ὁ Λάμης, διότι ἐνῶ βιαστικῶς ἐβάδιζε πρὸς τὴν ἀντικρυνὴν θύραν ἐσυλλογίσθη.

— Βέβαια τί σὲ μέλει ἐσένα διὰ τὴν Μάλταν μου.

Ὁ κ. γραμματεὺς ἦτο ἐκεῖ καὶ συνωμίλει μετὰ ἄλλους ἀξιωματικούς, ἐνῶ παρέκει ἐκάθητο δύο ἄλλοι πολῖται κοντὰ εἰς τὴν ἐστίαν καὶ ἐξεσταίνοντο διαβάζοντες ἐφημερίδας.

Ὁ Λάμης μετὰ κάποιον ἀόριστον μεϊδιάμα ταπεινῆς ἀβρότητας ἀποκμισταλλωμένον εἰς τὴν μορφὴν του, ἐστάθη κοντὰ εἰς τὴν θύραν ἀναμένων νὰ τοῦ εἴπουν νὰ προχωρήσῃ. Ἡ συνομιλία ὁμοῦ ἀπροσοκῶπως ἔβαινε καὶ κανεὶς δὲν τὸν ἐκάλει. Παρῆλθε τὴν ὥρα — πέντε λεπτά, αἰὼν ὀλόκληρος—καὶ ὁ Λάμης ἔχασε τὴν ὑπομονήν.

— Καὶ μετὰ τὰ ἑκατὸν στῆν φυλακὴν καὶ μετὰ τὰ χίλια μέσα, διενόηθη.

Καὶ προεχώρησε.

— Ὁ κ. γραμματεὺς παρακαλῶ.

— Ἐγὼ εἶμαι κύριε, ἀπεκρίθη ὁ καθηήμενος ἀξιωματικῶς.

Οἱ ἄλλοι ἐστράφησαν, καὶ ὁ Λάμης ἠσθάνθη τὰ βλέμματά των νὰ πίπτουν ἐπάνω του ἐξεταστικά, ὡς νὰ ἦτο κανεὶς ἐπικίνδυνος ἀναρχικῶς τοῦλάχιστον.

Τὰ εἶχε χαμένα. Δὲν ἤξευρε πῶς ν' ἀρχίσῃ. Ἦθελε νὰ ἐκφράσῃ ὅλην τὴν ἀγάπην τὴν ὁποίαν ἔτρεφε πρὸς τὴν σκυλίτσαν του, ἀλλὰ δὲν ἤθελε καὶ νὰ ἀπασχολήσῃ πολὺ τὸν κ. γραμματέα διὰ νὰ μὴ τὸν ἐξοργίσῃ.

— Τί θέλετε κύριε; ἠρώτησεν ὁ κ. γραμματεὺς ἀνυπομονήσας διὰ τὰς πολυτίμους στιγμὰς αἱ ὁποῖαι παρῆλθον ἐν σιγῇ.

— Μίαν ἄδειαν διὰ τὴν σκυλίτσαν μου... Ἦθελε μοῦ τὴν ἐπῆρην ὁ μπόγιος...

— Μπα! εἶπε γελῶν ὁ γραμματεὺς. Ἄ! μὰ τὸ εἶνε φοβερόν.

— Γελᾶτε βέβαια, διότι δὲν γνωρίζετε τί σκυλάκι χαριτωμένον ἦτο... Πέντε ἔτη τὸ εἶχα, καὶ σήμερον...

— Δὲν τὸ ἀφίνεις χριστιανέ μου, παρενέβη εἰς ἀξιωματικῶς λέγων, νὰ πάῃ εἰς τὸν διάβολον... Τί τὰ μαζεύετε τὰ βρωμόσκυλα.

Ὁ Λάμης ἐσφιγξε τοὺς ὀδόντας. Βρωμόσκυλον! ἡ Μάλτα βρωμόσκυλον.

— Δὲν εἶνε βρωμόσκυλον ἡ Μάλτα, ἀπεκρίθη κατόπιν μετὰ ῥάπον. Καὶ τέλος πάντων ἰδικόν μου πράγμα εἶνε, καὶ δὲν ἔπρεπε νὰ μοῦ τὸ πάρῃ ὁ μπόγιος. Δὲν ἦτο ἀδέσποτον...

— Διὰ νὰ τὸ πάρῃ ὁ μπόγιος, ἀδέσποτον θὰ ἦτο, παρετήρησεν εἰς ἐκ τῶν κυρίων τῶν καθημένων παρὰ τὴν ἐστίαν ἀφοῦ ἐχαμήλωσε τὴν ἐφημερίδα καὶ ἐνῶ ταυτοχρόνως ἐδιόρθωνε τὰ κούτσουρα. Ἐτσι δὲν πιάνει ὁ μπόγιος τὰ σκυλιὰ τοῦ κόσμου. Εἶχε φάσματρον; Ὁχι. Εἶχε λαϊμοδέτην; Ὁχι...

— Εἶχε λαϊμοδέτην, διεμαρτυρήθη ὁ Λάμης.

— Ἀλλὰ δὲν θὰ τὸν ἐφοροῦσε, συνεπλήρωσε πάντοτε γελῶν ὁ γραμματεὺς.

— Ἄς εἶνε, ὅλα ὅσα ἔγιναν, ἔγιναν. Τώρα σὰς παρακαλῶ μίαν ἄδειαν...

— Ναὶ, εἶπεν εἰς τῶν ἀξιωματικῶν, ἀλλὰ πῶς θὰ πιστοποιήσῃς ὅτι εἶνε τὸ σκυλί σου.

Πῶς θὰ πιστοποιήσῃ; Καὶ χρειάζεται πιστοποιητικόν; Καὶ πῶς θὰ τὸ εὑρίσκεν, ποῖος θὰ πῶ τὸ ἔδιδεν.

— Οὐφ! Αὐτὴ ἡ Ἀστυνομία! Ἱστορίας θέλει νὰ κἀνὴ πάντοτε.

Καὶ μετὰ τὴν σκέψιν αὐτὴν ἠλιθίως παρετήρει τοὺς παρισταμένους μὴ γνωρίζων πῶς νὰ κάμῃ τὸν σκόπελον αὐτόν.

Ἄλλ' ἀνέπνευσε διότι παρατηγὼν ἀστυφύλαξ ἔδωκε τὴν γνώμην του.

— Αὐτὸ εἶνε εὐκόλον. Ἄμα τὸν ἴδῃ τὸ σκυλί μέσα εἰς τὴν κλοῦβαν, ἂν εἶνε ἰδικόν του, θὰ τὸν γνωρίσῃ. θὰ γαυγίσῃ, θὰ φανῆ τέλος πάντων.

— Βέβαια! ἐτόνισεν ὁ Λάμης. Βέβαια θὰ φανῇ. Καὶ ἀνέμεινε. Ὁ κ. γραμματεὺς δὲν ἀπεκρίθη.

Ἐγραψεν ἐπὶ φύλλου χαρτοῦ μίαν ἄδειαν, τὴν ἔστειλε νὰ σφραγισθῇ, τὴν ὑπέγραψε καὶ ὅταν τὴν παρέδιδεν εἰς τὸν Λάμην τῷ εἶπε.

— Θὰ δώσετε εἰς τὸν μπόγιαν μίαν δραχμὴν. Ἐξήντα πέντε λεπτά διὰ τὸ τομάρι καὶ τριανταπέντε διὰ τὴν περιποίησιν...

— Εὐχαριστῶ! ἀπεκρίθη ὁ Λάμης.

Καὶ βιαστικῶς ἐξῆλθεν. Ἐξω ἀπὸ τὴν Ἀστυνομίαν ἐβράδυνε τὸ βῆμα. Ἦθελε νὰ ἴδῃ ἂν εἶχεν ἐπαρῆ χρήματα διὰ νὰ πάρῃ μίαν ἄμαξαν. Εἶνε μακρὰν τὸ

ἄμαξον τῆς Καλλιρρόης τὸ ὁποῖον μολύνει ὁ μπόγιος ἐπὶ τὴν μάνδραν του.

Ἐψάξε τὰ θυλάκια τοῦ γιλέκου του. Ἀπὸ τὸ ἐν ἑκάστῳ μίαν δραχμὴν, ἀπὸ τὸ ἄλλο ἔβγαλε γαζέτες.

Μία δραχμὴ, τέσσαρα νίκελ εἰκοσάλεπτα καὶ πέντε δεκάρες. Τὸ ὅλον δύο καὶ τριάντα λεπτά.

Ἡ ἄμαξα κατηγορήθη.

— Θὰ τὰ δώσω ὅλα εἰς τὸν μπόγιαν, ὥστε ἄλλην φοράν νὰ μὴ τὴν ξαναπάρῃ.

B'.

Τὸ πῦχος ἦτο δριμύ, καὶ ὁμοῦ ὁ Λάμης ἴδρωσεν ἐπὶ τὸν δρόμον. Γύρω τὰ τοπεῖα ἐφαίνοντο παγωμένα ἀπὸ τὸ κρύον, καὶ ἡ θεὰ ἐκεῖνη τὸν ἔκαμνε νὰ μὴ μὴ τὴν ἰδικὴν του τύχη.

— Κύτταξε! διανοεῖτο. Ἄλλοτε μόνον τὸ καλοκαίρι ἔβγαίνεν ὁ μπόγιος. Ἦρχετο τὸ καλοκαίρι; Ἐφύλαγες τὸ σκυλί σου καὶ ἔμενες ἡσυχος. Ἐχειμῶνας; ἄφινες τὸ σκυλί σου ἐλεύθερον, καὶ ἔμενες ἡσυχος. Τώρα χειμῶνα-καλοκαίρι ὁ μπόγιος κἀναι, σὺ νὰ λυσοιάζων καὶ χειμῶνα καιρὸν τὰ σκυλιὰ. Δὲν βαρεῖσαι ὁμοῦ! Διὰ τὴν τύχην μου εἶνε ὅλα αὐτά. Ἄντὶ νὰ μὴ ἀφίνη ἡσυχον, μετὰ σπρώχνω τώρα νὰ τρέχω σὺν τὸ ἀγρίμῳ μέσα εἰς τὰ χωράφια!

Καὶ στενάζων ἐπέσπευδεν ἀκόμη τὸ βῆμά του, παραπαίων εἰς τὰ κοκκαλιαμένα αὐλάκια τῆς λάσπης τὰ ὁποῖα ἐγάρραζαν εἰς τὴν τελευταίαν βροχὴν τὰ πόδια, ἐνῶ μέσῳ τοῦ στεναγμοῦ διέφευγεν μία εὐχή.

— Ἄς τὴν εὐρὼ ζωντανήν, καὶ δὲν πειράζει ὁ κόσμος...

Τέλος πάντων ἐφθασε. Εὐθὺς ἀνεγνώρισε τὴν πόρταν τὴν ἀπὸ τὰ συνεχῆ οὐρλιάσματα ὅσον καὶ ἐπὶ μίαν ἐπιγραφὴν μετὰ κόκκινον χρῶμα.

«Πύλη τοῦ Ἄδου».

Λεῖψα-δελὰ ἐκτύπησε, καὶ ὅταν τοῦ ἤνοιξεν ὁ ἀρχιάνθρωπος τῆς μάνδρας, δειλότερα εἶπε:

— Ἦλθα διὰ τὸ σκυλάκι μου...

Καὶ ἔπειθε τὴν ἄδειαν, τὴν ὁποίαν ὁ ἀξέριστος καὶ βρωμερὸς ἐκεῖνος ἀνθρώπος ἔλαβεν εἰς τὰς χεῖράς του καὶ μετὰ προσοχὴν τὴν παρετήρει ὡς νὰ ἤθελε νὰ ἐπιστῇ μήπως τὸ ἔγγραφο ἦτο πλαστὸν καὶ μήπως ἡ σφραγὶς εἶχε παραποιηθῆ...

Ὁ Λάμης, μὴ δυνάμενος νὰ ὑποφέρῃ τὴν ἀπόπειραν, ἡ ὁποία παρ' ὅλον τὸ πῦχος παχυλὴ καὶ βαρὴ ἐξήρχετο ἀπὸ τ' ἀκάθαρτα ἐνδύματα τοῦ ἀνθρώπου ἐκεῖνου, ἀπεμακρύνθη ἀπ' αὐτοῦ καὶ ἐπληρώσθη τὴν κλοῦβαν ὅπου ἦσαν πέντε ἔξ σκυλάκια.

Ἄλλ' ἐστάθη μὴ γνωρίζων ἂν ἔπρεπε νὰ χαρῆ ἢ νὰ κλαυθῆ.

Ἡ Μάλτα δὲν ἦτο μέσα εἰς τὴν κλοῦβαν.

— Δὲν βλέπω τὴν σκύλαν μου, εἶπε στρεφόμενος πρὸς τὸν μπόγιαν.

— Ἄ! τότε ἄρχησες, εἶπε στενάζων καὶ διπλώνων τὸν ἀστυνομικὸν ἔγγραφο ὁ μπόγιος.

— Διατί; ἐτόλμησε νὰ ἐρωτήσῃ ὁ Λάμης, ἐνῶ ἠσθάνετο ἀνατριχίλαν εἰς ὅλον του τὸ σῶμα.

— Μ' αὐτὰ εἶνε τὰ τελευταῖα.

— Εἶχες καὶ ἄλλα;

— Καμμιά εἰκοσαριά!...

— Καὶ τί ἔγιναν;

— Τί θες νὰ ἔγιναν. Εἰς τὸν κλίβανον ἐμπῆκαν.

— Ἄ! καὶ τώρα;

— Τώρα; χαιρέτα μου τοὺς ζωντανούς.

— Μὰ εἶσαι βέβαιος; Ἦτο ἓνα σκυλάκι μικρὸν μετὰ ὠραῖον μουτράκι, κανεὶ, λεπτοκαμωμένον μετὰ τάκια ἐκφραστικά...

Τὰ ἔλεγεν αὐτὰ ὁ Λάμης, καὶ μέσα του ἐσπάρραζεν ἀπὸ ἀνησυχίαν τὸ στήθος.

Ὁ μπόγιος ἐφάνη προσπαθῶν ν' ἀναμνησθῆ, καὶ τέλος ἀπεκρίθη, ἐνῶ ἀπέδιδε τὸ ἔγγραφο.

— Δὲν ξεύρω νὰ σοῦ εἴπῳ, διότι πολλὰ σκυλάκια ἔπιασα, κανέλια, ἄσπρα, καὶ μαῦρα, ποῦ νὰ θυμῶμαι πλεόν.

Βέβαια! Ποῦ νὰ ἐνθυμῆται ὁ μπόγιος τὰ σκυλιὰ! Ἦτο ὡς νὰ ἐνεθυμῆτο αὐτὸς τὰ ἄστρα. Ὅλα τὰ σκυλιὰ διὰ τὸν μπόγιαν, σκυλιὰ ἦσαν. Σκυλιὰ ἦτο καὶ τὸ ἰδικόν του.

Ἐν τούτοις ἔκαμε καὶ τελευταίαν ἀπόπειραν.

— Μήπως ἔχεις πουθενὰ ἄλλοῦ τίποτε ἄλλα σκυλιὰ;

— Ἄ! μπᾶ! ἂν δὲν εἶνε μέσα εἰς τὴν κλοῦβαν, ξεγράψέ το!...

Ἦρχετο πολὺ νὰ λάβῃ τὴν ἀπόφασίν του διὰ νὰ φύγῃ ὁ Λάμης. Ἦθελε νὰ πεισθῆ. Νὰ ἴδῃ, ν' ἀγοράσῃ τοῦλάχιστον τὸ τομάρι του. Μία ἐντροπὴ τὸν ἐκράτει.

— Τί δαίμονα. Θὰ γίνω ρεζίλι καὶ στὸν μπόγιαν;

Καὶ σκυπτὸς, μελαγχολικῶς βαρὺθυμος διέβη πάλιν τὴν πύλην τοῦ Ἄδου. Τὸν ἐπνιγεν ἡ ἀπόπνοια τοῦ μπόγια, τὸν ἐπνιγε τὸ περιβάλλον, τὸν ἐξενεύριζαν τὰ γαυγίσματα τῶν σκύλων, οἱ ὁποῖοι μέσα εἰς τὴν κλοῦβαν ἐδαγκάνοντο μεταξύ των. Καὶ ὀπίσω ἀπὸ τὴν κλοῦβαν, ὀπίσω ἀπὸ μίαν θύραν μισοκορημισμένου οἰκίσκου ἦτο ὁ κλίβανος. Ἀπὸ ἐκεῖ δὲν ἤρχετο κανὲν γαυγίσμα! οὔτε οὐρλιάσμα!... οὔτε καν παραπόνον! Βαθεῖα σιγῇ.

— Ἄ! καὶ γιὰ τὴν ὥρα ποῦ ἔχασα, δὲν θὰ μοῦ δώσης τίποτε;

Ὁ μπόγιος ἠρώτα. Ὁ δήμιος τῆς Μάλτας ἠρώτα.

Ἦθέλησεν ὁ Λάμης νὰ ἐκχύσῃ ὅλην τὴν πικρίαν, ὅλην του τὴν ἀγανάκτησιν εἰς ὕβρεις. Ἀλλὰ μπόγιας ἦτο αὐτός!

— Τί θέλεις; τί γυρεύεις!

Καὶ ἐξῆγαγεν ἀπὸ τὸ γιλέκον δύο-τρεις δεκάρες, τὰς ἔδωκε, ἐδέχθη τὰς εὐχαριστίας τοῦ μπόγια καὶ ἐξῆλθεν.

Ἡ πύλη τοῦ Ἄδου ἐκλείσθη ὀπισθεν του, καὶ μετ' ὀλίγον ἀνετριχίασε, διότι ἦκουσε μίαν βλασφημίαν καὶ ζωηρότερα τὰ γαυγίσματα. Κάποιον ἄλλον

σκύλον ἤρπαζεν ὁ μπόγιας ἀπὸ τὴν κλοῦβαν νὰ τὸν οῤῖψη εἰς τὸν κλίβανον...

Γ'.

Σχυμμένος ἐπέστρεψε πρὸς τὴν πόλιν, καὶ στενάζων ἐβάδιζε. Τώρα πλέον δὲν εἶχε τὴν Μάλταν του, ἦτο μόνος, κατάνομος, χωρὶς κανένα σύντροφον, μὲ τὸν ὁποῖον νὰ παίξῃ, νὰ γελάσῃ, νὰ τὸν βάλῃ νὰ κάμῃ τοῦμπες, νὰ δώσῃ τὸ χεράκι. Τώρα ὁπότε καὶ τῆς σκυλίτσας του ἐστρεφεῖτο, τώρα ἐβλεπε τὴν μόνωσίν του. Οὔτε οἰκογένειαν, οὔτε φίλους, οὔτε τίποτε. Ἀπολύτως τίποτε.

Κυθισμένος ὡς ἦτο εἰς τὰς σκέψεις του αὐτὰς, εἰς αὐτὴν του τὴν σκέψιν, δὲν ἀντελήφθη οὔτε τὰ γαυγίσματα δύο τριῶν μανδροσκύλων, οἱ ὁποῖοι ἤρχοντο ἀπὸ τὰ χωράφια, οὔτε ὅτι οἱ σκύλοι αὐτοὶ τὸν εἶχον πλησιάσει.

Τοὺς ἀντελήφθη μόνον ὅταν οἱ σκύλοι ἐφθασαν ἀκριβῶς ὀπισθὲν του.

Τότε μόλις ἐστράφη, καὶ ἀνετρίχιασε.

— Οὔξω!... Οὔξω! ἐκραύγασε, ἐνῶ ἐκύταζε γύρω νὰ εἶρῃ καμμίαν πέτραν. Οὔξω...

Ἄλλ' οἱ σκύλοι ἐπιδεικνύοντες τοὺς λευκοτάτους ὀδόντας ἐγαίγισον βῆμα πρὸς βῆμα τὸν ἠκολούθουν. Διὰ μίαν στιγμὴν ἐστέκοντο, ἀλλὰ πάλιν ἀγριώτεροι ἐπλησίαζον.

Δὲν εἶχε ράβδον, δὲν εἶχε πέτραν, δὲν εἶχε τίποτε ὁ Λάμης. Καὶ οἱ σκύλοι ἀπειλητικώτεροι τώρα τὸν ἐγαύγισον μὲ ἀγριωτέρας διαθέσεις, ὡς νὰ εἶχον εἰσχωρήσει εἰς τὴν ψυχὴν του, ὡς νὰ εἶχον κατανοήσει τὴν δειλίαν ἢ ὁποῖα τὸν εἶχε καταλάβει.

Τὸ βλέμμα τοῦ Λάμη ἐνῶ ἐστρέφετο περιτροπὸν πρὸς τοὺς σκύλους ἔπεσεν ἐπὶ τῆς μάνδρας τοῦ μπόγια. Ἐκεῖ εἶχε σκοτωθῆ τὸ ἄκακον σκυλάκι του, ἐνῶ, ἔξω ἄφιναν αὐτὰ τὰ μανδρόσκυλα νὰ παγώνουν τὸ αἷμα τῶν ἀνθρώπων.

— Οὔξω! Οὔξω! ἐπαναλάμβανε κάθιδρος τώρα ἐκ τῆς ἀγωνίας, διότι εἰς τὴν πτέρναν του ἠσθάνθη τὸ ρύγχος ἐνὸς τοῦ θρασυτέρου τῶν σκύλων.

— Ἄχ!... σκυλιά!... βρωμόσκυλα! διενοεῖτο ἐνῶ ἤρχισε νὰ τρέξῃ.

Ἄλλὰ λυσσώδεστεροι οἱ σκύλοι τὸν ἠκολούθησαν.

— Καλὰ ἔλεγεν ἐκεῖνος, ἐμυρμούριζε τρέχων καὶ λακτίζων ταῦτοχρόνως ὁ Λάμης. Ὅλα τὰ σκυλιά θέλουν σκότωμα!... Τί Μάλτα καὶ τί μανδρόσκυλον...

Ἄλλὰ διεκόπη εἰς τὴν σκέψιν του αὐτὴν ἐκβάλλων κραυγὴν ἄλογον.

Οἱ ὀδόντες ἐνὸς σκύλου εἶχον ἐμπαγῆ εἰς τὴν κνήμην του, ἐξέσχισαν τὸ πανταλόνι του, καὶ ὁ Λάμης ἠσθάνθη ὅλην τὴν δριμύτητα τῆς δῆξεως.

Κάτω μία πέτρα ὑπῆρχε. Τρέμων ἀλλὰ καὶ μὴ βλέπων ἄλλην διέξοδον, ἔκυψε, τὴν ἤρπασε καὶ τὴν ἔρριψε κατὰ τῶν ἐχθρῶν του. Οἱ σκύλοι ἀνέκοψαν τὴν ὁρμὴν. Γαυγίζοντες ἐστάθησαν, τὸν ἠκολούθησαν ὀλίγον, ἀλλὰ μακρύτερον, καὶ ἔπειτα μὲ ἀραιὰ-ἀραιὰ

γαυγίσματα ἀπεμακρύνθησαν πρὸς τὰ χωράφια...

Ὁ Λάμης τότε μόνον ἐστάθη. Παρετήρησε τὴν πληγὴν του. Ἦτο ἀρκετὰ βαθεῖα. Τὸ αἷμα ἔρρε ἀρκετὸν, καὶ εἶχε βιάσει τὸ σχισμένον πανταλόνιον. Ἐσπόγγισε τοὺς θρόμβους μὲ τὸ μαντήλιόν του, ἔδεσε μὲ αὐτὸ τὸ τραῦμα, ἐκάρφωσε τὸ σχισθὲν μέρος μὲ δύο καρφίτσας, καὶ ἐξηκολούθησε τὸν δρόμον αὐτὸν πρὸς τὰς Ἀθήνας, βλασφημιῶν ὅλους τοὺς σκύλους τῆς ἀνθρωπότητος μὴδὲ τῆς ἀειμνήστου Μάλτας ἐκτερουμένης.

Εἰσηλθεν εἰς τὸ πρῶτον φαρμακεῖον νὰ ἐπιθεῖται καλλίτερα τὸ τραῦμά του. Ὁ φαρμακοποιὸς ἐκάρφωσε τὸν πόδα, ἀνεσήκωσε τὸ πανταλόνιον, καὶ παρετήρησε τὸ δῆγμα. Δύο ζεύγη μικρῶν ὀπῶν διεκρίνοντο.

— Χμ! σ' ἐδάγκωσε βλέπω γιὰ καλὰ, εἶπε.

— Λέτε νὰ ἦταν λυσσιασμένος; ἠρώτησεν ἀνήλικος ὁ Λάμης.

— Ποῖος ἤξευρε!

— Μὰ τώρα τὸν χειμῶνα λυσσιάζουν τὰ σκυλιά;

— Ἐχει χειμῶνα καὶ καλοκαῖρι ἢ λύσσα ἀδελφε!

Καὶ ἔπλυνε τὸ τραῦμα ὁ φαρμακοποιός. Ὅταν τὸ ἐπέδεσε, ἐστήριξε τὰς χεῖρας εἰς τοὺς λαγόνους, παρετήρησε τὸ σχισμένον πανταλόνιον ὑπὸ τὸ ὁποῖον εὐρίσκειτο ἡ πληγὴ καὶ εἶπε μετὰ σκέψιν.

— Τὸ καλλίτερον ποῦ ἔχεις νὰ κάμῃς εἶνε νὰ πάρῃς τὸ σκυλί νὰ τὸ σκοτώσουν εἰς τὸ λυτσιαστρεῖον διὰ νὰ ἰδῆς ἂν ἦτο λυσσιασμένος...

— Καὶ ποῦ νὰ τὸ εἶρῶ τὸ σκυλί. Ἐδῶ εἰς τὰ χωράφια μ' ἐδάγκωσε...

— Αἴ! τότε!

— Τί τότε;

— Τότε πρέπει νὰ ὑποβληθῆτε εἰς θεραπείαν. Τὸ λυτσιαστρεῖον ἤξευρετε ποῦ εἶνε. Εἰς τὴν ὁδὸν Πατησίων.

Ὁ Λάμης ἐστέναξε καὶ ἔμεινε σκεπτικὸς ἐπὶ τινὰς στιγμὰς.

— Εὐχαριστῶ! εἶπεν ἐπὶ τέλους καὶ ἠτοιμάσθη νὰ φύγῃ.

— Συγγνώμην. Διὰ τὰ φάρμακα μία καὶ εἴκοσι...

— Ἄ! μάλιστα!... μάλιστα, εἶπεν ὁ Λάμης.

Ἐξήγαγε τὴν μίαν καὶ εἴκοσι μαζῆ μὲ ἓνα σκεπτικὸν καὶ ἀπῆλθε.

Τώρα ἡ ἀλγηδὼν ἦτο δευτέρα ὅπως καὶ ἡ πρώτη του δευτέρα ἐγένετο ὀλονόν.

Δὲν ἐφθάνεν ὅτι ἔχασε τὴν Μάλταν του, μόνον ἦτο γραπτόν του νὰ δαγκωθῆ ἀπὸ σκύλον.

— Μὰ ἀρὰ γε νὰ ἦτο λυσσιασμένος, ἐσκέπτετο ὁ Λάμης, κατῆρχετο ἀπὸ τὸ τραῦμα ἔξω ἀπὸ τὸ λυτσιαστρεῖον.

Νὰ εἰσέλθῃ; Νὰ μὴ εἰσέλθῃ; Ἐμμένειν ἐπὶ τὰς λεπτὰ ἀμφιρρέπων, ἀλλ' ἐπὶ τέλους διέβη τὸ κατὰ φύσιν.

Ἀφηγήθη τὸ πάθημά του, ἐβεβαίωσε ὅτι δὲν ἦτο δυνατό νὰ προσκομίσῃ τὸν μανδρόσκυλον, καὶ ἔπειτα ἔλασε τὴν ἐπιθυμίαν του νὰ ὑποβληθῆ εἰς θεραπείαν.

Ὅλα θὰ ἐγίνοντο, καὶ θὰ ἐσώζετο ἐὰν ὄντως ἐδῆθη ἀπὸ λυσσώδησκτον σκύλον ἀλλὰ!... ἀλλὰ ἐπὶ τούτων τριακόσια ἢ τετρακόσια δραχμαὶ κατ' ἐπιπέδον ἄρα.

— Βλέπετε ἔχομεν πολλὰς δαπάνας, μεγίστας δαπάνας τὰς ὁποίας μόνον ἢ καλὴ θέλησις δὲν ἀρκεῖ.

— Μὰ κύριε, παρετήρησε μελαγχολικῶς ὁ Λάμης. Ὅσοι ἔχουν χρήματα τόσα ὥστε νὰ δίδουν τρακοσάρες καὶ τετρακοσάρες δὲν δαγκώνονται ἀπὸ τὰ σκυλιά καὶ πηγαίνουν καροτσάδα.

— Ὅρθος ὁ συλλογισμὸς σας ἀλλ' οἱ ὀλίγοι πλούσιοι οἱ ὁποῖοι δαγκώνονται, πληρώνουν καὶ διὰ τοὺς πτωχοὺς, οἱ ὁποῖοι νοσηλεύονται δωρεάν...

— Δωρεάν οἱ πτωχοὶ; ὥστε καὶ ἐγὼ δωρεάν ἡμάρτω νὰ νοσηλευθῶ.

— Βεβαίως ἄμα μοῦ φέρετε ἐγγραφὸν ἀπὸ τὴν Αστυνομίαν.

— Πάλιν ἡ ἀστυνομία; Παντοῦ ἡ Ἀστυνομία!

ἔπνευσε ὁ Λάμης.

Ἄλλὰ δὲν εἶχε τὰς ἰδίας σκέψεις ὅταν τὸ τραῦμα τὸν ἀνέφερε πρὸς τὰς Ἀθήνας.

— Ἄν δὲν ἦτο ἡ Ἀστυνομία, διενοεῖτο, μπόγιας δὲν θὰ ὑπῆρχε. Ἄν ἦτο μάλιστα καλλίτερο ἢ Ἀστυνομία θὰ ἔπιανε ὅλα τὰ σκυλιά καὶ αὐτὰ ποῦ μ' ἐδάγκωσαν. Καὶ τώρα τί τὴν κακομελετῶ τὴν Ἀστυνομίαν. Μήπως δὲν θὰ μ' εὐκολύνῃ αὐτὴ πάλιν νὰ νοσηλευθῶ δωρεάν;

Μὲ τὴν ἐκ τῶν προτέρων εὐγνωμόνα ταύτην σκέψιν ἐπανῆλθεν εἰς τὸ γραφεῖον τοῦ κ. γραμματέως.

Τὰ ἴδια πρόσωπα ἀκόμη εὐρίσκοντο ἐκεῖ, μὲ τὴν διαφορὰν ὅτι οἱ μὲν κύριοι ἐκάθηντο περὶ τὸ γραφεῖον καὶ συνωμίλουν μὲ τὸν κ. γραμματέα, ἐνῶ οἱ ἐπιμαρτυροῦντες ἐξηλωμένοι κοντὰ εἰς τὴν ἐστίαν ἐσθάζον τὰς ἐφημερίδας.

— Αἴ! τὸ εἰρήκατε τὸ σκυλί σας, ἠρώτησεν ὁ γραμματεὺς ἀναγνωρίσας τὸν Λάμην.

— Δὲν λέτε καλλίτερα τί ἤθελα νὰ πάω εἰς τὸν μπόγιαν... Μ' ἐδάγκασεν ἓνα σκυλί!

— Ἦταν λυσσιασμένος, ἠρώτησεν ἀδιαφόρως εἰς τὸν ἀξιωματικὸν χαμηλῶν τὴν ἐφημερίδα, ἐνῶ αὐτοχρόνως ἀνεσκάλευε τὰ κούτσουρα τῆς ἐστίας.

— Εὐρῶ κι' ἐγώ.

— Αἴ! λοιπὸν; ἠρώτησεν εἰς ἐκ τῶν κυρίων, ἐκείνος ὅστις ἐβεβαίωσε πρὶν ὅτι μόνον τοὺς ἀδεσπό-

τους σκύλους συλλαμβάνει ὁ μπόγιας.

— Τί λοιπὸν! ἐστέναξεν ὁ Λάμης. Ἦλθα νὰ σὰς φέρω αὐτὴν τὴν ἄδειαν νὰ μοῦ δώσετε μίαν ἄλλην διὰ τὸ λυτσιαστρεῖον.

— Χμ! πρέπει ν' ἀποταθῆς εἰς τὸν κ. Διευθυντὴν. Πήγαινε εἰς τὸ γραφεῖόν του, εἶνε ἀντικρῦ...

Ὁ Λάμης ἐχαιρέτησε καὶ χαλαίνων ἐπλησίασε τὸν ἐνωμοτάρχην ὅστις ἐξηκολούθει πάντοτε νὰ στέκεται ὡς ἄγαλμα.

— Τί θέλετε;

— Μίαν ἄδειαν διὰ τὸ λυτσιαστρεῖον.

— Ὅριστε μέσα. Ὁ κ. Διευθυντὴς εἶνε μόνος.

Ὁ Λάμης δὲν ἐξήτησε μὲ περιστροφὰς τὴν ἄδειαν. Ἀφηγήθη τὸ ἀτύχημά του, ἀλλ' ἐβεβαίωσε ὅτι ὅλη του ἡ περιουσία συνίστατο εἰς τρεῖς δεκάρας, ὅσα δηλαδὴ τοῦ ἄφησεν ὁ μπόγιας, τὸ φαρμακεῖον καὶ τὸ τραῦμα. Ἄλλ' ἦτο τόσῳ συγκινητικὴ ἢ ἀφήγησις του ὥστε ὁ Διευθυντὴς τῆς Ἀστυνομίας ἀμέσως ἐξέδωκε τὸ ἔγγραφο.

Πεζῆ ἐπῆγεν εἰς τὸ λυτσιαστρεῖον ὁ Λάμης ν' ἀρχίσῃ τὴν θεραπείαν τοῦ ἀμέσως.

Ὅταν δὲ τὴν νύκτα, ἀφυπνίσθη ἀπὸ γαυγίσματα, ἀνετρίχιασε διότι ἐνόμισε πῶς ἦκουε τὸ γαυγίσμα τῆς Μάλτας.

Ἐσηκώθη ἀπὸ τὴν κλίνην του, ἤνοιξε τὸ παράθυρον καὶ εἰς τὸν γειτονικὸν φανὸν διέκρινεν ἓνα σκύλον νὰ γαυγίζῃ.

— Κύτταξε, εἶπε κλειὸν τὰ παραθυρόφυλλα ἐνῶ ἔτρεμε ἀπὸ τὸ νυκτερινὸν ψῆχος. Ἐνόμισα πῶς ἦταν ἡ Μάλτα... Μὰ νὰ σοῦ εἰπῶ καὶ ἡ Μάλτα νὰ ἦτο θὰ τῆς ἔδινα μιὰ κλωτσιά!..

Μετὰ τινὰ λεπτὰ ἀπεκοιμῆτο πάλιν, χωμένος εἰς τὰ κλινοσκεπάσματα εἰς τὰ ὁποῖα εἶχεν ἐμπερδευθῆ ἀπὸ τὸ τύλιγμα διότι καὶ εἰς τὸν ὕπνον του ἀκόμη ἐνόμιζεν ὅτι τὸν κυνηγοῦν οἱ σκύλοι τῶν ὁποίων τὰς θωπείας ἠσθάνθη καὶ ἠσθάνετο εἰς τὸ ἄκρον τῆς κνήμης του.

Ἡ σπιτονοικοκυρὰ του ἔλεγε βραδύτερον ὅτι, ὅταν τὸν ἀφύπνισε τὴν ἐπομένην, τὸν ἤκουσε στενάζοντα.

— Ποῦ εἶσαι καυμένη μπόγια!..

Ἄθῆναι— Ἀπρίλιος

ΙΩΑΝΝΗΣ Α. ΧΑΤΖΗΔΗΜΗΤΡΙΟΥ
Σπουδαστὴς

ΝΕΟΝ ΣΥΓΓΡΑΦΙΚΟΝ ΔΙΑΓΩΝΙΣΜΑ

ΔΥΟ ΒΡΑΒΕΙΑ ΑΝΑ ΠΕΝΤΗΚΟΝΤΑ ΔΡΑΧΜΑΣ ΕΚΑΣΤΟΝ

ΑΙ ΛΑΪΚΑΙ ΠΑΡΑΔΟΣΕΙΣ

Ὁ ἀθλοθέτης τοῦ πρώτου συγγραφικοῦ διηγήματος κ. Γεώργιος Μαρίνος συνεχίζων τὴν φιλόμουσον αὐτοῦ προσπάθειαν μᾶς παρεκάλεσε δι' ἐπιστολῆς ὅπως προκηρῦξωμεν συγγραφικὸν διαγωνισμὸν μὲ δύο βραβεῖα ἀνὰ δραχμὰς πενήκοντα ἑκάστον.

Αἱ «Ἀθῆναι» ἐπιθυμοῦσαι νὰ συγκεντρώσουν ἐν τῷ μηνιαίῳ αὐτῶν παραρτήματι πᾶσαν περὶ λαϊκῆς κινήσεως καὶ συγχρόνως θέλουσαι νὰ συντελέσουν εἰς τὴν περισυλλογὴν παντὸς ἐλληνικοῦ ἐκ παραδόσεως, τηρουμένου παντοῦ ὅπου ὑπάρχει γωνία Ἑλληνικῆς πατρίδος προκηρῦσσον τὴν συγγραφὴν τῶν κατὰ τόπους λαϊκῶν παραδόσεων διὰ πρόσωπα καὶ πράγματα, ἀλλὰ

παραδόσεων μὴ ἀφισταμένων πέραν τῆς Βυζαντινῆς ἱστορίας, ὥστε νὰ μὴ περιπέσωσιν εἰς γνωστάς καὶ διατηρηθεῖσας τὸ πλεῖστον παραδόσεις τοῦ ἀρχαιότερου Ἑλληνικοῦ κόσμου.

Πᾶσα λαϊκὴ παράδοσις ἀπὸ τῶν χρόνων ἐκείνων μέχρι τῆς καθ' ἡμᾶς ἐποχῆς, ἀπὸ τοῦ «Μαρμαρωμένου Βασιλέως» μέχρι τῆς «Γεφύρας τῆς Ἀριτῆς» καὶ τοῦ «Κάστρου τῆς Ὠρηῆς» εἶνε καλὸν νὰ περισυλλεγῇ.

Ἀντανταὶ οἱ μέλλοντες νὰ στείλουν τὸ διήγημα νὰ διατυπώσουν αὐτὸ εἰς τὸ πεζὸν ἢ καὶ εἰς στίχους ἀκόμη.

Ἀντανταὶ νὰ περιορίσουν τὴν συγγραφικὴν ἔκτασιν ἀπὸ μιᾶς σελίδος μέχρι δέκα ἕξ σελίδων ἀκόμη.

Διὰ τὰ πεζὰ ἀπαγορεύεται ἡ χρῆσις τῆς λεγομένης δημοτικῆς γλώσσης,

Αἱ δύο καλλίτεροι διατετυπωμένοι λαϊκοὶ παραδόσεις θὰ λάβουν ἀνὰ δραχμὰς πενήκοντα ἑκάστη.

Αἱ ἀμέσως ἐπόμενοι θὰ δημοσιευθοῦν καὶ οἱ συγγραφεῖς των θὰ λάβουν ἀνὰ πέντε τετάρτη τοῦ «Μηνιαίου Παραρτήματος» ὅπου θὰ δημοσιευθοῦν, εἰς ἀνάμνησιν τῆς δημοσιεύσεως τοῦ ἔργου των.

Δεκτὰ χειρόγραφα θὰ γείνωσι μέχρι τῆς 30ης τοῦ ἐπομένου μηνὸς Ἰουνίου.]

ΔΑΝΙΚΗ ΦΙΛΟΛΟΓΙΑ

Ο ΜΙΚΡΟΣ ΝΕΙΛΣ

[Χαριτωμένον διήγημα τοῦ Δανοῦ συγγραφέως Ριχάρδου Γένσεν]

Ἦτο τὴν ὥραν τοῦ μεσημεριοῦ. Οὔτε κῦμα δὲν ἐκινεῖτο εἰς τὰ νερά τοῦ φέρδ, τὸ ὅποιον ἔλαμπε εἰς τὸν ἥλιον.

Ὁ ἄμμος στὴν ἄκρην τῆς ἀκρογιαλιᾶς ἦταν τόσο ζεστός ποῦ δὲν μπορούσε νὰ τὸν ἐγγίξῃ κανεὶς καὶ τὰ φύκια ἔβραζαν. Ἴσα εἰς τὴν κατωφέρειαν ἦτο ἓνας μοναχικός μαραμένος θάμνος, κλίνων ἀπὸ τὴν σκόνην ἢ χυμὸς δὲν ἦτο πλέον εἰς τοὺς κλάδους του. Κι' ὁ ἥλιος ἔκαιε ἐφ' ὄλων αὐτῶν. Ἡ ἐξοχὴ ἠκλούτο πνιγρὰ ἀπὸ τὴν ζέστην.

Ἐκείνην τὴν στιγμὴν ἐνεφανίσθησαν ὀλίγα παιδιὰ ἀπὸ τὴν κορυφὴν τῆς πλαγιᾶς ἀνέβαιναν ἀναρριχώμενα τὸ ἓνα κατὸπιν τοῦ ἄλλου.

Ἦτο ὁ ἐνδεκαετής Νεῖλς, ἡ δύο ἔτη μεγαλύτερα ἀδελφὴ του καὶ τὰ δύο κορίτσια ἀπὸ τὴν Κοπενάγην, τὰ ὅποια ἐφιλοξενούσαν οἱ γονεῖς τῶν παιδιῶν. Τὸ ἓνα ἦτο δεκατριῶν, τὸ ἄλλο δώδεκα ἐτῶν.

Ὅταν ἐφθασαν ὅλα στὸ γυαλὸ, ἐστάθησαν ἐκεῖ μιὰ στιγμὴ καὶ ἐκύτταξε τὸ ἓνα, τὸ ἄλλο. Ἡ μεγάλη ζέστη τὰ εἶχε παραλύσει καὶ ἔχασμῶντο δυνατὰ διαρκῶς.

Ὁ Νεῖλς πρῶτος διέκοψε τὴν σιωπὴν.

«Δὲν θέλω νὰ μείνω ἐδῶ μὲ κατσοφιασμένα μύτρα», εἶπε ἀποφασιστικά. Καὶ διηυθύνθη πρὸς τὸν θάμνον, ὅπισθεν τοῦ ὁποίου ἐξηπλώθη.

Τὰ κορίτσια ἤλθον κατὸπιν του σιγά-σιγά. Καὶ ἐκάθησαν μιὰν στιγμὴν. Ἐπειτα ὁ Νεῖλς ἔχασε τὴν ὑπομονήν.

«Δὲν θὰ παίξωμε κατὶ ;» εἶπε.

Καὶ ἐπειδὴ δὲν τοῦ ἀπήντησαν ἀμέσως προσέθετο περιφρονητικά :

«Σεῖς κορίτσια τῆς Κοπενάγης δὲν ξέρετε τίποτε νὰ παίξωμε ;»

Ἀλλὰ τὰ κορίτσια δὲν ἤξευραν τίποτε καὶ ξαναθυσησαν πάλιν εἰς ἓνα εἶδος ὑπνηλίας.

Ὁ Νεῖλς ἐφρύαζε ἀπὸ τὸν θυμὸν του. Ἐπρελλαινέτο ἀκριβῶς διὰ τὰ παιγνίδια. Κι' αὐτὰς ἐκάθοντο ἐκεῖ μὲ κρεμασμένο τὸ κεφάλι ! Κ' ἤρχισε νὰ σκέπτεται πῶς μπορούσε νὰ φέρῃ κάποιαν ζωὴ σ' αὐτὴν τὴν νέκρα.

Τὸ νεώτερον κορίτσι ἀπὸ τὴν Κοπενάγην ἦτο ξυπόλυτον κι' ὁ Νεῖλς ἤρχισε νὰ τὸ γαργαλᾷ κάτω ἀπὸ τὴν φτέρνα. Ἀμέσως ἠκούσθη τὸ περιμενόμενον : «Κάθου ἤσυχος, παιδί !»

«Βουβάσου,» εἶπε ὁ Νεῖλς, «δὲν σοῦ ἔκαμα τίποτε»

«Τί λὲς πῶς δὲν ἔκαμες ;!» εἶπε ἐκεῖνο μὲ θυμὸν.

«Ὅχι !» εἶπε ὁ Νεῖλς ἑτοιμὸς γιὰ καυγᾶ.

Ἦταν ἑτοιμοὶ νὰ πιασθοῦν ἀπὸ τὰ μαλλιά, ὅταν ἐπενέβη ἡ μεγαλύτερη ἀδελφὴ.

«Ἀφήστε τῆς φιλονεικίας», εἶπε εἰρηνικά, «δὲν θὰ ἐκάνουμε καλλίτερα νὰ κολυμπήσωμε ;»

Ἡ πρότασις συνεζητήθη καὶ τὰ δύο κορίτσια τὴν ἀπέδέχθησαν. Ἀλλ' ὁ Νεῖλς διεμαρτύρητο σφοδρῶς μὲ τὴν παρατήρησιν, ὅτι εἶχε κολυμπήσῃ τὴν περασμένην ἑβδομάδα.

Ὅμως ἡ πρότασις ἐγίνε δεκτὴ.

ἤρχισαν νὰ γδύνωνται. Μόνον ὁ Νεῖλς δὲν ἤθελε. Δὲν ἀγαποῦσε καὶ πολὺ τὸ νερὸ καὶ τώρα ἠπελεῖ

τὰ ἔσκιμα. Ἀλλὰ τὸν κατέπεισαν καὶ τὸν ἔβαλαν νὰ κολυμπήσῃ τὰ ἐνδύματα, γιὰ τὸ κορίτσια τοῦ ὑπεσκέθησαν νὰ παίξουν μαζὺ του στὸ σπῆτι τοὺς «λησταίς».

Τὰ ἐνδύματα ἔγιναν ἓνας μπόγος κι' ὁ Νεῖλς ἐκάθουσε ἐπάνω. Ἐπειτα εἶδε τὰ κορίτσια—ἀφοῦ ἐπέρασαν τὴν ἀμμουδιὰ—νὰ ζητοῦν νὰ περάσουν τὰ φύκια μὲ ἄλλα πηδήματα. Καὶ τὰ τρία ἐφοβοῦντο νὰ μποῦν στὸ νερὸ.

Καθὼς ἐπάτησαν σὸ νερὸ ἐξεφώνισαν καὶ ἐγύρισαν ἐνεῦσαν πρὸς τὸν Νεῖλς, ὁ ὅποιος ἀπήντησε κι' αὐτὸς μὲ τὴν κεφαλὴν—τὸ νεῦμα τὸ ἐθεώρει ἐνδείξει τῆς ἀπειθείας του.

Τώρα πιασμένα ἀπὸ τὰ χέρια τὰ κοριτσάκια ἐπροχώρουν ἕως ὅτου τὸ νερὸ ἐφθασε ἐπάνω ἀπὸ τὰ γόνατά των τότε ὁ Νεῖλς ἤκουσε νὰ μετροῦν καὶ εἶδε τὰ τρία κορίτσια σώματα ἐξαφανιζόμενα εἰς τὸ νερὸ.

Ἐπειτα ἐβγήκαν τὰ κεφάλια καὶ ἤκουσε φυσήματα καὶ κέλευθα. Ἐκεῖ ἐπάνω ἓνα ἀπὸ τὰ κορίτσια ἐσηκώθη ὀρθὸν καὶ ἐτρέξε πρὸς τὰ βαθύτερα καὶ τὰ ἄλλα τὸ ἠκολούθησαν. Ἀπρὸς ἀνεπήδησε.

Ὁ Νεῖλς ἐκάθητο καὶ τὰ ἔδλεπε. Εἶχε κάποιαν ἐπιθυμίαν νὰ πάη κι' αὐτὸς μαζὺ των.

Κύττα πῶς τρέχουν ! Ἰδίως τὰ δύο κορίτσια ἀπὸ τὴν Κοπενάγην. Ἐπὶ τέλους ὁ Νεῖλς δὲν ἠδύνατο νὰ μὴ θαυμάσῃ λιγάκι.

Ὁ Θεὸς μπορούσε νὰ ἤξευρε τί ἐσχεδιάζει ἢ μία ἀπ' αὐτῆς. Ἀλήθεια θ' ἀνέβαινε ἐπάνω στὸ λιθάρι ; Ἄ, ἦταν φοβερὸ κορίτσι !

Κύττα τώρα πῶς πηδᾷ ἐκεῖ ἀπὸ τὴν πέρα στὸ νερὸ, ἐσκέπτετο ὅλος θαυμασμὸν ὁ Νεῖλς.

Ἦτο ἡ νεώτερη ἀπὸ τὴν Κοπενάγην, ἡ ὅποια εἶχε γίνῃ τολμηρὴ ἀπὸ τὴν χαρὰν τῆς καὶ ἤρχισε νὰ χορεύῃ γύρω εἰς ἓνα βραχάκι, ὑψόμενον ὑπὲρ τὸ νερὸν.

Ὅμως ἀμέσως ἠτύχασε. Θερμὸν καὶ χρυσὸν ἔχυνε τὸ κεφάλι του ὁ ἥλιος εἰς τὸ λευκὸν σῶμά της, ἐνῶ ἐκείνη κλαυνοῦσε καταγοητευμένη.

Ὁ Νεῖλς ἐνόμιζε ὅτι ἦταν τὸ ὠραιότερον τὸ ὅποιον εἶχε δῆ ποτὲ του. Ἦτο τόσο θαυμαστὴ ὠραία, ὥστε ἐναυμάθησε τῆς καλῆς Νεράιδης, ἀπὸ τῆς ὁποῖας δὲ ὁ Νεῖλς ἦταν μεγαλύτερος. Κατελήφθη ἀπὸ καλωσύνην καὶ ἐξαφνὴ ἤρχισε νὰ μετανοῇ, ὅτι τὴν εἶχε γαργαλίσει ἐπὶ τὰ πόδια προτύτερα καὶ μάλιστα εἶπε καὶ ψέμματα πῶς δὲν τὸ εἶχε κάμῃ. Ἐνόμιζε, ὅτι εἶχε κάθῃ λόγον νὰ τὴν καλῶς πρὸς αὐτήν.

Ἐξαφνὴ ἡ κόρη ἀνεπήδησε καὶ ἐβυθίσθη. Κι' ὁ Νεῖλς εἶδε πῶς ἐβυθίσθησαν κι' ἡ τρεῖς, ὥστε μόνον τὰ κεφάλια των ἐφαίνοντο ἐπάνω ἀπὸ τὸ νερὸ.

Ἐκπληκτος ἐγύρισε καὶ ἐκύτταξε καὶ εἶδε ἓνα ἄνθρωπον νὰ κολυμπᾷ μὲ δυσκολίαν τὸν ἀνήφορον καὶ ἀπὸ τὸ μέ-

τωπον τοῦ ὁποίου ἔρρεε ὁ ἰδρῶς. Ἦτο ὁ κ. Πάστωρ ! Ὁ Νεῖλς ἠνοῖξε μεγάλως τοὺς ὀφθαλμούς. Τέτοια ὠρα μεσημέρι κανεὶς δὲν συνήθιζε νὰ ἔρχεται σ' αὐτὸ τὸ μέρος. Ἀλλὰ δὲν ἠδυνήθη νὰ σκεφθῇ πολὺ ἐπ' αὐτοῦ τοῦ φαινομένου, διότι ὁ Πάστωρ τοῦ ἐφώναζε πρὸ τοῦ ἀκίμη νὰ φθάσῃ μὲ ὀργίλον ἰόνον :

«Δὲν ντρέπεται λοιπὸν, παιδί !»

Ὁ Νεῖλς τὸν ἐκύτταξε μὲ βλέμμα τὸ ὅποιον ἐσήμαινε, ὅτι δὲν καταλάβαινε τίποτε.

«Κάθεσαι αὐτοῦ κ' ἐμποδίζεις τὰ κορίτσια νὰ βγοῦν ἀπὸ τὸ νερὸ ;

»Τόσο μικρὸς τραμπούκος ! Ἐ—οὔμ ! πολὺ καλὸς ἄνθρωπος θὰ γίνῃς μιὰν ἡμέραν. Ἐπρεπε νὰ ἐντρέπεσο, ἔπρεπε ! Κάθεσαι ἐδῶ μὲ ἀναίδειαν καὶ κυττάζεις τὰ γυμνά κορίτσια. Ἀλλ' αὐτὸ δὲν θὰ σοῦ τὸ λησμονήσω ποτὲ, πιστεφῆ με... Λοιπὸν, θέλεις νὰ ξεκουμπισθῆς ἀπ' αὐτοῦ ; !...»

Ὁ Νεῖλς ἐτρέπη εἰς φυγὴν.

Ὁ Πάστωρ ἐπῆρε τὴν ἀναπνοὴν του. Ἐβγάλε τὸ καπέλλο του καὶ ἐσφούγγισε τὸν ἰδρῶτα ἀπὸ τὸ μέτωπόν του. Ἐπειτα ἐπροχώρησε πρὸς τὴν θάλασσαν.

«Ἐλᾶτε τώρα ἐξῶ, ἀγαπητὰ κορίτσια», ἐφώναζε καὶ ἔβαλε τὸ χεῖρ του στὸ στόμα του.

Ἄλλ' ἐκεῖνα ἔμειναν στὸ νερὸ.

Ὁ Πάστωρ ἐθύμωσε.

«Τώρα πρέπει νὰ βγῆτε,» ἐφώναζε, «μπορεῖ νὰ πάθετε τίποτε, νὰ πεθάνετε.»

Τὰ κορίτσια ἔμειναν ἀκίνητα.

Ὁ Πάστωρ ξαναφώναζε.

«Τὸ παιδί ἔφυγε. Μὴ φοβάσθε τώρα ἀπ' αὐτό. Δὲν θὰ ξανάρθῃ, ἐν ὅσῳ εἶμαι ἐγὼ ἐδῶ.»

Καὶ ἐπερίμενε πάλιν.

Τέλος ἤρθαν τὰ κορίτσια κυανᾶ καὶ τρέμοντα ἀπὸ τὸ ψῦχος ἦσαν ἑτοιμα ν' ἀρχίσουν τὰ κλάμματα ἀπὸ τὴν ἐντροπὴν των.

Ὁ Πάστωρ τὰ ἐκύτταξε μετ' εὐαρεσκείας ἐνῶ ἐνεδύοντο ὀπισθεν τοῦ θάμνου, ὅποι ἐτρέξαν νὰ κρυφθοῦν.

Ἐπειτα ὁ Πάστωρ ἐνεῦσε πρὸς αὐτὰ καὶ εἶπε τρυφερὰ καὶ μὲ πατρικὸν τόνον :

«Ναί, παιδιὰ, ἂν σᾶς ἐνοχλήσῃ ἄλλη φορὰ τὸ ἄγורי, ὅταν θὰ κάνετε μπάνιο, νάρθῃτε νὰ μοῦ τὸ πῆτε.»

Καὶ ἔφυγε.

Ἀλλ' ὁ Νεῖλς ὅταν ἐφθασε στὸ σπῆτι ἡ πρώτη του δουλειὰ ἦταν νὰ διευθυνθῇ εἰς τὸ δαμάτιον τοῦ ὑπηρετοῦ, ὅπου ἐξῆυνησε τὸν καλὸν φίλον του Λὰρς Πέτερ καὶ τὸν ἠρώτησε κατασυγκινημένος :

«Δὲν μοῦ λὲς, σὺ, γιὰ τί εἶνε ἀσφρτία νὰ κυττάζῃ κανεὶς τὰ κορίτσια τῆς Κοπενάγης ὅταν κολυμβοῦν ;»

ΡΙΧΑΡΔΟΣ ΓΕΝΣΕΝ

Ο ΓΙΓΑΣ

(Ἐν ἀπὸ τὰ ὠραιότερα μικρὰ διηγήματα τοῦ ἐκ τῶν νεωτέρων
ρῶσσω συγγραφέων Λεωνίδα Ἀνδρέιεφ).

«...Κι' ἦρθε ἕνας γίγας, ἕνας μεγάλος, μεγάλος γίγας. Τόσο μεγάλος, μεγάλος! Ναί, ἦρθε λοιπόν. Τόσο ἕνας παράξενος γίγας. Εἶχε παχιά, τεράστια χέρια καὶ τεττωμένα δάχτυλα καὶ τὰ πόδια του ἦσαν κι' αὐτὰ τεράστια καὶ χονδρά—σὰν δένδρα χονδρά. Ἦρθε—καὶ κουτροβυλιάζονταν! Ξέρεις, νά, μπούμ, ἔπεσε! Δρασκελίσει τὸ σκαλοπάτι καὶ κουτροβυλιάστηκε! Τέτοιος κοντός, ἀστεῖος γίγας—πατῆ ἐδῶ καὶ κουτροβυλιάζεται ἐκεῖ! Ἄνοιξε τὸ στόμα του σὰν χάχας καὶ κάθεται, καὶ κάθεται, κάθεται τόσο ἀλλόκοτα ἐκεῖ—σὰν καπνοδοχοκαθαριστής! Τί θέλεις ἐδῶ, γίγα; Φεύγα, πήγαινε ἀπὸ ἐδῶ, γίγα! Ὁ Δόδικ εἶνε τόσο καλός, τόσο φρόνιμος, τόσο φρόνιμος· εἶνε κολλημένος στὴν μαμῆ του τόσο ἦσυχος σὰν ποτικιάκι, στὴν καρδιά της—στὴν καρδιά της... τόσο καλός, τόσο φρόνιμος. Ἐχει τόσο ὁμορφα ματάκια, ἀγαπημένα ματάκια, τόσο φωτεινὰ καὶ καθαρὰ κι' ὅλοι τὸν ἀγαποῦν τόσο! Κ' ἔχει καὶ μιὰ καλὴ μυτίτσια κι' ἕνα στοματάκι καὶ ποτιέ του δὲν εἶνε ἄτακτος, ἄλλοτε ἦταν πολὺ ἄτακτος, —ἔτρεχε γύρω—ἐφώναζε—καβαλλίκευε τὸ ἀλογάκι του. Ξέρεις, γίγα,—ὁ Δόδικ ἔχει ἕνα ἀλογάκι, ἕνα καλό, ἕνα μεγάλο ἀλογάκι, μὲ οὐρά, καὶ ὁ Δόδικ ἀναβαίνει καὶ πάει καβάλλα πέρα—πέρα στὸ ποτάμι, στὸ δάσος. Καὶ τὸ ποτάμι ἔχει φαράκια· ξέρεις, γίγα, τί λογῆς φαράκια ἔχει; Ὅχι δὲν τὸ ξέρεις, σὺ κοντὲ γίγα, ἀλλ' ὁ Δόδικ τὸ ξέρει· τόσο μικρὰ, χαριτωμένα φαράκια. Ὁ ἥλιος λάμει στὸ νερὸ, καὶ τὰ φαράκια παίζουν στὸν ἥλιο, τόσο μικρὰ, τόσο νόστιμα, τόσο σφέλια. Ναί, κοντὲ γίγα, καὶ σὺ δὲν ξέρεις τίποτε ἀπ' αὐτὰ!...

Τέτοιος ἀστεῖος γίγας κι' αὐτός! Ἐλα δά! Ἐρχεται ἐδῶ καὶ μᾶς κουτροβυλιάζεται! Ἐνας χονδράνθρωπος ἐκεῖ! Ἀνεβαίνει τὴ σκάλα—τάλ τάλ—περνῆ τὸ τελευταῖο σκαλί καὶ τσοῦπ κουτροβυλιάζεται. Τί κοντὸς γίγας! Ἀκοῦς, ἀγάπη μου; Γιὰ νὰ σοῦ πῶ, γίγα, ἄλλη φορὰ μὴν ἔρχεσαι στὸ σπίτι μας, κανένας δὲν σ' ἐκάλεισε, παληγογίγα. Ἄλλοτε ὁ Δόδικ ἦταν πολὺ ἄτακτος κι' ἔτρεχε γύρω, ἀλλὰ τώρα εἶνε τόσο φρόνιμος, τόσο καλὸς κι' ἡ μαμῆ τὸν ἀγαπᾷ τόσο—πολὺ—ἴσα μὲ τὸν οὐρανό...Ναί, τόσο τὸ ἀγαπᾷ—πολὺ ἀπὸ ὅλα, πολὺ μᾶλλον ἀπὸ τὸν ἴδιον ἐαυτὸν της, περισσότερο κι' ἀπὸ τὴ ζωὴν της. Τώρα εἶνε ντιπ μικρολάκος, κι' ζωὴ του εἶνε μικρούλα ἀκόμα, μὰ ἀργότερα θὰ γίνῃ τόσο μεγάλος, ὅπως σὺ, γίγα, καὶ θάξῃ ἕνα μεγάλο γένι, κι' ἕνα μεγάλο, μεγάλο μουστάκι κι' ἡ ζωὴ του θὰ γίνῃ μεγάλη καὶ φωτεινὴ κι'

ὠραία. Θὰ εἶνε καλὸς καὶ φρόνιμος καὶ δυνατὸς ὅπως ὁ γίγας, τόσο δυνατὸς καὶ φρόνιμος κι' ὅλοι θὰ τὸν ἀγαποῦν καὶ θὰ τὸν κυτῆνε καὶ θὰ χαίρωνται γι' αὐτόν. Βέβαια θὰ ὑποφέρῃ στὴ ζωὴ του,—ὅλοι δὰ οἱ ἀνθρώποι ὑποφέρουν,—ἀλλὰ θάξῃ καὶ μεγάλες χαρὲς, τόσο φωτεινὲς σὰν τὸν ἥλιο. Κι' εἰς τὴν μὴν σὺν κόσμο, ὠραῖος καὶ φρόνιμος, τότε θὰ γελᾷ ὁ οὐρανὸς ἐπάνω ἀπὸ τὸ κεφάλι του καὶ τὰ πουλάκια θὰ τὸν τραγουδοῦν τὰ τραγουδάκια των καὶ τὰ ποταμάκια θὰ τὸν χαίρουν μὲ τὸ μουρομύρισμά των. Κι' αὐτὸς δὰ τὰ βλέπῃ ὅλα αὐτὰ καὶ θὰ λέῃ: «Τί ὠραῖος ποῦ εἶνε ὁ κόσμος—τί ὠραῖος ποῦ εἶνε ὁ κόσμος»...

Ἔτσι... ἔτσι... ἔτσι... Ὅχι δὲν γίνεται. Σὲ κρατῶ σφιχτά, σὲ κρατῶ ἔτσι, ἔτσι τρυφερά, παιδί μου! Δὲν φροβῶσαι τὸ σκοτάδι ἐδῶ; Κύττα, εἰς τὰ παράθυρα εἶνε φῶς. Εἶνε τὸ φανάρι εἰς τὸν δρόμον, κυτῆζει καὶ φωτίζει τὸ παράξενον, πικρὸ φανάρι. Καὶ μᾶς στέλνει κι' ἐδῶ λίγο φῶς τὸ καλὸ φανάρι! Λέει μὲ τὸ νοῦ του: «Γρέπει νὰ φωτίσω λιγάκι κι' ἐκεῖ μέσα σ' αὐτοὺς ἐκεῖ τόσο σκοτεινὰ—τόσο σκοτεινὰ...» Τί ἀστεῖο, ψηλὸ φανάρι. Κι' αὐτοῦ θὰ φωτίσῃ πάλιν—αὐτοῦ...Θεέ μου—αὐτοῦ!...

Ναί, ναί—ναί. Ὁ γίγας... Βέβαια, βέβαια. Τόσο ἕνας μεγάλος, μεγάλος γίγας. Μεγαλῆτερος κι' ἀπὸ τὸν τροῦλο τῆς ἐκκλησίας κι' ἕνας τόσο κρεμανταλῆς ἔλα ντὲ ἐδῶ καὶ κουτροβυλιάσου! Ἄ, κοντὲ γίγα, ἔπεσε, δὲν εἶδες τὸ σκαλί; «Ἐκύνταζα ἀπάνω, κάτω δὲν μπορῶ νὰ βλέπω», λέγει ὁ γίγας μὲ χονδρὴ φωνὴ μπάσσου, ξέρεις, μὲ μιὰ τόσο χονδρὴ, χονδρὴ φωνή. «Ἐκύνταζα ἐπάνω!» Κύττα καλλιτέρα κάτω, κοντὲ γίγα, τότε θὰ δῆς. Κύττα τὸν Δόδικ μου, τὸν ἀγαπημένον μου Δόδικ—εἶνε τόσο φρόνιμος καὶ θὰ γίνῃ μεγαλῆτερος ἀπὸ σένα. Θὰ κάνῃ μεγάλα βήματα—ἴσα πέρα ἀπὸ τὴν πόλι, ἴσα πέρα ἀπὸ τὰ δάση κι' ἀπὸ τὰ βουνά. Θὰ γίνῃ δυνατὸς καὶ γενναῖος, τίποτε δὲν θὰ φοβᾶται,—τίποτε, σοῦ λέω. Ἐφθασε στὸ ποτάμι καὶ νὰ τὸς χάθηκε. Ὅλοι στέκουν ἐκεῖ καὶ κυτῆζον, εἶνε γιὰ γέλοια—καὶ αὐτὸς νά, πάει πέρα μὲ χαρὰ. Κ' ἡ ζωὴ του θὰ εἶνε τόσο μεγάλη καὶ φωτεινὴ κι' ὠραία καὶ ὁ ἥλιος θὰ τὸν φωτίσῃ,—ὁ καλὸς, ἀγαπητὸς ἥλιος. Πολὺ πρῶτ' βγαίνει καὶ φωτίζει ὁ καλὸς ἥλιος...Θεέ μου!

Ναί... Κι' ἦρθε ἕνας γίγας—καὶ κουτροβυλιάστηκε. Τόσο ἀστεῖα—τόσο ἀστεῖα—δὲν εἶνε ἀστεῖα;...» Ἔτσι ἐμιλοῦσε βαθεῖα τὴ νύχτα μὲ μνηστὴρα σὺν παιδί της, ποῦ πέθαινε. Τὸ ἔφερονε ἀπάνω—κάτω εἰς τὸ σκοτεινὸν δωμάτιον, ἀπὸ τὸ παράθυρον ἐφύπτετο ἕνα φανάρι μέσα—καὶ εἰς τὸ διπλανὸν δωμάτιον ἔκουγε ὁ πατέρας τὰ λόγια της κι' ἔκλαιε.

— ΔΕΩΝΙΔΑΣ ΑΝΔΡΕΪΕΦ

ΑΣΠΑΣΙΑ Η ΤΟΥ ΠΕΡΙΚΛΕΟΥΣ

«Οὕτως ἔοικε πάντῃ χαλεπὸν εἶναι καὶ δυσθήρατον ἱστορία τ' ἀληθές, ὅταν οἱ μὲν ὑστερον γενομένοι τὸν χρόνον ἔχωσιν ἐπιπροσδιόντα τῇ γνώσει τῶν πραγμάτων, ἢ δὲ τῶν πράξεων καὶ τῶν βίων ἡλικιωτὶς ἱστορία, τὰ μὲν φθόνοις καὶ δυσμενεῖαις, τὰ δὲ χαριζομένη καὶ κολακεύουσα, λυμαινῆται καὶ διαστρέφῃ τὴν ἀλήθειαν». (Πλουτ. Περικλ. ἡς γ'.)

Ἐπὶ τὸ συμπέρασμα τοῦτο προάγεται ὁ Χαριωνεύς ἱστορικός, παραθέτων ἐν τῇ βίῳ τοῦ Περικλέους πᾶν, ὅτι οἱ σύγχρονοι τούτου καθ' ὑπερβολὴν πως εἶχον γράψῃ ὑπὲρ ἢ κατ' αὐτοῦ, καὶ καταβάλλον πᾶσαν προσπάθειαν, ὅπως ἀνεύρη τὸ ἀληθές. Δὲν πράττει: ὁ μὲν ἴδιον καὶ ὡς πρὸς τὴν Ἀσπασίαν, εἰ καὶ ὑπῆρξε καὶ αὐτὴ διὰ τοὺς συγχρόνους τῆς σημεῖον ἀντιληπτόν, ἀλλὰ μᾶλλον ἴσως ἢ ὁ Περικλῆς, κατὰ τὴν μὲν παρίστατο αὐτὴ ὡς πρότυπον ἀρετῆς, ὡς ὁ ἀγαθὸς δαίμων ὁ ἐμπνεύσας καὶ καθοδηγῆσας τὸν Περικλέα εἰς ὅλα τὰ μεγαλουργὰ σχέδια, δι' ἣν ἡ ἐποχὴ του ἀνεδείχθη ὁ χρυσοῦς αἰὼν τῆς ἀρχαίας Ἑλλάδος· κατ' ἄλλως δ' ἐχαρακτηρίζεται ὡς ἐμπλεως πάσης κακίας, ὡς ὁ κακὸς δαίμων, ὅστις ἐπέβηκεν αὐτὸν εἰς πολλὰ πολιτικὰ καὶ κοινωνικὰ δολοφύματα, ἐξ ὧν ἐπήγασαν τὰ μετὰ ταῦτα δεινὰ τῶν πάλαι Ἀθηναίων καὶ Ἑλλήνων καθόλου.

Κατὰ παράδοξον ὁμοῦ τρόπον ὁ Πλούταρχος, καίτοι ἀνομολογῶν, ὅπως οὐδὲν ἴσχυεν αὐτὸς οὐδ' ἀποπειρᾶται νὰ διαλευκάνῃ τὸ πρᾶγμα. Τοῦναντίον μάλιστα φαίνεται ἀποδεχόμενος ἀδασανίστως ὅπως πᾶν ἔτι, ὡς φθόνος καὶ ἡ ἐμπάθεια τῶν συγχρόνων, ἰδίως τῶν κωμικῶν, τῶν διασυρόντων συνθήκῃς θεῖα τε καὶ ἀνθρώπινα, ἐπενόησε καὶ ἐπέριψε κατὰ τῆς Ἀσπασίας. Τοῦτο γίνεται κατὰ τὸν ἑξῆς ἀναγνώσεως τοῦ κδ' κεφαλαίου τοῦ βίου τοῦ Περικλέους, ὅπου ἔχει ἀφιερωθῆ εἰς αὐτὴν καὶ ἐν ᾧ ἀναγινώσκωμεν τὰ ἐξῆς:

«Ἐκ τούτου γενομένων σπονδῶν Ἀθηναίοις καὶ Λακεδαιμονίοις εἰς ἑπτὰ τριάκοντα, ψηφίζεται τὸν εἰς Σάμον πλοῦν, αἰτίαν ποιησάμενος κατ' αὐτῶν, ὅτι τὸν πρὸς Μιλησίους κελουμένον διαλύσασθαι πόλεμον οὐκ ὑπῆκουον. Ἐπει δ' Ἀσπασία χαριζόμενος δοκεῖ πρᾶξαι τὰ πρὸς Σαμίους, ἐνταῦθ' ἂν εἴη καιρὸς διακορθεῖν μάλιστα περὶ τῆς ἀνθρώπου, τίνα τέχνην ἢ δύναμιν τσαύτην ἔχουσα, τῶν τε πολιτικῶν τοὺς πρωτεύοντας ἐχειρώσατο, καὶ τοὺς φιλοσόφους οὐ φαῦλον, οὐδ' ὀλίγον ὑπὲρ αὐτῆς παρέχευε λόγον. Ὅτι μὲν γὰρ ἦν Μιλησία γένος, Ἀξιάχου θυγάτηρ, ὁμολογεῖται. Φασὶ δ' αὐτὴν, Θαρρηλίαν τινὰ τῶν παλαιῶν Ἰδῶν ζηλώσασαν, ἐπιθέσθαι τοῖς δυνατοτάτοις ἀνδράσι. Καὶ γὰρ ἡ Θαρρηλία, τὸ τ' εἶδος εὐπρεπῆς γενομένη καὶ χάριν ἔχουσα μετὰ δεινότητος, πλείστοις μὲν Ἑλλήνων συνήκθησεν ἀνδράσι, πάντας δὲ προσέποιεσε βασιλεῖ τὸς πλησιάζοντας αὐτῇ, καὶ ταῖς πόλεις μνησίμου δι' ἐκείνων ὑπέσπειρεν ἀρχάς, δυνατωτά-

των ὄντων καὶ μεγίστων. Τὴν δ' Ἀσπασίαν οἱ μὲν ὡς σοφὴν τινὰ καὶ πολιτικὴν ὑπὸ τοῦ Περικλέους σπουδασθῆναι λέγουσι. Καὶ γὰρ Σωκράτης ἔστιν ὅτε μετὰ τῶν γνωρίμων ἐσοῖτα, καὶ τὰς γυναῖκας ἀκροασομένας οἱ συνήθεις ἦγον ὡς αὐτὴν, καίπερ οὐ κοσμίῳ προσετώσαν ἐργασίας, οὐδὲ σεμνῆς, ἀλλὰ παιδίσκας ἐταιρούσας τρέφουσαν. Αἰσχίνης δὲ φησι, καὶ Λυσία, τὸν προβατοκάπηλον, ἐξ ἀγεννοῦς καὶ ταπεινοῦ τὴν φύσιν, Ἀθηναίων γενέσθαι πρῶτον, Ἀσπασίαν συνόντα μετὰ τὴν Περικλέους τελευταίην. Ἐν δὲ τῷ Μενεξένῳ τῷ Πλάτωνος, εἰ καὶ μετὰ παιδείας τὰ πρῶτα γέγραπται, τοσοῦτον γ' ἱστορίας ἐνεστίν, ὅτι δόξαν εἶχε τὸ γύναιον ἐπὶ ρητορικῇ πολλοῖς Ἀθηναίων ὁμιλεῖν. Φαίνεται μὲντοι μᾶλλον ἐρωτικὴ τις ἢ τοῦ Περικλέους ἀγάπης γενομένη πρὸς Ἀσπασίαν. Ἦν μὲν γὰρ αὐτῇ γυνὴ προσήκουσα μὲν κατὰ γένος, συνωκηκυῖα δ' Ἰπποκίφου πρότερον, ἐξ οὗ Καλλιαν ἔτεκε τὸν πλούσιον· ἔτεκε δὲ καὶ παρὰ τῷ Περικλέῳ Ἐάνθηππον καὶ Πάραλον. Ἐἴτα τῆς συμβίωσης οὐκ οὐσης ἀρεστῆς, ἐκείνην μὲν ἐτέρῳ βυυλομένην συνεξέδωκεν, αὐτὸς δὲ τὴν Ἀσπασίαν λαβὼν ἔστερξε διαφερόντως. Καὶ γὰρ ἐξῆς, ὡς φασὶ, καὶ εἰσιῶν ἀπ' ἀγορᾶς, ἡσπάζετο καθ' ἡμέραν αὐτὴν μετὰ τοῦ καταφιλεῖν. Ἐν δὲ ταῖς κωμωδίαις Ὀμφάλῃ τε νέα καὶ Δηϊάνειρα καὶ πάλιν Ἡρα προσαγορεύεται. Κρατῖνος δ' ἀνικρυς καλλακίην εἶρκεν ἐν τούτοις:

«Ἦσαν τε οἱ Ἀσπασίαν τίκει...»

Καὶ καταπυγούσην παλλακίην κυνώπιδα.

«Δοκεῖ δὲ καὶ τὸν νόθον ἐκ ταύτης τεκνωσάσθαι, περὶ οὗ πεποιήκεν Εὐπολις ἐν Δήμοις αὐτὴν μὲν οὕτως ἐρωτῶντα:

«Ὁ νόθος δὲ μοι ζῆ;

»Τὸν δὲ Μυρωνίδην ἀποκρινόμενον:

«Καὶ πάλαι γ' ἂν ἦν ἀνῆρ,
Εἰ μὴ τὸ τῆς πόρνης ὑπωρῶδει κακόν.»

«Οὕτω δὲ τὴν Ἀσπασίαν ἐνομαστήν καὶ κλεινὴν γενέσθαι λέγουσιν, ὥστε καὶ Κύρον, τὸν πολεμήσαντα βασιλεῖ περὶ τῆς τῶν Περσῶν ἡγεμονίας, τὴν ἀγαπωμένην ὑπ' αὐτοῦ μάλιστα τῶν καλλακίδων Ἀσπασίαν ἐνομάσαι, καλουμένην Μιλτώ πρότερον...»

Αἱ σύγχρονοι εἰδήσεις περὶ Ἀσπασίας, αἱ τοσοῦτον διασύρουσαι αὐτὴν, ἀνάγονται κυρίως εἰς τέσσαρας πηγὰς, ὡς ἀπέδειξεν ἡδὴ ἡ νεωτέρα κριτικὴ. Πρώτη αὐτῶν εἶνε οἱ τότε κωμικὴ ποιητὰ καὶ ἰδίως ὁ Κρατῖνος, ὁ Εὐπολις, ὁ Ἐρμιππος καὶ ὁ Ἀριστοφάνης, παρ' οἷς ἀπαντῶσι πολλοὶ ὑπαινιγμοί, ὡς περὶ τοῦ Περικλέους, καὶ περὶ τῆς Ἀσπασίας, δυσφημοῦντες αὐτοὺς ἀμφοτέρους χάριν ἀστειότητος ἢ καὶ ἐκ μοχθηρίας. Δευτέρα πηγὴ θεωροῦνται πάντες οἱ ἔκλυτον

βίον διάγοντες τότε Ἀθηναῖοι, εἰς οὓς ἦσαν κατ' ἀρχὴν κεκλεισμένοι αἱ θύραι τῆς Ἀσπασίας καὶ οἵτινες διὰ τοῦτο ἐζήτησαν παρ' αὐτῆς ἐκδικήσιν διὰ παντοίων κακοβούλων διαδόσεων. Τρίτη πηγὴ ὑπῆρξεν ὁ φθόνος καὶ ἡ ἐμπάθεια τῶν πολιτικῶν ἀντιπάλων τοῦ Περικλέους, ἰδίως δὲ ἡ ζήλοτυπία τῶν ὁμοφρόνων αὐτοῖς γυναικῶν καὶ κατ' ἐξοχὴν τῆς φιλαρέσκου ἀδελφῆς τοῦ Κίμωνος Ἑλπινίκης. Τέλος εἰς τὴν περὶ ἧς ὁ λόγος δυσφήμησιν συνετέλεσαν οὐκ ὀλίγον καὶ αὐτοὶ οἱ συγγενεῖς τοῦ Περικλέους, οἱ ἐχθρικῶς διακείμενοι πρὸς τὴν Ἀσπασίαν, ὡς ὁ Καλλιὰς, ὁ υἱὸς τῆς πρώτης συζύγου του ἐκ τοῦ πρώτου αὐτῆς γάμου μετὰ τοῦ Ἰπποκρίτου, καὶ αὐτὸς ὁ πρωτότοκος υἱὸς τοῦ Ἐάνθιππος, ὁ διάγων βίον ἄσωτον καὶ ἐκδεδιγμένον καὶ βαρέως φέρων τὴν αὐστηρότητα, μεθ' ἧς ὁ πατὴρ ἤρνετο νὰ τῇ παρέχῃ τὰ μέσα διὰ τὸν τοιοῦτον βίον. Διεπλάσθησαν δὲ οὕτω πῶς τρεῖς κυρίως κατηγορίαι κατὰ τῆς Ἀσπασίας, καθ' ἃς αὐτὴ παρεστάθη ὡς παλλακὴ καὶ πόρνη, ὡς προάγουσα καὶ αὐτὸν τὸν σύζυγόν της εἰς ἀθεμίτους σχέσεις μετὰ γυναικῶν ἐλευθέρων καὶ τέλος ὡς «παιδίσκας ἐταίρουσας τρέφουσα».

Μετὰ πέντε ἔτους ἀπὸ τῆς ἐποχῆς τοῦ Περικλέους, ἦτοι κατὰ τὸν πρῶτον μ.Χ. αἰῶνα, ἐκ τῶν ἀνωτέρω κατηγοριῶν παρήχθησαν πᾶσαι αἱ γνωσταὶ μυθοπλαστῖαι περὶ τῆς Ἀσπασίας. Τὸ πρᾶγμα δὲ θὰ εὕρη ἕκαστος εὐεξήγητον, ἀναλογιζόμενος ὅτι κατὰ τὸν αἰῶνα ἐκεῖνον ὑπὸ τοὺς πρώτους Ρωμαίους αὐτοκράτορας, ὅτε πάντες σχεδὸν ἦσαν ἐκδοτοὶ εἰς τὰς ἡδονὰς τοῦ βίου, ἐπενεῖτο καὶ ἐτίθετο εἰς κυκλοφορίαν, ὡς ἱστορικὴ ἀλήθεια, πᾶν ὅ,τι ἠδυσπαθὲς καὶ θελαστικόν. Τότε ἐξαλειφθήσαν πλεῖστα ὅσα ψευδεπίγραφα βιβλία, ἅτινα ἐξεμεταλλεύετο ἡ ἀσυνείδητος βιβλιοκαπηλία, τότε ἐκυκλοφόρησαν καὶ τὰ πλεῖστα τοιαῦτα περὶ ἡδονῆς καὶ ἐταίρων, ἐν αἷς ἡ Ἀσπασία τοῦ Περικλέους κατέχει συνήθως πρωτεύουσαν θέσιν. Οὐδὲν θαῦμα, ἐὰν ἐν τῇ μέσῃ τοιαύτης καταστάσεως καὶ ὁ Πλούταρχος, ὁ γεννηθεὶς περὶ τὸ ἔτος 46 μ. Χ., παρήχθη εἰς τὸ ν' ἀναγράψῃ ἐν τῇ βίῃ τοῦ Περικλέους περὶ τῆς Ἀσπασίας, ὅ,τι ἀνωτέρω παρεθέσαμεν μεθ' ἄλλων τοὺς ἐνδοιασμούς, οὓς ἐκδηλοῖ περὶ τοῦ πράγματος.

Αἱ περὶ Ἀσπασίας μυθοπλαστῖαι ἐξηκολούθησαν γινόμενα: πιστεύεται καὶ διαδιδόμενα: μέχρι τῶν ἐσχάτων χρόνων τοῦ Βυζαντίου, χωρὶς ὅμως νὰ παραδοθῇ οὕτως εἰς παντελῆ λήθη καὶ ἡ ἀληθὴς αὐτῆς ἱστορία. Ἀλλ' ὅσμημέραι κατέκταν ἐκείναι ἔδαφος ἐνισχυόμενα διὰ νέων ἐκάστοτε διαστροφῶν, παρεξηγήσεων καὶ συγχύσεων ἰδίᾳ πρὸς τὴν νεωτέραν Ἀσπασίαν, τὴν ἐταίραν Κύρου τοῦ νεωτέρου, ἕως οὗ ἐπέπλευσαν αὐταὶ μέχρι τῶν καθ' ἡμᾶς χρόνων ὑποστηριζόμεναι ὡς ἱστορικαὶ ἀλήθειαι καὶ ὑπ' ἀνδρῶν, κορυφαίων θεωρουμένων ἐν τῇ ἱστορικῇ ἐπιστήμῃ, οἷοι εἶνε ὁ Ἄγγλος Grote καὶ οἱ Γερμανοὶ Raumer, Oncken καὶ Wilamowitz, ἵνα παραλίπωμεν πολλοὺς ἄλλους δευτερευούσης ἀξίας ἢ ἐπὶ τὸ μυθιστορικώτερον γράφοντας περὶ Ἀσπασίας. Καὶ αὐτὸς ὁ Curtius, καίτοι: προσπαθῶν νὰ τὴν δικαιώσῃ κατὰ τὸ δυνατόν, οὐχ ἤττον καταλήγει εἰς τὴν ἐξομοίωσίν της πρὸς τὴν διαβόητον ἐταίραν Θαρρηλίαν, κατὰ τὸ παράδειγμα τοῦ Πλούταρχου.

Πρῶτος ὁ Γάλλος ἱστοριοδίφης Filleul διὰ τοῦ διτόμου συγγράμματός του, Histoire du siècle de

Périclès (Paris, 1873 t. I. p. 378), ἀπεπειραχθὴς διὰ διασκεδάσῃ τὸ ψεῦδος καὶ τὴν πλάνην, ἀπαλλάττει τὴν Ἀσπασίαν πάσης κατηγορίας καὶ δὴ ἐν ἀντίθετον πρὸς τὸν Γάλλον ὡσαύτως Capéfigue (Aspasie et le siècle de Périclès, Paris, 1862), ὅστις μετὰ πολλῆς τῆς εὐπιστίας καὶ ἐπιπολαιότητος ἀναγράφει πάσας τὰς περὶ αὐτῆς μυθοπλαστῖας. Ἀλλ' ὁ Filleul οὐτε τὰς πηγὰς πάσας ἠδυνήθη νὰ ἐξαντλήσῃ, οὐτε εἰς αὐστηρὰν κριτικὴν ὑπέβαλεν αὐτάς. Τοῦτο ἔξεν ἔργον τοῦ Γερμανοῦ Ἀδόλφου Schmidt, καθ' ἡγενητοῦ τῆς ἱστορίας ἐν τῇ Πανεπιστημίῳ τῆς Jena, ὅστις ἐν ἀρχῇ διὰ βραχέων ἔγραψε περὶ τοῦ ζήλουτος ἐν τῇ συγγραφῇ αὐτοῦ EPOCHEN UND KATASTROPHEN (Berlin, 1874, σελ. 90 κφξ.), εἶτα δ' ἐξητύλησε, δύναται τις εἰπεῖν, αὐτὸ ὑπὸ πᾶσαν ἐποχὴν ἐν τῇ διτόμῳ συγγράμματί του, Das Perikleische Zeitalter (Jena, 1877—79), ἀποδείξας ὅτι ἡ Ἀσπασία οὐδέποτε ὑπῆρξεν ἐταίρα, πολλῶν δ' ἔλαττον προαγωγῆς καὶ πορνοβοσκῆς, ἀλλ' οὕσα ἐν ἀρχῇ σοφίστρια καὶ διδάσκαλος λόγων ρητορικῶν ἐγένετο εἶτα γυνὴ τοῦ Περικλέους, καὶ ὡς τοιαύτη ἐτελεύτησε τὸν βίον.

Ἡ γνώμη τοῦ Schmidt ἐπεκράτησεν ἐκτετατα κατὰ τὸ μᾶλλον ἢ ἥττον, μεθ' ἄλλων τὰς ἀντιρρήσεις τοῦ Duncker (Geschichte des Altertums, IX, 35) καὶ ἰδίᾳ τοῦ Wilamowitz (Aristoteles II, 99, Anm. 35). Ἐγκριτοὶ ἱστορικοὶ, ὡς ὁ Holm (Griechische Geschichtliche II, 322, 346, Anm. 19) καὶ ὁ Poehlmann (Muellers Handbuch der Kl. Altertumswissenschaft, III, 46 σ. 120), νομίζουσιν, ὅτι τὸ ἔργον αὐτοῦ ἔθεσε σχεδὸν τέρμα εἰς τὴν περὶ Ἀσπασίας συζήτησιν. Ὅπως δὴ ποτε δὲ τὴν σήμερον δύναται νὰ θεωρηθῇ αὐτὴ ὡς ἀπηλλαγμένη πλέον ὄλων τῶν ρύπων, οὓς εἶχεν ἐπισημεύσει κατ' αὐτῆς ὁ φθόνος καὶ ἡ ἐμπάθεια τῶν συγχρόνων καὶ ἡ ἄγνοια τῶν μεταγενεστέρων, καὶ ἂν εἴη μὴ ἀποδεχθῇ πᾶς ἐν πᾶσι τὰς γνώμας τοῦ Schmidt, ἀλλ' ἀκολουθῆται μέσην τινὰ ὁδόν, ὡς ὁ κριτικώτατος τῶν νεωτέρων ἱστοριογράφων Busolt (Griechische Geschichte III, 1, 505 κφξ.). Τὰ πορίσματα τῆς ἱστορικῆς ἐρεῦνης περὶ Ἀσπασίας ἀπὸ τοῦ Schmidt μέχρι σήμερον συνοψίζομεν ἐν τοῖς ἑξῆς.

Α.

Κατὰ Πλούταρχον, «ὅτι μὲν γὰρ ἦν (ἡ Ἀσπασία) Μιλήσια γένος, Ἀξιοχίου θυγάτηρ, ὁμολογεῖται». Καὶ ὅμως ἦδη ἐν τῇ ἀρχαιότητι διημιφισθητήθη ἡ πατρὶς της. Οὕτως Ἡρακλείδης ὁ Ποντικὸς, ἐν οἷς ἔγραψε Περὶ ἡδονῆς (περ' Ἀθηναίων Θ' 533 d.), ἰσχυρίζεται ὅτι αὐτὴ εἶχε τὸ γένος ἐκ Μεγάρων. Ἐν δὲ τοῖς καθ' ἡμᾶς χρόνοις ὁ Wilamowitz, ὅστις ἐφρόντισεν ἐκ παντὸς τρόπου νὰ παραστήσῃ αὐτὴν ὡς εὐφυῆ καὶ ἐταίραν μόνον καὶ οὐδὲν πλέον, ἐξέλαβε καὶ αὐτὸ τὸ ὄνομα τῆς οὐχὶ ὡς κύριον, ἀλλ' ὡς προσωνομίαν μᾶλλον, ἀπονεμηθεῖσαν εἰς αὐτὴν, ὡς ἐκ τοῦ ἐταίρου τοῦ ἔργου. Κατ' αὐτόν, τὸ ὄνομα Ἀσπασία προσελάμβανον συνήθως αἱ ἐταίραι: ἐν Ἰωνίᾳ, ὡς δηλωτικὸν τῆς ἰδιότητος τῶν ταύτης (Aristoteles I, 263, 7. II, 99, 35). Πλὴν τὸ μόνον παράδειγμα τῆς νεωτέρας Ἀσπασίας, ἕπερ ἐπικαλεῖται ὑπὲρ τῆς γνώμης του, δύναται τὸ πολὺ ν' ἀποδείξῃ

τὸ περὶ οὗ ὁ λόγος ὄνομα ἦτο σύνθηρος ἐν Ἰωνίᾳ. Ἐὰν δὲ αὐτὸ ἦτο κύριον καὶ τὸ ἔφερον πολλάκις γυναικῶν, σημαῖα καὶ ἀγαθαὶ ἐντὸς τε καὶ ἐκτὸς τῶν ὁρίων τῆς Ἰωνίας, τοῦτο καταφαίνεται: καὶ ἐκ πολλῶν ἀρχαίων ἐπιγραφῶν, ἰδίᾳ ἐκ τινος ἀνευρεθείσης ἐν Χίῳ καὶ ἀναγομένης εἰς τὸν Ε' π. Χ. αἰῶνα, ἐν ἣ ἰσχυρίζομεν: «Ἐσθῆς τοῦτο γυναικός..... Ἀσπασίας». (1) Πλὴν τοῦτο τὸ ὄνομα ἔφερον καὶ ἄνδρες οὐκ ὀλίγοι, ὡς Ἀσπασίος ὁ Τύριος, ὁ γράφας περὶ τῆς ἰστορικῆς, Ἀσπασίος ὁ περιπατητικὸς φιλόσοφος τοῦ β' μ. Χ. αἰῶνος, ὁ γράφας ὑπομνήματα εἰς ἀφόρα βιβλία τοῦ Ἀριστοτέλους, ὁ ὁμώνυμος καὶ σύγχρονος τούτῳ σοφιστῆς ἐκ Βύβλου καὶ ἄλλοι πολλοί. (2)

Ἡ Ἀσπασία εἶχε κύριον τὸ ὄνομα τοῦτο, εἶχε δὲ τὸ γένος ἐκ Μιλήτου καὶ ἦτο θυγάτηρ τοῦ Ἀξιοχίου. Αἱ σχετικαὶ μαρτυρίαι τῶν ἀρχαίων θεωροῦνται τὴν σήμερον κύρους ἀναμφισβητήτου. Εἶνε ὡσαύτως ἐκτὸς πάσης ἀμφιβολίας ὅτι αὐτὴ, διακρινομένη ἐπὶ κάλλει καὶ ἐκτάκτῳ εὐφυίᾳ, ἔτυχεν ἐξαιρετικῆς παιδείσεως ἐπιδοῦσα ἰδίᾳ εἰς τὴν φιλοσοφίαν καὶ τὴν ρητορικὴν, ἕπερ ἄλλως δὲν ἦτο τι ἀσύνθηρος εἰς τὰς γυναικῆς τῆς Ἰωνίας (3). Πᾶν ὅ,τι ἄλλο ἱστορεῖται περὶ τοῦ βίου τῆς Ἀσπασίας μέχρι τῆς συναντήσεώς της μετὰ τοῦ Περικλέους ἐν Ἀθήναις ἐρεῖδεται ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ εἰς εὐκαρίαν, κατὰ τὸ μᾶλλον ἢ ἥττον πιθανάς.

Ὁ πατὴρ αὐτῆς Ἀξιοχὸς διεκρίνετο, ὡς φαίνεται, ἐπὶ γένει οὐχ ἥττον ἢ πλούτῳ, εἰς τοῦτο δὲ ὀφείλεται κυρίως καὶ ἡ ἐπιμελημένη ἀγωγή της. Ἦτο δὲ ἡ Ἀσπασία φύσις ἀγαθὴ, συνενοῦσα τὴν γυναικίαν χάριν μετ' εὐστροφίας πνεύματος καὶ κρίσεως, προσηκούσης μᾶλλον εἰς ἄνδρα. Εἶχε ζῆλον καὶ ἐνθουσιασμόν πρὸς πᾶν ὅ,τι ὑψηλὸν καὶ εὐγενές, ἐξ οὗ καὶ ἡ ἐπιδοῦσα αὐτῆς εἰς τὴν φιλοσοφίαν καὶ τὴν ρητορικὴν, ἧς ἔσχε τὴν πρώτην κοιτίδα ἐν τῇ πατρίδι αὐτῆς Ἰωνίᾳ ὑπὸ τὸν Θάλητα, τὸν Ἀναξίμανδρον, τὸν Ἀναξίμανδρον καὶ τέλος ὑπὸ τὸν Ἀναξαγόραν, ὅστις προαγαγὼν τὴν φιλοσοφίαν, ὡς οὐδεὶς ἄλλος τῶν πρὸ αὐτοῦ, μετόφησεν εἰς Ἀθήνας, ἧς πῶς μετὰ τοὺς Μηδικούς πολέμους καὶ ἰδίᾳ ὑπὸ τὸν Περικλέα εἶχε καταστῆ τὸ πνευματικὸν κέντρον τοῦ ὅλου ἀρχαίου Ἑλληνισμοῦ. Εἰς τὸ κέντρον τοῦτο ἔγνω νὰ προσφύγῃ καὶ ἡ Ἀσπασία, διότι ἐν αὐτῷ ἠδύνατο νὰ συμπληρώσῃ τὰς σπουδὰς τῆς ἀναστρεφομένης πρὸς τοὺς κορυφαίους τῆς ἐπιστήμης καὶ τῶν τεχνῶν, τοὺς συρρέοντες τότε ἐκεῖσε ἐξ ὅλων τῶν Ἑλληνικῶν χωρῶν. Ἐν αὐτῷ ἔδλεπε διανοηόμενον καὶ εἰς ἑαυτὴν εὐρὺ στάδιον πνευματικῆς δράσεως καὶ ἐνεργείας.

Ἀθῆλον εἶνε, πότε ἠκριβῶς ἐγεννήθη ἡ Ἀσπασία. Εἰς Ἀθήνας ἐφθάσε περὶ τὰ 450 π. Χ. μετὰ τοῦ 20 καὶ 25 ἔτους τῆς ἡλικίας της, καθ' ὃν χρόνον

(1) Inscriptiones graecae ins. maris Aegaei, I, 362. Ἐξ ἐπιγραφῶν ὡσαύτως ἀποδεικνύεται, ὅτι τὸ ὄνομα Ἀσπασία ἀπῆλθε ἐν Ἀνδρῶν. Ἀττικῆ (Corpus inscript. Atticarum, II, 2787. 666, 2542, 8543. 3544 III, 2426). Βοιωτικῆ (IGS 5546) καὶ Ἀχαϊκῆ (Athen. Mittheilungen, III, 81. Bull. hellen. IV, 521).

(2) Πρβλ. καὶ ἀρχαίας ἐπιγραφὰς ἐν CIA. II, 2542. III 525. 80. IGS, 3055 Bull. hell. III, 76. CIG, 3140 καὶ 7164.

(3) Πλουτ. ε. α. Διοδ. Ἀθην. ἐν σχολ. Πλάτ. Μενέξ. 235 E. Κλημ. Ἀλεξ. Στρωμ. ρκδ' σ. 264, 22. Ἀρκοκρ. Σουῖδ.

ἦδη πολλὴ ἐπικοινωνία ὑπῆρχε μετὰ αὐτῶν καὶ τῆς Μιλήτου, οὐκ ὀλίγοι: δὲ Μιλήσιοι εἶχον μετοικήσει ἐν ταῦθα. Κατὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην συμπίπτει καὶ ἡ εἰς Ἀθήνας μετάβασις τοῦ συμπολίτου της Ἰπποδάμου, τοῦ γνωστοῦ ἀρχιτέκτονος, εἰς ὃν ἀνετέθη ὑπὸ τοῦ Περικλέους ἡ ἀνοικοδόμησις τοῦ Πειραιῶς, μετὰ τῆς συζύγου καὶ τοῦ νεαροῦ ἔτι υἱοῦ τοῦ Ἀρχεπτολέμου. Ὁ Schmidt εὗρισκε πολὺ πιθανὸν ὅτι ὁ Ἰπποδάμος παρέλαβε μεθ' ἑαυτοῦ τὴν Ἀσπασίαν, χωρὶς νὰ εἶνε γνωστὸν, ἐὰν ἐξῆ τότε καὶ ὁ πατὴρ της Ἀξιοχὸς καὶ συνώδευσε καὶ οὗτος αὐτὴν εἰς Ἀθήνας. Περὶ τοῦ Ἀξιοχίου μάλιστα εἰκοτολογεῖ αὐτὸς ὅτι εἶχε τὸ γένος ἐκ τῆς πόλεως ταύτης, ὃν υἱὸς τοῦ πρεσβυτέρου Ἀλκιβιάδου καὶ ἀνήγων εἰς οἰκογένειαν Ἀθηναϊκὴν, ἐξορισθεῖσαν ἐντεῦθεν κατὰ τοὺς χρόνους τοῦ Κλεισθέους καὶ ἀποβαλοῦσαν τὸ δικαίωμα τοῦ Ἀθηναίου πολίτου, κατ' ἀκολουθίαν τοῦ νόμου, τοῦ ψηφισθέντος τῇ εἰσηγήσει τοῦ Περικλέους, ὡς ἐλθοῦσαν εἰς κοινωνίαν γάμου πρὸς τοὺς Μιλησίους. Ἀλλὰ καὶ ἄνευ τοῦ πατρὸς της ὁ Schmidt εἶνε τῆς γνώμης ὅτι ἡ Ἀσπασία, ἀφικομένη εἰς Ἀθήνας μετὰ τοῦ συμπολίτου της Ἰπποδάμου, παρέμενε ἐν τῇ οἰκογενείᾳ τούτου καὶ ἐγένετο δι' αὐτοῦ γνωστὴ μετὰ τοῦ Ἀναξαγόρου, διὰ τούτου δὲ μετὰ τοῦ Περικλέους, τοῦ Σωκράτους καὶ μετ' ἄλλων ἐκ τῶν τὰ πρῶτα φερόντων ἐν τῇ φιλοσοφίᾳ καὶ τῇ πολιτικῇ.

Καὶ δὲν ἀποδέχονται μὲν τὰς τοιαύτας εἰκοτολογίας οἱ νεώτεροι, ὡς παρακεκινδυνευμένας πῶς, πάντες ὅμως σχεδὸν συμφωνοῦσι: νῦν μετὰ τοῦ Schmidt, ὅτι ἡ Ἀσπασία ἐνεφανίσθη ἐν Ἀθήναις ὡς διδάσκαλος τῆς φιλοσοφίας καὶ τῆς ρητορικῆς, ὡς σοφίστρια, ὡς ἐκαλοῦντο τότε οἱ περὶ τὰς ἐπιστήμας ταύτας ἀσχολούμενοι, προσελκύουσα τοὺς πάντας εἰς ἑαυτὴν διὰ τοῦ κάλλους, τῶν γνώσεων καὶ διὰ τῆς εὐστροφίας τοῦ πνεύματός της, ἧς ἐξεδηλοῦτο πρὸ πάντων ἐν τῇ διαλεκτικῇ αὐτῆς δεινότητι. Κατὰ τὸν Schmidt οὕτε καθ' οὓς χρόνους ἐξῆ ἡ Ἀσπασία, οὕτε κατὰ τοὺς τέσσαρας πρώτους αἰῶνας ἀπὸ τοῦ θανάτου της, ἔχαρκτηρίσθη αὐτὴ ποτε ὡς ἐταίρα. Ἡ ἀρχικὴ παράδοσις περὶ αὐτῆς, ἡ διασωθεῖσα ἀμιγῆς καθ' ὅλον αὐτὸ τὸ χρονικὸν διάστημα, παρίστα αὐτὴν ὡς σοφίστρια, καὶ ὕστερον ὡς σύζυγον τοῦ Περικλέους. Ὁ Schmidt μετὰ λεπτομερῆ βάσανον πάντων τῶν ἐπιχειρημάτων, τῶν προβαλλομένων ὑπὲρ καὶ κατὰ τῆς γνώμης ταύτης, καταλήγει εἰς τὸ ἐξῆς συμπέρασμα:

«Μὴν ἡ ἐπανελημμένη καὶ ἐξηκριβωμένη ἐν πᾶσι μελέτῃ τῶν πηγῶν μ' ἔπεισε τελείως περὶ τούτου, οὐχὶ δὲ προκατάληψις τις, οἰαδῆποτε. Ἐὰν ἦτο γνησία ἡ εἰκὴν, ἧς εἶπε καὶ νῦν προβάλλεται εἰς ἡμᾶς συνήθως, ὡς ἡ τῆς Ἀσπασίας, πολλὰ χαρακτηριστικὰ αὐτῆς θὰ ἦσαν, εἰμὴ ἀδικαιολόγητα, πάντως ὅμως εὐεξήγητα, ὡς ἐκ τῶν ἡθῶν τῆς ἐποχῆς καὶ τοῦ λαοῦ, ἐν τῇ μέσῃ τῶν ὁποίων αὐτὴ ἔζησεν... Ἀλλὰ δὲν πρόκειται περὶ δικαιολογίας τῆς κρατούσης γνώμης, οὐδὲ περὶ σκέψεως, ἐὰν τοῦτο ἦ ἐκεῖνο ἐπετρέπετο τότε ἀναλόγως τῶν ἡθῶν καὶ τῆς ἐποχῆς, ἀλλὰ περὶ τούτου καὶ μόνου, ἐὰν ἡ περὶ ἧς ὁ λόγος εἰκὴν τῆς Ἀσπασίας εἶνε ἡ πραγματικὴ, τί δὲ τὸ ἀληθὲς καὶ τί τὸ ψεῦδὲς ἐν αὐτῇ. Ἡ ἐμὴ πεποιθῆσις εἶνε ὅτι ἡ συνήθης αὐτῆς εἰκὴν ἔχει τελείως παραχαραχθῆ, οὐδ' ἀποδίδει τὸ παράπαν τὸ πρωτότυπον».

Τὴν γνώμην ταύτην ἀσπάζεσθαι πληρέστατα καὶ ἡ νεὰ ἐκδοσις τοῦ μεγάλου ἐγκυκλοπαιδικοῦ λεξικοῦ

της κλασικής αρχαιότητας (Pauly's, Real-Encyclopaedie der Klassischen Altertumswissenschaft, Neue Bearbeitung von G. Wissowa, IV Halbband, S. 1715), καθ' ἣν: «Τὸ ἀσύστατον τῆς ἀνέκαθεν κρατοῦσης γνώμης, καθ' ἣν ἡ Ἀσπασία οὐδὲν ἄλλο ὑπῆρξεν ἢ συνήθης ἑταίρα κατὰ τὸ μᾶλλον ἢ ἦττον εὐφυῆς, ἀπέδειξεν ὁ Schmidt κατὰ τὸν διεξοδικὸν μὲν καὶ πομπώδη, κατ' οὐσίαν ὅμως πειστικώτατον». Ἴνα δὲ παραλίπωμεν ἄλλους νεωτέρους ἱστορικούς, ἐπικαλούμεθα τὴν γνώμην αὐτοῦ τοῦ Busolt, ὁστις ἐπιβάλλει μὲν εἰς αὐστηράν, ἔστιν ὅτε δὲ καὶ ἀμείλικτον κριτικὴν τὰς γνώμης τοῦ Schmidt, ἀναγκάζεται ὅμως ἐν τέλει ν' ἀναφωνήσῃ καὶ αὐτὸς: «Γύναιον ἐν τῇ ἐννοίᾳ μιᾶς δημοσίας (publica) ἢ Ἀσπασία δὲν ὑπῆρξεν». Αὐτὸς ἐπεριδόμενος εἰς τὸν χαρακτηρισμὸν αὐτῆς ὑπὸ τοῦ Κρατίνου, ὡς παλλακῆς τοῦ Περικλέους, ποιεῖται διάκρισιν μεταξὺ αὐτῆς καὶ τῆς ἑταίρας, ἐπικαλούμενος εἰς τοῦτο τὴν μαρτυρίαν τοῦ Ψευδο-Δημοσθένους (κατὰ Νεαίρας 59, 122), καθ' ἣν «τὰς μὲν ἑταίρας ἡδονῆς ἕνεκ' ἔχομεν, τὰς δὲ παλλακὰς τῆς καθ' ἡμέραν θεραπείας τοῦ σώματος, τὰς γυναῖκας τοῦ παιδοποιεῖσθαι γνησίως» (Busolt, Griech. Geschichte, III, I, S. 507-508). Ἄλλ' ὑπῆρξε κἄν ἡ Ἀσπασία παλλακὴ τοῦ Περικλέους ἐν τῇ συνήθει: σημασία τῆς λέξεως; πολλοῦ γε καὶ δεῖ.

Αἱ ἀρχαιότεραι μαρτυρίαι περὶ τῆς Ἀσπασίας εἶνε αἱ τοῦ Διοδώρου τοῦ Ἀθηναίου, τοῦ σχολιαστοῦ τοῦ Ἀριστοφάνους καὶ τοῦ ἐλεγειογράφου Ἑρμησιάνακτος (1). Κατὰ τὴν πρώτην αὐτῶν, «αὕτη (ἡ Ἀσπασία) Ἀξιόχου, Μιλησίου γυνὴ Περικλέους, ὡς Διόδωρος ἐν τῇ περὶ Μιλήτου συγγράμματι». Κατὰ τὴν δευτέραν «ἡ δὲ Ἀσπασία Περικλέους ἦν σοφίστρια καὶ διδάσκαλος λόγων ρητορικῶν, ὕστερον δὲ καὶ γαμετὴ γέγονε». Κατὰ δὲ τὴν τρίτην καλεῖται αὕτη «ἡ σοφὴ τοῦ Σωκράτους διδάσκαλος τῶν ρητορικῶν λόγων». Τὰς μαρτυρίας ταύτας προσεπικυροῦσι τὰ περιωρισμένα ὀλίγα ἀποσπάσματα τῶν διαλόγων τῶν Σωκρατικῶν Δισχίνου καὶ Ἀντισθένης ὑπὸ τὸν τίτλον Ἀσπασία, προσέτι δὲ οἱ διάλογοι τοῦ Ξενοφώντος καὶ τοῦ Πλάτωνος, ἐν οἷς, ὁποῦδήποτε γίνεται λόγος περὶ Ἀσπασίας, οὐδαμῶς ἀπαντᾷ ἔστω καὶ ὑπαινιγμὸς περὶ αὐτῆς, ὡς περὶ ἑταίρας καὶ παλλακῆς. Καὶ αὐτὸς δὲ ὁ Πλούταρχος, ἐν οἷς γράφει περὶ αὐτῆς, ὡς εἶδομεν ἀνωτέρω, εἰ καὶ παραθέτει πᾶσαν ὕβριν καὶ λοιδορίαν τῶν συγχρόνων κωμικῶν κατ' αὐτῆς, οὐχ' ἦττον διαπορεῖ καὶ ὁ ἴδιος, «τίνα τέχνην ἢ δύναμιν τοσαύτην ἔχουσα τῶν τε πολιτικῶν τοὺς πρωτεύοντος ἐχειρώσατο καὶ τοῖς φιλοσόφοις οὐ φαῦλον, οὐδ' ὀλίγον ὑπὲρ αὐτῆς παρέσχε λόγον» κατωτέρω οὐδ' ὀλίγον ὑπὲρ αὐτῆς παρέσχε λόγον» κατωτέρω δ' ἐπιφέρει: «Τὴν δ' Ἀσπασίαν οἱ μὲν ὡς σοφὴν τινα καὶ πολιτικὴν ὑπὸ τοῦ Περικλέους σπουδασθῆναι λέγουσι: καὶ γὰρ Σωκράτης ἔστιν ὅτε μετὰ τῶν γνωρίμων ἐφοίτα καὶ τὰς γυναῖκας ἀκροασομένας οἱ συνήθεις ἦγον ὡς αὐτήν». Πῶς δὲ ταῦτα πάντα συμβιβάζονται πρὸς ὅσα γράφει αὐτὸς περὶ τῆς Ἀσπασίας ἐξομοῶν ταύτην πρὸς τὴν διαβόητον ἑταίραν Θαρ-

γηλίαν καὶ παριστῶν αὐτὴν ὡς προαγωγὸν καὶ ἀτόχημα πορνοβοσκόν; πῶς συμβιβάζονται αὐτὰ καὶ πρὸς ὅσα ἰσχυρίζονται περὶ αὐτῆς οἱ νεώτεροι, οἱ χαρακτηριστικῶς αὐτὴν ὡς εὐφυῆ τινα ἑταίραν μόνον καὶ οὐδὲν πλεον τούτου; Ἄλλ' ἐπὶ τέλους προσήκει καθόλου καὶ εἰς αὐτὸν τὸν χαρακτήρα τοῦ Περικλέους ἢ συμβίωσις μετὰ τοιοῦτου γυναικίου καὶ ἡ ἀρχὴ καὶ ἀδιάπτωτος ἀγάπη καὶ ἀφοσίωσις εἰς αὐτό;

Ὁ Περικλῆς ὦν τὴν μὲν φυλὴν Ἀκαμαντίδης, τὸν δὲ δῆμον Χολαργεὺς ἀνήκεν εἰς οἶκον καὶ γένος ἐκ τῶν ἐπιφανεστάτων. Ὁ πατὴρ τοῦ Ξάνθιππος ἐνίκησε τοὺς Πέρσας ἐν Μυκάλλῃ, ἡ δὲ μήτηρ τοῦ Ἀγαπίου ἦτο ἐγγονὸς τοῦ Κλεισθένης, ὅστις ἐξελάσας τοὺς Πεισιστρατίδας καὶ καταλύσας τὴν τυραννίδα ἔθετο νόμους «καὶ πολιτείας ἀρίστα κεκραμένην πρὸς ὁμοιοίαν καὶ σωτηρίαν κατέστησεν». Ὁ Περικλῆς ἐκλήρονησε παρὰ τοῦ πατρὸς τοῦ ὁμοῦ μετὰ τῆς εὐκλείας τοῦ γένους καὶ πλοῦτον ἱκανὸν, ἐπιτρέποντα ἐκ αὐτὸν νὰ τύχῃ ἀγωγῆς ἐλευθερίου ὑπὸ τοὺς κρατίστους διδασκάλους τῆς ἐποχῆς του. Τὴν φιλοσοφίαν μετὰ τῆς ρητορικῆς ἐδιδάχθη παρὰ Ζήνωνι τῷ Ἐλεάτῃ καὶ παρ' Ἀναξαγόρα τῷ Κλαζομενίῳ. Ὁ πρῶτος τούτων ἀνέδειξεν αὐτὸν δεινὸν συζητητὴν, ὁ δὲ δευτέρος ἤσκησε τὴν μεγίστην ροπήν ἐπὶ τὸν ἄνδρα «ὅπως τε μετεωρίσας καὶ συνεξάρσας τὸ ἀξίωμα τοῦ ἥθους» καὶ καταστήσας τὸ φρόνημα αὐτοῦ σοβαρὸν. Ὁ Ἀναξαγόρας διὰ τοῦ φιλοσοφικοῦ του συστήματος «τοῖς ὅλοις πρώτος οὐ τύχην, οὐδ' ἀνάγκην, διακομήσεως ἀρχὴν, ἀλλὰ νοῦν ἐπέστησε καθαρὸν καὶ ἀκρατὸν», τοιοῦτο δὲ φρόνημα ἐνέπνευσε καὶ εἰς τὸν Περικλέα, ὡς εἰς νοῦν, διακοσμοῦντα τὴν πολιτείαν. (Πλουτ. Περ. δ' καὶ ε').

Ὁ Περικλῆς, νέος μὲν ὦν, σφόδρα τὸν δῆμον ἐβλῆτο, ὡς ἐκ τῆς μεγάλης του ὁμοιότητος πρὸς Πεισιστρατὸν τὸν τύραννον, ἧτις ἐξέπληττεν ἰδίᾳ τοὺς γέροντας. Διὰ δὲ τὸν πλοῦτον καὶ τὸ γένος αὐτοῦ τὸ λαμπρὸν καὶ διὰ τῶς μέγα δυναμένους φίλους του φοβούμενος τὸν ἐξοστρακισμὸν δὲν ἀνεμίχθη ἐν ἀρχῇ εἰς τὰ πολιτικά, ἀλλ' ἀνεδείχθη ἐν μόναις ταῖς στρατείαις ἀνὴρ ἀγαθὸς καὶ ριψοκίνδυνος. Μετὰ τὸν θάνατον ὁμοῦ τοῦ Ἀριστείδου καὶ τὴν ἐκπτώσιν τοῦ Θεμιστοκλέους, καθ' ὃν χρόνον ὁ Κίμων ἐστρατεύετο ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ ἐξῆς τῆς Ἑλλάδος, μένων αὐτὸς ἐν Ἀθήναις κύριος τοῦ πολιτικοῦ πεδίου, ἔγνω νὰ κατέλθῃ εἰς αὐτὸ καὶ παρὰ τὴν αὐτοῦ φύσιν, ἧκιστα δημοτικὴν οὖσαν νὰ προσεταιρισθῇ τὸν δῆμον, καὶ δὴ ἐξ ἀντιθέτου πρὸς τὸν Κίμωνα, ὅστις, ἀριστοκρατικὸς ὦν, ἠγαπάτο διαφερόντως ὑπὸ τῶν ὀλιγαρχικῶν. Οὕτω παρεσκευάσεν ἑαυτῷ μὲν ἀσφάλειαν κατὰ πάσης ὑποψίας περὶ τυραννίδος, δύναμιν δὲ κατ' ἐκείνου ἀκταγώνιστον (Πλουτ. Περ. ζ').

Ἄλλ' ὁ Περικλῆς διέσωζεν ἀείποτε τὴν ἀριστοκρατικὴν του φύσιν ἀπέναντι τοῦ δήμου, εἰς ὃν ἐφρόντιζε νὰ ἐπιβάλληται διὰ τῆς σεμνότητος τοῦ βίου, διὰ τῆς αὐστηρότητος τῶν ἡθῶν καὶ διὰ τοῦ μεγέθους τοῦ φρονήματος. Οὕτω δὲ κατὰ Θουκυδίδην (B, ζε') «δυνατὸς ὦν τῇ τε ἀξιώματι καὶ τῇ γνῶμῃ χρημάτων τε διαφανῶς ἀδωρότατος γενόμενος, κατεῖχε τὸ πλῆθος ἐλευθέρως, καὶ οὐκ ἤγετο μᾶλλον ὑπ' αὐτοῦ, ἢ αὐτὸς ἤγε... Ἐγένετό τε λόγῳ μὲν δημοκρατία, ἔργῳ δὲ ὑπὸ τοῦ πρώτου ἀρχή». Ἄλλ' ὅπως κατορθώσῃ τοῦτο δ

Περικλῆς, ἦτο ἠναγκασμένος ν' ἀφοσιωθῇ ψυχῇ τε καὶ σώματι εἰς τὴν πολιτικὴν ἀφιερῶν εἰς αὐτὴν πᾶσι σκέψιν καὶ φροντίδα καὶ καθυποτάττων ἐν πᾶσι τὸν κατ' ἴδιαν εἰς τὸν δημόσιον αὐτοῦ βίον.

Ὁ Πλούταρχος περιγράφει ὡς ἐξῆς τὸν κατ' ἴδιαν βίον τοῦ Περικλέους: «Ὅδὸν τε γὰρ ἐν ἄστει μίαν ἡμέραν, τὴν ἐπ' ἀγορὰν καὶ τὸ βουλευτήριον πορεύμενος, κλήσεις τε δειπνῶν καὶ τὴν τοιαύτην πᾶσαν φιλοφροσύνην καὶ συνήθειαν ἐξέλιπεν» ὡς ἂν ἐπολιτεύετο χρόνους, μακροῖς γενομένοις, πρὸς μὲν τὰ τῶν φίλων ἐπὶ δειπνῶν ἐλθεῖν, πλὴν ἑκατοστόμου τοῦ ἀνεψιοῦ γαμοῦντος, ἄγρι τῶν σπονδῶν παραγενόμενος, εὐθὺς ἐξανέστη. Δειναὶ γὰρ αἱ παραφροσύναι παντὸς ὄγκου περιγενέσθαι, καὶ δυσφύλακτον ἐν συνήθειᾳ τὸ πρὸς δόξαν ἔστι. Τῆς ἀληθινῆς ἀρετῆς κάλλιστα φαίνεται τὰ μάλιστα φαινόμενα, καὶ τῶν ἀγαθῶν ἀνδρῶν οὐδὲν οὕτω θαυμάσιον τοῖς ἐκτός, ὡς ὁ καθ' ἡμέραν βίος τοῖς συνοῦσιν» (Πλουτ. Περ. ζ'). Εἰς χαρακτηρισμὸν δὲ τῆς αὐστηρότητος τῶν ἡθῶν τοῦ Περικλέους ἀναφέρει ὁ αὐτὸς Πλούταρχος τὸ ἐξῆς ἀνεκδοκίον: «Καὶ ποτε τοῦ Σοφοκλέους, ὅτε συστρατηγῶν ἐπέλευσε μετ' αὐτοῦ, παῖδα καλὸν ἐπαινέσαντος» οὐ μόνον, ἔφη, τὰς χεῖρας, ὡ Σοφοκλείς, δεῖ καθαρὰς ἔχειν τὸν στρατηγόν, ἀλλὰ καὶ τὰς ὄψεις» (Αὐτ. η').

Ὅπως δὲ μὴ περισπάται ἐκ τῆς κυρίας ἀσχολίας του περὶ τὰ δημόσια, ἐπέτρεψε τὴν διαχείρισιν τῆς περιουσίας του εἰς τὸν ἐμπιστοῦν Εὐδάγγελον, ὅστις ἐκάνομιζε πάντοτε τὰ ἔξοδα ἀναλόγως τῶν ἐσόδων, ἀπέφυγε δὲ καὶ αὐτὸς ὁ Περικλῆς πᾶσαν σπατάλην, δυναμένην νὰ τὸν ἐμβάλῃ εἰς οικονομικὰς δυσχερείας. Ἡ τοιαύτη μάλιστα φειδῶ ἔφερεν αὐτὸν ὕστερον εἰς διάστασιν πρὸς τὸν πρωτότοκον υἱὸν τοῦ Ξάνθιππον, διὰγοντα βίον ἄσωτον. Πρὸς ἀποφυγὴν δὲ τῶν οικονομικῶν φροντίδων καὶ περισπασμῶν, δυναμένων ὡσαύτως ν' ἀπορροφῶσι τὸν πολυτίμον του χρόνον διὰ τὰ δημόσια, ἀνέβαλεν ἐπὶ πολὺ καὶ αὐτὸν τὸν γάμον του. Μεθ' ὅλα δὲ ταῦτα ἐπιτρέπεται νὰ φαντασθῶμεν ποτε ἐπὶ ἀνὴρ τοσοῦτον φειδόμενος τῆς περιουσίας καὶ τοῦ χρόνου καὶ γινώσκων μίαν μόνην ὁδὸν, τὴν ἄγουσαν εἰς τὴν ἀγορὰν, τὴν ἔδραν τῶν ἀρχῶν, καὶ εἰς τὸ βουλευτήριον, ἀνὴρ τῶσον αὐστηρῶν ἡθῶν, ὡς ὁ Περικλῆς, ὅς ἀνεστρέφετο πρὸς ἑταίρας, ὅσονδήποτε εὐφυεῖς καὶ ἀνῆσαν αὐταί, ὡς παρέστησαν τὴν Ἀσπασίαν οἱ καλοθεληταὶ τῆς;

Εἰς γάμον ἔγνω νὰ ἔλθῃ αὐτὸς τεσσαρακοντούτης ἢ τῆν ἡλικίαν, ἦτοι περὶ τὸ 453 π.Χ. τῇ ἐνεργείᾳ τῶν συγγενῶν του χάριν διαφόρων οἰκογενειακῶν λόγων. Ἐγένετο δὲ ὁ γάμος οὕτως εἰπεῖν κατὰ σύμβασιν, χωρὶς οἱ συνελθόντες εἰς αὐτὸν νὰ συναίσθωνται ἀμοιβαίαν κλίσιν, ὡς συνήθως ἐγένετο τὴν ἐποχὴν ἐκείνην ἐν Ἀθήναις, ὅτε ἡ γυνὴ ἕνα καὶ μόνον προσορισμὸν εἶχε, νὰ τεκνοποιῇ καὶ νὰ προστάται καλῶς τοῦ οἴκου, διατελοῦσα μακρὰν τοῦ τε κοινικοῦ καὶ τοῦ δημοσίου βίου. Τὸ ὄνομα τῆς συζύγου παραμένει ἀγνωστον, βέβαιον δὲ εἶνε μόνον ὅτι αὐτὴ, λαβοῦσα διαζύγιον ἀπὸ τοῦ πρώτου συζύγου τῆς Ἰπποκρίτου, ἐξ οὗ ἔτεκε τὸν διαβόητον διὰ τὴν ἀσωτίαν τοῦ Καλλίου, συνεζεύχθη τὸν Περικλέα, τεκοῦσα νῦν δύο υἱούς, τὸν Ξάνθιππον καὶ τὸν Πάραλον. Ἄλλὰ καὶ ὁ νέος τῆς γάμος ὑπῆρξεν ἀτυχῆς καὶ ὠδύγησεν

αὐτὴν εἰς δεύτερον διαζύγιον καὶ εἰς τρίτον γάμον περὶ τὸ ἔτος 449 π.Χ.

Ἡ διάλυσις τοῦ γάμου ἐπῆλθε πάντως τῇ ἀμοιβαίᾳ συγκαταθέσει, ἀφοῦ ἡ συμβίωσις, δὲν ἦτο ἀρεστή, κατὰ Πλούταρχον, εἰς ἀμφοτέρους τοὺς συζύγους. Ἀλλὰ μᾶλλον ἀφόρητος, ὡς φαίνεται, εἶχε καταστῆ αὐτὴ εἰς τὸν Περικλέα, ὅστις ἀποφεύγων, ὡς εἶδομεν, πᾶσαν διασκέδασιν καὶ ψυχαγωγίαν ἐκτός τοῦ οἴκου τοῦ μᾶτην ἀνεζήτησε οἰανδήποτε ἀναψυχὴν ἐν τῇ οἰκογενείᾳ του ἐκ τῶν καθ' ἡμέραν πολιτικῶν ἀγώνων. Εἶχεν ἀνάγκην συντρόφου τοῦ βίου, κοινωνοῦ τῶν σκέψεων καὶ σχεδίων του καὶ οὐχ' ἴδιον μητρός, τεκνοποιούσης δι' αὐτὸν, ὡς ἡ πρώτη σύζυγός του. Τοιαύτην δὲ σύντροφον ἀνεύρεν ἐν τῇ προσώπῳ τῆς Ἀσπασίας, ἧτις μόνη διὰ τῆς ἐκτάκτου εὐφυίας καὶ τῆς εὐρείας παιδεύσεώς της ἠδύνατο κάλλιστα νὰ τὸν ἐννοήσῃ καὶ νὰ τὸν παρακολουθήσῃ εἰς ὅλα τὰ μεγαλοῦργά του σχέδια, εἰς αὐτὴν δὲ τὸ ἔαρ τοῦ 445 π.Χ. μικρὸν μετὰ τὴν γενομένην τότε ἀνακωχὴν ἐν τῇ πολέμῳ πρὸς τοὺς Πελοποννησίους προέτεινε τὴν χεῖρα καὶ τὸν οἶκόν του. Μετὰ ἐν ἔτος ἀπέκτησεν ἐξ αὐτῆς τρίτον υἱόν, Περικλέα τὸν νεώτερον.

Ἄλλ' ὁ γάμος οὗτος προσέκρουσεν εἰς τὸν νόμον περὶ τῶν πολιτικῶν δικαιωμάτων τῶν Ἀθηναίων, ὅστις εἶχε ψηφισθῆ τῇ εἰσηγήσει αὐτοῦ τοῦ Περικλέους, ἀρχομένου τοῦ ἔτους 460 π.Χ. Καθ' ὃν χρόνον διὰ τῶν πολιτικῶν του μεταρρυθμίσεων ἐγκαθιδρύετο ἄκρατος δημοκρατία ἐν Ἀθήναις, ἀνελάμβανε δὲ πᾶσαν σχεδὸν ἐξουσίαν ἐν Ἀθήναις ὁ δῆμος, ἔπρεπε νὰ ληφθῆ πρόνοια, ἵνα μὴ παρεσθῶσιν καὶ ἐπικρατήσωσιν ἐν αὐτῇ ξένα στοιχεῖα. Καὶ ὑπῆρχον τότε πολλοὶ καὶ δίκαιοι φόβοι περὶ τούτου: διότι τὴν ἐποχὴν ἐκείνην, καθ' ἣν αἱ Ἀθηναῖαι εἶχον ἀναδειχθῆ ἢ ἀκρόπολις τοῦ Ἑλληνισμοῦ, συνέρρεον πανταχόθεν καὶ ἐγκαθίσταντο ἐν αὐταῖς μέτοικοι, ἐρχόμενοι εἰς ἐπιμύξιν πρὸς τοὺς ἐγχωρίους. Ἐπρεπε λοιπὸν κατ' ἀνάγκην νὰ διασωθῇ ἀμύγες τὸ αὐτόχθον στοιχεῖον καὶ νὰ ἐξασφαλισθῇ εἰς αὐτὸ καὶ μόνον ἡ κυριαρχία ἐν τῇ πολιτείᾳ. Πρὸς τοῦτο δ' ἐψηφισθῆ ὁ περὶ οὗ ὁ λόγος νόμος, δι' οὗ ἐτίθετο τέρμα εἰς τὴν ἀβεβαιότητα, ἧτις ἐκράτει ὡς πρὸ τὰ πολιτικὰ δικαιώματα ἀπὸ τῶν χρόνων τοῦ Κλεισθένης.

Κατὰ τὰ τότε κρατοῦντα, ἠδύνατο νὰ ἐνασκήσωσι τὰ πολιτικὰ των δικαιώματα ἐν Ἀθήναις οὐ μόνον οἱ ἐκ πατρὸς ἢ μητρὸς Ἀθηναῖων, διατελούντων ἐν νομίμῳ γάμῳ, ἀλλὰ καὶ οἱ ἐκτὸς γάμου γεννηθέντες, ἀπέκτων δ' εὐκόλως αὐτὰ καὶ πάντες οἱ μέτοικοι. Διὰ τοῦ νόμου ὅμως τοῦ Περικλέους ἀπεκλείοντο πάντες αὐτοὶ ἐκ τῶν πολιτικῶν δικαιωμάτων καὶ ἀνεγνωρίζοντο ὡς πολῖται Ἀθηναῖοι μόνον οἱ γεννώμενοι: ἐκ πατρὸς καὶ μητρὸς Ἀθηναίων, διότι μόνον ὁ γάμος τούτων θεωρεῖτο ἐφεξῆς νόμιμος καὶ ἔγκυρος. Εἰς αὐτὸν λοιπὸν τὸν νόμον προσέκρουσεν ὁ γάμος τοῦ Περικλέους καὶ τῆς Ἀσπασίας, ὅστις διὰ τοῦτο δὲν ἠδύνατο νὰ θεωρηθῆ νόμιμος καὶ ἔγκυρος, οὐδ' ὁ ἐξ αὐτοῦ γεννηθεὶς Περικλῆς γνήσιος υἱός. Ἐντεῦθεν ὁ χαρακτηρισμὸς τῆς Ἀσπασίας ὑπὸ τῶν συγχρόνων, ὡς παλλακῆς, καὶ τοῦ υἱοῦ Περικλέους ὡς νόθου.

Ἄλλ' ὁ γάμος καὶ οὕτως ὑφίστατο μὲν κατ' οὐσίαν, ἐν εἴδει γάμου ἐπ' ἀριστερᾷ χερὶ, ὡς θὰ ἔλεγε τις τὴν σήμερον, κατὰ τύπους δὲ μόνον καθυστερεῖ καὶ ἐ-

(1) Σχολ. Πλάτ. Μενεξ. σ. 235, E.—Σχολ. Ἀριστοφ. Ἀχαρν. στίχ. 527.—Σουιδ. λ. Ἀσπασία.—Ἀθήν. γ' σ. 599.

θεωρείτο άκυρος. Ίσως θα διαπορήση τις νυν, πώς ο Περικλής, πανίσχυρος ών τότε, δέν έφρόντισε να καταστήση αυτόν και νόμω έγκυρον. Μονομερώς όμως δέν ήδύνατο αυτός να ζητήση την έπιψηφισιν νόμου, κυρούντος άποκλειστικώς τόν Ίδιον γάμον, διότι θα έξανίστατο κατ' αυτού ή κοινή συνείδησις, έν η είχον ριζοβολήσει ήδη βαθέως αί περί ισότητος ιδέαι υπό την άκρατον δημοκρατίαν. Γενικός δέ νόμος, άκυρών τās συνεπειάς του νόμου του 460, θ' άνέτρεπεν αυτήν την βάσιν του πολιτεύματος, ούτινος δημιουργός υπήρξεν αυτός ο Περικλής, και θα έθετεν έν άμφιβόλω δλόκληρον τό πολιτικόν του οικοδόμημα. Τούτου ένεκα προετίμησεν αυτός να θυσιάση τό Ίδιον είς τό κοινή συμφέρον άδιαφορών, εάν ούτω πως ο γάμος του μετά της Άσπασίας έξετίθετο είς τά βέλη της διαβολής και συκοφαντίας των τε συγχρόνων και των μεταγενεστέρων.

Έξαιρέσις έγένετο μόνον ως προς τόν έξ αυτής υϊόν Περικλέα. Είχον πέσει άλλεπάλληλα θύματα του λοιμού ο πρωτότοκος υϊός του Ξάνθιππος, ή αδελφή του και πολλοί συγγενείς και φίλοι του Περικλέους, χωρίς ούτος να προδώση τό φρόνημα και τό μέγεθος της ψυχής υπό των συμφορών, ούδέ να θεαθή ποτε κλαίων. Οτε όμως εκήδευσε και τόν δεύτερον υϊόν του Πάραλον, «επειράτο μέν έγκαρτερεϊν τῷ ήθει και διαφυλάττειν τό μεγαλόψυχον, επιφέρων δέ τῷ νεκρῷ στέφανον, ήττήθη του πάθους προς την δψιν, ώστε κλαυθμόν τε ρήξαι και πληθος εκχέαι δακρύων». Τούτο δέ συνεκίνησεν έπί τοσοούτον τούς Άθηναίους, ώστε «συνεχώρησαν άπογράφασθαι τόν νόμον είς τούς φράτορας, ένομα θέμενον τό αυτού». Ούτως ένόμιμοποιήθη ο νεώτερος Περικλής, οστις βραδύτερον καταναυμαχήσας τούς Πελοποννησίους έν Άργινούσας κατεδικάσθη υπό του δήμου είς θάνατον μετά των συστρατήγων του. (Πλουτ. Περ. λζ').

Β'.

Οιανδήποτε γνώμη και άν έχωσι περί του δεσμού του Περικλέους και της Άσπασίας οι τε άρχαιοι και οι νεώτεροι κτηγόροι ταύτης, ούχ ήττον ούδεις σχεδόν άρνεϊται ότι αυτός υπήρξε πηγή εύτυχής δια τόν μέγαν πολιτικόν άνδρα των πάλαι Άθηναίων. Ο Πλούταρχος άνομολογεί τοστο γράφων: «Αυτός δέ την Άσπασίαν λαδών, έστερξε διαφερόντως». Είς ένδειξιν δέ της ιδιαιτέρας τρυφερότητος, μεθ' ής περιέβαλλεν αυτήν ο Περικλής, επιφέρει: «Και γάρ ξειών, ως φασι, και εισιών άπ' άγοράς, ήσπάζετο καθ' ήμέραν αυτήν μετά του καταφιλείν». (Πλουτ. Περ. κδ'). Εκ δέ των νεωτέρων ο Busolt, οστις πάσαν προσπάθειαν καταβάλλει, έν' άποδείξη την Άσπασίαν άπλην παλλακήν του Περικλέους, δέν διατάζει να διακηρύξη: «Εί και έστερεϊτο της νομιμότητος ο δεσμός, έν ο Περικλής περί τό έτος 445 συνήψε μετά της Άσπασίας, πεντηκοντούτης περίπου ών τότε την ήλικίαν, ούχ ήττον ή δι' αυτού συσταθείσα συμβίσις υπήρξεν άπ' άρχής μεχρι τέλους εύτυχής, ο δέ μέγας πολιτικός άνήρ, ο πάντοτε σοβαρός και άξιοπρεπής και τά πάντα ψυχρῶς υπολογίζων επέδειξεν άείποτε τρυφεράν άγάπην προς την έπί κάλλει, πνεύματι και χάριτι διακρινομένην Μιλησίαν» (Griech. Gesch. III, I, σ. 508—09).

Η Άσπασία ήσκει ού την τυχοῦσαν ροπήν επ' αυτόν, έπί την πολιτικήν του και επ' αυτούς τούς πο-

λιτικούς του λόγους, ήκούετο δέ ή γνώμη της παρ' αυτού και επ' όλων των καλλιτεχνικών σχεδίων του, των άφορώντων είς τόν καλλωπισμόν των Άθηναίων. Ητο αυτή έν μιᾷ λέξει ή διηγενής σύμβουλος του, είς την άνεκοίνου πάσας τās σκέψεις του και ήκουε τās γνώμας της. Βεβαίως έλέχθη καθ' υπερβολήν ποτε περί αυτής, ότι υπήρξε διδάσκαλος του Περικλέους, ότι δέ αυτή συνέταττεν ή έσχεδιάζε και αυτούς τούς λόγους του, ίδια δέ τόν γνωστόν επιτάφιον(1). Είνε όμως εκτός πάσης άμφιβολίας, ότι αυτή μετείχε πασών των σκέψεων και αποφάσεων του. Τοστο όμολογούσι και οι νεώτεροι, έξ ών είς των δυσμενῶς μάλλον διακειμένων προς την Άσπασίαν, ο Duncker γράφει περί αυτής: «Συνεμερίζετο τό ένδιαφέρον του Περικλέους, προκειμένου τόσον περί πολιτικών ζητημάτων, εσον και περί της πνευματικής καθόλου κινήσεως της εποχής της, έν δέ τῷ κύκλῳ, τῷ περιστοιχίζοντι αυτόν, καταλαμβάνεν ούχι την τελευταίαν θέσιν» (Gesch. des Altert. IX, 25).

Και ο κύκλος αυτός άπηρτίζετο τότε εκ των τά πρώτα φερόντων έν τη επιστήμη, τη πολιτική και τη τέχνη, όσοι ήσαν ο Ζήνων, ο Πρωταγόρας, ο Αναξαγόρας, ο Σωκράτης, ο Σοφοκλής, ο Εϋριπίδης, ο Μητίοχος, ο Μένιππος, ο Φειδίας, ο Ίκτινος, ο Καλλικράτης, ο Μνησικλής, ο Ίππόδαμος και άλλοι. Ο οικος του Περικλέους είχε καταστή ούτω τό κέντρον πάσης πνευματικής και καλλιτεχνικής κινήσεως. Έν αυτή συνεζητοῦντο τά φιλοσοφικά, πολιτικά και κοινωνικά ζητήματα της ήμέρας, έν αυτή έμελετώντο και άπεφασίζοντο πάντα τά άριστουργήματα της τέχνης, δι' ών «υπερηφάνων μέν μεγέθει, μορφή δ' άμιμήτων και χάριτι» διεκοσμήθησαν μέν αί Άθηναί, εκλείσθη δ' ές αίε ο αίών του Περικλέους. Τά έργα ταῦτα θεώμενος ο Πλούταρχος μετά πολλάς εκατονταετηρίδας άπεθαύμαζε. «Κάλλει μέν γάρ εκαστον εύθῶς ήν τότε άρχαίον, άκμη δέ μέχρι νυν πρόσφατόν έστι και νεουργόν ούτως επανθει τις καινότης, αίε άθικτον υπό του χρόνου διατηρούσα την δψιν, ωςπερ άειθαλές πνεύμα και ψυχήν άγήρω των έργων έχόντων» (Πλουτ. Περ. ιγ').

Η Άσπασία έν τῷ μέσῳ τοιούτου κύκλου κατέθελγε τούς πάντας δια της χάριτος και του επαγωγῶ των τρόπων, μετέχουσα δέ και αυτή των διαφόρων συζητήσεων έκινε: τόν θαυμασμόν δια της οξύτητος και εύστροφίας του πνεύματος, δια των γνώσεων, δια των ευστόχων ως έπί τό πολύ κρίσεων και πρόπαντός δια της διαλεκτικής της δυνάμεως. Αυτή φαίνεται εισαγαγούσα πρώτη την διαλογικήν συζήτησιν, ήν διδαχθείς παρ' αυτή ο τότε μόλις είκοσαετής την ήλικίαν Σωκράτης μετέδωκεν είτα και είς τούς μαθητάς του Πλάτωνα και Ξενοφώντα και είς τούς άλλους Σωκρατικούς καλουμένους. Έξ αυτού δέ άπεκλήθη και ο διαλογικός τρόπος της συζητήσεως Σωκρατική μέθοδος. Της τοιαύτης

(1) Σχολ. Άριστοφ. Άχαρν. 525 (παρά Σουϊδα λ. Άσπασία).—Πλουτ. Περ. κδ'.—Πλάτ. Μενέξ. σ. 235, Ε.

(2) «...Άσπασίας δέ και χθές ήκουώμην, περιαινούσης επιτάφιον λόγον... έπειτα τά μέν εκ του παραγενημά μοι διήξει, οία δέοι λέγειν, τά δέ πρότερον έσχεμμένη, ότε μοι δοκει συνετίθει τόν επιτάφιον λόγον, έν Περικλής είπε, περιλείμματα άττα έξ εκείνου συκολλώσα». (Πλάτ. Μενέξ. σ. 236, Β.

διαλογικής συζητήσεως της Άσπασίας διεσώθη άπό Πλουτάρχου εκ του όμιώνιου διαλόγου του Σωκρατικού λόγου έν Λατινική μεταφράσει του Κικέρωνος (1). Κατ' αυτό ή Άσπασία διαλέγεται μετά της συζήτησης του Ξενοφώντος και μετ' αυτού τούτου, ως έπεί:

«Επί μοι, σύζυγε του Ξενοφώντος, εάν ή γειτόνισσά μου είχε καλλίτερον χρυσόν ή σύ, θα έπεθύμεις να έχης τό εκείνης ή τόν ιδικόν σου χρυσόν μάλλον;—Έν εκείνη απήτησεν αυτή.—Και εάν είχε περιβολήν και γυναικείον στολισμόν πολυτιμότερον του ιδικού σου, οά επεθύμεις να έχης τόν εκείνης ή τόν ιδικόν σου μάλλον;—Και εάν είχε τόν εκείνης, άπεκρίθη αυτή.—Τώρα εάν εκείνη είχε καλλίτερον άνδρα του ιδικού σου, θα επεθύμεις να έχης μάλλον τόν ιδικόν σου άνδρα ή τόν εκείνης;—Επειθ' ήρωθήσασεν ή γυνή, στραφείσα δέ ή Άσπασία προς τον Ξενοφώντα ήρώτησεν: Εϊπέ μοι, εάν ο γείτων σου είχε καλλίτερον ίππον του ιδικού σου, οά επεθύμεις να έχης σὺ τόν εκείνου ή τόν ιδικόν σου ίππον μάλλον;—Έν ιδικόν του, άπεκρίθη αυτός.—Και εάν αυτός είχε καλλίτερον κτήμα του ιδικού σου, οά επεθύμεις να έχης τό εκείνου ή τό ιδικόν σου κτήμα μάλλον;—Βεβαίως τό καλλίτερον, απήτησεν αυτός.—Και εάν είχεν αυτός καλλίτεραν γυναίκα της ιδικής σου, τίνα εκ των δύο θα προετίμας;—Και ο Ξενοφών τότε συσταλεις έσιώπησεν, ή ή Άσπασία είπε προς άμφοτέρους. Άφοῦ εκαστος έξήκων άπέφυγε' άπάντησιν ακριβῶς είς εκείνο τό έρώτημα, δια τό όποϊον και μόνον έγώ κυρίως επεθύμουν ν' άποσώ τήν άπάντησίν σας, αναγκάζουμαι να σας είπω τί άμφοτέροι ύμεϊς σκέπτεσθε. Σύ, γυνή, θέλεις να έχης τόν καλλίτερον άνδρα και σύ, Ξενοφών, την εκκακότεραν γυναίκα. Άλλ' εάν δέν κατορθώνετε να έννοήσασθε, ότι δέν υπάρχει έντως έπί γῆς καλλίτερος άνήρ και εκλεκτοτέρα γυνή, τότε πρέπει να επιθυμήτε πρό πάντος εκείνο, τό όποϊον θεωρεϊτε ως τό καλλίτερον, επιδηκαθ' άφ' ένός μόνον σύ είσαι ο σύζυγος της κατά τό δυνατόν καλλίτερας γυναικός, άφ' έτέρου δέ αυτή έχει σύζυγόν με τόν κατά τό δυνατόν καλλίτερον άνδρα».

Και εκ του άποσπάσματος τούτου του διαλόγου του Αισχίνου και έξ άλλων μαρτυριών των συγχρόνων καταφαίνεται, ότι ή Άσπασία ένσημένιζε να συζητή περί γάμου και οικογενειακού βίου καθόλου εκφέρουσα και υποστηρίζουσα όρθῶς πάντοτε περί κούτων γνώμας. Ηρέσκετο ίδίως να υποδεικνύη, πώς πρέπει να γίνονται ή να άποφεύγονται έν ανάγκη τά συνοικεία τά ήδύνατο ή γυνή να καταστή δια της άγωγής της οικογενειακή εύτυχία εξήρηται εκ της προσπάθειας του άνδρός, έν' άνυψώση αυτήν είς την περιωπήν της υπέρσεως του και τά τοιαῦτα. Ούτως άφηγείται και ο Ξενοφών (Άπομνημον. Β', ε', 36), ότι ο Σωκράτης, παρακληθείς υπό του Κριτοβούλου, ίνα εξεύρη και ή συστήση φίλους, άπεκρίθη: «Μά Δι' ούχ ως ποτε ήδη Άσπασίας ήκουσα. Έφη γάρ τās αγαθάς προμηστρίδας μετά μόν άληθείας τ' αγαθά διαγγελλούσας θεινάς είνα: συνάγειν άνθρώπους είς κηδείαν, ψευδομένους δ' ούκ εθέλειν επαινεϊν τούς γάρ εξαπατηθέντας ήμα μόν μωσιν άλλήλους τε και την προμνησαμένην. Α δῆ και έγώ πεισθείς όρθῶς έχειν ήγοῦμα:».

Έν τῷ Οικονομικῷ του Ξενοφώντος (γ') συζη-

(1) Ciceronis Rhetor. vel de inventione rhetorica I, 31. Πρβλ. και Quintil, Y, 11, 27 κσζ.

τείται μεταξύ του Κριτοβούλου και του Σωκράτους, καιά πόσον δύναται ή οικοδόσποινα να συντελέση είς την προκοπήν ή την βλάβην του οικου, κατά πόσον δέ τοστο εξήρηται: εκ του τρόπου, καθ' έν συμπεριφέρεται προς αυτήν ο άνήρ και εκ των διδαγμάτων, άτινα τη παρέχει ούτος, πώς δέ κατά ταῦτα ο άνήρ νεαράν τίνα και άπειρον σύζυγον, «έλχιστα έρακυϊαν και άκηκυϊαν», δύναται να μορφώση και αναδείξη καλήν οικοδόσποιναν. Ο Σωκράτης ποιείται μακρόν λόγον περί τούτου, έν τέλει δ' επιφέρει: «Συστήσω δέ σοι έγώ και Άσπασίαν, ή επιστημονέστερον έμου σοι ταῦτα πάντα επιδείξει».

Οτι ή Άσπασία μετείχε των συζητήσεων του κύκλου του Περικλέους ποιουμένη αυτή ιδιαιτέρως λόγον περί γάμου και των τοιούτων, τοστο άνομολογούσι και όσοι εκ των νεωτέρων δέν διακρινται προς αυτήν πολύ ευμενῶς. Ούτως ο Busolt (Griech. Gesch. III, I, S. 513) γράφει: «Δυνάμεθα ν' άποδεχθώμεν ότι ή Άσπασία, συνδιαλεγομένη προς άνδρας, ένίοτε επί παρουσία και δεσποινών, ένσημένιζε να επιδεικνύη την σοφίαν της όμιλοῦσα μετ' ευφύιας περί ζητημάτων ιδίως ένδιαφερόντων τās γυναίκας, ως περί γάμου, περί της άγωγής, της πρέπει να τυγχάνωσιν αί καλαι οικοδόσποινα: περί οικογενειακής εύτυχίας και των τοιούτων». Άλλά πώς τότε ή Άσπασία, καιτοι τοιαύτας γνώμας έχουσα περί γάμου και οικογενειακού βίου, ούχ' ήττον επί τοσοούτον διεσύρθη υπ' άρχαίων τε και νεωτέρων, ως έταίρα και ως πορνοδοσικός, καταγγεθείσα μάλιστα και εισαχθείσα είς δικήν επί μαστροπειζ;

Οι πολιτικοι άντίπαλοι του Περικλέους, μεθ' όλην την επικράτησίν του έν τη πολιτεία, ούδέποτε επαύσαντο ύπονομεύοντας και κα ταπολεμοῦντες αυτόν, είτ' εκ του άφανοῦς, είτ' εκ του έμφανοῦς. Προς τοστο δέ πάσης εύκαιρίας έδράττοντο, ίνα διαδίδωσι και καθιστώσι πιστευτόν παρὰ τῷ λαῷ πᾶν, ότι ήδύνατο να συντελέσῃεις μείωσιν της ύπολήψεως και του κύρους του άνδρός παρ' αυτόν. Είς τούς άρχαίους έχθρούς του Περικλέους, τούς όλιγαρχικούς, προσετέθη σὺν τῷ χρόνῳ και τό ίερατεϊον, όπερ έχον ίκανήν έτι δύναμιν παρὰ τῷ λαῷ, έβλεπε ταύτην επαιελοῦμένην εκ της εξαπλώσεως των νέων φιλοσοφικών θεωριών του Αναξαγόρου, έν περί πολλοῦ είχαν εκείνος δαπανών μάλιστα και προς συντήρησίν του. Αί φιλοσοφικαι αύται θεωρία ήσαν ανατρεπτικαι της κρατούσης τότε θρησκείας, ως τοιαῦτα ύποσκάπτουσαι και την θέσιν του ίερατείου. Και ήτο εύκολον να κυκλοφορήση και πιστευθῆ τότε πᾶν ψεύδος και πᾶσα διαβολή κατά του Περικλέους ού μόνον δια διαδόσεων άδεσπότων, αλλά και δια των συγχρόνων κομικῶν.

Ούτοι ήδύνατο να σατυρίσωσι και διασύρωσιν εκαστον πολιτήν, εσον δήποτε ύψηλά και άν έστατο ούτος, ή μάλλον ακριβῶς δια τόν λόγον τουτου, και δι ή πάντοτε εκ του άσφαλοῦς, άφοῦ ο λαός ήτο υπέρ της άκράτου έλευθερίας ή μάλλον υπέρ της άκολασίας του λόγου, ήρκει μόνον να μη γίνηται ούτως επίθεσις τις έναντίον αυτού του λαού, του δήμου. Έν τῷ Αθηναίων πολιτεία, ήτις δέν είχε μόν έργον του Ξενοφώντος, ως επιγράφεται, άλλ' άνάγει την άρχήν της πάντως είς τούς εύθῶς μετά τόν θάνατον του Περικλέους χρόνους, αναγινώσκομεν τά εξής χαρα-

κτηριστικά της τότε κρατούσης ἀκολασίας του λόγου :

«Κωμωδεῖν δ' αὖ καὶ κακῶς λέγειν τὸν μὲν δῆμον οὐκ ἔωσιν, ἵνα μὴ αὐτοὶ ἀκούσῃ κακῶς· ἰδίᾳ δὲ κελύουσιν, εἴ τίς τινα βούλεται, εὖ εἰδότες ὅτι οὐχὶ τοῦ δήμου ἐστὶν οὐδὲ τοῦ πλήθους ὁ κωμωδούμενος ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ, ἀλλ' ἢ πλούσιος ἢ γενναῖος ἢ δυνάμενος, ἐλίγοι δὲ τινες τῶν πενήτων καὶ τῶν δημοτικῶν κωμωδοῦνται καὶ οὐδ' οὗτοι, ἐὰν μὴ διὰ πολυπραγμοσύνην καὶ διὰ τὸ ζητεῖν πλέον τι ἔχειν τοῦ δήμου· ὥστε οὐδὲ τοὺς τοιοῦτους ἄχθονται κωμωδούμενους. Φημί οὖν ἔγωγε τὸν δῆμον τὸν Ἀθηναῖοι γινώσκουν μὲν, οἵτινες χρηστοὶ εἰσι τῶν πολιτῶν καὶ οἵτινες πονηροὶ γινώσκοντες δὲ τοὺς μὲν σφίσι αὐτοῖς, ἐπιτηδεύουσιν καὶ συμφόρους φιλοῦσι, κἂν πονηροὶ ᾖσι, τοὺς δὲ χρηστοὺς μισοῦσι μᾶλλον· οὐ γὰρ νομίζουσι τὴν ἀρετὴν αὐτοῖς παρὰ τῷ σφετέρῳ ἀγαθῷ πεφυκέναι, ἀλλ' ἐπὶ τῷ κακῷ» (Ξενοφ. Ἀθην. πολιτ. 6', 18 καὶ 19).

Ὅσοι δὲ μᾶλλον ἠδύνατο καὶ ἐκραταῖοιτο ἢ πολιτικῆ ἰσχὺς τοῦ Περικλέους, τόσῳ ἐμπαθέστερα καὶ ἀγριώτερα ἐγίνοντο αἱ κατ' αὐτοῦ ἐπιθέσεις. Ἐὰν δὲ αἱ ἐκ τοῦ φανεροῦ γινόμεναι τοιαῦται καὶ δὴ κατὰ τοῦ δημοσίου βίου τοῦ ἀνδρὸς κατέπιπτον ἀνίσχυροι πρὸ τοῦ ἔγκου καὶ τῆς ἐπιβολῆς τοῦ ἀξιώματος αὐτοῦ καὶ ὡς εὐκόλως ἀποκροοῦμεναι ὑπὸ τοῦ ἰδίου καὶ τῶν φίλων του· οὐχ ἦν τὸν ἐνέτεινον οἱ ἐχθροὶ του τὰς ἐπιθέσεις αὐτῶν ἐναντίον τοῦ κατ' ἰδίαν βίου του, ὅστις ἦτο μᾶλλον εὐπρόσδλητος ὑπὸ τοῦ ψεύδους καὶ τῆς διαβολῆς. Ἐπενοήθησαν δὲ οὕτω καὶ ἐτέθησαν εἰς κυκλοφορίαν αἱ γνωσταὶ ὕβρεις καὶ λοιδορίαι, αἱ παρ' ἑσθῶσαι αὐτὸν ἰδίᾳ ὡς ἐκδοτὸν εἰς τὰ ἀφροδίσια, ὡς δῆθεν διατελοῦντα εἰς ἀθεμίτους σχέσεις οὐ μόνον πρὸς τὴν Ἀσπασίαν, ἀλλὰ καὶ πρὸς τὴν Ἑλπινικήν, τὴν ἀδελφὴν τοῦ Κίμωτος, καὶ πρὸς αὐτὴν τὴν νύμφην του, τὴν σύζυγον τοῦ υἱοῦ του Ξανθίππου, καὶ πρὸς διαφόρους συζύγους τῶν φίλων του, ἰδίᾳ τοῦ στρατηγοῦ Μενίππου, ἐπισκεπτοῦμενας τὴν Ἀσπασίαν κατ' οἶκον. Πλὴν πᾶσαι αἱ ὕβρεις αὗται καὶ λοιδορίαι, καίτοι εὐρίσκουσαι ἐνίοτε ἀπήχησιν παρὰ τοῖς κωμικοῖς, δι' ὃν λόγον ἀνεύρομεν ἐν τῇ Ἀθηναίων πολιτείᾳ, κατέπιπτον ἀφ' ἑαυτῶν πρὸ τοῦ σώφρονος καὶ αὐστηροῦ ἥθους, ὅπερ ὁ Περικλῆς διετρέφοντο, ὡς ἀπεδείξαμεν ἤδη, κατὰ τὸν δὴμόσιον καὶ τὸν κατ' ἰδίαν βίον του. Ἀφοῦ δὲ οὕτως οἱ ἐχθροὶ του δὲν ἠδύνατο νὰ πλήξωσιν αὐτὸν ἀπ' εὐθείας, ἐσκέφθησαν νὰ στρέψωσι πρῶτον τὰ βέλη των κατὰ τῶν κυριωτάτων συμβούλων του, τοῦ Ἀναξαγόρου, τοῦ Φειδίου καὶ τῆς Ἀσπασίας.

Εἰς τὰς δύο συνηρησμένας μερίδας, τῶν ὀλιγαρχικῶν καὶ τοῦ ἱερατείου, οὗτινος ἤγουντο ὁ Λάμπων καὶ ὁ Διοπίθης, προσετέθη εἴτα ὡς τρίτη καὶ ἡ νέα μερὶς τῆς ριζοσπαστικῆς οὕτως εἶπειν δημοκρατίας, ὑπὸ τὴν ἡγεσίαν τοῦ Κλέωνος. Ὁ λαὸς ἀποπλανηθεὶς ὑπ' αὐτῶν ἐψήφισεν ἐν ἀρχῇ τῆς εἰσηγήσει τοῦ Διοπίθους νόμον, καθ' ὃν ἐχαρακτηρίζετο, ὡς ἐγκλημα καθοσιώσεως, πᾶσα ἄρνησις τῆς κρατούσης θρησκείας, ἐπετρέπετο δὲ εἰς ἕκαστον νὰ καταγγέλλῃ «τοὺς τὰ θεῖα μὴ νομίζοντας, ἢ λόγους περὶ τῶν μεταρσίων διδάσκοντας» (Πλουτ. Περ. 16'). Ἐν τῷ μεταξὺ καταγγελλεὶς ὁ Φειδίας, «ἐτι τὴν πρὸς Ἀμαζόνδας μάχην ἐν τῇ ἀσπίδι (τοῦ ἀγάλματος τῆς Ἀθηναῖς) ποιῶν αὐτοῦ τινα μορφήν ἐνετύπωσε πρὸς τοῦ φαλακροῦ, πέτρου ἐπηρμένου δι' ἀμφοτέρων τῶν χει-

ρῶν, καὶ τοῦ Περικλέους εἰκόνα παγκάλην ἐνετύπωσεν ἐπὶ τοῦ ἀγάλματος, ἵνα ἴσῃ ὡς ἄνθρωπος μαχομένου πρὸς Ἀμαζόνδας» (αὐτ. λα'), ἐρρίφθη εἰς τὸν δεσμοτήριον, ἐνθα ἐτελεύτησε νοσήσας. Ἦλθεν ἡ σειρά τοῦ Ἀναξαγόρου.

Κατ' αὐτοῦ ἤγειραν κατηγορίαν ἀπὸ κοινοῦ οἱ Διοπίθης καὶ ὁ Κλέων ἐπὶ ἀσεβείᾳ, ἣν ὑπεστήριξε καὶ ἡγήτης τῶν ὀλιγαρχικῶν Θουκυδίδης, ὅστις δὲν ἠδύνατο νὰ καταγγέλλῃ τὸν Ἀναξαγόραν καὶ ἐπὶ μὴδισμῷ ἰσοφαρίζοντι πρὸς προδοσίαν, χωρὶς νὰ ἔχη πρὸς τοῦτο ἄλλο ἐλατήριο ἢ τὸ πάθος πρὸς τὸν Περικλέα. Αἱ περὶ τῆς δίκης του εἰδήσεις τῶν ἀρχαίων εἶνε ἀντιφατικά. Κατὰ τινες μὲν αὐτῶν ἐγένετο αὐτῆς δίκης καὶ ἀπηλλάγη ὁ κατηγορούμενος μετὰ θερμῆς συντηγορίας τοῦ Περικλέους (Πλουτ. Νικ. λγ'). Κατ' ἄλλους δὲ μὲν, ὅπερ καὶ τὸ πιθανώτερον, φοβηθεὶς οὕτως μήτοι καὶ ὁ Ἀναξαγόρας ἔχη τὴν τύχην τοῦ Φειδίου «ἐξέπεμψε καὶ προύπεμψεν ἐκ τῆς πόλεως» καὶ καταφυγόντα εἰς Λάμπιακον, ἐνθα καὶ ἐτελεύτησε. Εἰς τὴν τοῦ Ἀναξαγόρου ἐπηκολούθησεν ἡ τῆς Ἀσπασίας ποινικὴ κατὰ δίκην, δι' ἣς ἤλπισαν οἱ ἀντίπαλοι τοῦ Περικλέους νὰ κατενέγκωσι τὸ καίριον κατ' αὐτοῦ τραῦμα.

Προκειμένου περὶ αὐτῆς, προσετέθη εἰς τὰς ἐνεργείας τῶν ἀνωτέρω μερίδων καὶ ἡ μῆνις τῶν Ἀθηναίων καθόλου, ὅσοι μὴ ἐλθοῦσαι εἰς σχέσιν τινὰ πρὸς αὐτὴν ἐθεώρουν μέγα σκάνδαλον τὴν ὄλην ἐν Ἀθῆναις ἐμφανισίαν τῆς, ὡς ἀνατρέπουσαν τὰ πάτρια ἤθη καὶ ἔθιμα, καθ' ἃ ἀπηγορεύετο εἰς τὰς γυναῖκας πᾶσαι σχέσεις καὶ ἀναστροφή πρὸς ξένους ἀνδρας. Ἡ Ἀσπασία, ὡς τοιαύτη, ἐδελέασε καὶ ἐσαγήνευσε τὸν πρῶτον τῶν Ἀθηναίων ἀνδρᾶ, ἀφοῦ πρὶν ἠνάγκασεν αὐτὸν νὰ λάβῃ διαζύγιον ἀπὸ τῆς συζύγου του, τῆς ἀνηκούσης εἰς ἐπιφανέστατον γένος τῶν Ἀθηναίων. Εἰσελθοῦσα δὲ εἰς τὸν οἶκον τοῦ Περικλέους ἐξηκολούθησε ν' ἀναστρέφεται πρὸς πάντας τοὺς ἐγκρίτους ἀνδρας τῆς ἐποχῆς ἐκείνης, νὰ δέχηται δὲ ὁμοῦ μετ' αὐτῶν εἰς τὰς συναναστροφάς τῆς καὶ γυναῖκας ἐλευθέρους καὶ ἐντίμους, περὶ ὧν μάλιστα διεδίδετο ὅτι παρέπειθεν αὐτὰς εἰς ἀθεμίτους σχέσεις πρὸς τὸν Περικλέα. Πάντα ταῦτα ἴσαν πράγματα καινοφανῆ καὶ ἀνήκουστα τέως ἐν Ἀθῆναις, ὡς ταῦτα δὲ δὲν ἠδύνατο νὰ μὴ ἐμποιήσωσιν ἐντύπωσιν μεγάλην καὶ εἰς τὸν λαόν.

Ἡ ἐγεγρηθεῖσα κατὰ τῆς Ἀσπασίας κατηγορία ἐφέρε διπλοῦν χαρακτηρισμὸν, θρησκευτικὸν καὶ ἠθικόν οὕτως εἶπειν. Διὰ τῆς σχέσεως τῆς καὶ πολλῆς ἀναστροφῆς πρὸς τὸν Ἀναξαγόραν ἀσπασθεῖσα τὰς φιλοσοφικὰς τούτου θεωρίας, τὰς ἀνατρεπτικὰς τῆς κρατούσης θρησκείας, ἐφρόντιζεν εἴτα νὰ μῆνι εἰς αὐτὰς καὶ τὰς ἐπισκεπτομένας αὐτὴν γυναῖκας. Πλὴν τούτου πῶς ν' ἀνεχθῆ τις μὲν ξένην γυναῖκα, τέκνον τῆς ἐνδεδιητημένης Ἰωνίας, ἀσκούσαν τὴν ῥοπήν ἐπὶ τὴν πολιτείαν, ἀφότου μάλιστα αὐτῆς συνεβίου μετὰ τοῦ Περικλέους ἀγούσα καὶ φέρουσα τὸ πᾶν; Ἡ κατηγορία ἐπὶ ἀσεβείᾳ ἡγήθη κατὰ τῆς Ἀσπασίας ὑπὸ τοῦ κωμωδοποιῦ Ἑρμίππου «προσκατηγοροῦντος ὡς Περικλεῖ γυναῖκας ἐλευθέρους εἰς τὸ αὐτὸ φοτώσας ὑπεδέχοιτο». Τὴν ὑπεράσπισίαν τῆς ἀνέλαβε τότε ὡς κηδεμὼν τῆς πρὸ τοῦ δικαστηρίου ὁ Περικλῆς, συνη-

(1) Πλουτ. Περ. 16'. Πρβλ. καὶ Διοδ. ΙΒ'. 39.— Διοτ. Λαερτ. Β' ια' κρ.— Ξενοφ. Ἀπομνημον. Δ' ζ', 6 κρξ.

δὲ τὸσον θερμῶς καὶ πειστικῶς ὑπὲρ αὐτῆς, ὡς ἐπέμψεν τῆς ἀθωώσεώς τῆς, κατὰ τινες ἐν τῇ ἀρχῇ ψυχικῇ ταραχῇ, ἣν ἤγειρεν ἐν αὐτῇ ἡ ἐνδεχομένη καταδίκη τῆς, «πολλὰ πάνυ παρὰ τὴν δίκην... ὑπὲρ αὐτῆς δάκρυα καὶ δεηθεὶς τῶν δικαστῶν» (1).

Μετ' οὐ πολὺ δὲ μὲν ἢ ἀντιπολίτευσις ἐκμεταλλουμένη τὰ δεινὰ τοῦ πολέμου πρὸς τοὺς Πελοποννησίους καὶ ἐπαγγελλομένη αὐτῇ τὰ ἀγαθὰ τῆς εἰρήνης ἐπέπεισαν τὸν λαόν, ἵνα ἐκβάλῃ τὸν Περικλέα ἐκ τῆς ἀρχῆς. Ταχέως δὲ μὲν ἔγεινε ἐπαισθητὴ ἡ ἐπαρρησιαστικὴ αὐτοῦ διότι ἡ μὲν εἰρήνη ἀπεδείχθη ἀβλαβὴς διὰ τοὺς Ἀθηναίους, ὁ δὲ πόλεμος ἀνευ τῆς ἀπερρησμένης διευθύνσεως τοῦ Περικλέους ἤρξατο ἐπιβλαβὴς δι' αὐτοὺς τροπὴν χειρότερα ἢ πρὶν. Τούτου ἐνεκα αὐτὸν καὶ πάλιν «στρατηγὸν εἶλοντο καὶ πάντα τὰ ἔργα ἐπέτρεψαν» (Θουκυδ. Β' ζε'). Ἀλλὰ μετὰ τὴν ἐπιβλαβὴ καὶ μῆνας εἶς, ἦτοι τῷ 429 π.Χ. ἔπεσε καὶ αὐτὸς θύμα τοῦ λοιμοῦ. Τὸν θάνατόν του περιγράφει ὡς ἔξης ὁ Πλούταρχος (Περικλ. λη').

«Ἦδη δὲ πρὸς τῷ τελευτᾷ ὄντος αὐτοῦ, περικαθήθησαν τῶν πολιτῶν οἱ βέλτιστοι καὶ τῶν φίλων οἱ περιόντες λόγον ἐποιῶντο τῆς ἀρετῆς καὶ τῆς δυνάμεως, ὅση ἦτο. καὶ τὰς πράξεις ἀνεμετροῦντο καὶ τῶν τροπῶν τὸ πλῆθος· ἐννεα γὰρ ἦν ἡ στρατηγῶν καὶ νικῶν ἐπέμψεν ὑπὲρ τῆς πόλεως. Ταῦτα, ὡς οὐκέτι συνιέντος, ἐλάττωσεν αὐτὸν τὴν αἰσθησιν αὐτοῦ, διελέγοντο πρὸς

(1) Πλουτ. Περ. 16. Πρβλ. καὶ Ἀθην. ΙΓ'. σ. 589 ε. καὶ Ἀριστοφ. Ἰππ. στίχ. 969. Σχόλ. εἰς Ἑρμογ. καὶ Waltz, rhet. gr. VII, 165).

Η ΧΩΡΑ ΤΩΝ ΦΑΡΑΩ

ΠΟΙΑ Η ΑΙΓΥΠΤΟΣ ΤΗΣ ΣΗΜΕΡΟΝ

[Μελέτη τοῦ Ζεᾶν δ' Ἰβραϊ δημοσιευομένη εἰς τὸ τελευταῖον τεῦχος τῆς παρισινῆς «Ἐπιθεωρήσεως» καὶ πραγματευομένη τοὺς λόγους διὰ τοὺς ὁποίους ἡ Αἴγυπτος δὲν ὤρμασε διὰ τὴν ὑπὸ τῶν Νεοαιγυπτίων ὀνειροπολουμένην Παλιγγενεσίαν].

Κατὰ τὰ τελευταῖα ἔτη ἀληθῆς ἐπανάστασις ἐγένετο μετὰ τῶν πνευμάτων τῆς παρουσίας γενεᾶς ἐν τῇ γῇ τῆς Αἰγύπτου. Λέγω ἐπανάστασις καὶ οὐχὶ ἀνάπτυξις, ὅτι λέγουσιν ἢ πιστεύουσιν πνεύματά τινα ἀνεμόμενα ὑπὸ εὐγενῶν πόθων καὶ νεανικοῦ σφριλέους.

Ἡ ὀνειροπολουμένη ἀνάπτυξις τοῦ λαοῦ δὲν ἐπεβλήθη ἢ τοῦλάχιστον σήμερον ἐπιτελεῖται, ἐπιτελεῖται δὲ τὸσον βραδέως ὥστε βεβαίως ἡμεῖς δὲν θέλομεν ἴδῃ τὸν τελικὸν αὐτῆς σταθμόν.

Ὁ ἐσχάτως ἀποθανὼν Μουσταφᾶ Πασᾶς Κάμελ καὶ οἱ ὀπαδοὶ του ἠδύνατο καὶ πᾶσαι αἱ εὐγενεῖς καρδιᾶς συνήθουν τὰς εὐχὰς των, ὑπὲρ τῆς Αἰγυπτιακῆς παλιγγενεσίας. Πῶς δὲ μὲν ἢ κατηγορία αὐτῆ τῶν ὀνειροπόλων δύναται νὰ ἐργασθῇ διὰ τὴν ἐπιτυχίαν,

ἀλλήλους· ὁ δὲ πᾶσιν ἐτύγχανε τὸν νοῦν προσεσηκῶς, καὶ φθελῶμενος εἰς μέσον, ἔφη θαυμάζειν, ὅτι ταῦτα μὲν ἐπαινοῦσιν αὐτοῦ καὶ μνημονεύουσιν, ἃ καὶ πρὸς τὴν τύχην ἐστὶ κοινὰ, καὶ γέγονεν ἤδη πολλοῖς στρατηγοῖς· τὸ δὲ κάλλιστον καὶ μέγιστον οὐ λέγουσιν. Οὐδεὶς, ἔφη, δι' ἐμὲ τῶν ὄντων Ἀθηναίων μέλαν ἱμάτιον περιεβάλετο».

Μετὰ θάνατον τοῦ Περικλέους ἡ Ἀσπασία ἦλθεν εἰς δεῦτερον γάμον μετὰ τοῦ πιστοῦ καὶ ἀφωσιωμένου φίλου του Λυσικλέους, ἐξ οὗ ἔσχεν υἱόν, Ποριστὴν ὀνόματι. Ἀνέδειξε δὲ καὶ αὐτὸν ῥήτορα δεινότατον, ὡς τὸν Περικλέα πρὶν(2). Μετὰ ἐν ἔτος ἐτελεύτησε καὶ αὐτὸς κατὰ τινα πλοῦν εἰς Ἀσίαν καὶ Καρίαν. Μάτην ὁ Schmidt ἀπεπειράθη νὰ διαμυφισθῆται τὸ γεγονός τοῦ δευτέρου τούτου γάμου. Καὶ ἠγνοεῖτο μὲν πρὶν ἢ περαιτέρω τύχη τῆς Ἀσπασίας. Ἀλλ' ὡς ἀπέδειξαν τελευταῖον ὁ Maehly (Philol. VIII, 219) καὶ ὁ Wilamowitz (Aristoteles I, 263, 7), διήνυσεν αὐτὴ τὰς ὑπολοίπους ἡμέρας τοῦ βίου τῆς ἐν Ἀθῆναις ὅπου ἀπέθανε καὶ ἐτάφη. Ἀγαθὴν μνήμην αὐτῆς διέσωζον οἱ Σωκρατικοὶ ποιούμενοι εὐφημον πάντοτε λόγον περὶ αὐτῆς καὶ μετὰ θάνατον, ὡς ἐμφαίνεται τοῦτο ἐκ τοῦ Μενεξένου τοῦ Πλάτωνος, τῶν Ἀπομνημονευμάτων καὶ τοῦ Οἰκονομικοῦ τοῦ Ξενοφῶντος καὶ ἐκ τῶν ὁμωνύμων διαλόγων τοῦ Αἰσχίνου καὶ τοῦ Ἀντισθένης.

ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ ΕΥΤΑΪΙΑΣ

(2) Σχολ. παρὰ Meineke Cóm. graec. fragm. I, 182. Πρβλ. καὶ Ἀρτοκρ. λ. Ἀσπασία.

ὕπὸ τὸν ζυγὸν τοῦ ὁποίου στιγμαία ἀτυχία τοὺς ἠνάγκασε νὰ κυρτωθοῦν χωρὶς ὁμῶς καὶ νὰ ἐκφαυλισθοῦν, χωρὶς νὰ μειωθῆ ἔν τῃ ἐθνικῇ συνειδήσει ἢ ἰσχυρὰ ἐκείνη ὑπερηφάνεια, ἢ ἐπὶ τὴν ἰδίαν δύναμιν πεποίθησις ἐκείνη, ἣτις ἀποτελεῖ τὴν δόξαν τῶν λαῶν καὶ τῶν Ἑθνῶν τὴν ἐλπίδα.

Δι' ἐκείνους, σκληροτραχήλους πολεμιστὰς, διατηροῦντας εἰς τὰ βάθη τῶν φλεβῶν των τὸ αἷμα τόσων ἡρώων πεσόντων ὑπὲρ πάτρης, ἢ μάχη ἦτο συνέπεια τῆς ζωῆς, ὁ ἀγὼν ἦτο ἀνάγκη τῆς ζωῆς καὶ ἀπαραίτητος διὰ τὴν χαλιναγωγίαν τοῦ πνεύματος, ἦτο ὁ ἄρτος καὶ ὁ οἶνος καὶ τὸ ἀπαραίτητον προσφάγιον τῶν ἄλλων. Ἡ γυνὴ ἔτι μᾶλλον ἠρεθισμένη τοῦ ἀνδρός, ἤθελε μόνη νὰ ὀπλίση τὴν χεῖρα ἐκείνου οὕτως τὴν δόξαν ἐπόθει νὰ συμμερισθῆ. Ἄλλαι παρθέναι ἐξ ἔρωτος πρὸς τὴν πατρίδα, ὀλοκαυτώματα παραδοθεῖσαι εἰς τῆς ἐστίας τῶν βωμῶν, ὡς νέαι ἡρωῖδες περιεδλήθησαν τ' ἄρματα ὡς ἄρρηνες πολεμισταί, μὲ μόνην τὴν ἐλπίδα νὰ προσφέρουν τὴν γενναιότητα καὶ τὸ θερμὸν αἷμα, ἐὰν ἐκ τούτου ἠδύνατο νὰ προκύψῃ εἰς τὴν πολυφίλητον πατρίδα ἀγαθόν τι.

Ἐν Αἰγύπτῳ ὁμῶς οὐδὲν τὸ παρόμοιον σημειοῦται οὐδ' ἐσημειώθη ποτέ. Καὶ κατ' αὐτὴν ἔτι τὴν παντοδύναμον δόξαν τῶν Φαραῶν ἢ χώρα αὐτῆ πάντοτε ὑπέστη τὴν κυριαρχίαν τοῦ ξένου.

Ἡ γωνία αὐτῆ τῆς γῆς διὰ τῆς ἀνεκκαλήτου ἀγνότητος τοῦ οὐρανοῦ τῆς, τῆς ἀδιαπτώτου γονιμότητος τοῦ ἐδάφους τῆς καὶ τῆς εὐεργετικῆς θωπείας καὶ τοῦ ἐναγκαλισμοῦ τοῦ Νείλου, ἀπ' ἀρχαιοτάτων χρόνων ἐφείλκυσε τὸ ἀρπακτικὸν ὄμμα τῶν ἀπλησίων λαῶν.

Ἡ Αἰγύπτος ὑπῆρξεν Αἰθιοπικὴ ὑπὸ τὸν Σάβακον, Περσικὴ ὑπὸ τὸν Καμβύσην, Μακεδονικὴ ὑπὸ τὸν Ἀλέξανδρον, Ἑλληνικὴ ὑπὸ τοὺς Πτολεμαίους, Ρωμαϊκὴ μὲ τοὺς Αὐτοκράτορας, Βυζαντικὴ μετὰ τὸν χωρισμὸν τῆς Αὐτοκρατορίας, ὑπέστη εἴτα τὰ πάνδεινα ἐκ τῶν ἐμφυλίων σπαραγμῶν, παρεδόθη ὡς λεία εἰς τὸν φανατισμὸν τῶν αἰρέσεων, ὑπῆρξεν ἢ κοιτίς πασῶν τῶν διχονοιῶν καὶ μήτηρ πάντων τῶν σχισμάτων, ἅτινα συνεκλόνησαν τὴν Ἑκκλησίαν τῶν πρώτων αἰώνων. Καὶ διὰ ν' ἀποφύγῃ ταῦτοχρόνως καὶ τὸ κράτος τῶν Πατριαρχῶν τῆς καὶ τὴν ἀπλησίαν τῶν Αὐτοκρατορικῶν διοικητῶν τῆς, ἢ Αἰγύπτος παραπαίουσα ἐρρίφθη εἰς τὰς συνθηπτικὰς ἀγκάλας τοῦ Ἰσλαμισμοῦ ὅστις τέλος τὴν κατέκτησε.

Καὶ οὕτω ἐνῶ ἐζήτει τὴν ἐλευθερίαν, ἐδιπλασίασε τὰ δεσμά τῆς!

Αἰῶνες μακροὶ περῆλθον μέχρι τοῦ Μεσαίωτος, σχεδὸν μάλιστα μέχρι τῶν ἡμερῶν μας, καὶ κατὰ τὸ διάστημα τοῦτο ἀδιάλειπτος σειρά κατακτήσεων μᾶλλον καταστρεπτικῶν καὶ ἀσυγκρίτως φοβερωτέρων

ἐπῆλθε διὰ νὰ καταλήξῃ εἰς τὴν ἐνδοξον περίοδον ἢν ἀνύψωσεν αὐτὴν Ἑλληνὴν ἀλλὰ μουσουλμάνος στρατιώτης, ὁ μέγας Μεχμέτ-Ἀλῆς.

Ἄλλὰ ποῦ εὐρίσκονται εἰς ταῦτα πάντα οἱ Αἰγύπτιοι, καὶ τί κάμνουν;

Εἰρηνικοὶ, ἀδιάφοροί πρὸς τὰς ἐπαναστάσεις, εἰς πρὸς τὰς αἵματηρὰς συρράξεις, πρὸς τοὺς πολέμους καὶ τὰ ἄλλα γεγονότα τὰ πολιτικῶς ἀνεκκαλῶν τὴν Αἰγύπτου, πηγαίνουσι, ὡς ἀμέριμον ποίμνιον, νὰ σπεύρουν τὴν γόνιμον γῆν των τὴν ὁποίαν μετὰ ἠγευστικῆς εὐλαβείας ἀπὸ αἰώνων καλλιεργοῦν.

* *

Διὰ τὸν λαὸν αὐτὸν τὸν καθαρῶς γεωργικόν, ὁ ἄξων περὶ τὸν ἢ γῆν σφαῖρα στρέφεται εἶνε αἱ δόξαι τοῦ Νείλου, τὰ δὲ μέγιστα τῶν ἀγαθῶν τοῦ κόσμου ὁ λοκλήρου δὲν ἀξίζουσι κατ' αὐτοὺς τὴν ταπεινὴν γωνίαν τῆς γενετέρας, ἣτις περιλαμβάνει τὴν ἐξ ὅλης γῆς καλύβην, ὅπου τὰ τέκνα μεγαλύνουσι ὡς ἐκ τῆς καὶ μόνον τῶν ὑπὸ τὸ ἀγαθὸν ὄμμα τοῦ Θεοῦ εἶνε Ἄμμων λέγεται, εἴτε Ἰησοῦς, εἴτε Ἀλλάχ. Δι' αὐτὸν ἢ πίστις καὶ ἢ θρησκεία δὲν λογιεῖται ποσῶς. Εἶνε συνηθισμένους νὰ σέβεται ὅτι τοῦ λέγουσι πρὸς τὸν σεβασθῆ, τοσοῦτον μᾶλλον κατ' ὅσον δὲν ἀντιλαμβάνεται οὐδ' ἔννοει, προικισμένους ὡς εἶνε μὲ τὴν παθητικότητα τοῦ ὀργάνωντος τὸ ἔδαφος βοός. Μὲ τὴν παθητικότητα δὲ ταύτην ἀκολουθεῖ τὸ χαράκι καὶ ἀφίνεται νὰ ζῆσθ οὕτως, ὅπως οὕτω θ' ἀφεθῆ ν' ἀποθάνῃ, χωρὶς νὰ διαμαρτυρηθῆ, χωρὶς νὰ φοβηθῆ, χωρὶς ν' ἀγωνισθῆ πρὸ παντός, διότι πᾶν εἶδος ἐπιπολικῆς καὶ δυσκολίας εἶνε λίαν μισητὸν εἰς αὐτόν.

Εἰθισμένους ἀπὸ μακρᾶς σειρᾶς αἰώνων ὑποταγῆ εἰς τὴν χειρὶστην δουλείαν, θαυμάζει τὸ μεγαλεῖος τῶν ἰσχυρῶν χωρὶς ὁμῶς καὶ νὰ τὸ δρέγεται ἢ καὶ νὰ τὸ ποθῆ. Ἄρκει ἢ γῆ ν' ἀποδώσῃ, ἄρκει νὰ πωληθῆ ὁ βάλβας. Ἄρκει νὰ μὴ εἶνε πολὺ ἄφρονος ὁ φάρμακον. Ὅλα τὰ ἄλλα τοῦ εἶνε ἀπολύτως ἀδιάφορα, ὅσον ἦτο ἀδιάφορον καὶ εἰς ἡμᾶς ἢ ἐκλογὴ κανενὸς ἀρχαίου εἰς καμμίαν γωνίαν τοῦ πλανήτου Ἄρεως.

Ὅσοι ὑποστηρίζουσι τὸ ἐναντίον δὲν γνωρίζουσι τὴν Αἰγυπτιακὴν λαὸν ἢ γνωρίζοντες αὐτὸν ἀρνοῦνται τὸ ὁμολογήσουσι τὴν ἀλήθειαν.

* *

Ἰδίως ἐν τῇ παρουσιάζεται ὑπὸ τὴν χειρὶστην μορφήν εἰς τὸ ὄμμα τῶν Αἰγυπτίων: Εἶνε ἢ στρατιωτικὴ θητεία.

Ὅστις εἶδεν ἔστω καὶ ἀπαξ μίαν καὶ μόνην σκηνὴν νῆν στρατολογίας οὐδέποτε θὰ τὴν λησμονήσῃ.

Εἰς τοὺς στενοὺς δρόμους, οἱ νεανίαὶ βαδίζουσι μὲ τὸ πατροπαράδοτον ἔνδυμα, τοὺς μακροὺς χιτῶνας, τοὺς

ἀντοτε βρωμεροῦς, τὰ χονδρὰ τέως λευκὰ βαμβακερὰ παλῶνα, μὲ τὸ καμηλένιον φέσι. Στρατιῶται τοὺς περιουκλώνουν καὶ πατρικῶς τοὺς ἐξορκίζουσι εἰς ὑπακοήν. Ἄλλ' αἱ γυναῖκες εἶνε ἐκεῖ. Σεμαλλιασμένοι, λυσσῶσαι καὶ φρυάττουσαι, μητέρες, ἀδελφαί, σύζυγοι μὲ τοὺς ὀφθαλμοὺς ἐξω τῶν κογχῶν, γυμνὰ τὰ στήθη, μὲ σχισμένα τὰ ἱμάτια ἀκλουθοῦν τὴν ὁμάδα, καὶ οἱ θρηνοὶ των μᾶς δίδουσι τὴν ἰδέαν τῶν Ἐρινύων.

Μὲ τοὺς βραχίονας περισφίγγουσι τὸν λαιμὸν τοῦ πολυφίλητου κληρωτοῦ τὸν ὁποῖον ἀποκαλοῦν μὲ τὰ τρυφερώτερα ὀνόματα τὰ ὁποῖα συνήθως δίδουσι εἰς τοὺς προσφιλεῖς νεκροῦς.

— Καρδούλα μου, μάτια μου, σηκότη μου, ἀγάπη μου, καμήλα μου!» (1).

Ὁ νεανίας συγκεκλιμένος καὶ αὐτὸς ἐκ τῆς θλίψεως ἦν ἀκουσίως προκαλεῖ, θρηνεῖ ὁμοίως καὶ κλαίει ἀφρόνως. Πρέπει νὰ παρέμβουσι οἱ στρατιῶται. Μὲ μικραῖς κοντακιὰς θίγουσι τοὺς ὤμους τῶν περιπτωγμένων ζευγῶν καὶ ἀν' ταῦτα ἀντιστοῦν, κτυποῦν ζωηρότερον. Δὲν εἶνε παράδοξον νὰ εἶδῃ τις ἕνα κληρωτὸν μὲσφ 4 ἢ 5 γυναικῶν. Ἄς ἀναλογισθῆ τις ποῖον μαινόμενον πλῆθος ἀκολουθεῖ τὴν ἀναχώρησιν ἑκατοντάδος κληρωτῶν! Ἄντι ν' ἀνυψώσῃ τὸ θάρρος τοῦ ἀνδρός, εἰς τὴν Αἰγύπτου ἢ γυνὴ προσπαθεῖ καὶ ἀγωνίζεται νὰ τὸ κατασυντρίψῃ.

Πῶς εἶνε δυνατὸν παρόμοιοι ἄνθρωποι νὰ εἶνε ὄρροι: ὥστε νὰ ἐννοήσουσι τὰς ὑψηλὰς ἰδέας μιᾶς ἐθνεγεραίας, τὰς ὁποίας ζητοῦν σήμερον; ἀποδώσουσι εἰς αὐτοὺς;

Θὰ μοῦ παρατηρήσουσι τινὲς ὅτι ἄχρις ὥρας ὠμίλησα μόνον περὶ τοῦ Φελλάχου. Ἄλλ' εἰς αὐτὸ θ' ἀποκριθῶ ὅτι αὐτὸς οὗτος ὁ Φελλάχος εἶνε ὁ Αἰγύπτιος.

* *

Ἡ Αἰγύπτος διαιρεῖται σήμερον ὅπως καὶ κατὰ τοὺς ἀρχαιοτάτους χρόνους εἰς τρεῖς διαφερούσας μετὰ τῶν τάξεων, τοὺς ἱερεῖς, τοὺς ὑπαλλήλους καὶ τοὺς γεωργούς. Ἡ ἀριστοκρατία ἢ ἡ τάξις τῶν πλουσίων ἀστῶν δὲν ὑφίσταται. Αὐτὴ ἀποτελεῖται ἀποκλειστικῶς ἀπὸ τὸν Ὄθωμανόν, ὅτι δῆποτε καὶ ἀν' θέλησιν νὰ εἴπουν περὶ τούτου. Καὶ ὁ Ὄθωμανὸς εἶνε καὶ διάκειται ἀπολύτως ὡς ξένος εἰς τὸ ὁποῖον παρέχει νόμους καὶ ὑποδείγματα.

Ὁ Μονάρχης εἶνε Ὄθωμανός. Ἡ οἰκογένειά του, οἱ οἰκεῖοι του, οἱ φίλοι του εἶνε Ὄθωμανοί, εἶνε Τοῦρκοι. Ἐλάχιστοι πρίγκηπες τῆς Χεδιδικῆς οἰκογενείας γνωρίζουσι κατὰ βάθος τὴν ἀραβικὴν γλῶσσαν ἣτις εἶνε σήμερον ἢ ἐθνικὴ γλῶσσα, καὶ ἢ κατ' ἐπιλογὴν ἄλλως τε μουσουλμανικὴ γλῶσσα.

(1). Καμήλαν ἐννοοῦσι τὸ πολύτιμον ὄν ὅπερ φέρει τὸ ὄνομα ἐν τῇ ἀνθρωπίνῃ ζωῇ.

Ὅσον ἀφορᾷ τὰς πριγκηπίσας καὶ τὰς κυρίας τῆς λεγομένης ὑψηλῆς κοινωνίας, αὐταὶ προσπαθοῦν νὰ ὀμιλήσουσι ἄλλ' ὀμιλοῦν πολὺ ἄσχημα τὴν ἀραβικὴν, τὴν ὁποίαν προφέρουσι πολὺ χειρότερα ἀπὸ τοὺς Ἑυρωπαϊούς.

Ἡ ἀραβικὴ γλῶσσα δι' ὄλον τὸν κόσμον θεωρεῖται χυδαία καὶ ἀπολύτως ἀγροτική. Ἄλλ' ἢ ἀραβικὴ εἶνε ἢ ἐθνικὴ γλῶσσα.

Οἱ ὑπάλληλοι εἶνε κατ' ἐξοχὴν γραφειοκράται, δηλαδὴ ἄνθρωποι πρὸ παντός ἄλλου τάσσοντες τὴν ἰδίαν αὐτῶν ἀνάπαυσιν καὶ τὴν «Θεσοῦλαν» των. Ὁ ἔρως πρὸς τὴν ὑπαλληλίαν καὶ ἢ θεσιθηρία ἐν Αἰγύπτῳ μαστίζει τοὺς πάντας ὡς φοβερὰ ἐπιδημία. Μετὰ βαθυτάτης θλίψεως παρετήρησα τὴν ἐποχὴν κατ' ἣν ἀκόμη δὲν ἐγνώριζα πολλὰς ἀληθείας, ἕνα Αἰγύπτιον μισοδόλιον ὅστις ἐνῶ τὴν προτεραίαν μοῦ ἔλεγε θαυμαστάς ἰδέας περὶ ἀνεξαρτησίας καὶ θεωρίας περὶ ἀναγεννήσεως, τὴν ἐπομένῃν ἔκαμπε τὴν ὄσφυν διὰ νὰ φιλήσῃ τὴν χεῖρα νεαροῦ Ἀγγλοῦ, νεωστὶ μὲν ἐξελεθόντος τοῦ Πανεπιστημίου τῆς Ὀξφόρδης, διορισθέντος δὲ τμηματάρχου καὶ συνεπῶς ὄντος εἰς θέσιν νὰ ἀυξήσῃ κατὰ τινὰ γρῶσια τὸν μισθὸν τοῦ δυστυχούς Αἰγυπτίου. Καὶ τὸ παράδειγμα τοῦτο δὲν εἶνε σπάνιον.

Ἰψηλὸν πρόσωπον μετὰ τοῦ ἰθαγενοῦς δικηγορικοῦ κόσμου τὸ ὁποῖον ὑψηλοφῶνως ἐξέφραζε τὰς πατριωτικὰς του σκέψεις, δὲν ἐδίστασε νὰ προδώσῃ τὸ φρόνημά του καὶ τοὺς ἀδελφούς αὐτοῦ φελλάχους ἀγορεύων κατ' αὐτῶν εἰς τὴν θλιθερὰν ἐκείνην ὑπόθεσιν τοῦ Δενσάουϊ, καὶ δὴ ἐχθροκώτατα, χάριν καὶ μόνης τῆς χρηματικῆς ἀμοιβῆς διὰ νὰ μὴ εἴπω τῆς ὑποσχέσεως περὶ ὑποστηρίξεως ἐκ μέρους τῶν Ἀγγλων.

Θὰ μοῦ παρατηρήσουσι τινὲς ὅτι ταῦτα εἶνε μετρημένον τινα παραδείγματα. Θὰ τὸ ἐπόθουν ὀλοψύχως.

Ἄλλ' ἐὰν ὄντως ὑπάρχῃ ἐν τῇ σημερινῇ κινήσει ὀποθενδῆποτε καὶ ἀν' πηγάζῃ, ἐπιλεκτος μερὶς ἀξία τοῦ ὀνόματος διατί, ἀντι ν' ἀγωνισθῆ εἰλικρινῶς ἐν ὀνόματι τῆς δικαιοσύνης καὶ τοῦ δικαίου, διατί δὲν ἔννοει ὅτι θὰ ἦτο ἢ ἐσχάτη πλάνη ἐὰν ζητοῦσα ν' ἀποτινάξῃ ἕνα ζυγὸν ἔπρεπε νὰ λάθῃ ἕνα τύραννον;

Βεβαίως εἶνε δίκαιον καὶ ὀρθὸν καὶ λογικὸν καὶ εὐγενὲς τὸ νὰ συγκινῆται μία ψυχὴ ἀληθῶς αἰγυπτιακὴ διότι βλέπει τὴν Ἀγγλίαν νὰ ἐκτείνῃ ἡμέρᾳ τῇ ἡμέρᾳ τὸ κράτος τῆς ἐν τῇ Αἰγυπτιακῇ γῇ.

Ἄλλ' εἶνε λίαν ἀκατανόητον τὸ νὰ ζητοῦν οἱ Νεοαἰγύπτιοι οἱ βαρυνθέντες τὴν βρετανικὴν κυριαρχίαν νὰ ριφθοῦν μὲ κλειστοὺς ὀφθαλμοὺς μὲ χεῖρας καὶ πόδας δεμένους, ὑπὸ τὸ ἄρμα τὸ ὀθωμανικόν!

Ὅσον βαρεῖα καὶ ἀν' ὑποθεθῆ ἢ ἀγγλικὴ χεῖρ, ὑπῆρξε πολλακίς εὐεργετικὴ. Πολλακίς ἐξέφρασα ἀνεπιφυλάκτως τὰς ἐπὶ τοῦ ζητήματος τούτου γνώμας

μου ένα μη κατηγορηθῶ ἐπὶ μεροληψία.

Βεβαίως, διεπράχθησαν καὶ διαπράττονται ἀκόμη τρομερὰ λάθη καὶ σφάλματα ἀσυγχώρητα ἴσως ἀδικία ἐν Αἴγυπτο. Ἀλλὰ μετὰ τσαυτὰ ἔτη, ἂν θέλωμεν νὰ εἴμεθα δίκαιοι—καὶ πρέπει νὰ εἴμεθα,—πρέπει νὰ ὁμολογήσωμεν ὅτι ἡ Ἀγγλικὴ κατοχὴ δὲν ὑπῆρξεν τόσον ὀλεθρία ὅσον εἶχεν ὑποτεθῆ, πολλάκις δὲ ὑπῆρξε καὶ σωτηρία. Ἄς παραβάλουν τὴν Αἴγυπτον τοῦ 1882 μὲ τὴν θαυμασίαν τῆς σήμερον Αἴγυπτον. Καὶ οἱ μᾶλλον ἀδιάλλακτοι δὲν ἔμπορουν νὰ μὴ ὁμολογήσουν τὸ ἐπιτελεσθὲν θαῦμα.

Τότε ἡ σύγχυσις καὶ τὸ θαλάσσωμα ἐκυριάρχει εἰς πᾶσαν διοίκησιν. Οἱ ὑπάλληλοι ἐπὶ μῆνας κατ' μῆνας ἀνέμενον τὸν καθυστερούμενον μισθὸν, ἔζων δὲ ἀπὸ τὰ «μπαξίσια» εἰς τὰ ὁποῖα βωμοὶ ἀληθεῖς εἶχον στηθῆ, ὁ δὲ ξένος ἐν τῇ ἐλλείψει πάσης ἀσφαλείας προετίμα τὰς ὀλιγωτέρας μὲν ἀλλ' ἀσφαλεῖς ἀποδόσεις τῶν εὐρωπαϊκῶν χρεωγράφων ἀπὸ τὰς μεγάλας ἀλλὰ καὶ ριψοκινδύνους ἀποδόσεις τῶν δανειζομένων εἰς τὴν χώραν ταύτην χρημάτων.

Σήμερον καὶ οἱ ὑπάλληλοι μέχρι λεπτοῦ πληρῶνται καὶ δὴ τακτικῶς, ὅλη ἡ διοικητικὴ μηχανή, ἀνασκευασθεῖσα ἐργάζεται καὶ λειτουργεῖ μετ' ἀκριβείας καὶ διὰ νὰ εἴμεθα ἀκριβοδίκαιοι πρέπει νὰ ὁμολογήσωμεν ἐν τέλει ὅτι οὐδέποτε ἡ Αἴγυπτος ὑπῆρξε τόσον πλουσία καὶ τόσον ὠραία ὅσῳ σήμερον.

Τὸ παγκόσμιον χρῆμα χύνεται ἀφθόνως εἰς τὰς ἀγορὰς τοῦ Καΐρου καὶ τῆς Ἀλεξανδρείας, καὶ τοῦτο ἀκριδῶς δὲν εἶνε ἡ μωροτέρα παρατήρησις κατὰ τοῦ Νεοαἰγυπτιακοῦ κόμματος. Πῶς ἀληθῶς νὰ παραδεχθῶμεν ὅτι ἡ Εὐρώπη ἤτις ἐνδιαφέρεται τόσον εἰς τὸ Αἴγυπτιακὸν ζήτημα λόγῳ τῶν αὐτῶν ἐνδεδυμένων πολλαπλῶν τῆς κεφαλαίων, θ' ἀφήσῃ νὰ πραγματοποιηθῶν αἱ βλέψεις ἅς οἱ Νεοαἰγύπτιοι ἀποδίδουν εἰς τοὺς Τούρκους;

Καθ' ἣν ἡμέραν ἡ Ὀθωμανικὴ ἐπικράτεια πραγματικῶς θὰ ἐνασκήσῃ τὴν ἐπικυριαρχίαν τῆς εἰς τὰς δόχτας τοῦ Νείλου οἱ ξένοι κεφαλαιοῦχοι θὰ μαζεῦσονται ἀποσκευάζωνται, καὶ ὡς ἐκ τούτου ἡ οἰκονομικὴ κατάστασις τῆς χώρας θὰ ἐκλονίζοντο μεγάλως ἐὰν αὐτοστιγμὴ δὲν κατασυνετρίβετο.

Ἡ Αἴγυπτος σχεδὸν διὰ πάντας τοὺς ἐξέχοντας Αἴγυπτίους περιορίζεται εἰς τὸ Καΐρον καὶ τὴν Ἀλεξανδρείαν. Αἱ πόλεις τοῦ ἐσωτερικοῦ ὀνομαζόμεναι ὡς χωρία (Βαλλὰδ-Φελλαχίμ) δὲν λογαριάζονται.

Ἄλλ' ὅτι κυρίως δλάπτει περισσότερον τὴν Αἴγυπτον εἶνε αἱ ἐσφαλμένα γνῶμαι ὄλων ἐκείνων ὅστινες τὴν ἐπισκέπτονται, ὡς περιηγηταί, ὡς ταξειδιῶται καὶ οἱ ὁποῖοι ἐκχύνουν εἶτα ἀνὰ τὸν κό-

σμον τὰς μᾶλλον παραδοξολόγους ἀσυναρτησίας καὶ φαντασιοπληξίας.

Βιβλία ἄπειρα συνεγράφησαν περὶ τῆς ζωῆς τῶν νεωτέρων Αἰγυπτίων. Ἀλλὰ μετὰ τῶν συγγραμμάτων τὰ βιβλία ταῦτα πόσοι εἶνε οἱ γνωρίζοντες τὴν Αἴγυπτον ταύτην τὴν ὁποῖαν πάντες ποθοῦν νὰ εἰκονίσουν; Νομίζετε ὅτι ἀρκοῦν ἡμέραι τινες διὰ νὰ γνωσθῇ ὀλόκληρον ἔθνος καὶ ὁ χαρακτήρ αὐτοῦ;

Ποῖος μετὰ τῶν τολμηρῶν αὐτῶν περιηγητῶν δύναται νὰ καυχήθῃ ὅτι διέβη τὸ ἱερὸν κατώφλιον τῆς ἐστίας; Ἄλλ' ὡ ξένοι διαβάται, τὸ μικρὸν φλυτσανάκι τοῦ εὐόσμου καφεῖ εἰς τὸ σελεμλικιον δὲν ἀποκαλύπτει τοῦ χαρεμίου τὰ μυστήρια! Ἀπὸ τὸν τόπον αὐτὸν τὸν ὁποῖον διατυμπανίζετε ὅτι γνωρίζετε, τοῦ ὁποῖου τολμᾶτε ν' ἀφηγηθῆτε τὰ καθέκαστα θὰ ὁμολογήτε βεβαίως εἰς τὰ μύχια τῆς ψυχῆς σας, ἂν δὲν εἴσθε ριζικῶς ἐπιπόλαιοι, ὅτι δὲν γνωρίζετε τίποτε, ὅτι οὐδέποτε θὰ μάθετε τί, διότι δὲν ἔμπορεῖτε καὶ νὰ μάθετε. Ἡ ψυχὴ ἐνὸς λαοῦ δὲν ἀποκαλύπτεται ἐν μιᾷ ἡμέρᾳ.

Καὶ αὐτοὶ ἔτι οἱ ἰθαγενεῖς ἀγνοοῦσι ὄλας τὰς συνθηκὰς καὶ τὰς ἔξεις τῶν συντροφισῶν των.

Τὸ χαρέμιον παραμένει κλειστὸν μολοντί εἰς τὴν Αἴγυπτον ἔχει μείζονα ἐλευθερίαν ἢ γυνή. Διατηρεῖ μετὰ θρησκευτικῆς εὐλαθείας τὴν μωρὰν καὶ ἐπιπολαίαν ἀλλὰ καὶ πετακτὴν ψυχὴν τῆς, πλανᾷ διότι ἀρέσκειται καὶ νὰ πλανᾶται, οὐδέποτε δὲ ἀποκαλύπτεται τὴν ψυχὴν παρὰ μόνον ἐνώπιον τῆς γυναικός, καὶ τοῦτο εἰς τὰ βᾶθη τοῦ χαρεμίου.

Εἰμπορεῖτε νὰ συναντᾶσθε μὲ αὐτὰς καθ' ὁδόν, εἰς τὰ καταστήματα, εἰς τὸν περίπατον, ὅπουδῆποτε. Σινικὸν τεῖχος ὅμως ὑφύοιται μετὰ αὐτῶν καὶ ὁμῶν. Δὲν σκέπτονται, δὲν βλέπουν, ὅπως αἱ Εὐρωπαῖαι, ἐκ τούτων δὲ πάντοτε θὰ μείνετε ὁ «μουσαφίρης», ὁ ταξειδιώτης, τὸ λεύκωμα δηλονότι ἐκεῖνο τὸ ὁποῖον φυλλομετρεῖ κανεὶς ἀλλ' οὐδέποτε ἀναμνησκεται, πολλῶν δὲ μᾶλλον οὐδέποτε ἀναπολεῖ!

Μὴ λαμβάνετε ὡς ἄρθρα πίστεως τῆς ἐκμυστηρεύσεως τῶν πριγκιπισσῶν οὔτε τὰς ἐξομολογήσεις τῶν μικρῶν φελλάχων κορῶν. Θὰ σᾶς εἴπουν τὰ ψεῦδη ἐκεῖνα, τὰ ὁποῖα εἰς ὄλας τὰς γωνίας τῆς Εὐρώπης θ' ἀκούσητε ἀπὸ τὰς εὐρωπαϊκὰς τοῦ φυράματός των. Αὐτὴ εἶνε ἡ ἀλήθεια. Καὶ ὅμως ἀπὸ τὰ στόματα ταῦτα πηγάζουν τὰ τόσα καὶ τόσα ψεῦδη, τὰ ὁποῖα κάμνουν τὸν γῦρον τοῦ κόσμου καὶ παρουσιάζουν τὴν Αἴγυπτον ὄλας διαφορετικὴν ἀφ' ὅτι ὄντως εἶνε.

Δὲν ὠρίμασεν ἀκόμη ὁ Αἰγυπτιακὸς λαὸς διὰ τὴν παλιγγενεσίαν. Θὰ ὠρίμασῃ ἴσως θραδύτερον παντὸς ἄλλου, διότι τοιοῦτος εἶνε ὁ λαός. Ἡ ψυχολογία μᾶς τὸ ἀποκαλύπτει, ἢ Ἱστορία μᾶς τὸ βεβαιῶσ.

ΣΕΑΝ Δ' ΙΒΡΑΙ

Ο ΕΡΩΣ

Μερικαὶ ἱστορίαι καλλιτεχνῶν—[ὑπὸ τοῦ δανοῦ συγγραφέως Μπαϊργε Γιάνσεν]

Εἰς τὴν Ἀμβέρσαν ἐκαθήμεν μίαν ἐσπέραν μὲ γέροντας καὶ νέους καλλιτέχνους. Δὲν θ' ἀφηγηθῶ ἐδῶ ἐπὶ τὰ παντὸς εἶδους μεγάλα λόγια, τὰ ὁποῖα ἐλέγχετο τότε διὰ τὸ ἐπάγγελμα τοῦ ζωγράφου, ἀλλὰ μερικὰ νόστιμα ἀνέκδοτα, τὰ ὁποῖα διηγούντο παρὰ τὸ ποτήρι τοῦ κρασιοῦ ἐν τῆς ἱστορίας τῆς ὀλλανδικῆς καὶ τῆς κατωχωρικῆς τέχνης.

Ἐνθυμοῦμαι λοιπὸν μίαν ἱστορίαν τῆς περιφήμου οικογενείας ζωγράφων τῶν Λάϊκ, ἡ ὁποῖα ἐζούσε κατὰ τὰ τέλη τοῦ 14ου αἰῶνος· δηλαδὴ περὶ μιᾶς ἐφευρέσεως, ἣν ἔκαμεν αὐτὴ ἡ οἰκογένεια, περὶ μιᾶς ἐφευρέσεως, ἡ ὁποῖα κατόπιν εἶχε τόσην διάδοσιν, δηλ. περὶ τῆς ἐφευρέσεως τῆς ἐλαιογραφίας.

Προτίτερα ἐχρησιμοποιοῦσαν τὸ χρῶμα τῆς κόλλας καὶ ζωγράφισαν al fresco, ἀλλ' οἱ τρεῖς ἀδελφοὶ Ζαν, Οὐμπερτ καὶ Μαργαρίτα τῶν Λάϊκ κατέγιναν ἐπιπολὺ εἰς πειράματα, ἕως ὅτου μίαν ὠραίαν ἡμέραν πῦρον τὴν ἐλαιοχρῶμα, τὸ ὁποῖον ἔδωκεν εἰς τὰς εἰκόνας των μίαν μέχρι τότε ἀνέλπιστον δύναμιν φωτός καὶ σκιάς. Ἀπὸ ὄλου τοὺς ἄλλους ἐκτὸς τῶν μαθητῶν των ἐκρατοῦσαν μυστικὴν ἐντελῶς αὐτὴν τὴν πολυτιμὴν ἐφευρέσιν των· ἀλλὰ συνέβη ὥστε ἕνας τῶν μαθητῶν των, ὁ ζωγράφος Ἀντωνέλλο Μεσσίνκ νὰ κλειδεῦσῃ εἰς τὴν bella Venezia καὶ ἤρχισε νὰ ζωγραφίσῃ ἐκεῖ μὲ ἐλαιοχρῶμα, τὸ ὁποῖον τότε ἦτο ἀτελῶς ἀγνωστον εἰς τὴν Ἱταλίαν καὶ αἱ εἰκόνας του εἶδον τὴν γενικὴν προσοχὴν καὶ ἔτρεχον πρὸς αὐτὸν ἀπὸ ὄλα τὰ μέρη οἱ φίλοι τῆς τέχνης· ὄλοι ἤθελαν εἰδῶν τὰς εἰκόνας του, ὄλοι ἐπιθυμοῦσαν νὰ τοὺς ζωγραφίσῃ αὐτός.

Πολλοὶ ἀκόμη ἤθελαν νὰ γίνουν μαθηταὶ του· ἀλλ' αὐτὸς ἐφαίνετο προσεκτικώτερος ἀφ' ὅτι ἐφάνη ὁ δάσκαλός του καὶ ἀπεφάσισε νὰ μὴ διδάξῃ εἰς κανένα τὴν τέχνην του.

Ἀλλὰ μίαν ἡμέραν τὸν ἐπεσκέφθη εἰς τὸ ἀτελιέ του ἕνας κύριος, ὁ ὁποῖος ἐφαίνετο διακεκριμένος εὐγενῆς καὶ εἶπεν, ὅτι πολὺ θὰ ἐπεθύμει νὰ τοῦ ζωγραφίσῃ τὸ πορτραῖτό του.

Ἀλλ' ὁ Ἀντωνέλλο ἦτο ἕτοςον μεγάλος καλλιτέχνης καὶ ἐζητεῖτο τόσον, ὥστε δὲν παρείχε πολὺ εὐ-

κολα τὴν εὐνοίαν του· ἀλλ' ἡ καρδιά του ἐκάμφθη ὅταν ὁ ἐπισκέπτης παρουσιάσθη ὡς εὐγενῆς ἐκ Παδοῦης, ὁ ὁποῖος εἶχεν ἀκούσῃ τόσα πολλὰ καὶ ὠραία διὰ τὸν μέγαν καλλιτέχνην, ὥστε μόνον δι' αὐτὸν τὸν λόγον ἐξεκίνησε ἀπὸ τὴν Παδοῦαν καὶ ἤλθεν ὅπως ἐπιτύχῃ αὐτὴν τὴν εὐνοίαν καὶ νὰ ζωγραφισθῇ ἀπὸ τὸν περίφημον αὐτὸν ζωγράφον!

Εἰς τὰ ὠραία κολακευτικὰ αὐτὰ λόγια δὲν ἠδυνήθη φυσικὰ ν' ἀντισταθῇ ὁ Ἀντωνέλλο καὶ ἐνέδωκεν ἀρχίσας τὸ ἔργον του τὴν ἴδιαν ἡμέραν. Ἡμέρας πολλὰς ἐκάθητο ὁ εὐγενῆς ἐκ Παδοῦης ἀπέναντι τοῦ ζωγράφου καὶ κάποτε ἐξεπλήσσετο κάπως ὁ Ἀντωνέλλο βλέπων, ὅτι τὸ μοῦδελλο του τοῦ ὑπέβαλλε πολλὰς ἐρωτήσεις περὶ χρωμάτων, περὶ τοῦ τρόπου τῆς ζωγραφικῆς καὶ ἄλλα παρόμοια, ἀλλ' ἐξ ἄλλου αἱ ἐρωτήσεις αὐταὶ ἦσαν τόσον κουταί, ὥστε ἀμέσως ἀντελαμβάνετο κανεὶς, ὅτι αὐτὸς ὁ ἀνθρώπος δὲν ἠδύνατο νὰ ἦτο κατάσκοπος, ὁ ὁποῖος ἤθελε νὰ τοῦ ἀποσπᾶσῃ τὸ μυστικόν του.

Ὁ κύριος ἐκ Παδοῦης εἶχε ποζάρῃ ἤδη σχεδὸν 14 ἡμέρας, ὅταν μίαν ἡμέραν ὁ ὑπὸ τῆς τοῦ Ἀντωνέλλο εἰσηλθε καὶ ἀνήγγειλεν εἰς τὸν κύριόν του, ὅτι τὸν ἀνέμενεν εἰς τὸν προθάλαμον μίαν κυρία διακεκριμένης τάξεως καὶ εὐγενῆς τὴν καταγωγὴν καὶ ἡ ὁποῖα ἤθελε νὰ ὀμιλήσῃ μαζὺ του.

Ὁ Ἀντωνέλλο ἐσηκώθη καὶ μετέβη πρὸς συνάντησιν τῆς κυρίας· μόλις εἶχε κλείσῃ τὴν θύραν καὶ ὁ εὐγενῆς ἐκ Παδοῦης ἐσηκώθη καὶ αὐτὸς ἀπὸ τὸ κάθισμά του, ἐπλησίασε πρὸς τὸ κοῦτί τῶν χρωμάτων τοῦ Ἀντωνέλλο καὶ ἐπῆρε ἕνα μικρὸν μπουκαλάκι ἀπὸ τὸ ὁποῖον συνήθιζεν ὁ Ἀντωνέλλο νὰ ρίχνῃ μερικὰς σταλαγματίας εἰς τὰ χρώματά του, ὅπως εἶχε παρατηρήσῃ. Ἐσχισε μερικὰς σταγόνας εἰς ἕνα ἄλλο μπουκαλάκι, τὸ ὁποῖον εἶχε εἰς τὴν τσέπην του ἔτοιμον δι' αὐτὴν τὴν ὑπόθεσιν καὶ ἀμέσως ξανακᾶθη εἰς τὸ κάθισμά του εἰς τὴν αὐτὴν στάσιν, ἣν εἶχε καθ' ἣν στιγμὴν εἶχεν ἐξέλθῃ ὁ ζωγράφος.

Καὶ ἦτο κατάλληλος ἡ στιγμή, διότι ἀμέσως ἡ θύρα ἤνοιξε καὶ εἰσηλθεν ὁ Ἀντωνέλλο. Δὲν παρετήρησε τίποτε καὶ ποτὲ δὲν θὰ ἠδύνατο νὰ τὸ παρατη-

ρήση. Ἄλλ' ὁ εὐγενὴς μόλις ἐτελείωσεν ἢ πῶς τοῦ ἔσπευσε ν' ἀπέλθῃ καὶ τὸ πρῶτόν του δῆμα ἦτο πρὸς ἓνα φίλον του, ὁ ὁποῖος ἐθεωρεῖτο ἓνας ἀπὸ τοὺς μεγαλύτερους χημικούς· τοῦ ἔδωσε μὲ τρέμουσαν χεῖρα τὸ φιαλίδιον καὶ τοῦ εἶπεν :

— Ἀνάλυσε αὐτὸ τὸ ὑγρὸν καὶ πές μου τί πολυτίμους οὐσίας περιέχει.

Ὁ φίλος ἐξεπλήρωσε τὴν ἐπιθυμίαν του καὶ ἀμέσως ἐξερράγη εἰς ζωηρὸν γέλωτα· ἔπειτα εἶπεν :

— Εἶνε λινέλαιον, ἀγαπητέ μου.

Ὁ ἄλλος ἐφαίνετο κατάπληκτος· ἄλλ' ὁ φίλος εἶχεν εἰπῆ τὴν ἀλήθειαν. Ὅλον τὸ μυστικὸν ἦτο, ὅτι ἐμιγνύετο λινόλαδον μὲ τὸ χρώμα καὶ αὐτὸ ἔκαμεν ἔκτοτε καὶ ὁ εὐγενὴς ἐκ Παδοῦης, ὁ ὁποῖος δὲν ἦτο κανεὶς ἄλλος παρὰ ὁ διάσημος Ἰταλὸς ζωγράφος Μπελλίνι, ὁ ὁποῖος ἀπὸ τὴν ἡμέραν ἐκείνην κατέκμησε μεγίστην φήμην.

Αὐτὸ διηγήθησαν τότε ἐκείνην τὴν εὐάρεστον βραδυὰν εἰς τὴν Ἀμβέρσαν. Ἄλλ' ἡ ἱστορία περὶ τοῦ μεγάλου Ροῦμπενς καὶ τοῦ μεγάλου του μαθητοῦ δὲν Δάυκ μου ἤρесе σχεδὸν περισσότερον.

Ὁ Ροῦμπενς (1577-1640), ὁ ὁποῖος εἶχε γίνῃ περιζήτητος ἀπὸ τοὺς ἰσχυροὺς δλου τοῦ κόσμου, οἱ ὁποῖοι ἀνθημιλλῶντο νὰ ζωγραφηθοῦν ἀπ' αὐτόν, ἔκτισε μέγαρον εἰς τὸ ὁποῖον εὐρίσκοντο πολλὰ ἐργαστήρια διὰ τοὺς μαθητάς του. Ἄλλ' ἐντελῶς ὄπισθεν τοῦ μεγάρου εἶχε τὸ ἰδιαιτέρον ἐργαστήριόν του εἰς τὸ ὁποῖον δὲν ἐπέτρεπεν εἰς κανένα τὴν εἰσοδὸν, ἂν αὐτὸς δὲν ἦτο παρών. Ὡς ἐκ τούτου οἱ μαθηταὶ του ἦσαν περιεργοὶ νὰ βλέπουν εἰς τί εἰργάζετο ὁ διδάσκαλος καὶ κάποτε εἶχαν τὴν εὐτυχίαν νὰ εἰσδύουν ἐκεῖ μέσα. Μίαν ἡμέραν εἶχεν εἰσέλθῃ εἰς τὸ ἀτελεῖ τοῦ διδασκάλου ὄμιλος μαθητῶν καὶ εἰς τὴν ἀρχὴν ἔμειναν ὄλοι· ἔκθαμβοὶ θαυμάζοντες μίαν ἀριστοτεχνικὴν εἰκόνα· ἀλλὰ κατόπιν ἀναθάρρησαντες οἱ νεαροὶ μαθηταὶ ἤρχισαν νὰ παιζοῦν καὶ κατὰ τὴν διάρκειαν τοῦ παιγνιδιοῦ συνέθη ὥστε νὰ προσκρούσῃ εἰς τούτων εἰς μίαν νωπὴν ἀκόμη εἰκόνα. Χωρὶς νὰ τὸ θέλῃ ἔπεσε ἐπάνω εἰς τὴν εἰκόνα καὶ ἔσθυσε ἓνα χέρι ταύτης. Ὅλοι οἱ μαθηταὶ ὠχρίασαν καὶ ἔμειναν ἄφωνοι ἀπὸ τὸν τρόμον των. Τί θὰ εἴλεγε ὁ δάσκαλος : Πῶς θὰ ἐξοικονομεῖτο τὴν αὐτὴν ἢ ὑπόθεσις ;

Ὅταν ὁ πρῶτος τρόμος των κατηνύσθη ὀλίγον ἤρχισαν νὰ συσκέπτονται· καὶ ὄλοι ἦσαν τῆς γνώμης, ὅτι τίποτε ἄλλο δὲν ἠμποροῦσε νὰ γίνῃ παρὰ νὰ ρίξουν κληρον ποῖος ἀπὸ ὄλους θὰ ἐπεχειρεῖ νὰ διορθώσῃ τὴν ζημίαν καὶ νὰ ξαναφτιάσῃ τὸ χέρι ὅπως ἠμποροῦσε τὸ καλλίτερον.

Ὡς τὸ καὶ συνέθη. Εἰς μαθητὴς ἐζωγράφησε τὸ χέρι καὶ τὴν ἐπομένην ὅταν εἰσῆλθεν ὁ διδάσκαλος ὄλοι οἱ μαθηταὶ παρουσιάσθησαν μὲ φοβερὰν ἀγωνίαν· τί θὰ ἐγίνετο ;

Ὁ διδάσκαλος ἤρχισε νὰ τοὺς διδάσκῃ τὸν τρόπον τῆς ζωγραφικῆς καὶ τὰς λεπτομερείας τῆς νέας εἰκόνας. Αἰφνὴς ἤλθεν εἰς τὰ χέρια—ὄλοι οἱ μαθηταὶ ἐτρεμον—καὶ τότε ὁ διδάσκαλος εἶπε :

—Καὶ τώρα, νεαροὶ μου φίλοι, κυττάξετε αὐτὴν τὴν χεῖρα—κυττάξετέ τὴν καλὰ— ἰδέτε τὸν φωτισμὸν καὶ τὴν σκιάν τῆς, ἰδέτε τὸ παιγνίδι τῶν μυῶνων. Τὸ νὰ ἐπαινῆ κανεὶς τὸν ἑαυτὸν του δὲν εὐχαριστεῖ· ἀλλὰ σχεδὸν δὲν ἐζωγραφῆθη ποτὲ ἓνα χέρι καλλίτερον—.

Οἱ μαθηταὶ ἀνεθάρρησαν. Καὶ διηγῆθησαν τότε τί εἶχε συμβῆ.

Ὁ διδάσκαλος εἶπεν ἐκπληκτος.

— Ἀδύνατον—δὲν τὸ ἐζωγράφησα ἐγώ ;—Ποῖος λοιπὸν—ποῖος εἶνε αὐτός ;

Ὁ νεαρὸς μαθητὴς ἐπροχώρησε μὲ βαθειαν ὑπόκλισιν, κοκκινίζων ὡς παρθένος.

— Βὰν Δάυκ—σύ, τὸ ἔκαμες αὐτό ; Ἔλα !

Καὶ ὁ νεαρὸς μαθητὴς, ὅστις ἐλέγετο Βὰν Δάυκ ἔπεσεν εἰς τὴν ἀγκάλην τοῦ διδασκάλου του.

Ὁὕτως ἤρχισε τὸ στάδιον αὐτοῦ τοῦ διασήμου τεχνίτου, τὸ ὁποῖον ἦτο κάπως περιπετειῶδες καὶ τὸ ὁποῖον τὸν ἔφερον εἰς τὴν Ἀγγλίαν, ὅπου ἐγένεν αὐλῆκος ζωγράφος τοῦ Βασιλέως Καρόλου Α'. Ἐκεῖ κατέφκει εἰς μέγαρον· πρίγκηπες καὶ δούκες ἦσαν φίλοι του καὶ προσεκάλει εἰς γεῦμα ὄσους ὄφειλε νὰ ζωγραφίσῃ, ὅπως δυνήθη νὰ σπουδάσῃ μὲ ἀνεσιν τὰς μορφὰς των ἐνῶ ἡ συναναστροφὴ ἐθορύβει καὶ ἡ μουσικὴ τοῦ μεγάρου του ἀντήχει εἰς τὰς μεγάλας αἰθούσας.

Ἄλλ' ὑπάρχει καὶ εἰς ἄλλας σύγχρονος τῶν τότε καλλιτεχνῶν, τοῦ ὁποῖου ἡ ζωὴ εἶνε περισσότερον περιπετειώδης καὶ ἀντηχεῖ ἐντελῶς ὡς μυθιστόρημα. Πράγματι· ὁ καλλιτέχνης δὲν ἦτο ἀπὸ τοὺς μεγαλειτέρους, ἀλλὰ τὸναντίον τὸ μυθιστόρημά του εἶνε ἀκόμη καλλίτερον.

Ὁ καλλιτέχνης ἔφερε τὸ παράδοξον ὄνομα Κουῖντεν Μέσσις (ἐπίσης Μάσσις) καὶ ἐζῆσεν ἀπὸ τὸ 1450 ἕως τὸ 1531 εἰς τὴν Ἀμβέρσαν. Ὁ πατὴρ του εἶχεν ἓναν φίλον, ὅστις ἦτο σιδηρουργὸς καὶ ἀγαποῦσε τὸ ἐπάγγελμά του καὶ ὅταν τοῦ ἐζήτησαν τὴν συμβουλήν του, τί ἔπρεπε νὰ γίνῃ ὁ μικρὸς Κουῖντεν, ἐκτύπησεν ἐπάνω εἰς τὸν ἄκμονα καὶ εἶπε :

«Σιδηρουργός !»

Καὶ ἔτσι ἐγένεν ὁ Κουῖντεν σιδηρουργὸς καὶ ἐσφυρηλατοῦσε ἕως ὅτου ἐγένε ρωμαλέος ἄνδρας.

Καὶ τότε συνέθη μίαν ἡμέραν νὰ διέλθῃ ἀπὸ τὸ σιδηρουργεῖον μίαν ὠραία γυναῖκα, ἢ ὁποῖα τοῦ ἤχηματώτισεν ἀμέσως τὴν καρδίαν του.

Τὴν ἠκολούθησε καὶ ἔμαθε, ὅτι ἦτο μνηστευμένη μὲ ἓνα ζωγράφον.

Αὐτὸ τοῦ ἐμαχαίρωσε τὴν καρδίαν· ἀλλὰ τί ἐπείραζε ἡδύνατο νὰ μὴ ἦτο καὶ πολὺ δύσκολον νὰ γίνῃ ζω-

γράφος καὶ ἂν τὸ κατώρθωνε αὐτὸ θὰ ἠμποροῦσε τότε νὰ κατεβάλλῃ τὸν ἄλλον. Κατὰ τὰς ὥρας τῆς ἀσχοῦσε τοῦ εἶχε καταγίνῃ κομμάτι εἰς τὴν ζωγραφικὴν καὶ κατὰ τὴν ἑλεγεν ὁ ἴδιος τὰ πράγματα δὲν θὰ ἦσαν πολὺ ἀσχημα. Ἰδίως εὐρήκε ὡς καλλιτέραν μίαν γυναῖκα, τὴν ὁποῖαν εἶχε ζωγραφίσῃ. Τὴν ἐπῆρε τοῦ καὶ ἐπῆγε ἀμέσως εἰς τὸν πατέρα τῆς ὠραίας κόρης. Τοῦ εἶπε ποῖος ἦτο, δὲν ἔπρεπε νὰ τοῦ ἀποφανῆ, ἀλλ' ἀγαποῦσε τὴν κόρην του καὶ ἤθελε νὰ τὴν ἀγάσῃ !

— Εἶσαι σιδηρουργός ;

— Ναι, ἀλλὰ μπορῶ νὰ γίνω καλὸς ζωγράφος,

— Καλὰ, καλὰ—εἶπε χαμογελῶν ὁ πατὴρ—ἐξωγράφισες ἴσως κατὶ ἕως τώρα ;

— Βέβαια ἐζωγράφησε καὶ ἔδειξε τὴν Μαδόνα του.

Ὁ πατὴρ παρετήρησεν ὀλίγον τὴν εἰκόνα καὶ τοῦ εἶπε, ὅτι εἶχε δίκαιον ὁ σιδηρουργός, καθ' ὅσον μά-

κάρι ὁ νέος δὲν εἶχε διδαχθῆ ποτὲ ζωγραφικὴν. Καὶ

ἠσθάνθη μεγάλην ἔλξιν πρὸς τὸν νέον σιδηρουργὸν—καὶ ποῖος ἔξει ἴσως νὰ μὴν ἦτο καὶ πολὺ εὐχαριστήμενος ἀπὸ τὸν ἄλλον γαμβρόν του. Ὅπως δὲν εἶπε πρὸς τὸν σιδηρουργὸν νὰ ἐπανέλθῃ μετὰ ἕξ μῆνας καὶ ἂν τότε ἔφερνε μίαν εἰκόνα, ἢ ὁποῖα θὰ τοῦ ἤρесе ἐντελῶς, τότε ἡδύνατο νὰ πάρῃ τὴν κόρην του !

Ὁ σιδηρουργός ἔφυγε καὶ ἤρχισε νὰ ἐργάζεται μὲ ὑπομονὴν ἀπὸ τὸ πρῶν ἕως τὸ βράδυ καὶ μετὰ ἕξ μῆνας ἐτελείωσε μίαν εἰκόνα, ἢ ὁποῖα ἦτο τόσον ὠραία, ὥστε τοῦ ἐπρομήθευσε τὴν κόρην.

Καὶ ὅτι ἐγένε μεγάλος ζωγράφος δυνάμεθα νὰ τὸ ἴδωμεν ἀπὸ τὴν εἰκόνα τοῦ βωμοῦ «Ἡ Ἀποκαθήλωσις τοῦ Χριστοῦ» εἰς τὴν ἐκκλησίαν Notre Dame τῆς Ἀμβέρσης καὶ ὅτι κάποια ἀλήθεια θὰ ὑπάρχῃ εἰς τὴν παλαιὰν ἱστορίαν δυνάμεθα νὰ ἀναγνώσωμεν ἐπὶ τῆς ἐπιτυμβίου πλακὸς ἐξωθεν τῆς ἰδίας ἐκκλησίας :

— Χρηστὸς ἔρως ἔκαμε τὸν σιδηρουργὸν ζωγράφον.

ΜΠΑΙΡΓΕ ΓΙΑΝΣΣΕΝ

Μ. ΜΩΨΣΕΙΔΟΥ

Ἱατροῦ

Ἡ ΦΥΣΙΚΗ ΜΟΡΦΩΣΙΣ ΤΗΣ ΓΥΝΑΙΚΟΣ

[Ἐν τῇ παρισινῇ «Culture Physique» ὁ ἐν τῇ γαλλικῇ πρωτευούσῃ ἐγκατεστημένος δημογενὴς ἱατρός κ. Μωῦσειδης δημοσιεύει τὸ ἐξῆς περισπούδατον ἄρθρον]

Πρώτιστον ἡμῶν καθήκον πρὸς τὴν γυναῖκα εἶνε ἡ ἐξασφάλισις τοιαύτης φυσικῆς διαπλάσεως, ὥστε νὰ ἐνισχυθῇ ἡ ὑγεία αὐτῆς καὶ νὰ τελειοποιηθῇ ἡ καλλονὴ αὐτῆς. Ροῦδκιν

Ἐλέγη καὶ ἐπὶ μακρὸν ἐπιστεῦθη ὅτι ἡ γυνὴ εἶνε ὡραία καὶ λεπτὴ ὑπαρξίς, ἀτελής ἄνθρωπος ὁ ὁποῖος ἢ ἀνάπτωξις ἀνεκόπη». Ἡ ἰδέα αὕτη γεννηθεῖσα κατὰ πᾶσαν πιθανότητα ὑπὸ τοῦ ἄρρενος ἰπποκράτους καὶ τῆς τῶν ποιητῶν φαντασίας, ἐπὶ πολλοὺς αἰῶνας ἐκολάκευε τὴν φιλαυτίαν τοῦ ἰσχυροῦ φύλου, καὶ ἐπέπρεπε ἀσπλάγχχνως τὰς πτέρυγας τῆς γυναικῆς χειραφεσίας.

Ἡ νεωτέρα βιολογία μετὰ μακρὰς μελέτας, σαφῶς ἀπέδειξεν ὅτι παρομοία γνώμη δὲν ἐστηρίζετο ἐπὶ ἰσχυρῶν βάσεων. Ἐλλείπει ἡμῖν ὁ χῶρος ἵνα ἐκτενήσωμεν ἀναπτύξωμεν τὸ λεπτόν τουτο ζήτημα. Θὰ ἐπισημωθῶμεν συνεπῶς εἰς τὴν ἀναγραφὴν τὴν ἀποφασιστικὴν, τῆς γνώμης δύο εἰδικωτάτων εἰς τὸ θέμα αὐτὸ συγγραφέων.

Ὁ Α. Φουγιέ ἐξεφράζετο ὡς ἐξῆς ἐν τῷ ἄρθρῳ δημοσιευθέντι ἐν τῇ «Ἐπιθεωρήσει τῶν Δύο ἑταίρων», ἐπὶ τῆς ψυχολογίας ἀμφοτέρων τῶν φύλων :

—...Ἡ γυνὴ ὅσον ἀφορᾷ τὴν σωματικὴν ὑγείαν δὲν ὑστερεῖ τοῦ ἀνδρός».

Ἐσχάτως ὁ Γ. Λουαζέλ ἐν τινι ἀνακοινώσει πρὸς τὴν Βιολογικὴν Ἐταιρίαν συνεπέρανεν τὰ ἐξῆς :

— Ὁ ἀνὴρ ἔχει μείζονα τῆς γυναικὸς εὐαισθησίαν. Ἡ γυνὴ δὲν ἔχει τὴν δύνάμιν τοῦ ἀνδρός, ἀλλ' ἔχει ἰσχυροτέραν τὴν ἐν τῷ βίῳ ἀντοχήν. Συνεπῶς ἡ γυνὴ ἀποτελεῖ τὸ ἰσχυρὸν φύλον».

Ἴσως αἱ δύο αὗται γνώμαι θεωρηθῶσιν ὑπερβολικαὶ διὰ τινὰς ἀναγνώστας. Ὅπως πεσθῶσι· δύνανται ν' ἀναγνώσουν τὰ πλήρη ἐπιχειρημάτων συμπεράσματα τῶν ἀνωτέρω συγγραφέων.

Σήμερον, πάντες συμφωνοῦσιν ἀναγνωρίζοντες ὅτι ἡ φυσικὴ ἐπιτηδεύτης τῆς γυναικὸς ὅσον ἀφορᾷ τὴν μυϊκὴν ἐργασίαν φυσιολογικῶς ὑστερεῖ τῆς τοῦ ἀνδρός.

Ἡ σωματικὴ ἀπραξία, ὁ καθιστικὸς βίος καὶ τὸσαι ἄλλαι κοινωνικαὶ συνθηκαὶ ἐν ταῖς ὁποῖαις εὐρίσκειται οὕτως εἰπεῖν κληρονομικῶς ἐκτεθειμένος ὁ γυ-

ναικείος οργανισμός, εξηγούσιν επαρκώς τὴν φυσικὴν ταύτην μειονεξίαν τοῦ ὠραίου φύλου, ἣτις ὁμως θὰ ἠδύνατο νὰ μειωθῆ διὰ καλῶς ἐφηρμοσμένης φυσικῆς μορφώσεως.

Οἱ ἀρχαῖοι Ἕλληνας, ἰδιαίτατα δὲ οἱ Σπαρτιάται ἀπὸ παλαιωτάτων χρόνων, ἀνεγνώρισαν τὴν ἀνάγκην τῆς φυσικῆς ἐκπονήσεως τοῦ γυναικείου σώματος. Ἐν Σπάρτῃ καὶ Χίῳ αἱ κόραι συμμετεῖχον εἰς τὰς σωματικὰς ἀσκήσεις. Ὁ Πλάτων ἐθεώρει ὡς ἀσύγγνωστον πλάνην τὴν περὶ τὰς σωματικὰς ἀσκήσεις ἀμέλειαν τῆς γυναικός. Μολαταῦτα ἡ φυσικὴ μόρφωσις τῆς γυναικός γενικῶς παρημελήθη παρὰ τοῖς ἀρχαίοις Ἕλλησι, βραδύτερον δὲ καὶ παρὰ τοῖς Ῥωμαίοις. Ἡ αὐτὴ τῶν πραγμάτων κατάστασις, καὶ ἐπιχειρήσεων, ἐξηκολούθησεν ἀτυχῶς ὑφισταμένη καὶ κατὰ τὸν Μεσαίωνα.

Μόλις, περὶ τὰ τελευταῖα ἔτη τοῦ αἰῶνος ἡμῶν, ἤρχισε νὰ κατανοῆται ἡ κεφαλαῖωδης σοβαρότης τῆς σωματικῆς ἀσκήσεως παρὰ τῇ γυναικί καὶ νὰ τῇ δίδεται ἡ ἀρμόζουσα σημασία. Ἡ δὲ διδασκαλία τῆς γυμναστικῆς ὑποχρεωτικῶς εἰσῆχθη εἰς τὰ παρθεναγωγεία ὄλων τῶν πεπολιτισμένων λαῶν.

Νομίζω ὅτι ἀπολύτως ἀπαραίτητον εἶνε ὅπως αἱ διδασκάλισαι γνωρίζωσιν καθ' ὁλοκληρίαν τοὺς κανόνας τῆς φυσικῆς μορφώσεως παρὰ τῇ γυναικί ἵνα καλῶς διδάξωσιν αὐτήν.

Ἀπὸ τῆς σκέψεως ταύτης φερόμενοι θὰ προσπαθήσωμεν νὰ ὑποδείξωμεν συντόμως τὴν οἶα πρέπει νὰ εἶνε, φυσικὴν τῆς γυναικός μόρφωσιν ἀπὸ ὑγιεινῆς καὶ αἰσθητικῆς ἐπόψεως.

*
**

Ἡ φυσικὴ τῆς γυναικός μόρφωσις πρέπει νὰ ἔχῃ τὸν αὐτὸν σκοπὸν οἷον καὶ ἡ τοῦ ἀνδρός, ἥτοι νὰ ἐξασφαλίσῃ τὴν φυσικὴν ἀνάπτυξιν τῶν ὀργάνων, νὰ ἐπιζητή τὴν τελειοποίησιν αὐτῶν καὶ νὰ διατηρή τὴν φυσιολογικὴν ἐν τῇ λειτουργίᾳ αὐτῶν ἀκεραιότητα. Ἀπαιτεῖ ὁμως καὶ τινὰς ὑποδείξεις ἀναλογούσας πρὸς τὰς λειτουργίας καὶ τὴν ἀνάγκην τῆς εἰδικῆς ζωῆς δι' ἣν προώρισται ἡ γυνή. Ἡ πλήρης τοῦ σώματος ἀρμονία, ἡ χάρις τῶν κινήσεων, ἡ ἀκμαίότης τῶν μυϊκῶν συμπλεγμάτων ἅτινα στενὴν ἔχουσι σχέσιν εἰς τὰ φυσιολογικὰ φαινόμενα τῆς ἐγκυμοσύνης καὶ τοῦ τοκετοῦ, ἡ ἀνάπτυξις τῶν διασταλτικῶν τῆς ράχεως μυῶν καὶ τῆς περιεῖας τοῦ διαφράγματος ἀποτελοῦν συνθήκας ἀφορώσας τὸν κύκλον τῆς φυσικῆς μορφώσεως τῆς γυναικός.

Καλῶς ἐγνώριζον τοῦτο οἱ ἀρχαῖοι Ἕλληνας, ὁ δὲ Πλούταρχος ἔγραφε τὰ ἑξῆς διὰ τὰς Σπαρτιάτιδας.

— Τὰ σώματα τῶν παρθένων ἐξεπονούντο διὰ τοῦ δρόμου, τῆς πάλης, τοῦ ἀκοντίου καὶ τοῦ δίσκου ἵνα

καλῶς δυναθῶσι νὰ ὑποστῶσι τὰς ὠδύνας τοῦ τοκετοῦ καὶ τέξωσι ὑγιᾶ καὶ ρωμαλέα τέκνα, καθιστώσας τὰς ὑγιεστεράς καὶ ρωμαλεωτέρας». (Λυκ. 14).

Ἡ μόρφωσις αὐτὴ πρέπει ἐπίσης νὰ ἐπιζητήται τὴν αὐξησιν τῆς φυσιολογικῆς χωρητικότητος πρὸς ἀναπνοὴν, ἣτις κατὰ μέσον δρον δὲν ὑπερβαίνει τὰ 2,500 κυβικά ὑφεκατόμετρα, παρὰ τῇ γυναικί, ἐνφ. ἀριθμεῖ παρὰ τῷ ἀνδρὶ 3,600 κυβικά ὑφεκατόμετρα.

Αἱ καλλίτεροι ἀσκήσεις πρὸς ἐπιτέλεσιν τῶν ὑποδείξεων τούτων εἰσὶν αἱ ἐλεύθεροι ἐν τῷ ὑπαίθρῳ ἀσκήσεις, αἱ διάφοροι παιδικαὶ καὶ ἀγωνίσματα, ἡ περὶ τὰς εὐκαταστάσεις, τὸ ἄλμα, ἡ ἀντισφαίρισις καὶ ὁ ὑπαίθρῳ χορός.

Ἡ καθ' αὐτὴν γυμναστικὴ εἶνε ὡσαύτως ἀναπόδραστος ἵνα ἐξασφαλίσῃ τὴν ἀναπνευστικὴν διάπλασιν καὶ τὴν ἐπανόρθωσιν τῶν ἐλαττωματικῶν στάσεων καὶ κινήσεων. Ἡ τόσον συγνή παρὰ τῇ νεανίδι κέρτωσις θαυμασίως καταπολεμεῖται διὰ τοῦ τρόπου τοῦτου. Πρὸς τοῦτο μάλιστα ὁ κ. Λαγκράνζ συνιστᾷ τὰς ἀσκήσεις μετὰ ἐλαφροῦ ἐπὶ τῆς κεφαλῆς βάρους.

Ἐξ ὄλων τῶν γυμναστικῶν μεθόδων ἡ Σουηδικὴ καλουμένη γυμναστικὴ παρέχει τὰ ἱκανοποιητικότερα ἀποτελέσματα διὰ τὴν φυσικὴν τῆς γυναικός διαμόρφωσιν. Ἀρξάμενη τῷ 1805 ἐν Σουηδίᾳ ὑπὸ τοῦ Λίγγε ἀνεγέννησε καὶ ἐξωρᾶσε τὴν Σουηδικὴν φυλὴν. Αὐτὴ προσδίδει εἰς τὸ σῶμα χάριν καὶ εὐλυγισίαν διὰ τῆς ἐναρμονίου ἀναπτύξεως τῶν μυῶν, ἐνφ. ταυτοχρόνως ἀπαλείφει τὰς ἐλαττωματικὰς στάσεις. Δίαν δὲ ὀρθῶς ἐλέχθη ὅτι ἡ Σουηδικὴ γυμναστικὴ ἀποτελεῖ λελογισμένην ἐπιστήμην τῶν κινήσεων δι' ἣν ἀναπτύσσεται τὸ μυϊκὸν σύστημα πρὸς ὑγιεινὸν, θεραπευτικὸν, μωρφωτικὸν καὶ ἀκόμη αἰσθητικὸν σκοπὸν.

Ὁ μᾶλλον κρίσιμος σταθμὸς τῆς φυσικῆς παρὰ τῇ γυναικί διαπλάσεως εἶνε ἡ ἠδίκῃ ἡλικία. Οἱ πλείστοι τῶν συγχρόνων παιδαγωγῶν πιστεύουσιν ὅτι μέχρι τῆς ἡλικίας τῶν δεκατεσσάρων ἐτῶν, παῖδες τε καὶ παιδίσκαι δύνανται νὰ γυμνάζωνται ἐπὶ τὸ αὐτό. Ἡ γνώμη αὕτη ὁμως εἶνε λίαν ἐσφαλμένη καὶ ἀντίκειται ἀντικρυς πρὸς τοὺς φυσιολογικοὺς νόμους. Ἡ ἠδίκῃ τοῦ ἀρρενοῦ ἡλικία ἐκτείνεται ἀπὸ τοῦ 14—17 ἐτους τῆς ἡλικίας, ἐνφ. παρὰ τῇ θηλείᾳ διαρκεῖ μόνον ἐπὶ διετίαν ἥτοι ἀπὸ τοῦ 12—14 ἐτους.

Κατὰ τὸ χρονικὸν τοῦτο διάστημα ὁ γυναικείος ὀργανισμὸς ἐκτὸς τῶν σωματικῶν δαπανῶν λόγῳ τῆς ὀργανικῆς ἀναπτύξεως καὶ τῆς σωματικῆς αὐξήσεως πληρῶνε βαρὺν φόρον μηνιαίως. Ἐνεκα τοῦ φυσιολογικοῦ τούτου φαινομένου ἡ κόρη παρουσιάζει ὡς πρὸς τὰς ἀσκήσεις δξυτέραν εὐαισθησίαν τῆς παρουσιαζομένης ὑπὸ δμηλικίου παδός. Κατ' ἀκολουθίαν πρέπει νὰ καθορισθοῦν καταλλήλως αἱ ἀσκήσεις, ἀναλόγως τῶν ἀτομικῶν ἀντιδράσεων ἵνα ἀποκοπῆ ἡ κόπωση

ἐν τέλει διὰ τῆς ἐπὶ τοῦ νευρικοῦ συστήματος ἀντιδράσεως αὐτῆς ἤθελεν ἀποτελέσει ἄμεσον ἢ ἔμμεσον ἀφορμὴν διὰ τὴν ἐκρηξιν τῶν μεγάλων νευρασθενῶν τῶν ἀπὸ τῆς ἠδίκῃς ἡλικίας ἐκπηγαζουσῶν. Μετὰ τὸ δέκατον ἕκτον ἔτος, ἔστιν ὅτε δὲ καὶ ἐνωρίτερον ἡ ὀργανικὴ τῆς παιδίσκης διάπλασις δύναται νὰ θεωρηθῆ ὡς συντελεσθεῖσα.

Κατὰ τὴν ἡλικίαν ταύτην (16—18 ἐτῶν) οὐδεμία ἐπιτυχία δύναται νὰ γίνῃ τόσον εἰς τὴν φύσιν ὅσον εἰς τὴν ἔντασιν τῶν φυσικῶν ἀσκήσεων. Ἡ δεκάετης νεανίς δύναται καὶ πρέπει νὰ λάβῃ ἀκεραίαν φυσικὴν μόρφωσιν, ἣς ἡ μόνη ἀνθυπόδειξις ἤθελεν εἶναι ἡ ἀπὸ τῆς ἰδιαίτερας ὑγιεινῆς τοῦ γεννητικοῦ συστήματος ἐκάστης κόρης ἐξαρτωμένη.

Ὅπως δὲ ποτε, καλὸν καὶ φρόνιμον εἶνε ὅπως μέχρι τοῦ εἰκοστοῦ ἔτους ἀποτρέπονται αἱ ὑπερβολαὶ τῆς ἀθλητικῆς γυμναστικῆς, τῆς κοπώσεως καὶ τῆς ὑπερἐντάσεως.

Ὁ κ. Λεζάνδρ εἶπεν ὅτι πρέπει νὰ ἐνθαρρύνωμεν τὴν ἀσκήσιν καὶ νὰ καταπολεμήσωμεν τὸν ἀθλητικὸν. Αὐτὸς δὲ ὁμολογουμένως εἶνε ὁ κανὼν ὃν πρέπει ν' ἀκολουθήσωμεν. Ἡ ἀσκήσις παρέχει τὴν ἀκμαίαν βλάβην δὲ προκαλεῖ ἢ ὑπερέντασις. Αἱ ἀσκήσεις δὲν πρέπει νὰ ὑπερβαίνουσι τὸν βαθμὸν τῆς ἀναστάσεως καὶ τῆς ἐπιτηδεϊότητος τοῦ γυναικείου ὀργανισμοῦ.

Σήμερον ὅποτε ὁ ἀθλητισμὸς εἶνε τοῦ συρμοῦ παρὰ τῆς ἀκμαίας φύλης, καλὸν εἶνε νὰ παραθέσωμεν ὀλίγας παραδείγματα ἐπὶ τῆς ἀξίας αὐτοῦ ἀπὸ ἐπόψεως ὑγιεινῆς.

Οἱ ἀρχαῖοι Ἕλληνας ἀπέκρουον παντάπασιν τὰς ἀθλητικὰς ἀσκήσεις ὡς ἐπιβλαβεῖς εἰς τὸ τοῦ σώματος κάλλος. Ὁ Πλάτων καὶ ὁ Ἀριστοτέλης τὰς θεωροῦσαν ἀνοφελεῖς, περιττὰς καὶ βλαβεράς εἰς τὸ εἶδος καὶ τὴν σωματικὴν αὐξησιν.

Ἐσχάτως μέγας ἠγέρθη θόρυβος ἐν τῷ ἡμερησίῳ ὄρω περὶ τοῦ φιλαθλητισμοῦ τῶν ἀγγλοσαξωνίδων γυναικῶν. Παρ' ὄλα ὅσα λέγουσι καὶ διατείνονται αἱ ἀγγλοσαξωνίδες αἰτινες ὄνειροπολοῦσι νὰ προέχωσιν εἰς τοὺς ἀγῶνας, φρονοῦμεν μετὰ τῶν ἄλλων ὅτι ἡ συνεχὴς ἀσκήσις καὶ ὁ ἐν τῷ Σταδίῳ ἀθλητισμὸς θὰ ἐκφανίσωσιν ὀριστικῶς τὴν χάριν τοῦ ὠραίου φύλου.

Ἡ γαλλικὴ γυμναστικὴ διὰ τῶν μηχανημάτων καὶ τῆς ἀθλητικῆς δὲν ἐξασφαλίζει τὴν φυσιολογικὴν καὶ ἀρμονικὴν ἀνάπτυξιν τοῦ μυϊκοῦ συστήματος.

Τοῦναντίον δύνανται πολλάκις νὰ προκαλέσονται ἀποτελέσματα δυσάρεστα ἀπὸ αἰσθητικῆς ἐπόψεως διὰ τῆς ὑπερβαλλούσης ἐξογκώσεως τῶν μυῶν τῆς ράχους. Παρατηρήθη ὅτι αἱ κνήμαι τῶν γυναικῶν τῶν ποδηλατουσῶν καὶ ἐπιδοκίμων εἰς ἄλλας παρεμφεβεῖς ἀθλητικὰς παιδίας ἠῦξανον εἰς ὄγκον.

Κατὰ τὴν ἐφηβικὴν ἡλικίαν, αἱ ἀθλητικαὶ παιδικαὶ

οἷον ἡ ξιφασκία καὶ τὸ ποδήλατον προξενούσι πολλάκις παρεκκλίσεις τῆς σπονδυλικῆς στήλης. Αἱ ἐκείνας ὧν τὴν φιλαθλον μανίαν οὐδὲν δύναται νὰ συγκρατήσῃ συνιστῶμεν νὰ ἐπιδοθῶσιν εἰς τὸν ἀθλητισμὸν μόνον μετὰ τὸ 18 ἔτος τῆς ἡλικίας. Ὁ ἀθλητισμὸς πρέπει νὰ βαίῃ πάντοτε ἀναλογικῶς πρὸς τὴν λειτουργικὴν ἀκρίθειαν πάντων τῶν ὀργάνων, νὰ μερίζεται ἐπακριδῶς εἰς τὰς φυσικὰς δυνάμεις καὶ εἰς τὴν ἠθικὴν δρᾶσιν.

*
**

Ἡ αἰσθητικὴ σημασία τῆς γυμναστικῆς διὰ τὴν γυναικα ὑπῆρξεν, ἀπὸ μακροῦ, γνωστὴ παρὰ πάντων ὄσοι ἠσχολήθησαν περὶ τῆς σωματικῆς διαπλάσεως. Παρὰ τοῖς ἀρχαίοις Ἕλλησι ὁ Ἐρμῆς ὁ ὠραῖος καὶ λιγυρὸς οὗτος ἐφηβὸς ἦτο ὁ προστάτης τῆς γυμναστικῆς δαίμων. Ἡ ἀρχαία διαπαιδαγωγῆσις ἐστηρίζετο ἐπὶ τῆς γυμναστικῆς ἣτις ἐπλαττε ἀρμονικὰ σώματα, ὠραία, ἀκμαία, ἰσχυρὰ, λιγυρὰ, εὐκαμπτα.

Ὁ Πλάτων, ὁ Ἀριστοτέλης ἐθεώρουσαν τὸ φυσικὸν κάλλος καὶ τὴν σωματικὴν εὐλυγισίαν ὡς τοὺς κυριωτέρους σκοποὺς τῆς γυμναστικῆς. Τὸ ἀπόρρητον τοῦ κάλλους ἔγκειται ἐν τῇ συμμετρίᾳ καὶ τῇ τελείᾳ ἀρμονίᾳ τῶν διαφόρων μερῶν τοῦ προσώπου καὶ τοῦ σώματος. Καίτοι δὲ ἡ συμμετρία ἀποτελεῖ φυσικὸν χάρισμα τῆς γυναικός, ἐξαιρέσει ἐλαχίστων περιπτώσεων, ἡ γυμναστικὴ διὰ τῆς κανονικῆς συμμετρικῆς ἀναπτύξεως τῆς ἀναλογικῆς καὶ ἀρμονικῆς τῶν μυϊκῶν συμπλεγμάτων, συντελεῖ κατὰ τρόπον ἐντελῆ εἰς τὴν τελειοποίησιν τῆς προϋπαρχούσης φυσικῆς καλλονῆς τῆς γυναικός. Ἡ χάρις τῆς στάσεως καὶ τῶν κινήσεων τοῦ σώματος, ὁ τρόπος τοῦ βαδίσματος, ἡ ὀλη ἐκφρασις τοῦ σώματος, ἐξασφαλίζονται καθ' ὁλοκληρίαν διὰ τῆς μεμερισμένης καὶ ρυθμικῆς γυμναστικῆς. Ἄς γίνουσι ὑπόδειγμα αἱ Ἀγγλοσαξωνίδες ἐκεῖνα, ἃς τόσον θαυμασίως ἀνέπτυξεν ἡ γυμναστικὴ. Πόση χάρις καμπυλοτήτων, καὶ ἀναλογίας καὶ ἐν ταῦτῳ δυνάμει.

Αἱ παραμορφίαι τῆς σπονδυλικῆς στήλης, οἷον κυφώσεις, κυρτώσεις καὶ τὰ παρόμοια, αἰτινες προκαλοῦσι τὴν αἰσθητικὴν καταστροφὴν ὀλοκληροῦ τοῦ σώματος, καὶ αἱ ἐλαττωματικαὶ στάσεις αἱ τόσον συχναὶ τὴν σήμερον ἔνεκα τῆς σχολικῆς διαπαιδαγωγῆσεως τοῦ κλειδοκυμβάλου καὶ τῶν ὁμοίων, σχεδὸν πάντοτε προλαμβάνονται διὰ τῶν καταλλήλων φυσικῶν ἀσκήσεων.

Ὁ Μονὲν ἔγραψε ὅτι πᾶσα μυϊκὴ ἐργασία ἀποτελεῖ πηγὴν πλαστικῆς ὠραϊότητος. Ὁ Ροῦσκιν εἶπεν ὅτι ἄνευ τοῦ σπινθήρος τῆς γοργότητος καὶ τῆς λεπτῆς δυνάμει, δὲν πραγματοποιεῖται τὸ ὑπέροχον ἀπαύγασμα τῆς καλλονῆς. Ἄλλ' αἱ συνθήκαι αὐταὶ πλη-

ρούνται έντελώς διά τής φυσικής μορφώσεως. Πῶσαι αἱ δπαίθριοι παιδιαὶ προσδίδουν χάριν καὶ εὐλυγισίαν εἰς τὰς κινήσεις. Ἰδίως ὁ χορὸς ἀποτελεῖ ἄριστον τρόπον διὰ τὴν αἰσθητικὴν τῶν κινήσεων διαμόρφωσιν.

Ἐἶνε θλιβερόν ὅτι ὁ χορὸς μικρὸν κατὰ μικρὸν ἀπεδιώθη ἀπὸ τής καθημερινῆς ζωῆς, ἕνα περισταλὴ εἰς τὰς πνιγηρὰς αἰθούσας ὅπου ἀπώλεσε τὸν καλλιτεχνικὸν του χαρακτήρα.

Περατοῦντες ἀναλογιζόμεθα τοὺς λόγους τούτους τοῦ κ. Φλερὸ ὅστις συμβουλεύει ὅπως ἐπανέλθωμεν εἰς τὸν καιρὸν καθ' ὃν «ἐχορεύοντο ἐν τῷ ὑπαίθρῳ χοροὶ ρυθμικοὶ με ἀδουμένους θηματισμοὺς, ὅτινες ὀλοτε συνετέλεσαν πρὸ παντὸς ἄλλου νὰ καταστήσουν ὠραίας καὶ εὐγενεῖς τὸ παράστημα, τὰς κόρας τής Ἑλλάδος».

Μ. ΜΟΥΣΣΙΔΗΣ
Ἴατρός

ΙΣΠΑΝΙΚΗ ΦΙΛΟΛΟΓΙΑ

Ο ΛΟΓΑΡΙΑΣΜΟΣ ΤΟΥ ΙΑΤΡΟΥ

[Διήγημα τοῦ ἰσπανοῦ συγγραφέως Γ. Λάζαρου.]

Εἰς ἓν χωρίον τής Γαλιτίας ἐξοῦσε πτωχὸς χωρικός με τὴν γυναῖκά του, με τὸν υἱὸν του καὶ τὴν ἀγελάδα του. Εἰργάζετο παρὰ πολλὸ, ἀλλὰ αἱ ἐργασίαι του ἐπήγγαιναν τόσον καλὰ ὥστε ἠδύνατο κάθε χρόνο νὰ κἀνῃ καὶ κομπόδεμα. Πόσα; Νᾶ, τέσσαρα τάλληρα.

Δὲν εἶνε πολὺ θ' ἀντέλεγε κανεῖς. Ἄλλ' εἰς τὴν γωνίαν αὐτῆν τοῦ κόσμου εἴκοσι πεσέτες εἶνε ὀλόκληρον ποσὸν, καὶ ὅπου κανεῖς δὲν ἔχει τίποτε θεωροῦν ἓνα ποῦ δύναται νὰ βάζῃ εἰς τὴν ἄκρην τέσσαρα τάλληρα τὸν χρόνον ὡς τὸν Ρότσιλδ εἰς Παρισίους. Ἐκτὸς τούτου τὸ χωρίον εἶχε περίπου τεσσαράκοντα κατοίκους, κανένα δήμαρχον, κανένα ἱερέα καὶ κανένα ἱατρόν. Ὅταν λοιπὸν ὁ υἱὸς τοῦ Δομίνγο, τοῦ ἥρωος τής παρούσης ἱστορίας ἀπέθανεν, ὁ πατήρ δὲν εἶχε διόλου καιρὸν νὰ ζητήσῃ ἱατρόν. Τὸ παιδίον ἀδιαθέτησε τὸ ἀπόγευμα, τὴν νύκτα εἶχε πυρετὸν καὶ τὸ πρωὶ ἀπέθανεν. Οἱ γείτονες ἐμέμφθησαν τὸν Δομίνγον, ὅτι ἠδύνατο νὰ ζητήσῃ ἓνα ἱατρόν. Ἄλλ' ὁ πατήρ τοὺς ἀπήντησεν, ὅτι ἡ πόλις, ὅπου κατοικεῖ ὁ ἱατρός ἀπέχει τρεῖς ἕως τέσσαρας ὥρας, ὅτι τὸ ταξεῖδι θὰ ἐστοίχιζε χρήματα καὶ ὅτι ὁ ἱατρός, ἂν τὸν ἔφερναν ἀπὸ τόσον μακρὰν, θὰ ἐζητοῦσε ἐν ἡ δύο τάλληρα διὰ τὴν ἐπίσκεψιν. Καὶ τέλος δὲν θὰ ἤμποροῦσε νὰ βυθηθῇ διόλου πλέον τὸ παιδίον.

Ἐν τούτοις οἱ γείτονες δὲν ἔμειναν εὐχαριστημένοι, διότι ἐδῶ ἐπρόκειτο περὶ ἐνὸς ἀνθρώπου, ὁ ὁποῖος οἰκονομοῦσε κατ' ἔτος τέσσαρα τάλληρα. Τέσσαρα τάλληρα, δὲν εἶνε μικρὸν πρᾶγμα.

— Αὐτὸ ἄλλη φορὰ δὲν θὰ μοῦ συμβῇ», εἶπεν ὁ Δομίνγο πρὸς τὴν γυναῖκά του. Ἄν ποτὲ ἀρρωστήσῃς θὰ σοῦ φέρω γιαντρὸ, μεῖνε ἡσυχῇ».

Ὁὕτω καὶ ἔγινεν. Ἄφου ὁ Δομίνγο εἰργάσθη ἀκόμη

πέντε ἕξ ἔτη καὶ ἡ περιουσία του ἀνήλθεν εἰς τὸ τεράστιον ποσὸν τῶν τεσσαράκοντα περίπου τάλληρων, εἰς τρόπον ὥστε ἦτο ὁ ζηλευτότερος κάτοικος τοῦ χωρίου, ἔπιασε πυρετὸς τὴν κυρὰ-Δωροθέα.

Εἰς συγγενῆς τοῦ ἀνδρογόνου ἐπήγγε εἰς τὸν Δομίνγο καὶ τοῦ εἶπε:

— Θ' ἀφήσῃς καὶ τὴ γυναῖκά σου νὰ πεθάνῃ;

— Ἀκόμα δὲν χρειάζεται κανέναν γιαντρὸ», ἀπεκρίθη ὁ Δομίνγο. «Ἄν ἕως τὴ νύκτα δὲν καλλιτερῆσῃ, τότε θὰ δοῦμε».

— Κάμε ὅ,τι θέλεις. Ἄλλ' αὐτὸ σοῦ λέω μονάχα, ὅτι ὄλο τὸ χωριὸ περιμένει νὰ ἰδῇ τί θὰ κάμῃς».

Καὶ ἡ κυρὰ-Δωροθέα ἐχειροτέρευσε τὴν νύκτα. Καθὼς εἶπεν εἰς χωρικός, ὁ ὁποῖος ἐπήγγε νὰ ἰδῇ πῶς ἦτο, εἶχε πυρετὸν «σὰν ἄλογο». Ὁ Δομίνγο ἐσκέφθη. Τὰ ἔξοδα τὸν ἐτρόμαζον καὶ δι' ἓνα ἰσπανὸν χωρικὸν ἡ δαπάνη χρημάτων εἶνε τρομερὸν πρᾶγμα. Ἄλλ' ἔπρεπε νὰ γίνῃ διότι ἡ νόσος ἔβαινε ἄσχημα. Ὁ Δομίνγο ἐμίσθωσε λοιπὸν τὸν ἡμίονον τοῦ φίλου του ἀντὶ δύο πεσετῶν κ' ἐξεκίνησε με στεναγμοὺς καὶ θρήνους διὰ τὴν πόλιν πρὸς ἀναζήτησιν ἱατροῦ. Δὲν ἦταν μικρὸν πρᾶγμα διότι ἔκαμνε φοδερὰν ζέστην καὶ τρεῖς ὥραι ἐπάνω σὲ ἡμίονον καὶ μία σύζυγος ἐτοιμοθάνατος εἰς τὴν οἰκίαν δὲν εἶνε εὐχάριστα ὄλα αὐτὰ.

Ὁ Δόκτωρ, τὸν ὁποῖον εὔρεν, ἐζήτησεν ἕξ πεσέτες διὰ κάθε ἐπίσκεψιν ὀλιγώτερον δὲν ἤρχετο. Ὁ Δομίνγο ἤρχισε νὰ παζαρεύῃ ἀλλὰ δὲν ὠφέλησε τίποτε. Ὁ Δόκτωρ ὑπελόγιζεν ἕξ ὥρας νὰ πάῃ καὶ νὰ ἔλθῃ καὶ εἶπεν, ὅτι θὰ ἄφινε τοὺς ἀσθενεῖς του, οἱ ὁποῖοι πληρώνουν περισσότερον ἀπὸ τοὺς χωρικούς.

Τέλος ἀργὰ τὸ ἀπόγευμα, εἶδον οἱ γείτονες νὰ

ὁ ἱατρός ἐπιβαίνων λευκοῦ ἵππου καὶ νὰ εἰσέρῃ εἰς τὴν καλύβην τοῦ Δομίνγο. Ἐπιασε τὸν ἀσθενεῖς, τὴν ἐκύτταξεν ἄπαξ, τὴν ἐκτύπησε δις, ἔκαμε διακοσίας ἐρωτήσεις, εἶπεν ὅτι ἡ θὰ διήρκει πολὺν καιρὸν καὶ τέλος ἔφυγεν ἔπειτα κανὲν φαρμακεῖον.

Ὁ Δομίνγο ἐλογάριαζε τὰ ἔξοδα καὶ τοῦ ἐσηκώθη νὰ μαλλιά, διότι οἱ γείτονες τὸν διεδεδάειναν, ὅτι αὐτοὺς διὰ δώδεκα χάπια ἐπλήρωσε δύο ἢ τρία

ἄλλη ἡμέραν ἐπανήλθεν ὁ ἱατρός καὶ εἶχε τὰ θυλάκια ἀπὸ τὰ φιαλίδια καὶ σκονάκια.

— Ὅλ' αὐτὰ στο:χίζουν μόνον τρία τάλληρα, εἶπε τὸν Δομίνγο, ὁ ὁποῖος εἰς τὰς λέξεις ταύτας ἔμεινε μᾶλλον νεκρὸς παρὰ ζωντανός.

— Καλὰ, εἶπε, θὰ τὰ πληρώσω ὄλα μαζὺ ἱατρικὰ ἐπισκέψεις.

— Ὅπως θέλετε. Αὐριον θὰ ἐπανέλθω.

Ἐπὶ πρᾶγμα ἦλθεν ὁ ἱατρός τὴν ἐπομένην πρωτῶν εἰς αἰουφᾶς καὶ φιαλίδια. Αὐτὴ ἡ ἱστορία διήρκει περίπου τρεῖς ἑβδομάδας, ἕως ὅτου μίαν πρωτῶν εἰς τὴν ἡμέραν ὁ ἱατρός, εὔρεν ἐκεῖ ἐκτὸς τοῦ Δομίνγο ἡ ὀκτῶ γυναῖκας, αἱ ὁποῖαι ἐθρήνουν καὶ ἐπυρολογοῦσαν. Ἡ Δωροθέα εἶχε κάμη τὴν ἀδιακριτικὴν ἀποθάνῃ τὴν νύκτα παρ' ὄλας τὰς ἐπισκέψεις καὶ τὰ φάρμακα τοῦ δόκτορος. Ὁ ἱατρός ἐφάνῃ βαρύνωνται ἀσθενεῖς, ἔδωσε τὴν χεῖρα πρὸς τὸν Δομίνγο καὶ τὸν παρηγορήσῃ καὶ ἵππευσε πάλιν, προσθέσας ὅτι θὰ ἐπανήρχετο ὅταν θὰ ἦτο ἡσυχώτερος ὁ καιρὸς.

Ἡ κυρὰ Δωροθέα ἐκηδεύθη, τῆς ἔκαμαν μνημόσυμα, ὁ σύζυγος ἐπανέλαβε τὴν ἐργασίαν του καὶ οἱ γείτονες ἤρχισαν νὰ ὀμιλοῦν πάλιν διὰ τὸν Δομίνγο.

— Τ' θὰ στο:χίσουν ὄλ' αὐτὰ; Τ' ὀλιγώτερον θὰ πληρώσῃς καὶ θὰ σπάσῃ στὴ δουλειᾶ πέντε χρόνια, ἔλεγε ὁ ἄλλος. Ἄλλ' ὁ Δομίνγο εἶπε μόνον: Περιμένετε!

Μίαν ἡμέραν ἐνῶ ὁ Δομίνγο ἐκάθητο ἡσυχος πρὸ τῆς θύρας του εἶδε μακρὰν νέφος κοριορτοῦ, τὸ ὁποῖον βαθυμῆδὸν ἐπλησίαζε καὶ τέλος ἀπεκάλυψε τὸν δόκτορα Χ. Ὁ ἱατρός ἀφίππευσεν, ἐπλησίασε τὸν Δομίνγο καὶ τοῦ εἶπε φιλικῶς:

— Καλὴ μέρα, Δομίνγο.

— Καλημέρα, κύριε Δόκτωρ.

— Ἐ, πῶς τὰ πᾶς;

— Εὐχαριστῶ, τώρα καλλίτερα.

— Χαίρομαι. Ἐφερα ἐδῶ τὸν λογαριασμὸν διὰ τὰς ἐπισκέψεις καὶ τὰ φάρμακα διὰ τὴν καυμένην τὴν μακαρίτισσα τὴν γυναῖκά σου.

— Πόσο κάνει;

— Ἐ, ἐπειδὴ ἦρθαν ἔτσι τὰ πράγματα ἐλογάριασα μόνον σαράντα τάλληρα.

Ὁ Δομίνγο τὸν ἐκύτταξε καλὰ ὡς νὰ ἐσκέπτετο κατ' ἔπειτα προσεκάλεσε τὸν ἱατρόν νὰ εἰσέλθῃ. Ὁ Δομίνγο ἤνοιξε ἓνα ἐρμάριον καὶ ἐξήγαγε μίαν σακούλαν με χρήματα καὶ εἶπε:

— Ἐδῶ μέσα εἶνε ὅ,τι ζητεῖτε. Ἄλλὰ προτοῦ νὰ σὲ πληρώσω θὰ σὲ παρακαλέσω νὰ μοῦ ἀπαντήσῃς τίμια εἰς δύο ἐρωτήσεις.

— Πολὺ εὐχαριστῶς, ἀγαπητὴ φίλε.

— Λοιπὸν. Δὲν ἐγιατρέψατε τὴ γυναῖκά μου, δὲν εἶνε ἔτσι;

— Δυστυχῶς ὄχι, διότι δὲν ἦταν νὰ σωθῇ.

— Τότε τὴν πεθάνατε σεις;

— Ἀπέθανε, διότι ἔπρεπε νὰ πεθάνῃ.

— Λοιπὸν εἶνε ἀλήθεια, ὅτι οὔτε τὴν γιαντρεύατε, οὔτε τὴν πεθάνατε;

— Ἐτσι θὰ εἶνε.

— Τότε, εἶπεν ὁ Δομίνγο, δὲν σοῦ χρεωστῶ τίποτε.

Καὶ ἐπέταξεν ἔξω ἀπὸ τὴν πόρταν τὸν ἱατρόν με τὸν λογαριασμὸν του. Ἀληθῆς χωρικός τῆς Γαλιτίας.

Γ. ΛΑΖΑΡΟΥΣ

ΡΩΣΣΙΚΗ ΦΙΛΟΛΟΓΙΑ

ΟΛΟΚΛΗΡΟΝ ΤΟ ΦΙΛΟΣΟΦΙΚΟΝ ΣΥΣΤΗΜΑ ΤΟΥ ΤΟΛΣΤΟΥ

[Τί πιστεύει.—Αί θρησκευτικαί ιδέαι του]

Ὁ ἀφορισμὸς τοῦ μεγάλου φιλοσόφου ὑπὸ τῆς Ἱερᾶς Συνόδου τῆς Ρωσίας κατὰ τὸ 1901 ἔδωκεν ἀφορμὴν εἰς τὴν παγκόσμιον συζήτησιν νὰ διασαφηνίσῃ τὰς φιλοσοφικὰς ἰδέας καὶ τὸ ἠθικὸν πρόγραμμα τοῦ διδασκάλου, ὅστις τόσον περὶ τὸν ἑαυτὸν, ἔκλαμβανόμενος ὡς ἄθεος, ὡς ἀντίχρηστος, ὡς θρησκευτικὸς ἐπαναστάτης.

Τὴν συζήτησιν αὐτὴν ὑπεβοήθησεν ὁ ἴδιος ὁ Τολστόης διὰ τῆς ἀπαντήσεώς του εἰς τὴν Ἱερὰν Σύνοδον διὰ τῆς ὁποίας οὐ μόνον ὁμολογεῖ, ἀλλὰ καὶ ἐκαυχᾶτο ὅτι ἀπεκήρυξε τὴν Ὀρθοδοξίαν τῆς ρουτίνας καὶ τοῦ ψεύδους καὶ ἀνεκήρυξε τὴν θρησκείαν τῆς ἰδέας του καὶ τῆς ἀληθείας. Διὰ τοῦτο δικαίως ὁ Τολστόης ὠνομάσθη ὁ Λούθηρος τῆς Ὀρθοδοξίας.

Ὁ Τολστόης δὲν ἐφθασεν εἰς τὰς θρησκευτικὰς του ἀποφάσεις διὰ μίαν καὶ ἀποτόμως. Ἐπὶ πολλὸν χρόνον ἐξήτασεν, ἐδίστασεν, ἠμφισβήτησε. Τὸ πρόβλημα, τὸ ὁποῖον προέτεινεν εἰς ἑαυτὸν ἀπὸ τῆς νεανικωτάτης ἀκόμῃ ἡλικίας του, ἦτο τὸ ἐξῆς: Ἡ θρησκευτικὴ διδασκαλία παρέχει ἢ ὄχι τὸν ἀληθῆ καὶ τὸν ὀρθὸν κανόνα, ὅστις ὀφείλει νὰ καθοδηγῇ τὸν ἄνθρωπον εἰς τὸν βίον του;

Τὸ πρόβλημα τοῦτο ὅσον τὸ ἐξήταζε, τόσον τοῦ ἐπιπύξανε τοὺς δισταγμούς του. «Ἡσθάνομην, ἔγραφεν, ὅτι ἡ βία, ἐπὶ τῆς ὁποίας ὁ βίος μας στηρίζεται, κατέρρεεν, ὅτι εἰς τίποτε δὲν ἠμποροῦσα πλέον νὰ στηριχθῶ. . . καὶ ἠρῶν ἐπὶ μακρὸν καὶ μὲ ὀδύνην. . .» Ἐπεδόθη εἰς τὴν κριτικὴν καὶ φιλοσοφικὴν μελέτην τῆς δογματικῆς θεολογίας. Ἐπειραματίσθη. Συνεμορφώθη ἐπὶ ἔτος εἰς ὅλας τὰς ἐντολάς τῆς Ἐκκλησίας καὶ ἐπὶ τέλους κατέληξεν εἰς τὸ συμπέρασμα, ὅτι ἡ διδασκαλία τῆς Ἐκκλησίας αὐτῆς εἶναι θεωρητικῶς μὲν ἐν ψεύδος δόλιον καὶ βλαβερόν, πρακτικῶς δὲ ἐν συνονθύλευμα παχυλῶν προλήψεων καὶ μαγγανειῶν.

ΤΑ ΕΛΑΤΤΩΜΑΤΑ ΤΗΣ ΟΡΘΟΔΟΞΙΑΣ

Ἀπὸ τῆς στιγμῆς αὐτῆς ἔπαυσεν ὢν ὀρθόδοξος. Ἀνεκάλυψεν, ὡς ἐφρόνει, τὸ θεμελιῶδες ἐλάττωμα θρησκείας, ἢ ὁποία βασιίζεται πρωτίστως εἰς τὴν κατὰ γράμμα ἀποδοχὴν δογμάτων δευτερευόντων, εἰς τοὺς

ἐξωτερικοὺς τύπους καὶ λησμονεῖ ἐντελῶς τὴν οὐσίαν τοῦ Χριστιανισμοῦ: Τὴν λατρείαν πρὸς τὸ ἄγαθόν. Τὸ δόγμα τοῦ Ἰησοῦ, λέγει, κατὰ τὰς ἐρμηνείας τῆς Ἐκκλησίας, δὲν ἔχει ἄλλον τινὰ σκοπὸν, εἰμὴ νὰ διδάξῃ τί πρέπει νὰ πιστεύωμεν, διὰ νὰ ἐπιτύχωμεν, ζωὴν κακῶς ἐν τῇ παρουσίᾳ ζωῆ, τὴν σωτηρίαν εἰς τὴν μέλλουσαν.

Κατὰ τῆς τάσεως αὐτῆς ἐξηγέρθη ὁ Τολστόης. Καὶ ἤθελε νὰ θέσῃ τὴν θρησκείαν εἰς τὸ ἀληθές κατ'αὐτὸν ἔδαφός της, νὰ τὴν περιορίσῃ εἰς τὸν ἀληθῆ σκοπὸν της, ὅστις εἶναι νὰ δώσῃ μίαν λύσιν εἰς τὸ πρόβλημα τοῦ βίου. Ποῦ δὲ θὰ εὑρεθῇ ἡ λύσις αὕτη; Εἰς τὴν αὐστηρὰν τήρησιν τοῦ Εὐαγγελίου. Τὰς ἀρχὰς αὐτῆς πρέπει νὰ τὰς ἀνακαλύψωμεν καὶ δὲν εἶναι τοῦτο εὐκολὸν ἐν μέσῳ δλων τῶν ἀποκρύφων κειμένων καὶ μεταφωτῶν διαφόρων ἐρμηνειῶν, αἱ ὁποῖαι, κατὰ τὴν γνώμη τοῦ μεγάλου συγγραφέως προσετέθησαν μεταγενεστέρως καὶ ἀλληλοδιαδόχως εἰς τὸν λόγον τοῦ Χριστοῦ. Μόνον ἐξ ἐμφύτου πρέπει νὰ ὀδηγῆται ὁ ἄνθρωπος εἰς τὴν ἔρευναν αὐτῆν. Ἡ δὲ ἐρμηνευτικὴ μέθοδος τοῦ Τολστόη, ὡς παρατηρεῖ ὁ Ἰβάν Στράνικ, βασιίζεται ἀποκλειστικῶς ἐπὶ τῆς ἠθικῆς ἀληθείας. Εἰς πᾶν πνεῦμα ἀπηλλαγμένον προκαταλήψεων, ἡ διδασκαλία τοῦ Χριστοῦ παρουσιάζεται ὡς ἀναμφισβήτητος, «μία αἰφνιδια λάμψις φωτίζει: τὸ εὐαγγελικὸν δόγμα ἐν δλη τῇ ἀπερίττῳ καλλονῇ του».

ΑΙ ΠΡΟΛΗΨΕΙΣ ΚΑΙ ΑΙ ΑΛΗΘΕΙΑΙ

Αὐταὶ εἶναι ἡ βία καὶ ἡ μέθοδος τοῦ θρησκευτικοῦ συστήματος τοῦ Τολστόη. Ἄς ἴδωμεν τώρα τὰ συμπεράσματα, εἰς τὰ ὁποῖα καταλήγει, τὴν ἀποκρούσιν ἐκ τῆς ὀρθοδόξου θρησκείας καὶ τί δέχεται, θεωρῶν ὡς τὰς ἀληθεῖς ἀρχὰς τοῦ Χριστιανισμοῦ.

Ἐχόμενος τοῦ θετικισμοῦ, ὁ Τολστόης ἀποκλείει τὴν θρησκείαν πᾶν ὅ,τι δὲν περιπίπτει εἰς τὴν ἀντίληψιν τῆς λογικῆς. Ἄρνεται τὴν ὑπαρξιν Θεοῦ, προσωπικοῦ τῆς Τριάδος, τὴν ὁποῖαν ἀποκαλεῖ ἀκατανόητον. Ἄπορρίπτει ὡς παράλογον τὸν μῦθον τῆς δημιουργίας τοῦ κόσμου, τῆς πτώσεως τοῦ ἀνθρώπου καὶ τοῦ προγονικοῦ ἁμαρτήματος. Θεωρεῖ ὡς βεβήλωσιν τὴν πίστιν εἰς

τὸν ἄνδρον σύλληψιν τῆς Παρθένου. Προβαίνων ὅσον, δὲν θεωρεῖ τὸν Χριστὸν ὡς Θεόν.

Καὶ ὅμως ὁ Τολστόης διαμαρτύρεται ὅτι εἶναι ἄθεος. Πιστεύει εἰς «Θεὸν Πνεῦμα, Θεὸν Ἐνα καὶ μόνον, ὁμογενεῖς τῆς Ἐκκλησίας». Ἐνῶ ἠρνεῖτο τὴν θεότητα τοῦ Ἰησοῦ, ἐν τούτοις διεκήρυσσεν, ὅτι ἦτο Χριστιανὸς, διότι κατ' ἀλήθειαν συνεφώνει μὲ τὸν Χριστιανισμὸν, τὸν ὅπως ἐγνωσμένον. Κατ' αὐτὸν, ὡς καὶ κατὰ τὸν Μάρκον Αὐρήλιον, ὁ Ἰησοῦς ἦτο φιλόσοφος, ὅστις ἐπέσπευσεν τὴν ἀξίαν, ὅτι ἐξέφρασεν ἀκριβῶς καὶ σαφῶς τὴν θέλησιν τοῦ Θεοῦ, διεκήρυξε τὸν ἀληθῆ ἠθικὸν νόμον. Μόνον ὑπ' αὐτὴν τὴν ιδιότητα ἔπρεπε νὰ πιστεύεται.

Η ΜΕΛΛΟΥΣΑ ΖΩΗ

Τολστόης ἐξηγέρθη ἐπίσης κατὰ τῆς ὀρθοδόξου τάσεως περὶ μέλλουσης ζωῆς. Ἡ θεωρία αὕτη παραμένει, κατὰ τὴν ιδέαν του, τὸ ἀληθές δόγμα τοῦ Χριστιανισμοῦ. Ἄφου, λέγει, ὁ Χριστὸς ἐδίδαξε τὸν ἄνθρωπον τῆς συγγνώμης, πρὸς τί ἢ ἀνάγκη τῆς Κολάσεως; Ἡ Ἐκκλησία θεωρεῖ τὴν παρούσαν ζωὴν ὡς τὴν προπαρασκευὴν διὰ τὴν μέλλουσαν. Αὐτὸ τὸ ἔλεος ὁ Τολστόης οἰκτρὰν πλάνην. Ἡ ἀληθῆς ζωὴ, λέγει, εἶναι ἡ παρούσα. Οὐδέποτε ὁ Χριστὸς ἐβεβαίωσε τὴν ἀτομικὴν αὐτὴν ἀνάστασιν καὶ ἀθανασία, ἢ ἄσπαστον ἢ Ἐκκλησία θεωρεῖ ὡς τὸ τέρμα τοῦ ἀνθρώπου. «Ἡ ἀληθῆς μέλλουσα ζωὴ, λέγει, δὲν εἶναι ἄλλο παρὰ ἡ κοινὴ ζωὴ, ἡ παρελθούσα, ἡ παρούσα καὶ ἡ μέλλουσα». Ἡ εὐτυχία ἐγκρατεῖα εἰς τὴν συνείδησιν τοῦ ἐκπληρωθέντος καθήκοντος.

Περὶ τὸν νὰ εἴπωμεν, ἵδου ὁ Τολστόης ἀρνεῖται τὰ μυστήρια καὶ ὅλας τὰς διατυπώσεις τῆς ἐξωτερικῆς λατρείας, αἱ ὁποῖαι κατέχουν τὴν κυριωτέραν θέσιν εἰς τὴν διδασκαλίαν τῆς ὀρθοδόξου θρησκείας, πρὸς ζημίαν τοῦ ἀληθοῦς καὶ ἀγνοῦ χριστιανικοῦ δόγματος.

Ἐξ τὸ βάπτισμα δὲν διαβλέπει ἄλλο ἐκτὸς τῆς βουλήσεως τοῦ βρέφους εἰς τὸ ὕδωρ.

Ἐξ τὸν γάμον τίποτε ἄλλο πλὴν τῆς βεβήλου καθιερωσεως μίαν ἐνώσεως σαρκικῆς.

Ἡ ἑομολόγησις εἶναι, κατὰ τὸν Τολστόη, ἐνθάρρυνος τῆς ἀνηθικότητος. Αὕτη χαλαρώνει τὸν ἠθικὸν δεσμόν, τὸν συγκρατοῦντα τὸν ἄνθρωπον ἐπὶ τοῦ χειλοῦς τῆς ἁμαρτίας, συνειθίζουσα αὐτὸν εἰς εὐκολον συγγνώμην.

Ἐξ τὴν θείαν Ἐὐχαριστίαν δὲν ἀναγνωρίζει τὴν παρουσίαν τοῦ Θεοῦ.

Ἐξ τὴν λατρείαν τῶν Ἁγίων θεωρεῖ εἰδωλολατρείαν. Ἐξ τὴν δημοσίᾳ γινομένην προσευχὴν, ὡς καὶ τὴν ἐν τῇ λειτουργίᾳ θυσίαν, ὀνομάζει ἄγυρτίας καὶ προλήψεις.

Ὅλα αὐτὰ δὲν ἔχουν, κατὰ τὸν Τολστόη, καμμίαν σχέσιν πρὸς τὴν ἀληθῆ διδασκαλίαν τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ.

Η ΘΡΗΣΚΕΙΑ ΤΟΥ

Ποῖα λοιπὸν εἶναι αὕτη ἡ ἀληθῆς διδασκαλία;

Εἶναι ὁ νόμος τῆς ἀγάπης καὶ τῆς συγγνώμης, ἰδίως δὲ τὸ περίφημον δόγμα τῆς μὴ ἀντιστάσεως εἰς τὸ κακόν.

Κατὰ βάθος ὁ Τολστόης ἀναλαμβάνει τὸν ἠθικὸν νόμον ἐκ τοῦ σημείου ἀκριβῶς εἰς τὸ ὁποῖον τὸν ἀφήκεν ὁ Σενέκας, ὅταν ὁ Ἀπόστολος Παῦλος ἐδίδασκε τὸ «Ἄπεχε—ὑπόφερε». Ὁ Χριστὸς παραγγέλλει: εἰς τοὺς ἀνθρώπους ν' ἀγαποῦν ἀλλήλους, νὰ μὴ πράττουν τὸ κακὸν ἀντὶ κακοῦ, νὰ μὴ κρίνουν καὶ νὰ μὴ θανατώνουν. Καὶ αὐτὸ τὸ δόγμα δὲν πρέπει νὰ εἶναι καθαρῶς θεωρητικόν. Πρέπει νὰ ἐκδηλοῦται: πρωτίστως διὰ πράξεων. Ἡ ἀδυναμία δὲ τῆς ὀρθοδόξου διδασκαλίας τοῦ νὰ καθορίσῃ τοὺς κανόνας τούτους τοῦ βίου, ὁ ἡγείρεν εἰς τὴν ψυχὴν τοῦ Τολστόη τὴν ἀμφιβολίαν. Καὶ κατ' αὐτῆς τῆς παθητικῆς τάσεως ἤθελε νὰ ἀντιδράσῃ.

Ἡ θρησκεία του εἶναι θρησκεία τοῦ καθήκοντος. Ὁ ἀληθῆς Χριστιανὸς ὀφείλει νὰ ἐκδηλοῖ τὴν πίστιν του ἐμπράκτως καὶ ὄχι διὰ τύπων. Ὁ Χριστὸς ἀπαγορεύει τὸν φόνον. Διὰ τῆς ἐντολῆς δὲ αὐτῆς καταδικάζει ὄχι μόνον τὸν ἀτομικὸν φόνον, ἀλλὰ καὶ τὸν πόλεμον, καὶ τὴν στρατιωτικὴν ὑπηρεσίαν, ἢ ὁποῖα τὸν προετοιμάζει, καὶ τὴν δικαστικὴν ποινὴν τοῦ θανάτου. Ἡ ἀνθρωπίνη δικαιοσύνη καὶ τὰ δικαστήρια, τὸ νεώτερον Κράτος, τὸ ὁποῖον δὲν εἶναι τίποτε ἄλλο παρὰ ἡ βία διωργανωμένη, ὁ θεσμὸς τῆς ἀτομικῆς ἰδιοκτησίας, εἶναι κατὰ τὸν Τολστόη, ρητὰ παραβιάσεις τῆς διδασκαλίας τοῦ Χριστοῦ. Ὁ Χριστιανὸς ὀφείλει νὰ ἀποκηρύξῃ ὅλας αὐτάς τὰς πλάνους καὶ νὰ ἐπιζητῇ νὰ προσεγγίξῃ ὅλον ἐν περισσώτερον πρὸς τὴν ἀλήθειαν ἐν τῇ πρακτικῇ βίῳ.

ΛΟΥΤΗΡΟΣ ΚΑΙ ΒΟΛΤΑΙΡΟΣ

Ἐν γένει ὁ Τολστόης συγκρίνεται μὲ ἕνα Πασχάλ' ὅστις, κατόπιν μακρῶν θρησκευτικῶν ἀνησυχιῶν κατέληξεν εἰς Λούθηρον καὶ εἰς Βολταῖρον. Ὅπως ὁ Λούθηρος, ὁ Τολστόης ἀρνεῖται τὰ δόγματα καὶ ζητεῖ τὴν κατάργησιν τῶν ἐξωτερικῶν τύπων.

Ο ΙΔΙΩΤΙΚΟΣ ΤΟΥ ΒΙΟΣ

Τὸ πλεῖστον τοῦ ἔτους ὁ Τολστόης μετὰ τῆς οἰκογενείας του διέρχεται εἰς τὴν Γισανάϊαν Πολίαναν

κατὰ τὰ μεγάλα φύχη ἀποχωρεῖ εἰς τὴν Μόσχαν, ἀλλὰ μόλις ἔλθωναν τὰ χιόνια ἐπανερχεται εἰς τὸ προσφιλὲς κτήμα.

Πόσαι ἀναμνήσεις, πόσοι δεσμοὶ τὸν ἐκράτουν ἐκεῖ ἀναπόσπαστον. Ἐκεῖ ἐγεννήθη. Ἐκεῖ εἰς τὴν ὠραίαν μοναξίαν ὠνειροπόλησεν, ἐσκέφθη καὶ ἐξετέλεσε τὸ μέγα ἔργον του. Ἐκεῖ εἶδον τὸ φῶς δεκαετία δλα τέκνα. Ἀλλὰ τὰ τέσσαρα τὰ ἔχασε. Τὸ τελευταῖον ἀποθανὼν ἦτο ἐπτὰ ἐτῶν. ὦ! ἦτον ἀπερίγραπτος ἡ θλίψις τῶν γονέων του. Ἡ κόμησσα ὀλίγου δεῖν παρεφρόνει. Ὁ κόμης ἐθρήνησεν ἀπαρηγόρητος τὸν ὑστερογεννητόν του. Μόνος του μετέφερε τὸ μικρὸν φέρετρον ἐπὶ τῶν ὤμων του εἰς τὸν τάφον.

Τὴν ἰδίαν σχεδὸν λύπην βλέπομεν κατέχουσιν τὸν Τολστόη καὶ κατὰ τὰς τελευταίας του ἡμέρας, ὅτε ἀπώλεσεν ἓνα ἐκ τῶν ἐγγόνων του. Ὁ θάνατος αὐτὸς ἐπείρανε τόσον πολὺ τὸν ἐνδοξον γέροντα ὥστε ἐπόθησε καὶ τὸν ἰδικόν του.

ΤΟ ΙΩΒΙΛΙΟΝ ΤΟΥ

Τὸν θρίαμβον τῆς δόξης του κατήγαγεν ὁ Τολστόη πρό τινων ἐτῶν, ὅταν ἐώρτασε τὸ Ἰωβιλίον του. Κυρίως τὴν πανήγυριν αὐτὴν τῶν γραμμάτων δὲν ἐώρτασεν ὁ μέγας συγγραφεὺς, ἀλλὰ σύμπασα ἡ Ρωσία, σύμπασα ἡ λογία Εὐρώπη. Εἰς τὴν περίστασιν αὐτὴν κατεφάνη ὁλον τὸ κράτος τοῦ Διδασκάλου εἰς τὴν ψυχὴν καὶ εἰς τὸ πνεῦμα τῶν Ρώσων. Ἡ Αὐλὴ, ἡ Κυβέρνησις, αἱ ἀρχαὶ τοῦ κράτους τόσον ἐφοβήθησαν μήπως τὰ ἑκατομύρια τῶν Τολστοϊστῶν, τῶν διαμαρτυρομένων κατὰ τῆς ἀπολυταρχίας, ἐκδηλοῦντα τὰς συμπαθείας καὶ τὴν ὁμοφροσύνην των πρὸς τὸν Τολστόη, προδῶσιν εἰς ἐπαναστατικὰς ἐκδηλώσεις ὥστε ἀπηγγόρευσαν αὐστηρῶς τὴν τέλεσιν τοῦ Ἰωβιλίου διὰ δημοσίων ἐκδηλώσεων.

Ἄλλ' ἡ ἀπαγόρευσις αὐτὴ ἀντὶ νὰ μαρᾶνῃ τόσῃ μᾶλλον ἠδύνησε τὰς συμπαθείας τοῦ Ρωσικοῦ λαοῦ, καὶ ἐὰν ὁ τύπος ἐτήρησεν ἀπόλυτον σιγὴν, αἱ ἐπιστολαὶ ὅμως καὶ τὰ τηλεγραφήματα συνέρρευσαν θροχχιδὸν ἐξ ὄλων τῶ πόλεων, ἐξ ὄλων τῶν χωρίων τῆς ἀπεράντου Αὐτοκρατορίας.

Διὰ νὰ ἐκφρασωμεν πόσον θαθέως εἶχεν εἰσδύσει τὸ πνευματικὸν ἔργον τοῦ μεγάλου διδασκάλου εἰς τὴν καρδίαν τοῦ Ρωσικοῦ λαοῦ, ἀρκεῖ νὰ σημειώσωμεν ὅτι μεταξὺ τῶν ἀπειρῶν αὐτῶν ἐπιστολῶν καὶ τηλεγραφημάτων ὑπῆρχον συγκινητικώτατα γράμματα μικρῶν μαθητῶν τῶν χωρικῶν σχολείων.

Ὁ Τολστόη κατ' ἀρχὴν δὲν ἐπιθυμεῖ τὴν τέλεσιν τῆς ἐορτῆς αὐτῆς καὶ πρὶν ἀκόμη γνωσθῆ ἡ στάσις τῆς Ρωσικῆς κυβερνήσεως παρεκάλεσε τοὺς φίλους του νὰ ἀπόσχῃσι πάσης δημοσίας καὶ ἀθρόας διαδηλώσεως. Ἄλλ' ὁ ἐνθουσιασμός τῆς Ρωσικῆς νεότη-

τος ἦτο τόσῃ μᾶλλον ἀκατάσχετος ὅσον αὐστηρῶς ἡ διαταγὴ πρὸς τὸν τύπον ὅπως μὴν ἀναφέρῃ τὸ ὄνομα τοῦ Τολστόη.

Ο ΑΒΡΑΜΙΑΙΟΣ ΟΙΚΟΣ

Ἀβραμιαίος ὁ οἶκός του. Ἄλλ' ἡ τιμὴ ἔδωκεν ἑσπερικῆς αὐτοῦ ὑπηρεσίας ἀνήκει εἰς τὴν κόμησσαν. Μεγάλῃ νοικοκυρὰ, ἀνταξία τοῦ μεγάλου ἀρχαίου της. Ὁ κόμης δὲν ἀναμνύεται καθόλου εἰς τὴν νοικοκυροσύνην. Ἡ κόμησσα εἶνε τὸ πᾶν καὶ ἔχει τὸν προορισμόν της μὲ ἀληθῆ μεγαλοφυᾶν. Οἶκος τοῦ Τολστόη, τσιφλίκι κυβερνώμενον, δὲν εἶνε τὸ εὐκολον, οὐδὲ δι' ἀνδρα. Γραμματεῖς, ὑπηρετᾶι, γρομισθωτὰι περιβολάρηδες, ὄλοι εἰς τὴν κόμησσαν κατέφευγον. Παραλείπομεν τὰ τέκνα, τὰ ὅποια τὰ ὑπανδρευμένα ἀκόμη, εἰς τὴν μαμὰν προσέφευγον. Πρὸς τοῦτοις αἰωνίως ἐξένιζον ἀνθρώπους, ἐπισκέπτοι ἢ φίλους. Ἡμέρα δὲν παρήρηχο τὴν ὅποιαν νὰ διαθῶν μόνον.

Καὶ ἐπειδὴ ζῆ εἰς τὴν ἐξοχὴν, ἔπρεπε περὶ πάντων νὰ λαμβάνεται μέριμνα. Ὁ ἄρτος ἀλέθεται καὶ φθίνεται εἰς τὸ κτήμα. Τὰ παστὰ καὶ τὰ διάφορα διασπορούμενα ἐδώδιμα τοῦ χειμῶνος κατεσκευάζονται ἐκεῖ. Τὰ κρέατα, διότι ἐκτὸς τοῦ κόμητος, ἡ λοιπὴ οἰκονομία κρεοφαγεῖ, ἐσφάζοντο ἐκεῖ, διότι κρεοπωλεῖται εἰς τὸ χωρίον δὲν ὑπάρχει. Ὅλων αὐτῶν τὴν ἐπιμέλειαν ἔχει ἡ κόμησσα, ἐνῷ αἱ θυγατέρες της ἀναγράφου τὰ ἔργα τοῦ πατρὸς των.

Ἐν τοῦτοις πλουσίαν δὲν ἠδύνατο κανεῖς νὰ ἀμαρᾶσῃ τὴν οἰκογένειαν τοῦ Διδασκάλου. Κανὲν ἐσάδημα δὲν ἀποταμιεύει ἐκ τοῦ κτήματος. Ὅτι παρᾶγεται δαπανᾶται εἰς αὐτὴν καὶ τὸ ὑπηρετικόν. Ὅσοι ἴχνος πολυτελείας. Μεγάλῃ αἰθουσαν ὑποδοχῆς καὶ τραπεζαρίαν ἔχει ἡ οἰκογένεια αὐτοῦ τὸ αὐτὸ δαμάτιον. Ἀλλὰ ποῖα χαρὰ, ποῖα ἀγάπη καὶ ὁμόνοια πέρειξ τῆς μακρᾶς τραπέζης, περὶ τὴν ὅποιαν ὁ Πατριάρχης μετὰ τῶν ἀπογόνων του, τέκνων, νυμφῶν, ἐγγόνων, ἐγεύετο τὸν καρπὸν τῆς ἐργασίας του.

Ο ΤΟΛΣΤΟΗ ΕΡΓΑΖΟΜΕΝΟΣ

Ἡ ὑγεία, ἡ ὅποια ἐστόλιζε ἄλλοτε τὸν κόμητα ἐν ἑκαμὲ νὰ φκίνεται πολὺ μικρότερος ἀφ' ὅσον ἦτο. Τοῦτο τοῦ συνέβαινε—παράδοξον—ὡς ἐκ τῆς πνευματικῆς του ἐργασίας. Ἦντιλε ἐκ τῆς τέχνης θαυμάσιαν πνευματικὴν γαλήνην. Ὅταν ἔγραφεν ἦτον ὑπερστατος, ἡρεμώτατος, εὐθυμότατος. Ἡ χαρὰ τῆς ἀμνήσεως ἦτον ὅταν τὸν ἔδλεπε νὰ γράφῃ.

Τοῦναντίον, ἐπαθαίνετο, ἠσθένει ὅταν συνεζήτει. Ἰδίως συζήτησις περὶ θρησκείας, περὶ πολέμου καὶ περὶ λιμοῦ τὸν ἐφερεν εἰς ἐπίφοβον κατάστασιν. Τὸν ἐξηρέθιζε, τὸν ἐξήγτει, τὸν ἐφόνευε.

Τὰ τῶν βιβλίων του τίποκε ἀπολύτως δὲν ἐκέρδιζε. Τὸ εἶχεν ὡς ἀρχὴν ἀπαρέγγλιτον. Ὅτω τὸ ἀντίτιμον τῶν τελευταίων διηγημάτων του τὰ ὅποια ἐδημοσιεύθησαν συγχρόνως εἰς τὴν Γαλλικὴν, Γερμανικὴν καὶ Ἀγγλικὴν, ἀφιέρωσεν ὑπὲρ τῶν «Δουχοδόρων» ἦτο: ὑπὲρ τῶν φυγοστράτων ὁπαδῶν τῶν θεωριῶν του, οἱ ὅποιοι περιφρονούντες τὴν στρατιωτικὴν θητείαν, συμφώνως πρὸς τὰ παρκγγέλιματά του, κατέφευγον εἰς τὴν Ἀμερικὴν διὰ νὰ ἀποκατασταθῶσι. Χιλιάδες τοιούτων φυγοστράτων ἔχουν ἐγκαταλείψει μέχρι τοῦδε τὴν Ρωσίαν, ἀκολουθοῦντες τὰς ἐπαναστατικὰς ὁδηγίας τοῦ Διδασκάλου. Ὅλοι αὐτοὶ συγκεντρωθέντες εἰς τὴν Κύπρον ἐπρόκειτο νὰ μεταναστεύσωσιν εἰς τὸν Καναδᾶν καὶ νὰ ἰδρῶσωσιν ἐκεῖ ἀποικίαν. Διὰ τοῦτο τοὺς ἐβοήθει χρηματικῶς.

Ἡ ἰδέα τοῦ Τολστόη περὶ γυναῖκας εἶνε φαινομενικῶς ἀντιφατικαὶ πρὸς τὰς προοδευτικὰς ἰδέας του, καὶ οὐσίαν ὅμως συμφωνοῦν μὲ τὸ ὄλον φιλοσοφικόν σύστημα, τὸ ὅποσον εἶνε κατὰ βάθος ἠθικολογικόν. Φρονεῖ καὶ διακηρύττει: ὅτι γυναῖκα μὴ χριστιανὴ ἢ γραφεττημένη ἐκ τῆς κυριαρχίας τοῦ ἀνδρός, δὲν ἐπέρει τοῦ κτήνους. Ἐν τοῦτοις αὐτὸς πρὸς τὴν γυναῖκα του ἦτο ὄλος διάφορος τῶν ἀρχῶν του. Τὴν ἀφίεν ἀπερίοριστον κυρίαρχον τοῦ οἴκου καὶ διευθύνον τῶν ὑποθέσεών του.

Ἡ ἐννοεῖ ὅμως μὲ τὴν λέξιν «χριστιανὴ» γυναῖκα, τὸ ὅσον ἀντιθέτους πρὸς τὰ εὐαγγελικὰ δόγματα θεωρίας ἐδίδασκεν; Ἡ ἰδία σύζυγός του, ἡ κόμησσα Τολστόη, ἀνωμολόγει ὅτι καὶ αὐτὴ ἠπόρει.

ΤΑ ΠΡΩΤΑ ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΑ ΕΡΓΑ ΤΟΥ

Ἐν διήγημα, «Παδικὴ ἡλικία», ἦτο τὸ πρῶτον φιλολογικὸν προῖδν τῆς μεγάλης ἐργασίας του. Τὸ διήγημα αὐτὸ ἠκολούθησε δευτέρον: ἡ «Ἐφηβικὴ ἡλικία» καὶ τοῦτο τρίτον: ἡ «Νεανικὴ». Συμβολικωδῆς τριλογία, ἡ ὅποια ἐδικαίωσε τὰ προμηνήματα τοῦ ἐνδόξου γήρατος. Τὰ διηγήματα αὐτὰ καὶ ὀλίγα ἄλλα ἀκόμη ἐκ τῶν πρώτων ἔργων τοῦ Τολστόη, ἐκυκλοφόρησαν χειρόγραφα.

Τὴν τριλογίαν αὐτὴν ἐπιηκολούθησαν κατὰ χρονολογικὴν σειρὰν «Πολεμικαὶ ἀναμνήσεις» ἐκ τῶν προσωπικῶν ἀποθησαυρισμάτων τοῦ πολέμου τοῦ Καναδάου καὶ τῆς Σεβαστοπόλεως, ἐκδοθεῖσαι τῷ 1885.

Κατόπιν εἶδον τὸ φῶς—καὶ ἔδωκαν τὸ φῶς—«Τὸ μυθιστόρημα ἐνὸς Ρώσου κτηματίου». «Οἱ Τρεῖς λευκοί», ἡ «Οἰκογενειακὴ Εὐτυχία», ἡ «Κάτια».

Μὲ τὰ ἐφόδια ταῦτα ὁ συγγραφεὺς τῆς Ρωσίας ἐξῆλθεν ἀπὸ τὰ ὄρια τῆς πατρίδος του καὶ ἔγειτε συγγραφεὺς παγκόσμιος διὰ τοῦ μεγάλου ἔργου του «Ὁ Πόλεμος καὶ ἡ Εἰρήνη», τὸ ὅποσον ἐκδοθέν τῷ 1872, ἐκυκλοῦθη νὰ θεωρητᾶι ἀκόμη μέγα ἔργον. Εἶναι μία παρά ἄληθειῶν, πραγματικῶν εἰκόνων καὶ φιλοσοφικῶν ἰδεῶν ἐπὶ τῶν φρικαλεότητων τοῦ πολέμου καὶ τῶν ἐπιγεγενημάτων τῆς εἰρήνης, ἔχουσα ἀφορμὴν τὰς ἐκτραπειᾶς τὰς γενομένας ἐπὶ Ἀλεξάνδρου τοῦ Α'.

Ο ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΟΣ ΤΟΥ ΘΡΙΑΜΒΟΣ

Ἐπιηκολούθησεν ἡ «Ἄννα Καρένιν» τῆς αὐτῆς

φιλολογικῆς ἐπιτυχίας, δίτομον ἔργον, περιγράφον τὰ ἀνεμμένα ἤδη τῆς Ρωσικῆς ἀριστοκρατίας, εἰς τὴν ὅποιαν ἀντιπαριστᾶ τὴν ἀγροτικὴν εὐδαιμονίαν.

Ἡ «Ἄννα Καρένιν» ἔχει δημοσιευθῆ ὡς ἐπιφυλλίς, ἀλλὰ σφόδρα περικεκομμένη εἰς τοὺς «Καιροὺς» τῶν Ἀθηνῶν.

Τὰ δύο αὐτὰ βιβλία ἐξησφάλισαν εἰς τὸν Τολστόη τὴν δαφνόστρωτον ὁδόν, ἐπὶ τῆς ὁποίας περιεπάτησε μέχρι τέλους.

Μετὰ τὰ καθαρῶς μυθιστορικὰ αὐτὰ ἔργα, ὁ κόμης ἤρχισε νὰ γράφῃ φιλοσοφικά, εἰς τὰ ὅποια ἡ φαντασία του ἐύρισκε τροφήν ἐν τῇ θεολογίᾳ καὶ ἐν τῇ κοινωνιολογίᾳ.

Ἐγράφε κατὰ σειρὰν: «Ἡ Θρησκεία μου» πρῶτην ἀποκάλυψιν τῆς ψυχολογίας τοῦ συγγραφέως. «Εἰς ἀναζήτησιν τῆς Εὐτυχίας», «Δύο Γενεαί», «Ὁ Θάνατος», «Πολικόυκα», «Τελευταῖα Διηγήματα», «Ἡ Ἐξομολόγησίς μου» καὶ «Τὸ Πρακτέον»: «Ὅλα ἔργα ἀποτελοῦντα τὴν πλήρη ἔκφρασιν μισανθρωπίας ἀχόλου καὶ ἀπαισιοδοξίας ἀνευ ἀπογοητεύσεως, μὲ τὸ γενικὸν συμπέρασμα, ὅτι παρὰ τὴν μηδαμινότητα τῶν πραγμάτων καὶ τὴν ματαιότητα τῆς ζωῆς, ὁ ἀνθρωπος δύναται ἀκόμη νὰ εὐτυχεῖ ἐργαζόμενος ὑπὲρ τῶν ἄλλων.

ΤΑ ΤΕΛΕΥΤΑΙΑ ΒΙΒΛΙΑ ΤΟΥ

Ἐξακολουθῶν τὸ μέγα οἰκοδόμημα τῶν φιλανθρωπικῶν ἰδεῶν του, ἔγραφε κατόπιν πλείστα ὄσα μεγάλα καὶ μικρὰ ἔργα, μυθιστορήματα καὶ διηγήματα πλήρη φιλοσοφικοῦ βάθους, ἐξ ὧν ἀναφέρομεν μόνον τὰ κυριώτερα καὶ τὰ τυχόντα παγκοσμίου φήμης.

Εἶναι τὸ «Μυθιστόρημα τοῦ Γάμου» καὶ ἡ «Σονάτα τοῦ Κρόυτσερ» μεταφρασθέντα καὶ εἰς τὴν Ἑλληνικὴν, περιγράφοντα τὰ αἰσχρὰ καὶ τὰς ἀθλιότητας τοῦ γάμου.

Τὴν δόξαν κατόπιν αὐτῶν συνεπλήρωσε διὰ τοῦ «Κράτους τοῦ Ζόφου» ἐνὸς καὶ μόνου ἀλλὰ λεονταίου—τοῦ κατ' ἐξοχὴν Λεονταίου ἔργου του—δράματος εἰς πέντε πράξεις, μεταφρασθέντος εἰς ὄλας σχεδὸν τὰς Εὐρωπαϊκὰς γλώσσας.

Τὰ συγγράμματα, τὰ ὅποια παρετάχθησαν κατόπιν παραπλεύρως τοῦ μεγάλου αὐτοῦ δράματος, ἀνήκουν εἰς τὴν ἱστορίαν τῆς φιλολογίας τῶν τελευταίων τούτων ἐτῶν. Ἡ «Ἐργασία», ἡ «Ἀνάστασις», «Τὸ Πτώμα» ρέπει νὰ θεωρηθῶν ὡς τὰ ἐξοχώτατα προῖδντα τῆς συγχρόνου παγκοσμίου φιλολογίας.

Ἀλλὰ τὸ μέγα οἰκοδόμημα ἀκόμη δὲν συνετελέσθη. Τοῦ λείπει ἡ κορωνίς, καὶ εἶνε ἡ μεγάλη συμμετοχὴ, ἂν ὄχι ἡ πρωτοβουλία τοῦ Διδασκάλου εἰς τὸ ὑψηλότερον καὶ τὸ γενναϊότερον ἐπιχείρημα τοῦ νεωτέρου κοινωνικοῦ πνεύματος, εἰς τὴν σύστασιν τοῦ Συνεδρίου τῆς Εἰρήνης. Καὶ ἐὰν ἀκόμη δὲν παραδεχθῶμεν τὴν διαδοθείσαν τότε φήμην, ὅτι ὁ Τολστόη ἐνέπνευσεν εἰς τὸν Τσάρον, κατόπιν ἐπανειλημμένων συνεντεύξεων, τὴν ἀπόφασιν τῆς συγκροτήσεως τοῦ Συνεδρίου τῆς Χάγης, δὲν δυνάμεθα νὰ ἀπορρίψωμεν τὴν ἀλήθειαν ὅτι αὐτὸς ὁ σοφὸς συγγραφεὺς τοῦ «Πολέμου καὶ τῆς Εἰρήνης» εἶνε ὁ πρῶτιστος ἐργατῆς ὅστις παρεσκεύασεν εἰς τὸ πνεῦμα τοῦ

Ἡγεμόνος του τὸ ἔδαφος ἐπὶ τοῦ ὁποίου ἀνεβλάστη-
σεν ἡ μεγάλη καὶ ἡ σῴτειρα ἰδέα.

Ο ΑΦΟΡΙΣΜΟΣ ΤΟΥ

Ἡ παταγωδεστέρα στιγμή τοῦ βίου τοῦ Τολστόη ἦτον ἡ ἐποχὴ καθ' ἣν—τὸν Ἀπρίλιον τοῦ 1901— ἡ Ἱερὰ Σύνοδος τῆς Ρωσίας, πιεζομένη θεδαίως ὑπὸ τῆς πολιτικῆς, εἰς ἣν δὲν συνέφερον ἡ ἐπιρροὴ τῶν κηρυγμάτων τοῦ μεγάλου Διδασκάλου καὶ πνευματικοῦ ἐπαναστάτου, ἐξέδωκε κατ' αὐτοῦ τὸν πολυθρόλυτον ἐκείνον ἀφορισμὸν, διὰ τοῦ ὁποίου ἐν ὀνόματι τῆς Ὁρθοδοξίας, ἀπεκήρυττεν αὐτὸν ὡς αἰρετικὸν καὶ τῷ ἐπέβαλλεν ὄλα τὰ συμπαρομαρτοῦντα ἐπιτίμια.

Παγκόσμιος ὑπῆρξεν ὁ θόρυβος τὸν ὁποῖον διήγειρε τὸ μέτρον τοῦτο τῆς Ἱερᾶς Συνόδου, τὸν δὲ θόρυβον αὐτὸν ἐπέτεινεν ἡ κεραυνοβόλος διαμαρτυρία τοῦ ἀφορισθέντος, περιφρονήσαντος τὸν ἀφορισμὸν, κραυγᾶσαντος ὅτι παρεξηγήθη καὶ ἀναπτύξαντος ὀλόκληρον τὸ φιλοσοφικὸν του σύστημα, διὰ ν' ἀποδείξῃ τὴν θρησκευτικὴν πλάνην ἡ ὁποία τὸν ἐπληξεν.

Οὐδέποτε κατὰ τὸ μακρὸν στάδιον τοῦ πνευματικοῦ βίου του ἀνέπτυξε τόσο ψυχικὸν σθένος ὁ Διδασκαλὸς ὅσον εὔρε κατὰ τὰ ἑβδομήκοντα τρία ἔτη τοῦ γήρατός του διὰ νὰ ἀποστομώσῃ τὴν θρησκευτικὴν ρουτίαν. Ὄνομάσθη τότε ὁ Λούθηρος τῆς Ὁρθοδοξίας καὶ δικαίως, ἀφοῦ ὁ ἴδιος εἰς τὴν διαμαρτυρίαν του ὁμολογεῖ ὅτι ἡ ἀπηνήθη τὴν Ὁρθοδοξίαν. Ἐπίσης ἡ Ἱερὰ Σύνοδος ἤτις ἔλαβε τὴν ἀπόφασιν τοῦ ἀφορισμοῦ ἐνήργησεν ἐντὸς τοῦ κύκλου τῶν καθηκόντων τῆς ἀποξενώσασα τῶν κόλπων τῆς ἑνα ἐξωμότην. Ἄλλο τὸ ζήτημα ἐὰν ἡ νέα Ὁρθοδοξία, ἡ ἀληθὴς κατὰ τὸν Τολστόη εἶνε καὶ πρέπει νὰ εἶνε πράγματι ἡ Ὁρθοδοξία τῶν ἰδικῶν του ἰδεῶν.

Ἐν πάσῃ περιπτώσει ὁ ἀφορισμὸς ἐκείνος ὄχι μόνον δὲν ἐμείωσε καθόλου ἀλλὰ καὶ ἐκορύφωσε τὸ γόητρον τοῦ μεγάλου φιλοσόφου, τὸν ὁποῖον δύναται νὰ κατατάξῃ μεταξὺ τῶν μαρτύρων τῆς Ἐπιστήμης καὶ τῶν ἐρευνητῶν τῆς ἀληθείας.

Η ΑΣΘΕΝΕΙΑ ΤΟΥ

Ὅταν κατὰ τὸ 1902 ἐκινδύνευσε παθῶν ἐκ πνευμονίας καὶ τὸ τέλος τοῦ μεγάλου φιλοσόφου ἀνεμένετο ὡς βέβαιον, λόγῳ τῆς μεγάλης ἡλικίας του, εἶπε μίαν ἡμέραν κατὰ τὴν ἀνάρρωσίν του, πρὸς τὸν ἐπισκεπτόμενον αὐτὸν ἱατρὸν τὰς ἐξῆς ἐντυπώσεις καὶ σκέψεις του περὶ ἀσθενείας καὶ θανάτου. «Γλυκὺ πρᾶγμα εἶνε τὸ νὰ ζῆ κανεὶς, ἀλλὰ καὶ τὸ ν' ἀποθνήσκῃ εἶνε γλυκὺ. Ὅταν εἶμαι ἀσθενής, εὐχαριστοῦμαι. Αἰσθάνομαι ὅτι ἀποσπᾶμαι ἀπὸ πᾶν ὅ,τι εἶνε ὕλικόν καὶ σωματικόν, καὶ ζῶ πλέον μόνον διὰ τῆς ζωῆς τοῦ σώματος, διὰ τῆς ζωῆς τῆς ψυχῆς. Καὶ ὁ θάνατος δὲν ἔχει τίποτε τὸ φοβερόν. Εἶνε, λέγουν, θάραθρον. Αὐτὸ σύγκρισις ψευδής. Ὅταν ἀσθενῶ μοῦ φαίνεται ὅτι κατέρχομαι μίαν κλιτὸν, μίαν κλιτὸν ὀμαλωτάτην καὶ ἀνεπαίσθητον, ἡ ὁποία, εἰς ἕν σημεῖον φράσσεται ἀπὸ ἕνα παραπέτασμα, ἐλαφρότατον. Ἐντεῦθεν τοῦ παραπέτασματος αὐτοῦ εἶνε ἀκόμη ἡ ζωὴ ἐκείθεν εἶνε ὁ θάνατος. Καὶ πόσον ὑπερτέρα ἠθικῆς εἶνε ἡ ἐν ἀσθε-

νεία κατάστασις ἀπὸ τὴν ἐν ὑγείᾳ! Μὴ μοῦ ἀναφέρῃτε περὶ ἀνθρώπων, οἱ ὁποῖοι ποτέ τους δὲν ἦσαν ἄλλοι. Αὐτοὶ εἶνε τρομεροὶ, καὶ μάλιστα γυναῖκες. Πυνκία ὑγιεστάτη εἶνε σωστὸν θηρίον.

«Θὰ γράψω, προσέθηκε, περὶ τῆς ὡραίας ἀσθενείας καταστάσεως μεταξὺ τοῦ ἑνὸς κόσμου καὶ τοῦ ἄλλου, καὶ θὰ εἶπω εἰς τοὺς ἀνθρώπους ὅτι ὁ θάνατος δὲν εἶνε τρομερός».

Ο ΡΩΣΣΟΙΑΠΩΝΙΚΟΣ ΠΟΛΕΜΟΣ

Τὴν μεγαλειτέραν ὀδύνην τοῦ βίου του ἐπεφύλασεν ἡ μοῖρα εἰς τὰς τελευταίας ἡμέρας του πικρῆ νασα τὸ ἐνδοξον γήρας του διὰ τῆς μεγάλης τραγωδίας τοῦ Ρωσο-Ἰαπωνικοῦ πολέμου. Ἡ ψυχὴ τοῦ γαντος τῆς ἀγάπης καὶ τῆς εἰρήνης συνετρίθη ὑπὸ τοῦ τελευταίου τοῦτο πλήγμα, ὑπὸ τὸ ὁποῖον εἶδε ματαιωμένον ἀγρίως ὀλόκληρον τὸ οἰκοδόμημα τῆς φιλοσοφίας τῶν προσπαθειῶν καὶ τῶν εὐχῶν του. Ὁ μέγας γέρον ἐπανεῦρεν ὄλον τὸ νεανικὸν σθένος του διὰ τὴν διαμαρτυρηθῆ καὶ καταγγεῖλη τὴν τεραστίαν ἀδικίας τῶν πολέμων, καὶ αἱ κραυγαὶ τῆς τελευταίας καὶ περτάτης ὀδύνης τῆς ψυχῆς του, κραυγαὶ κατάρσεως καὶ ἀναθεματισμοῦ, ἀπετέλεσαν τὸ ὑστερότοκον βιβλίον του: «Ὁ Ρωσοἰαπωνικὸς πόλεμος», μεταφρασθὲν καὶ εἰς Ἑλληνικὰς ἐφημερίδας.

Τὸ βιβλίον αὐτὸ, μία σειρά μομφῶν καὶ ὕβρεων κατὰ τῶν αὐτουργῶν τοῦ πολέμου, τόσο τῶν Ρωσῶν ὅσον καὶ τῶν Ἰαπώνων, μία θύελλα ἐπιτιμήσεων, πρὸς τοὺς Ἡγεμόνας, τοὺς Ἰπουργοὺς, τοὺς Στρατηγούς, τοὺς ὁποῖους περιλαμβάνει ὑπὸ ἕν ὄνομα: ἀδελφοκτόνους, καὶ τοὺς ὁποῖους καθιστᾷ ὑπευθύνους τῆς καταστροφῆς τῶν λαῶν τῶν, ὡς ἦτο ἐπόμενον οὐτε ἐξεδόθη οὐτε ἐκυκλοφόρησεν εἰς τὴν Ρωσίαν, ἀλλ' ἐξεδόθη εἰς τὴν Ἀγγλίαν ἀγγλιστί, ἀμέσως δὲ διέτρεξε τὸν κόσμον εἰς πλείους μεταφράσεις.

Ἐκτὸς τοῦ ἀπλέτου καὶ διαυγεστάτου φιλοσοφικοῦ φωτός, τὸ ὁποῖον καταγράφει τὸ τελευταῖον αὐτὸ βιβλίον τοῦ Τολστόη, ἀπετέλει τοῦτο καὶ τὴν τραυτέραν ἀποστόμωσιν ὄλων ἐκείνων οἱ ὁποῖοι παρεξηγήσαντες αὐτὸν καὶ μὴ δυνάμενοι νὰ φθάσουν εἰς τὸ ὕψος τῆς διδασκαλίας του, τὸν ἐχαρκτηρίσαν ὡς ἄθεον. Ἡ κεντρικὴ δὲ ἰδέα τοῦ ὡραίου ἐν τῇ ἀνεκπληρώτῳ λογικῇ του, βιβλίου τούτου εἶνε ἡ καθιέρωσις ὡς ὑπερτάτου νόμου τῆς ἀνθρωπότητος τῆς τάσεως αὐτῆς πρὸς μίμῃσιν τοῦ Θεοῦ καὶ ὑπακοὴν εἰς τὰ θεῖα ρήματα τοῦ Ἰησοῦ, περὶ ἀγάπης καὶ εἰρήνης.

Ἡ ἐπιείκεια τὴν ὁποῖαν ἐπέδειξεν ἡ ρωσικὴ κυβέρνησις καὶ ὁ Τσάρος πρὸς τὸν γηραιὸν ἐπαναστάτην διὰ τὸ τρομερὸν αὐτὸ βιβλίον του, σεβασθέντες τὸν μέγαν συγγραφέα του, πρέπει νὰ ἐξηγηθῇ μόνον διὰ τῆς σιδηρᾶς ἀνάγκης, ὅτι καὶ τὸ ἐλάχιστον μέτρον ἐναντίον τοῦ Τολστόη ἠδύνατο νὰ προξενήσῃ εἰς τὴν Ρωσίαν ἀνυπολογίστους συμφοράς, μάλιστα κατὰ τὰς κρίσιμους ἐκείνας περιστάσεις ὑπὸ τὰς ὁποίας ἐκυκλοφόρησε τὸ βιβλίον.

Αὐτὸς εἶνε ὁ μέχρι τοῦδε ὁ βίος καὶ αὐτὸς εἶνε τὸ ἔργον τοῦ μεγάλου Ρώσου φιλοσόφου, μία ἀστραπή ἐπὶ τοῦ ρωσικοῦ ζῶφου, ἐν κήρυγμα Προφήτου τῶν Γραφῶν ἐπὶ τῆς Ραμᾶ τῆς θρησκευτικῆς, τῆς πολιτικῆς, τῆς κοινωνικῆς δουλείας τῆς πατρίδος του.

ΕΝΟΝ ΘΕΑΤΡΟΝ

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥ ΔΟΥΜΑ (ΥΙΟΥ)

ΑΙ ΙΔΕΑΙ ΤΗΣ ΚΥΡΙΑΣ ΩΒΡΑΙ

ΔΡΑΜΑ ΕΙΣ ΠΡΑΞΕΙΣ ΤΕΣΣΑΡΑΣ

ΜΕΤΑΦΡΑΣΙΣ ΜΠΑΜΠΗ ΑΝΝΙΝΟΥ

Ὁ μεταφραστὴς κ. Μπάμπης Ἄννινος

ΤΑ ΤΟΥ ΔΡΑΜΑΤΟΣ ΠΡΟΣΩΠΑ

ΒΑΡΑΝΤΕΝ
ΚΑΜΙΛΛΟΣ
ΒΑΛΜΟΡΩ
ΤΕΛΛΙΕ
ΙΩΑΝΝΑ

ΚΥΡΙΑ ΩΒΡΑΙ
ΔΟΥΚΙΑΝΗ
ΓΑΣΤΩΝ
ΜΑΡΓΑΡΙΤΑ
ΥΠΗΡΕΤΗΣ

Ἡ σκηνὴ ἐν Σαιν-Βαλερώ τοῦ Κῶ.
Ἐποχὴ σύγχρονος.

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΔΟΥΜΑΣ (ΥΙΟΣ)

Ο συγγραφεὺς τῶν «Ίδεων τῆς Κυρίας Ψωραί» ἔστις δικαίως θεωρεῖται ὡς εἰς τῶν κορυφαίων τῆς νεωτέρας γαλλικῆς φιλολογίας καὶ ἐν τῷ μυθιστορηματι ἄλλ' ἰδίως ἐν τῷ οἰκογενειακῷ δράματι, τοῦ ὁποίου δύναται νὰ ὀνομασθῆ καὶ πατὴρ, ἐγεννήθη τὴν 29 Ἰουλίου τοῦ 1824. Ἦτο νόθος υἱὸς τοῦ διασήμου μυθιστορογράφου Ἀλεξάνδρου Δουμά ἔστις καίτοι ἀνέλαβε νὰ πληρώνη τὰ τῆς ἀνατροφῆς αὐτοῦ ἐν τούτοις δὲν ἠθέλησε νὰ τὸν ἀναγνωρίσῃ, γράψας αὐτὸν εἰς τὸ Μητρώον ὑπὸ τὸ ἄπλουθ ὄνομα «Ἀλέξανδρος».

Ἦτο δεκαπενταετῆς περίπου ὁ νόθος υἱὸς ὁπότε μίαν ἡμέραν μετὰ περισσοῦ θάρρους ἔπερ εἶχεν ἀντλήσῃ ἐκ τῆς ἀναγνώσεως τοῦ «Ἀιμιλίου» τοῦ I. I. Ρουσσῶ, ἐζήτησεν ἀπὸ τοῦ πατρὸς νὰ τῷ ἐπιτρέψῃ ὅπως φέρῃ τὸ ὄνομά του.

— Καὶ ἂν δὲν σοῦ τὸ δώσω;

— Θὰ τὸ πάρω μόνος μου.

— Αἱ! τότε πάρε το καὶ ἄς μὴ γίνεταί πλέον λόγος δι' αὐτό.

Ο πατὴρ Δουμάς κατέχων τὰ σκήπτρα τῆς ἐπιφυλλιδογραφίας, ἐκέρδιζε πολλὰ ἀλλὰ καὶ ἐσπατάλει περισσότερα ἐν τῇ κενοδοξίᾳ ἣτις τὸν ἐχαρακτήριζε. Καὶ τοιαῦτα παραδείγματα ἔχων ὁ Δουμάς υἱὸς ἔστις ἀπὸ 18 ἐτῶν ἐξῆ μόνος, ἤρχισε σπαταλῶν χρήματα ἐνῶ ὀλιγοῦν τῶν ἡμερῶν αὐτοῦ ἡ φιλοδοξία ἦτο ἀπολύτως... θεσπιτικὴ! Ἐπιλοδοξεῖ νὰ γίνῃ ὑπάλληλος εἰς κανὲν ὑπουργεῖον. Ἐκκραδᾷ μάλιστα τὴν θέσιν βοηθοῦ διβλιοθηκαρίου.

Ἡ ἀνάγκη ὅμως βοηθουμένη καὶ ὑπὸ τοῦ λανθάνοντος ἱεροῦ πυρὸς τὸν ὤθησαν νὰ γράψῃ. Καὶ ἔχων 50,000 φρ. χρέη εἰς ἡλικίαν 21 ἔτους ἠναγκάσθη νὰ γράψῃ τὸ

πρῶτον μυθιστόρημα «Νεανικὰ ἀμαρτήματα». Κατόπιν ἐπεδόθη εἰς τὴν ἐπιφυλλίδα καὶ συνέγραψε τὰς «Περιπετείας τεσσάρων γυναικῶν καὶ ἐνὸς παπαγάλου» ἄλλ' ἐπέσθη ὅτι δὲν εἶχε τὴν πατρικὴν γονιμότητα τὴν ὁποίαν ὁ ἀναγνώστης ἀνέμενε μόνον ἀπὸ τὸ ὄνομα τοῦ Δουμά.

Ἐικοσαετῆς εἶχε γνωρίσει τὴν Μαρίαν Δουπλεσσὴ ἣν καὶ περιπαθῶς μετ' ὀλίγον ἠγάπα. Τρία ἔτη βραδύτερον τῷ 1847 ἢ νεαρὰ αὕτη γυνὴ ἀπέθνησκεν ἀφήγουσα ἀπαρηγόρητον τὸν Δουμᾶν υἱὸν, ἔστις καὶ τὴν ἀπηθανάτιζεν εἰς τὴν Μαργαρίταν Γκωτιέ ἐν τῇ «Κυρία μετὰ τὰς Καμελίαν» μυθιστορηματι τὸ ὅποιον τῷ 1848 ἐδραίου τὴν φήμην τοῦ μόλις 24ετοῦς συγγραφέως.

Ἐκτοτε τὰ μυθιστορήματα διαδέχονται ἄλληλα, ἀπὸ τοῦ 1851 δὲ ὁπότε ἐδραματοποίησε τὸ πρῶτον αὐτὸ ἀριστούργημά του, καταγίνεται εἰδικῶς εἰς τὸ δράμα καὶ δὴ τὸ ζητοῦν τὴν λύσιν τῶν διαφόρων οἰκογενειακῶν ζητημάτων.

Ο Δουμάς υἱὸς πραγματεύεται εἰς τὰ ἔργα του ἰδίως ἐπεισόδια τῆς ζωῆς του, καὶ ἐκφράζει ὀλην τὴν φιλοσοφίαν ὑπὸ τῆς ὁποίας διέπεται. Ἀδιαφορεῖ ἂν πολλὰ εἶνε λίαν παρακεκινδυνευμένα εἰς ἀλλοκότους θεωρίας. Γράφει διὰ νὰ διδάξῃ καὶ οὐχὶ διὰ νὰ διδάχθῃ, θέλει νὰ παρασύρῃ καὶ οὐχὶ νὰ παρασυρθῇ ἀπὸ τὰς κρατούσας δοξασίας. Ο πατὴρ του καὶ ἡ σχέσις του πρὸς αὐτὸν παρέχων ἄφθονον τροφήν διὰ νὰ γράψῃ τὴν «Ἰπὸ θεσιν Κλεμανσῶ» τὸν «Ἄσωτον Πατέρα» τὸν «Νόθον υἱὸν» καὶ ἄλλα ἔργα του ὡς καὶ τὰς «Ίδέας

τῆς κυρίας Ψωραί». Πανταχοῦ μὴ δικαιολογεῖ τὰ πατρικὰ ἔλαττώματα, ἔστιν ὅτε, δὲ τὰ ἔλαττώματα καὶ μέχρι προτερημάτων.

Ο Δουμάς υἱὸς ὑπερέβαλε τὸν πατέρα εἰς τὴν λεπτότητα τῆς λογιολογικῆς δράσεως, τῆς παρατηρήσεως, τῆς μελέτης τῆς κοινωνίας, ἀκολουθῶν δὲ τὴν σχολὴν ἡ κείνου πρὸς ἐξιδανίκευσιν τῶν πάντων εὐρίσκει δικαιολογίας δι' ἅπαντας τὰς κοινωνικὰς ἀληθείας τὰς ὁποίας ἀποκαλύπτει εἰς τὴν μακρὰν σειρὰν τῆς δραματικῆς του ἐργασίας.

Τὰ δράματά του εἶνε πολλὰ εἶνε γραμμένα μετὰ περισσοῦς δυνάμει, ἀποτελοῦσι δὲ ἰδιαιτέρως δραματολογικὸν τύπον, φαίνεται ὅτι ὄντως μεγαλοφυῆς εἰς τὰς περιπεπτούσας εἰς τὰ δράματά του φλυαρίας, διότι αἱ φράσεις ἐν νόσον τορνευταί, αἱ σκορπιζόμενα σκέψεις τὸσον θελκτικαὶ καὶ ἐγγένει τὸ σύνολον τὸσον εὐχάριστοι ὥστε κατὰ τινα παροϊμώδη κρίσιν καὶ ἀπὸ φλυαρίας μόνον ἂν ἀποτελοῦντο τὰ ἔργα τοῦ Δουμά υἱοῦ. Πάλιν μέγας θ' ἀπεκαλεῖτο ὁ συγγραφεὺς των.

Ἐξῆσε βίον εὐδαίμονα, δύναται τις νὰ εἴπῃ, ὁ Δουμάς υἱὸς. Πρὸ δεκαπενταετίας περίπου θανάτω διήλθε ζῶν δόξης, εὐμαρείας, σεβασμοῦ, εὐαρέστου πολεμικῆς ὑπέβη κατ' αὐτοῦ, ζῶν ἀμέριμον τίμητος κατ' ἀρχάς, καλοῦ οἰκογενειαρχοῦ κατόπιν.

Πρῶτος ὁ πατὴρ του τὸν ἐκαμάρωνεν, ὁμιλῶν δὲ περὶ αὐτοῦ ἔλεγε ποτε.

— Ο υἱὸς μου εἶνε τὸ καλλίτερον τῶν ἔργων μου.

ΑΙ ΙΔΕΑΙ ΤΗΣ ΚΥΡΙΑΣ ΨΩΡΑΙ

ΔΡΑΜΑ ΕΙΣ ΠΡΑΞΕΙΣ ΤΕΣΣΑΡΑΣ

ΠΡΑΞΙΣ ΠΡΩΤΗ

(Αἶθουσα ὀρχήστρας ξενοδοχείου πόλεως θαλασσίων λουτρῶν)

ΣΚΗΝΗ Α'

Βαραντὲν καὶ Βαλμορώ.

ΒΑΛΜ. (Μὲ ἦθος φαίδριον). — Μπα, ὁ κύριος Κάρμπελ. Ἄν δὲν ἀπατώμαι, ὅπως λέγουν εἰς τὰς κωμῆσιν, μετὰ τὸν κύριον Βαραντὲν ἔχω τὴν τιμὴν νὰ εἶμαι ὁ κύριος Βαραντὲν.

ΒΑΡΑΝΤ. — Μὲ αὐτὸν τὸν ἴδιον, κατεργαράκο μου.

ΒΑΛΜ. — Καὶ ἀπὸ πότε εἴσθε ἐδῶ; Θὰ εἶνε λίγος ὁ καιρὸς.

ΒΑΡΑΝΤ. — Καὶ σεῖς;

ΒΑΛΜ. — Ἐγὼ εὐρίσκωμαι πρὸ τριῶν ἡμερῶν.

ΒΑΡΑΝΤ. — Καὶ ἐγὼ πρὸ δεκαπέντε.

ΒΑΛΜ. — Τότε πῶς συμβαίνει νὰ μὴ σᾶς συναντήσωμεν τώρα;

ΒΑΡΑΝΤ. — Κατοικῶ ἐκεῖ ἐπάνω εἰς τὸν λόφον, πλησίον τοῦ Ἐτενμάρ, μέσα εἰς τὴν ἐξοχίαν, σιμὰ εἰς ἕνα κρηματικὸν δάσος καὶ ἀπ' οὗτου ἔφθασα δὲν ἐξήλθα ἄλλο δρόμον. Ἐργάζομαι πολὺ.

ΒΑΡΑΝΤ. — Α! ὥστε ἔρχεσθε εἰς τὰ θαλάσσια λουτρά διὰ νὰ ἐργάζεσθε;

ΒΑΡΑΝΤ. — Ὁχι! ἄλλ' ἔχω τὴν συνήθειαν νὰ ἐργάζομαι ἐκεῖ καὶ ἂν εὐρίσκωμαι.

ΒΑΛΜ. — Μὰ μοῦ φαίνεται ὅτι εἶνε ἀναγκαῖα κάποτε καὶ ἡ ἀνάπαυσις.

ΒΑΡΑΝΤ. — Ἄν ἀναπαύωμαι τώρα, τί θὰ κάμνω ἄλλο;

ΒΑΛΜ. — Καὶ δὲν ἀμφιβάλω ὅτι θὰ καταγίνεσθε ἄλλοτε εἰς συγγράμματα σοβαρὰ περὶ βιομηχανίας, περὶ ἐργασίας, περὶ προόδου, περὶ πλουτολογίας;

ΒΑΡΑΝΤ. — Πάντοτε.

ΒΑΛΜ. — Βλέπω τὸ ὄνομά σας ἀπὸ καιροῦ εἰς καιρὸν ἐπὶ τοῖς τοίχοις, κατὶ μεγάλης ἀγγελίας τοῦ ἐκείνου διδιδεῖ διὰ βιβλία ἰδικὰ σας, ὀγκώδη, ἀξίας ἑπτὰ ἡμιτόμιον... Πολὺ βαρὺ αὐτὸ τὸ ἔργον. Καὶ εἴσθε ἄλλοτε;

ΒΑΡΑΝΤ. — Εἶμαι μὲ μερικὸς φίλους καὶ μὲ τὴν γυναῖκα μου.

ΒΑΛΜ. — Ἐχετε κόρην;

ΒΑΡΑΝΤ. — Δεκαπέντε ἔτων.

ΒΑΛΜ. — Μπα, μπα!.. εἶδες ἐκεῖ, καλέ!..Κ' ἐγὼ ὡς ἐννοεῖς ἄγαμον.

ΒΑΡΑΝΤ. — Μὲ τὴν ἀδειάν σας, εἶμαι καὶ πατὴρ ΒΑΛΜ. — Πατὴρ σεῖς!.. Τέλος πάντων σᾶς συγχαίρω. Καὶ ἡ κυρία Βαραντὲν εἶνε μαζὺ σας;

ΒΑΡΑΝΤ. — Ἡ κυρία Βαραντὲν ἀπέθανε πρὸ πολλῶν ἔτων. Ἡ κόρη μου εὐρίσκεται ἐδῶ μὲ μίαν ἀξιόλογον κυρίαν φίλην μου, ἣτις εἶχε τὴν καλωσύνην ν' ἀναλάβῃ τὴν ἀνατροφὴν τῆς καὶ τὴν ἀνατρέφει ἐξαίρετα.

ΒΑΛΜ. (Μὲ ἦθος ἀδιάφορον). — Α!..

ΒΑΡΑΝΤ. — Αὐτὸ τὸ ἄ τί σημαίνει;

ΒΑΛΜ. — Τίποτε! τὸ εἶπα ἔτσι, ὅπως λέγεται συνήθως.

ΒΑΡΑΝΤ. — Καὶ σεῖς ἐξακολουθεῖτε πάντοτε νὰ συγχάζετε εἰς τὰ παρασκήνια τῶν θεάτρων, εἰς τὰς λέσχας, εἰς τὰς ἱπποδρομίας, ὅτι κάμνουν οἱ φιλήδονοι τοῦ σημερινοῦ καιροῦ;

ΒΑΛΜ. — Οἱ γλεντζέδες, ἔστι τοὺς λέγουν σήμερον.

ΒΑΡΑΝΤ. — Καὶ τί γίνεσθε λοιπὸν ὕστερα ἀπὸ τὸν θάνατον τῆς θείας σας;

ΒΑΛΜ. — Ἐγείνα πλουσιώτερος.

ΒΑΡΑΝΤ. — Τίποτε ἄλλο;

ΒΑΛΜ. — Δυστυχῶς αὕτη ἦτο ἡ τελευταία μου συγγενής.

ΒΑΡΑΝΤ. — Ὡστε θὰ εἴπῃ ὅτι εἴσθε μόνος εἰς τὸν κόσμον;

ΒΑΛΜ. — Ἐντελῶς μόνος.

ΒΑΡΑΝΤ. — Καὶ ἴδεν κάμνετε τίποτε;

ΒΑΛΜ. — Τίποτε.

ΒΑΡΑΝΤ. — Καὶ ὅμως ὁ πατὴρ σας ἐργάζετο.

ΒΑΛΜ. — Ἐργάζετο αὐτὸς ἀκριβῶς διὰ νὰ μὴ ἐργάζομαι ἐγὼ! διαφορετικὰ εἰς τί θὰ ἐχρησίμευον αἱ κληρονομίαι;

ΒΑΡΑΝΤ. — Αὐτὸ εἶνε ἀλήθεια. Καὶ δὲν σᾶς ἦλθε ποτὲ καμμία σκέψις περὶ γάμου;

ΒΑΛΜ. — Ὡ ποτέ, ποτέ! τέτοιο πρᾶγμα, οὔτε κατὰ φαντασίαν. Τώρα ποῦ μὲ βλέπετε εἶμαι ἐρωτευμένος.

ΒΑΡΑΝΤ. — Μὲ καμμίαν γυναῖκα ποῦ εὐρίσκεται ἐδῶ;

ΒΑΛΜ. — Μάλιστα, μὲ μίαν γυναῖκα ποῦ εὐρίσκεται ἐδῶ.

ΒΑΡΑΝΤ. — Ἐννοιά σας, νὰ εἴσθε βέβαιος ὅτι θὰ

κάμω πῶς δὲν θὰ σᾶς ἰδῶ, ἂν τυχὸν σᾶς συναντήσω μαζὺ τῆς.

ΒΑΛΜ.—Ναί, ἀλλὰ δὲν θὰ μὲ συναντήσετε μαζὺ τῆς, διότι δὲν τὴν γνωρίζω παρὰ μόνον ἔξ ὄψεως. Ἀλήθεια!..καλὰ ὁποῦ τὸ ἐσυλλογίσθηκα!.. σᾶς παρακαλῶ νὰ μὲ βοηθήσετε ὥστε νὰ λάβω πληροφορίας περὶ αὐτῆς.

ΒΑΡΑΝ.—Νὰ σᾶς βοηθήσω ἐγώ;

ΒΑΛΜ.—Ἐσεῖς ἢ οἱ φίλοι σας...ἀλλὰ θὰ εἶνε σοβαροὶ ἄνθρωποι αὐτοὶ οἱ φίλοι σας,—δὲν εἶν' ἔτσι;

ΒΑΡΑΝ.—Ἀφοῦ τοὺς ἐμπιστεύομαι τὴν κόρη μου!

ΒΑΛΜ.—Τότε δὲν θὰ εἶνε πολὺ ἐνήμεροι εἰς αὐτὰ τὰ ζητήματα. Σοβαροὶ ἄνθρωποι λέγονται συνήθως ἐκεῖνοι ὁποῦ δὲν ἔχουν καμμίαν εἶδησιν περὶ ἔρωτος—δὲν εἶν' ἔτσι;

ΒΑΡΑΝ.—Ἐνῶ σεῖς ἀπειναντίας...

ΒΑΛΜ.—Ἐνῶ ἐγὼ εἶμαι πάντοτε ἐρωτευμένος. Αὐτὴ εἶνε ἡ μόνη μου ἀσχολία.

ΒΑΡΑΝ.—Καὶ ἀπὸ πότε ἀπεφασίσατε νὰ ἐγκολποθήτε αὐτὸ τὸ στάδιον;

ΒΑΛΜ.—Ἀφοῦ ἀπέκτησα τὴν ἡλικίαν τῆς φρονήσεως.

ΒΑΡΑΝ.—Δὲν εἶνε πολὺς καιρὸς λοιπόν.

ΒΑΛΜ.—Ἦρχισα ἀπὸ 18 ἐτῶν—τώρα εἶμαι 28.

ΒΑΡΑΝ.—Καὶ ἐξακολουθεῖ νὰ σᾶς τέρπη αὐτὸ τὸ πρᾶγμα;

ΒΑΛΜ.—Περισσότερον παρὰ ποτέ. Εἶπέτε μου εὐλικρινῶς, γνωρίζετε σεῖς ἀσχολίαν εὐγενεστέραν ἀπὸ τὴν τοῦ ἔρωτος καὶ περισσότερον ἀρμόζουσαν εἰς τὸν ὑψηλὸν προορισμὸν τοῦ ἀνθρώπου; Τί ἄλλο καλλίτερον εἴμπορεῖ νὰ πράξῃ ὁ ἄνθρωπος ἀπὸ τὰ εἰκοσιν ἕως τὰ τριάντα χρόνια τῆς ζωῆς του καὶ ἀπὸ τὰ τριάντα ἕως τὰ πενήντα καὶ...

ΒΑΡΑΝ.—Καὶ ἀπὸ τὰ πενήντα ἕως τὰ ἑκατὸν καὶ οὕτω καθ' ἑξῆς.

ΒΑΛΜ.—Διὰ τὴν φήμην, διὰ τὰ μεγαλεῖα δὲν πολυσκοτίζομαι, νὰ σᾶς εἰπῶ τὴν ἀλήθειαν. Ὅταν βλέπω ὁμῶς μία νόστιμη γυναικούλα, φιλομειδῆ, ξανθὴν...

ΒΑΡΑΝ.—Ξανθὴν;

ΒΑΛΜ.—Ξανθὴν μάλιστα· αὐτὸ εἶνε ἀπαραίτητον· εἰς τὴν συναυλίαν αὐτῆν τοῦ ἔρωτος μία ξανθὴ ἀξίζει δύο μελαγχροινές. Βλέπετε λοιπὸν μίαν χαριτωμένην γυναικούλα, τὴν ὁποίαν πρὸ εἰκοσιτεσσάρων ὡρῶν οὐτε κἂν ἐφαντάζεσθε ὅτι ὑπάρχει εἰς τὸν κόσμον, τὴν συναντᾶτε ἔξαφνα καὶ τὴν ἐρωτεύεσθε ἀμέσως...διότι πρέπει νὰ μάθετε, ἔαν δὲν τὸ γνωρίζετε, ὅτι ὁ ἔρως εἶνε ἀκαριαῖος ὅσοι πιστεύουν ὅτι ἔρχεται ὀλίγον κατ' ὀλίγον ὅπως ἡ ποδάγρα ἢ ὅπως ἡ φυλάκτρα, εὐρίσκονται εἰς μεγάλην πλάνην. Τὴν βλέπετε, τὴν ἐρωτεύεσθε. Λοιπὸν νὰ συναντηθῆτε μὲ αὐτὴν τὴν γυναῖκα, νὰ τῆς εἰπῆτε ὅτι τὴν λατρεύετε, νὰ τὴν πείσετε, νὰ τὴν ἰδῆτε νὰ μειδιάσῃ, νὰ τὴν ἀκούσετε ἐπιτέλους νὰ σᾶς εἰπῆ αὐτὰς τὰς λέξεις: «Ἐύρεθῆτε τὴν τάδε ἡμέραν καὶ τὴν τάδε ὥραν εἰς τὸ δεῖνα μέρος», νὰ τὴν ἰδῆτε αὐτὴν τὴν ὠρισμένην ὥραν, ἢ ὁποία συνήθως εἶνε τὸ ἴδιο ἐκεῖνο βράδυ, νὰ ἔρχεται κρυφά

μέσα εἰς ἓν ἀμάξι μ' ἓνα πυκνὸν πέπλον εἰς τὸν σκοτεινὸν, νὰ λέγετε μέσα σας: «Αὐτὸ εἶνε μία κίνησις!» Ὅλα αὐτὰ δὲν ἀποτελοῦν κατὰ τὴν ἐπιθυμίαν τὸν ἄνθρωπον; Δὲν ἀξίζουν περισσότερον ἀπὸ τὸν πόλεμον τὴν πολιτικὴν, ἀπὸ τὸ οὐτίσ;

ΒΑΡΑΝ.—Καὶ αὐτὸ σεῖς τὸ ἀποκαλεῖτε ἔρωτα.

ΒΑΛΜ.—Τὸν ἀληθινόν, τὸν καθ'αὐτό, τὸν μόνον ἔρωτα, ὅστις δὲν ἀφίνει ἀπὸ πίσω τοῦ λυσιτελεῖν μεταμέλειαν.

ΒΑΡΑΝ.—Καὶ ἔπειτα;

ΒΑΛΜ.—Ἐπειτα ξαναρχίζομεν μὲ μίαν ἀλλοίωσιν Νέον πάντοτε, καινούριον πάντοτε, αἰωνίως καινούριον.

ΒΑΡΑΝ.—Καὶ ὅταν γηράσωμεν, ὅταν θὰ εἴμεθα ἀσθενεῖς, μόνον;

ΒΑΛΜ.—Τότε θὰ θρηνηθῶμεν καὶ θὰ μετανοήσωμεν. Ἐγὼ εἶμαι βέβαιος, ὅτι θὰ μετανοήσω· εἶνε τὸ εὐκόλον πρᾶγμα.

ΒΑΡΑΝ.—Καὶ εἰς τὸ τέλος;

ΒΑΛΜ.—Εἰς τὸ τέλος ἀποθνήσκει κανεὶς ἀπὸ τὴν περᾶση τὸν βίον του εὐχαρίστως, ἀντὶ ν' ἀποθάνῃ ἄστερα ἀπὸ ἓνα βίον πληρῆκτον, ὅπως κάμνουν οἱ ἐκεῖνοι, ὁποῦ δίδουν εἰς τὸν κόσμον περισσότερον ἀγαθίας ἀπ' ὅ,τι ἔχει.

ΒΑΡΑΝ.—Καὶ ἀφοῦ ἀποθάνωμεν;

ΒΑΛΜ.—Ὡ, τότε εἴμεθα ἀποθαμένον γιὰ κατὰ τὸν νόμον.

ΒΑΡΑΝ.—Ὡστε λοιπὸν τώρα, εἰσθε ἐρωτευμένοι διὰ πεντακοσιοστὴν εικοστὴν φορὰν, ἂν λογαριασθῶμεν ἀπὸ μίαν φορὰν τὴν εβδομάδα ἐπὶ δέκα ἔτη.

ΒΑΛΜ.—Ὅχι δά!... πρέπει νὰ λογαριασθῶμεν καὶ τὰς περιόδους τῆς ἀπραξίας· ἔπειτα ἔχομεν καὶ τὰς ἀποτυχίας.

ΒΑΡΑΝ.—Καὶ σᾶς ἐνθαρρύνει ἡ γλυκεῖα ἐλπίς, ὅτι τὸ ὑποκείμενον περὶ τοῦ ὁποίου πρόκειται εἶναι ἀπὸ ἐκείνας εἰς τὰς ὁποίας ἡμπορεῖ νὰ εἰπῆ κανεὶς μετὰ ὀκτὼ ἡμέρας...

ΒΑΛΜ.—Ναί, μ' ἐνθαρρύνει αὐτὴ ἡ γλυκεῖα ἐλπίς.

ΒΑΡΑΝ.—Καὶ ποῦ στηρίζεται ἡ ἐλπίς αὐτῆ;

ΒΑΛΜ.—Εἰς μερικὰ σημεῖα, εἰς μερικὰ τεκμήρια, ἀπὸ τὰ ὁποῖα ἓνας Παρισινὸς σπανίως ἀπατάται.

ΒΑΡΑΝ.—Ποῖα εἶνε αὐτὰ τὰ τεκμήρια;

ΒΑΛΜ.—Σᾶς ἐνδιαφέρει νὰ τὸ μάθετε, σεῖς ὁπίσθε αὐστηρὸς καὶ σοβαρὸς;

ΒΑΡΑΝ.—Θὰ μάθετε κατόπιν τὸν λόγον.

ΒΑΛΜ.—Λοιπὸν ἰδοὺ ἡ ἱστορία μου μὲ τὴν κατὰ Καπουλέτου. Τὴν ἀποκαλῶ τοιουτοτρόπως, διότι ἀγνωστὸν τὸ πραγματικόν της ὄνομα, ἔξ αἰτίας ἐνός μικροῦ καπουλάου κνανοῦ, τὸ ὁποῖον φορεῖ σχεδὸν πάντοτε καὶ τῆς πηγαίνει μὴ τρέλλα. Ἐν πρώτοις αὐτὴ ἡ νέα ἔχει τὴν γραμμὴν.

ΒΑΡΑΝ.—Πῶς εἶλατε;

ΒΑΛΜ.—Λέγω ὅτι ἔχει τὴν γραμμὴν. Δὲν γνωρίζετε τί εἶνε ἡ γραμμὴ; Δὲν ἠγαπήσατε λοιπὸν ποτὲ εἰς τὰ νεῖτά σας;

ΒΑΡΑΝ.—Τί ἡλικίαν ὑποθέτετε ὅτι ἔχω;

ΒΑΛΜ.—Θὰ εἰσθε ἐξῆντα ἐτῶν.

ΒΑΡΑΝ.—Εἶμαι μόνον σαράντα ἔννεα. Καὶ ἓνας ἄλλος ὁ ὁποῖος, ἐνῶ εἶνε μόνον σαράντα ἔννεα ἐπιμένει ἐξῆντα, ἔχει ἀγαπήσει τόσον πολὺ νεανίσκον ὅσον σεῖς δὲν θὰ κατορθώσετε ποτὲ ν' ἀγαπήσῃτε. Μὲ τὴν διαφορὰν ὅτι ἠγάπησε μίαν μόνην γυναῖκα.

ΒΑΛΜ.—Δικαία τιμωρία πεπλανημένης θεωρίας.

ΒΑΡΑΝ.—Τί πρᾶγμα εἶνε λοιπὸν αὐτὴ ἡ γραμμὴ, ἢ ἡ ἀπορία νὰ εἰσθε ζωγράφος σᾶς φαίνεται ὅτι ἡμπορεῖτε νὰ εἰσθε νὰ περνᾶ μία γυναῖκα;

ΒΑΛΜ.—Ὅσαίς βλέπετε νὰ περνᾶ μία γυναῖκα; ἢ ἡ ἀπορία νὰ εἰσθε νὰ περνᾶ μία γυναῖκα;

ΒΑΡΑΝ.—Τί πρᾶγμα εἶνε λοιπὸν αὐτὴ ἡ γραμμὴ, ἢ ἡ ἀπορία νὰ εἰσθε νὰ περνᾶ μία γυναῖκα;

ΒΑΛΜ.—Ὅσαίς βλέπετε νὰ περνᾶ μία γυναῖκα; ἢ ἡ ἀπορία νὰ εἰσθε νὰ περνᾶ μία γυναῖκα;

ΒΑΡΑΝ.—Τί πρᾶγμα εἶνε λοιπὸν αὐτὴ ἡ γραμμὴ, ἢ ἡ ἀπορία νὰ εἰσθε νὰ περνᾶ μία γυναῖκα;

ΒΑΛΜ.—Ὅσαίς βλέπετε νὰ περνᾶ μία γυναῖκα; ἢ ἡ ἀπορία νὰ εἰσθε νὰ περνᾶ μία γυναῖκα;

ΒΑΡΑΝ.—Τί πρᾶγμα εἶνε λοιπὸν αὐτὴ ἡ γραμμὴ, ἢ ἡ ἀπορία νὰ εἰσθε νὰ περνᾶ μία γυναῖκα;

ΒΑΛΜ.—Ὅσαίς βλέπετε νὰ περνᾶ μία γυναῖκα; ἢ ἡ ἀπορία νὰ εἰσθε νὰ περνᾶ μία γυναῖκα;

ΒΑΡΑΝ.—Τί πρᾶγμα εἶνε λοιπὸν αὐτὴ ἡ γραμμὴ, ἢ ἡ ἀπορία νὰ εἰσθε νὰ περνᾶ μία γυναῖκα;

ΒΑΛΜ.—Ὅσαίς βλέπετε νὰ περνᾶ μία γυναῖκα; ἢ ἡ ἀπορία νὰ εἰσθε νὰ περνᾶ μία γυναῖκα;

ΒΑΡΑΝ.—Τί πρᾶγμα εἶνε λοιπὸν αὐτὴ ἡ γραμμὴ, ἢ ἡ ἀπορία νὰ εἰσθε νὰ περνᾶ μία γυναῖκα;

ΒΑΛΜ.—Ὅσαίς βλέπετε νὰ περνᾶ μία γυναῖκα; ἢ ἡ ἀπορία νὰ εἰσθε νὰ περνᾶ μία γυναῖκα;

ΒΑΡΑΝ.—Τί πρᾶγμα εἶνε λοιπὸν αὐτὴ ἡ γραμμὴ, ἢ ἡ ἀπορία νὰ εἰσθε νὰ περνᾶ μία γυναῖκα;

ΒΑΛΜ.—Ὅσαίς βλέπετε νὰ περνᾶ μία γυναῖκα; ἢ ἡ ἀπορία νὰ εἰσθε νὰ περνᾶ μία γυναῖκα;

ΒΑΡΑΝ.—Τί πρᾶγμα εἶνε λοιπὸν αὐτὴ ἡ γραμμὴ, ἢ ἡ ἀπορία νὰ εἰσθε νὰ περνᾶ μία γυναῖκα;

ΒΑΛΜ.—Ὅσαίς βλέπετε νὰ περνᾶ μία γυναῖκα; ἢ ἡ ἀπορία νὰ εἰσθε νὰ περνᾶ μία γυναῖκα;

ΒΑΡΑΝ.—Τί πρᾶγμα εἶνε λοιπὸν αὐτὴ ἡ γραμμὴ, ἢ ἡ ἀπορία νὰ εἰσθε νὰ περνᾶ μία γυναῖκα;

ΒΑΛΜ.—Ὅσαίς βλέπετε νὰ περνᾶ μία γυναῖκα; ἢ ἡ ἀπορία νὰ εἰσθε νὰ περνᾶ μία γυναῖκα;

ΒΑΡΑΝ.—Τί πρᾶγμα εἶνε λοιπὸν αὐτὴ ἡ γραμμὴ, ἢ ἡ ἀπορία νὰ εἰσθε νὰ περνᾶ μία γυναῖκα;

ΒΑΛΜ.—Ὅσαίς βλέπετε νὰ περνᾶ μία γυναῖκα; ἢ ἡ ἀπορία νὰ εἰσθε νὰ περνᾶ μία γυναῖκα;

ΒΑΡΑΝ.—Τί πρᾶγμα εἶνε λοιπὸν αὐτὴ ἡ γραμμὴ, ἢ ἡ ἀπορία νὰ εἰσθε νὰ περνᾶ μία γυναῖκα;

ΒΑΛΜ.—Ὅσαίς βλέπετε νὰ περνᾶ μία γυναῖκα; ἢ ἡ ἀπορία νὰ εἰσθε νὰ περνᾶ μία γυναῖκα;

ΒΑΡΑΝ.—Τί πρᾶγμα εἶνε λοιπὸν αὐτὴ ἡ γραμμὴ, ἢ ἡ ἀπορία νὰ εἰσθε νὰ περνᾶ μία γυναῖκα;

ΒΑΛΜ.—Ὅσαίς βλέπετε νὰ περνᾶ μία γυναῖκα; ἢ ἡ ἀπορία νὰ εἰσθε νὰ περνᾶ μία γυναῖκα;

ΒΑΡΑΝ.—Τί πρᾶγμα εἶνε λοιπὸν αὐτὴ ἡ γραμμὴ, ἢ ἡ ἀπορία νὰ εἰσθε νὰ περνᾶ μία γυναῖκα;

ΒΑΛΜ.—Ὅσαίς βλέπετε νὰ περνᾶ μία γυναῖκα; ἢ ἡ ἀπορία νὰ εἰσθε νὰ περνᾶ μία γυναῖκα;

ΒΑΡΑΝ.—Τί πρᾶγμα εἶνε λοιπὸν αὐτὴ ἡ γραμμὴ, ἢ ἡ ἀπορία νὰ εἰσθε νὰ περνᾶ μία γυναῖκα;

ΒΑΛΜ.—Ὅσαίς βλέπετε νὰ περνᾶ μία γυναῖκα; ἢ ἡ ἀπορία νὰ εἰσθε νὰ περνᾶ μία γυναῖκα;

ταν φθάσῃ ἢ ἀνοιξίς, πέρνω ἓνα μικρὸν σάκον ὀδοπορικὸν ἢ μίαν βαλίτζαν, ἀναλόγως τῆς ἀποστάσεως τοῦ ταξιδίου ὁποῦ σκοπεύω νὰ κάμω καὶ πηγαίνω εἰς τὸν σταθμὸν τὴν ὥραν ποῦ φεύγει τὸ κατ' εὐθειαν, ἄλλοτε εἰς τὸν σταθμὸν τῶν Δυτικῶν Σιδηροδρόμων, ἄλλοτε εἰς τὸν σταθμὸν τῶν Βορείων, ἄλλοτε εἰς τὸν σταθμὸν τῶν Ἀνατολικῶν...

ΒΑΡΑΝ.—Ἄλλοτε εἰς τὸν σταθμὸν τῶν Μεσημβρινῶν...

ΒΑΛΜ.—Ἄλλοτε εἰς τὸν σταθμὸν τῶν Μεσημβρινῶν...

ΒΑΡΑΝ.—Ἄλλοτε εἰς τὸν σταθμὸν τῶν Μεσημβρινῶν...

ΒΑΛΜ.—Ἄλλοτε εἰς τὸν σταθμὸν τῶν Μεσημβρινῶν...

ΒΑΡΑΝ.—Ἄλλοτε εἰς τὸν σταθμὸν τῶν Μεσημβρινῶν...

ΒΑΛΜ.—Ἄλλοτε εἰς τὸν σταθμὸν τῶν Μεσημβρινῶν...

ΒΑΡΑΝ.—Ἄλλοτε εἰς τὸν σταθμὸν τῶν Μεσημβρινῶν...

ΒΑΛΜ.—Ἄλλοτε εἰς τὸν σταθμὸν τῶν Μεσημβρινῶν...

ΒΑΡΑΝ.—Ἄλλοτε εἰς τὸν σταθμὸν τῶν Μεσημβρινῶν...

ΒΑΛΜ.—Ἄλλοτε εἰς τὸν σταθμὸν τῶν Μεσημβρινῶν...

ΒΑΡΑΝ.—Ἄλλοτε εἰς τὸν σταθμὸν τῶν Μεσημβρινῶν...

ΒΑΛΜ.—Ἄλλοτε εἰς τὸν σταθμὸν τῶν Μεσημβρινῶν...

ΒΑΡΑΝ.—Ἄλλοτε εἰς τὸν σταθμὸν τῶν Μεσημβρινῶν...

ΒΑΛΜ.—Ἄλλοτε εἰς τὸν σταθμὸν τῶν Μεσημβρινῶν...

ΒΑΡΑΝ.—Ἄλλοτε εἰς τὸν σταθμὸν τῶν Μεσημβρινῶν...

ΒΑΛΜ.—Ἄλλοτε εἰς τὸν σταθμὸν τῶν Μεσημβρινῶν...

ΒΑΡΑΝ.—Ἄλλοτε εἰς τὸν σταθμὸν τῶν Μεσημβρινῶν...

ΒΑΛΜ.—Ἄλλοτε εἰς τὸν σταθμὸν τῶν Μεσημβρινῶν...

ΒΑΡΑΝ.—Ἄλλοτε εἰς τὸν σταθμὸν τῶν Μεσημβρινῶν...

ΒΑΛΜ.—Ἄλλοτε εἰς τὸν σταθμὸν τῶν Μεσημβρινῶν...

ΒΑΡΑΝ.—Ἄλλοτε εἰς τὸν σταθμὸν τῶν Μεσημβρινῶν...

ΒΑΛΜ.—Ἄλλοτε εἰς τὸν σταθμὸν τῶν Μεσημβρινῶν...

ΒΑΡΑΝ.—Ἄλλοτε εἰς τὸν σταθμὸν τῶν Μεσημβρινῶν...

ΒΑΛΜ.—Ἄλλοτε εἰς τὸν σταθμὸν τῶν Μεσημβρινῶν...

ΒΑΡΑΝ.—Ἄλλοτε εἰς τὸν σταθμὸν τῶν Μεσημβρινῶν...

ΒΑΛΜ.—Ἄλλοτε εἰς τὸν σταθμὸν τῶν Μεσημβρινῶν...

ΒΑΡΑΝ.—Ἄλλοτε εἰς τὸν σταθμὸν τῶν Μεσημβρινῶν...

ΒΑΛΜ.—Ἄλλοτε εἰς τὸν σταθμὸν τῶν Μεσημβρινῶν...

ΒΑΡΑΝ.—Κοστίζει βλέπω, αρκετά τὸ σύστημα.
ΒΑΛΜ.—Ναί· εἶνε αρκετά βαρὺ τὸ ποσὸν ὡς πρώτη κατάθεσις.

ΒΑΡΑΝ.—Διότι ὑπάρχουν κατόπιν καὶ τὰ ἔκτακτα ἔξοδα.

ΒΑΛΜ.—Ἀναβαίνει λοιπὸν αὐτὴ εἰς τὸ διαμέρισμα τῶν κυριῶν ἀναβαίνω κ' ἐγὼ εἰς τὸ πλησίον διαμέρισμα ἤμην ἡσυχος ἐντελῶς. Φθάνω εἰς Χάβρην . . .

ΒΑΡΑΝ.—Κ' ἐκεῖ ἀρχίζου τὰ συνηθισμένα προκαταρκτικά.

ΒΑΛΜ.—Ὅχι ψάχνω καὶ δὲν βλέπω κανένα. Εἶχε καταβῆ εἰς κάποιον διάμεσον σταθμόν. Τότε καὶ ἐγὼ ἀρχίζω νὰ διατρέχω με τὸν σιδηρόδρομον ὅλους τοὺς σταθμούς τῆς παραλίας.

ΒΑΡΑΝ.—Ἄλλη ἀποτυχία λοιπὸν!

ΒΑΛΜ.—Ναί, ἄλλη ἀποτυχία. Τέλος πάντων φθάνω ἐδῶ καὶ προχθές, κατὰ τὰς δέκα καὶ τρία τέταρτα, βλέπω τὴν ἄγνωστον μου ὁποῦ ἐξήρχετο ἀπὸ αὐτὴν ἐδῶ τὴν αἴθουσαν, ὅπου ἔρχεται καθ' ἑκάστην καὶ παίζει πιάνο ὄχι μὲ πολὺ μεγάλην τέχνην, ἐνῶ οἱ ἄλλοι λουόμενοι προγευματίζουν κατ' ἐκείνην τὴν ὥραν.

ΒΑΡΑΝ.—Καὶ εἰς ποῖον σημεῖον ἐδρικόμεθα.

ΒΑΛΜ.—Τῆ ἀληθείᾳ δὲν δύναμαι νὰ κανηθῶ ὅτι ἔχω προοδεύσει πολὺ· αὐτὴ φαίνεται ὅτι οὔτε κἀν μ' ἔχει παρατηρήσει. Νὰ τὴν πλησιάσω ἔμπρὸς εἰς ὄλον τὸν κόσμον εἶνε δύσκολον· ἔπειτα θὰ ἐφαινόμουν πῶς εἶχα τὸ θράσος τοῦ πρώτου τυχόντος λιμοκονιόρου. Ἐπλησίασα εἰς τὸ παιδάκι, ἐνῶ ἔπαιζε εἰς τὴν παραλίαν μαζὺ με ἄλλα μικρὰ καὶ τὸ ἠρώτησα πῶς ὀνομάζεται. Καὶ αὐτὸ μοῦ ἀπαντᾷ: «Ὄνομάζομαι ὁ Κουανὸς πρίγκιπ». Καὶ ἡ μαμμά σου πῶς λέγεται; —Ἡ Δευκὴ πριγκίπισσα.—Καὶ ὁ σύζυγος τῆς μαμμάς; —Ὁ Μαῦρος πρίγκιπ.»

ΒΑΡΑΝ.—Τὸ παιδί σὰς ἐκοροίδευσε.

ΒΑΛΜ.—Εὐγενέστατα. Εἶνε ἀπαντήσεις ἐπίτηδες προητομασμένα διὰ προβλεπομένας ἐρωτήσεις. Τότε ἀπειάτην πρὸς τὴν ὑπηρέτριαν.

ΒΑΡΑΝ.—Αὐτὸ εἶνε ὅλως καινούριον, δὲν εἶν' ἀλήθεια;

ΒΑΛΜ.—Καὶ ἡ ὑπηρέτρια μοῦ εἶπεν: «*Ich φερστέχε νίχτ. Σπρέχεν σι ντόνιτ;*»

ΒΑΡΑΝ.—Τὸ ὁποῖον σημαίνει «δὲν καταλαμβάνω διμυλεῖτε γερμανικά;»

ΒΑΛΜ.—Τότε ἐγὼ τῆς ἀπήνησα: *Γιά!*

ΒΑΡΑΝ.—Καὶ τοιουτοτρόπως ἤρχισεν ἡ συνδιάλεξις.

ΒΑΛΜ.—Σταθῆτε ν' ἀκούσετε. Τότε ἡ ὑπηρέτρια ἐθύμωσε καὶ μοῦ λέγει γαλλιστί: «Εἶσθε πολὺ εὐτυχῆς, κύριε, ὁποῦ γνωρίζετε τὰ γερμανικά· ἐγὼ δὲν ἐνωῶ λέξιν ἀπ' αὐτά.» Καὶ με ἀφῆκε κόκκαλο!

ΒΑΡΑΝ.—Ὅστε καὶ ἄλλος τζιφος! Ἀπομένει ὁ νοικοκύρης τοῦ σπιτιοῦ εἰς τὸ ὁποῖον κατοικεῖ.

ΒΑΛΜ.—Εἶνε ὁ Ρουσέλ ποῦ ἔχει τὰ λουτρά. Ἐκατοίκησεν εἰς τὸ σπίτι του τὸ παρελθὸν ἔτος· τοῦ πληρώνει προκαταβολικῶς τὸ ἐνοίκιον καὶ δὲν τὸν μέλει διόλου νὰ φροντίσῃ νὰ μάθῃ περισσότερα περὶ

αὐτῆς. Ἐδῶ τὴν ὀνομάζουν: ἡ κυρία ποῦ κατοικεῖ εἰς τὸ σπίτι τοῦ Ρουσέλ. Δὲν λαμβάνει γραμμάτια, ἔχει σχέσιν με κανένα. Μυστήριον! μυστήριον!

ΒΑΡΑΝ.—Αὐτὴ εἶνε ὅλη ἡ ἱστορία σας;

ΒΑΛΜ.—Αὐτὴ μέχρι σήμερον.

ΒΑΡΑΝ.—Δὲν ἔχετε τίποτε ἄλλο νὰ μοῦ προσέσετε;

ΒΑΛΜ.—Ὅχι.

ΒΑΡΑΝ.—Βαστάτε χρήματα ἐπάνω σας νὰ δώσετε ἑκατὸν φράγκα;

ΒΑΛΜ.—Ἐκατὸν φράγκα; . . . μάλιστα.

ΒΑΡΑΝ.—Δώστε μου.

ΒΑΛΜ.—Ὅριστε. (Τοῦ τὰ ἐγχειρίζει.)

ΒΑΡΑΝ.—Μήπως σὰς πειράζει αὐτό;

ΒΑΛΜ.—Καθόλου. . . Ἀλλὰ ὑποθέτω ὅτι δεῖτε ἔχετε ἀνάγκη σεῖς τῶν ἑκατὸν φράγκων;

ΒΑΡΑΝ.—Βεβαίως δὲν τὰ ζητῶ δι' ἐμέ· τὰ περὶ τίνος πρόκειται. Αὐτὰς τὰς ἡμέρας καταγίνομεθα νὰ ἰδρῶσωμεν σχολεῖα ἀπόρων παιδιῶν, ὁρφανῶν ἢ ἐγκαταλελειμμένων καὶ ἔχομεν ἀνάγκη συναφορῶν. Καὶ ποῦ θὰ τὰ εὑρωμεν τὰ χρήματα καλύτερα παρὰ ἀπὸ τοὺς φαιδρούς καὶ εὐτυχημένους ἀθρώπους τῆς τάξεώς σας, εἰς τοὺς ὁποίους τὸ χρέμα ἔρχεται μόνον τοῦ ἐνῶ αὐτοὶ καταδιώκουν τὰς γυναῖκούλαις εἰς τοὺς σιδηροδρομικοὺς σταθμούς; Εἶνε χαριτωμένη ἡ ἱστορία σας πραγματικῶς καὶ δι' αἰσθητικῶν ἀξίζει νὰ δώσετε 100 φράγκα, χάριν μάλιστα δυστυχῶν πλασμάτων, τὰ ὁποῖα ποτὲ δὲν θὰ ἀξιωθοῦν διηγηθῶν τέτοιαις ἱστορίαις.

ΒΑΛΜ.—Ἡ συνεισφορὰ γίνεται ἐφ' ἀπαξ, δὲ εἶν' ἔτσι;

ΒΑΡΑΝ.—Ναί, ναί· μέινετε ἡσυχος.

ΒΑΛΜ.—Τότε εἶνε πολὺ μικρὸν τὸ ποσὸν, ἀπλητέ μου κύριε· σὰς παρακαλῶ νὰ με ἐγγράψετε 500 φράγκα.

ΒΑΡΑΝ.—Ἄ! μὰ αὐτὸ εἶνε ὠραῖον! μπόρα! Εἶνε πολὺ σπάνιον ἕνας ἀνθρώπος πνευματώδης νὰ εἶνε ταυτοχρόνως καὶ φιλεὺσπλαγγος. Ὅταν σκεπάζωμαι ὅτι ἂν οἱ ἀνθρώποι ἐδαπανοῦσαν χάριν τῆς ἀγαθοεργίας τὸ τέταρτον μόνον τοῦ ποσοῦ τὸ ὁποῖον δαπανοῦν διὰ νὰ κάμουν κακὸν εἰς τὸν ἑαυτὸν καὶ ἡ πενία θὰ ἐξηφανίζετο ἀπὸ τὸν κόσμον! . . .

ΒΑΛΜ.—Ποῦ διαμένετε, παρακαλῶ, διὰ νὰ σὰς φέρω τὸ ὑπόλοιπον τῆς συνεισφορᾶς μου;

ΒΑΡΑΝ. (Βλέπων εἰσερχομένην τὴν κυρίαν Ὁβραῖ). —Τὸ ὑπόλοιπον τὸ δίδετε εἰς τὴν κυρίαν.

ΣΚΗΝΗ Β΄

Κυρία Ὁβραῖ καὶ οἱ ρηθέντες.

ΒΑΡΑΝ.—Ἀγαπητὴ φίλη, σὰς παρουσιάζω τῶν συνδρομητῶν τοῦ ἔργου μας, τὸν κύριον Βαμορῶ, ὅστις συνεισφέρει 500 φράγκα.

Κα Ὁβραῖ.—Ἡ δωρεὰ σας εἶνε ἡγεμονικὴ καὶ (Τείνει αὐτῇ τὴν χεῖρα).

Κα Ὁβραῖ.—Κυρία, ἀπεναντίας ἐγὼ ὀφείλω νὰ σὰς χροιάσω.

ΒΑΡΑΝ.—Ἀλήθεια, ἐξέχασα νὰ σὰς προειδοποιήσω, κυρία, ὅτι πρόκειται νὰ σὰς κάμῃ κόρτε.

Κα Ὁβραῖ.—Αὐτὸ θὰ ἦτο δι' ἐμέ πολὺ εὐχάριστον εἶνε τόσος καιρὸς ὁποῦ δὲν μοῦ κάμουν πλέον κόρτε.

ΒΑΡΑΝ.—Ὄφειλω ὅμως νὰ προειδοποιήσω καὶ περὶ τῶν κινδύνων τοὺς ὁποίους θὰ διατρέξῃτε ἐπιποσθε ἐνώπιον τῆς κυρίας Ὁβραῖ, τίποτε ὀλίγον, ἀγαπητέ νέε! . . .

ΒΑΛΜ.—Ἄ! . . .

ΒΑΡΑΝ.—Τὸ ὄνομα ἀπλῶς δὲν σὰς ἀποκαλύπτει τίποτ'. Ἀκούσατε ὅμως: Ἡ κυρία Ὁβραῖ εἶνε γυνὴ ἡσυχος, ὑπὸ τὴν εὐρυτάτην καὶ εὐγενεστάτην σημασίαν τῆς λέξεως.

ΒΑΛΜ.—Ἄ, κυρία· ἐπιτρέψατε νὰ σὰς κυττάξω καὶ νὰ σὰς παρατηρήσω, νὰ σὰς θαυμάσω. Λατρεύω τὰς ἐντίμους γυναῖκας, διότι . . .

Κα Ὁβραῖ.—Ἐπάρχει κανεὶς λόγος πρὸς τοῦτο;

ΒΑΛΜ.—Ἐπάρχουν δύο λόγοι. Ὁ πρῶτος εἶνε ὅτι πρέπει νὰ τὰς λατρεύωμεν· ὁ δεύτερος εἶνε διότι ἡμμεροῦμεν νὰ εἰπώμεν τὰ πάντα, ὅσακις θέλωμεν, ἀπεροσθέντων, ἐπειδὴ αὐταὶ ἐρυθριοῦν ὀλιγώτερον ἀπὸ τὰς ἄλλας.

Κα Ὁβραῖ.—Ἴσως διότι αὐταὶ δὲν ἐννοοῦν ὅλα ὅσα λέγονται.

ΒΑΡΑΝ.—Πρὸ δώδεκα ἔτων μοῦ συνέβη μία μεγάλη συμφορὰ· τίποτ' ἄλλο δὲν ἐσκεπτόμην παρὰ τὴν ἐπίδοξιν, τὸν φόνον, τὴν αὐτοχειρίαν. Τότε συνήνησα τὴν κυρίαν ὁποῦ βλέπετε· αὐτὴ μ' ἐδίδαξε τὴν ὑπομονήν, τὸ θάρρος καὶ τὴν ἐργασίαν. Τὴν κόρην μου, ἡ ὁποία δὲν εἶχε πλέον μητέρα καὶ τὴν ὁποίαν καὶ αὐτὸς ὁ πατήρ της καμίνιν φορὰν ἀπεστρέφετο, ἤν ἐπῆρε καὶ τὴν ἔκαμεν ἰδικὴν τῆς θυγατέρα. Ἐὰν ἀκόμη εἶμαι ἱκανὸς διὰ κάτι τι, ἐὰν εἶμαι χρήσιμος εἰς μερικοὺς, ἐὰν ἡμπορῶ ἀκόμη νὰ γελῶ ἀπὸ καιροῦ εἰς καιρὸν καὶ ἂν ἠδυνήθην νὰ ἀστενεύθῶ πρὸ ὀλίγου περὶ σας, εἰς αὐτὴν τὸ ὀφείλω. Δὲν εἶνε γυναῖκα αὐτὴ ἡ ἀγγελος.

Κα Ὁβραῖ.—Βλέπετε πῶς ὁ κύριος Βαραντὲν συνοψίζει με τόσην εὐκολίαν τὰ πράγματα! . . . Τί σαφῆς ἀποδορισμός! . . . Ἄγγελος! . . . Μία λέξις μόνον, ἀλλ' ἡ ὁποία λέγει τὰ πάντα.

ΒΑΡΑΝ.—Ναί, ἄγγελος, τοῦ ὁποίου ἔχετε τὰ προσημεία καὶ τὰ ἐλαττώματα.

Κα Ὁβραῖ.—Μπά! . . . καὶ ποῖα εἶνε παρακαλῶ τὰ ἐλαττώματα τῶν ἀγγέλων;

ΒΑΡΑΝ.—Ὅτι δὲν εἶνε ἐξοικειωμένοι πολὺ μετὰ τὸν κόσμον. Ἡ κυρία Ὁβραῖ πιστεύει παρὰ τὸ εἶναι εἰς τὸ καλόν.

ΒΑΛΜ.—Τί κρῖμα!

Κα Ὁβραῖ.—Θὰ μὰς κάμετε τὴν εὐχαρίστησιν νὰ προγευματίσετε μαζὺ μας, κύριε; θέλω νὰ σὰς ἐξηγήσω εἰς τί θὰ χρησιμεύσουν τὰ 500 φράγκα σας.

ΒΑΛΜ.—Εἰς τὰς διαταγὰς σας, κυρία μου.

ΒΑΡΑΝ.—Ὁ κύριος ἄλλως τε ἐδρικόμεται εἰς διαθήσεις εὐνοϊκὰς διὰ τὴν ἀνάπτυξιν τῶν φιλανθρωπικῶν αἰσθημάτων του. Εἶνε ἐρωτευμένος.

Κα Ὁβραῖ.—Εὐγε.

ΒΑΡΑΝ.—Καὶ στηρίζει τὰς ἐλπίδας του εἰς σὰς διὰ νὰ ἡμπορέσῃ νὰ λάβῃ πληροφορίας.

Κα Ὁβραῖ.—Εἰς ἐμέ;

ΒΑΛΜ.—ὦ, κυρία! . . .

Κα Ὁβραῖ.—Τὸ γνωρίζω ἐγὼ τὸ ὑποκείμενον ὁποῦ σὰς ἐνδιαφέρει;

ΒΑΡΑΝΤ.—Κατοικεῖ εἰς Σαῖν-Βαλερώ. Πρέπει νὰ σὰς εἰπῶ ὅτι ὁ νέος αὐτός, ὅστις κατὰ τ' ἄλλα εἶνε ἐξαιρετικὸς καὶ ἀγαπητός, εἶνε ἕνας τρελλοῦτσικὸς ποῦ δὲν ἔχει ταῖρι. Ἀγαπᾷ ὅλαις ταῖς γυναῖκες.

Κα Ὁβραῖ.—Τόσον τὸ καλλίτερον! Πρέπει κανεὶς ν' ἀγαπᾷ, ἀδιάφορον τί, ἀδιάφορον πῶς, ἀρκεῖ ν' ἀγαπᾷ.

ΒΑΛΜ.—Πολὺ ὠραῖα! Μήπως γνωρίζετε σεῖς, κυρία, μίαν νέαν μικροκαμωμένην. Ξανθὴν, ποῦ ἔχει ἕνα παιδάκι καὶ μία καμαριέρα, καὶ φορεῖ ἕνα καπουσὼν μπλέ;

Κα Ὁβραῖ.—Ὅποῦ ἔρχεται ἐδῶ καὶ παίζει καθ' ἡμέραν;

ΒΑΡΑΝ.—Ναί, πολὺ μέτρια.

Κα Ὁβραῖ.—Μεταξὺ τῶν δέκα καὶ τῶν ἑνδεκα;

ΒΑΛΜ.—Ἀκριβῶς.

Κα Ὁβραῖ.—Πρόκειται πιθανῶς νὰ τὴν γνωρίσω σήμερον· ὀφείλω νὰ τὴν εὐχαριστήσω διὰ μίαν καλωσύνην ὁποῦ μοῦ ἔκαμε. Χθὲς ἔπαιζεν εἰς τὸ πιάνο ἕνα κομμάτι ὅλως διόλου πρωτότυπον· ὁ υἱὸς μου ἐπεθύμησε νὰ ἔχῃ αὐτὸ τὸ κομμάτι καὶ παρεκάλεσα τὸν διευθυντὴν τῆς Λέσχης νὰ ἐρωτήσῃ τὴν κυρίαν ἀπὸ ποῦ ἠδυνάμεθα νὰ τὸ προμηθευθῶμεν. Ἡ κυρία ἀπήνησεν ὅτι δὲν ἦτο τυπωμένον καὶ πρὸ ὀλίγου μοῦ ἔστειλε τὸ χειρόγραφο. Θὰ συνομιλήσω μαζὺ τῆς μόλις ἔλθῃ καὶ ἂν τὴν ἀγαπᾶτε. . .

ΒΑΛΜ.—Τρελλαίνομαι δι' αὐτήν.

ΒΑΡΑΝ.—Ἀπὸ τὰ χθές, τὰς ἑνδεκα παρὰ τέταρτον.

Κα Ὁβραῖ.—Ἡ ὠρα δὲν σημαίνει τίποτε. Δὲν εἶν' ἔτσι, κύριε;

ΒΑΛΜ.—ὦ, καθόλου.

Κα Ὁβραῖ.—Λοιπὸν, ἀφοῦ τὴν ἀγαπᾶτε, ἂν εἶνε χήρα, θὰ σὰς παρουσιάσω εἰς αὐτήν, καὶ ἂν ἐπιθυμῇ νὰ ξανανυμφευθῇ, θὰ τὴν νυμφευθῆτε. . .

ΒΑΛΜ.—ὦ! . . . μὰ αὐτὸ εἶνε παρὰ πολὺ! . . . με καθυποχρεώνετε.

Κα Ὁβραῖ.—Τί λιγώτερο ἡμπορεῖ νὰ κάμω; . . . (Πρὸς τὸν Κάμιλλον καὶ τὴν Λουκιανὴν εἰσερχομένους). Ἀπὸ ποῦ ἔρχεσθε;

ΣΚΗΝΗ Γ΄

Κάμιλλος, Λουκιανὴ καὶ οἱ ρηθέντες.

ΚΑΜ. (Ἀσπαζόμενος τὴν κυρίαν Ὁβραῖ, ἐνῶ ἡ Λουκιανὴ ἀσπάζεται τὸν Βαραντὲν). — Ἐρχόμεθα ἀπὸ τὸ λουτρόν.

ΛΟΥΚ. (Πρὸς τὸν πατέρα της).— Ἐπῆγα ἕως πέ-
ραν εἰς τὴν ἀρογριαλίαν.

ΒΑΡΑΝ. (Παρουσιάζων τὴν Λουκιανὴν πρὸς τὸν
Βαλμορῶ).— Ἡ κόρη μου.

ΛΟΥΚ. (Χαιρετίζουσα).— Κύριε!.. ὦ! κύτταξε!..
ἐξέχασα τὸ πουλάκι μου μὲ τὸ κλουβί του μέσα εἰς τὴν
καμπίνα τοῦ λουτροῦ!..

ΚΑΜ.—Μὰ θὰ τὸ κάμης νὰ ψοφήσῃ αὐτὸ τὸ καυ-
μένο τὸ πουλί, πῶς τὸ πέρνεις ὅλο μαζί σου.

ΛΟΥΚ.—Ἐχει καὶ αὐτὸ ἀνάγκη ν' ἀναπνεύσῃ λί-
γον θαλάσσιον ἀέρα, τὸ κακόμοιρο. Τί καλὰ πού στέ-
κει μέσα εἰς τὸ κλουβί του· πηγαίνω νὰ τὸ πάρω.
(Ἐξέρχεται).

ΣΚΗΝΗ Δ'.

Οἱ ρηθέντες πλὴν τῆς Λουκιανῆς.

Κα ὨΒΡΑΙ. (Παρουσιάζουσα τὸν Κάμιλλον).— Ὁ
υἱός μου, κύριε.

ΒΑΛΜ.—Ὁ υἱός σας!.. ὁ θεὸς υἱός σας ἴσως,
κυρία.

Κα ὨΒΡΑΙ.—Ὅχι, ὄχι... ὁ υἱός μου, ἰδικός μου
υἱός... Σὰς ἐκπλήττει;

ΒΑΛΜ.—Βεβαίως, ἀφοῦ ὁ κύριος δὲν ἤμπορεῖ νὰ
εἶνε ὀλιγώτερον ἀπὸ εἴκοσι ἐτῶν...

ΚΑΜ.—Εἶμαι εἰκοσιτεσσάρων.

ΒΑΛΜ.—Ἄλλὰ τότε... σεῖς κυρία;

Κα ὨΒΡΑΙ.—Ἐγὼ εἶμαι σαράντα δύο.

ΒΑΛΜ.—Καὶ ὅμως φαίνεσθε εἰκοσιπέντε.

ΒΑΡΑΝ.—Ἐτσι εἶμεθα ἡμεῖς ἐδῶ. Κανείς δὲν
δείχνει τὴν ἡλικίαν ὅπου ἔχει.

ΚΑΜ.—Ὁ λόγος εἶνε διότι αἱ ἀγναὶ ψυχαὶ καθι-
στοῦν τὰ πρόσωπα πάντοτε νεάζοντα, διότι ἡ ἀρετὴ
θριαμβεῖ καὶ ἐπὶ τοῦ χρόνου. Ἦκουσα εὐχαρίστως
αὐτὸ πού ἐλέγετε πρὸ ὀλίγου, κύριε, καὶ τὸ ἀκούω νὰ
λέγεται συχνά. Διὰ τοῦτο ὑπερηφανεύομαι ὅπου ἔχω
τέτοιαν μητέρα. Παντοῦ μᾶς ἐκλαμβάνουν ὡς ἀδελ-
φὸν καὶ ἀδελφὴν· καὶ ἂν ἐξακολουθήσῃ νὰ πηγαίνει
ἔτσι τὸ πρᾶγμα, μετ' ὀλίγα ἔτη θὰ μᾶς ἐκλαμβάνουν
ὡς πατέρα καὶ κόρη. (Πρὸς τὴν μητέρα της, ἀσπαζο-
μενος τὰς χεῖράς της). Ἦδη ἀρχίζω νὰ φαίνομαι πρε-
σβύτερός σας καὶ ὕπερα ἀπὸ λίγο θὰ ὑποχρεώσεσθε
νὰ με σέβεσθε.

Κα ὨΒΡΑΙ.—Καὶ μήπως δὲν σὲ σέβομαι ἀπὸ
τώρα; Δὲν εἶσαι σὺ ὁ ἀρχηγὸς τῆς οἰκογενείας;

ΚΑΜ.—Ἐχει τέτοιον φόβον μήπως τὴν κατηγο-
ρήσουν ὡς φιλάρεσκον, ὥστε κάμνει ὅ,τι μπορεῖ διὰ
νὰ φλίνεται γρη῏, αὐτὴ ἡ κακὴ μαμμά. Κυττάξετε
πῶς εἶνε κτενισμένη!.. Ἐτσι κτενίζονται αἱ γυναῖκες,
ὅταν ἔχουν δικὰ των μαλλιά! (Διορθώνει τὴν κόμη
της). Νά!... ὀδέτε τώρα τί διαφορά! Ὅταν μᾶς βλέ-
πουν ἀμπράτσο στὸν δρόμον λέγουν: «Τί ὠραῖο ζευ-
γάρι!» Μαμμάκα ἀξιολάτρευτη! (Τὴν ἀσπάζεται).

ΒΑΛΜ.—Νά! αὐτὴ εἶνε οἰκογένεια!

ΒΑΡΑΝ.—Ἐχετε νὰ ἰδῆτε καὶ ἄλλα ἀκόμη!

ΒΑΛΜ. (Πρὸς τὸν Βαρανέν).— Ἄ, νὰ ἔρχεται!..

ΒΑΡΑΝ.—Ποῖος;

ΒΑΛΜ.—Ἡ μὲς Καπουλέτου!

ΣΚΗΝΗ Ε'.

Ἰωάννα, Γάστρων καὶ οἱ ρηθέντες

ΙΩΑΝ. (Ἄπὸ τῆς θύρας, κύπτουσα πρὸς τὸν νε-
ώσοι θέλουσα νὰ τὸν ἀσπασθῇ).—Μήπως θέλεις καλὴ
τέρα νὰ πᾶς νὰ παίξῃς εἰς τὸν κήπον μὲ τὴν Μαυ-
ρίταν;

ΓΑΣΤ.—Ναί, μαμμά.

ΙΩΑΝ. (Δίδουσα εἰς αὐτὸν τὰ παιγνιδία του).—Καὶ
πήγαινε. Στάσου νὰ σὲ σιγουρίσω λιγάκι... πρόσθε
νὰ μὴ πέσης... Μὴ τρέχῃς, ἀκουσες;... Μαργαρίτα
ἐσὺ νὰ τὸν προσέχῃς. (Στρέφεται καὶ βλέπουσα ἀναβό-
λους ἐντὸς τῆς αἰθούσης, ἐτοιμάζεται ν' ἀπέλθῃ).

Κα ὨΒΡΑΙ.—Σὰς παρακαλῶ, κυρία, μὴ ἀπομα-
κρυνθῆτε ἐξ αἰτίας μας. Αὐτὴν τὴν ὥραν συνήθως
ἐδῶ εἰς τὴν σάλαν δὲν εἶνε κανεὶς ὥστε ἠμπορεῖτε
νὰ παίξετε μουσικὴν μὲ ὄλην σας τὴν ἡσυχίαν. Καὶ ἡ-
μεῖς ἐτοιμαζόμεθα νὰ φύγωμεν· σὰς ἐπερίμενα μό-
νον διὰ νὰ σὰς εὐχαριστήσω δι' αὐτὸ τὸ κομμάτι τῆς
μουσικῆς τὸ ὁποῖον εἶχετε τὴν εὐγένειαν νὰ μοῦ στεί-
λει. Θὰ τὸ ἀντιγράψω, ἐὰν τὸ ἐπιτρέπετε.

ΙΩΑΝ.—Πολὺ εὐχαρίστως, κυρία.

Κα ὨΒΡΑΙ.—Καὶ θὰ ἔλθω νὰ σὰς τὸ φέρω ὀπίσω.

ΙΩΑΝ.—ὦ, σὰς παροκαλῶ, μὴ λάβετε τὴν ἐνόηλη-
σιν. Ὅταν δὲν σὰς χρειάζεται πλέον, τὸ ἀφίνετε εἰς
τὸν διευθυντὴν τῆς Λέσχης, ὁ ὁποῖος θὰ μοῦ τὸ παρα-
δώσῃ. Ἄν σὰς ἀρέσουν μάλιστα αὐτὰ τὰ κομμάτια,
ἔχω καὶ ἄλλα πολλά, ἐντελῶς ἄγνωστα εἰς τὴν Γα-
λίαν, τὰ ὁποῖα ἠμπορῶ νὰ σὰς δανείσω μὲ μεγάλην
μου εὐχαρίστησιν.

Κα ὨΒΡΑΙ.—Εἶνε ἰσπανικὴ μουσικὴ;

ΙΩΑΝ.—Εἶνε βασικικὴ.

ΒΑΛΜ.—Ποῖος εἶνε ὁ συνθέτης; τὸν γνωρίζετε;

ΙΩΑΝ.—Ὅχι, κύριε.

ΒΑΛΜ.—Μήπως εἶνε ὁ Μαῦρος πρίγκιψ;

ΙΩΑΝ.—Ὅχι, κύριε· ὁ Μαῦρος πρίγκιψ δὲν ἀ-
γαπᾷ τὴν μουσικὴν.

Κα ὨΒΡΑΙ.—Τί πρᾶγμα εἶνε αὐτὸς ὁ Μαῦρος
πρίγκιψ; ἠμπορῶ νὰ ἐρωτήσω χωρὶς νὰ φανῶ ἀδια-
κριτος;

ΙΩΑΝ.—Εἶνε μία ἀσειότης τοῦ μικροῦ μου, τὸν
ὁποῖον πολλάκις ἐρωτοῦν χωρὶς λόγον πῶς λεγόμεθα
καὶ αὐτὸς ἐπῆρε τὸν τίτλον τοῦ Κυανοῦ πρίγκιπος,
ἔδωκεν εἰς ἐμὲ τὸν τίτλον τῆς Λευκῆς πριγκιπίσσης
καὶ εἰς τὸν πατέρα του τοῦ Μαύρου πρίγκιπος.

ΒΑΛΜ.—Εἶνε πολὺ ἐξυπνος ὁ μικρὸς ἀναλόγως
τῆς ἡλικίας του.

ΙΩΑΝ.—Τὸν βοηθοῦμε καὶ λιγάκι...

Κα ὨΒΡΑΙ.—Δὲν θὰ εἶνε μεγαλειότερος ἀπὸ πέντε
ἐτῶν.

ΙΩΑΝ.—Μόλις.

Κα ὨΒΡΑΙ.—Μόνον αὐτὸ τὸ παιδάκι ἔχετε;

ΙΩΑΝ.—Μάλιστα, κυρία.

Κα ὨΒΡΑΙ.—Θὰ τὸ ἀπεκτήσατε πολὺ νέα.

ΙΩΑΝ.—Ἦμουν δεκαεπτὰ ἐτῶν. (Ὁ Κάμιλλος
ἀποκρίνεται).

Κα ὨΒΡΑΙ.—Πῶς σὰς ἐπέτρεψαν οἱ γονεῖς σας νὰ
ἀποδρευθῆτε τόσον ἔνωρίς.

ΙΩΑΝ.—Δὲν εἶχαμεν περιουσίαν, βλέπετε.

Κα ὨΒΡΑΙ.—Καὶ θὰ ἐκάματε κανένα καλὸν γάμον;

ΙΩΑΝ.—Μάλιστα.

Κα ὨΒΡΑΙ.—Ἦοχισε τίποτε μαθήματα ὁ μικρὸς;

ΙΩΑΝ.—Διαβάζει λιγάκι.

Κα ὨΒΡΑΙ.—Καὶ ποῖος ἐπιστατεῖ εἰς τὴν ἐκπαί-
δυσίν του; ὁ πατὴρ του;

ΙΩΑΝ.—Δὲν ἔχει πλέον πατέρα.

Κα ὨΒΡΑΙ.—Εἶσθε λοιπὸν χήρα;

ΙΩΑΝ.—Μάλιστα, κυρία.

ΒΑΡΑΝ. (Ἐνῶ ἐξέρχεται μετὰ τοῦ Βαλμορῶ).—Καὶ
αὐτὴ ἔχει τὴν γραμμὴν!

Κα ὨΒΡΑΙ.—Χήρα!... θὰ ἐξηρεῦσατε βέβαια πρὸ
λίγου;

ΙΩΑΝ.—Πρὸ δύο ἐτῶν.

Κα ὨΒΡΑΙ.—Ὅπως κ' ἐγώ.

ΙΩΑΝ.—Ὅπως καὶ σεῖς, κυρία;

Κα ὨΒΡΑΙ.—Δηλαδὴ ὅπως ὑπῆρξα καὶ ἐγώ. Ἐ-
πειτα καὶ ἐγὼ χήρα εἰς τὴν αὐτὴν ἡλικίαν καὶ ὑπὸ
τὰς αὐτὰς περιστάσεις τὰς ἰδικὰς σας, μὲ ἓνα υἱόν.

Κα ὨΒΡΑΙ.—Ἡ ὁμοίότης τῆς θέσεώς μου θὰ ἐδικαιολόγει ἀρ-
κετὰ τὴν συμπάθειαν καὶ τὴν περιέργειάν μου, ἐὰν
ἐν ὑπῆρχε καὶ ἡ ἄλλη δικαιολογία, ἡ προερχομένη ἐκ
τῆς ἐνδιαφέροντος, το ὁποῖον ἐμπνέουν πάντοτε τὰ μι-
κρὰ παιδιὰ εἰς κάθε γυναῖκα ἡ ὁποία εἶνε μητέρα. Τὸ
πρῶτον τῆς μητρὸς εἶνε τόσον δυσχερές, ἰδίως ὅταν δὲν
ἔσται ὁ πατὴρ, ὥστε ὀφείλομεν ὅλαι αἱ μητέρες νὰ
ἐφεύρομεν ἀνάμεσόν μας ἀμοιβαίας συμβουλὰς καὶ
ἐπιστηρίξιν. Ἐχετε τοῦλάχιστον τὴν οἰκογενειάν σας;

ΙΩΑΝ.—Ὅχι κυρία· οἱ γονεῖς μου ἀπέθανον.

Κα ὨΒΡΑΙ.—Καὶ ἀπὸ τὸ μέρος τοῦ συζύγου σας;

ΙΩΑΝ.—Δὲν ἔχω κανένα.

Κα ὨΒΡΑΙ.—Ὄστε εἶσθε μόνη εἰς τὸν κόσμον;

ΙΩΑΝ.—Ἐντελῶς μόνη.

Κα ὨΒΡΑΙ.—Εἶνε πολὺ λυπηρόν.

ΙΩΑΝ.—Μοῦ εἶνε ἀρετὴ συντροφιά ὁ υἱός μου.

Κα ὨΒΡΑΙ.—Καὶ δὲν σκέπτεσθε νὰ ξαναὑπαν-
δρευθῆτε;

ΙΩΑΝ.—Ὅχι, κυρία.

Κα ὨΒΡΑΙ.—Ὄστε θέλετε ν' ἀφοσιωθῆτε ἐξ ὅλο-
υ ἡμέρου εἰς τὸ τέκνον σας;

ΙΩΑΝ.—Αὐτὸ σκοπεύω.

Κα ὨΒΡΑΙ.—Πολὺ καλὰ.

ΙΩΑΝ.—Καὶ σεῖς, κυρία, δὲν ξαναὑπανδρευθῆ-
κατε;

Κα ὨΒΡΑΙ.—Ὅχι· ἀλλ' ἐγὼ εἰς αὐτὸ τὸ ζήτημα
ἔχω μερικὰς ἰδέας πολὺ αὐθαιρέτους, τὰς ὁποίας δὲν
ἠμπορῶ νὰ ἐπιβάλω εἰς κανένα. Κατὰ τὴν γνώμην μου,
δὲν ὑπάρχει εἰς τὸν βίον τῆς γυναίκος θέσις διὰ δύο
ἄνδρας. Ἐκείνο τὸ ὁποῖον ἡ γυναῖκα ὅπου σέβεται
τὸν ἑαυτὸν της εἶπεν εἰς τὸν ἄνδρα τὸν ὁποῖον ἠγά-
πησε κατὰ μόναν καὶ μέσα ἀπὸ τὴν καρδίαν της, δὲν
πρέπει νὰ τὸ ἐπαναλάβῃ ποτὲ εἰς ἄλλον ἄνδρα. Ἐὰν
ὁ ἄνδρας τὸν ὁποῖον ἠγάπησε καὶ τὸν ὁποῖον ὤρκι-
σθη ν' ἀγαπᾷ αἰώνως ἀποθάνῃ, αὐτὴ ὀφείλει νὰ τη-
ρήσῃ τὸν ὄρκον της καὶ νὰ μοιράσῃ αὐτὴν τὴν ἀγά-
πην της εἰς ὄλους ὅσοι πάσχουν καὶ ἔχουν ἀνάγκη ν'
ἀγαπῶνται· τέτοιοι ἄνθρωποι ποτὲ δὲν λείπουν καὶ οἱ
νεκροὶ δὲν ζηλοτυποῦν πρὸς αὐτούς.

ΙΩΑΝ.—Δηλαδὴ ν' ἀντικαταστήσῃ τὸν ἔρωτα διὰ
τῆς ἀγαθοεργίας;

Κα ὨΒΡΑΙ.—Ναί.

ΙΩΑΝ.—Μὲ ἄλλα λόγια νὰ γείνη ἀγία· ἀλλ' αὐτὸ
δὲν εἶνε πρᾶγμα εὐκόλον παρὰ μόνον διὰ σὰς, κυρία,
τὴν ὁποίαν ἐδῶ ὅλοι θαναμάζουν, ἀγαποῦν καὶ σέβονται.

Κα ὨΒΡΑΙ.—Ποῖος σὰς εἶπε αὐτὰ περὶ ἐμοῦ;

ΙΩΑΝ.—Ὁλος ὁ κόσμος. Δι' αὐτὸ καὶ ἐγὼ αἰσθά-
νομαι τόσῃ χαρὰν καὶ ὑπερηφάνειαν διὰ τὸ ἐνδια-
φέρον τὸ ὁποῖον εὐαρεστεῖσθε νὰ λαμβάνητε δι' ἐμέ.

Κα ὨΒΡΑΙ.—Καὶ τοῦ ὁποῖου εἶμαι βεβαία ὅτι
εἶσθε ἀξία κατὰ πάντα. Δεχθῆτέ το λοιπὸν προθύμως
ὅπως καὶ ἐγὼ σὰς τὸ προσφέρω. Πρὸ παντὸς ἄλλου
πρέπει νὰ με θεωρῆτε ὡς μητέρα· ἐν πρώτοις διότι
ἔχω υἱὸν μεγαλειότερόν σας κατὰ δύο ἔτη· ἔπειτα ἡ θέ-
σις εἰς τὴν ὁποίαν εὐρίσκεσθε εἶνε ἀπαράλλακτη μ'
ἐκείνην εἰς τὴν ὁποίαν εὐρέθην ἐγὼ πρὸ εἴκοσι ἐτῶν

καὶ τέλος ἔχω τὴν πείραν τὴν ὁποίαν ἀπέκτησα εἰς
τὴν ἀνατροφὴν τοῦ υἱοῦ μου εἰς τὴν ὁποίαν ἐπεστά-
τησα ἐγὼ μόνη· ὅλα ταῦτα μοῦ δίδουν τὸ δικαίωμα
καὶ μοῦ ἐπιβάλλουν τὸ καθήκον νὰ σὰς ἐξετάζω καὶ
νὰ σὰς συμβουλεύω, ἀφοῦ ἡ τύχη μᾶς ἔφερεν εἰς
συνάφειαν. ὦ! γνωρίζω καλὰ πόσοι κίνδυνοι, πόσοι
ἀγῶνες, πόσοι στενοχωρία, πόσοι ὑποψίαι περιστοι-
χίζουν μίαν γυναῖκα νέαν, ἥτις ἔμεινε μόνη εἰς τὸν
κόσμον, ἐν τῷ μέσῳ τῆς νεωτέρας ἡμῶν κοινωνίας.
Διὰ τοῦτο ἔδωσα ὑπόσχεσιν εἰς τὸν ἑαυτὸν μου νὰ
βοηθῶ εἰς πᾶσαν περίστασιν τὸ ἀτυχῆς φύλον εἰς τὸ
ὁποῖον ἀνήκω, νὰ τοῦ καθιστῶ γνωστόν πᾶν ὅ,τι μ'
ἐδίδαξεν ἡ πείρα τῆς ζωῆς, πᾶν ὅ,τι μοῦ ἀπεκάλυψεν
ὁ ἀριστος καὶ ὁ δικαιοτάτος τῶν ἀνδρῶν, ὅστις ἐφλέ-
γετο χιλιάκις περισσότερον ἐμοῦ ἀπὸ τὸν πόθον τῆς
ἀγαθοεργίας καὶ ὅστις ἐγνωρίζε νὰ τὴν πραγματο-
ποιῇ.

ΙΩΑΝ.—Ὁ θάνατός του βεβαίως θὰ σὰς ἐπροξέ-
νησε μεγάλην θλίψιν κυρία.

Κα ὨΒΡΑΙ.—Πολὺ μεγάλην· ἀλλ' ἡ συμφορὰ, δι-
πλασιάζουσα τὰ καθήκοντα, διπλασιάζει καὶ τὰς δυ-
νάμεις. Ἄλλως τε μαζί του συνωμιλούσαμεν συχνά-
κις περὶ τοῦ θανάτου, ὡς περὶ τοῦ πρᾶγματος τοῦ
πλέον πιθανοῦ, τοῦ πλέον βεβαίου ἐν τῷ βίῳ. Μὲ ἐνί-
σχυσε προκαταβολικῶς ὡς πρὸς τὸ γεγονὸς αὐτό, τὸ
ὁποῖον προησθάνετο ὡς προσεχές, καὶ μὲ ἔκαμε νὰ
συμμερισθῶ περὶ αὐτοῦ, ὡς καὶ περὶ πάντων τῶν
ἄλλων πραγμάτων τὰς ἰδικὰς του ἰδέας. Ὑπάρχουν
διάφορα παραμύθια περὶ προσώπων ἀοράτων εἰς ὀ-
λους καὶ ὄρατων εἰς μόνους τοὺς κατέχοντας κάποιον
φυλακτόν. Δὲν ὑπάρχει ποσῶς τί τὸ ὑπερφυσικὸν εἰς

τὰ παραμύθια ταῦτα, ἢ καλλίτερα νὰ εἰπῶ εἰς τὴν συμβολικὴν τῶν ἔννοιαν. Τὸ φυλακτὸν αὐτὸ εἶνε ὁ ἔρωσ, ἐπὶ τοῦ ὁποίου καὶ αὐτὸς ὁ θάνατος δὲν ἔχει καμμίαν ἰσχύϊν. Ναί· σωματικῶς ὁ σύζυγός μου ἐξηφανίσθη ἐκ τοῦ κόσμου τούτου· δὲν δύναμαι πλέον νὰ ἴδῶ τὸ πρόσωπόν του, δὲν δύναμαι νὰ ἐγγίξω τὴν χεῖρα του, ἀλλ' ἡ ψυχὴ του εἶνε διακεχυμένη εἰς πᾶν ὅ,τι με περιβάλλει, εἰς πᾶν ὅ,τι ἀγαπῶ, εἰς πᾶν ὅ,τι εἶνε ἀγαθόν. Εἶνε παρὼν εἰς πᾶν ὅ,τι πράττω· αὐτὸς κυβερνᾷ ὅλους μου τοὺς λογισμοὺς. Αὐτὸς σὰς δμιλεῖ τὴν στιγμὴν ταύτην· κἀθηται πλησίον μου, τὸν βλέπω, τὸν ἀκούω, τὸν αἰσθάνομαι καὶ ἂν πρὸς στιγμὴν τὸ πνεῦμά μου ἤθελεν ἀμφιβάλει περὶ τῆς διηνεκοῦς παρουσίας του, δὲν θὰ εἶχα τίποτε ἄλλο νὰ πράξω, διὰ νὰ πιστεύσω εἰς αὐτήν, παρὰ νὰ κυττάξω κατὰ πρόσωπον τὸν υἱόν μου, ὁ ὁποῖος εἶνε ἡ ζωντανὴ αὐτοῦ εἰκὼν.

ΙΩΑΝΝ. Ὁ κυρία!...δὲν ἤμπορεῖτε νὰ φαντασθῆτε πόσον εὐχάριστον εἶνε νὰ συνομιλῆ κανεὶς μαζὺ σας. (Μετά τινος στιγμᾶς διαταραχῆς). Ὡστε ὁ υἱός σας ὁμοιάζει πολὺ τὸν πατέρα του;

Κα ΩΒΡΑΙ. Εἶνε ὁ ἴδιος.

ΙΩΑΝΝ. Καὶ πρέπει πολὺ ν' ἀγαπᾶσθε μεταξὺ σας.

Κα ΩΒΡΑΙ. Αὐτὸς πιστεύει τυφλῶς εἰς ἐμὲ καὶ ἐγὼ πιστεύω τυφλῶς εἰς αὐτόν, δὲν ἔχομεν μυστικά ὁ ἕνας ἀπὸ τὸν ἄλλον.

ΙΩΑΝΝ. Οἱ νέοι ὅμως εὐρίσκονται καμμίαν φερόν εἰς τὴν ἀνάγκην ἵσως ν' ἀποκρύπτουν μερικὰ μυστικά ἀπὸ τὴν μητέρα των.

Κα ΩΒΡΑΙ. Αὐτὸ ἐξαρτᾶται ἐκ τῆς ἀνατροφῆς ὁποῦ λαμβάνουν. Ὑπονοεῖτε τὰ ἐρωτικὰ μυστικά. Ἄλλ' ὁ υἱός μου ἔχει περὶ τοῦ ἔρωτος σοβαρὰν ἰδέαν. Δὲν θὰ δώσῃ τὴν καρδίαν του παρὰ μίαν μόνον φερόν καὶ δὲν θὰ τὴν πάρῃ πλέον ὀπίσω.

ΙΩΑΝΝ.—Εἶσθε πολὺ εὐτυχισμένη μητέρα.

Κα ΩΒΡΑΙ.—Ναί· ἀλλ' ὅλαι αἱ μητέρες ἤμποροῦν νὰ εἶνε ἐπίσης εὐτυχεῖς. Εἶνε ἀγλῶστατον τὸ πρᾶγμα, καθὼς βλέπετε. Μοῦ ἀρέσετε πολὺ· σὰς παρετήρησα πολλάκις εἰς τὴν παραλίαν, χωρὶς νὰ τὸ ὑποπτεύεσθε. Ἐκνττάζατε τὴν θάλασσαν ἐπὶ πολλὰς ὥρας, ὡς νὰ παρηκολουθεῖτε ἕνα διαρκῆ στοχασμόν σας, τὸν ὁποῖον ἐλίκνιζε τρόπον τινὰ ἡ θάλασσα ὑπὸ τὸ βλέμμα σας. Ἐπειτα διὰ μιᾶς ἀγκαλιάζετε καὶ ἐφιλοῦσατε τὸ παιδί σας καὶ ἤρχίζετε νὰ τρέχετε μαζὺ του, ὡσὰν νὰ ἦσθε καὶ σεῖς παιδί τῆς ἡλικίας του ἢ ὡσὰν νὰ ἠθέλετε νὰ ζαλισθῆτε καὶ νὰ ξεχάσετε καμμίαν θλιβεράν σκέψιν.

ΙΩΑΝΝ.—Εἶνε ἀληθές.

Κα ΩΒΡΑΙ.—Σκοπεύετε νὰ μείνετε πολὺν καιρὸν ἀκόμη εἰς τὰ λουτρά;

ΙΩΑΝΝ.—Ἐνόσω ἐξακολουθεῖ ὁ καλὸς καιρὸς.

Κα ΩΒΡΑΙ.—Τότε θὰ ξαναἰδωθοῦμε· πῶς περνάτε ταῖς βραδυναῖς σας; Ἀπόψε τί θὰ κάμετε;

ΙΩΑΝΝ.—Τίποτε, κυρία.

Κα ΩΒΡΑΙ.—Ὁ καιρὸς εἶνε ὦραϊος. Ἐλάτε νὰ

περάσετε μαζὺ μας τὸ βράδυ εἰς τὸ ξενοδοχεῖον· Ἐτενάρ, ἐκεῖ ἐπάνω. Θὰ εἶνε καὶ ἄλλοι προσκεκλημένοι καὶ θὰ παίζωμεν μουσικὴν. Δὲν θὰ στενοχωρηθῆτε πολὺ.

ΙΩΑΝΝ.—Εἰς τὸ σπῆτι σας; .. Ἄλλὰ δὲν ἐπιτρέπῃ...φοβοῦμαι...

Κα ΩΒΡΑΙ.—Τί;

ΙΩΑΝΝ.—Ν' ἀφίσω μόνον τὸν μικρὸν μὲ τὴν ὑπηρέτριαν...

Κα ΩΒΡΑΙ.—Πάρτετὸν μαζὺ σας· θὰ παίξῃ τὴν Λουκιανὴν. Αὐτὴ εἶνε δέκα πέντε ἐτῶν, ἀλλὰ τῆς ἀρέσει ἀκόμη νὰ παίξῃ τῆς κούκλας.

ΙΩΑΝΝ.—Μὰ ὁ μικρὸς πλαγιαίνει πολὺ ἐνωρίς.

Κα ΩΒΡΑΙ.—Θὰ τὸν ἀφίσωμεν νὰ κοιμηθῇ καὶ κάποιος ὁποῦ θὰ εἶνε ἐκεῖ τὸν φέρνει κατόπιν εἰς τὸ σπῆτι σας ἀποκοιμισμένον.

ΙΩΑΝΝ.—Εὐχαριστῶ, κυρία.

Κα ΩΒΡΑΙ.—Δέχεσθε λοιπόν;

ΙΩΑΝΝ.—Μάλιστα.

Κα ΩΒΡΑΙ.—(Βλέπουσα εἰτερχόμενον τὸν Γάστον, ὅστις τρέχει πρὸς τὴν μητέρα του). Ἄ, νὰ καὶ ὁ μικρός μας προσκεκλημένος.

ΣΚΗΝΗ ΣΤ΄.

Γάστον καὶ οἱ ρηθέντες.

Κα ΩΒΡΑΙ.—Ἀλήθεια, μικρὲ μου, ὅτι θὰ ἔλθῃς εὐχαρίστως νὰ περάσῃς τὸ βράδυ εἰς τὸ σπῆτι μας μαζὺ μὲ τὴν μαμιά σου;

ΙΩΑΝΝ.—Εἰπέ. «Μάλιστα, κυρία.»

ΓΑΣΤ.—Μάλιστα, κυρία.

ΙΩΑΝΝ.—Φίλησε τὴν κυρίαν. (Ὁ Γάστον ἀσπάζεται τὴν κυρίαν Ὁβραί, χωρὶς νὰ παύσῃ βλέπων τὴν μητέρα του, πρὸς τὴν ὁποίαν ἐπιστρέφει ἀμέσως).

Κα ΩΒΡΑΙ.—Τὰς ὀκτώ λοιπόν.

ΓΑΣΤ.—Θὰ εἶνε καὶ ἄλλα παιδιὰ;

Κα ΩΒΡΑΙ.—Βέβαια.

ΓΑΣΤ.—Ἀγόρια ἢ κορίτσια;

Κα ΩΒΡΑΙ.—Κορίτσια.

ΓΑΣΤ.—Τόσον τὸ καλλίτερον· δὲν μοῦ ἀρέσουν τ' ἀγόρια.

Κα ΩΒΡΑΙ.—Τί χαριτωμένος ποῦ εἶνε!... Ἐξέρχεται).

ΣΚΗΝΗ Ζ΄.

Ἰωάννα καὶ Γάστον.

ΓΑΣΤ. Πρὸς τὴν Ἰωάνναν, διευθυνομένην πρὸς τὸ πιάνον).—Ἄ, ναί· καλὰ· νὰ παίξωμεν πιάνο.

ΙΩΑΝΝ.—Σοῦ ἀρέσει.

ΓΑΣΤ.—Πολύ. (Ἡ Ἰωάννα ἀρχίζει νὰ παίξῃ πιάνον).

ΣΚΗΝΗ Η΄.

Κάμιλλος καὶ οἱ ρηθέντες.

ΚΑΜ.—Συγγνώμην κυρία. Ἐρχομαι διὰ τὴν μουσικὴν, τὴν ὁποίαν εἶχετε τὴν καλωσύνην

ΣΚΗΝΗ Θ΄.

Ἰωάννα καὶ Γάστον

ΙΩΑΝΝ. (Παίζουσα πιάνον).—Θὰ δώσῃ τὴν καρδίαν του καὶ δὲν θὰ τὴν πάρῃ πλέον ὀπίσω.—«Δὲν ἔχει μυστικά δι' ἐμέ.»—Ὁλαις αἱ μητέρες τὸ ἴδιο εἶνε! «Ἐχω ἕνα μυστικὸν πρὸ ἑνὸς ἔτους» λέγει ὁ υἱός. Νὰ τὸν ἤκουεν ἡ μητέρα του! Εἶνε γνωστὸν τὸ μυστικόν σου, κύριε Κάμιλλε!... Ἐπέστρεψε αὐτός· ἐπέστρεψε καὶ ἐγὼ ἐδῶ. Τί ζητῶ τάχα; Εἶνε ἀνόητον, ἀλλ' εἶνε εὐχάριστον καὶ δὲν βλάπτει κανένα... Ἄχ! πῶς με συνεκίνησε ἐκεῖνη ἡ γυναῖκα!.. Καλὴν ἐντάμωσιν τὸ βράδυ!... Ὁχι, κυρία, δὲν θὰ ἔλθω εἰς τὸ σπῆτι σας. (Σείει τὴν κεφαλὴν καὶ παίζει ἕνα ἤχον φαιδρὸν εἰς τὸ πιάνον).

ΓΑΣΤ.—Νὰ χορέψωμε, μαμιά;

ΣΚΗΝΗ Ι΄.

Τελλιὲ καὶ οἱ ρηθέντες.

ΤΕΛ. (Ἐμφανίζετα· ἀκουμπῶν ἐξωθεν τοῦ ἀνοικτοῦ παραθύρου καὶ κρύπτων τὸ πρόσωπον ὀπισθεν τῆς ἐφημερίδος, τὴν ὁποίαν προσποιεῖται ὅτι ἀναγινώσκει).—Ἰωάννα!

ΙΩΑΝΝ. (Ἐγειρομένη).—Πῶς! σεῖς ἐδῶ;

ΤΕΛ.—Μὴ κινήσαι. Δὲν πρέπει νὰ μᾶς εἰδῇ κανεὶς νὰ συνομιλοῦμεν. Εἶμαι γνωστὸς εἰς τὴν κυρίαν Ὁβραί καὶ εἰς τὸν υἱόν της. Περιμένε με ἀπὸ τὰς ὀκτῶ ὡς τὰς ἑννέα.

ΙΩΑΝΝ.—Πολὺ καλὰ· θὰ περιμένω. (Ὁ Τελλιὲ ἀπομακρύνεται).

ΓΑΣΤ. (Πλησιάζων εἰς τὴν μητέρα του).—Μαμιά, ποῖος εἶνε αὐτὸς ὁ κύριος;

ΙΩΑΝΝ.—Εἶνε ὁ Μαῦρος πρίγκιψ, παιδί μου.

Τέλος τῆς πρώτης πράξεως.

ΠΡΑΞΙΣ ΔΕΥΤΕΡΑ

[Κυτοικία τῆς κυρίας Ὁβραί ἐν τῇ ἐξοχῇ. Αἰθουσα. Θύραι ὑελόφρακτοι εἰς τὸ βάθος. Τραπεζίον καὶ ἀνάκλιτρο.]

ΣΚΗΝΗ Α΄.

Κάμιλλος καὶ Λουκιανή.

ΛΟΥΚ.—Σ' ἐζητοῦσα.

ΚΑΜ.—Τί θέλεις;

ΛΟΥΚ.—Εἶσαι θυμωμένος;

ΚΑΜ.—Μαζὺ σου;... πῶς σοῦ πέρασε αὐτὴ ἡ ἰδέα; Εἶμαι ἀπασχολημένος μὲ τὴν ἐργασίαν μου.

ΛΟΥΚ.—Ἦθελα νὰ σοῦ δεῖξω τὸ πουλάκι μου.

ΚΑΜ.—Τί ἔχει;

ΛΟΥΚ.—Δὲν εἶνε καλὰ· δὲν βλέπεις πῶς κλείνει τὰ μάτια του καὶ τρέμει ὀλόκληρον;

ΚΑΜ.—Μὰ βέβαια, ἀφοῦ τὸ σέρνεις μαζί σου ἀπ'

ἐδῶ καὶ ἀπ' ἐκεῖ ὅλην τὴν ὥραν! Πρέπει πρῶτ' ἀπ' ὅλα νὰ τὸ ἀφίσης ἤσυχον. Ἐπειτα τί τοῦ δίνεις καὶ τρώγει;

ΛΟΥΚ.—Κρόκον αὐγοῦ, κτυπημένον μὲ γάλα.

ΚΑΜ.—Νὰ τοῦ δίνῃς λιγάκι καρδιά βωδινὴ καὶ ἀπὸ καιροῦ εἰς καιρὸν καναβόσπορον καὶ σπόρους ἀπὸ τὸ φυτὸν τοῦ ὀπίου.

ΛΟΥΚ.—Δὲν θὰ ψοφήσῃ, ἀλήθεια;

ΚΑΜ.—Ὁχι, θὰ ζήσῃ μὴνὰ χαρὰ, θὰ κελαδῇ, θὰ σφυρίζῃ. Ὁ σπῆνος εἶνε ἕνα ἀπὸ τὰ πλέον διασκεδαστικά πουλιά· ἀλλ' ἐπειδὴ εἶνε ἐφετεινόν, χρειάζεται προφύλαξιν.

ΛΟΥΚ.—Θὰ γεννήσῃ;

KAM.—Βεβαίως.

ΛΟΥΚ.—Πότε;

KAM.—Τοῦ χρόνου.

ΛΟΥΚ.—Τὸ καὶ μένο τὸ πουλάκι!... δὲς πῶς με κυττάει!...

KAM.—Σὲ, γνωρίζει.

ΛΟΥΚ.—Καὶ βέβαια με γνωρίζει.

KAM.—Καὶ σὲ ἀγαπᾷ;

ΛΟΥΚ.—Θὰ με ἀγαπᾷ γιατί κ' ἐγὼ τὸ ἀγαπῶ πολύ.

KAM.—Πῶς τὸ ἀγαπᾷς;

ΛΟΥΚ.—Ὅπως ἀγαποῦν ὄλοι. Δὲν ὑπάρχουν διαφορετικοὶ τρόποι ἀγάπης.

KAM.—Βεβαίως ὁμοῦ δὲν ἀγαπᾷς τὸν σπινόν σου ὅπως ἀγαπᾷς τὸν πατέρα σου, τὴν μητέρα μου ἢ ἐμέ.

ΛΟΥΚ.—Δὲν τὸ ἀγαπῶ τὸ ἴδιο, αὐτὸ μάλιστα.

KAM.—Διατί;

ΛΟΥΚ.—Διότι πουλιὰ ἤμπορῶ νὰ εὔρω καὶ ἄλλα ὡσὰν τὸ ἴδιό μου· ἄλλα δὲν ἤμπορῶ νὰ εὔρω ἄλλον πατέρα ὡσὰν τὸν μπαμπά μου, ἄλλην κηδεμόνα ὡσὰν τὴν μητέρα σου, ἄλλον σύζυγον ὡσὰν ἐσέ—διότι μέλλεις νὰ γείνης σύζυγός μου. Ἐν τούτοις μοῦ φαίνεται ὅτι τὸ αἰσθημα τὸ ὁποῖον αἰσθάνομαι καὶ διὰ τοὺς τέσσαρας εἶνε τῆς αὐτῆς φύσεως. Μὲ τὴν διαφορὰν μόνον ὅτι ἐγὼ ἔχω ἀνάγκη τῆς προστασίας σας ἐνῶ τὸ πουλάκι ἔχει ἀνάγκη τῆς ἰδικῆς μου προστασίας. Ὅποτε βλέπετε ὅτι ἐπάνω κάτω τὸ ἴδιο πράγμα εἶνε.

KAM.—Ἄλλ' ἂν ἦτο ἀνάγκη νὰ τὸ φονεύσης διὰ νὰ σώσης τὴν ζωὴν τοῦ πατρός σου, τῆς μαμμᾶς ἢ ἐμέ, τί θὰ ἔκαμνες;

ΛΟΥΚ.—Αὐτὸ δὲν μπορεῖ νὰ συμβῆ.

KAM.—Ἄς ὑποθέσωμεν διὰ μίαν στιγμὴν ὅτι ἦτο ἀνάγκη.

ΛΟΥΚ.—Θὰ ἦτο φρικτὸν πρᾶγμα, διὰ τὸ καὶ μένο τὸ πουλάκι! Θὰ τὸ ἐφιλοῦσα πρῶτα πολύ, θὰ τοῦ ἐζητοῦσα συγχώρησιν, θὰ ἔκλαια πολύ καὶ κατόπιν γλυκὰ γλυκὰ καὶ ἤσυχα θὰ τὸ ἐσοκότωνα. Θὰ τὸ ἐμάνθανε κατόπιν ὅτι τὸ ἐπράξα ὅχι διότι τοῦ ἤθελα κακόν.

KAM.—Κατόπιν δὲν θὰ ἐμάνθανε τίποτε, ἐπειδὴ μιὰ φορὰ ποῦ θὰ τὸ ἐπινίγες, θὰ ἦτο διὰ πάντα νεκρόν.

ΛΟΥΚ.—Καὶ ἡ ψυχὴ του;

KAM.—Τὰ πουλιὰ δὲν ἔχουν ψυχὴν· αὐτὸ τὸ ξεύρεις.

ΛΟΥΚ.—Ἐὰν δὲν εἶχαν ψυχὴν, δὲν θὰ ἐκλάδοσαν.

KAM.—Εἶσαι ἀξιολάτρευτος. Αἶ, πῆγαινε τώρα νὰ περιποιηθῆς τὸ πουλάκι σου.

ΛΟΥΚ.—Καὶ ἡ μαμὰ ποῦ εἶνε;

KAM.—Ἐπῆγε νὰ ἐρωτήσῃ διὰ τὴν κυρίαν ἐκείνην ὁποῦ ἐπρόκειτο χθὲς νὰ ἔλθῃ εἰς τὸ σπίτι μας καὶ δὲν ἦλθε. Φοβεῖται μήπως εἶνε ἀδιάθετος.

ΛΟΥΚ.—(Τρέχουσα εἰς προὔπαντησιν τοῦ εἰσερχομένου πατρός της).—Κύριε μπαμπάκα μου, λαμβάνω τὴν τιμὴν νὰ σοῦ εἰπῶ ὅτι σὲ λατρεύω. (Τὸν ἀσπάζεται καὶ ἐξέρχεται).

ΣΚΗΝΗ Β΄

Βαραντὴν καὶ Κάμιλλο

BAP.—Πάντοτε ἡ ἴδια.

KAM.—Πάντοτε. Φαίνεται ὡσὰν νὰ εἶνε κοινὰ τὰ ἔξ ἔτων.

BAPAN.—Τόσον τὸ καλλίτερον.

KAM.—Πιθανόν.

BAPAN.—Μήπως ἤθελες νὰ εἶνε τριάντα;

KAM.—Τριάντα ὅχι· ἀλλὰ εἴκοσι.

BAPAN.—Μὲ ἄλλα λόγια ἀρχίζεις νὰ βλέπῃς ὅτι τὸ διάστημα εἶνε πολὺ μακρυνόν, νὰ μὴ θεωρῆς πλέον τὴν Λουκιανὴν ὡς τὴν γυναῖκα τὴν ὁποῖαν μέλλεις νὰ νυμφευθῆς μίαν ἡμέραν. Γνωρίζεις, ὅτι με ὅλα τὰ σχέδια τὰ ὁποῖα ἐκάμαμεν, ἀπομένεις πάντοτε κύριος τῆς καρδίας σου καὶ τῆς σκέψεώς σου καὶ ὅτι ἀνήκεις πάντοτε εἰς τὸν ἑαυτὸν σου. Δὲν εἶμαι ἐγὼ ἐκεῖνος ὅστις θὰ συμβουλευθῆς νὰ γείνη συνοικέσιον τὸ ὁποῖον δὲν θὰ εἶνε ἡ συνάντησις δύο ἀποφασισμένων συμπαθειῶν. Προτιμότερον νὰ μείνη κανεὶς ἄγamos καὶ ν' ἀποθάνῃ ἔρημος σὲ μία γωνία, με τὴν συντροφιά τῆς ὑπηρετρίας καὶ τοῦ θυρωροῦ του, παρὰ νὰ σύρῃ δι' ὅλης τῆς ζωῆς του τὴν ἄλυσιν τοῦ ἀσυμβιβάστου τῶν χαρακτήρων. Ἡ μητέρα σου ἀνέθρεψε τὴν Λουκιανὴν καὶ τὴν ἀνέθρεψε με τὴν ιδεάν τοῦ νὰ τὴν κάμῃ σύζυγόν σου. Τόσον τὸ χειρότερον διὰ τὴν Λουκιανὴν καὶ δι' ἐμέ ἂν αὐτὸ δὲν πραγματοποιηθῆ· ἄλλ' ἡ ἐλευθερία πρέπει νὰ εἶνε πρὸ πάντων ἄλλου σεβαστῆ. Δὲν ἔχεις καμμίαν ὑποχρέωσιν. Ἄλλως τε ἔχεις ἀκόμη καιρὸν τρία ἢ τέσσαρα ἔτη ἔκτος ἂν ἀγαπᾷς καμμίαν ἄλλην...

KAM.—Αἶ! ποῖος ξεύρει;

BAPAN.—Τὸ ξεύρω ἐγὼ· εἶσαι ἔρωτευμένος.

KAM.—Εἶσθε βέβαιος;

BAPAN.—Ἀγαπᾷς πρὸ ἐνὸς ἔτους, ἀφότου ἦθες μόνος ἐδῶ, εἰς αὐτὸ τὸ μέρος.

KAM.—Καὶ γνωρίζετε τὴν γυναῖκα ὁποῦ ἀγαπᾷ;

BAPAN.—Ὅχι· ἀλλ' ἀπὸ τὴν ταραχὴν, ἀπὸ τὴν ἀφηρημάδα, ἀπὸ τὴν ἀνισότητά τοῦ χαρακτήρος τὴν ὁποῖαν διακρίνω εἰς σὲ ἀπὸ τὸ παρελθόν ἔτος, εἶμαι βέβαιος καὶ στοιχηματίζω ὅτι ὁ ἔρωσ σου δὲν εἶνε ἐξυφασμένος ἀπὸ χρυσάφι καὶ μετᾶξι, ἀλλὰ μπαίνει μέσα καὶ λίγο βαμβάκι.

KAM.—Μὲ περιπαίζετε;

BAPAN.—Θεὸς φυλάξοι! δὲν συνειθίζω ν' ἀστεϊεύωμαι προκειμένου περὶ ἔρωτος· διότι αὐτὸς γελᾷ, δαγκάνει καὶ φονεύει. Εὐτυχῶς εἰς τὴν ἡλικίαν σου δὲν εἶνε σοβαρὸν τὸ πρᾶγμα.

KAM.—Ἀπατάσθε.

BAPAN.—Τότε πῶς συμβαίνει ἡ μητέρα σου νὰ μὴν εἶνε ἐνήμερος, ἀφοῦ ἰσχυρίζεται ὅτι δὲν τῆς κρύπτεις τίποτε;

KAM.—Νὰ σὰς πῶ...δὲν ἤξευρα ἂν ἦτο καιρὸς ἀκόμη νὰ τῆς τὸ ὁμολογήσω.

BAPAN.—Ἴσως πρόκειται καὶ περὶ ἔρωτος ὁ ὁποῖος δὲν ἐνδιαφέρει τὰς μητέρας...

KAM.—Πρόκειται περὶ ἔρωτος, ὅστις εἶνε ὁ ἄλλοις ἀκούσιος καὶ ὁ μᾶλλον ἀγνὸς ταυτοχρόνως. Δὲν τὸ ἐξεμυστηρεύθην ἀκόμη εἰς τὴν μητέρα μου ὅτι ἀγνοῶ, ἂν ἀνταγαπῶμαι καὶ διότι ἔως χθὲς ἀγάπῃ δὲν ἐγνωρίζα ἂν ἡ γυναῖκα τὴν ὁποῖαν ἀγαπῶ εἶνε ἐλευθέρη.

BAPAN.—Καὶ σήμερα;

KAM.—Γνωρίζω ὅτι εἶνε ἀμφιβάλλω ὁμοῦ ἂν με εἶπα, διότι ἠδύνατο νὰ μοῦ φανερώσῃ ἂν ὄχι μίαν ἀπόδειξιν τοῦ ἔρωτός της, τοῦλάχιστον ἕν δεῖγμα συμπεριφοράς καὶ ὁμοῦ δὲν μοῦ τὸ ἐφανέρωσε.

BAPAN.—Ἐδῶ λοιπὸν μένει αὐτή;

KAM.—Ἐδῶ.

BAPAN.—Ξεύρεις νὰ κρύπτεσαι πολὺ καλά· διότι δὲν σὲ εἶδαν ποτὲ νὰ συνομιλῆς με καμμίαν γυναῖκα.

KAM.—Δύο φοραὶς μόνον τῆς ὠμίλησα ἔως τώρα·

μία φορὰν πέρυσι, τὰς 11 Σεπτεμβρίου...

BAP.—Τὰς 11 Σεπτεμβρίου!... τί ὠραία ἡλικία!

KAM.—Καὶ μίαν φορὰν ἐφέτος.

BAPAN.—Ποῖαν ἡμέραν;

KAM.—Χθὲς.

BAP.—Καὶ δὲν τῆς εἶπες ἀκόμη ὅτι τὴν ἀγαπᾷς;

KAM.—Ἐνόσω ἐνόμιζα ὅτι δὲν ἦτο ἐλευθέρη, δὲν ἤθελε νὰ τῆς τὸ εἰπῶ· ὅτε ἔμαθα ὅτι ἦτο δὲν ἐ-

τολήθη.

BAPAN.—Τότε αὐτὴ δὲν ὑποπτεύει τίποτε;

KAM.—Ὁ! αὐτὴ τὸ ἔχει μαντεύσει.

BAPAN.—Πλατωνικὸς ἔρωσ λοιπόν.

KAM.—Εἶνε ὁ ἔρωσ ὅπως τὸν ἐνοῶ ἐγὼ.

BAPAN.—Φυλάξου.

KAM.—Ἀπὸ ποῖον;

BAPAN.—Ἀπὸ τὸν ἑαυτὸν σου. Εἰς τὸν ἔρωτα ὁ

μεγαλύτερος ἐχθρὸς ὁποῦ ἔχομεν εἶνε ὁ ἑαυτὸς μας.

Ἡ ἀνατροπὴ ὁποῦ σοῦ ἔδωσεν ἡ μητέρα σου ἐξιδανικεύει τὰ πάντα εἰς τὸν λογισμόν σου καὶ βλέπεις

με τὴν καρδίαν σου ποιητικὰ ὅλα τὰ πρᾶγματα. Μὴ

ἐλαμβάνῃς τὰ χαλίκια διὰ χρυσάφι· μὴ νομίζῃς ὅτι

λάμπει αἰωνίως ἐκεῖνο τὸ ὁποῖον αὔριον θὰ σβεσθῆ.

Χωρὶς νὰ εἶμαι κατὰ πάντα σύμφωνος με τὸν Βαλ-

μορῶ, ὅστις ἔχει ἀπλοποιήσῃ κάπως ὑπερβολικῶς τὸν

ἔρωτα, φρονῶ ἐν τούτοις ὅτι δὲν πρέπει τις ν' ἀφιε-

ρῶν ἀσυλλόγιστα εἰς τὸν ἔρωτα ὅλην του τὴν σκέψιν

καὶ ὅλον του τὸν βίον. Πρὸ πάντων δὲ δὲν πρέπει ν'

ἀπατάμεν ἀπὸ τὸν ἔρωτα περισσότερο ἀφ' ὅτι δύ-

ναται νὰ μᾶς δώσῃ. Ὁ ἔρωσ εἶνε ἡ ἀνοιξίς, ἀλλ' ὄχι

καὶ ὁλόκληρον τὸ ἔτος. Εἶνε τὸ ἀνθος, ἀλλ' ὄχι καὶ ὁ

καρπός. Ἐνθυμοῦ ὅτι ὑπάρχουν τέρψεις πολὺ ἀνώτε-

ραι ἀπὸ αὐτὸν καὶ δῶσε, ἡ μᾶλλον φύλαξε τὴν πρῶ-

τὴν θέσιν διὰ τὴν ἐργασίαν, ἥτις δημιουργεῖ πραγ-

ματικῶς, ἥτις οὐδέποτε ἀπατᾷ καὶ εἶνε χρήσιμος εἰς

τοὺς. Δι' αὐτὸ ἐπεθύμουν καὶ ἐπιθυμῶ ἀκόμη νὰ σὲ

πρὸ νὰ νυμφευθῆς τὴν Λουκιανὴν. Θὰ εἶνε ἀπὸ τὰς

γυναίκας αἱ ὁποῖαι ἀφίνουν εἰς τοὺς συζύγους τὴν ἐ-

λευθέρην τὴν διάνοιαν καὶ ἤσυχον τὴν φαντασίαν.

Ἐἰς αὐτὸ ἐγκτεῖται ὅλη ἡ ἀλήθεια τοῦ γάμου, τοῦλά-

τῆστον διὰ τοὺς ἀνθρώπους ὡσὰν ἐσέ

KAM.—Ἐτσι ἠγαπήσατε καὶ σεῖς;

BAPAN.—Ὅχι· ἀλλ' αὐτὸς εἶνε ἕνας λόγος περισσοτέρως διὰ νὰ ἐπωφεληθῆς ἐκ τῆς πείρας μου.

KAM.—Καὶ ποῖος σὰς εἶπεν ὅτι εἰς τὸν νοῦν μου δὲν συνδυάζω τὴν ἐργασίαν καὶ τὴν οἰκογένειαν μετὰ τὸ πρόσωπον τὸ ὁποῖον ἀγαπῶ; Μὲ θεωρεῖτε ἰκανὸν ν' ἀσχολοῦμαι ἐπὶ ἐν ἔτος ὁλόκληρον εἰς αἰσθημα τὸ ὁποῖον δὲν θὰ διαρκέσῃ αἰωνίως; Ἐως τώρα ἡ ἐργασία ὑπῆρξε κυρίαρχος ἐπ' ἐμοῦ· ἐξ αἰτίας αὐτῆς δὲ καὶ χάριν αὐτῆς ἐπεριόρισα τὴν νεότητά μου. Ἄλλ' ἐπὶ τέλους εἶμαι 24 ἔτων· εἶμαι ἀνὴρ· αἰσθάνομαι ὅτι εὐρίσκομαι εἰς τὴν ἀκμὴν τῆς ἀνδρικῆς μου ἡλικίας· ποτὴ συγκινήσεις καὶ ἐντυπώσεις νέας· ἔχω ἀνάγκη νὰ εὐρεθῶ ἀντικρὺ ἐνὸς ἄλλου ὄντος, διαφοροῦ φύσεως ἀπὸ τῆς ἰδικῆς μου· ἀγαπῶ ἰέλος πάντων. Ἐὰν δὲν ἀνταγαπηθῶ, ὅπως ἀρχίζω νὰ πιστεύω, θὰ ὑποφέρω, θ' ἀγωνισθῶ, θὰ φωνάξω, ἀλλὰ θὰ ζήσω καὶ τότε θὰ ἔχω τὸν καιρὸν ν' ἀναζητήσω εἰς τὴν ἐργασίαν τὴν ἐπανόρθωσιν τοῦ κακοῦ τὸ ὁποῖον δὲν ἠδυνήθην νὰ προλάβω.

BAPAN.—Θέλεις νὰ σοῦ ἐξομολογηθῶ τὴν ἀλήθειαν; Ἐχεις χίλιας φοραὶς δίκαιον· ναι παιδί μου! ὄνειρευόσουν ἕνα ἰδανικόν, γράφε ποιήματα εἰς τὴν σελήνην, πέρνα τὰς ἡμέρας σου παρακολουθώντας ἕνα φουστάνι· τραγούδα, γέλα, κλαῖε· κτύπα τὸ κεφάλι σου εἰς τὸν τοῖχον· ἀναθεμάτιζε τὴν τύχην σου καὶ τὸν Θεόν· σχίζε τὸ στηθός σου διὰ μίαν λέξιν· πίπτε εἰς τὰ γόνατα δι' ἕνα βλέμμα· ὅλα αὐτὰ εἶνε τῆς ἡλικίας σου καὶ ἐγὼ ὁ ἴδιος θὰ ἐδίδα ὅλην τὴν πεῖράν μου καὶ πολὺ περισσότερο ἀκόμη διὰ νὰ ἠμπορέσω νὰ κάμω κ' ἐγὼ τὸ ἴδιον... Ἐτελείωσες τὴν ἐκθεσιν διὰ τὴν ἐπιτροπὴν;

KAM.—Ἐργάσθηκα ὅλην νύκτα.

BAPAN.—Δὲν ἐπλάγιασες διόλου;

KAM.—Ὅχι.

BAPAN.—Αὐτὸ εἶνε ἄσχημον. Προσπάθησε νὰ τελειώσῃ σήμερον.

KAM.—Μοῦ ὑπολείπεται δύο ὥρων ἐργασία. Ὅσα εἶπαμεν νὰ μένουν ἀναμεταξύ μας, παρακαλῶ.

BAPAN.—Μεῖνε ἤσυχος.

ΣΚΗΝΗ Γ΄

Κυρία Ὁβραὶ καὶ οἱ ρηθέντες

KAM. (Ἡρὸς τὴν μητέρα του).—Λοιπὸν τί ἔγεινε ἐκείνη ἡ κυρία;

Κα ὉΒΡΑΙ.—Ἦταν βγαλμένη ἔξω. Παρήγγειλε νὰ μοῦ εἰποῦν ὅτι χθὲς δὲν ἠμπόρεσε νὰ ἔλθῃ, διότι τῆς ἔτυχαν ἐπισκέψεις· σκοπεύει ὁμοῦ νὰ ἔλθῃ σήμερα διὰ νὰ μᾶς ζητήσῃ συγγνώμην.

KAM.—Πηγαίνω νὰ ἐργασθῶ.

BAPAN.—Κ' ἐγὼ πηγαίνω...

Κα ὉΒΡΑΙ.—Ὅχι, σεῖς νὰ μένετε μιὰ στιγμὴν.

Ἐχω κάτι νὰ σὰς πῶ...

(Ὁ Κάμιλλος πρὸς ἐν ἡ μήτηρ του ἐγχειρίζει τὸν πῖλον καὶ τὸ ἐπανωφόριόν της, ἐξέρχεται).

ΣΚΗΝΗ Δ'

Βαραντέν και Κυρία Ώβραι

ΒΑΡΑΝ.—Τί τρέχει;
 ΚΑ ΩΒΡΑΙ.—Είδα την σύζυγόν σας.
 ΒΑΡΑΝ.—Την σύζυγόν μου;... πότε;
 ΚΑ ΩΒΡΑΙ.—Σήμερα. Ήλθε την νύκτα δια να σας δμιλήση.
 ΒΑΡΑΝ.—Και ελπίζω ότι θ' ανεχώρησε πάλιν;
 ΚΑ ΩΒΡΑΙ.—'Αμέσως μετά την συνομιλίαν μας.
 ΒΑΡΑΝ.—Και τί ήθελε;
 ΚΑ ΩΒΡΑΙ.—Να με παρακαλέση να μεσολαβήσω.
 ΒΑΡΑΝ.—Πρός ποιόν;
 ΚΑ ΩΒΡΑΙ.—Πρός σάς.
 ΒΑΡΑΝ.—Δια ποιόν σκοπόν;
 ΚΑ ΩΒΡΑΙ.—Είνε πολὺ άτυχής.
 ΒΑΡΑΝ.—Και ύστερα;
 ΚΑ ΩΒΡΑΙ.—'Επικαλείται την συγγνώμην σας.
 ΒΑΡΑΝ.—Και ύστερα;
 ΚΑ ΩΒΡΑΙ.—Ζητεί να την ξαναπάρετε.
 ΒΑΡΑΝ.—Τίποτε άλλο;
 ΚΑ ΩΒΡΑΙ.—Τίποτε άλλο.
 ΒΑΡΑΝ.—Και σεις τί άπαντήσατε;
 ΚΑ ΩΒΡΑΙ.—'Οτι θα επιτύχω να γείνη αυτό ποὺ ζητεί.
 ΒΑΡΑΝ.—'Από έμέ;
 ΚΑ ΩΒΡΑΙ.—Μάλιστα.
 ΒΑΡΑΝ.—Είμαι περιεργος να ιδῶ με ποιόν τρόπον θα τὸ κατορθώσετε.
 ΚΑ ΩΒΡΑΙ.—'Απλούστατα. Δέν μοῦ εἶπατε χιλιάκις και δέν μοῦ έλέγετε και χθές άκόμη ότι μοῦ όφείλετε πολλά και ότι θα ήσθε εύτυχής αν ήμπορούσατε να μοῦ άποδείξετε την εύγνωμοσύνην σας και την φιλιαν σας; Λοιπὸν θα μοῦ δώσετε αυτήν την άποδειξιν αν συγχωρήσετε την κυρίαν Βαραντέν.
 ΒΑΡΑΝ.—Γνωρίζετε καλά όσον κ' εγὼ τί έπραξεν αυτή ή γυναίκα.
 ΚΑ ΩΒΡΑΙ.—Γνωρίζω ότι πάσχει, ότι μετενόησεν, ότι είσθε άνήρ, ότι έχετε ύπερ όμων τὸ δίκαιον, την δικαιοσύνην, την ισχύν, ότι είσθε πολὺ άνωτερος αυτής και ότι τὸ καθήκόν σας εἶνε να την συγχωρήσετε.
 ΒΑΡΑΝ.—Την επήρα χωρίς να έχη καμμίαν περιουσίαν.
 ΚΑ ΩΒΡΑΙ.—Τὸ γνωρίζω.
 ΒΑΡΑΝ.—Την ήγάπησα, την έσεβάσθην, την έμόρφωσα όσον ήμπούρεσα.
 ΚΑ ΩΒΡΑΙ.—Αὐτὸ ήτο τὸ καθήκόν σας.
 ΒΑΡΑΝ.—Είργασθην δια να την καταστήσω πλουσίαν και εύτυχή.
 ΚΑ ΩΒΡΑΙ.—Τὸ να έργάζεται κανείς δι' εκείνους τοὺς όποιους αγαπᾷ δέν εἶνε εργασία.
 ΒΑΡΑΝ.—Και με ήπάτησεν άγενέστατα.
 ΚΑ ΩΒΡΑΙ.—'Η άπάτη εἶνε πάντοτε άγενής...
 'Επειτα;
 ΒΑΡΑΝ.—'Επειτα; Την έδιώξα όπως τῆς έχρειά-

ζετο και σεις είδατε εις ποίαν κατάστασιν εύρισκόνταν τότε διότι την έλάτρευα... 'Αν έλείπετε σεις, κ' αν δέν γνωρίζω τί θα έγενόμην· θα αυτοκτονούσα ή θα διέπραττα ίσως κανέν χειρότερον έγκλημα.
 ΚΑ ΩΒΡΑΙ.—Δέν υπάρχει έγκλημα μεγαλειότερον αυτού. Λοιπὸν εγὼ σας έσωσα. 'Αρα εγνωρίζατε τί έπρεπε να γείνη. Διατί λοιπὸν να μη τὸ γνωρίζατε και τώρα;
 ΒΑΡΑΝ.—Τώρα δέν έχω πλέον ανάγκην από τίποτε.
 ΚΑ ΩΒΡΑΙ.—Αὐτὸ σημαίνει ότι τότε ήσθε σέβαστον πάσχων, ενῶ σήμερα εἶνε άλλος, ότι δια να σωθῆτε δέν χρειάζεται παρα όλίγη θέλησις και ότι δια να πράξετε ό,τι σας ζητῶ χρειάζεται αυταπάρνησις. Προηγουμένως έπρόκειτο να κατανικήσετε την λύπην σας· τώρα πρόκειται να κατανικήσετε την αλαζονείαν σας. Είνε δυσκολώτερον τὸ δεύτερον· συμφωνῶ.
 ΒΑΡΑΝ.—Είλέτε μου τὸν λόγον, σας παρακαλῶ δια τὸν όποιον πρέπει να τὸ πράξω.
 ΚΑ ΩΒΡΑΙ.—Είνε ή μητέρα τῆς κόρης σας.
 ΒΑΡΑΝ.—'Απόλεσε αυτόν τὸν τίτλον από την ήμεραν όπου εγκατέλειψε την Λουκιανήν. Είμαι χαρακτῆρος πρόφον, αγαπητή μου φίλη, αλλά κατά βάθος είμαι πολὺ επίμονος. Καλὸς άνθρωπος, αλλά σταθερὸς εις τὰς αρχάς μου. Λοιπὸν, να συγχωρή τις την γυναίκα ή οποία προδίδει τὸν σύζυγόν της, έστω· αλλά να συγχωρή την μητέρα ή οποία εγκαταλείπει τὸ τέκνον της, ποτέ! 'Ενόσω δέν εἶνε μήτηρ, ή γυνή ήμπορεί να σφάλῃ, ήμπορεί ν' άγνοή ποῦ έγκείται ή αληθινὸς έρωσ και να τὸν άναζητῆ δεξιὰ και άριστερά· άλλ' από την στιγμήν όπου άποκτήσῃ τέκνον, πρέπει να γνωρίζῃ πῶς να φερθῆ και ποῦ να στραφῆ. 'Οταν παραβαίνῃ αυτόν τὸν έρωτα, αυτήν την αγαπην προς τὸ τέκνον της, τότε αναντιροήτως εἶνε χαρις καρδιά, διότι αυτό εἶνε τὸ μεγαλειότερον, τὸ ανώτερον, τὸ φυσικώτερον τῶν ανθρωπίνων αισθημάτων. 'Επομένως εκπλήττομαι διότι μία μητέρα ὡσαν εσάς αναλαμβάνει την υπεράσπισιν μιᾶς μητέρας ὡσαν εκείνης. 'Αλλά και αἱ πλέον ανεπίληπτοι γυναίκες εύρισκουν πάντοτε μίαν δικαιολογίαν δια τὰς τοιαύτας ποιητικὰς βδελυρότητας τοῦ έρωτος. Μία γυναίκα όπου αγαπᾷ εἶνε τόσον συμπαθῆς πάντοτε! Έχει τόσους λόγους συνηγοροῦντας ύπερ αυτής!... Τί τα θέλετε! 'Ο σύζυγός της δέν ήτο εκείνος τὸν όποιον άνειρευέτο· και ενῶ αυτός ὁ δυστυχευμένος τίμιος άνθρωπος, όστις έχει τὸ άτύχημα να μη εἶνε αρκετὰ ξανθὸς ή αρκετὰ μελαγχροινός, ή έχει πολὺ άγαρμπα πόδια ή πολὺ χονδρὴ μύτη, έργάζεται δια να τρέφῃ και δια να στολιζῆ την γυναίκα του, αυτή πηγαινέ και ριπτεται εις τὰς άγκάλας τοῦ ιδανικου της, κανενὸς λιμοκοντόρου, κανενὸς κομφευσόμενου ὡμορφονιοῦ, ὁ όποιος έννοεἰ ν' αγαπᾷ τζάμπα και δ όποιος την αφίνει μάρμαρο, όταν γηράσῃ, όταν δέν του κάμνη πλέον. Και τότε ή εγκαταλελειμμένη, ή εκθεμένη, ή απομεμονωμένη, ένθυμείται, ότι εἶνε κάποτε ένα σύζυγον, είχε ένα τέκνον, μίαν οἰκονο-

ναν και ότι όλα αυτά τὰ πράγματα θα εύρισκωνταν άκόμη εις κάποιον μέρος και τότε επιστρέφει και λέγει: 'Αλήθεια, ξεύρετε, έμετανόησα, συγχωρήστε με.—'Σπολλάτη! Είνε πολὺ άργά κυρία· δέν αναγνωρίζω πλέον. 'Αν βαρύνεσθε να ζῆτε μοῦ, πάρτε άλλον έραστήν και αφήτέ με εις την ήλιαν μου!'
 ΚΑ ΩΒΡΑΙ.—Και αν πάρῃ και άλλον έραστήν;
 ΒΑΡΑΝ.—Θα γείνουν δύο και αν πάρῃ άλλον έραστήν θα γείνουν τρεῖς. 'Εκείνος τὸν όποιον δέν πάρῃ εἶνε ὁ πρώτος· οἱ άλλοι δέν λογαριάζονται· αν δέν υπήρχε πρώτος, δέν θα υπήρχε δεύτερος.
 ΚΑ ΩΒΡΑΙ.—'Ετσι ήμπορεἰ να δμιλῆ ὁ άνδρας, εἶνε ὁ χριστιανός.
 ΒΑΡΑΝ.—'Ημπορεἰ να εἶμαι κακὸς χριστιανός· τὸ παραδέχομαι.
 ΚΑ ΩΒΡ.—Τότε κύριε Βαραντέν, διατί κάμνετε καλά έργα;
 ΒΑΡ.—Διότι έχουν τὸν λόγον των. Βλέπω άδῶ τὸν όπου πάσχουν. Αὐτὸ μοῦ φαίνεται άδικον και εἶνε εις αὐτοὺς τὸ χέρι δια να τοὺς βοηθήσω. 'Αλλ' οἱ κακοὶ, οἱ άχάριστοι, ἄς τὰ καταφέρουν μόλιον να γλυτώσουν. Αὐτὸ δέν μ' ενδιαφέρει.
 ΚΑ ΩΒΡ.—Δέν υπάρχουν ένοχοι, δέν υπάρχουν κακοὶ, δέν υπάρχουν άχάριστοι. 'Υπάρχουν μόνον βλαβεροὶ, τυφλοὶ, άφρονες. Τὸ κακὸν δέν γίνεται εκ προμελέτης, άλλ' εκ πλάνης. Νομίζει τις ότι ὁ δρόμος εἶνε πλέον ευχάριστος αν στραφῆ προς άριστεράν, αν να στραφῆ προς δεξιάν· στρέφεται προς άριστεράν και όταν εύρεθῆ μέσα εις άγκάθια ή μέσα εις την λάσπην, κρᾶζει και ζητεἰ βοήθειαν, έχει δὲ καθήκον εἶνε ὁποῦ εύρίσκειται εις τὸν καλὸν δρόμον να θυσιάσῃ δια να σώσῃ τὸν άλλον.
 ΒΑΡ.—'Ημποροῦμεν να τὰ λέγωμεν αὐτὰ τὰ πράγματα, δέν βλέπουν, αλλά να τὰ λέγωμεν μόνον.
 ΚΑ ΩΒΡ.—'Παρακαλῶ, κύριε Βαραντέν...εγὼ πάντοτε εἶνε ὡς τώρα ό,τι λέγω τὸ πράττω κηόλας.
 ΒΑΡ.—'Αγαπητή φίλη, σεις είσθε τὸ πλέον θαυμάσιον παράδειγμα άρετῆς και εύπλαγχνίας τὸ ὁποῖον ήμπορεἰ κανείς ν' αναφέρῃ μεταξύ τῶν ανθρωπῶν και ιδίως μεταξύ τῶν γυναικῶν· κανείς δέν γνωρίζει καλλίτερα από έμέ και τὸ κηρύττω ότι εἶνε η γυνή άγία, δια να μη εἶπῶ ότι είσθε καθολοκλητὴν άγγελος. Και μόλα ταῦτα και σεις είσθε ήπατητήν. Ξεύρετε ποιόν εἶνε τὸ όφελος ὁποῦ σας άποφέρον αἱ πράξεις σας;
 ΚΑ ΩΒΡ.—'Οχι· εἶπέτε μου.
 ΒΑΡ.—'Σὰς εκμεταλλεύονται, σας εμπαιζουν, σας φρονηοῦν· και αὐτὸ δέν εἶνε τίποτε. Ξεύρετε τί λέγον δια σας μερικαὶ γυναίκες, ὁποῦ δέν εἶνε άξια να εἶνε βγάλουν τὰ παπούτσια, μολονότι έχουν αρκετὰ χρῆμα εἰς την κοινωνίαν;
 ΚΑ ΩΒΡ.—Τί λέγουν;
 ΒΑΡ.—'Οτι έχετε έραστήν.
 ΚΑ ΩΒΡ.—'Εραστήν!.. Και ποιόν;

ΒΑΡ.—Ποῖον; Δέν τὸ μαντεύετε;
 ΚΑ ΩΒΡ.—Μὰ πῶς θέλετε να τὸ μαντεύσω...
 ΒΑΡ.—'Ο έραστής σας εἶμ' εγὼ.
 ΚΑ ΩΒΡ.—Τί άνοησίαι!
 ΒΑΝ.—'Ανοησίαι, εἶμαι σύμφωνος. Και όμως λέγεται αὐτὸ τὸ πράγμα και εἶνε φυσικώτατον· διότι ὁ κόσμος δέν πιστεύει και δέν παραδέχεται παρα εκείνο τὸ ὁποῖον έννοεἰ· διότι εἶνε ευκολώτερον να ύποτεθῆ ότι μεταξύ μιᾶς γυναικὸς χήρας και ὡραίας και ένὸς άνδρος χωρισμένου από την γυναίκα του, έστω και αν εἶνε γέρων και άσχημος, οἱ όποιοι εἶνε ὄλην την ήμεραν μαζί, ὅπως ήμεἰς οἱ δύο, υπάρχει δεσμὸς έρωτος και όχι φιλία.
 ΚΑ ΩΒΡ.—Και τί με μέλει έμέ δι' ὅσα λέγονται.
 ΒΑΡ.—'Οὗτ' έμένα με μέλει. Σὰς τὸ λέγω δια να καταλήξω εις αὐτὸ ποῦ θα σας εἶπῶ. 'Η κοινωνία έχει τὰ ήθη της, τὰς παραδόσεις της, τὰς έξεις της, αἱ όποια με τὸν καιρὸν εἰναι νόμοι. 'Εχει μίαν κάποιαν άτελῆ ήθικὴν, από την όποιαν δέν έννοεἰ ν' απομακρυνθῆ και ή οποία την άρκεἰ εις τὰς ανάγκας της. 'Επομένως δέν αγαπᾷ αὐτὰς τὰς εξαιρετικὰς άρετάς, αἱ όποια εἶνε δι' αυτήν μία έμμεσος επίπληξις, και εκδικεἰται ὅπως ήμπορεἰ, έστω και με την συκοφαντίαν όταν τῆς λείπουν άλλα μέσα. Πῶς λοιπὸν! εγὼ, ή κοινωνία, ήμπορῶ να κάμω τὴ δουλειά μου με την θρησκείαν μου και με την θρησκείαν τοῦ πλησίον μου, τηροῦσα μερικὸς εξωτερικὸς τύπος λατρείας, δίδουσα κατὶ από τὸ περιττόν μου, εις εκείνους ποῦ δέν έχουν τίποτε, ενεργοῦσα φιλανθρωπικὰς έορτάς, διοργανοῦσα χοροὺς και συναυλίαις χάριν τῶν πτωχῶν, τρώγουσα από καιροῦ εις καιρὸν ψάρι ή χαβιάρι αντί να φάγω κρέας, δια να φυλάξω την σαρακοστην και περῶ λαμπρά· και μοῦ κοπιᾶτε σεις, μία άπλη κυρία ή οποία μπαίνει εις τὸ μέσον και ανακόπτει τὸν ὁμαλὸν δρόμον τῶν καλῶς ανατεθραμμένων συνειδήσεων, λέγουσα: «Δέν άρκεἰ αὐτὸ· πρέπει να κάμετε τοῦτο, πρέπει ν' αφίσετε εκείνο, πρέπει να τὰ διδετε ὅλα, πρέπει να συγχωρήτε τὰ πάντα.» Καί έχετε κατόπιν την αξίωσιν αὐτῆ ή κοινωνία να μη φωνάξῃ, να μη σας χλευάσῃ, να μη σας συκοφαντήσῃ, να μη εκδικηθῆ τέλος πάντων δι' αὐτὸ τὸ μέγα παράδειγμα, τὸ ὁποῖον οὔτε θέλει, οὔτε δύναται ν' ακολουθήσῃ: 'Α! ή αξίωσις σας εἶνε πολὺ μεγάλη.
 ΚΑ ΩΒΡΑΙ.—'Εγὼ ζῶ ὅπως νομίζω ότι πρέπει να ζῶ και δέν αναγκάζω κανένα να ζῆση ὅπως εγὼ.
 ΒΑΡΑΝ.—'Παρακαλῶ, σιγά, σιγά!.. Κάμνετε τὸ εναντίον, διότι προσπαθεἰτε να σπρώξετε πάλι ὀπίσω εις την υπαρχίν μου μίαν γυναίκα, την όποιαν δέν έχω καμμίαν επιθυμίαν να ξαναιδῶ, επί λόγφ τιμῆς! 'Ω, αἱ γυναίκες!...εἶνε πάντοτε ή ἴδιας!...'Ούτε ύπομονήν έχουν, οὔτε μέτρον· φέρονται με πάθος υπερβολικὸν εις ὅλα τὰ πράγματα, ὡς και εις αὐτήν την άρετήν. 'Οχι μόνον πιστεύετε ότι ή ανθρωπότης ήμπορεἰ να γείνη τελεία, αλλά και απαιτεἰτε να γείνη από μίαν στιγμήν εις άλλην, από σήμερα ὡς αύριον. Χθὲς έμισούσατε, σήμερα πρέπει ν' αγαπᾷτε· τὸ

πρωί είσθε εὐτυχής, τὸ βράδυ πρέπει νὰ συνηθίσετε νὰ ὑποφέρετε. Ἦσθε ἔνοχοι, γίνετε μετανοοῦντες καὶ ἐγὼ, ἡ κυρία Ὁβραί, σὰς συγχωρῶ ὅλα αὐτὰ νὰ γείνουν ἐντὸς μιᾶς ὥρας. Ὁ! ...μὰ αὐτὸ εἶνε πάρα πολὺ.

Κα Ὁβρ.—Τὸ καλὸν ποτὲ δὲν γίνεται πολὺ γρηγορα. Μήπως ἔχει τὸν καιρὸν νὰ περιμένῃ;

Βαρ.—Κυρία μου εὐρίσκεσθε εἰς πλάνην καὶ θὰ τὸ γνωρίσετε μίαν ἡμέραν.

Κα Ὁβρ.—Πότε;

Βαρ.—Πότε; Ὅταν εὐρεθῆτε μεταξὺ τῶν ἀρχῶν σας ἀπὸ τὸ ἓνα μέρος, καὶ τῆς ἀδυναμίας τοῦ νὰ τὰς θέσετε εἰς ἐφαρμογὴν ἀπὸ τὸ ἄλλο πρᾶγμα τὸ ὁποῖον δὲν ἔμπορεῖ παρὰ νὰ συμβῆ ἐντὸς δλίγου. Ἔως τώρα δὲν ἐκάμετε τίποτε ἄλλο παρὰ νὰ δίδετε παραδείγματα καὶ τὰ ἐδώσατε τῷ ὄντι μέγιστα, ὅσον ἦτο δυνατόν, ὡς θυγάτηρ, ὡς σύζυγος, ὡς μήτηρ· ἀλλὰ δὲν ὑπέστητε ἀγῶνας. Σεῖς κηρύττεσθε ὑπὲρ τῆς συγγνώμης καὶ ἐγὼ εἶμαι ὑπὲρ τῆς συγγνώμης, ὅταν αὐτὴ δὲν στοιχίζῃ τίποτε. Καὶ ἐγὼ συγχωρῶ ὅλας τὰς μοιχαλίδας συζύγους...ἐκτὸς τῆς ἰδικῆς μου. Ὅλοι τὴν αὐτὴν μέθοδον ἀκολουθοῦμεν. Τι μᾶς μέλει διὰ τὴν θέσιν τοῦ ἄλλου;...Ὅταν πρόκηται ὁμως διὰ τὸν ἑαυτὸν μας...ἂ!...μιά στιγμή!...ἀλλάζει τὸ πρᾶγμα. Ξεύρετε τί εἶνε πραγματικῶς ἡ συγγνώμη; Εἶνε ἡ ἀδιαφορία πρὸς πᾶν ὃ,τι δὲν μᾶς ἀφορᾷ.

Κα Ὁβρ.—Καὶ μὲν ταῦτα μοῦ ἐδώσατε τὴν κόρην σας νὰ τὴν ἀναθρέψω μὲ κίνδυνον νὰ τὴν ἰδῆτε μίαν ἡμέραν νὰ ἔχη τὰς αὐτὰς ἰδέας μ' ἐμέ.

Βαρ.—Ναί, σὰς ἔδωκε τὴν κόρην μου. Ἄλλ' ἂν εἶχα υἱὸν ἴσως δὲν θὰ σὰς τὸν ἔδιδά.

Κα Ὁβρ.—Διατί;

Βαρ.—Διότι μὲ τὰς ἰδέας σας ἀνδρίζονται αἱ γυναῖκες, ἀλλ' οἱ ἄνδρες ἐκθηλύνονται.

Κα Ὁβρ.—Τότε λοιπὸν ἀνέθρεψα κατὰ τὸν υἱὸν μου; Δὲν εἶνε αὐτὸς οὔτε εὐγενής, οὔτε γενναῖος, οὔτε χρήσιμος, οὔτε εἰλικρινής, οὔτε ἀνδρεῖος;

Βαρ.—Ἐχει ὅλα αὐτὰ τὰ προτερήματα, τὸ ἀναγνωρίζω ἀλλ' ἂν συμβῆ αὐριον ν' ἀκούσῃ ν' ἀναφέρωνται περὶ τῆς μητρὸς του αἰ γελοῖται διαδόσεις περὶ τῶν ὁποίων πρὸ δλίγου σὰς ἔλεγα τί θὰ πράξῃ!

Κα Ὁβρ.—Θὰ τὰς περιφρονήσῃ.

Βαρ.—Πλανᾶσθε. Θὰ ὀρμίση νὰ πιάσῃ ἀπὸ τὸν λαίμῳ ἐκείνον ὁποῦ θὰ τὰς ἐκστομίση καὶ θὰ κάμῃ πολὺ καλὰ. Πρῶθ θὰ εἶνε τότε τὰ χριστιανικά του αἰσθητά; Ἡ κοινωνικὴ του θέσις καὶ τὸ φυσικὸν του αἰσθημαθ' ἀνακτήσουν τὰ δικαιώματά των. Ὁ Θεὸς νὰ δώσῃ νὰ μὴ ζητήσῃτε ποτὲ ἀπὸ τὸν Κάμιλλον θυσίαν ἀνάλογον πρὸς ἐκείνην τὴν ὁποῖαν ζητεῖτε ἀπὸ ἐμὲ καὶ τὴν ὁποῖαν δὲν θὰ δυνηθῆ νὰ σὰς κάμῃ. Εἶνε ὥρα ὅνεια χίμαιραι μόνον, ὅλαι αὐταὶ αἱ ἰδέαι καὶ τίποτε ἄλλο.

Κα Ὁβρ.—Τυφλὸς ὁποῦ εἶσθε! Δὲν βλέπετε λοιπὸν ὅτι αὐτὴ ἡ σήμερον ἰσχύουσα ἠθικὴ εἰς τὴν κοινωνίαν δὲν εἶνε πλέον ἐπαρκής καὶ ὅτι ὅσον τάχιστα

θὰ παραστῆ ἀνάγκη νὰ ἐνστερνισθῶμεν φανεροὶ καὶ ἐν εἰλικρινείᾳ τὴν ἠθικὴν τῆς εὐσπλαγγίας καὶ τῆς συγκαταβάσεως: ὅτι οὐδέποτε ἦτο τόσον ἀναγκαῖα ἠθικὴ αὐτὴ ὅσον εἶνε τώρα; Δὲν βλέπετε ὅτι ἡ θρωπίνη συνειδήσις διατρέχει αὐτὴν τὴν στιγμὴν μίαν τῶν σοβαρωτέρων τῆς κρίσεως καὶ ὅτι ὅλοι οἱ πιστεύοντες εἰς τὸν Θεὸν ὀφείλου νὰ ἐπαναφέρουν εἰς αὐτὸν, μὲ ὅλα τὰ μέσα ὅσα αὐτὸς μᾶς ἔδωκε, πάντας τοὺς ἀτυχεῖς οἱ ὁποῖοι εὐρίσκονται εἰς τὴν ἀπολείαν; Ἐπέρασεν ὁ καιρὸς τῆς ὀργῆς καὶ τῆς ἐδικήσεως. Τώρα ἡ συγγνώμη καὶ ἡ ἀγάπη πρέπει ν' ἀρχίσουν τὸ ἔργον των. Τὸ κατ' ἐμὲ, τίποτε δὲν θὰ ἰσχύσῃ νὰ διαταρᾷ τὰς πεποιεθῆσεις μου καὶ νὰ μεταβάλλῃ τὰς ἰδέας μου. Ὅχι. Αὐταὶ αἱ ἐνδόμυχοι φωναὶ τὰς ὁποίας ἀκούω ἀπὸ τὰ πρῶτα ἔτη τῆς παιδικῆς μου ἡλικίας, αὐταὶ αἱ χριστιανικαὶ ἀρχαί, αἵτινες ἀποτελοῦν τὴν βάσιν, τὴν ἀξιοπρέπειαν, τὴν παρηγορίαν, τὸν σκοπὸν τῆς ζωῆς μου δὲν εἶνε φανταστικαὶ πηξίαι· ὄχι, δὲν εἶνε πλάνη ἡ συγγνώμη, δὲν εἶνε τρέλλα ἡ εὐσπλαγγία. Ὅχι, μυριάκις ὄχι! Ἡ ἠμέτερα μου δὲν ἐψεύσθη, δὲν ἐψεύσθη ὁ σύζυγός μου οὔτε ὁ Θεὸς ψεύδεται. Λέγετε ὅτι δὲν ὑπέστητε ἀγῶνας ἀκόμη; Ἄς ἔλθῃ λοιπὸν ὁ ἀγὼν, τὸν περιμένω τὸν ἐπικαλοῦμαι, καὶ ὅσον βαρεῖται καὶ ἂν εἶνε αἰδοκμασίαι, τὰ παραδείγματα, αἱ θυσίαι τὰς ὁποίας ἐμοῦ ἐπιβάλλουν αἱ ἀφρονες ἰδέαι μου, ἀναδέχομαι καὶ τὰς δεχθῶ καὶ νὰ τὰς ἐκτελέσω.

Βαρ.—Τὸ ἐπιθυμῶ.

Κα Ὁβρ.—Καὶ ἐγὼ τὸ βεβαίω.

Βαρ.—Ἀμήν!

ΣΚΗΝΗ Ε΄

Οἱ ρηθέντες, Ὑπηρέτης, εἶτα Ἰωάννα.

ΥΠΗΡ.—Μία κυρία εἶνε ἔξω καὶ ζητεῖ νὰ ὁμιλήσῃ εἰς τὴν κυρίαν.

Κα Ὁβρ.—Ἄς ὀρίση. (Πρὸς τὸν Βαραντέν). Καὶ σεῖς, ὁποῦ κομπάζετε μὲ τὸν ἐγωῖσμόν σας, πηγαίνετε ν' ἀσχοληθῆτε περὶ τῆς εὐτυχίας τῶν ἄλλων. (Εἰσέρχεται ἡ Ἰωάννα).

Βαρ.—Ἦσθε ἀδιάθετος, κυρία;

ἸΩΑΝ.—Ὅχι, κύριε· ἀλλὰ μοῦ ἦτο ἀδύνατον χθὲς νὰ λάβω τὴν τιμὴν νὰ ἔλθω κατὰ τὴν προσδιορισθεῖσαν ὥραν εἰς τὸ σπίτι.

Βαρ.—Παρακτὸς ἡμῶν, γνωρίζω καὶ κάποιον ἄλλον ὅστις θὰ σὰς ἔβλεπε μὲ μεγάλην εὐχαρίστησιν.

ἸΩΑΝ.—Ποῖος εἶνε αὐτός, παρακαλῶ;

Βαρ.—Ὁ κύριος Βαλμορῶ, ὁ φίλος τοῦ μικροῦ σας.

ἸΩΑΝ.—Ἄ, ἂ!... (Ὁ Βαραντέν ἐξέρχεται).

ΣΚΗΝΗ ΣΤ΄

Ἰωάννα καὶ κυρία Ὁβραί.

ἸΩΑΝ.—Ἐρχομαι νὰ σὰς ζητήσω συγγνώμην, κυρία, διότι δὲν ἠμπόρεσα νὰ ἔλθω χθὲς συμφώνως μὲ

τόσον εὐγενῆ σας πρόσκλησιν καὶ νὰ σὰς ἐκτίσω τὴν λύπην μου διότι δὲν ἔτυχε νὰ εὐρεθῶ τὴν κατοικίαν μου σήμερον τὸ πρῶτ, τὴν ὥραν καὶ εἴχατε τὴν κολωσύνην νὰ ἔλθετε.

Κα Ὁβρ.—Ἐφοβήθη μὴ τυχὸν εἴχατε ἀσθενοῦσαί ἢ τὸ παιδί, καὶ ἐπειδὴ γνωρίζω ὅτι ἦτο μόνον...

ἸΩΑΝ.—Πολλὴ καλωσύνη σας...

Κα Ὁβρ.—Ἄς εἶνε. Ἐρχεσθε καμμίαν ἄλλην ἡμέραν.

ἸΩΑΝ.—Δυστυχῶς ἀναχωρῶ σήμερον καὶ ἔρχομαι νὰ σὰς ζητήσω συγγνώμην καὶ ταυτοχρόνως νὰ σὰς ἀναγγερίσω.

Κα Ὁβρ.—Μήπως ἐλάβετε καμμίαν δυσάρεστον εἰδήσιν;

ἸΩΑΝ.—Ὅχι, κυρία.

Κα Ὁβρ.—Θὰ ἐπιστρέψετε εἰς τὸ Παρίσι;

ἸΩΑΝ.—Μάλιστα.

Κα Ὁβρ.—Δόστε μου τότε τὴν διεύθυνσίν σας. Πρὸ παντὸς πρέπει νὰ σὰς ἐπιστρέψω τὴν μουσικὴν ἀπομνημόνιον ἡ δανείσετε.

ἸΩΑΝ.—Δὲν εἶνε ἀνάγκη. Τὴν γνωρίζω ἀπ' ἔξω. Θὰ εὐχαριστηθῆτε νὰ τὴν κρατήσετε ὡς ἀνάμνησίν μου διότι πολὺ φοβοῦμαι ὅτι δὲν θὰ ξαναἰδωθοῦμε ποτε.

Κα Ὁβρ.—Θὰ φύγετε ὅλως διόλου ἀπὸ τὴν πόλιν;

ἸΩΑΝ.—Πιθανόν.

Κα Ὁβρ.—Πόσα ἀπόροπτα συμβάντα ἀπὸ ἐξῆς! Αὐτὸ τὸ ταξεῖδι δὲν τὸ εἴχατε ὑπ' ὄψιν σας ὅταν συνωμιλοῦσάμεν περὶ τοῦ μέλλοντος.

ἸΩΑΝ.—Ἀλήθεια, κυρία. Ἀλλὰ σπανίως ὁ ἄνθρωπος εἶνε κύριος τῶν πράξεών του. Χαίρετε, κυρία. Ὑγιαίνειτε.

Κα Ὁβρ.—Πῶς βιάζεσθε ἔτσι;

ἸΩΑΝ.—Φοβοῦμαι, κυρία, μὴ σὰς δίδω βάρος.

Κα Ὁβρ.—Ἀλλὰ μου φαίνεσθε κατηφής, συγκαταμένη, ταραγμένη...Μήπως ἔχετε τίποτε ἐναντίον μου;

ἸΩΑΝ.—Ἐναντίον σας;...ὦ κυρία!...

Κα Ὁβρ.—Τότε ἠμπορῶ τάχα νὰ σὰς φανῶ χρήσιμος εἰς τίποτε;

ἸΩΑΝ.—Εἰς τίποτε. Εὐχαριστῶ.

Κα Ὁβρ.—Φυλάξατε τὸ μυστικόν σας, κόρη μου. Ἡ φιλία μας εἶνε πολὺ πρόσφατος, ὥστε δὲν ἔχω τὸ δικαίωμα νὰ σὰς ζητήσω νὰ μοῦ τὸ ἐξομολογήσῃτε.

ἸΩΑΝ.—Τὸ μυστικόν μου;...Θεέ μου!...Θὰ σὰς εὐχαριστήσω διότι ὕστερα ἀπὸ τοὺς καλοὺς λόγους ὁποῦ μοῦ εἴπατε καὶ τὸ ἐνδιαφέρον ὁποῦ ἀκόμη μοῦ δείχνετε, ὅτι ἡμῶν ἀχάριστος ἂν δὲν εἶχα ἐμπιστοσύνην εἰς τὴν ἀγάπην ἡμῶν.

Κα Ὁβρ.—Ἄναχωρῶ ἀπ' ἐδῶ, κυρία, διὰ νὰ μὴ σὰς εὐχαριστήσω ἐξ αἰτίας μου εἰς δύσκολον θέσιν καὶ διὰ νὰ εὐχαρισθῶ καὶ ἐγὼ ἡ ἰδία εἰς θέσιν δυσάρεστον ἀπέναντί σας.

Κα Ὁβρ.—Δὲν ἐννοῶ.

ἸΩΑΝ.—Μ' ἐξελάβετε δι' ἄλλην, ἢ μᾶλλον ἐγὼ ἡ ἰδία σὰς ἔκαμα νὰ πιστεύετε ὅτι ἡμῶν ἄλλη, διότι δὲν εἶχα τὸ θάρρος νὰ σὰς ἀποκαλύψω ὅτι τὸ μυστικόν, ἀλλὰ τὰ περιστατικά τῆς ζωῆς μου. Ἦμποροῦσα νὰ σὰς ἀφίσω εἰς τὴν πλάνην, τοῦλάχιστον κατὰ τὸ διάστημα κατὰ τὸ ὁποῖον ἐπρόκειτο νὰ σὰς ἀφίσω ἐδῶ· ἀλλ' αὐτὸ θὰ ἦτο ἀνάξιον ἡμῶν καὶ δὲν ἔσταν ἴσως οὔτε εἰς ἐμὲ τὴν ἴδιαν, διότι δὲν ἠμπορῶ νὰ ψεύδωμαι.

Κα Ὁβρ.—Σὰς πιστεύω.

ἸΩΑΝ.—Δὲν εἶμαι χήρα, κυρία· δὲν ὑπῆρξα ποτὲ ἔγγαμος. Ἐπειδὴ ἠμπορεῖ νὰ τὸ μάθητε ἀπὸ ἄλλους, προτιμῶ νὰ σὰς τὸ εἰπῶ ἐγὼ ἡ ἰδία. Εἶνε περιττὸν λοιπὸν νὰ συνάψω σχέσεις τὰς ὁποίας θὰ ἠναγκάζεσθε μίαν ἡμέραν νὰ διακόψετε καὶ προτιμῶ νὰ μὴ πατήσω διόλου εἰς τὸ σπίτι σας, παρὰ νὰ περιμένω τὴν στιγμὴν κατὰ τὴν ὁποῖαν θὰ μοῦ ἐκλείνετε τὴν θύραν κατὰ πρόσωπον.

Κα Ὁβρ.—Τότε λοιπὸν τὸ τέκνον σας;...

ἸΩΑΝ.—Ὀνομάζεται μόνον Γάστιον, χωρὶς κανὲν ἄλλο ἐπίθετον.

Κα Ὁβρ.—Καυμένο παιδάκι!...Καὶ ὁ πατήρ του;

ἸΩΑΝ.—Δὲν ἦτο σύζυγός μου.

Κα Ὁβρ.—Ὁ πατήρ του αὐτὸς ἀπέθανε;

ἸΩΑΝ.—Ζῆ, κυρία.

Κα Ὁβρ.—Πρόκειται νὰ σὰς νυμφευθῆ ἀργότερα;

ἸΩΑΝ.—Οὐδέποτε, κυρία.

Κα Ὁβρ.—Θὰ εἶνε κανένας κακοήθης;

ἸΩΑΝ.—Ὅχι, κυρία.

Κα Ὁβρ.—Μὰ τότε λοιπὸν;...

ἸΩΑΝ.—Τότε ἡ κακοήθης εἶμ' ἐγὼ. Αὐτὸ σκέπτεσθε βέβαια, κυρία.

Κα Ὁβρ.—Ὅχι, ἀλλά...

ἸΩΑΝ.—Δὲν ἀνῆκω οὔτε εἰς τὴν οἰκογένειαν, οὔτε εἰς τὴν κοινωνικὴν τάξιν εἰς τὴν ὁποῖαν οἱ ἄνδρες οἱ ὅμοιοί του ἐκλέγουν τὰς συζύγους των. Ἐπομένως ποτὲ δὲν τὸ ἐσυλλογίσθη καὶ ποτὲ δὲν μοῦ ὑπεσχέθη νὰ μοῦ δώσῃ τὸ ὄνομά του. Ἀλλὰ καὶ νὰ ἤθελε τώρα, δὲν θὰ ἠδύνατο πλέον νὰ τὸ πράξῃ.

Κα Ὁβρ.—Διατί;

ἸΩΑΝ.—Διότι τὸ ἔδωκε εἰς ἄλλην.

Κα Ὁβρ.—Ἐνυμφεύθη;

ἸΩΑΝ.—Πρὸ δύο ἐτῶν.

Κα Ὁβρ.—Καὶ τότε πῶς ζήτε σεῖς, μὲ ποῖα μέσα;

ἸΩΑΝ.—Μὲ τὰ μέσα τὰ ὁποῖα ἐκεῖνος μοῦ παραχωρεῖ.

Κα Ὁβρ.—Φροντίζει περὶ τοῦ παιδιοῦ του;

ἸΩΑΝ.—Καὶ περὶ ἐμοῦ, κυρία.

Κα Ὁβρ.—Δὲν τὸν βλέπετε ὁμως πλέον;

ἸΩΑΝ.—Ἦτο ἀποφασισμένον νὰ μὴ ἀνταμωθῶμεν πλέον, καὶ πράγματι δὲν τὸν ἐπανεῖδα ὕστερα ἀπὸ τὸν γάμον του ὅτε χθὲς ἀκριβῶς, μετὰ τὴν συνο-

μιλιαν την οποίαν ἔλαβα τὴν τιμὴν νὰ κάμω μαζὺ σας, τὸν εἶδα αἰφνιδίως νὰ ἐμφανισθῆ. Ἡ ἐπισκεψὶς τοῦ ἦτο ἡ αἰτία ὁποῦ μ' ἔκαμε νὰ μείνω εἰς τὸ σπίτι.

Κα ΩΒΡ.—Καὶ τί σᾶς ἐμπόδισε νὰ ἔλθετε καὶ εἰς τὸ ἴδικόν μου;

ΙΩΑΝ.—Καὶ ἂν ἀκόμη δὲν μοῦ ἤρχετο αὐτὴ ἡ ἐπίσκεψις, δὲν θὰ ἐτόλμοῦσα νὰ ἔλθω εἰς τὸ σπίτι σας. Ἐδέχθηκα χθὲς τὴν πρόσκλησιν, ἢ τοῦλάχιστον ἔδειξα ὅτι ἐδεχόμην, ἀλλ' ἠσθάνομουν πολὺ καλὰ πόσον σεβασμὸν ὄφειλα νὰ ἔχω πρὸς σᾶς, ὥστε νὰ μὴ ἐπιχειρήσω νὰ ἔμβω εἰς τὸ σπίτι σας ὑπὸ τὴν προστασίαν ἐνὸς ψεύδους.

Κα ΩΒΡΑΙ.—Μοῦ ἀρέσει πολὺ ἡ εἰλικρινεία σας. Ἀποδεικνύει αὐτὴ, ὅπως καὶ ὁ τρόπος μετὰ τὸν ὁποῖον ὁμιλεῖτε ὅτι ἔχετε ψυχὴν καὶ χαρακτῆρα ὄχι τόσο ταπεινόν. Ἐπιτρέψατέ μου νὰ σᾶς ἀπενθύνω καὶ μερικὰς ἄλλας ἐρωτήσεις. Σᾶς βεβαιῶ ὅτι πρόκειται διὰ τὸ καλόν σας.

ΙΩΑΝ.—Ἐλεύθερα, κυρία.

Κα ΩΒΡΑΙ.—Ὅτε χθὲς ἦλθε νὰ σᾶς ἐπισκεφθῆ ὁ πατήρ τοῦ τέκνου σας, ἤρχετο διὰ νὰ ἰδῆ τὸ παιδί του ἢ τὴν μητέρα τοῦ παιδιοῦ του, ἢ ἤρχετο διὰ νὰ ἰδῆ τὴν παλαιάν του φιλενάδα;

ΙΩΑΝ.—Ἦλθε τυχάως, ὅπως μοῦ εἶπε... Περὶ τοῦ τέκνου του δὲν με ἠρώτησε περισσότερο τοῦ συνήθους, διότι περὶ αὐτοῦ δὲν ὁμιλεῖ σχεδὸν διόλου. Περὶ ἐρωτος δὲν ἔγινε καθόλου λόγος.

Κα ΩΒΡΑΙ.—Καὶ μὴ ταῦτα σεῖς ἀγαπάτε αὐτὸν τὸν ἄνθρωπον;

ΙΩΑΝ.—Ὅχι, κυρία.

Κα ΩΒΡΑΙ.—Τὸν ἠγαπήσατε ὅμως ἄλλοτε;

ΙΩΑΝ.—Ὅχι.

Κα ΩΒΡΑΙ.—Μὰ γὰρ σταθῆτε, κόρη μου, ἀρχίζω πλέον νὰ μὴ καταλαμβάνω τίποτε. Τὸ σφάλμα εἰς τὸ ὁποῖον ὑπέπεσες μίαν μόνην δικαιολογίαν δύναται νὰ ἔχη, τὴν τύφλωσιν ἐξ αἰτίας τοῦ ἐρωτος. Εἶνε τόσο φυσικὸν πρᾶγμα νὰ εἴχετε ἀγαπήσει ἄλλοτε αὐτὸν τὸν ἄνθρωπον, ὅσον εἶνε φυσικὸν σήμερον νὰ τὸν μισήτε.

ΙΩΑΝ.—Τί τὰ θέλετε!...δυστυχῶς δὲν ἔλαβα ποτὲ τὴν εὐκαιρίαν εἰς τὴν ζωὴν μου νὰ συλλογίζωμαι καὶ νὰ φιλοσοφῶ ἢ νὰ ἀναλύω καὶ νὰ ἐξηγῶ τὰς ἐντυπώσεις καὶ τὰ αἰσθηματά μου. Εἶμαι πλάσμα ὁποῦ ζῶ μετὰ τὸ ἐνστικτὸν. Ἐκεῖνο τὸ ὁποῖον γνωρίζω ὅμως εἶνε ὅτι ποτὲ δὲν ἠγάπησα ἄλλοτε μετὰ τὸν πατέρα τοῦ τέκνου μου, οὔτε τὸν μισῶ σήμερον. Οὔτε τὸν ἐζητοῦσα καὶ τὸν ἐπιθυμοῦσα πρὶν τὸν γνωρίσω, οὔτε σήμερον αἰσθάνομαι τὴν στέρησίν του. Τὸ μόνον ποῦ αἰσθάνομαι πρὸς αὐτὸν εἶνε εὐγνωμοσύνη.

Κα ΩΒΡΑΙ.—Εὐγνωμοσύνη!...Μὰ αὐτὸ εἶνε μία παραδοξολογία, ἡ ὁποία θὰ μ' ἔκαμε ν' ἀμφιβάλλω ἂν ἔχετε σώας τὰς φρένας, ἐὰν δὲν ὑπῆρχεν εἰς τὸ βλέμμα σας καὶ εἰς τὴν φωνὴν σας μία ἀπλότης καὶ μία ἀφέλεια καὶ ἀγνότης ἡ ὁποία φαίνεται

ὡσὰν νὰ μαρτυρῆ ὅτι δὲν ἔχετε ἀκριβῆ συνείδησιν τῆς σημασίας τῶν παραδοξολογιῶν σας. Πῶς ἤδη θητε νὰ ὑποπέσετε μετὰ τὴν εὐκολίαν εἰς τὸ μὲν λείτερον σφάλμα, τὸ ὁποῖον ἠμπορεῖ νὰ συμβῆ τὸν βίον μίας γυναικὸς; Πῶς ἀφοῦ διεπράξατε αὐτὸ τὸ σφάλμα φαίνεσθε τόσο ὀλίγον μετανοημένη αὐτὸ; Καὶ πῶς συμβιβάζεται τὸ ὅτι ἀντὶ νὰ καταρᾶσθε τὸ παράπτωμά σας ἐκεῖνο καὶ ν' ἀποστρέψετε τὸν ἄνδρα ὅστις σᾶς ἠπάτησε, σεῖς λέγετε ὅτι πρὸς αὐτὸν εὐγνωμοσύνην;

ΙΩΑΝ. Διότι πραγματικῶς κυρία, τοῦ ὄφειλα πάντα. Αὐτὸς μ' ἔκαμε ἀνεξάρτητον καὶ εὐποροῦν. Οἱ γονεῖς μου ἦσαν πτωχοί. Ἀντὶ νὰ προξενήσω τὴν χαρὰν εἰς τὸ σπίτι μου μετὰ τὴν γέννησίν μου ὅπως συμβαίνει εἰς τὰ σπίτια τῶν πλουσίων, ἔζησα ἀπεναντίας τὴν στενοχωρίαν καὶ τὴν πτωχείαν του. Πρὶν νὰ φθάσω ἀκόμη εἰς τὸν κόσμον ἔδωκα βάρος καὶ ἐνόχλησιν, καὶ κατὰ παράδοξον καὶ ἀποροπτον σύμπτωσιν ἡ δουλεία ἤρχισε δι' ἐμὲ τὴν ἰδίαν στιγμὴν ποῦ εἶδα τὸ φῶς.

Μία πλουσία κυρία ξένη, ἡ ὁποία ἦτον ἔγκυος καὶ ἐτοιμόγεννη, ἔπασχεν ἀπὸ ἐπικίνδυνον ἀσθενείαν ἀπὸ τὴν ὁποίαν, κατὰ τὴν γνώμην τῶν ἰατρῶν, οὐκ ἠδύνατο ἴσως νὰ σωθῆ μόνον μετὰ τὸ θήλασμα. Ἐφοβεῖτο ὅμως μήπως μαζὺ μετὰ τὸ γάλα τῆς μεταδόσει εἰς τὸ ἴδικόν της παιδί καὶ τὸ νόσημά της καὶ δὲ τούτο ἐξήτησε νὰ εὖρη ἕνα ἄλλο ξένο καὶ ἀγνωστὸν παιδί νὰ τὸ βυζαίνει. Οἱ γονεῖς μου μετὰ παραχώρησιν εἰς αὐτὴν ἀντὶ χρηματικῶν ποσοῦ τὸ ὁποῖον οὔτε φαντάσθησάν ποτε ν' ἀποκτήσωσιν εἰς τὴν ζωὴν των, καμμιά δεκαριά χιλιάδες φράγκα, νομίζω. Μὲ αὐτὸν τὸν τρόπον ἐμβήκα εἰς τὴν ζωὴν. Ἐμένα ποῦ με βλέπετε, κυρία, μ' ἐθήλασε μία δούκισσα, ἀλλὰ δὲν ὑπερηφανεύομαι δι' αὐτό. Ἡ κυρία αὐτὴ εὐτυχῶς ἀνέκτησε τὴν ὑγίαν της...ὄφειλε τάχα εἰς ἐμὲ τὴν θεραπείαν της; Ἀδιάφορον. Ἀπέκτησε συμπάθειαν καὶ ἀγάπην πρὸς ἐμὲ καὶ δι' αὐτὸ εἰς τὰς ἀρχὰς ἔλαβα κάποιαν καλὴν ἀνατροφὴν καὶ ἔζησα μέσθ' ἐπὶ τὸν πλοῦτον, διότι μ' ἐκράτησε σιμά της ἕως ὅτου ἔγινε ἐπὶ τὰς ἐπὶ. Οἱ γονεῖς μου, ἄνθρωποι ἐμαθεῖς καὶ τῆς ἀνάγκης ἐνόμισαν ὅτι εἶχαν τὸ δικαίωμα νὰ ἐκμεταλλευθῶν αὐτὴν τὴν πλουσίαν προστασίαν τοῦ παιδιοῦ των. Ἡ κυρία ἐκοιμήθη ἀπὸ τὰς συχνὰς ἀπαιτήσεις των, αἱ ὁποῖαι κάποτε ὁμοιάζον μετὰ ἐκβιάσεις. Ἀνεχώρησε διὰ τὴν πατρίδα της καὶ μετὰ ἀπέδωκεν εἰς τὴν οικογένειάν μου μαζὺ μετὰ μερικὰ χιλιοδραχμα χαρτονομίσματα τὰ ὁποῖα ἦσαν καὶ τὰ τελευταῖα καὶ τὰ ὁποῖα ὁ πατήρ καὶ ἡ μητέρα μου ἐξώδεδον γρήγορα, χωρὶς νὰ λάβουν τὴν παραμικρὰν πρόνοιαν. Ὅταν ἦλθον ἡ στέρησις, οἱ γονεῖς μου ἐχωρίσθησαν. Ὁ πατήρ μου ἔγινεν ἄφαντος καὶ ἐπῆγε ν' ἀποθάνῃ εἰς κάποιαν μακρὴν χώραν. Ἐμεῖνα μόνη μετὰ τὴν μητέρα μου, ἡ ὁποία κατόπιν μ' ἔβαλε σὲ δουλείαν διὰ νὰ ἐργάζομαι καὶ νὰ κερδίζω τὸν ἄρτον μου καὶ νὰ συντηρῶ καὶ αὐτὴν. Αὐτὸ μοῦ ἐφάνη ποτὲ

Σεῖς κυρία, εἰσθε φιλεύσπλαγγος καὶ θὰ ἐπιδοθῆτε ἰδίᾳ ἀπὸ σιμὰ ὄλας τὰς δυστυχίας, δὲν ἔχω νὰ προσθέσω τίποτε νέον ὡς πρὸς αὐτό. Ἡ νεότης ἀνεπλήρωσε τὴν κούρασιν καὶ ἐξοῦσα ἀκόμη εὐχρησθημένη μετὰ τὰς ἀναμνήσεις τοῦ εὐτυχισμένου παρόντος, ὡσὰν νὰ εἶχα κάμει τρόπον τινὰ οἰκονομίας ἀπὸ τὴν περασμένην εὐτυχίαν· ἀλλὰ ἡ μητέρα μου ἦτο γραῖα καὶ πάσχουσα. Ἀπέδιδεν εἰς ἐμὲ τὰς ἀναμνήσεις τοῦ παρόντος καὶ ἐτρόμαζε διὰ τὸ μέλλον. Ἐπιποθήτης τοῦ σπιτιοῦ εἰς τὸ ὁποῖον ἑκατοικουμένη, ἐπᾶνω εἰς τὴν σοφίταν, ἦτο ἕνας πλούσιος ἔμπορος. Εἶχεν ἕνα υἱόν, τὸν ὁποῖον συχνὰ ἀπαντοῦσα εἰς τὸν δρόμον, ὅταν ἐπέστρεφα ἀπὸ τὸ μαγαζί. Ὁ υἱὸς αὐτοῦ εἶχεν ὄλην τὴν εὐγλωττίαν τῆς νεότητος καὶ τοῦ πλοῦτου· μᾶς ἐβοηθοῦσεν αὐτὸς ὁσάκις ἐτύχαιε νὰ καθυστεροῦμεν τὴν πληρωμὴν τοῦ ἐνοικίου. Ἔτσι εὐφρόνη καὶ αὐτὸς ἀνακατομένος εἰς τὴν ζωὴν μας χωρὶς νὰ καταλάβω καμμίαν ἄλλην μεταβολὴν πρὸς κάποιαν περισσοτέραν εὐπορίαν. Μετὰ ἠπάτησε; καὶ διέφθειρεν; Ὅχι. Τὰ πάντα δλόγηρά μου ἦσαν προηπομασμένα διὰ τὸ κακὸν καὶ τὸ ἐπραξα φυσικὰ, ὡσὰν καὶ δὲν κατηγορῶ κανένα. Ἡ μητέρα μου ἔπασχε τὸν τελευταῖον χρόνον τῆς ζωῆς της ἐξησφαλισμένη ἀπὸ τὴν πενίαν, τὴν ὁποίαν τόσο πολὺ ἐφοβήθη καὶ ἀπέθανε μετὰ τὴν πεποίθησιν ὅτι εἶχε πράξει ὅ,τι ἐμὲ ὅ,τι ἔπρεπε νὰ πράξῃ. Ἐμεῖνα μόνη σιμὰ εἰς τὸν ἄνδρα, διὰ τὸν ὁποῖον δὲν ἠσθάνομουν τίποτε. Καὶ ὁμιλοῦσα πάντοτε μετὰ τὸ σεῖς καὶ τὸν ἔλεγα «ἀνδρὶς». Ἐξαφνα ἐν ἀγνωστον αἰσθημα μ' ἐκυριεύον. Ἐγείνα μητέρα. Ἀφῆθηκα καὶ ἀφωσιώθηκα ἐξ ὀλοκλήρου εἰς τὴν μητρικὴν ἀγάπην, ἡ ὁποία ἀπῆλθε τὰ δικαιώματά της. Ἐτραγωδοῦσα, ἐγελοῦσα, ἐπᾶσα καὶ τόσο ἤμουν βυθισμένη εἰς τὴν πλάνην, ὥστε τὸ ζωντανὸν τεκμήριον τοῦ σφάλματός μου ἠγχείνη δι' ἐμὲ ἀντικείμενον χαρᾶς καὶ ὑπερηφανείας. Ἐστόλιζα τὸ παιδί μου, τὸ ἐτριγύριζα ἔξω, τὸ ἔδειξα εἰς ὄλους καὶ εὐχαριστοῦμην πολὺ ὅταν ἤρχετο νὰ μοῦ λέγουν ὅτι εἶχε χαριτωμένον. Ἐπῆρα ἀπὸ τὸν πατέρα μου, ἐσπούδασα μουσικὴν, ἠθελα κατὰ μίθω ὄλα, διὰ νὰ τὰ διδάξω κατόπιν εἰς τὸ σπίτι μου. Μίαν ἡμέραν ὁ πατήρ μου ἀνήγγειλεν ὅτι ἐπρόκειτο νὰ νυμφευθῆ, καὶ ὅτι αὐτὸ τὸ σπῆν, τοῦ ὁποῖου ἡ γέννησις τὸν εἶχε πολὺ στενοχωρήσει—αὐτὴ ἦτο ἡ ἔκφρασις του—ἠμποροῦσα νὰ ἐκτραπῆσθαι διὰ παντὸς καὶ αὐτὸς θὰ ἐφρόντιζε καὶ διὰ τοὺς δύο μας, ἐὰν δὲν ἠθελα κάμει λόγον εἰς τὸ σπίτι περὶ αὐτοῦ εἰς οἰονδήποτε. Ἡ ὑλικὴ ἀνεξαρτησία μου ἐξησφαλιζέτο· εἶχα ἕνα τέκνον, ἐθεώρουν τὸν πατέρα μου ὡς τὸ πλέον εὐτυχισμένον πλάσμα εἰς τὸν κόσμον. Ὁ ἄνθρωπος ἐκεῖνος ἐνυμφεύθη καὶ τὸν ἀναείδα χθὲς μόνον διὰ πρώτην φορὰν μετὰ τὸν θάνατον του. Αὐτὴ εἶνε ἡ ἱστορία τῆς ζωῆς μου, κυρία, καὶ αὐτὸ τὸ μυστικόν μου.

Κα ΩΒΡ.—Ὅστε ζῆτε ἐτσι ἀσκόπως;

ΙΩΑΝ.—Μάλιστα, κυρία.

Κα ΩΒΡ.—Καὶ ὅταν μεγαλώσῃ ὁ υἱὸς σας τί θὰ τὸν κάμει;

ΙΩΑΝ.—Δὲν γνωρίζω ἀκόμη.

Κα ΩΒΡ.—Καὶ ἂν ἀποθάνῃ ὁ πατήρ σου;

ΙΩΑΝ.—Μοῦ ὑπεσχέθη νὰ ἐξασφαλίσῃ τὸ μέλλον του.

Κα ΩΒΡ.—Καὶ ἂν σᾶς ἀπατήσῃ;

ΙΩΑΝ.—Δὲν τὸ πιστεύω· εἶνε τίμιος ἄνθρωπος.

Κα ΩΒΡ.—Καὶ ἂν ἀποθάνετε σεῖς;

ΙΩΑΝ.—Ὅ· ἀνελάμβανεν αὐτὸς πιθανῶς τὴν ἀνατροφὴν του. Ἄν ἀπέθνησκεν ἡ μήτηρ τοῦ παιδιοῦ ἡ κατάστασις θὰ μετεβάλλετο, διότι ὁ πατήρ σου δὲν ἀπέκτησεν ἄλλα τέκνα ἐκ τῆς συζύγου του.

Κα ΩΒΡ.—Καὶ ἂν ἡ σύζυγός σου ἀντισταθῆ εἰς τὴν υἰοθεσίαν, ἢ τὴν ἀναγνώρισιν; Ἄν τέλος πάντων ὁ υἱὸς σας ἀπομείνῃ μόνος;

ΙΩΑΝ.—Ὅθ' ἔμενε πάλιν κάποιος, ὁ ὁποῖος θὰ ἐφρόντιζε περὶ αὐτοῦ.

Κα ΩΒΡ.—Ποῖος τάχα;

ΙΩΑΝ.—Σεῖς, κυρία.

Κα ΩΒΡ.—Ἐγώ!

ΙΩΑΝ.—Ναί, κυρία, καὶ εἶμαι τόσο βεβαία περὶ τούτου, ὥστε ὅταν ἐπιστρέψω εἰς τὴν κατοικίαν μου, θὰ γράψω ἀμέσως αὐτὴν τὴν ἀπλουστάτην διαθήκην: «Ἐὰν ἀποθάνω, νὰ ὀδηγηθῆ ἀμέσως ὁ υἱὸς μου πρὸς τὴν κυρίαν Ὁβραὶ καὶ νὰ παρακληθῆ αὐτὴ νὰ τὸν ἀναθρέψῃ ὅπως ἀνέθρεψε τὸν ἴδικόν της».

Κα ΩΒΡ.—Καὶ δὲν σᾶς μένει ἡ ἐλαχίστη ἀμφιβολία ὅτι θὰ δεχθῶ ἐγὼ αὐτὴν τὴν ἐντολήν;

ΙΩΑΝ.—Δὲν ἀμφιβάλω διόλου.

Κα ΩΒΡ.—ὦ! κόρη μου! δὲν ἠμπορεῖτε νὰ φαντασθῆτε ποῖαν εὐχαριστήσιν μοῦ προξενεῖ ἡ τοιαύτη πεποίθησίς σας...Ναί, δέχομαι τὴν συμφωνίαν, ἀλλ' ὑπὸ ἕνα ὄρον.

ΙΩΑΝ.—Λέγετε, κυρία.

Κα ΩΒΡ.—Ὑπὸ τὴν ἐποψιν τῆς ἠθικῆς, τῆς ἀληθοῦς καὶ μόνης ἠθικῆς, ὅ,τι μοῦ διηγῆθητε πρὸ ὀλίγου εἶνε τερατώδες, καλὴ μου κόρη καὶ ὅμως εἰς σᾶς φαίνεται φυσικώτατον! Ὅστε δὲν ἔχετε συνείδησιν τῆς πράξεώς σας, καὶ δὲν εἶνε ἀπ' ἑτέρου τὸ σφάλμα σας ἐξ ὀλοκλήρου ἴδικόν σας. Εὐθύνονται καὶ οἱ ἄλλοι κατὰ τὸ ἥμισυ τοῦλάχιστον, ἂν ὄχι κατὰ τὸ ὅλον. Εἶσθε ἤδη μία καλὴ μητέρα καὶ τούτο εἶνε μέγα ἐλαφρυντικὸν ἀπέναντι πάσης δικαιοσύνης, καὶ τῆς θείας καὶ τῆς ἀνθρωπίνης. Λοιπὸν ὁμιλήσατέ μου μετὰ καρδίαν ἀνοικτήν. Ἀπὸ τὸν καιρὸν ὁποῦ ζῆτε χωρισμένη ἀπὸ τὸν πατέρα τοῦ τέκνου σας δὲν ὑπεπέσατε εἰς κανὲν ἄλλο ἁμάρτημα;

ΙΩΑΝ.—ὦ! εἰς κανένα.

Κα ΩΒΡ.—Μοῦ τὸ βεβαιώνετε;

ΙΩΑΝ.—Σᾶς τὸ ὀρκίζομαι.

Κα ΩΒΡ.—Μὴν ὀρκίζεσθε βεβαιώσατέ το. Λοιπὸν δὲν ἀγαπᾶτε κανένα;

ΙΩΑΝ.—Ἄ, ὄχι. Δὲν εἶπα αὐτὸ, κυρία. Λέγω

μόνον ὅτι εἰς κανένα δὲν ὠμίλισα ἔρωτικῶς.

Κα ΩΒΡ.—Καὶ αὐτὸς ὁ νέος ἔρωσ σας ;..

ΙΩΑΝ.—Αὐτὸς ὁ πρῶτος ἔρωσ.

Κα ΩΒΡ.—Προσέξατε· μεταχειρίζεσθε λεπτολογίας.

ΙΩΑΝ.—Ὅμιλῶ εἰλικρινῶς.

Κα ΩΒΡ.—Ἄς εἶνε. Λοιπὸν ἐκεῖνος ὅστις σὰς ἐνέπνευσεν αὐτὸν τὸν πρῶτον ἔρωτα σὰς ὠμίλησε ποτέ ;

ΙΩΑΝ.—Εὐχαριστεῖται νὰ μὲ ἀφίγη νὰ τὸν διακρίνω. Δὲν μοῦ ἐξεδήλωσε τὸ αἶσθημά του εἰμὴ μὲ τὴν ἀγάπην του καὶ τὸν σεβασμὸν του. Τὴν πρώτην φορὰν ὁποῦ τοῦ ὠμίλισα· τοῦ εἶπα ὅτι δὲν ἤμουν ἐλευθέρη καὶ ἀπὸ τὴν ἡμέραν ἐκείνην δασάκις ἐξέρχομαι τὸν συναντῶ εἰς τὸν δρόμον. Μὲ χαιρετᾷ καὶ ἐξακολουθεῖ τὸν δρόμον του καὶ ἐγὼ ἀπέκτησα τὴν συνήθειαν νὰ ἐξέρχωμαι καθ' ἐκάστην, κατὰ τὴν αὐτὴν ὥραν μαζὺ μὲ τὸ παιδί μου. Ἀλλοίμονον ! μ' ἐκλαμβάνει ὡς γυναῖκα τιμίαν.

Κα ΩΒΡ.—Καὶ δὲν ἀπατᾶται, διότι δύνασθε νὰ γείνετε τοιαύτη.

ΙΩΑΝ.—Δὲν εἶνε τὸ ἴδιο πρᾶγμα.

Κα ΩΒΡ.—Δὲν λέγει ἡ Γραφή ὅτι ἀγάλλεται περισσότερο ὁ Κύριος δι' ἓνα ἁμαρτωλὸν μετανοοῦντα παρὰ δι' ἑκατὸν δικαίους μὴ ἁμαρτήσαντας ;

ΙΩΑΝ. (μετὰ στεναγμοῦ).—Ἀγάλλονται εἰς τοὺς οὐρανοὺς !

Κα ΩΒΡΑΙ.—Ἀμφιβάλλετε ;

ΙΩΑΝ.—Προτιμῶ νὰ χρησιμοποιήσω τὸν ἔρωτά μου, ὅπως γείνω καλλιτέρα ἀπ' ὅ,τι εἶμαι καὶ νὰ μὴ ἀφίσω νὰ τὸν ἐννοήσῃ ποτὲ ἐκεῖνος, ὅστις μοῦ τὸν ἐμπνέει.

Κα ΩΒΡΑΙ.—Πρέπει τὰ καταστήτε ἀξία τοῦ ἔρωτος αὐτοῦ, νὰ εἰσθε εἰλικρινῆς καὶ φιλαλήθης τὴν ἡμέραν τῆς ἐκδηλώσεώς του, καὶ ἂν αὐτὸς ὁ ἄνθρωπος σὰς ἀγαπᾷ εἰλικρινῶς, θὰ σὰς συγχωρήσῃ.

ΙΩΑΝ.—Νομίζετε, κυρία ;

Κα ΩΒΡΑΙ.—Σὰς τὸ ἐγγυῶμαι. Ἀλλὰ πρέπει ἀπὸ σήμερον ἀμέσως ν' ἀρχίσετε τὴν ἀναγέννησίν σας.

ΙΩΑΝ.—Διατάξατε τί πρέπει νὰ πράξω, κυρία.

Κα ΩΒΡΑΙ.—Πρὸ παντὸς ἄλλου εἶνε ἀνάγκη νὰ μὴ ξαναἰδῆτε πλέον τὸν πατέρα τοῦ τέκνου σας, ἀφοῦ εἶνε ἔγγαμος.

ΙΩΑΝ.—Πολὺ καλά.

Κα ΩΒΡΑΙ.—Νὰ μὴ δεχθῆτε εἰς τὸ ἐξῆς καμμίαν συνδρομὴν ἀπὸ αὐτὸν.

ΙΩΑΝ.—Ἀλλὰ τότε πῶς θὰ ζήσω ; ἢ μᾶλλον πῶς θὰ ζήσωμεν ;

Κα ΩΒΡΑΙ.—Θὰ ἐργασθῆτε. Πρέπει ὁ υἱὸς σας νὰ σὰς ὀφείλῃ τὰ πάντα, διὰ νὰ μὴ δύναται νὰ σὰς ἐλέγχῃ κατόπιν.

ΙΩΑΝ.—Ἀλλὰ ποῖος θὰ μοῦ δώσῃ ἐπαρκῆ ἐργασίαν ;

Κα ΩΒΡΑΙ.—Ἐγώ.

ΙΩΑΝ.—Πολὺ καλά· δὲν θὰ δεχθῶ πλέον τίποτε ἀπὸ ἐκεῖνον, καὶ θὰ ἐργασθῶ.

Κα ΩΒΡΑΙ.—Πρέπει νὰ ὀπλισθῆτε μὲ θάρρος· ἰσχυροί εἶνε παλαιὰ συνήθεια, τὴν ὁποίαν ἔξαναποκτήσω.

Κα ΩΒΡΑΙ.—ὑπὸ αὐτοὺς τοὺς ὄρους δύνανται νὰ βασιζέσθε εἰς ἐμὲ εἰς πᾶσάν σας περιστασίαν.

ΙΩΑΝ.—Θὰ μοῦ ἐπιτρέπετε νὰ σὰς βλέπω καὶ καιροῦ εἰς καιρόν ;

Κα ΩΒΡΑΙ.—Ὅποτε θέλετε. Ἄφ' ἧς στιγμῆς γίνετε ἰσχυρά, ἐργατικὴ καὶ αὐστηρὰ πρὸς τὸν πατέρα σας, ἢ θύρα τοῦ σπιτιοῦ μου θὰ εἶνε ὀρθάνοτος διὰ σὰς καὶ διὰ τὸ τέκνον σας.

ΙΩΑΝ.—Καὶ τί θὰ εἰπῆ ὁ κόσμος ὁποῦ θὰ μὲ βλέπῃ εἰς τὸ σπίτι σας ;

Κα ΩΒΡΑΙ.—Αὐτὸ τὸ ὁποῖον καλεῖται κόσμος ἐγὼ δὲν τὸ ἀναγνωρίζω. Τὰ δόγματά του δὲν τὰ μερίζομαι πάντοτε. Ὡς μόνον γνώμονα ἔχω τὴν συνείδησίν μου καὶ ἡ συνείδησίς μου μοῦ ἐπιβάλλει νὰ πράττω ὅ,τι πράττω. Τὰ πρόσωπα δὲ τὰ ὁποῖα θὰ συναντήσετε συνήθως εἰς τὸ σπίτι μου εἶνε ὅλα σοβαρά, τίμια καὶ χρηστά. Ὅλα κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἢ τὸν εἶχαν περιπέτειας καὶ ἐπάλαισαν εἰς τὸν βίον των καὶ θὰ σὰς τείνουν τὴν χεῖρα, ὅταν μάθωσι τὸ μυστικόν σας.

ΙΩΑΝ.—Εἶνε ἀπαραίτητον νὰ τοὺς εἰπῶ ;

Κα ΩΒ.—Ὅπως κρίνετε σεῖς.

ΙΩΑΝ.—Πράξατε ὅπως ἀγαπᾶτε, κυρία.

Κα ΩΒΡ.—Ἐχετε θάρρος, ὑπομονὴν καὶ θέλησιν μὲ αὐτὰ τὰ ἐφόδια τὰ πάντα εἶνε δυνατά. Ἀπὸ σήμερον θὰ ἀρχίσω νὰ φροντίσω διὰ σὰς.

ΙΩΑΝ.—Ὡ κυρία ! . . πόσον θὰ αἰσθάνεσθε τὴν τυγχῆς, διότι ἔχετε τὸ δικαίωμα νὰ εἰσθε τόσον ἐπιεικῆς καὶ νὰ τὸ πράττετε μὲ τόσην ἀπλότητα.

Κα ΩΒ.—Ἀγαπητὴ που κόρη, ὅταν κανεὶς δὲν ἐκνῶρισε ποτὲ τὴν δυστυχίαν καὶ τοὺς πειρασμούς, ἔαν εἶχε τὴν τύχην νὰ ἔχη μιάν καλὴν οἰκογένειαν καὶ νὰ μὴ βλέπῃ παρὰ μόνον καλὰ παραδείγματα, πρέπει νὰ εἶνε ἐπιεικῆς εἰς ἐκεῖνους οἱ ὁποῖοι ἠτῶνται εἰς τὸν ἀγῶνα τὸν ὁποῖον αὐτὸς δὲν ἐκνῶρισε. Τὴν ἡμέραν καθ' ἣν γίνετε καὶ σεῖς ὅ,τι εἶμαι ἐγώ, θὰ εἰσθε πολὺ περισσότερο ἀπὸ ἐμὲ ἐπιεικῆς.

ΥΠΗΡ. (εἰσερχόμενος). Ὁ κύριος Τελλιέ. (Ἡ ἰσχυρὰ ἀνά ταράσσεται, χωρὶς νὰ ἴδῃ ἢ κυρία Ὡβραὶ τὸ πρῶτόν μὰ της).

Κα ΩΒ.—Ἄς ὀρίσῃ. (Ὁ Τελλιέ εἰσερχεται). Πῶς εἶνε εἰς ἐδῶ, ἀγαπητὴ κύριε ;

ΤΕΛ.—Μάλιστα, κυρία· εἶμαι ἀπὸ χθὲς καὶ ὅταν ἐμαθα... (Βλέπει τὴν Ἰωάνναν καὶ μένει πρὸς στιγμὴν ἐκπληκτός. Τὴν χαιρετᾷ χωρὶς νὰ δείξῃ ὅτι τὴν γνωρίζει. Τὸ αὐτὸ πράττει καὶ ἐκείνη).

ΙΩΑΝ. Ὑγιαίνειτε, κυρία.

Κα ΩΒΡΑΙ.—Δηλαδὴ καλὴν ἐντάμωσιν.

ΙΩΑΝ.—Καλὴν ἐντάμωσιν, ἀφοῦ τὸ ἐπιτρέπετε. (Ἐξέρχεται).

ΣΚΗΝΗ Ζ'.

Κυρία Ὡβραὶ καὶ Τελλιέ

Κα ΩΒΡΑΙ.—Εἶνε μαζὺ σας καὶ ἡ κυρία Τελλιέ ;

ΤΕΛ.—Ὁχι, κυρία. Ἐπῆγε νὰ περάσῃ μερικὰς ἡμέρας εἰς τοῦ πατέρα της. Ἀλλὰ πιθανῶς θὰ ἔλθῃ καὶ με αὐτὸν ἐδῶ νὰ μὲ συναντήσῃ. Ἄλλως τε πάντοτε σχεδὸν ὑποφέρει. Ὅταν ἔμαθα ὅτι ἐπέστρεψε ἐδῶ, ἔλαβα τὸ θάρρος νὰ ἔλθω νὰ σὰς προσφέρω τὰ σέβη μου.

Κα ΩΒΡ.—Σὰς εἶμαι πολὺ ὑπόχρεως.

ΤΕΛ.—Καὶ ὁ κύριος Κάμιλλος ;

Κα ΩΒΡ.—Ὁ Κάμιλλος εἶνε πολὺ καλά.

ΤΕΛ. (Μετὰ τινος στιγμῆς δισταγμοῦ).—Συγγνώμην, κυρία· μοῦ ἐπιτρέπετε νὰ σὰς κάμω μιάν ἐρωτήσιν ;

Κα ΩΒΡ.—Ἐλεύθερα, κύριε.

ΤΕΛ.—Ποία εἶνε αὐτὴ ἡ κυρία, μετὰ τῆς ὁποίας ἔλαβα πρὸ ὀλίγου τὴν τιμὴν νὰ συναντηθῶ ἐδῶ ;

Κα ΩΒΡ.—Εἶνε μία φίλη μου.

ΤΕΛ.—Φίλη σας ; Δὲν θὰ ἔχετε τὴν σχέσιν τῆς ἀπὸ πολλοῦ βέβαια, διότι δὲν ἔτυχε νὰ τὴν ἴδῶ ποτὲ καὶ ἐγὼ.

Κα ΩΒΡ.—Πράγματι, δὲν εἶνε πολὺς καιρὸς.

ΤΕΛ.—Εἶνε ἔγγαμος ;

Κα ΩΒΡ.—Ὁχι.

ΤΕΛ.—Τότε θὰ εἶνε χήρα ;

Κα ΩΒΡ.—Συγγνώμην, μοῦ ἐπιτρέπετε κ' ἐμὲ νὰ σὰς ζητήσω τὸν λόγον αὐτῶν τῶν ἐρωτήσεων ;

ΤΕΛ.—Μά... τί νὰ σὰς εἰπῶ !.. Φοβοῦμαι μήπως ἡ καλὴ σας πίστις ἐπλανήθη καὶ μήπως ἐσπεύσατε νὰ δώσετε μὲ εὐκολίαν τὸν τίτλον αὐτὸν τῆς χήρας.

Κα ΩΒΡ.—Τὸ τοιοῦτο θὰ μὲ ἐξέπληττε, διότι ἐγὼ εἶμαι ἴσα ἴσα φειδωλὴ περὶ τὴν ἀνομονήν αὐτοῦ τοῦ τίτλου ὁποῦ λέγετε καὶ τὸν χορηγῶ μόνον ὅταν ἔχω πολὺ εὐλόγους ἀφορμὰς. Τοῖς ἀνθρώπους ὁποῦ ποτὲ εἶνε ἀδιάφοροι ἀποκαλῶ «ἀγαπητὴν κυρίαν», ἢ «ἀγαπητὸν κύριον».

ΤΕΛ.—Ὅπως ἐμὲ, παραδείγματος χάριν... Δὲν εἶνε ἡ κυρία, κανένα δικαίωμα νὰ συνάψω φιλίαν μὲ ἓνα ὑποκείμενον τῆς ἰδικῆς σας ἀξίας. Θεωρῶ ὅμως καθήκόν μου, νὰ πράξω ἔργον φίλου, ἢ ἐν πάσῃ περιπτώσει ἔργον ἐντίμου ἀνθρώπου, εἰς τὴν παρούσαν περιστασίαν. Ἐὰν αὐτὴ ἡ κυρία σὰς ἔκαμνε μιάν ἐπισκεψίν τυχαίαν, τὴν ὁποίαν ἡ συνάντησίς σας εἰς τὰ λουτρά καὶ ἡ ἀπλὴ γνωριμία σας ἠδύνατο νὰ δικαιολογήσῃ, θ' ἀπέιχα πάσης παρατηρήσεως. Ἄλλ' αἰ ἐπαφράσεις τὰς ὁποίας μεταχειρίζεσθε περὶ αὐτῆς μὲ ὑπόχρεον, παρὰ τὴν θέλησίν μου, νὰ σὰς δώσω ἀληθοφωρίαν περὶ αὐτῆς. Ἐχω σοβαροὺς λόγους νὰ πιστεύω ὅτι διὰ νὰ γείνη φίλη σας αὐτὴ ἡ γυναῖκα, σὰς ἠπάτησε.

Κα ΩΒΡ.—Αὐτὴ εἶνε μία πολὺ σοβαρὰ κατηγορία.

ΤΕΛ.—Τὴν ὁποίαν πιστεύετε, βεβαίως ;..

Κα ΩΒΡ.—Περὶ τῆς ὁποίας ἔχω μερικὰς ἀμφιβολίας.

ΤΕΛ.—Ὅστε θεωρεῖτε αὐτὴν τὴν κυρίαν ὡς ἐκ τῶν γυναικῶν τὰς ὁποίας δύνασθε νὰ δέχεσθε εἰς τὸ σπίτι σας ;

Κα ΩΒΡ.—Καθὼς φαίνεται !

ΤΕΛ.—Ἀπὸ πότε ;

Κα ΩΒΡ.—Ἀφότου τὴν δέχομαι.

ΤΕΛ.—Τότε δὲν εἶνε πολὺς καιρὸς. Ἐγὼ ὅμως ὅστις τὴν γνωρίζω πρὸ πολλοῦ, δύναμαι καὶ ἀφείλω νὰ σὰς εἶπω ποία εἶνε...

Κα ΩΒΡ.—Λέγετε.

ΤΕΛ.—Ἄλλοτε ἦτο ἐργάτις, κόρη ἐργατῶν οἱ ὁποῖοι εἶχαν πολὺ ἀσθενῆ ἠθικὸν χαρακτῆρα. Οὐδέποτε ὑπανδρεύθη· ἔχει ἓνα υἱόν...

Κα ΩΒΡ.—Τοῦ ὁποίου σεῖς πιθανῶς γνωρίζετε τὸν πατέρα ;

ΤΕΛ.—Τοῦ ὁποίου γνωρίζω τὸν πατέρα, ὅστις ἔχει τὴν τιμὴν νὰ εἶνε ἐκ τῶν φίλων σας.

Κα ΩΒΡ.—Τὸ πρᾶγμα εἶνε πολὺ ἀμφίβολον.

ΤΕΛ. (προσεβλημένος).—Ὁ φίλος αὐτὸς, κυρία...

Κα ΩΒΡ.—Μὴ τὸν ὀνομάσετε. Ἴσως εἶνε ἔγγαμος. Εἶνε ἀνωφελὲς νὰ τὸν ἐκθέσετε· ἀνωφελὲς ἰδίως νὰ ἐκτεθῆ ὁ ἴδιος καὶ νὰ εὐρεθῆ εἰς δύσκολον θέσιν, λέγων εἰς ἐμὲ, ἐὰν τυχὸν τὸν ἐρωτοῦσα, ἓνα ψεῦδος, ἢ μιάν ὁμολογίαν πλέον ἔνοχον ἀκόμη παρὰ τὸ ψεῦδος.

ΤΕΛ.—Ἐν τούτοις, κυρία, δὲν ἠμπορεῖτε νὰ ὑποχρεώσετε αὐτὸν τὸν φίλον νὰ εὐρίσκειται, ἢ χειρότερα, νὰ φέρῃ τὴν σύζυγόν του εἰς θέσιν νὰ εὐρεθῆ, ἔστω καὶ μέσα εἰς τὸ ἰδικόν σας σπίτι, μαζὺ μὲ ἓνα ἄτομον...

Κα ΩΒΡ.—Δὲν ὑποχρεῶνα κανένα νὰ ἐρχεται εἰς τὸ σπίτι μου, ἀλλὰ δέχομαι ὅποιον θέλω καὶ μοῦ ἀρέσει. Δὲν ἐπικρίνω τὸν φίλον σας, τοῦ ὁποίου δὲν θὰ θελήσω νὰ μάθω ποιὲ τὸ ὄνομα· δύνασθε ὅμως σεῖς νὰ τοῦ ἐπαναλάβετε τὴν ὀμιλίαν μας, καὶ ἂν συμμερίζεται καὶ αὐτὸς τὰς ἀρχάς σας, σημαίνει ὅτι θὰ χάσω τὴν τιμὴν τῶν ἐπισκέψεων αὐτοῦ καὶ τῆς συζύγου του, διὰ τὸ ὁποῖον ὅμως θὰ παρηγορηθῶ, ἀναλογιζομένη ὅτι δὲν συμφωνοῦμεν ἐπὶ τῶν ζητημάτων τῆς ἠθικῆς, οὔτε ἐπὶ τῶν ζητημάτων τῆς εὐπρεπειας.

ΤΕΛ.—Θὰ ἐκτελέσω τὴν παραγγελίαν σας, κυρία, καὶ θὰ τὸ λάβῃ ὑπ' ὄψιν του. Καλὴν ἐντάμωσιν, κυρία.

Κα ΩΒΡ.—Ὑγιαίνειτε, κύριε !

Τέλος τῆς δευτέρας πράξεως

ΠΡΑΞΕΙΣ ΤΡΙΤΗ

[Ἡ αὐτὴ διασκευὴ ὡς ἐν τῇ πρώτῃ πράξει]

ΣΚΗΝΗ Α΄

Κάμιλλος εἶτα Βαλμορῶ

[Ὁ Κάμιλλος μόνος παρὰ τὸ κλειδοκύμβαλον ἀπαγγέλλει τοὺς ἐξῆς στίχους]:

ᾠ Μοῦσα, τί μὲ μέλει νὰ ζῶ ἢ ν' ἀποθάνω; Ἐρῶμαι! καὶ ἄς φθίνω, ἄς πάσχω ἐν σιγῇ, εἰς κάθε φίλημά μου τὸ πνεῦμά μου ἄς χάνω. Καὶ εἰς τὸ πρόσωπόν μου τὸ κάτωχρον ἐπάνω ἄς ρεῦσῃ τῶν δακρῶν ἀστείρευτος πηγῇ.

Τοὺς ἔρωτας νὰ ψάλλω τῆς πρώτης ἡλικίας τὰς τέρυφες, τὰς φροντίδας, τὴν μέθην τῆς ποθῶ καὶ νὰ κηρύξω θέλω μεθ' ὑπερηφανείας Ὅτι ψευδῶς ὠρκίσθην νὰ ζῶ χωρὶς φιλίας. Καὶ μ' ἔρωτα θὰ ζήσω καὶ μ' ἔρωτ' ἄς χαθῶ!

Ψυχὴ μου πικραμένη, ὦ, θραῦσε τὰς ἀλύσεις! Ὡς ἄνθος οὐ ποτίζει ὁ ἔρως ζωικός. Ἀναγεννήσου τώρα μὲ νέας συγκινήσεις. Ὑπέφρες; ὀφείλεις νὰ ἐξακολουθήσῃς. Ἠγάπησες; ἀγάπα, ἀγάπα διαρκῶς.

ΒΑΛΜ.—(Ἐισερχόμενος σιγὰ μεταξὺ τῆς δευτέρας καὶ τῆς τρίτης στροφῆς καὶ ἀκροασθεὶς ἀθέατος).—Ἐξακολουθήσατε, ἐξακολουθήσατε!

ΚΑΜ. (Ἐγχερόμενος).—Ἐτελείωσε. Τὸ ἠκούσατε;

ΒΑΛΜ.—Τοὺς τελευταίους στίχους μόνον, ἀλλὰ τοὺς χειροκροτῶ ἐξ ὅλης ψυχῆς;

Ὑπέφρες; ὀφείλεις νὰ ἐξακολουθήσῃς. Ἠγάπησες; ἀγάπα, ἀγάπα διαρκῶς.

Εἶνε ἀπολύτως σύμφωνον μὲ τὰς ἰδέας μου...δὲν συμφωνῶ μόνον ὡς πρὸς τὴν συμβουλὴν τοῦ νὰ ὑποφέρω. Ἰδιικοί σας εἶνε αὐτοὶ οἱ στίχοι;

ΚΑΜ.—Πῶς! δὲν τοὺς γνωρίζετε;

ΒΑΛΜ.—Ὅχι.

ΚΑΜ.—Εἶνε τοῦ ποιητοῦ τῶν ποιητῶν ἐκείνου ὅστις ἔψαλε κάλλιον παντὸς ἄλλου τὴν νεότητα καὶ τὸν ἔρωτα, τοῦ Ἀλφρέδου Μυσσέ.

ΒΑΛΜ.—Μπᾶ!..ἐκείνου εἶνε; [(Ὑποτονθροῦζει)].

Εἶδες ποτε σιὴν Βαρκελλῶνα Μιὰ εὐμορφή Ἀνδαλουσίαν;

Ἄ! τὸν Μυσσέ τὸν λατρεύω. Ἀγαπᾶτε λοιπὸν τοὺς στίχους;

ΚΑΜ.—Εἰς ποίαν ἄλλην ἡλικίαν θὰ τοὺς ἀγαποῦσα, ἐὰν δὲ τοὺς ἀγαποῦσα τώρα; Ἀλλοίμονον, ὅμως!..Παρήκμασε καὶ ἡ ποίησις! Καὶ αὐτὸ εἶνε κακόν. Αὐτὴ μᾶς ἔκαμνε καλλιτέρας. Ἠρμήνευε μὲ μίαν γλῶσσαν, τὴν ὁποίαν δυσκόλως τις λαλεῖ, ἀλλ' εὐκόλως ἐννοεῖ, τὰ ὄνειρα, τοὺς πόθους καὶ τ' ἀπόρητα τῆς καρδίας. Ὀλίγοι στίχοι ἐνὸς μεγάλου ποιη-

τοῦ, ψιθυρίζομενοι σιγανὰ εἰς τὸ αὐτὶ τοῦ ἀκούμενου προσώπου ὠμιλοῦσαν διὰ λογαριασμοῦ καὶ ἔλεγαν ἐκεῖνο τὸ ὁποῖον ἡμεῖς δὲν ἤμποροῦμε νὰ εἰποῦμεν.

ΒΑΛΜ.—Σήμερον χρειάζεται νὰ ἐξηγητῆται σαφέστερον, νὰ ἔχη στὸ χέρι τὸν παρὰ σπᾶρτόν. Εὐπρόσδεκτοι εἶνε ἀκόμη καὶ οἱ στίχοι, συνδεδεμένοι μὲ λίγα γλυκίσματα. Καὶ ἐπειδὴ πετε ὅτι κανεὶς πλέον δὲν θέλει ν' ἀκούσῃ στίχους, ἐπαναλαμβάνετε μόνος σας ὅσους γνωρίζετε. Ἐργάζεστε τοιοῦτοτρόπως μόνος σας τὰ κεφάλαιά σας.

ΚΑΜ.—Ναί· εἶνε καὶ αὐτὴ μία ἀπὸ τὰς δασυδάσεις μου. Κάθημαι εἰς τὸ πιάνον καὶ κάμνω τὴν ἡμέραν μου εἰς αὐτὴν τὴν ἔναρθρον μουσικῆς λόγον μίαν μελωδίαν τοῦ Μότσαρτ, τοῦ Βετόβερ, τῆς Ροσσίνι, καὶ συγγέω μαζὺ τὰς δύο ἐμπνεύσεις περιπλανῶμαι ἀσκόπως εἰς τὴν ἐξοχίην, ἐπάνω εἰς τοὺς βράχους τῆς παραλίας ὀλομόναχος καὶ οἶστέ τῷ μέσῳ τοῦ βόμβου τῶν ἐντόμων, τοῦ μακαροψιδύρου τῶν κυμάτων, τῶν μυριῶν ἤχων τῶν ἀποτελούντωντὴν σιγὴν τῆς φύσεως, οἶστέ τῷ χαίως τοὺς στίχους τῶν ποιητῶν, τοὺς ἀσπυκρινόμενους κάλλιον εἰς τὰ παρόντα μου ἀσπυματα, τὰ ὁποῖα θὰ ἦμην ἀνίκανος νὰ ἐξηγήσω διὰ τῶν ἰδικῶν μου λόγων. Καὶ ἀκροῶμαι ὁ ἑαυτοῦ τοὺς φθόγγους μου, καὶ ἐξάπτομαι, καὶ μεθύσκω ἔξω ὅτου μὲ τὸ πρόσωπον ὑγρὸν ἀπὸ δάκρυα, καὶ ἀδρανῆς, μὴ δυνάμενος νὰ βαδίσω οὔτε ἐν βῆματι προφέρω μίαν μόνην λέξιν.

ΒΑΛΜ.—Παράξενη διασκέδασις!

ΚΑΜ.—Καὶ ὅμως μοῦ ἀρέσει. Ὅποιος μὲ βλέπε, θὰ μ' ἐξελάμβανεν ὡς τρελλόν· διότι δὲν πάρχει ἐνθουσιασμός τὸν ὁποῖον μερικοὶ νὰ μὴ παροῦν ὡς τρέλλαν. Ἄλλ' εἶνε τόσο ἐνθουσιαστικὸς ὡς θαυμάζει κανεὶς ὅ,τι εἶνε ὄρατον, ν' ἀγαπᾶ ὁποῖον ἀληθές, νὰ ψάλλῃ, νὰ κλαίῃ, νὰ ἐνθουσιᾷ...

ΒΑΛΜ.—Ὡστε καὶ σήμερον;..

ΚΑΜ.—Καὶ σήμερον εὐρίσκομαι εἰς μίαν τῶν ἐρημιῶν μου στιγμῶν. Δισθάνομαι ὅτι εἶμαι ἀκαμαῖος, εὐτυχὴς εἰς ὅλα. Ἄς λάβῃ κανεὶς ἀνάπαυσίν μου καὶ θὰ ἴδῃ. Εὐρίσκω πᾶν ὅ,τι ἔπραξεν ὁ Θεὸς θαυμαστόν καὶ ἐξαισίον. Ἐπεθύμουν ἂν ἦτο δειπτόν ν' ἀγκαλιάσω τὸ ἄπειρον.

ΒΑΛΜ.—Τὸ ὁποῖον ἐν ἄλλοις λόγοις σημαίνει ὅτι ἐκεῖνη σ' ἔκαμε νὰ ἐννοήσῃς ὅτι σὲ ἀγαπᾷ.

ΚΑΜ.—Ποία;

ΒΑΛΜ.—Ἡ ἄγνωστος. Ἐκεῖνη ἡ ὁποία μᾶς καθιστᾷ φαιδρούς ἢ κατηφεῖς ὅταν εἴμεθα εἰκόστων, ὅταν ὀρκιζόμεθα ν' ἀγαπῶμεν αἰωνίως, ὀφείλωμεν νὰ ζῶμεν καὶ ν' ἀποθνήσκωμεν γὰρ μίαν οἰασδήποτε γυναικός, ἡ ὁποία εὐτυχῶς ἀγαπᾷ καὶ αὐτὴ μεταξὺ τῶν ἄλλων τὰς ὁποίας μέλλομεν

ἀπονήσωμεν. ΚΑΜ. (Μετὰ τινα σιγὴν).—Ἐσκόπευα νὰ ἔλθω εἰς τὴν ἐπιπέτασίν σας, διὰ νὰ σᾶς δώσω τὴν ἀπό-

ΒΑΛΜ.—Τί ἀπόδειξιν;

ΚΑΜ.—Τὴν ἀπόδειξίν σας διὰ τὴν εἰσφορὰν τῶν ἀποδοχῶν φράγκων καὶ τὸ δίπλωμά σας ὡς ἰδρυ-

ΒΑΛΜ.—Ὡστε εἶμαι καὶ ἰδρυτὴς φιланθρωπικῶν ἔργων. Ποῖος θὰ τὸ ἐπίστευε ποτὲ! Θὰ ἔχω καμμία ἀπόδειξιν νὰ κάμνω;

ΚΑΜ.—Βεβαίως. Ὅ' ἀποτελήτε μέρος τῆς Ἐπιπέτας καὶ θὰ μᾶς συντρέχετε διὰ τῶν συμβουλῶν

ΒΑΛΜ.—Διὰ τῶν συμβουλῶν μου! Ὡ ἀλλοίμων μου!..Καὶ τί συμβουλὰς θὰ σᾶς δώσω

ΚΑΜ.—Δὲν εἶνε δύσκολον πράγμα, ἂν θελήσετε ἐργάζεσθε ἐνήμερος εἰς τὰ ζητήματα· ὁ κύριος Βαλμορῶ εἶνε εἰσηγητὴς καὶ ἐγὼ γραμματεὺς.

ΒΑΛΜ.—Εἰσθε ἀπασχολημένος ἀποκλειστικῶς ἐπιπέταν τὴν ἐργασίαν;

ΚΑΜ.—Ὅχι. Ἐγὼ εἶμαι ἰατρός.

ΒΑΛΜ.—Ἀλλὰ σεις εἰσθε πλούσιος καὶ δὲν βλέπω λόγον διατί...

ΚΑΜ.—Ναί, ἀλλὰ πρέπει ὅλοι νὰ ἐργαζώμεθα. Ἐπιπέταν, διότι ὁ ἄνθρωπος αὐτὸ καὶ μόνον πρέπει ἐπιπέταν· δευτερον δὲ, διότι ἡ περιουσίά μας δὲν εἶναι ἰδική μας.

ΒΑΛΜ.—Μπᾶ! καὶ τίνος εἶνε;

ΚΑΜ.—Ἐκείνων οἱ ὁποῖοι στεροῦνται. Ἐχομεν ἔξω πτωχοὺς ἢ ἀπρονοήτους, οἱ ὁποῖοι ἂν ἀπέπληκτον αἰφνιδίως, θ' ἄφινον τὰ τέκνα τῶν ἐγκαταλειμμένων χωρὶς κανένα πόρον. Πρέπει νὰ εἴμεθα ἐπιπέταν εἰς θέσιν νὰ τοὺς προσφέρωμεν τὴν συν-

ΒΑΛΜ.—Μήπως πληρώνετε καὶ τοὺς ἀσθενεῖς

ΚΑΜ.—Ἐνίοτε. Ἀλλὰ ἐγὼ δὲν ἔχω ἀκόμη πε-

ΒΑΛΜ.—Ἄ! βοηθεῖτε λοιπὸν τὰ ταλαίπωρα μικρὰ

ΚΑΜ. (Δεικνύων αὐτῷ τὴν ἀπόδειξιν).—Ἀλλὰ καὶ

ΒΑΛΜ.—Ἀλήθεια. Καὶ ἔχετε ἄδειαν αὐτὴν τὴν ἐ-

ΚΑΜ.—Προσεβλήθη ὑπὸ τοῦ πυρετοῦ κατὰ τὴν

ΒΑΛΜ. Καὶ τί εἶν' αὐτοί;

ΚΑΜ.—Παιδιά.

ΒΑΛΜ.—Ἀγόρια ἢ κοράσια;

ΚΑΜ.—Κοράσια. Ὁ σκοπὸς μας εἶνε νὰ προστατεύωμεν τὴν γυναῖκα καὶ κατὰ τὸ παρὸν καὶ κατὰ τὸ μέλλον, κατὰ τῶν κινδύνων τῆς πενίας, τῆς ἀμαθείας καὶ τῆς ἀκνηρίας, κατὰ τῆς ἐπιδρομῆς τοῦ ἀργυρῶν-ήτου ἔρωτος, ὅστις φρονεῖ τὴν ἐργασίαν, τὴν τιμὴν, τὰ πάντα δυστυχῶς εἰς τὰς εὐειδεῖς νεάνιδας. Θέλομεν νὰ ἐξοπλίσωμεν αὐτὰς τὰς δυστυχεῖς μὲ ἓνα ἐπάγγελμα, μὲ μίαν τέχνην, μὲ μίαν παιδείαν, μὲ μίαν ἠθικὴν ἀπλὴν καὶ εὐνόητον, ἣτις νὰ τὰς προστατεύῃ κατὰ τῶν κακῶν παραδειγμάτων, τὰ ὁποῖα δυστυχῶς εἶνε κακοὶ σύμβουλοι καὶ πειρασμοὶ, καὶ ἐννοοῦμεν νὰ τὰς κάμωμεν συζύγους, συντρόφους, μητέρας.

ΒΑΛΜ.— Διὰ ποίους;

ΚΑΜ.—Δι' ἐκείνους ὁποῦ θὰ εἶνε ἄξιοι αὐτῶν. Τὸ ὄνειρον τῆς μητρὸς μου, τὸ ὁποῖον αὐτὴ θεωρεῖ κατορθωτόν, εἶνε ν' ἀποκαταστήσῃ τὸν ἔρωτα ἐπὶ τῆς ἀληθοῦς αὐτοῦ βάσεως. Καὶ πρέπει νὰ κατορθωθῇ τοῦτο, ἀλλέως εἴμεθα χαμένοι.

ΒΑΛΜ.—Ἄλλ' ὁ ἔρως δὲν ἰδρύεται ὡς νὰ ἦτο καμμία ἑταιρία σιδηροδρόμων. Ὁ ἔρως εἶνε πάθος.

ΚΑΜ.—Καὶ κατὰ συνέπειαν δύναιμι, τὴν ὁποίαν, ὅπως ὅλας τὰς ἄλλας δυνάμεις τῆς φύσεως, ὁ ἄνθρωπος δύναται νὰ διευθύνῃ καὶ νὰ καθιστᾷ χρήσιμον. Ὁ ἔρως εἶνε τὸ ἰσχυρότερον μέσον τῆς εὐτυχίας, τῆς ἐξημερώσεως, τῆς τελειοποιήσεως ἐξ ὅσων ἔχει εἰς τὴν διάθεσίν του τὸ ἀνθρώπινον γένος καὶ ἡ καταστροφή αὐτοῦ σημαίνει ἐκμηδένισιν αὐτοῦ τοῦ Θεοῦ, τὸ ὁποῖον εἶνε ἀδύνατον. Ἐν τούτοις ὑπάρχουν ρεύματα ὑλιστικὰ, τὰ ὁποῖα φέρουν διὰ μίαν τὴν κοινωνίαν πρὸς τὰ ὑλικά χειροπιαστά συμφέροντα, πρὸς τὰς ἀμέσους ἀπολαύσεις. Καὶ αὐτὰ τὰ ρεύματα ποτὲ δὲν ὑπῆρξαν τόσο μεγάλα καὶ τόσο ταχέα ὅσον σήμερον. Ἀπὸ καιροῦ εἰς καιρὸν ἡ γυνή, ἡ ὁποία αἰσθάνεται τὸν ἑαυτὸν τῆς νὰ παρασίρεται, νὰ χάνεται, ἡ ὁποία δὲν γνωρίζει ποῦ ἐξωθεῖται, ἐκφέρει μέσα εἰς τὰ κύματα μίαν κραυγὴν ἀντιστάσεως καὶ ζητεῖ βοήθειαν· μερικοὶ φιλεὐσπλαγγοὶ ἐκφέρουν μίαν ἄλλην κραυγὴν ἀγανακτήσεως ἢ οἴκτου. Ἀλλὰ τὸ πολὺ πλῆθος ἐξακολουθεῖ τὸν δρόμον του γελῶν καὶ φωνάζει. «Καὶ ἄλλη μία ἐπνίγηκε! καλὰ νὰ πάθῃ!» φερόμενος οὕτω πως! ὁ ἀνὴρ πρὸς τὴν γυναῖκα βεβαίως φέρεται ἀσυνέτως. Ἐκνευρίζεται, σμικρύνεται, ἀποστειροῦται, χάνει δὲ πρᾶγματι καὶ καθ' ὅσον ἀφορᾷ τὴν ὑλικὴν του πρῶδον ἐν τῶν δραστικωτέρων μέσων ἐνεργείας. Στερεῖται μίαν συνδρομῆς, περιορίζων τὴν γυναῖκα εἰς τὴν πολυτέλειαν, εἰς τὴν διαφθορὰν, εἰς τὴν ἀκνησίαν. Ἡ ἐργασία, ἡ βιομηχανία, ἡ ἐπισημοσύνη, ἡ μεγαλοφυΐα, δίδουν ἀληθῶς τὴν ζωὴν εἰς τὴν κοινωνίαν. Ἀλλ' ὁ ἔρως δίδει εἰς αὐτὴν τὴν ψυχὴν.

ΒΑΛΜ.—Τί ποιητὴς ὁποῦ εἰσθε!

ΚΑΜ.—Γνωρίζω τί λέγω. Ὁμιλῶ μὲ ὄλον μου τὸ λογικὸν καὶ μὲ ὄλην μου τὴν πίστιν. Ἐχω ὡς μη-

τέρα μίαν γυναίκα ἀπλήν, εὐθεϊαν, δικαίαν καὶ ἀγαθὴν· μετ' ἀνέθρεψε μετὰ τὸ γάλα τῆς, μετὰ τὸν νοῦν τῆς καὶ μετὰ τὴν καρδίαν τῆς. Μέχρι τοῦδε δὲν ἀπέκτησά κανένα κακὸν ἐλάττωμα, δὲν ἔχω νὰ ἐλέγξω τὸν ἑαυτὸν μου οὔτε διὰ μίαν κακὴν σκέψιν. Τὸ λέγω χωρὶς ἔπαρσιν, ἀλλὰ μετὰ χαρῆς, ἔχω περισσοτέρας γνώσεις ἀπ' ὅσας ἔχουν οἱ νέοι τῆς ἡλικίας μου. Λοιπὸν, σὰς βεβαιῶ, ὁ ἀνὴρ ἠμπορεῖ νὰ πράξῃ κατὰ τι καλλίτερον διὰ τὴν γυναῖκα, ἀφ' ὅ,τι ἔπραξε μέχρι σήμερον. Αὐτὸς εἶνε ὑπεύθυνος δι' ὅλα τὰ σφάλματα, τὰ ὁποῖα ἡ γυναῖκα διαπράττει. Νομίζει ὅτι ὠφελείται ἐξ αὐτῶν, καὶ ἀπεναντίας τὰ πληρώνει καὶ θὰ τὰ πληρώη ἀκριβώτερον εἰς τὸ μέλλον. Ὅταν ἕνας λαὸς φημιζόμενος εἶνε ὁ λαὸς ὁ μᾶλλον ἱπποτικὸς, ὁ μᾶλλον εὐθυμὸς ὅλων τῶν λαῶν τῆς γῆς, εἰς χιλιάδας νεανίδων, τὰς ὁποίας ἠμποροῦσε νὰ κάμῃ τόσας συντροφίους νοήμονας, τόσας μητέρας ἀξιοσεβάστους, ἐπιτροπὴν ἀπ' ἐναντίας νὰ γίνωνται μόνον ἐταῖροι ἐξητελισμένοι καὶ κινδυνώδεις, ὁ λαὸς αὐτὸς εἶνε ἄξιος νὰ χαντακωθῇ ἀργὰ ἢ γρήγορα ἀπὸ τὴν γυναῖκα, τὴν ὁποίαν αὐτὸς ὁ ἴδιος κατήντησε τέτοιαν. Καὶ αὐτὸ ἀκριβῶς ἀρχίζει αὐτὴ νὰ κάμῃ καὶ αὐτὸ θὰ κάμῃ ἐντελέστερον εἰς τὸ μέλλον.

ΒΑΛ.—Καὶ πῶς θὰ τὸ κατορθώσῃ;

ΚΑΜ.—Πῶς θὰ τὸ κατορθώσῃ; Πράττει ὅ,τι πρῶτον ὅλοι οἱ ἀηλιπισμένοι, παρασκευάζει τὴν ἀνταρσίαν τῆς εἰς τὸ σκότος, μετὰ τὰ ὅπλα τὰ ὁποῖα ἔχει εἰς τὴν διάθεσίν τῆς. Καταρρίπτει εἰς τὸν βόρβορον τὴν ποίησιν, τὴν αἰδῶ, τὸν ἔρωτα, τὰ ὁποῖα ἔγειναν φορτίον ἀχρηστον καὶ ἐνοχλητικόν. Ἐφορμᾷ ὡς ὁ ἀνὴρ, νὰ κυριεύσῃ ἐξ ἐφόδων τὰς ὑλικὰς ἀπολαύσεις, κηρύττει τὸ δικαίωμα ἐπὶ τῆς ἡδονῆς, ἀναστατώνει τὸ θυσιαστήριον διὰ νὰ τὸ καταστήσῃ εὐνήν, ἀντικαθιστᾷ τὸν Θεὸν διὰ κάποιαν ἐπιχρῆστου λαϊμητόμου καὶ θανατώνει τὸν ἄνδρα ἐν τῷ μέσῳ τῶν χορῶν καὶ τῶν γελῶτων. Τυφλὸς ὅστις δὲν τὸ βλέπει αὐτό! Αἶ, λοιπὸν ὅλοι αὐτοὶ οἱ ἄσωτοι νέοι, ὅλοι αὐτοὶ οἱ βλάκες... (ὁ Βαλμορῶ ταρασσεται). Τί ἔχετε ;...

ΒΑΛΜ.—Ἄ, τίποτε!..Χαιρετῶ ἕνα φίλον μου ποῦ περνᾷ.

ΚΑΜ.—Λοιπὸν ὅλα αὐτὰ τὰ τζόβεννα, αὐτοὶ οἱ χασομέρηδες...

ΒΑΛΜ.—Αὐτὸ μάλιστα, αὐτὸ τὸ προτιμῶ.

ΚΑΜ.—Ὅλα αὐτὰ τὰ νοικοκυρόπαιδα, τὰ ὁποῖα ποτὲ δὲν ἐσυλλογίσθησαν νὰ δώσουν ἕνα κομμάτι ψωμί εἰς αὐτὰς τὰς γυναῖκας, ἐνόσφ ἦσαν ἀκόμη νέοι, ἀκμαῖαι, παρθένοι, τὰς ἀφίνουν κατόπιν νὰ τοὺς πέρουν τὰ διαμαντικὰ τῆς μητέρας των καὶ κάποτε καὶ αὐτὸ τὸ οἰκογενειακὸν τῶν ὄνομα, ὅταν αἱ γυναῖκες ἔκείναι καταντήσουν ξεπεσμένοι καὶ ἀξιοπερφόρητοι. Ἡ γυνὴ ἐκδικεῖται καὶ ἔχει δίκαιον. Μάθετε ὅμως ὅτι τὸν ἔρωτα πάλιν καὶ εἰς αὐτὴν τὴν περίστασιν ἐπιζητεῖ ὁ ἀνὴρ εἰς τὴν τοιαύτην ἐπαισχύντον σχέσιν, διότι ὁ ἔρωσ εἶνε ἀθάνατος·

ὁ ἔρωσ τὸν ἐξωθεῖ πρὸς αὐτὰς τὰς ἀτυχεῖς, αἱ ὁποῖα θὰ ἠμποροῦσαν νὰ εἶνε τίμιαι καὶ νὰ ξαναγίνοντο πάλιν τίμιαι, ἂν εἶχομεν τὸ θάρρος νὰ τὸ θηλήσωμεν. Ἄν καὶ εἶμαι νέος ἤκουσα πολλὰς ἐκμυστηρολογίας εἰς στιγμὰς ἱερὰς ἀπὸ τοιαύτας γυναῖκας, ὅταν ἡ δύνη καὶ ὁ θάνατος παρεκάθητο μαζί μου παρὰ τὸ προσκεφάλαιόν των εἰς τὴν κλίνην τοῦ νοσοκομείου. Εἶδα νὰ πάσχουν, εἶδα νὰ θνήσκουν ἀρκετὰ ἀπὸ αὐτὰ τὰ ἐξητελισμένα πλάσματα, εἰς τὰ ὁποῖα οἱ εἰς ἐξ ἐκείνων ὁποῦ συνετέλεσαν εἰς τὴν πτώσιν των τοὺς ἔκαμνε τὴν ἐλεημοσύνην μιᾶς ἐπισκέψεως ἢ μιᾶς ἀναμνήσεως. Τὴν νύκτα, μέσα εἰς ἕνα ἐκτεταμένον ὑπνωτήριον, λευκὸν, ὅμοιον μὲ νεκροταφεῖον ὑπὸ τὸ φῶς τῆς σελήνης, ἐν τῷ μέσῳ φρικτῶν ἀλγηδόνων, μετὰ μίαν ἄφωνον προσευχὴν εἰς τὰ χεῖλη τὴν ὁποῖαν κανεὶς δὲν τὰς εἶχε διδάξει, εἶδα αὐτὰς τὰς γυναῖκας νὰ παραδίδουν εἰς τὴν ζωὴν μικρὰ ὄντα, τὰ ὁποῖα δὲν ἔφεραν κανένα ὄνομα καὶ ἤκουσα τὴν πρώτην μητρικὴν κραυγὴν ν' ἀπαντᾷ εἰς τὴν πρώτην κραυγὴν τοῦ νεογνοῦ. Γνωρίζω ἐγὼ πόση ἀγάπη περιέχειτο, πόση ἀθωότης καὶ πόση ἀρετὴ εἰς τὴν κραυγὴν αὐτὴν, ὁποῦ ἔβγαине μέσα ἀπὸ τὰ βῆθη τῆς ψυχῆς, ἡ ὁποία ἐγένετο πάλιν θεία διὰ μίαν στιγμὴν καὶ εἰς τὴν ὁποίαν ἀπεκαλύπτετο διὰ μιᾶς ἢ δι' ἄλλης θείας, ἐνῶ ὁ ἄγνωστος πατέρας δὲν ἐσκοτιζέτο ν' ἀκούσῃ αὐτὴν τὴν κραυγὴν καὶ νὰ αἰσθανθῇ αὐτὴν τὴν ἀλήθειαν, χωσμένος ἐκείνην τὴν ὥραν μέσα εἰς καμμίαν ταβέρναν ἢ εἰς κανένα καταγῶγιον! Τίτη ἠσθανόμην ἐντροπὴν διὰ τὸν ἄνδρα καὶ τὸν εὐρισκὸν πολὺ κατώτερον αὐτῆς τῆς περιφρονημένης γυναίκος. Τότε εὐχαριστοῦσα τὸν Θεὸν διότι μοῦ εἴδωκεν ἐμένα μίαν μητέρα ὡσάν τὴν ἰδικὴν μου καὶ ἀγκίσθη ἀπὸ τότε νὰ μὴ βλέπω παρὰ μετὰ τὰ μάτια τὰ δικά μου καὶ νὰ μὴ κρίνω παρὰ μετὰ τὴν ἰδικὴν μου συνείδησιν.

ΒΑΛ. (Συγκεκινημένος).—Ὁ κόσμος ἐσώθη. Ὑπάρχει ἀκόμη ἕνας νέος ὡς αὐτόν!

ΣΚΗΝΗ Β΄.

Οἱ ρηθέντες καὶ ἡ Κυρία Ὠβραϊ

ΒΑΛΜ. (Προχωρῶν πρὸς τὴν Κυρίαν Ὠβραϊ καὶ τείνων αὐτὴ τὴν χεῖρα).—Κυρία!..

ΚΑ ΒΡΑΙ.—Τί εἶνε ;

ΒΑΛΜ.—Ἐγεννήσατε ἕνα ποιητὴν, ἕνα ρήτορα, ἕνα ἄνθρωπον ἀγαθοεργόν. Ἰμοῦ εἶπε πρὸ ὀλίγου πράγματα, τὰ ὁποῖα ποτὲ δὲν εἶχα ἀκούσει. Καθὼς με βλέπετε τώρα εἶνε δέκα ἔτη ὁποῦ δαπανῶ τὸν καιρὸν μου, τὸν νοῦν μου καὶ τὰ χρήματά μου διὰ ν' ἀποδείξω ὅτι εἶμαι ἡλίθιος. Ἦρξα νὰ ἐπιδεικνύω τὰ μανικέτια μου οὕτω πως (Ποιεῖ τὸ σημεῖον) εἰς τὰ μ. π. ο. υ. λ. ε. β. ἄ ρ, ἔκαμνα μιὰ χωρίστρα εἰς τὴν μέση τῶν μαλλιών μου, ὅπως ἔχουν οἱ ἀρχαγοὶ καὶ ἀπὸ πίσω ἀκόμη ἀπὸ τὴν ῥάχιν, ὅπως τὰ μουσουλάρια. Ἐκαταγινόμεν μίαν ὥραν καθ' ἑκάστην διὰ τὸ μουστάκι μου καὶ διὰ τὰ γένεια, τὰ ὁποῖα ἄλλοι

εὐωδιάζουν (τὴν μυρωδιὰ τὴν φέρνω ἀπὸ τὸ Λονδὸν) στοιχίζει 40 φράγκα τὸ μπουκαλάκι καὶ ἔβαλα ἑπτά τὰ πρῶτ' ἀκόμη). Ἐπέρασα ὀλοκλήρους μῆνας νὰ παίζω καὶ ὀλοκλήρους ἐβδομάδας νὰ κοιμῶμαι. Ἐπλήρωσα ἑκατὸν φράγκα τὰ σπαράγγια, διὰ ν' ἀκούσω νὰ με λέγουν οἱ ὑπηρεταὶ τοῦ ξενοδοχείου «κυρία κόμη»· δὲν ἐδιάβασα ποτὲ κανένα βιβλίον εἰς τὴν ζωὴν μου, καὶ τὸ μόνον μου προτέρημα, ἐκεῖνο διὰ τὸ ὁποῖον φημιζομαι εἶνε νὰ πηδῶ τὸ ποτάμι τοῦ Μᾶρς, ὡσάν νὰ εἶχα τέσσαρα πόδια. Αὐτὸ τὸ καταφέρνω κινὰ καὶ δὲν ἔπασα παρὰ μίαν μόνην φορτὴν εἰς τὸ νερόν. Αὐτὸ εἶνε ὅλον τὸ παρελθόν μου. Ἀλλὰ εἶμαι ἀκόμη εἰκοσιοκτῶ ἔτων, μοῦ μένει εἰκοσιπέντε χιλιάδων φράγκων εἰσόδημα· χωνεύω καλὰ πέντε-ἕξ φοραὶς τὴν ἐβδομάδα· δὲν εἶμαι κακὸς κατὰ βῆθος· εἶμαι κακοαναθρεμμένος, αὐτὸ μόνον. Εἶμεθα πολλοὶ τέτοιοι εἰς τὴν γειτονίαν μου. Σήμερον ἀισθάνομαι ὅτι ἡ θεία χάρις ἐπιφοιτᾷ εἰς ἐμὲ καὶ ἐπιθυμῶ νὰ γείνω ὁ Ἀπόστολος Παῦλος ἢ ὁ Ἅγιος Ἀγνοστίνος. Σὰς παρακαλῶ μόνον νὰ με διδάξετε τί πρέπει νὰ πράξω.

ΚΑΜ.—Εὐγε!

ΚΑ ΒΡΑΙ.—Ἐν πρώτοις νὰ νυμφευθῆτε.

ΒΑΛΜ.—Καλὰ τὸ ἔλεγα ὅτι πρέπει ν' ἀρχίσω ἀπ' αὐτό!

ΚΑ ΒΡΑΙ.—Ὑποχωρῆτε ἀπὸ τώρα ;

ΒΑΛΜ.—Ὅχι, ὄχι, εἶμαι ἀποφασισμένος νὰ τὰ κάμω ὅλα. Ἐνόμιζα ὅμως ὅτι δίδεται καιρὸς νὰ μείνῃ κανεὶς προσώρινῶς ὡς δόκιμος, πρὶν ἀνάλαβη ὀριστικῶς τὸ σχῆμα.

ΚΑ ΒΡΑΙ.—Πρέπει νὰ νυμφευθῆτε μίαν γυναῖκα ποῦ νὰ σὰς ἀγαπᾷ.

ΒΑΛΜ.—Αὐτὸ μοῦ δίδει κάποιαν προθεσίαν.

ΚΑ ΒΡΑΙ.—Πρέπει νὰ νυμφευθῆτε μίαν νέαν πτωχὴν.

ΒΑΛΜ.—Μίαν νέαν πτωχὴν ; Ἄ! μήπως εἶνε ἀνάγκη νὰ εἶνε καὶ ἄσχημη ;

ΚΑ ΒΡΑΙ.—Αὐτὸ θὰ ἦτον ἀκόμη καλλίτερον.

ΒΑΛΜ.—Ἐλα, πῆτε το, κυρία!..Θὰ ἔχετε σεῖς καμμίαν ὁποῦ νὰ συνενώνῃ αὐτὰς τὰς δύο ἰδιότητας.

ΚΑ ΒΡΑΙ.—Ἐχω μίαν, ἀλλὰ δὲν εἶνε ἄσχημη.

ΒΑΛΜ.—Ναί... Ἄλλ' αὐτὸ ἐξαρτᾶται ἀπὸ τὸ γούστο τοῦ καθενὸς, δὲν εἶν' ἔτσι ;

ΚΑ ΒΡΑΙ.—Εἶνε χαριτωμένη.

ΒΑΛΜ.—Αὐτὴν τὴν λέξιν τὴν ἐπερίμενα. (Πρὸς τὴν Κάμλλον). Μὴ φύγετε εἰσεῖς. Ἐχω ἀνάγκην ἀπὸ θεατᾶς, διὰ νὰ λάβω θάρρος.

ΚΑΜ.—Ἐννοιά σας κί· ἐγὼ μένω ἔδῳ μαζί με ὅτι χρειάζεται διὰ νὰ σὰς βοηθήσω ἐν ἀνάγκῃ.

ΒΑΛΜ.—Λοιπὸν, ἄς ἐξακολουθήσωμεν τὴν ὁμιλίαν μας· εἶνε νέα ;

ΚΑ ΒΡΑΙ.—Εἰκοσιδύο ὡς εἴκοσι τριῶν ἔτων.

ΒΑΛΜ.—Ἄ, πάει καλά. Ἐχει πατέρα ἢ μητέρα.

ΚΑ ΒΡΑΙ.—Τῆς ἀπέθαναν καὶ οἱ δύο.

ΒΑΛΜ.—Εἶνε κατὰ τι αὐτό. Τίποτε ἄλλο ;...

ΚΑ ΒΡΑΙ.—Αὐτὴ ἡ νέα γυναῖκα...

ΒΑΛΜ.—Αὐτὴ ἡ νέα κόρη δηλαδή...

ΚΑ ΒΡΑΙ.—Αὐτὴ ἡ νέα γυναῖκα...

ΒΑΛΜ.—Εἶνε χήρα ;..

ΚΑ ΒΡΑΙ.—Ἴσως.

ΒΑΛΜ.—Ἄ! μὰ ἔδῳ πλέον δὲν καταλαμβάνω τίποτε, κυρία!

ΚΑ ΒΡΑΙ.—Μὴ βιάζεσθε, κύριε Βαλμορῶ. Ἐλάτε, ἄς ὁμιλήσωμεν σοβαρῶς. Ὅ,τι μᾶς εἶπετε πρὸ ὀλίγου ὑπὸ τύπον παιδρότητος, ὅστις ἄλλως τε ἀρμόζει εἰς τὴν ἡλικίαν σας, εἰς τὸν χαρακτήρα σας, εἰς τὰς προτέρας σας ἕξεις, ἦτο τάχα ἀπλή ἀστείότης, ἢ ἦτο εἰλικρινές ;

ΒΑΛΜ.—Ἦτο καὶ εἶνε εἰλικρινές.

ΚΑ ΒΡΑΙ.—Λυπεῖσθε εἰλικρινῶς διότι ἐξήσατε μέχρι τοῦδε ἕνα βίον ἀνωφελῆ καὶ ἐπομένως ἐπικίνδυνον διὰ σᾶς καὶ διὰ τοὺς ἄλλους, ἀφοῦ ὁ ἄγαμος αὐτὸς βίος σας ἦτο πλήρης κακῶν πράξεων καὶ κακῶν παραδειγμάτων ;

ΒΑΛΜ.—Βεβαίως λυποῦμαι.

ΚΑ ΒΡΑΙ.—Αἰσθάνεσθε ὅτι ἐκάμετε τὸ κακόν, τὸ ἀληθινόν κακόν καὶ ὅτι ἐκεῖνος ὅστις ἔγεινεν ἔνοχος τοιαύτης πράξεως, ἐὰν θέλῃ νὰ ἐπανορθώσῃ τὸ σφάλμα του, πρέπει νὰ δεῖξῃ μετὰ τὴν διαγωγὴν του τόσῃν ἀβρότητα, προσοχὴν καὶ αὐταπάρησιν, ὅσην ἐπιπολαιότητα καὶ ἀμέλειαν ἔδειξε μετὰ τὴν πρώτην του διαγωγὴν ;

ΒΑΛΜ.—Μάλιστα.

ΚΑ ΒΡΑΙ.—Ἄν θέλετε νὰ πιστεύσωμεν τὴν μετανοίαν σας, πρέπει νὰ μᾶς δώσετε περὶ αὐτῆς μίαν φωτεινὴν ἀπόδειξιν. Μία νέα ἀγνή, πλουσία, ὠραία, τὴν ὁποίαν ν' ἀγαπήσετε καὶ ν' ἀνταγαπηθῆτε, ἡ ὁποία θὰ σὰς φέρῃ τὰ δῶρα τῆς οἰκογενείας, τῆς ὑπολήψεως, τῆς εὐτυχίας, δὲν εἶνε τιμωρία, εἶνε ἀνταμοιβή. Τί ἀγῶνα ἔχει νὰ υποστῆ πρὸς τοὺς ἄλλους ἢ πρὸς τὸν ἑαυτὸν του εἰς τοιαύτην περιστασιν ; Ποίας προλήψεις ἔχει νὰ κατανοήσῃ ; Τί ἀγαθὸν παραδειγμα δίδει εἰς ἐκείνους, οἱ ὁποῖοι ἔλαβον ἤδη ἀπὸ αὐτὸν τόσα κακὰ παραδείγματα ; Κανένα! Ἄν ὅμως εὐρεθῆ μία γυναῖκα, τὴν ὁποίαν αὐτὴ ἡ ψεύτικη ἠθικὴ τῆς κοινωνίας, ἢ ἡ πενία, ἢ ἡ ἀσθένεια, ἢ τὰ ἀχρεῖα παραδείγματα παρέσφραν διὰ μίαν στιγμὴν εἰς τὸ κακόν, καὶ διὰ τὴν ὁποίαν γυναῖκα, διότι εἶνε γυναῖκα ἀκριβῶς, καλεῖται ἐγκλημα ἐκεῖνο τὸ ὁποῖον διὰ σᾶς τοὺς ἄνδρας λέγεται ἐλαφρότης, ἐὰν αὐτὴ ἡ γυναῖκα μετανοήσῃ εἰλικρινῶς ὅπως καὶ σεῖς, ἐὰν εὐρισκῆ μέσα εἰς τὴν ψυχὴν τῆς τὴν δύναμιν τὴν ἀναγκαίαν διὰ ν' ἀνυψωθῆ, ἐὰν δώσῃ ἀποδείξεις ἐπαρκεῖς περὶ τῆς μετανοίας της, ἐὰν ἐκείνη σὰς ἀγαπᾷ καὶ σεῖς τὴν ἀγαπάτε, καὶ ἐὰν ὁ ἔρωσ σας, ἢ ἐπιεικειὰ σας, τὸ ὄνομά σας, ὁ ἄνθρωπος πλέον ἔνοχος κατὰ βῆθος ἀπὸ αὐτὴν, δύνανται νὰ τὴν σώσουν ὀριστικῶς, μετὰ ποῖον δικαίωμα σεῖς θὰ τῆς τὰ ἀρνηθῆτε ; Ἄ! ναί· ξεύρω τί θὰ μοῦ

εἰπῆτε! Ὑπάρχει ὁ κόσμος ὑπάρχει εἰς τὴν μέσῃν τὸ ἁμάρτημα, τὸ ὁποῖον εἶνε γνωστόν· ὑπάρχει εἰς τὸ παρελθὸν ἓνα περιστατικὸν ὁποῦ ταπεινώνει, ἕνας ἄνθρωπος ὅστις εἶνε ὄχληρὸς, μία ἀνάμνησις ἢ ὁποῖα φλογίζει. Ἀλλὰ καὶ σεῖς τάχα δὲν εἴσθε τὸ περιστατικὸν, ὁ ἴδιος ἄνθρωπος, ἢ ἴδια ἀνάμνησις δι' ἄλλας γυναῖκας ἐνόχους; Πόσαι τάχα γυναῖκες δὲν σὲ ἀπαντοῦν εἰς τὸ παρελθὸν των, αἱ ὁποῖαι θὰ ἦσαν ἴσως εὐτυχεῖς καὶ σεβασταὶ ἂν ἐλείπετε σεῖς! Λοιπὸν ἦλθεν ὁ καιρὸς τῆς ἐπανορθώσεως. Τείνατε τὴν χεῖρά σας, τὴν δεξιὰν χεῖρά σας πρὸς τὸ ἀσθενὲς αὐτὸ πλάσμα, ἀνεγείρατέ τὴν ἐντελῶς, καὶ ἂν οἱ ἄλλοι τριγύρω σας κάμνουν ὅτι ἐκπλήττονται, ἐὰν χαμογελάσουν, μὴ προστρέξετε εἰς τὴν ὀργὴν, εἰς τὰ ὄπλα, εἰς τὴν αἱματοχυσίαν, ἀλλὰ εἰπέτε μέσα εἰς τὴν συνείδησίν σας: «Ναί, αὐτὴ ἡ γυναῖκα ὑπῆρξεν ἔνοχος· ἀλλὰ κ' ἐγὼ ὑπῆρξα ἔνοχος. Κατέστρεψα τὴν ὑπαρξίν δέκα ἢ εἴκοσι γυναικῶν· σώζω τώρα μίαν· τὸ χρέος μου πρὸς τὸν Θεὸν ἀκόμη δὲν ἐξωφλήθη». Ἔχετε τὸ θάρρος νὰ πράττετε τὸ καλὸν ὅπως ἔχετε τὸ θάρρος νὰ πράττετε τὸ κακὸν καὶ, σὰς διαβεβαιῶ ἐγὼ, οἱ τίμιοι ἄνθρωποι θὰ σὰς ἐπικροτήσουν. Δὲν εἶνε ὅλοι τίμιοι ἄνθρωποι, ἀλλὰ τέλος πάντων εἶνε καμπόσοι.

ΚΑΜ. (Ἀσπαζόμενος τὴν μητέρα μου).—Ὡ καλὴ μου μητέρα!

ΒΑΛΜ.—Ναί, ναί, ναί!..πολὺ καλὰ!..Ἀλλὰ τὸ πρᾶγμα εἶνε δύσκολον κομματάκι!..Ὡστε λοιπὸν γνωρίζετε μίαν νέαν, ἢ ὁποῖα...

Κα ΩΒΡ.—Ἡ ὁποῖα διέπραξε ἓνα σφάλμα...

ΒΑΛΜ.—Δημοσίᾳ;

Κα ΩΒΡ.—Δὲν τὸ ἀπέκρυψε.

ΒΑΛΜ.—Καὶ ὁ...ἄνδρας ἀπέθανε;

Κα ΩΒΡ.—Ζῆ.

ΒΑΛΜ.—Τότε νὰ τὴν νυμφευθῆ αὐτός!

Κα ΩΒΡ.—Εἶνε νυμφευμένος.

ΒΑΛΜ.—Μὰ...ἦτο πραγματικὸν σφάλμα;

Κα ΩΒΡ.—Πραγματικόν. Ὑπάρχει κ' ἓνα παιδί.

ΒΑΛΜ. (Συνταρασσομένη).—Μὰ τὸν Θεὸν, κυρία...σεῖς μὲ ὑποβάλλετε εἰς τὴν δοκιμασίαν τοῦ μασσω-νισμοῦ. Πέτε μου τοῦλάχιστον εἰλικρινῶς ὅτι τὰ πτώματα εἶνε ἀπὸ χαρτόνι καὶ ὅτι τὰ πιστόλια δὲν εἶνε γεμάτα.

Κα ΩΒΡ.—Ὅμιλῶ πολὺ σοβαρά.

ΒΑΛΜ.—Καὶ μὲ συμβουλεύετε νὰ νυμφευθῶ αὐτὴν τὴν κυρίαν;

Κα ΩΒΡ.—Σὰς τὸ συμβουλεύω.

ΒΑΛΜ. (Πλησιάζων καὶ ἀπευθυνόμενος πρὸς τὸν Κάμιλλον).—Καὶ σεῖς;

ΚΑΜ.—Καὶ ἐγὼ, ἔννοεῖται.

ΒΑΛΜ.—Σεῖς θὰ τὴν ἐνυμφεύσετε;

ΚΑΜ.—Εἰς τὴν στιγμήν καὶ μὲ κλειστὰ τὰ μάτια, ἂν ἡ μητέρα μου μοῦ ἔλεγε νὰ τὸ πράξω.

ΒΑΛΜ.—Μὰ σ' ἐσὰς δὲν θὰ τὸ ἔλεγε.

Κα ΩΒΡ.—Ὅπως τὸ λέγω καὶ εἰς σὰς, ἂν ἐνόησα τὸ πρᾶγμα ὀρθὸν καὶ δίκαιον.

ΒΑΛΜ. (Πρὸς τὸν Κάμιλλον).—Μὰ ποῖα εἶν' αὐτὴ ἢ νέα;

ΚΑΜ.—Δὲν τὴν γνωρίζω,

ΒΑΛΜ. (Κατ' ἴδιαν).—Αὐτοὶ ἐδῶ μέσα εἶνε παρὰ φρονες! καὶ ὅμως δὲν φαίνονται. (Μεγαλοφώνως πρὸς τὴν Κυρίαν Ὁβραῖ). Τὸ γνωρίζω ἐγὼ αὐτὸ τὸ πρᾶγμα;

Κα ΩΒΡ.—Τὸ γνωρίζετε καὶ σὰς ἀρέσει.

ΒΑΛΜ.—Μοῦ ἀρέσει! Μὰ αὐτὸ δὲν ἀποτελεῖ κενὴν τεκμήριον. Καὶ ἐγὼ τοῦ ἀρέσω;

Κα ΩΒΡ.—Σὰς ἀγαπᾷ.

ΒΑΛΜ.—Εἴσθε βεβαία;

Κα ΩΒΡ.—Μοῦ τὸ εἶπεν ἡ ἴδια.

ΒΑΛΜ.—Ὅχι, ἀλλά...

ΒΑΛΜ. (Μετὰ χαρᾶς).—Τότε ἤμπορεῖ νὰ μὴ εἶμ' ἐγὼ!

Κα ΩΒΡ.—Δὲν ἤμπορεῖ νὰ εἶνε ἄλλος παρὰ αὐτὴν κατὰ τὰ γνωρίσματα ποῦ μοῦ ἐδώσατε ὁ ἴδιος.

ΒΑΛΜ.—Δὲν καιαλαμβάνω πλέον γρῦ!..Ἡ Ἰωάννα εἰσέρχεται κατ' αὐτὴν τὴν στιγμήν καὶ ἀπὸ τὸν Γάστωνα νὰ πλησιάσῃ πρὸς τὴν Κυρίαν Ὁβραῖ, ἐπὶ ὃ Κάμιλλος ὅστις τὴν εἶδεν εἰσερχομένην, τὴν χαίρει εὐσεβάστως.

ΒΑΛΜ. (Βλέπων αὐτὴν καὶ τύπτων τὸ μέτωπον).—Ἡ Μῆς Καπουλέτου! (Πρὸς τὴν Κυρίαν Ὁβραῖ). Αὐτὴ εἶνε;

Κα ΩΒΡ.—Δὲν ὠνόμασα κανένα.

ΒΑΛΜ. (Ἐξερχόμενος ταπεινῆ τῆ φωνῆ).—Πάω νὰ ἐτοιμάσω τὰ μπαουλά μου. Αὐτὸ εἶνε τὸ ἀσφατέ-στερον.

ΣΚΗΝΗ Γ'.

Οἱ ῥηθέντες, Ἰωάννα καὶ Γάστων

Κα ΩΒΡ. (Πρὸς τὴν Ἰωάνναν).—Εἶνε τίποτε νέα;

ΙΩΑΝ.—Ἐλαβα πρὸ ὀλίγου ἓνα γράμμα διὰ τοῦ ὁποίου μοῦ ζητεῖται συνέντευξις.

Κα ΩΒΡ.—Τὴν ὁποῖαν βέβαια ἐδώσατε;

ΙΩΑΝ.—Ἐδῶ.

Κα ΩΒΡ.—Γνωρίζετε κάλλιστα τί ἔχετε νὰ εἰπῆτε.

ΙΩΑΝ.—Ναί, κυρία. Δὲν μετεβλήθησαν καθόλου αἱ πρὸς ἐμὲ εὐμενεῖς διαθέσεις σας;

Κα ΩΒΡ.—Καθόλου. Διατί αὐτὴ ἡ ἐρώτησις;

ΙΩΑΝ.—Εἶχα φόβον μήπως μετὰ τὴν ἐπίσκεψίν μου κάποιος ἦλθε ἐδῶ καὶ μ' ἐκακολόγησε εἰς ἐσὰς.

Κα ΩΒΡ.—Θὰ ἐκερδίζετε περισσότερον εἰς τὴν ὑπόληψίν μου ἂν συνέβαινε τοιοῦτό τι· διότι τὸ πρόσωπον τὸ ὁποῖον ἠδύνατο νὰ σὰς κακολογήσῃ εἶνε τὸ μόνον τὸ ὁποῖον δὲν ἔχει τὸ δικαίωμα νὰ ὁμιλήσῃ διὰ σὰς. Ἐπιτρέπετε μίαν στιγμήν. (Ἐξέρ-χεται.)

ΣΚΗΝΗ Δ'.

Ἰωάννα καὶ Γάστων

ΙΩΑΝ.—Μήπως ὄνειρεύομαι;... Αὐτὴ ἡ ἀγαθὴ κυρία μήπως ἀπατάται; Μήπως ἐμάντευσε καὶ ἐπὶ ἐμὲ νά... Ὡ! ὄχι!...εἶνε ἀδύνατον!...

ΓΑΣΤ.—Τὶ συλλογίζεσσι, μαμά;

ΙΩΑΝΝΑ.—Ἐσένα, παιδάκι μου. (Εἰσέρχεται ὁ Τελλιέ).

ΓΑΣΤ.—Μαμά!... ὁ Μαῦρος Πρίγκιπ!

ΣΚΗΝΗ Ε'.

Τελλιέ καὶ οἱ ῥηθέντες

ΙΩΑΝ. (Πρὸς τὸν Γάστωνα, βλέπουσα τὸν Τελλιέ).—Ἦρθαι νὰ παίξῃς.

Ο Γάστων μεταβαίνει καὶ παίζει εἰς μίαν γωνίαν (εἰσοδῆς).

ΤΕΛ.—Ἐδῶ συνειθίζεις νὰ δέχεσαι;

ΙΩΑΝ.—Ἦμποροῦσε νὰ σὰς ἰδῆ κανεὶς νὰ εἰσερ-χῆσθε εἰς τὴν κατοικίαν μου τὴν ἡμέραν.

ΤΕΛ.—Καὶ φοβεῖσαι μήπως ἐκτεθῆ ἢ ὑπόληψις σου;

ΙΩΑΝ.—Ἦμπορεῖ νὰ ἐκτεθῆ ἢ ἰδικὴ σας. Δὲν ποῦ εἴπετε πολλάκις, καὶ χθὲς ἀκόμη, ὅτι δὲν πρέπει νὰ φανερωθῆ, ὅτι σὰς εἶμαι γνωστὴ;

ΤΕΛ.—Δὲν ἐγνώριζα ἀκόμη τότε ὅτι ἦσαν φιλε-κῆδα τῶν προσώπων, τὰ ὁποῖα ἐννοῦσα, ὅταν σοῦ λέγα αὐτό. Σοῦ ἀπευθύνω τὰ συγχαρητήριά μου, φιλικότητά μου· ἔχεις πολὺ λαμπρὰς γνωριμίας. Πῶς διὰ βολὴν τὰ κατάφερες νὰ γείνης τόσοσιν σχετικῆ μετὰ τὰ ὑποκείμενον ὡσάν τὴν κυρίαν Ὁβραῖ, ἢ ὁποῖα δὲν ἀνοίγει τὸ σπῆτι της εἰς τὸν καθένα, καὶ μάλιστα γίνεται κατὰ μούτρα τὴν θύραν εἰς τοὺς ἀνθρώπους τοὺς πλέον εὐεργετικούς; Χαλάλι σου νὰ σοῦ εἰπῶ!

ΙΩΑΝ.—Ἡ σύμπτωσις μ' ἔκαμε νὰ συνάψω σχέ-σεις. Ἐλαβε συμπάθειαν δι' ἐμὲ. Τῆς εἶπα κατ' ἀρ-χῆς, ὅτι ἦμουν χήρα. Ἀλλ' ἐπειδὴ μοῦ ἔκαμε κακὸ νὰ λέγω ψεύματα, ἀφ' ἐτέρου δὲ ἐκεῖνη ἐπέμεινε νὰ ἐκακολοθῆσιν αἱ σχέσεις μας, τῆς ὁμολόγησα ὅλην τὴν ἀλήθειαν. Πρὸς μεγάλην μου ἐκπλήξιν καὶ πρὸς μεγάλην χαράν μου, μοῦ ἔδωσε τὸ χέρι καὶ μοῦ ὑπε-σχέθη, ὅπο μερικὸς ὄρους, τοὺς ὁποίους ἐγὼ ἐδέχθην, νὰ μοῦ παρέχῃ τὴν προστασίαν της καὶ αὐτὴν ἀκόμη τὴν φιλίαν της. Οὕτω πως ἔλαβε χώραν ἡ σχέσις μου μετὰ τὴν κ. Ὁβραῖ.

ΤΕΛ. Καὶ εἰς τὴν διήγησιν ὁποῦ τῆς ἔκαμες δὲν ἀνέφερες τὸ ὄνομά μου;

ΙΩΑΝ.—Ὅχι. Ἄλλως τε εἶδετε, ὅτι ὅταν σὰς συ-νητήσῃ εἰς τὸ σπῆτι της, ἐπροσπολήθηκα ὅτι δὲν σὰς ἐγνώριζα. Σεῖς ἀπεναντίας ἐπήγετε κ' ἐκάματε λόγον δι' ἐμὲ.

ΤΕΛ.—Τῆς εἶπα...

ΙΩΑΝ.—Ἐκεῖνο τὸ ὁποῖον ἔπρεπε νὰ εἰπῆτε.

ΤΕΛ.—Τῆς εἶπα...

ΙΩΑΝ.—Ἐκεῖνο τὸ ὁποῖον ἔπρεπε νὰ εἰπῆτε.

ΤΕΛ.—Τῆς εἶπα...

ΙΩΑΝ.—Ἐκεῖνο τὸ ὁποῖον ἔπρεπε νὰ εἰπῆτε.

ΤΕΛ.—Μὰ ξέρεις ποῦ ἔγινες πολὺ διασκεδα-στικὴ;

ΙΩΑΝ.—Καὶ διατί;

ΤΕΛ.—Μὰ, κατὰ ποῦ βλέπω, πέρνεις εἰς τὰ σο-βαρὰ τὸ πρᾶγμα.

ΙΩΑΝ.—Ὡς πρὸς τί;

ΤΕΛ.—Ὅμιλεῖς ὡσάν καμμία μεγάλη κυρία.

ΙΩΑΝ.—Ὅμιλῶ ὅπως σκέπτομαι.

ΤΕΛ.—Τότε λοιπὸν φαντάζεσαι, ὅτι ἐπειδὴ εὐρέθη μία γυναῖκα ἐντιμος, ἀλλὰ μὲ μυαλὰ κομματάκι ἐξημ-μένα ἐξ αἰτίας τῶν ἰδεῶν της περὶ κοινωνικῆς ἀνα-γεννήσεως, νὰ σὲ δεχθῆ καὶ νὰ σὲ συγχωρήσῃ, ἔγει-νες ἔξαφνα καὶ σὺ κυρία τοῦ καλοῦ κόσμου;

ΙΩΑΝ.—Δὲν φαντάζομαι τίποτε ἄλλο παρὰ τοῦτο, ὅτι ἂν δύναμαι νὰ διδαχθῶ ἀπὸ αὐτὴν τὴν κυρίαν, πῶς νὰ σκέπτομαι καὶ πῶς νὰ ζῶ καλλίτερα, καὶ ἂν τὸ παιδί μου ἤμπορῆ νὰ ὠφεληθῆ ἀπὸ αὐτὴν τὴν μετα-βολὴν, θὰ ἤμην πολὺ ἀξιοκατάκριτος ἐὰν δὲν τὸ ἐπι-χειροῦσα.

ΤΕΛ.—Εἶσαι ἀξιολάτρευτος. (Ἡ Ἰωάννα ταρασ-σεται). Ἐγὼ ἐφέρθηκα πολὺ ἀδεξίως καὶ πολὺ βλα-κωδῶς, διότι δὲν ἔπρεπε νὰ εἰπῶ εἰς τὴν κυρίαν Ὁ-βραῖ ἐκεῖνο ποῦ τῆς εἶπα. Ἐπρεπε νὰ σιωπήσω. Θὰ ἐσυναντώμεθα κάπου κάπου εἰς τὸ σπῆτι της, τὸ ὁ-ποῖον θὰ ἦτο πολὺ εὐχάριστον...διότι τί τὰ θέλεις! ἠσθανόμουν τὴν ἔλλειψίν σου!.. (Ἡ Ἰωάννα ταρασ-σεται ἐκ νέου)..τὴν ἔλλειψίν σας, ἤθελα νὰ εἰπῶ. Εἶμαι ἐρωτευμένος μ' ἐσὰς, καὶ ἂν δὲν ἦμουν, θὰ ἐγενόμουν τώρα ὁποῦ σὰς βλέπω τέτοιαν...

ΙΩΑΝ.—Χθὲς δὲν μοῦ ὁμιλοῦσατε ἔτσι.

ΤΕΛ.—Διότι ἔπρεπε πρῶτον νὰ ἀνανεώσωμεν τὴν φιλίαν μας. Τώρα ἰδοὺ τί ἠμποροῦμεν νὰ κάμωμεν. Ἐπειδὴ ἡ παρουσία τῆς κυρίας Ὁβραῖ ἠμπορεῖ νὰ μὰς εἶνε ἐνοχλητικὴ, καὶ δὲν εἶνε εἰς τὴν ἐξουσίαν μου νὰ τὴν διώξω, ν' ἀναχωρήσῃτε σεῖς ἀπόψε διὰ τὴν Διέππην. Ἐκεῖ εἶνε πολὺς κόσμος καὶ ἠμπορεῖ κανεὶς νὰ κρύπτεται καλλίτερον καὶ νὰ ζῆ ἀπαρατή-ρητος. Κατοικήσατε εἰς τὸ Βασιλικὸν Ξενοδοχεῖον, ὡσάν ἀληθινὴν κυρία, ἀφοῦ σὰς ἀρέσει νὰ φαίνεσθε τέτοια, τὸ ὁποῖον κ' ἐμὲ ἄλλως τε δὲν μὲ δυσαρρεστεῖ διόλου...Ἐγὼ θὰ ἔλθω ἐκεῖ νὰ σὰς ἀνταμώσω...Θὰ προσποιηθῶμὲν ὅτι δὲν γνωρίζομεθα...

ΙΩΑΝ. (Διακόπτουσα αὐτὴν).—Δὲν δύναμαι νὰ ὑ-πάγω εἰς τὴν Διέππην.

ΤΕΛ.—Διατί;

ΙΩΑΝ.—Διότι προτιμῶ νὰ μένω ἐδῶ.

ΤΕΛ.—Τί δηλοῖ αὐτό;

ΙΩΑΝ.—Δηλοῖ ὅτι δὲν πρέπει πλέον νὰ ξαναἰδω-θῶμεν οὔτε ἐδῶ, οὔτε εἰς τὴν Διέππην, οὔτε εἰς κα-νένα ἄλλο μέρος.

ΤΕΛ.—Καὶ ὁ λόγος;

ΙΩΑΝ.—Ὁ λόγος εἶνε ὅτι εἴσθε ἐγγαμος.

ΤΕΛ.—Ὁ λόγος αὐτὸς ἐνδιαφέρει μόνον ἐμὲ, καὶ ἀφοῦ ἀρέσει εἰς ἐμὲ νὰ τὸν παραβλέπω...

ΙΩΑΝ.—Ἐμένα μοῦ ἀρέσει νὰ τὸν ἐνθυμοῦμαι.

ΤΕΛ.—Μήπως μοῦ κάμνετε τὴν τιμὴν νὰ ζηλοτυπήτε;

ΙΩΑΝ.—Ὦ, ὄχι;

ΤΕΛ.—Ἐπέρασε λοιπὸν ὁ ἔρωσ σας;

ΙΩΑΝ.—Ὁ ἔρωσ μου! Σεῖς εἶσθε πλούσιος καὶ χωρὶς ἀσχολίαν. Ἐγὼ ἤμιον πτωχὴ καὶ ἀμαθὴς. Διὰ σὰς ὑπῆρξα μία ἀπλὴ διασκέδασις. Δι' ἐμὲ ὑπῆρξατε σεῖς...

ΤΕΛ.—Μία ἐπιχείρησις;..

ΙΩΑΝ.—Ἦτοιμαζόμενοι τὰ σὰς εἰπὼ μία ἐδεργεία. Θὰ ἦτο πλέον εὐγενὲς καὶ πλέον γενναῖον ἐκ μέρους σας νὰ μὲ βοηθήσητε χωρὶς νὰ μοῦ ζητήσετε τίποτε. Ἄλλ' ὅμως οἱ περισσότεροι ἄνδρες θὰ ἐφέροντο ὅπως καὶ σεῖς. Ἐγὼ ἔπρεπε νὰ προτιμῶσ τὴν πενίαν ἀπὸ τὴν ἀτίμωσιν, ὅπως θὰ τὴν ἐπροτιμῶσα σήμερον.

ΤΕΛ.—Ἐκάμετε ὄρκον;

ΙΩΑΝ.—Ναί.

ΤΕΟ.—Εἰς τὸν νέον σας ἔραστήν;

ΙΩΑΝ.—Κύριε!.. Δὲν σκοπεύετε βέβαια νὰ ἔλθετε νὰ μοῦ εἰπῆτε λόγους ὑβριστικούς. Γνωρίζετε ὅτι δὲν θὰ σὰς ἀπαντοῦσα. Ἐπιθυμῶ νὰ διατηρήσω περὶ ὑμῶν τὴν καλλίτερον ἀνάμνησιν. Μίαν μόνην λύπην αἰσθάνομαι, ὅτι δὲν δύναμαι νὰ σὰς ἀποδώσω ὅ,τι ἐδέχθην ἀπὸ τὴν γενναιοδωρίαν σας, δύναμαι ὅμως τοῦλάχιστον ἀπὸ τὴν στιγμὴν ταύτην νὰ μὴ δεχθῶ πλέον τίποτε ἀπὸ σὰς. Ὡστε μὴ φροντίσητε πλέον περὶ ἐμοῦ, διότι δὲν ἔχω πλέον ἀνάγκην ἀπὸ κανένα.

ΤΕΛ.—Καὶ πῶς θὰ ζήσετε;

ΙΩΑΝ.—Αὐτὸ ἀφορᾷ ἐμὲ.

ΤΕΛ.—Καὶ ὁ υἱὸς σας;

ΙΩΑΝ.—Δὲν θὰ τοῦ λείψῃ τίποτε, ἔστω καὶ ἂν ἐγὼ ἀποθάνω.

ΤΕΛ.—Αὐτὴ εἶνε ἡ τελευταία σας ἀπάντησις;

ΙΩΑΝ.—Ναί, ὅσον ἀφορᾷ τὸ ἀντικείμενον τοῦτο.

ΤΕΛ.—Καὶ θέλετε νὰ μοῦ δώσετε νὰ ἐννοήσω ὅτι;..

ΙΩΑΝ.—Δὲν σὰς δίδω νὰ ἐννοήσετε τίποτε. Εὐρίσκομαι εἰς μίαν νέαν κατάστασιν τὴν ὁποίαν δὲν θὰ προσπαθῶ νὰ σὰς ἐξηγήσω. Εἶσθε ἄνδρας καὶ δὲν ἐννοεῖτε αὐτὰ τὰ πράγματα. Μόνον μία γυναῖκα θὰ τὰ ἐννοοῦσε. Ἄν θέλετε νὰ σὰς εἰπῶ τὴν ἀλήθειαν, δὲν ἔχω πλέον τὴν ἐλαχίστην ἐνθύμησιν περὶ τοῦ τί συνέβη ἄλλοτε μεταξύ μας. Σὰς κυττάζω καὶ τὰ χαρακτηριστικὰ τοῦ προσώπου σας μοῦ φαίνονται ὡσάν ἀνθρώπου ἀγνώστου. Εἶμαι διατεθειμένη νὰ πιστεύσω ὅτι εἶσθε ἀδελφός μου, ἐὰν θέλετε, ἢ κανένας ξένος, ἐὰν ἐξακολουθήτε νὰ μοῦ ὀμιλήτε ἀποτόμως. Μία μόνη λέξις ἤρκεσε διὰ νὰ γίνῃ αὐτὸ τὸ θαῦμα καὶ διὰ παντός. Ἔτσι εἶμεθα οἱ ἄνθρωποι δὲν τὸ λέγομεν, διότι εἶνε πολὺ δύσκολον νὰ πιστευθῇ; ἀλλὰ σὰς βεβαίω ὅτι εἶνε ἡ καθαρὰ ἀλήθεια καὶ ὅτι τὸ καλὸν μᾶς ἔρχεται τὴν στιγμὴν ὁποῦ ὀλιγώτερον τὸ περιμένομεν.

ΤΕΛ.—Λοιπὸν δὲν θέλετε νὰ μὲ ξαναἰδέητε;

ΙΩΑΝ.—Ὁχι.

ΤΕΛ.—Δὲν θέλετε οὔτε κἂν νὰ μοῦ ἐπιτρέψετε νὰ βλέπω αὐτὸ τὸ παιδί;

ΙΩΑΝ.—Δὲν θὰ σὰς προξενήσῃ μεγάλην λύπην ἡ χωρισμός του, νομίζω. Ἀμφιβάλλω ἂν τὸ ἔχετε ἀλλήθειαν μίαν φορὰν ἀφότου ἐγεννήθη.

ΤΕΛ.—Πρέπει ὅμως νὰ γνωρίζετε, ἀφοῦ γνωρίζετε τὴν κυρίαν Ὡβραῖ, ὅτι πάντοτε κανεὶς ἤμπορε νὰ μετανοήσῃ καὶ ὅτι ἐξ αἰτίας σας τώρα κ' ἐκ ἀρχίζω νὰ ἐννοῶ μερικὰ καθήκοντα, τὰ ὁποῖα δὲν ἐγνωρίζω προτιήτερα. Καὶ τὸ καλὸν εἶνε μεταδοτικὸ ὅπως τὸ κακόν. Κίμετέ με καὶ ἐμὲ νὰ συμμετάσχω εἰς αὐτὴν τὴν γενικὴν ἀναγέννησιν. Ἀφοῦ δὲν μοῦ εἶνε πλέον ἐπιτετραμμένον διὰ σὰς, ἤμπορῶ νὰ φροντίσω διὰ τὸν υἱόν σας.

ΙΩΑΝ.—Τίνι τρόπῳ;

ΤΕΛ.—Ἀναγνωρίζων αὐτὸν ὡς τέκνον μου.

ΙΩΑΝ.—Ἀληθινὰ θὰ τὸ ἐκάμνετε αὐτό;

ΤΕΛ.—Καὶ διατὶ ὄχι;

ΙΩΑΝ.—Ἄλλ' ἢ κυρία Τελλιέ ποτε δὲν θὰ συγκατατεθῆ.

ΤΕΛ.—Ἡ σύζυγός μου θὰ κάμῃ ὅτι ἐπιθυμῶ, διότι μὲ ἀγαπᾷ.

ΙΩΑΝ.—Πράξτε τὸ τότε; τὸ παιδί εἶνε ἄξιον προστασίας. Ὡ! νὰ ἤξεύρετε πόσον ἔξυπνον εἶνε καὶ τὴ καρδίαν ποῦ ἔχει! Δὲν τὸ γνωρίζετε καὶ αὐτὸ μοῦ φαίνεται. Θὰ σὰς ἐξέκαμνε νὰ ξετρελλαθῆτε μὲ κἂν ἕρωτήσις ποῦ κάμνει, ἀνωτέρας τῆς ἡλικίας του. Ὅλοι ὅσοι τὸ βλέπουν τὸ λατρεύουν. Ἄ! τί ὠραία ἰδέα ποῦ σὰς ἤλθε!.. Νὰ ἔχη ἕνα ὄνομα, (Προσκαλεῖ τὸν Γάστων). Τοῦ ἐπιστρέψετε νὰ σὰς φιλήσῃ. (Ὁ Γάστων εἰσέρχεται). Δόσε ἕνα φιλὶ εἰς τὸν κύριον. (Πρὸς τὸν Τελλιέ). Ἦμπορῶ νὰ τοῦ εἰπῶ νὰ σὰς λέγῃ πατέρα;

ΤΕΛ.—Βεβαίως.

ΙΩΑΝ.—(Πρὸς τὸν Γάστων).—Πῆς εἰς τὸν κύριον; μ π α μ π ἄ!

ΓΑΣΤ.—Μπαμπᾶ! τί θὰ πῆ μπαμπᾶ;

ΙΩΑΝ.—Δὲν πειράζει; πῆς τε καὶ θὰ τὸ μάθῃς σιγὰ σιγὰ. (Ὁ Γάστων πλησιάζει εἰς τὸν Τελλιέ, ὅστις τὸ κρατεῖ πλησίον του χωρὶς νὰ τὸ ἀσπασθῆ). Ἦμπορεῖ λοιπὸν νὰ ἔρχεται νὰ σὰς βλέπῃ ἀπὸ καιροῦ εἰς καιρόν;

ΤΕΛ.—Ἀπεναντίας, δὲν θὰ χωρισθῆ, πλέον ἀπὸ ἐμὲ.

ΙΩΑΝ.—Πῶς δὲν θὰ χωρισθῆ πλέον!

ΤΕΛ.—Μὰ βέβαια, φιλάτη μου. Ἐννοεῖτε ὅτι ἀφοῦ θὰ δώσω τὸ ὄνομά μου εἰς αὐτὸ τὸ παιδί, δὲν θ' ἀφίσω νὰ μοῦ τὸ ἀναθρέψῃ ἄλλος.

ΙΩΑΝ.—Θέλετε νὰ μοῦ πάρετε τὸ παιδί μου;

ΤΕΛ.—Ναί.

ΙΩΑΝ.—Γιὰ πάντα;

ΤΕΛ.—Γιὰ πάντα.

ΙΩΑΝ.—Ἀστειεύσθε;

ΤΕΛ.—Δὲν ἀστειεύομαι καθόλου; εἶνε δικαίωμα μου.

ΙΩΑΝ.—Δικαίωμα σας;

ΤΕΛ.—Κάμετε αὐτὸ ποῦ σὰς λέγω, εἰδ' ἄλλως θὰ ἔχω μοῦ μου.

ΙΩΑΝ.—Ἄ! ἐννοῶ.—Γάστων, ἔλα ἴδω!

ΤΕΛ.—(Σύρων τὸ παιδίον πρὸς τὸ μέρος του). Δὲν ἀφίνω ὄχι!

ΓΑΣΤ.—Μαμμά!.. (Ὁ Τελλιέ ἀποπειράται νὰ ἀφίνω).

ΙΩΑΝ.—(Ἐρομῶσα καὶ ἀρπάζουσα τὸν Τελλιέ ἐκ τῆς ἀγκαλίσσεως). Ἄφησε τὸ παιδί, γιατί σου βγάζω τὰ μάτια; (Ὁ Τελλιέ τὴν ἀπωθεῖ). (Κραυγάζουσα) Βοήθη!

ΤΕΛ.—(Ἀπωθῶν τὸ παιδίον, ὅπερ πίπτει ἐπὶ τοῦ ἔδαφους).—Σώπα, λοιπὸν!.. σκάσε!.. (Φεύγει ἔρποντο).

ΣΚΗΝΗΣΤ'.

Κάμιλλος, Ἰωάννα, Γάστων, εἷα Βαλμορῶ

ΚΑΜ. (Ἐισερχόμενος).—Τί τρέχει;

ΙΩΑΝ. (Πρὸς τὸν Κάμιλλον ἔρμῶσα καὶ ἐναγκαλιζόμενη τὸ τέκνον της).—Σώσατε τὸν υἱόν μου, κύριε Κάμιλλε, σὰς ἰκετεύω... Γάστων, τί ἔχεις; ἐκτύπησεν ὁ υἱός μου... Δὲν εἶνε τίποτε, παιδί μου... παιδάκι μου χρυσό!..

ΚΑΜ.—Σὰς παρακαλῶ... Πῶς κάμνει ἔτσι;.. Δὲν εἶνε τίποτε... Ἐκτύπησε ἀπλῶς... θὰ ἔπεσε βέβαια!

ΙΩΑΝ.—Μὰ δὲν κινεῖται πλέον... Εἶνε ἀνάσθησιν.

ΚΑΜ.—Νὰ ποῦ ἀνοίγει τὰ μάτια του... κυττάξατε... ἰσχυρῶς.

ΙΩΑΝ.—Γάστων!.. Ἐγὼ εἶμαι παιδί μου...

ΓΑΣΤ. (Περιπτυσσόμενος τὴν κεφαλὴν τῆς Ἰωάννας).—Μαμμά!.. (Βλέπων τὸν Κάμιλλον καὶ ἐναγκαλιζόμενος ἐπίσης αὐτόν). Μπαμπᾶ!..

ΚΑΜ.—Ὦ, ναί! καλὰ τὸ εἶπες, μικρὸ μου ἄγγελο. Ἡ λέξις αὐτὴ δὲν εἶνε ἀνάμνησις, εἶνε προαίμα, καὶ ἐπερίμενα μόνον αὐτὴν τὴν λέξιν διὰ νὰ ἔλθῃ εἰς τὴν μητέρα σου...

ΙΩΑΝ.—Μὴν εἰπῆτε τίποτε!

ΚΑΜ.—Μήπως σὰς δυσαρεστεῖ;.. Ἄλλ' ἐκεῖνο τὸ ὄνομα ἔχω νὰ σὰς εἰπῶ θὰ τὸ ἔλεγα ἔμπρὸς εἰς ὄλον τὸν κόσμον. Ἐὰν ἤξεύρετε...

ΙΩΑΝ.—Κάποιος εἶνε!..

ΚΑΜ.—(Ἐγειρόμενος καὶ ἐλέπων τὸν Βαλμορῶ).—Κάποιος εἶνε! Τόσον τὸ καλλίτερον; διότι ἔμπρὸς εἰς ὄλον τὸν κόσμον ἄλλον θὰ ἔχω τὸ δικαίωμα νὰ σὰς ἀποκαλέσω ὄλον τὴν ψυχὴν μου. (Μεταβαίνων πρὸς τὸν Βαλμορῶ).

Βαλμορῶ καὶ λαμβάνων τὴν χεῖρά του). Πρὸ ὀλίγου μὲ ἐρωτούσατε διατὶ ἤμιον τόσον φαιδρὸς καὶ ἐνθουσιώδης. Τότε, εὐρισκόμενος μακρὰν τῆς γυναίκος τὴν ὁποίαν λατρεύω, δὲν ἠθέλησα νὰ σὰς κάμω ἐκμυστήρευσιν, ἢ ὁποῖα ἠδύνατο νὰ τὴν ἐκθέσῃ, ὅπως δὲν θέλω νὰ κάμω πρὸς αὐτὴν, χωρὶς τὴν παρουσίαν ἐνὸς μάρτυρος, ὁμολογίαν ἣτις ἠδύνατο νὰ τὴν λυπήσῃ. Ἀγαπῶ, ἀγαπῶ πρὸ ἐνὸς ἔτους; καὶ καθ' ὅλον αὐτὸ τὸ ἔτος δὲν παρήλθε μία ἡμέρα, μία ὥρα, χωρὶς νὰ εἶνε παρὼν ὁ ἔρωσ αὐτὸς εἰς τὸ πνεῦμά μου.

Εἰς αὐτὸν ὀφείλω ὄλην τὴν χαρὰν μου καὶ ὅλας τὰς θλίψεις μου, διότι ἐπίστευα ὅτι ἡ γυνὴ, ἣτις μοῦ εἶχεν ἐμπνεύσει αὐτὸν τὸν ἔρωτα ἦτο σύζυγος ἄλλου, ὅτι δὲν εἶχε τὸ δικαίωμα νὰ μὲ ἀγαπᾷ, ὅπως καὶ ἐγὼ δὲν εἶχα τὸ δικαίωμα νὰ τῆς ἐκφράσω τὸν ἔρωτά μου.

Εἶπεν εἰς τὴν μητέρα μου ὅτι εἶνε χήρα καὶ ἐπομένως ἐλευθέρα. Θὰ ἠδυνάμην λοιπὸν νὰ τῆς εἰπῶ ὅτι τὴν ἀγαποῦσα καὶ νὰ τὸ ὁμολογήσω ἐνώπιον ὄλων.

Ἴδου διατὶ πρὸ ὀλίγου ἐτραγουδοῦσα καὶ διατὶ ἀπήγγελα τὰς στροφὰς τοῦ ἀγαπημένου μου ποιητοῦ.

Ἴδου διατὶ διέτρεχα πλανώμενος τὴν παραλίαν, μόνος μεταξύ τῶν συννέφων καὶ τῶν κυμάτων, διότι εἶχα ἀνάγκην ἐκτάσεως καὶ ἐλευθερίας ἀπεράντου, διότι ἡ καρδία μου ἐκχειρίζει, διότι εἶμαι νέος, διότι ἀγαπῶ τέλος πάντων, διότι αὐτὸν τὸν ἔρωτα, τὸν πρῶτον τῆς ζωῆς μου, ὅστις θὰ εἶνε καὶ ὁ μόνος μέχρι θανάτου, θέλω νὰ τὸν ὁμολογήσω πρὸς τὴν φύσιν ὀλόκληρον. (Πλησιάζει πρὸς τὴν Ἰωάνναν, ἣτις στέκει γονυπετῆς πρὸ τοῦ τέκνου της). Περὶ ὑμῶν ὁμιλῶ, κυρία. Τὸ γνωρίζετε. Θέλετε νὰ γίνετε σύζυγός μου; (Ἡ Ἰωάννα, χωρὶς ν' ἀπαντήσῃ, σείει τὴν κεφαλὴν ἀρνητικῶς). Δὲν μὲ ἀγαπᾶτε; (Ἡ Ἰωάννα μένει ἀκίνητος). Ἀγαπᾶτε ἄλλον λοιπὸν;

ΙΩΑΝ. (Ἐγειρούσα τὴν κεφαλὴν μὲ τὰ ὄμματα ὑγρὰ ἐκ δακρῶν καὶ μὲ φωνὴν ἀσθμαίνουσαν). Ὁχι!

ΚΑΜ.—Διατὶ λοιπὸν τότε;

ΙΩΑΝ. (Μετὰ τοῦ αὐτοῦ ὕφους).—Ἐρωτήσατε τὴν μητέρα σας.

ΚΑΜ.—Καὶ ἂν ἡ μητέρα μου δέχεται, θὰ συγκατατεθῆτε;

ΙΩΑΝ.—Θὰ πράξω ὅ,τι θέλει αὐτή.

ΚΑΜ. (Πρὸς τὸν Βαλμορῶ).—Ὡ, φίλε μου!.. τρέχω νὰ εὔρω τὴν μητέρα μου!..

ΒΑΛΜ. (Καθ' ἑαυτὸν).—Νὰ ἕνας νέος ὁποῦ θὰ ὑποφέρῃ πολὺ!.. Ἀλλὰ πῶς ἤθελα κ' ἐγὼ νὰ ὑποφέρω ὡσάν αὐτόν!

Τέλος τῆς τρίτης πράξεως

ΠΡΑΞΙΣ ΤΕΤΑΡΤΗ

[*Ἡ αὐτὴ διασκευὴ ὡς ἐν τῇ δευτέρᾳ πράξει*]

ΣΚΗΝΗ Α΄

Λουκιανή, Κυρία Ὠβραϊ, εἶτα Βαραντὲν

Κα ΩΒΡ. (Πρὸς τὴν Λουκιανὴν εἰσερχομένην).— Ἀπὸ ποῦ ἔρχεσαι, κόρη μου; εἶνε δύο ὧραι ὅπου λείπεις.

ΛΟΥΚ. (Πολὺ σοβρᾶ).— Ἐπῆγα νὰ κάμω μιὰ δουλειὰ πολὺ σπουδαία.

Κα ΩΒ. — ὦ, Θεέ μου! Καὶ μὲ ποῖον ἐπιτήγες νὰ κάμης αὐτὴν τὴν δουλειά;

ΛΟΥΚ. — Μὲ τὴν μαγειρίσσαν. Τώρα ἤμπορῶ νὰ τὰ εἰπῶ ὅλα.

Κα ΩΒΡ. — Ὡστε προτιήτερα δὲν ἤμποροῦσες νὰ τὰ εἰπῆς;

ΛΟΥΚ. — Ἦτο μυστικόν. Πρόκειται περὶ τῆς Βικτωρίας, τῆς ὑπηρετρίδος ὅπου δουλεύει εἰς τὸ κτήμα τῆς κυρίας Βερτρᾶν, ὅπου ἦτο ἀσθενὴς ὅταν ἤλθαμεν καὶ ὅπου ἐπήγαμε νὰ τὴν ἰδοῦμε μαζί.

Κα ΩΒΡ. — Ξεῦρω.

ΛΟΥΚ. — Αὐτὴ εἶνε ἡ δική μου ἀρρωστη, ἡ δική μου πτωχή. Ἐπήγαινα νὰ τὴν βλέπω πάντοτε ἡμέραν παρ' ἡμέραν, μετὰ τὴν πρώτην ἐπίσκεψίν μας, μ' ὅσα καὶ ἂν μοῦ ἔλεγεν ἡ κυρία Βερτρᾶν, ἡ ὁποία διατείνεται ὅτι κακὰ ἔκαμνα νὰ ἐνδιαφέρωμαι δι' αὐτὴν τὴν νέαν, διότι δὲν ἦτο ἀξία τόσο ἐνδιαφέροντος. Τὴν ἐρωτοῦσα τὴν αἰτίαν, ἀλλὰ τοῦ κάκου δὲν ἤθελε νὰ μοῦ εἰπῆ τίποτε. Τότε ἠρώτησα τὴν Βικτωρίαν καὶ τῆς εἶπα καθαρά ὅτι ἤθελα νὰ μάθω τί ἔκαμε. Οὔτε αὐτὴ ἤθελε νὰ μοῦ εἰπῆ. (Πρὸς τὴν Βαραντὲν, ὅστις εἰσελθὼν πρὸ μικροῦ, ἀκροᾷται τῶν λόγων τῆς Λουκιανῆς, χωρὶς αὐτὴ νὰ τὸν ἰδῆ). Μπα! ἔδω εἶσαι, μπαμπά;

ΒΑΡ. — Ναί; ἔξακολούθησε τὴν ἱστορίαν σου.

ΛΟΥΚ. — Ἦκουσες τὴν ἀρχήν;

ΒΑΡ. — Ναί, ναί; προχώρει!

ΛΟΥΚ. — Εἶπα λοιπὸν εἰς τὴν Βικτωρίαν: «Θὰ μοῦ τὰ εἰπῆς ὅλα, ἢ ἀλλέως δὲν θὰ ξαναέλθω νὰ σὲ ἴδω καὶ δὲν θὰ φροντίσω πλέον διὰ σέ, οὔτε ἐγὼ, οὔτε ἡ θετὴ μου μητέρα». Εἶδε τότε πῶς δὲν ἐχωράτευα καὶ μοῦ ἐξεστόμισε ὅλην τὴν ἀλήθειαν. Εἶχεν ἓνα ἔραστήν.

Κα ΩΒΡ. (Μὲ τόνον φυσικώτατον). — Ἄ!..

ΒΑΡΑΝ. (Μὲ διάφορον τόνον). — Ἄ!..

ΛΟΥΚ. — Καὶ ἀντὶ νὰ ἐργάζεται, ἐπήγαινε κ' ἐσυργιστοῦσε εἰς τὰ χωράφια μαζί μὲ τὸν Βενέδικτον... Βενέδικτον τὸν λένε.

Κα ΩΒΡ. — Κ' ἔκαμνε πολὺ ἀσχημα.

ΛΟΥΚ. — Βεβαίως πῶς ἔκαμνε ἀσχημα. Τῆς τὸ εἶπα. Ἦμποροῦσε κάλλιστα νὰ περιμένῃ καὶ νὰ πηγαίνῃ νὰ περιπατῆ ἀφοῦ τελειώσῃ τὴν δουλειὰ τῆς.

Τότε κανεὶς δὲν θὰ τῆς ἔλεγε τίποτε. Ἐπειτα ἔβγαξε ἀπὸ τὴ δουλειὰ του κ' ἐκείνον.

Κα ΩΒΡ. — Τί δουλειὰ κάμνει αὐτός;

ΛΟΥΚ. — Εἶνε κηπουρός, εἰς τὸ σπίτι τοῦ Μοντανιάν, ὅπου ἔχει τὴν ἔπαυλιν κάτω εἰς τὴν παραλίαν. Ἐξαφνα μίαν ἡμέραν ὁ Βενέδικτος νει εἰς τὴν Βικτωρίαν ὅτι δὲν θέλει πλέον νὰ πηγαίνῃ νὰ περιπατῆ μαζί τῆς καὶ ὅτι ὀριστικῶς θὰ τὴν νυμφευθῆ. Φαντασθῆτε τότε τὴν λύπην καὶ κακομοίρας τῆς Βικτωρίας δι' αὐτὴν τὴν εἰδησίαν. Εἰς τὴν ἀρχὴν δὲν ἤμποροῦσε νὰ κοιμηθῆ οὔτε νὰ φάγῃ ἤθελε, οὔτε νὰ ἐργασθῆ. Ἡ ἐκπερία τρία τοῦ κτήματος τὴν ἐδίωξε, ἔμεινε χωρὶς ἐργασίαν καὶ ἀρρώστησε. Τί ἔκαμα λοιπὸν κ' ἐγὼ σήμερον ὅταν ἔμαθα ὅτι αὐτὰ; Πηγαίνω κ' εὐρίσκω τὸν Βενέδικτον. Δὲν ἐκαταλάβαινε καλὰ καλὰ τί ἐσητοῦσα ἀπ' αὐτόν· ἀλλ' ἀφοῦ τὸ ἐκατάλαβε, τί μοῦ εἶπε. Ὅτι ἦτο ἐντροπή διὰ ἑμένα ν' ἀνακατεύωμαι εἰς τέτοια πράγματα, τὰ ὁποῖα δὲν εἶνε διὰ τὴν ἡλικίαν μου.

ΒΑΡ. — Δὲν σοῦ εἶπε διόλου ἀσχημα ὁ Βενέδικτος.

ΛΟΥΚ. — Τί εἶπες, μπαμπά;

ΒΑΡ. — Τίποτε, ἔξακολούθησε.

ΛΟΥΚ. — Ἐγὼ τοῦ ἀπήντησα ὅτι ἀνακατεῖσαι ἐκεῖ ὅπου μ' ἐνδιαφέρει, ὅτι ξεῦρω ἐγὼ τί θὰ κάμω καὶ τὰ τοιαῦτα... Ἐννοιά σας καὶ τοῦ τὰ εἶπα στοὺς γυλιὰ καὶ ἔαστερα καὶ τότε ἐσιώπησε. Ἡ ἀλήθεια εἶνε πῶς ἤθελε νὰ νυμφευθῆ ἓνα ἄλλο κορίτσι, ποῖον εἶχε προῖκα. Τότε ἐπῆγα κ' εὔρηκα τὸν κύριον Μοντανιάν καὶ τοῦ τὰ εἶπα ὅλα.

Κα ΩΒΡΑΙ. — Τί ἡλικίαν ἔχει αὐτός ὁ κ. Μοντανιάν;

ΛΟΥΚ. — Δὲν γνωρίζω... Ἐχει λίγα μαλλιά εἰς τὸ κεφάλι καὶ αὐτὰ εἶνε ψαρά.

ΒΑΡ. — Καὶ τί εἶπες σ' αὐτὸν τὸν κύριον;

ΛΟΥΚ. — Δὲν ἦτο μόνος του. Ἀλλὰ ἐγὼ δὲν τὰ ἔβγαλα. Ἦμουν τόσο πολὺ φουρκισμένη! Ἦτο μὰς του ἓνας κύριος, ὁ ὁποῖος θὰ ἦτον υἱός του, ὡς φαίνεται, ἓνας νέος ψηλός, μελαγχροινός, μὲ κατὶ τὸς μουστάκια!... Λέγω εἰς τὸν πατέρα: «Κύριε, ἔχεις εἰς τὸ σπίτι σας, ἓνα κηπουρόν, ὅπου ὑπεσχέθη εἰς μίαν πτωχὴν νέαν, ποῦ τὴν λέγονν Βικτωρίαν καὶ ἐργάζεται εἰς τὸ κτήμα τοῦ Ἐτενμάρ νὰ τὴν νυμφευθῆ. Μάλιστα συχνὰ ἐπήγαινε καὶ ἐπεριδιάβαζε μαζί τῆς εἰς αὐτὸ τὸ διάστημα. Τώρα ἀρνείται νὰ ἐκτελέσῃ τὴν ὑπόσχεσίν του καὶ ἐτοιμάζεται νὰ νυμφευθῆ μίαν ἄλλην ποῦ εἶνε πλουσιώτερη. Αὐτὸ εἶνε ἀσχημον, καὶ πρὸ ὀλίγου τὸν εἶδα καὶ τοῦ εἶπα τί πρέπει νὰ πράξῃ. Αὐτός

μοῦ ἔδωκε κατὶ ἀπαντήσεις, αἱ ὁποῖαι δὲν ἦσαν κάλλισται ἀπὸ τὰς πράξεις του. Τότε λοιπὸν ἐβίβασα, διὰ νὰ τὸν ὑποχρεώσετε νὰ ἐκτελέσῃ τὴν ὑπόσχεσίν του.

Κα ΩΒΡΑΙ. — Καὶ τί εἶπαν τότε ἐκεῖνοι οἱ κύριοι;

ΛΟΥΚ. — Ἐγέλασαν τόσο πολὺ, ἀφοῦ ἐτελειώσα, ὅτι δὲν ἐνθυμοῦμαι ἄλλην φορὰ στὴ ζωὴ μου ν' εἶπω τέτοια γέλοια. Ἐξαφνα ὁ κύριος Μοντανιάν ἐγινε σοβαρός. Ἐσηκώθη, μοῦ ἐζήτησε τὴν ἄδελφόν μου νὰ μοῦ φιλήσῃ τὸ χέρι καὶ μοῦ εἶπε: «Δεδομένου, γνωρίζω ποῖα εἶσθε καὶ σὰς εὐχαριστῶ διὰ τὴν ἀγαθότητα καὶ τὴν τιμὴν ὅπου μοῦ ἐκάμετε. Ὁ Βενέδικτος θὰ νυμφευθῆ τὴν Βικτωρίαν· σὰς τὸ ἐπείθω ἐγὼ. Πέτε αὐτὸ ἐκ μέρους μου εἰς τὴν κυρία Ὠβραϊ καὶ διαβεβαιώσατέ τὴν ταυτοχρόνως περὶ τοῦ σεβασμοῦ μου. Ἄλλως τε θὰ λάβω τὴν τιμὴν ἀπὸ τὴν ἐπισκεφθῶ, διὰ νὰ τὴν κρατήσω ἐνήμερον περὶ τῶν συμβάντων.» Ἐπειτα ἐστράφη πρὸς τὸν υἱόν του καὶ τοῦ εἶπε ἀγγλικά: «Νὰ, μία γυναῖκα ὅπου ἐχρειάζοτανε διὰ σέ!» Τότε μοῦ ἔβλεψεν κ' ἐβίβασα τὰ γέλοια, ἀλλὰ δὲν ἐγέλασα, διότι δὲν ἤθελα νὰ δειξῶ ὅτι ξεῦρω ἀγγλικά. Μὲ συνάδεδυσε ἐως τὴν ἑσπέρα τῆς αὐτῆς. Τοῦ ἔκαμα κ' ἐγὼ μίαν ὑπόκλησιν, ποῦ μίαν κ' ἐγύρισα ὀπίσω.

ΒΑΡ. (Πρὸς τὴν κ. Ὠβραϊ). — Εἶχε τὸ εὐτύχημα νὰ νυμφευθῆ τόσο φθηνά!

Κα ΩΒΡΑΙ. — Οἱ ἄγγελοι ἔχουν πτερά, φίλτατέ μου ἀδελφί, διὰ νὰ πετοῦν ἀπ' ἐπάνω ἀπ' αὐτὰ τὰ πράγματα.

ΒΑΡ. — Καλὸν εἶνε αὐτὸ ὅπου ἔκαμες ἀγαπητὴν καὶ κόρη, ἄλλοτε ὁμοῦ νὰ μὴ πηγαίνῃς εἰς αὐτὰς περὶ ἐπισκέψεως χωρὶς τὴν κυρίαν Ὠβραϊ.

ΛΟΥΚ. — Διατί;

ΒΑΡ. — Διότι αὐτὴ σ' ἐδίδαξε νὰ κάμης τὸ καλὸν καὶ δὲν στέκει νὰ τὸ κάμης μόνη· θὰ ἦτο ἐγωὶς καὶ ἄσχημα.

Κα ΩΒΡΑΙ. — Ἐπειτα θὰ σοῦ κάμω καὶ μίαν μικρὴν παρατήρησιν γλωσσικὴν. Ὅταν ὁμιλῆ κανεὶς περὶ ἀνθρώπου, ὅστις ὑπεσχέθη εἰς μίαν νέαν νὰ τὴν νυμφευθῆ, δὲν λέγει «ὁ ἔραστής τῆς», ἀλλὰ ὁ ἀνησυχῆς τῆς.

ΛΟΥΚ. — Ἡ Βικτωρία εἶπεν ἔραστής.

Κα ΩΒΡΑΙ. — Διότι ἡ Βικτωρία εἶνε χωρική καὶ ἐπὶ τὴν ἑσπέρα νὰ ὁμιλῆ καλά.

ΒΑΡ. — Βέβαια. Ἡ λέξις ἔραστής εἶνε τῆς χωρικῆς διαλέκτου.

ΚΑΜ. (Πρὸς τὴν Λουκιανὴν). — Λουκιανή!

ΛΟΥΚ. — Τί θέλεις;

ΚΑΜ. — Ἐγὼ νὰ σοῦ ὁμιλήσω. Ἐπιτρέπεις, καλὴ μητέρα;

ΛΟΥΚ. — Λέγε μου.

ΚΑΜ. (Πρὸς τὴν Λουκιανὴν). — Ἀνετράφημεν μαζί ἐνθάδε ἑτῶν καὶ εἶνε δέκα ἔτη τώρα ὅπου μὰς εἶπαν καὶ ὅπου εἶπαμεν καὶ ἡμεῖς ὅτι μίαν ἡμέραν θὰ ἐπιτρέψωμαι.

ΛΟΥΚ. — Λοιπὸν; μήπως ἤλλαξες γνώμην;

ΚΑΜ. — Ἀγαπῶ ἄλλην.

ΛΟΥΚ. — Ὡστε ὑπάρχουν πράγματι πολλοὶ τρόποι κατὰ τοὺς ὁποίους ἤμπορεῖ κανεὶς ν' ἀγαπᾷ;

ΚΑΜ. — Ναί.

ΛΟΥΚ. — Καὶ διατί μοῦ τὸ εἶπες αὐτό;

ΚΑΜ. — Διότι δὲν θέλω νὰ νυμφευθῶ χωρὶς τὴν συναίνεσίν σου.

ΛΟΥΚ. — Μήπως δὲν εἶσαι αὐτεξούσιος; Εἶπες εἰς αὐτὴν τὴν γυναῖκα, ὅτι τὴν ἀγαπᾷς;

ΚΑΜ. — Τῆς τὸ εἶπα πρὸ ὀλίγου.

ΛΟΥΚ. — Εἶσαι λοιπὸν ὁ μνηστήρ τῆς;

ΚΑΜ. — Ναί.

ΛΟΥΚ. — Λοιπὸν, φίλε μου, πρέπει νὰ τὴν νυμφευθῆς.

ΚΑΜ. — Ἀγκάλιασέ με.

ΛΟΥΚ. — Ἐξ ὅλης ψυχῆς. (Ἐνῶ ἀναγκαλιζοῦνται, ἡ Λουκιανὴ ἀπομάσσει ἓνα δάκρυ, χωρὶς νὰ τὴν παρατηρήσῃ ὁ Κάμιλλος). Καὶ ἤλθες διὰ ν' ἀναγγείλῃς αὐτὸ τὸ πρᾶγμα εἰς τὴν μητέρα σου;

ΚΑΜ. — Ναί.

ΛΟΥΚ. — Σὲ ἀφίνω λοιπὸν. Θέλεις νὰ παρῶ μαζί μου καὶ τὸν μπαμπά;

ΚΑΜ. — Ὁχι, αὐτὸς δὲν εἶνε περιττός.

ΒΑΡ. — Μήπως ἔχομεν πάλιν κανένα μυστικόν;

ΛΟΥΚ. — Ναί; ἀλλ' αὐτὸ τὸ μυστικὸν δὲν δύναμαι νὰ σοῦ τὸ ὁμολογήσω. (Ἐξίεσχεται).

ΣΚΗΝΗ Β΄

Κυρία Ὠβραϊ, Κάμιλλος καὶ Βαραντὲν

ΚΑΜ. — Κάθησαι, μητέρα μου, καὶ ἄκουσε τὴν πλήρη ἐξομολόγησίν μου, τὴν ὁποίαν ὁ Βαραντὲν γνωρίζει ἤδη κατὰ τὸ ἥμισυ. Ἐρχομαι νὰ ζητήσω τὴν συναίνεσίν σου.

Κα ΩΒΡΑΙ. — Τὴν συναίνεσίν μου εἰς τί;

ΚΑΜ. — Εἰς τὸν γάμον μου.

Κα ΩΒ. — Εἰς τὸν γάμον σου;

ΚΑΜ. — Καὶ σὲ παρακαλῶ ταυτοχρόνως νὰ μὲ συγχωρήσῃς ἂν δὲν σοῦ ἔκαμα λόγον περὶ τούτου ἕως τώρα.

Κα ΩΒΡΑΙ. — Λέγε, παιδί μου, λέγε.

ΚΑΜ. — Ἀγαπῶ.

Κα ΩΒ. — Καὶ ἡ Λουκιανὴ;

ΚΑΜ. — Θὰ εἶνε πάντοτε ἀδελφὴ μου, διότι καὶ αὐτὴ δὲν ἔχει πρὸς ἐμὲ παρὰ ἀδελφικὸν αἶσθημα, τὸ μόνον τὸ ὁποῖον δύναται νὰ ἐννοήσῃ εἰς τὴν ἡλικίαν τῆς.

Κα ΩΒΡΑΙ. — Καὶ τὴν γυναῖκα ὅπου ἀγαπᾷς τὴν γνωρίζω ἐγὼ βέβαια;

ΚΑΜ. — Ναί.

Κα ΩΒΡ. — Καὶ ἀπὸ πότε τὴν ἀγαπᾷς;

ΚΑΜ. — Πρὸ ἑνὸς ἔτους.

Κα ΩΒΡ. — Τότε θὰ τὴν γνωρίζῃς καλὰ τί εἶνε;

ΚΑΜ. — Ναί.

Κα ΩΒΡ. — Ἐνα πρᾶγμα μόνον νὰ σ' ἐρωτήσω,

ἀγαπητέ μου, πῶς ἐνῶ ὑπάρχει τόση οικειότης μεταξὺ μας, δὲν μοῦ ἐμπιστευθῆς τίποτε προτιήτερα ;

KAM.—'Ενόμιζα ὅτι ἡ γυναῖκα ἐκείνη ἦτο ἔγγαμος.

Κα ΩΒ.—Καὶ τώρα ;

KAM.—Γνωρίζω ὅτι εἶνε χήρα.

Κα ΩΒΡ.—Σκοπεύεις νὰ νυμφευθῆς μίαν χήραν ;

KAM.—Ναί.

Κα ΩΒΡ.—Τὸ πρᾶγμα εἶνε σοβαρὸν παιδί μου.

KAM.—Καὶ ποῖος δὲν θὰ ἦτο εὐτυχῆς καὶ ὑπερήφανος, ἂν ἠδύνατο νὰ γίνῃ σύζυγος μιᾶς χήρας ὡσὰν ἐσέ ;

Κα ΩΒΡ.—Μὰ ἐγὼ εἶμαι ἀπὸ τὰς χήρας ὁποῦ δὲν ξαναὑπανδρεύονται.

KAM.—Δὲν ἔχουν ὅλοι τὴν ἰδικὴν σου δύναμιν.

Κα ΩΒΡ.—'Επειτα, εἰς τὴν ἡλικίαν σου ;...

KAM.—Αὐτὴ εἶνε νεωτέρα μου. Φαίνεται ὡσὰν κοριτσάκι.

Κα ΩΒΡ.—Καὶ σὲ ἀγαπᾷ ;

KAM.—Ναί.

Κα ΩΒΡ.—Πῶς τὸ ξεύρεις ;

KAM.—Μοῦ ἔδωσε τὴν ἄδειαν νὰ σοῦ ζητήσω τὴν συναίνεσίν σου. Αὐτὸ ἀρκεῖ.

Κα ΩΒΡ.—Τὴν συναίνεσίν μου θὰ τὴν ἔχῃς, διότι εἶσαι ἄνδρας ἀρκετὰ σοβαρὸς ἤδη ὥστε νὰ γνωρίζῃς καλὰ τὰ θέλεις καὶ τὰ πράττεις. Πῶς λέγεται αὐτὴ ἡ κυρία ;

KAM.—Τὴν γνωρίζεις πρὸ καιροῦ. Εἶνε ἡ κυρία ἐκείνη τὴν ὁποίαν πολλάκις μοῦ ἔδειξες εἰς τὴν παραλίαν, τὴν ὁποίαν πάντοτε ἔβλεπες μετ' ἐνδιαφέρον καὶ τὴν ὁποίαν ἐδέχθης μετ' ἐπιμέλειαν.

Κα ΩΒΡ.—'Ἡ μητέρα τοῦ μικροῦ Γάστωνος ;

KAM.—Ναί.

Κα Ωβ.—Αὐτὴν θέλεις νὰ νυμφευθῆς ;

KAM.—Ναί. ('Ὁ Βαραντὲν ἀκροᾷται μετὰ προσοχῆς).

Κα Ωβ.—Καὶ σοῦ εἶπε αὐτὴ νὰ ἐλθῆς νὰ ζητήσῃς τὴν συγκατάθεσίν μου ;

KAM.—Μοῦ εἶπεν ὅτι θὰ πράξῃ ὅ,τι σεῖς ἐπιθυμεῖτε νὰ πράξῃ.

Κα Ωβ.—Τότε ὁ ἄνθρωπος τὸν ὁποῖον μοῦ εἶπεν ὅτι ἀγαπᾷ εἶσαι σὺ ;

KAM. (Μετὰ χαρᾶς).—Αὐτὴ σοῦ τὸ εἶπε ;

ΒΑΡ.—'Ἡ μητέρα σου ὅμως, ἡ ὁποία μοῦ διηγήθη ὅλα τὰ διατρέξαντα, ἐνόμισεν ὅτι ἐπρόκειτο περὶ ἄλλου.

KAM.—Λοιπὸν, μητέρα μου, τί θὰ τῆς ἀπαντήσω ;

Κα ΩΒ.—'Ὅτι ἀρνοῦμαι.

KAM. ('Εκπληκτος).—Σήμερα' ἄλλ' ἀργότερα ;

Κα ΩΒ.—Καὶ σήμερα καὶ ἀργότερα.

KAM.—Καὶ διὰ ποῖον λόγον ;

Κα ΩΒ.—'Ἐρώτησε τὸν Βαραντὲν ἂν εἶνε δυνατόν νὰ γίνῃ αὐτὸ τὸ πρᾶγμα.

ΒΑΡ.—'Ἡ μητέρα σου ἔχει δίκαιον, παιδί μου. δὲν δύνασαι νὰ νυμφευθῆς αὐτὴν τὴν γυναῖκα.

KAM.—Αὐτὴν τὴν γυναῖκα !...Μὰ τί ἔκαμε λοιπόν ;

ΒΑΡ.—Εἶνε ἐκείνη, περὶ τῆς ὁποίας ὡμίλησάντες δύο ὥρων εἰς τὸν κύριον Βαλμορῶ, ἐνῶ ἦσαν παρών.

KAM.—'Ἡ νέα ἡ ὁποία ὑπέπεσεν εἰς παραπτάματα. Κα ΩΒ.—'Ακριβῶς.

KAM.—(Μετὰ σφοδρὰν συγκίνησιν) Τὸ εὐρισκόμενον νὰ νυμφευθῆ ἓνα ἄλλον ;

Κα ΩΒ.—'Ὁ ἄλλος αὐτὸς δὲν ἦσιν σὺ.

ΒΑΡ.—(Κατ' ἰδίαν).—'Α ! δόξα σοι ὁ Θεὸς τοῦ ἡλθομεν !

Κα ΩΒ.—Εἶδες δὲ καὶ σὺ πῶς ὁ νέος ἐκεῖνος ἀποκρούει αὐτὴν τὴν πρότασιν.

KAM.—Εἶδες ὅμως καὶ σὺ, μητέρα μου, ὅτι τὸ ἔβλεπα φυσικωτάτην ἐγὼ, ὁ ὁποῖος ἀνετράφη μετὰ δέας πολὺ διαφορετικὰς ἀπὸ τὰς ἰδικὰς του. Καὶ ἐκεῖνος μετ' ἐρώτησεν ἂν θὰ ἔκαμνα ἐγὼ ἐκεῖνον ὁποῖον ἐσυμβούλευες εἰς αὐτὸν νὰ κάμῃ, ἡλικίας ἀπλήρησα. Καὶ σὺ ἡ ἰδία..

ΒΑΡ.—(Κατ' ἰδίαν) Γλύστρησε τώρα, ἂν μητέρα μου.

KAM.—Τί διατάσσει λοιπὸν ἡ μητέρα μου ; εἶναι μὲν τὰ αἰσθημάτά μου ἐξαρτῶνται ἀπὸ τὸν ἄλλον ; ἀλλὰ αἱ πράξεις μου ἐπὶ αὐτῆς τῆς ὑποθέσεως ἐξαρτῶνται καθ' ὀλοκληρίαν ἀπὸ σέ.

Κα ΩΒ.—Δὲν ἔχω διαταγὰς νὰ σοῦ δώσω ἄλλο μόνον συμβουλὰς.

KAM.—Καὶ συμβουλὰς, καὶ παραδείγματα, καὶ ἀρχὰς, εἶνε τώρα εἴκοσι ἔτη ὁποῦ μοῦ εἶδες ἐπιθυμῶναι ὑπερηφάνως ὅτι εἶμαι, εἶνε ἄνευ ἰδικῶν σου. Δὲν ἔχω πλέον νὰ συζητήσω περὶ αὐτοῦ, τὸ ὁποῖον σὺ ἡ ἰδία μετ' ἐδίδαξες δὲν ἔχω πλέον ἢ νὰ τὸ διαψεύσω ἢ νὰ τὸ ἐφαρμόσω. 'Ἐπίτρεψέ μου μόνον γὰ σοῦ ἀπευθύνω μίαν ἐρώτησιν.

Κα ΩΒ.—Λέγε.

KAM.—Περὶ αὐτοῦ τοῦ παραπτώματος ποῖος σὺ ἔκαμε λόγον ;

Κα ΩΒ.—Αὐτὴ ἡ ἰδία.

KAM.—'Ἐνῶ ἐγνώριζεν ὅτι ἦσιν μητέρα μου.

Κα ΩΒ.—'Ἐγνώριζεν ὅτι ἦσιν μητέρα σου.

KAM.—Δὲν τὴν ἐβίαζε τίποτε νὰ τὸ ὁμολογήσῃ.

Κα ΩΒΡΑΙ.—Τίποτε.

KAM.—Καὶ μόνον αὐτὸ τὸ παράπτωμα ὁμολογήσῃ ;

Κα ΩΒ.—Αὐτὸ τοῦλάχιστον λέγει.

KAM.—Καὶ τὸ πιστεύεις ;

Κα ΩΒΡΑΙ.—Τὸ πιστεύω.

KAM.—Ποῖαν δικαιολογίαν εἶχε διὰ τὸ σφάλμα τῆς ;

Κα ΩΒ.—Τὴν πενίαν, τὴν ἐρημίαν, τὴν ἀνάγκην.

KAM.—Γνωρίζεις τὸν ἄνδρα, ὅστις τὴν ἐπέλεξε ;

Κα ΩΒ.—'Ὁχι.

KAM.—Θὰ εἶνε κανένας ἄθλιος !

Κα ΩΒΡ.—Εἶνε ἓνας ὀκνηρὸς.

KAM.—Καὶ ὅμως καὶ ὕστερα ἀπὸ αὐτὴν τὴν ἀπόφασιν τῆς ἐξηκολούθησες νὰ τὴν δέχεσαι ; 'Ἄρα τὴν

ἠγάπησες. 'Ὅταν σοῦ ὁμολόγησεν ὅτι κάποιον ἡγάπησας, τὴν ἀπέτρεψες ν' ἀγαπᾷ ; Τῆς εἶπες ὅτι ἡ ἀνθρώπινη καρδιά πρέπει νὰ εἶνε ἀνηλεῆς, ὅτι ἡ ἀνθρώπινα ἡμπορεῖ νὰ εἶνε ἀληθῆς, ὅχι ὅμως καὶ ἡ ἀνθρώπινη καρδιά ; Τῆς εἶπες ν' ἀπελπισθῇ, ν' ἀμφιβάλλῃ περὶ ὅλων, τέλος πάντων ; 'Ὁχι' ἀλήθεια ; Δὲν θὰ ἔβλεπον ὁποῖα εἶσαι, ἂν ἔλεγες παρομοίους λόγους πρὸς τοὺς ἀτυχεῖς καὶ τοὺς μετανουήσαντας. Τότε λοιπὸν ἐν ἠπάτησιν ἐνθαρρύνουσα αὐτὴν ν' ἀγαπήσῃ καὶ αὐτὴν, καὶ δι' αὐτὸ ἔκλαιε πρὸ ὀλίγου. 'Ενόησεν ὅτι τὴν εἶχε ἀπατήσῃ, ἢ μᾶλλον ὅτι σὺ ἡ ἰδία εἶχες ἀπατήσῃ, καὶ δι' αὐτὸ κλαίω καὶ ἐγὼ αὐτὴν τὴν στιγμὴν.

Κα ΩΒΡ. (Κατ' ἰδίαν).—Πῶς τὴν ἀγαπᾷ !

KAM. ('Απομάστων τοὺς ῥοθαλοῦς).—Λοιπὸν, μητέρα μου, διὰ τελευταίαν φρονὴν ζητῶ τὴν συγκατάθεσίν σου. 'Αγαπᾷ τὴν γυναῖκα αὐτὴν καὶ εἶμαι ἔπιθυμος νὰ γίνω σύζυγός της.

Κα ΩΒΡ.—Μοῦ ζητεῖς πρᾶγμα ἀδύνατον' ἐπικατανοῦμαι ὅλας τὰς μητέρας !

KAM.—'Ὅστε ἐγὼ ἔδωσα τὴν συμβουλὴν, ἀλλὰ δὲν θὰ δώσω τὸ παράδειγμα ! Πολὺ καλά. (Προχωρεῖ ὅπως ἐξέλιθη).

Κα ΩΒΡ.—Πῶς πηγαίνεις ;

KAM.—Πηγαίνω νὰ ἐργασθῶ. Τί θέλεις νὰ κάμω ;

Κα ΩΒΡ.—Μετὰ ἓν ἔτος, θὰ εἶσαι 25 ἐτῶν καὶ θὰ εἶσαι ἐλευθερὸς νὰ πράξῃς ὅ,τι θέλεις.

KAM.—'Ὁ μητέρα, διατί θέλεις νὰ με κάμῃς νὰ δοκιμάσω λύπην μεγαλειτέραν ἀπὸ ἐκείνην τὴν ὁποῖαν αἰσθάνομαι ; Τὸ γνωρίζεις καλὰ ὅτι δὲν θὰ νυμφευθῶ ποτὲ γυναῖκα, τὴν ὁποίαν δὲν θὰ θελήσῃς σὺ νὰ θεωρήσῃς ὡς θυγατέρα σου καὶ ἀφ' ἐτέρου ἐγὼ δὲν θὰ νυμφευθῶ ποτέ. 'Απὸ τὰς μεγάλας ἰδέας, τὰς ὁποίας σὺ μοῦ ἐνέπνευσες, θὰ μοῦ μείνῃ ἓνας οἶκος γενικὸς διὰ τὴν ὀδύνην τῶν ἄλλων καὶ τὸ δίκαιωμα τοῦ νὰ εἶμαι χρήσιμος εἰς ὅλους, χωρὶς νὰ θυσιάσω ἐξ ὀλοκληροῦ δι' ἓνα ἄτομον. Θὰ γνωρίζω κατὰ βάθος ὅτι ἡ ἀρετὴ ἔχει ὄρια, ὅτι ἡ ἀγαθοεργία ἔχει τὰς ἐπιφυλάξεις της καὶ θὰ ἐξυμῶ τὰ αἰσθητά, ἀναβάλλον πάντοτε τὴν ἔμπρακτον ἀπόδειξιν, διὰ νὰ μὴν ἐλθῶ εἰς σύγκρουσιν μετ' ἐπιθυμίας μου. Θὰ φθάσω τοιοῦτοτρόπως εἰς τὸ τέλος τῆς ζωῆς μου, ἴσως μετὰ τινος σπουδῆς ἐπιγόμενος νὰ φθάσω εἰς τὴν τελευταίαν στιγμὴν, διὰ νὰ ὑπάγω νὰ ἴδω εἰς τὸν ἄλλον κόσμον ἂν ἔγκειται εἰς τὸν λόγον τοῦ Θεοῦ, ἢ εἰς τὰς ἐξηγήσεις ὁποῦ δίδουν εἰς αὐτὸν οἱ ἄνθρωποι. Εἶθε νὰ μὴ συναντήσω τότε τὴν μεγάλην πλάνην, τὴν ὁποίαν σήμερον εὐρίσκω καὶ νὰ μὴ ἀναγκασθῶ ν' ἀναγνωρίσω καὶ πέραν τῆς ζωῆς, ὅπως καὶ ἐν τῷ σημερινῷ βίῳ, τὴν ἀδυναμίαν τῆς ἀνθρωπίνης ψυχῆς. 'Ἐν πάσῃ περιπτώσει, ἂν δὲν ἔδωσα τὸ παράδειγμα τῶν μεγάλων θυσιῶν, εἰς τὰς ὁποίας ἐπίστευον καὶ ἠσθανόμην ὅτι εἶχον τὸ καθήκον καὶ τὸ δίκαιωμα νὰ ὑποβληθῶ, τὸ ἔπραξα διότι ἠναγκάσθη νὰ τὰς καθυποτάξω εἰς τὴν υἱικήν στορ-

γὴν. 'Ἐν τοσοῦτῳ πάσῳ πολὺ καὶ εἰς τὴν καρδίαν μου καὶ εἰς τὰς πεποιθήσεις μου. Καὶ ὅμως δὲν θὰ θελήσω νὰ ἐπανίδω πλέον τὴν γυναῖκα ἐκείνην, ὅπως τὴν ἀποκαλεῖτε ἐδῶ μέσα, ἀφοῦ ἐκ τῶν προτέρων ἀπεδέχθη τὴν ἀπόφασίν σας. 'Ἄλλ' ἂν τὴν ἴδῃς σὺ, εἰπέ της ὅπως γνωρίζεις σὺ νὰ λέγῃς αὐτὰ τὰ πράγματα, ὅτι εἶνε ἀπόλυτος ἀνάγκη εἰς αὐτὸν τὸν κόσμον νὰ θυσιάζωνται μερικαὶ αἰδέιοι ἀρχαὶ καὶ μερικὰ κοινωνικὰ καθήκοντα καὶ ὅτι μὴ δυνάμενος ν' ἀποδείξω τὸν πρὸς αὐτὴν ἔρωτά μου ἄλλως ἢ διὰ τῆς παρακοῆς πρὸς σέ, εἶδα ὅτι δὲν μοῦ ἦτο ἐπιτετραμμένον νὰ διστάσω οὔτε ἐπὶ μίαν στιγμὴν. ('Ἐξέρχεται).

ΣΚΗΝΗ Γ'.

Κυρία Ωβραί καὶ Βαραντὲν

('Ἡ Κυρία Ωβραί παρατηρεῖ ἐπὶ τινὰς στιγμὰς ἀπὸ τῆς θύρας ἐξ ἧς ἐξῆλθεν ὁ υἱός της, ἔπειτα περιφέρεται ἐπὶ τῆς σκηνῆς λίαν τεταραγμένη. 'Ὁ Βαραντὲν σιγῶν καὶ τακτοποιεῖ τινὰ ἐγγραφα. 'Ἡ Κυρία Ωβραί τὸν παρατηρεῖ ἐπὶ τινὰς στιγμὰς. Εἶνε εὐνέητος ὅτι θέλει νὰ τὸν ἐρωτήσῃ. Κατ' ἀρχὰς προσηγορεύεται ὅτι δὲν τὴν βλέπει, ἔπειτα τὴν κυττάζει μετ' ἐπιθυμίας τινὰς τῆς κεφαλῆς καὶ τῶν χειρῶν, σημαίνουσαν: αὐτὸ ἐπὶ τῆς ἀναποφύκτου. Σκηνὴ ἄφωνος τέλος πάντων, καθ' ἣν τὰ πρόσωπα οὐδὲν λέγουσι, καθότι τὸ κοινὸν ἔννοεῖ κάλλιστα τί θέλουν νὰ εἴπουν).

ΒΑΡ. (Βλέπων εἰσερχόμενον τὸν Βαλμορῶ καὶ δεικνύων τὴν πρὸς τὰ δεξιὰ θύραν).—('Ἐκεῖ μέσα θὰ εἶμαι. ('Ἐξέρχεται).

ΣΚΗΝΗ Δ'.

Κυρία Ωβραί καὶ Βαλμορῶ

ΒΑΛΜ.—Σὰς βλέπω τεταραγμένην, κυρία.

Κα ΩΒΡ.—Τῷ ὄντι κύριε, εἶμαι.

ΒΑΛΜ.—Καὶ ἐγὼ ἐπίσης, κυρία, εὐρίσκομαι εἰς τὴν αὐτὴν κατάστασιν καὶ πιθανὸν διὰ τὴν αὐτὴν αἰτίαν, διότι ἐνῶ σεῖς εἶχετε μίαν ἐξηγήσιν μετ' ἐπιθυμίας τοῦ κυρίου Κάμιλλον, ἐγὼ συνώδευσα τὴν νέαν ἐκείνην κυρίαν εἰς τὴν κατοικίαν της, μοῦ ἐξεμυστηρεῦθη δὲ τὰ διατρέχοντα. Δὲν ἐπροκάλεσεν αὐτὴ τὰ συμβάντα, περὶ τούτου δύναμαι νὰ μαρτυρήσω. Δὲν εἶνε γυνὴ ἀπὸ τὰς συνηθισμένας, κυρία, καὶ εἶχετε πολὺ δίκαιον νὰ ἐνδιαφereσθε περὶ αὐτῆς. 'Ἐν τούτοις δὲν πλανᾶται ὡς πρὸς τὴν τύχην της. Γνωρίζει κάλλιστα ὅτι τὰ ὄνειρα τοῦ κυρίου Κάμιλλον δὲν εἶνε πραγματοποιήσιμα.

Κα ΩΒΡΑΙ.—Δὲν εἶνε ἀλήθεια, κύριε ;

ΒΑΛΜ.—Καὶ ναὶ καὶ ὄχι. Εἶνε πραγματοποιήσιμα διὰ τὸν κύριον Κάμιλλον ἕνεκα τῆς ἡλικίας του καὶ τῆς θέσεώς του. Δὲν θὰ ἦσαν ἴσως διὰ κανένα ἄλλον διαφορετικῆς ἡλικίας καὶ διαφορετικῆς καταστάσεως καὶ ἀπόδειξις εἶνε κυρία, ὅτι σήμερον τὸ πρῶτ' ἐσυμβουλευέτε εἰς ἐμὲ αὐτὸ τὸ συνοικέσιον, τὸ ὁποῖον τώρα κηρύττετε ὡς ἀδύνατον.

Κα ΩΒΡ.—Εἶνε ἐπίπληξις αὐτῆ, κύριε ;

ΒΑΛΜ.—Θεὸς φυλάξει νὰ λάβω ἐγὼ τοιαύτην τὸλμην ἀπέναντι σας, κυρία. Ὅμιλῶ σοβαρῶς, ὥστε θαυμάζω ὅτι ἐγὼ ἤμπορῶ νὰ ὀμιλῶ κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον. Ὅλοι αὐταὶ αἱ ἰδέαι τὰς ὁποίας ἀκούω ἀναλυομένας, τὰ δάκρυα, ἡ μετάνοια, αὐτὴ ἡ πάλῃ ἡ πρωτοφανῆς δι' ἐμέ αὐτὰ τὰ μεγάλα ζητήματα τῆς ἠθικῆς καὶ τῆς εὐθύνης, μὲ συνετάραξαν καὶ μὲ μετεμόρφωσαν. Αἰσθάνομαι τρόπον τινὰ κ' ἐγὼ τὸν ἴλιγγον τοῦ καλοῦ. Βλέπω νὰ στρυφογυρίζουν ὅλα γύρω μου καὶ αἰσθάνομαι τὸν ἑαυτὸν μου διατεθειμένον νὰ πράξω μίαν ἡρωϊκὴν καὶ ἄφρονα ἐνταυτῷ πράξειν. Ἀκούστε, κυρία ἂν μοῦ εἰπῆτε πάλιν νὰ νυμφευθῶ τὴν προστατευομένην σας, τὴν νυμφευοίμαι.

Κα ΩΒΡ.—Τὸ ἐδέχθη ἐκεῖνη ;

ΒΑΛΜ.—Οὔτε ὑποπτεύει κἄν λέξιν ἀφ' ὅσα σᾶς λέγω ἄλλὰ πρόκειται νὰ μείνῃ ἀτυχεστάτη. Δὲν ἔχει πλέον ὑποστήριξιν καμμίαν, δὲν ἔχει πόρους καὶ λέγει ὅτι θὰ ἔπραττε πᾶν ὅ,τι ἠθέλετε σεῖς διατάξει. Διατάξατε νὰ γίνῃ σύζυγός μου καὶ συμβιβάζετε τὰ πάντα.

Κα ΩΒΡ. (Κατ' ἰδίαν).—Αὐτὸς ὁ ἄνθρωπος εἶνε ἀνώτερός μου ! (Μεγαλοφώνως). Τὴν συμβουλὴν ὁποῦ σᾶς ἐδίδα τὸ πρωτῆ, δὲν ἔχω τὸ δικαίωμα νὰ σᾶς τὴν δώσω τώρα. Ὁφείλω μάλιστα νὰ σᾶς ζητήσω συγγνώμην, κύριε, διότι διέθετα μὲ τόσην ἐλαφρότητα τὴν καρδίαν σας καὶ τὸ ὄνομά σας καὶ διότι δὲν εὐρηκα καὶ δὲν μετεχειρίσθην, ὅταν ἐπρόκειτο περὶ ὑμῶν, τὰ ἀναμφισβήτητα ἐπιχειρήματα, τὰ ὁποῖα ἐπαρουσιάσθησαν ὅταν ἐπρόκειτο περὶ τοῦ υἱοῦ μου. Σᾶς ζητῶ συγγνώμην μὲ ὅλην τὴν ταπεινώσιν.

ΒΑΛΜ.—Κυρία !

Κα ΩΒΡ.—Εἶμαι πολὺ ταραγμένη, δὲν σᾶς τὸ ἀποκρύπτω. Αἰσθάνομαι μάλιστα ὄχι μόνον ταραχὴν, ἀλλὰ καὶ ἐντροπὴν καὶ ταπεινώσιν δι' ὅσα συνέβησαν. Ἐνόμιζα ὅτι ἤμουν ἰσχυροτέρα ἢ ἔπρεπε νὰ εἶμαι ἀσθενεστέρα. Ἐν τούτοις, κύριε, εἰπέτε μοι, ἂν ἦσθε σεῖς εἰς τὴν θέσιν μου, θὰ ἐκάμνετε καὶ σεῖς ὅ,τι κάμνω ἐγὼ ;

ΒΑΛΜ.—Ἐγὼ, κυρία, δὲν δύναμαι νὰ εἶμαι κριτικῆς, οὔτε κἄν διαιτητικῆς, ὡς πρὸς ζητήματα συνειδήσεως, προκειμένου περὶ προσώπου ὅπως σεῖς. Ζήσας ὅπως ἔζησα, ἂν ἐγενόμουν πατέρας, θὰ ἔπραττα ὅ,τι πράττετε καὶ σεῖς. Ἀλλ' εὐρισκόμενος εἰς τὴν θέσιν σας, δὲν γνωρίζω καὶ δὲν δύναμαι νὰ γνωρίζω τί ἔπρεπε νὰ πράξω.

Κα ΩΒΡΑΙ.—Ἐχετε κατὰ πάντα δίκαιον. Εἶμαι ἔνοχος. Ἦπατήθην καὶ εἶνε ἡ πρώτη φορὰ εἰς τὸν βίον μου ὁποῦ δὲν ἀναγνωρίζω τὸν ἑαυτὸν μου. Ἐὰν ἤμουν πραγματικῶς ἡ γυναῖκα ἡ χριστιανή, ἡ ὁποία ἐνόμιζα ὅτι ἤμουν, αὐτὴν τὴν ὥραν ὁ υἱός μου θὰ ἦτο ὁ σύζυγος τῆς δυστυχουῦς ἐκεῖνης νέας. Ἐννοῶ τώρα ὅτι δὲν εἶμαι. Ἐλάτε, βοηθήσατέ με μὲ ἐν οἰονδήποτε μέσον, τὸ ὁποῖον νὰ μὴ εἶνε πρὸς ζημίαν σας, διὰ νὰ καταπραῖνω τοὺς δισταγμούς μου. Ἄς σκεφθῶμεν μαζὺ τί δύναμαι νὰ πράξω ἐγὼ διὰ τὴν

Ἰωάνναν. Ὅποιοιδήποτε καὶ ἂν εἶνε αὐτὸ τὸ μέσον θὰ τὸ δεχθῶ.

ΒΑΛΜ.—Θὰ τὸ εὐρωμεν ἴσως ὅταν ἔλθῃ ἐδῶ ἡ ἰδία. Ποῖος ξέρει μίπως τὸ εὐρῆκε ἐκεῖνη. Ἐὰν κείνη νὰ ἔλθῃ τώρα.

Κα ΩΒ.—Νὰ ἔλθῃ ἐδῶ ;

ΒΑΛ.—Μοῦ εἶπεν ὅτι ἠθέλε νὰ σᾶς ἰδῆ διὰ τὴν ταίαν φορὰν.

Κα ΩΒ.—Ἄ !.. νάτην !..

ΣΚΗΝΗ Ε΄.

Οἱ ρηθέντες καὶ ἡ Ἰωάννα.

ΙΩ. (Πλησιάζουσα πρὸς τὴν κυρίαν Ὠβραί, λαμβάνει τὴν χεῖρά της καὶ κάμπτε τὸ γόνυ ἐνώπιόν της).—Συνχωρήσατέ με, κυρία, διὰ τὰς συγκινήσεις, τὰς ὁποίας σᾶς ἐπιμόξνησα πρὸ μιᾶς ὥρας καὶ διὰ τὴν λύπην τὴν ὁποίαν σᾶς ἔδωσα, εἰς ἀνταπόδοσιν τῆς καλοσύνης τὴν ὁποίαν εἶχετε δι' ἐμέ. Σᾶς βεβαίω, ὅτι δὲν προῆλθε ποσὼς ἐκ τῆς θελήσεώς μου. Τὰ γεγονότα παρέσυραν εἰς τὴν δίνην των καὶ ἐμὲ καὶ τὸν υἱόν σας. Ἀλλ' ὅταν τὸ ἐσυμβούλευσα τὸ διάβημα, τὸ ὁποῖον ἔκαμε, ἐπρόβλεπα τὴν ἀπάντησίν σας.

Κα ΩΒ.—Ἡ ἀπάντησίς μου μεταβάλλει τὰ σχέδια τοῦ Καμίλλου, ὄχι ὅμως εἰς τὰ αἰσθητά του. Δὲν δύναται νὰ εἶνε σύζυγός σας, ἀλλὰ ἐλπίζω, ὅτι μίαν ἡμέραν δύναται νὰ γίνῃ καλὸς σας φίλος. Εἶνε ὅμως καὶ αὐτὸς πολὺ λυπημένος.

ΙΩΝ.—Δὲν θὰ παραπονεθῶ. Δὲν ἔχω τὸ δικαίωμα νὰ παραπονεθῶ, ἂν καὶ ἡ δυστυχία μου προέρχεται ἀπὸ σᾶς, κυρία, καὶ ἂν καὶ ἡ ἰδική του δυστυχία δὲν πηγάζει ἀπὸ ἐμέ.

Κα ΩΒ.—Πῶς αὐτό ;

ΙΩ.—Δὲν σᾶς ἐγνώριζα, κυρία, καὶ δὲν θὰ ἐλάμβανα τὸ θάρρος νὰ κάμω κανένα διάβημα διὰ νὰ σᾶς γνωρίσω. Σεῖς πρώτη ἤλθετε πρὸς ἐμέ. Σᾶς εἶπα ψεύματα ; δὲν σᾶς εἶπα καθαρὰ ποῖα ἤμουν καὶ ἡ ἡμουν ; Μοῦ ἀνοίξατε τὸ σπῆτι σας, μοῦ ὑπεσχέθητε τὴν συγχώρησιν τοῦ Θεοῦ καὶ τὸν ἔρωτα ἐκεῖνου τοῦ ὁποῖον ἀγαποῦσα ! Ἐπρεπε νὰ σᾶς εἰπῶ ὅτι αὐτὸς ἦτο ὁ υἱός σας. Ἀλλὰ πρὸς τί, ἀφοῦ δὲν ἐπρόκειτο νὰ τοῦ ἀποκαλύψω ποτὲ τὰ αἰσθητά μου, ἀφοῦ ἠθέλα νὰ τὰ κρύψω καὶ ἀπὸ τὸν ἴδιον τὸν ἑαυτὸν μου, ἀφοῦ ἠχαριστοῦμην μόνον εἰς τὴν εὐτυχίαν καὶ τὸν βλέπω διερχόμενον σιμά μου καὶ νὰ αἰσθάνομαι ὅτι μὲ ἀγαπᾷ ἂν καὶ δὲν ἤμουν ἀξία τοῦ ἔρωτός του. Ἐπιτρέψατέ μοι νὰ σᾶς τὸ εἰπῶ, κυρία, μὲ ὅλον τὸ σέβας ὁποῦ σᾶς ἔχω, πῶς ἔπρεπε νὰ προῖδετε αὐτὸ ὁποῦ συμβαίνει τώρα. Χθὲς ἔπρεπε νὰ μοῦ κλείσετε τὴν θύραν τῆς κατοικίας σας.

Κα ΩΒΡΑΙ.—Μὲ κατηγορεῖτε ;

ΙΩΝ.—Ὅχι, κυρία. Ἀλλὰ διατι νὰ ἔλθετε νὰ μοῦ ἐμπνεύσετε τὴν ἰδέαν τοῦ καλοῦ, ἐνῶ ἤμουν τὸσον ἡσυχος εἰς τὸ κακόν ; Ἀλλὰ δὲν πρόκειται πλέον περὶ τούτου. Πρέπει μὲ κάθε θυσίαν ν' ἀποδοθῆ ἡ

ἀγάθεια εἰς τὴν οἰκογένειάν σας καὶ ἡ ἀνάπαυσις τὴν μητρικὴν σας συνειδήσιν. Τί θέλετε νὰ πράξω ; Ἐθέλετε ν' ἀποθάνω διὰ νὰ μὲ λησμονήσῃ ὁ Θεός σας ; Ὁ θάνατος χωρίζει ἐξ ὀλοκλήρου. Ἐπειτα εἶνος, ὁ ὁποῖος ἔκοψε κάθε δεσμόν μὲ τὴν τιμὴν, ὁποῖον ἤμπορεῖ νὰ κόψῃ καὶ κάθε δεσμόν μὲ τὴν ζωὴν. Εἰπέτε μοι μόνον, ἀναμεταξύ μας ἐδῶ, ὅτι ἐπεὶ δύναται νὰ χρησιμεύσῃ εἰς τὴν εὐτυχίαν τοῦ υἱοῦ Καμίλλου, καὶ χωρὶς νὰ τὸ μάθη κανεὶς, σᾶς τὸ ἀποδοθῶ ν' ἀποθάνω μὲ τὸ μείδιμα εἰς τὰ χεῖλη.

Κα ΩΒΡ.—Τί τολμᾶτε νὰ μοῦ προτείνετε !..

ΙΩΝ.—Σᾶς προτείνω τὰ μέσα τὰ ἀνθρώπινα καὶ σεῖς τὰ ἀποκρούετε. Θέλετε νὰ ζήσω ; Ἔστω, ἠσπάσατε, κυρία, μὲ ὅλην τὴν μόνωσιν εἰς τὴν ὁποίαν μὲ καταδικάζετε μὲ ὅλον σας τὸ δίκαιον, θὰ ζήσω πάντοτε εὐλογοῦσα καὶ ἀγαπῶσα ὑμᾶς. Μιὰ γυναῖκα ὡς ἐμὲ δὲν δύναται νὰ διασχίσῃ τὸν δρόμον τὸν φωτεινὸν τῆς ζωῆς μιᾶς γυναῖκος ὡς ἐμὲ σᾶς, χωρὶς ν' ἀρπάσῃ μίαν ἀκτίνα, ἥτις νὰ τὴν φωτίσῃ διὰ παντός. Ἐν ὀνόματι τῆς ἀληθείας, τὴν ὁποῖαν μοῦ ἐδιδάξατε, θὰ θυσιάσω τὴν εὐτυχίαν μου χάριν τῆς ἰδικῆς σας καὶ θὰ γίνω, ἢ καλλίτερα νὰ εἶπω, θὰ μείνω γυνὴ ἐντιμος. Σᾶς τὸ δοκίζομαι εἰς τὴν ζωὴν τοῦ τέκνου μου. Εἶνε ἀσέβεια νὰ δοκίμῃται μίαν διατυπώσεως, ἡ ὁποία νὰ τοὺς κάμνῃ πιστευτοὺς εἰς ἐκείνους οἱ ὁποῖοι ἔχουν δικαίωμα ν' ἀμφισβᾶλλουν εἰς τοὺς λόγους των. Κύριε βαλμορῶ, ἔχετε τὴν καλωσύνην νὰ προσκαλέσετε τὸν κύριον Κάμιλλον ; (Ὁ βαλμορῶ ἐξέρχεται). Ναι, κυρία, πρὶν φύγω ἀπὸ αὐτὸ τὸ σπῆτι, θέλω νὰ σᾶς ἀποδώσω τὸν υἱόν σας διὰ παντός. Ὁ Θεὸς θὰ συγχωρήσῃ τὸ μέσον χάριν τοῦ σκοποῦ καὶ πρὸ πάντων χάριν τῶν συνεπειῶν. (Ὁ Κάμιλλος εἰσέρχεται μετὰ τοῦ βαλμορῶ. Ὁ βαρναντὲν ἔχει ἤδη εἰσελθεῖ ἀπὸ τινων στιγμῶν καὶ ἀκούσει τὸ τέλος τῆς προηγουμένης σκηνῆς).

ΣΚΗΝΗ ΤΕΛΕΥΤΑΙΑ

Κάμιλλος, Βαρναντὲν καὶ οἱ ρηθέντες. Εἶτα Δουκιανή.

ΙΩΝ.—Κύριε Κάμιλλε, ἐνώπιον τῆς μητρὸς σας καὶ τῶν φίλων σας, ὀφείλω νὰ σᾶς δώσω μίαν ἐξηγησίαν, ἡ ὁποία κατέστη ἀπαραίτητος. Ἡ κυρία Ὠβραί μοῦ εἶπε πρὸ ὀλίγου ὅτι καὶ μετὰ τὰς ἀποκαλύψεις τὰς ὁποίας σᾶς ἔκαμε περὶ ἐμοῦ, ἐπιμένετε νὰ

μὲ ἀγαπᾶτε καὶ εἰσθε ἀκόμη διατεθειμένος νὰ μοῦ δώσετε τὸ ὄνομά σας, χωρὶς καμμίαν τύψιν, χωρὶς μεταμέλειαν καὶ χωρὶς αἰσχύνην. Εἶνε ἀληθές ;

ΚΑΜ.—Εἶνε ἀληθές.

ΙΩΝ.—Πρέπει λοιπὸν νὰ γνωρίζετε ὅλην τὴν ἀλήθειαν, ἡ ὁποία θὰ σᾶς κάμῃ νὰ μὲ περιφρονήσετε, ἢ ἀπλῶς νὰ μὲ λησμονήσετε, ἂν ἔχετε ἀκόμη ὀλίγον οἶκτον δι' ἐμέ. Τὸ σφάλμα τὸ ὁποῖον μοῦ ἐσυγχωρήσατε, διότι ἐνομίζετε ὅτι ἦτο τὸ μόνον εἰς τὴν ζωὴν μου, δὲν εἶνε τὸ μόνον εἰς τὸ ὁποῖον ὑπέπεσα.

Κα ΩΒΡ.—Τί λέγει ;

ΙΩΝ. (Πρὸς τὴν Ὠβραί).—Θάρρος ! (Μεγαλοφώνως). Μαζὺ μὲ αὐτὸ τὸ πρῶτον ἀμάρτημα, τὸ ὁποῖον εἶχον ὡς δικαιολογίαν τὴν πενίαν, διέπραξα καὶ ἄλλα ὀφειλόμενα εἰς τὴν ἰδιοτροπίαν καὶ τὴν διαφθοράν. Μερικαὶ γυναῖκες φθάνουσι μέχρι τοιοῦτου σημείου καταπτώσεως, ὥστε δὲν ἐρρυθροῦν πλέον διὰ τὰ σφάλματά των καὶ οὔτε κἄν τὰ ὀνόματα τῶν ἐραστῶν των ἐνθυμοῦνται πλέον. Μιὰ ἀπὸ αὐτὰς τὰς γυναῖκας ὑπῆρξα καὶ ἐγὼ. Σᾶς τὸ ὁμολογῶ καὶ ἀπέρχομαι.

Κα ΩΒ. (Μὴ δυναμένη πλέον νὰ συγκρατήσῃ τὴν κραυγὴν τῆς συνειδήσεώς της).—Ψεύδεται ! Νυμφεύσου τὴν ! (Ἡ Ἰωάννα ρίπτεται εἰς τὰς ἀγκάλας τῆς κυρίας Ὠβραί μετὰ κραυγῆς σπαρακτικῆς. Ἡ κυρία Ὠβραί ἐξακολουθεῖ νὰ τὴν κρατῇ εἰς τὰς ἀγκάλας της). Νὰ γίνω ἐγὼ συνένοχος ἱερῶς ψεύδους ἔστω καὶ ἂν πρόκειται νὰ σώσω τὸν υἱόν μου δὲν εἶνε δυνατόν. Ὡ ! ποῖαν τιμωρίαν μοῦ ἔδωκεν ὁ Θεὸς διὰ τοὺς δισταγμούς μου !—Εἶσαι κόρη μου.

ΔΟΥΚ. (Εἰσερχομένη καὶ ἀκούσασα τὰς τελευταίας λέξεις).—Καὶ ἐγὼ θὰ σᾶς ἀγαπῶ πολὺ !

Κα ΩΒΡ. (Πρὸς τὸν Βαρναντὲν).—Ἦλθε λοιπὸν ὁ ἀγὼν. Ὑπέστην τὴν θυσίαν ! Εὐχαριστῶ τὸν Θεὸν διότι ἐξέλεξεν ἐμὲ νὰ ἐπιχειρήσω τὸν ἐξαγνισμόν. Θὰ αἰσθάνομαι τὴν εὐχαρίστησιν ὅτι ὑπῆρξα ἡ πρώτη.

ΒΑΡ.—Καὶ τὴν λύπην ὅτι θὰ εἰσθε ἡ μόνη.

Κα ΩΒΡ.—Ὀλιγόπιστε !

ΒΑΛΜ. (Πρὸς τὸν Βαρναντὲν).—Αὐτὸ τὸ ὁποῖον ἐπραξεν ἡ κυρία Ὠβραί εἶνε ἀξιοθαύμαστον.

ΒΑΡ.—Ναι. Ἀλλὰ δὲν εἶνε γιὰ τὸν καθένα !

Τέλος τοῦ δράματος

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥ Μ. ΚΑΡΑΛΗ

ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΗΣ ΑΡΧΑΙΑΣ ΓΕΩΓΡΑΦΙΑΣ

(ΕΡΑΝΙΣΜΑ)

Σπουδαιότατον τῆς ἱστορίας ἀποτελοῦσι μέρος αἱ ἀλληλοδιαδόχως ἐπιτευχθεῖσαι ἐν τῇ γεωγραφίᾳ καὶ τῇ χρονολογίᾳ πρόοδοι· ὀλίγιστα δ' ἐνδιαφέρουσι τόσον τὸν ἀνθρωπὸν καὶ τὸν ἐπιστήμονα ὅσον αὐταί, ὡς γίνεται δῆλον ἐκ τοῦ ζήλου μεθ' οὗ ἐπιδιώκονται αἱ ἀνὰ τὰς ἀφρικανικὰς καὶ πολιτικὰς θαλάσσας ἐξερευνήσεις. Διὰ τῆς γεωγραφίας ὁ ἀνθρωπὸς μεταφέρεται ἐπέκεινα τοῦ στενοῦ περὶ ἑαυτὸν ὀρίζοντος, διὰ δὲ τῶν γεωγραφικῶν ἀνακαλύψεων παρεκτείνει τὰ ὄρια τῶν ἑαυτοῦ μεριμνῶν διὰ τῶν ἐρευνῶν αὐτοῦ καθορίζει τὴν ἀκριβῆ θέσιν ἐκάστης χώρας, ἐκάστης φυλῆς, τοῦ συνόλου τῆς σφαιρας, ἐν ἣ οἰκεῖ. Διὰ τῶν ἐρευνῶν αὐτοῦ γνωρίζει φυλάς καὶ πολιτισμοὺς ἀγνώστους αὐτῷ, διανοίγει δ' εἰς τὸ ἐμπόριον νέους καὶ ἀπείρους πόρους. Ὑπὸ παντοίων λοιπὸν περικεκοσμημένοι γνώσεων ἐπιστημονικῶν οἱ γεωγράφοι καὶ οἱ περιηγηταὶ μεγάλως συνετέλεσαν διὰ τῶν συγγραμμάτων αὐτῶν εἰς τὴν πρόοδον τοῦ πολιτισμοῦ.

Ἐν ἀρχῇ τῆς ἱστορίας, ἀπαντῶμεν τὰ κατακτητικὰ κράτη τῆς λεκάνης τοῦ Νείλου καὶ τοῦ Εὐφράτου, ὡς καὶ τὰ τῶν Σινῶν καὶ Ἰνδῶν. Τὰ κράτη ταῦτα ἔχουσι τελείαν γνῶσιν τῶν εἰς αὐτὰ ὑποταγεσῶν χωρῶν, διὰ τῆς συντάξεως μεθοδικῶν καταλόγων τῶν χωρῶν, τῶν πόλεων, τῶν χωρίων, τῶν ὁδῶν, τῶν ἀποστάσεων, καὶ τῆς καταστρώσεως ἀπογραφικῶν καὶ φορολογικῶν καταλόγων. Εἰς τὰς πρώτας ταύτας τοῦ πολιτισμοῦ ἐστίας ἡ γεωγραφία οὐδεμίαν εἶχεν ἔτι ἐπιστημονικὴν βᾶσιν, διότι ἠρεῖδοντο μόνον ἐπὶ τῶν σημειώσεων τῶν περιηγητῶν καὶ τῶν στρατιωτικῶν διόκητῶν. Οὕτως ὁ Ἀφρικανὸς ἐν τῇ ἑαυτοῦ χώρᾳ, ὁ ἄγριος ἐν τῇ ἑαυτοῦ φυλῇ, οἱ νομάδες μέσῳ τῶν ἐκτεταμένων γαιῶν αὐτῶν, καὶ οἱ νησιῶται, ἐγνωρίζον τὴν ἑκτασιν τῆς ἑαυτῶν περιοχῆς, τὰς ἀτραποὺς τῶν δασῶν, τὰς νήσους τὰς περιβαλλούσας αὐτοὺς ἢ καὶ τὰς θαλασσίας αὐτῶν ἀκτὰς, ἀλλ' ὅμως οὐδὲν πέραν τούτων. Ἐν τῇ προκολομβιαῖᾳ Ἀμερικῇ ἠγνῶον τὸ Περσὺ καὶ τὸ Μεξικόν. Ἐὰν δ' ἐξετάσωμεν ἐκ γεωγραφικῶν γνώσεων τὰ τρία κύρια πεπολιτισμένα συμπλέγματα, τὰς Ἰνδίας, τὴν Σινικὴν καὶ τοὺς λαοὺς τῆς Μεσογείου, θά πεισθῶμεν ὅτι οἱ τελευταῖοι οὗτοι, ἦσαν οἱ πρώτοι πιθανῶς οἱ σχόντες εὐνάμους καὶ συντεταγμένους πολι-

τείας, καὶ ὑπερέχοντες τῶν ἄλλων. Αἱ Ἰνδία: ἦσαν ἀπομεμονωμένα, χωριζόμενα: πρὸς Β ὑπὸ τοῦ ποταμοῦ τείχους τοῦ Ἰμαίου ὄρους, (Ἰμαλάια) τοῦ ὄρου τοῦ πάντων τῶν ἐπὶ τῆς γῆς καὶ τῶν κατεψυγμένων ὄροπεδίων τοῦ Θηβέτ, πρὸς Δ δὲ ὑπὸ διπλῆς σειρᾶς ἐρήμων καὶ ὑψηλῶν ὄρων· διὰ θαλάσσης δὲ συνεκωνόουν μετὰ τῆς βαρβάρου Ἀφρικῆς καὶ Ἀνατολῆς μόνον, τῆς Ἰνδοκίνας καὶ τῆς Μαλαισίας. Ἐντὸς τοῦ κύκλου τούτου περιωρίζοντο αἱ γεωγραφικαὶ τῶν Ἰνδῶν γνώσεις ἡ Σινικὴ περιοριζομένη πρὸς Β ὑπὸ τῶν κατεψυγμένων πεδιάδων τῆς Σιβηρίας, καὶ συνεκωνόουσα πρὸς Δ μετ' ἐρήμων καὶ στεππῶν ἀραιότατα κατωκημένων, ἥκιστα τὸ ἐνδιαφέρον τῶν περιηγητῶν ἐκίνει. Ἄλλ' οἱ λαοὶ τοῦ μεσογειακοῦ συμπλέγματος, οἱ οἰκοῦντες τὴν κοιλάδα τοῦ Νείλου, τὴν Ἀσίαν μέχρι τοῦ Περσικοῦ κόλπου, τὸ Ἰράν καὶ τὰς μεσημβρινὰς τῆς Εὐρώπης χερσονήσους, μεγάλως ἀνεδείχθησαν καὶ ὑπερίσχυσαν διὰ τοῦ κατὰ θάλασσαν ἐμπορίου, ὡς ἀπεδείχθη διὰ τῶν ἀποικιῶν ἃς ἴδρυσαν πανταχοῦ οἱ Φοίνικες καὶ οἱ Ἕλληνες, οἵτινες διὰ τῆς περισυλλογῆς τῶν ἐρευνῶν καὶ τῶν παρατηρήσεων τῶν Αἰγυπτίων καὶ τῶν Ἀσιανῶν, ἀπετέλεσαν καὶ διεργάσθησαν τὴν γεωγραφικὴν ἐπιστήμην.

Τ' ἀρχαιότατα ὅμως γεωγραφικὰ μνημεῖα εἰσὶν αἱ ἱερογλυφικαὶ ἢ σφηνοειδεῖς ἐπιγραφαί, ἐν αἷς οἱ Αἰγύπτιοι καὶ οἱ Ἀσσυροχαλδαῖοι κατακτηταὶ ἀνέγραψαν τὰς χώρας ἃς διήλθον, τὰ ἔθνη, ἅτινα ἐνίκησαν, ἢ κατέστησαν φόρου ὑποτελῆ. Ἐν τοῖς μνημείοις αὐτῶν εἰκονίζοντα: πλοῖα, ναῦται, κωπηλάται, ἐν δὲ τὰς τοιχογραφίαις τῶν αἰγυπτιακῶν ναῶν στίφη, ὡς ἔκαστον παριστᾷ φυλάς ἢ ἐπαρχίας φόρους τῷ Φαραῶ κομιζούσας. Κλήμης δ' ὁ Ἀλεξανδρεὺς μετὰ τῶν παλαιῶν βιβλίων τῶν εἰς τὸν Τῶθ ἀποδοθέντων ἀναφέρει: πλὴν τῆς κοσμογραφίας, καὶ γενικῆν γεωγραφίαν, καὶ περιγραφὴν τῆς γῆς, καὶ χωρογραφίαν καὶ γεωγραφίαν τῆς Αἰγύπτου, καὶ τέλος περιγραφὴν τοῦ Νείλου καὶ τῶν ρεϊθρῶν αὐτοῦ.

Κατὰ τὸν Ἡρόδοτον (Β', 102) πρῶτος ἐξελεῖτο τοῦ Ἀραβικοῦ κόλπου διὰ πολεμικῶν πλοίων καὶ ὑποτάξας τοὺς παροχθίους λαοὺς, ἦτο ὁ Σέσωστρις δτις κατὰ τὸν Διόδωρον (Α', 55), ἀπέσπασε 400

πλοῖα ἐκ τῆς Ἐρυθρᾶς θαλάσσης καὶ κατέλαβε τὰς ὄχθας καὶ τὴν μέγαν Ἰνδιῶν παράκτιον

τῶν περὶ τῶν γεωγραφικῶν, ἔθνογραφικῶν καὶ κοσμογραφικῶν γνώσεων, ἐν χρόνοις ἐγγυτάτοις τῆς ἑλληνικῆς ἀρχαιότητος, μαρτυροῦσι τὰ βιβλικά ἀντιμνημόνευμα. Ἐν τῇ Γενέσει καταγράφονται αἱ φυλαὶ αἱ ἐπισημασθεῖσαι μετὰ τῶν Ἑβραίων, καὶ προερχόμεναι ἐκ τῶν τριῶν υἱῶν τοῦ Νῶε, Σὴμ, Χάμ καὶ Ἰάφ. Ἐν τῷ κέντρῳ τάσσονται οἱ Σημίται, φυλὴ ἐν ἑσπερίᾳ νομαδικῇ κατέχουσα τὴν Συρίαν, τὰ βόρεια τῆς Ἀραβίας, τὴν κοιλάδα τοῦ Εὐφράτου πρὸς Μ. οἱ Χαναῖται, λαὸς μονίμως ἐν Αἰγύπτῳ, Λιβύη, Ἰεμενίη, Φοινίκη, καὶ περὶ τὰς ὄχθας τῆς Ἐρυθρᾶς θαλάσσης καὶ τοῦ Περσικοῦ κόλπου οἰκῶν πρὸς Β. οἱ Ἰαφετιῶν τοῦ Ἰράν (Μηδοί), τοῦ Πόντου, τῆς Ἀρμενίας, καὶ τῆς Ἀλγίας. Οἱ Αἰθίοπες, αἱ τουρκικαὶ φυλαὶ, οἱ Ἰνδοὶ, οἱ Πέρσαι αὐτοὶ ἔτι ἦσαν ἀγνωστοὶ εἰς τὸν πρῶτον αἰῶνα τῆς Γενέσεως. Ὁ γνωστὸς αὐτῷ κόσμος ἐξικνεῖται ἀπὸ τοῦ Ἰνδικοῦ Ὠκεανοῦ μέχρι τοῦ Ἰράν, τῆς Κασπίας, τοῦ Εὐξείνου Πόντου καὶ τῆς Αἰγίας. Ἄλλ' ἐν τῇ ταξινομήσει ταύτῃ πολλὰ εἰς τὰ ἐσφαλμένα. Ἡ βιβλικὴ γεωγραφία καὶ ἕτερα ἀπὸ τῆς ἐπιστημονικῆς εἰς τὰς τῶν σοφῶν ἐρεῖνας τὸ ἀσφαλτῶδες ἀπὸ τῆς ἐξ Αἰγύπτου ἐξόδου μέχρι τῆς ἡμετέρας ἐπαγγελίας, τῆς γῆς Χαναάν, ἐνθα ἔρρεε μέλι καὶ γάλα τὴν διαίρεσιν τῆς Παλαιστίνης μετὰ τῶν Χαναανίων, καὶ εἴτα μετὰ τῶν δώδεκα φυλῶν. Αἱ πρὸ τῆς γῆς ἰδέαι τῶν Ἑβραίων δὲν ἦσαν λίαν ἀπλοῦς, κατὰ δὲ τὴν κοσμογραφίαν αὐτῶν ὑπερέβαινον τὴν γῆν ὡς δίσκον ὁμαλὸν καὶ στρωγυλόν, ἐπὶ ᾧ βασιλεύουσι τὰ σκότη, καὶ οὗ τὸ κέντρον κατοικοῦσι τὰ Ἱεροσόλυμα.

Μεγάλως εἰς τὴν ἐπέκτασιν τῶν γεωγραφικῶν γνώσεων συνετέλεσαν οἱ τολμηροὶ θαλασσοπόροι καὶ ἐμπόροι Φοίνικες, οἱ καλύψαντες τὰς ὄχθας τῆς Μεσογείου διὰ τῶν ἐμπορειῶν αὐτῶν καὶ εἰς ἀδιαλείπτους ἀποκαθύνοντες σχέσεις μετὰ ποικίλων λαῶν Αἰγυπτίων, Ἰσραηλίων, Πελασγῶν, Ἑλλήνων, Λυγουριῶν, Κελτῶν, Ἰβηρῶν, Σκυθῶν, Καυκασίων, ὡς καὶ μετὰ τῶν παροχθίων λαῶν τοῦ Ἰνδικοῦ Ὠκεανοῦ, Ἰμαριτῶν, Ἀφρικανῶν, Ἰνδῶν.

Ἡ Αἰγύπτος ὅμως ἡ θαυμασίως μετὰ δύο θαλάσσης, καὶ πρὸς τὴν οὐδὸν τριῶν κόσμων κειμένη, ἢ τὸ κολλοσσαίου ποταμοῦ γονιμοποιουμένη, καὶ ὑπὸ τῆς ἐνεργητικῆς, καρτερικῆς, πλουσίας καὶ καλῶς ἀπορροφωμένης οἰκουμένη ἦτο ἡ κλασσικὴ διὰ τοιαύτων ἐπιχειρήσεων χώρα, ἢ δ' ἱστορία καὶ τὰ μνημεῖα αὐτῆς ἀπεδοκίμουσι τὸ ἐν τῇ Γενέσει (XXXVII, 25-28) ἀποπερὸν, ὅτι ἐν παντὶ χρόνῳ ἦτο χώρα ἐμπορικῆ. Ἐν ταύτῃ ὁ βασιλεὺς Νεκώ, ἀνὴρ μεγαλεπήβολος καὶ ἐπιτηδῆς, πολὺ περὶ τοῦ ἐμπορίου μεριμνήσας, κατα-

σκευάσας διώρυχα μετὰ τοῦ Νείλου καὶ τῆς Ἐρυθρᾶς θαλάσσης καὶ πλοῖα ἐξαρτύσας πρὸς ἀνακάλυψιν, κατάκτησιν καὶ αὐξήσιν τοῦ ἑαυτοῦ βασιλείου, οὗ τὰ νεώρια κατὰ τὸν Ἡρόδοτον (Β', 159), ἐσώζοντο ἔτι ἐπὶ τῶν χρόνων αὐτοῦ «τῶν ἐπι δολκοῖ ἐπίδηλοι». Μὴ ἀρκούμενος μόνον εἰς τὴν τῶν πλοίων κατασκευὴν, ἀλλ' εἰς τὴν χρησιμοποίησιν αὐτῶν ἀποβλέπων, ἐπέζητει νὰ προσελκύσῃ παρ' αὐτῷ καὶ ναύτας· πάντες δ' οἱ ξένοι, μάλιστα δι' οἱ ναυτικὴν πείραν ἔχοντες Φοίνικες, οὐ μόνον εὐπρόσδεκτο: ἀλλὰ καὶ πολλῶν παρ' αὐτῷ ἀπελάμβανον ἐξαιρετικῶν περιποιήσεων, τούτοις δὲ καὶ ἀνέθετο τὸν κινδυνώδη περιπλοῦν τῆς ἀνερευνήσεως τῶν μεσημβρινῶν θαλασσῶν. Οἱ Φοίνικες καίτοι πολλοὶ φοβεραὶ καὶ ἀπαίσιοι: ἐλέγοντο διηγήσεις περὶ τῶν μερῶν ἃ ἔδει νὰ περιπλεύσωσιν, ὅτι δηλαδὴ ἐνταῦθα ἐξερευνοῦντο φλόγες, ὅτι ἡ θερμότης τοῦ ἡλίου κατηνάλισκε τοὺς ἀφρονάς τοὺς ριψοκινδυνεύοντας ἐπέκεινα ὀρίου τινός, ὅτι οἱ ἐν αὐταῖς οἰκοῦντες λαοὶ ἦσαν τερατόμορφοι καὶ φόβον καὶ εἰς τοὺς θαρραλεωτέρους ἐνέπνεον, οὐδαμῶς ἐδειλίασαν νὰ ἐκτεθῶσι εἰς τοὺς τοιοῦτους κινδύνους.

Ὁ Ἡρόδοτος διέσωσε ἡμῖν τὴν ἀνάμνησιν τῆς ἀληθοῦς ἐπιστημονικῆς γεωγραφικῆς ταύτης ἐξερευνήσεως ἐχούσης οὕτως: «ἀπέπεμψε Φοίνικας ἀνδρας πλοίοισι ἐντελάμενος ἐς τὸ ὀπίσω δι' Ἡρακλέων στηλέων διεκπλέειν ἕως εἰς τὴν βορηίην θάλασσαν καὶ οὕτω εἰς Αἰγύπτου ἀπικνέσθαι· ὁρμηθέντες ὧν οἱ Φοίνικες ἐκ τῆς Ἐρυθρῆς θαλάσσης ἐπλεον τὴν νοτίην θάλασσαν ὅπως δὲ γίνοιτο φθινόπωρον, προσίσχοντες ἂν σπείρσκον τὴν γῆν, ἕνα ἐκάστοτε τῆς Λιβύης πλεόντες γινοίατο, καὶ μένεσκον τὸν ἄμητον θερίσαντες δ' ἂν τὸν σίτον ἐπλεον, ὥστε δύο ἐτέων διεξεληθόντων, τρίτῳ ἔτει κάμψαντες Ἡρακλέας στήλας ἀπίκοντο εἰς Αἰγύπτου». Ἐπιστρέψαντες δ' ἔλεγον ὅτι «ὡς περιπλέοντες τὴν Λιβύην τὸν ἥλιον ἔσχον ἐς τὰ δεξιὰ· οὕτω μὲν αὕτη ἐγνώσθη τὸ πρῶτον».

Διημφισβήτησάν τινες τὴν ἀθεντικότητα τοῦ περιπλοῦ τούτου, ὡς ἀποκύημα τῆς φαντασίας Αἰγυπτίου τινος ἱερέως, ἢ ὡς διαδοθέντα παρὰ τῶν γνωστῶν ἐπὶ ψευδολογίᾳ Φοινίκων. Πάντως ὅμως ὁ περιπλοῦς οὗτος ἐνέχει βᾶσιν τινὰ ἀληθείας, καίτοι πολλοὶ λέγουσι, ὅτι ὁ Ἡρόδοτος εἶναι ὁ μόνος ὁ ἀναφέρων τὸν φοινικὸν τοῦτον περιπλοῦν, περὶ οὗ ὅμως καὶ αὐτὸς ἀμφιβάλλει ἂν ἔλεγον αὐτῷ «πιστὰ» περὶ τῆς θέσεως τοῦ ἡλίου, ὅτι δηλαδὴ παραπλεόντες τὴν Λιβύην «τὸν ἥλιον ἔσχον ἐς τὰ δεξιὰ». Ἄλλ' αὕτη αὕτη ἢ παρατήρησις τοῦ Ἡροδότου εἶνε τὸ κάλλιστον περὶ τῆς ἀθεντικότητος τῆς ἀφηγήσεως τοῦ ἐπιχειρήματος, διότι ὁ Ἡρόδοτος ὑπὸ τῶν ἀρχαίων ἐμπεφορημένος προλήψεων, ἐνόμιζε ὅτι πλοῖον ἀπὸ τοῦ Ἀραβικοῦ κόλπου ἀπικίρον καὶ πρὸς μεσημβρίαν διευθυνόμενον, ἔδει νὰ ἔχῃ τὸν ἥλιον πρὸς τ' ἀριστερά, μὴ ἐννοῶν, ὅτι οἱ

Φοίνικες ἄμα ὡς ἤθελον ὑπερβῆ τὸ ἀκρωτήριον τῆς Εὐέλπιδος Ἀκρας καὶ πλεύσῃ πρὸς βορρᾶν, θὰ εἶχον αὐτὸν πρὸς τὰ δεξιὰ. Ἐκ τούτου λοιπὸν καταφαίνεται ὅτι οἱ Φοίνικες τοῦ Νεκῷ ὑπερέβησαν τὸ μεσημβρινὸν σημεῖον τῆς ἠπείρου καὶ ἐπλεύσαν ἀπ' Α πρὸς Δ κατὰ μήκος τοῦ Ἀκρωτηρίου. Ἀλλὰ μήτοι καὶ αὐτὴ ἢ Ἀλεξανδρεωτικὴ σχολή, ὡς καὶ ὁ Ἱππαρχος καὶ οἱ ὀπαδοὶ αὐτοῦ δὲν ἐδίδασκον ὅτι ἢ Ἀφρικὴ συνήπτετο τῇ Ἰνδικῇ διὰ μεσημβρίας, καὶ ὅτι ἢ τῶν Ἰνδιῶν θάλασσα, ἦτο θάλασσα κλειστή. Ἡ δοξασία δὲ αὕτη εἶναι ἐσφαλμένη, διότι ὁ Ἀτλαντικὸς καὶ ὁ Ἰνδικὸς Ὠκεανὸς συγκοινωνοῦσι ἀπ' εὐθείας, ὥστε οἱ Φοίνικες θὰ περιέπλευσαν τὴν Ἀφρικὴν ἐπὶ τῶν χρόνων τοῦ Νεκῷ.

Πρὸς βεβαίωσιν δὲ τῆς γνώμης αὐτῶν προσθέτουσιν ὅτι ἀνευ πυξίδος καὶ διὰ πλοίων κακῶς κατεσκευασμένων καὶ ἀελέστατα ἐξηρητημένων, ἀδύνατος ἦτο ὁ τοιοῦτος περίπλους. Καὶ ὄντως ἀπίρους καὶ ἀνυπολογίστους ἢ ἀπήνησαν δυσχερείας. Ἀλλὰ μήτοι οἱ τοιμηροὶ θαλασσοπόροι τῆς ἀρχαιότητος, δὲν ἐξέθετον ἑαυτοὺς ἐν πλήρει θαλάσῃ ἀνευ πυξίδων; ἀνευ δὲ τοιούτων δὲν ἀνεκάλυψαν τὰς Καναρίους νήσους, τὴν Μαδέραν καὶ τὰς Ἀζόρας; οἱ Φοίνικες ἦσαν θαυμαῖοι ναυτικοί, πανταχοῦ δὲ ἀπὸ τῶν ἐσχατιῶν τῆς Εὐρώπης μέχρι τοῦ Περσικοῦ κόλπου, καὶ ἀπὸ τῆς Ἐρυθρᾶς μέχρι τοῦ πεπηγότος Ὠκεανοῦ ἀπαντῶσιν ἴχνη αὐτῶν. Ἐν δὲ τῷ περὶ οὗ ὁ λόγος περίπλῳ τῆς Ἀφρικῆς, καίτοι μετ' ἀνηκούστου τόλμης ἐρριψκινδύνευσαν, προδωχόρου δὲ ἐπιφυλακτικῶς, τρία δὲ ἔτη καταναλώσαντες καὶ πολλάκις πρὸς ἀνανέωσιν τῶν προμηθειῶν αὐτῶν εἰς διάφορα προσορμισθέντες μέρη. Ὁ Gosselin (σ. 213) φρονῶν ὅτι πολὺν κατηγάσσαν χρόνον, δὲν πρᾶδεχεται τὴν ἐκτέλεσιν τοῦ περίπλου ἄλλ' ἐὰν ἔδοκον βραδέως, παρεξέβαινον τῆς πορείας αὐτῶν καὶ ἠγκυροβόλουν ἐνίοτε, ὅπως ἀποφεύγῃσι τὰς τρικυμίας καὶ τοὺς τυχόν παρουσιαζομένους κινδύνους, εἶναι τοῦτο λόγος ὅτι ὁ περίπλους δὲν ἐξετελέσθη; ὁ αὐτὸς ἐπιφέρει ὡσαύτως παρατηρήσεις τινὰς ἐπὶ τῆς ὥρας τοῦ θερισμοῦ, μὴ λαμβάνων, ὡς φαίνεται, ὑπ' ὄψις τὰς κλιματολογικὰς διαφοράς, τοὺς συχνοὺς σταθμοὺς πρὸς προμήθειαν τροφίμων, καὶ οὐδαμῶς ἀναλογιζόμενος τὴν σμικρότητα τῶν πλοίων τῶν χρόνων ἐκείνων.

Ἡ τελεία καταστροφή τῆς φοινικικῆς καὶ καρχηδονικῆς φιλολογίας, εἶνε ἀνεπανόρθωτος ἀπώλεια διὰ τὴν ἀρχαίαν γεωγραφίαν. Δι' αὐτῆς λεπτομερεῖς θὰ εἴγομεν εἰδήσεις περὶ τῶν κινήσεων τοῦ Ἄνωτος, ὅστις ἐπὶ κεφαλῆς 60 πεντηκοντόρων καὶ 30,000 ναυτῶν ἢ ἀποίκων ἀνδρῶν καὶ γυναικῶν, ἀνέλαβε τὴν Ἰδρυσιν ἀποικίων ἐπὶ τῆς δυτικῆς παραλίας τῆς Ἀφρικῆς, ἰδρύσας τὸ θυματήριον, τὸ Καρικὸν τεῖχος, τὴν Γύττην, τὴν Ἀκραν, τὴν Μέλιτταν καὶ τὴν

Ἀραμδυν. Δι' αὐτῆς θὰ ἐγνωρίζομεν ὅτι προεχώρησαν πέραν ἀκρωτηρίου τινός, ὃ ἐκάλεσε Θεῶν δὲ ἐπεσκέφθη τὴν νήσον Κέρνην, καὶ ὅτι ἀφίκετο τοῦ Ἐσπερίου Κέρατος, μὴ δυνήθει νὰ πλεύσῃ πρὸς ἡμᾶς, ἐλλείψει προμηθειῶν «οὐ γὰρ ἐτι ἐπιπλέον μεν προσωτέρω, τῶν σίτων ἡμᾶς ἐπιλιπόντων». Ὁ Πλίνιος εἶνε ὁ μόνος ἀρχαῖος συγγραφεὺς ὃ ἀναφέρει ὅτι ὁ Ἄνων περιέπλευσε τὴν Ἀφρικὴν. «Κατὰ τὸν χρόνον ἐκεῖνον» λέγει: «ὁ Ἄνων ἀναχωρήσας ἐκ Γαδεύρων περιέπλευσε τὴν Ἀφρικὴν μέχρι Ἀραβίας καὶ ἀφήγησιν τοῦ πλοῦ αὐτοῦ ἔγραψε». Ὁ Ἄνων ἄμα τῇ ἐπανόδῳ του ἀνέγραψε ἐπὶ πινακίδος περίληψιν τοῦ πλοῦ αὐτοῦ, ἣν ἀνέθηκε τῷ ναῦ τοῦ Κρόνου ἢ κατὰ τὸν Πλίνιον τῷ ναῦ τῆς Ἡρας, ἔγραψε δὲ καὶ περιγραφὴν τοῦ περίπλου αὐτοῦ οὐ μέρος σώζεται ἐν ἑλληνικῇ μεταφράσει: (Geographi Graeci minores, edit, Muller, τ. Α', σ. 1-14). Ὁ περίπλους οὗτος, ὡς διεσώθη ἡμῖν, δὲν εἶνε ἄλλ' ἢ ἐπιτομὴ τῶν ἀπομνημονευμάτων αὐτοῦ, διότι ἐκ τῆς χωρίου τοῦ Πλινίου (II, 67) προκύπτει ὅτι ἢ ἀρχαῖος τῆς πολὺ πλείονα τῶν διασωθέντων ἐγνώριζε, ἐξ ὧν δηλον ἐγίνετο ὅτι περιέπλευσε τὴν Ἀφρικανικὴν παραλίαν ἀπὸ Γαδεύρων μέχρι τοῦ Ἀραβικοῦ κόλπου.

Τὸν χρόνον δὲ τοῦ περίπλου τούτου τινὲς μὲν ἀναγοῦσιν εἰς τὸν Τρωϊκὸν πόλεμον, ἄλλοι εἰς τοὺς χρόνους τοῦ Ἡροδότου, ἄλλοι δὲ εἰς τοὺς τοῦ τυράννου Ἀγαθοκλέους. Ἄλλοι ὡς ὁ (Falconer, Bougainville (Mém. de l' Acad. des Inscriptions, XXVI, σ. 10 κέ, XXVIII, σ. 260 κέ) καὶ Gail εἰς τὸ 570 π.Χ. καὶ ἄλλοι εἰς τὸ 480 π.Χ. Ἐν τῇ περίπλῳ τούτῳ ἀπαντῶσι κατὰ Στράβωνα πολλὰ τὰ μυθικὰ, αἱ δυσχερείαι δὲ μὴ ἀσυνδέεσθαι πρὸς τὸν ὄρισμὸν τῶν τόπων, οὗς ἐπεσκέφθη ὁ Ἄνων, δὲν εἶναι ἐπαρκεῖς λόγοι, ὡς διατείνεται ὁ Dodwell (De vero peripli, qui Kannonis nomine circumfertur tempore) περὶ τῆς μὴ ἀληθείας τοῦ περίπλου αὐτοῦ.

Ἄλλοι εἰς τὸν Τρωϊκὸν πόλεμον, ἄλλοι εἰς τοὺς χρόνους τοῦ Ἡροδότου, ἄλλοι δὲ εἰς τοὺς τοῦ τυράννου Ἀγαθοκλέους. Ἄλλοι ὡς ὁ (Falconer, Bougainville (Mém. de l' Acad. des Inscriptions, XXVI, σ. 10 κέ, XXVIII, σ. 260 κέ) καὶ Gail εἰς τὸ 570 π.Χ. καὶ ἄλλοι εἰς τὸ 480 π.Χ. Ἐν τῇ περίπλῳ τούτῳ ἀπαντῶσι κατὰ Στράβωνα πολλὰ τὰ μυθικὰ, αἱ δυσχερείαι δὲ μὴ ἀσυνδέεσθαι πρὸς τὸν ὄρισμὸν τῶν τόπων, οὗς ἐπεσκέφθη ὁ Ἄνων, δὲν εἶναι ἐπαρκεῖς λόγοι, ὡς διατείνεται ὁ Dodwell (De vero peripli, qui Kannonis nomine circumfertur tempore) περὶ τῆς μὴ ἀληθείας τοῦ περίπλου αὐτοῦ.

Ἄλλοι εἰς τὸν Τρωϊκὸν πόλεμον, ἄλλοι εἰς τοὺς χρόνους τοῦ Ἡροδότου, ἄλλοι δὲ εἰς τοὺς τοῦ τυράννου Ἀγαθοκλέους. Ἄλλοι ὡς ὁ (Falconer, Bougainville (Mém. de l' Acad. des Inscriptions, XXVI, σ. 10 κέ, XXVIII, σ. 260 κέ) καὶ Gail εἰς τὸ 570 π.Χ. καὶ ἄλλοι εἰς τὸ 480 π.Χ. Ἐν τῇ περίπλῳ τούτῳ ἀπαντῶσι κατὰ Στράβωνα πολλὰ τὰ μυθικὰ, αἱ δυσχερείαι δὲ μὴ ἀσυνδέεσθαι πρὸς τὸν ὄρισμὸν τῶν τόπων, οὗς ἐπεσκέφθη ὁ Ἄνων, δὲν εἶναι ἐπαρκεῖς λόγοι, ὡς διατείνεται ὁ Dodwell (De vero peripli, qui Kannonis nomine circumfertur tempore) περὶ τῆς μὴ ἀληθείας τοῦ περίπλου αὐτοῦ.

πᾶσας τὰς γεωγραφικὰς παρατηρήσεις τῶν ἀρχαίων γεωγράφων τῆς Αἰγύπτου καὶ τῆς δυτικῆς Ἀσίας καὶ τῆς Ἰταλίας.

Ἡ Ἀργοναυτικὴ ἐκστρατεία, ὃ ἀρχαῖος οὗτος ἑλληνικὸς μῦθος, ἀνακεφαλαίωσι τὰς πρώτας τυχοῦσας ἐκδρομὰς τῶν Ἑλλήνων ναυτικῶν καὶ τὰς ἀπαλλήλους αὐτῶν ἀνακλύψεις εἰς τὰς μάλλον ἀνεξεκρυσμένας χώρας τῆς λεκάνης τῆς Μεσογείου, ἀγεῖ δι' ἡμᾶς εἰς χώραν, ἣν ἐξεμεταλλεύθησαν οἱ Φοίνικες, εἰς τὸν Εὐξεινον Πόντον. Ἀποπλεύσαντες ἐκ Τολοῦ, οἱ Ἀργοναῦται προσωρμίσθησαν εἰς Ἀθήνησιν ἐκεῖθεν εἰς Σαμοθράκην καὶ διὰ τοῦ Ἑλληνικοῦ ὁπέθεν ἐξεδίωξαν τοὺς Τυρρηνοὺς πειρατὰς ἐκ τῆς νήσου τῶν Δολιχῶν. Ἐπεσκέφθησαν ὡσαύτως τὴν Μυσίαν, τὴν Βιθυνίαν, τὴν ἐπὶ τῆς Θρακικῆς παραλίας Σαλμυδησσόν, ἐν ἣ ὁ γηραιὸς τυφλὸς Φινεύς ἔδειξε αὐτοῖς τὴν εἰς Κολχίδα ἄγουσαν διελθόντες δὲ τὰς Συμπληγάδας καὶ παραπλεύσαντες τὰ νότια παράλια τοῦ Πόντου, ἀφίκοντο εἰς τὸν κόλπον τοῦ Φάσιος, ὅστις ἐν τῇ ἀρχαιότητι ἐκλήθητο ὡς τὸ μεταξὺ Εὐρώπης καὶ Ἀσίας μεθόριον, ἀφίκοντες τὸ ρεῖθρον ἀφίκοντο τέλος εἰς Κολχίδα. Κατὰ τὴν ἐπιστροφὴν των, ἄλλοι μὲν λέγουσι ὅτι ἠγκυροβόλησαν τὴν αὐτὴν ὁδὸν, ἄλλοι δὲ ὅτι διὰ τοῦ Φάσιος, ἐφθάσαν εἰς τὸν Ἀνατολικὸν Ὠκεανὸν καὶ ἐκεῖθεν διὰ τῆς Ἐρυθρᾶς εἰς τὴν Μεσόγειον, καὶ ἄλλοι εἰς τὸν Ὠκεανὸν, καὶ διὰ τῶν Ἡρακλείων στηλῶν εἰς τὴν Μεσόγειον.

Ἀλλὰ τ' ἀρχαιότατα μνημεῖα τοῦ Ἑλληνικοῦ ἔθους εἰς τὰ δημοτικὰ ἐπη, ὧν τὸν συγγραφεὴν ἠκεῖ ὁ Ἱππαρχος «ἀρχηγέτην τῆς γεωγραφικῆς ἐμπερίας» (Στράβ. α'. 1, 2), καὶ ἐν οἷς μετ' ἀκριθείας περιγράφονται οἱ τόποι, ἢ φύσις, ὃ χαρακτήρ τῶν κατὰ τὴν γῆν καὶ αἱ τῶν λαῶν κλίσεις, οὐ μόνον τῶν Ἑλληνικῶν ἐθνῶν καὶ φύλων, ἀλλὰ καὶ τοῦ λοιποῦ γνωστοῦ κόσμου. Ἐξ αὐτῶν μνηθάνομεν τί ἐγνώριζον καὶ ἐπίστευον 1000 π.Χ. ἔτη οἱ τὸ Αἰγαῖον ἀκούοντες, οἵτινες ἐθεώρουν τὴν γῆν ὡς δίσκον ὁμαλῆ καὶ στρογγύλον περὶ ὃν ἔρρεε εἰδὸς τι μεγάλου ποταμοῦ, ὃ Ὠκεανός:

Ἐμὶ γὰρ ὀψομένη πολυφόρβου πείρατα γαίης
Ὠκεανὸν τε, θεῶν γένεσιν καὶ μητέρα Τηθύν
(Ἰλ. Ε. 200-201).

Ἡ τὰ ὄματα εἰσχωροῦντα ὑπὸ τὴν γῆν, ἔτρεφον πάντας τοὺς ποταμοὺς, καὶ οὗς διέκρινον ἀπὸ τῆς ἄλμυρης θαλάσσης, δηλαδὴ ἀπὸ τῆς Μεσογείου. Ὁ Ὅμηρος διακρίνει τὴν Ἀνατολὴν καὶ τὴν Δύσιν, γνωρίζει τὸ Αἰγαῖον, τὴν Θράκην, τὰ παράλια τῆς Ἑλλάδος καὶ τῆς Ἀσίας, τὴν Φοινικὴν (Ἰλ. ὁ, 415), τὴν Αἴγυπτον (Ὀδ. β' 448 κα), τὴν Λιβύην (Ὀδ. δ', 85 κα), τὴν Αἰθιοπίαν (Ἰλ. α', 423 κα). Εἰς τὴν ἀπωτάτην Ἀνα-

τολήν τοποθετεῖ τὰς χώρας τῶν Ἀμαζόνων, γυναικεῖου πολεμικοῦ ἔθνους (Ἰλ. ζ'. 186 κα), τῶν Ἀλιζόνων (Ἰλ. β'. 856 κα), ἐνθα γεννᾶται ὁ ἀργυρὸς «ἔθεν ἀργύρου ἐστὶ γενέθλη», τῶν Παφλαγόνων (Ἰλ. β', 851), τῶν Καυκόνων (Ἰλ. κ'. 429), τῶν Ἐνετῶν (Ἰλ. β'. 852), τῶν Σολύμων (Ἰλ. ζ', 184; Ὀδ. ε'. 283), τῶν Λυκίων (Ἰλ. β'. 876), τῶν Φρυγῶν (Ἰλ. ὦ, 545). Πρὸς μεσημβρίαν τοποθετεῖ τοὺς Αἰθίοπας (Ἰλ. α', 423 κα), τοὺς Ἐρεμβοὺς (Ὀδ. δ', 84) τοὺς Φοίνικας (Ὀδ. ε' 288; Ἰλ. ὁ, 415 κα), καὶ τοὺς Σιδωνίους (Ὀδ. ε', 285) πρὸς μεσημβρίαν τούτων οἰκοῦντας. Πρὸς Α τὴν Αἴγυπτον (Ὀδ. β', 448 κα) καὶ πρὸς δυσμὰς ταύτης τὴν γόνιμον Λιβύην (Ὀδ. δ'. 85 κα) εἶτα τοὺς Λωτοφάγους (Ὀδ. ι. 84) πρὸς Μ. τῆς Αἰγύπτου περὶ τὸν Ὠκεανὸν, καὶ τοὺς Πυγμαίους λαὸν μυθώδη, σπιθαμαῖον. Ὁ ποιητὴς ἀλλαχοῦ λέγει, ὅτι οἱ Αἰθίοπες, οἱ «ἔσχατοι τῶν ἀνδρῶν» (Ὀδ. α', 22-25) «διχθὰ δεδέεται, οἱ μὲν δυσσομένου Ὑπερίονος, οἱ δ' ἀνιόντος» ἐκατέρωθεν δηλαδὴ τῆς Ἐρυθρᾶς θαλάσσης. Ἀλλὰ κατὰ τὸν Gosselin (Rech. sur la géographie systematique et positive des anciens, τ. 2, σ. 158). ὁ Ὅμηρος οὐδεμίαν εἶχε γνῶσιν τοῦ Ἀραβικοῦ κόλπου, διότι οὐδαμοῦ τῶν ἐπῶν αὐτοῦ μνημονεύεται οὗτος ἢ δὲ σιγῇ αὕτη πείθει ἡμᾶς ὅτι 900 π.Χ. ἔτη, οἱ Ἕλληνες οὐδὲ κἂν ὑπόπτευσαν τὴν ὑπαρξίν τοῦ κόλπου τούτου. Ἡ ἐξήγησις ἣν εἶδε ὁ Στράβων τοῦ χωρίου τούτου τοῦ Ὀμήρου, ἐν ᾧ ἀναφέρεται ὅτι οἱ Αἰθίοπες «διχθὰ δεδέεται» διαβλέπων ἐν αὐτῷ ὅτι ὁ ποιητὴς ἠθέλε νὰ ὑποδείξῃ τὸν χωρισμὸν τῶν μεσημβρινῶν λαῶν τῆς Ἀραβίας ἀπὸ τῶν τῆς Ἀφρικῆς, δὲν εἶνε ἢ ἀπλή εἰκασία, διότι τρεῖς καὶ ἡμισυ περίπου αἰῶνας μετὰ τὸν Ὅμηρον, οἱ Ἕλληνες κατὰ τὸν Ἡρόδοτον (β', 154) «ἐπιμισγόμενοι τούτοις τὰ περὶ Αἴγυπτον γινόμενα ἀπὸ Ψαμμητίχου βασιλῆος ἀρξάμενοι πάντα καὶ τὰ ὕστερον ἐπιστάμεθα ἀτρεκέως».

Γνωρίζει ὡσαύτως τὴν Τρωάδα (Ἰλ. κ', 11 κα), τὴν «ἐρατενὴν» Μηρίαν (Ἰλ. γ', 401 κα), τὴν Καρίαν (Ὀδ. β'. 867), τὴν Λυκίαν (Ὀδ. γ'. 877) αἰτινες περιορίζουσι πρὸς Α, τὸ πέλαγος. Ἐκ τῆς Εὐρωπαϊκῆς Ἑλλάδος γνωρίζει καλῶς τὴν Βοιωτίαν (Ἰλ. ε'. 710 κα), τὴν Φωκίδα (Ἰλ. β'. 517 κα), τὴν Λοκρίδα (Ἰλ. ν', 685 κα), τὴν Ἀττικὴν, τὴν Ἀνατολικὴν Πελοπόννησον (Ἰμν. Ἀπόλ. 250,290) ἀτελέστερον δὲ μὴ γνωρίζει τὴν Δυτικὴν Πελοπόννησον, τὴν Ἀραδίαν (Ἰλ. β', 603), τὴν Ἠλίαν (Ἰλ. β'. 615,626, Ὀδ. δ', 635 κα), τὴν Πύλον (Ἰλ. α'. 252 κα), τὴν Δυτικὴν Ἑλλάδα, Αἰτωλίαν (Ἰλ. β', 638), Ἀκαρνανίαν καὶ τὰς χώρας τῆς Θεσσαλίας καὶ Ἡπείρου. Περὶ τῶν νήσων Εὐβοίας (Ἰλ. β', 535 κα), Σαλαμίνος (Ἰλ. β', 557), Αἰγίνης (Ἰλ. β', 562) καὶ Δήλου (Ὀδ. ε'. 162) Ἰμν. Ἀπόλ. 16,61) μικρὰ ἐν

ιδέας της εποχής κωτών. Ἡ δογματικὴ ἐπιστήμη γεννᾶται σὺν τῷ πεζῷ λόγῳ εἰς τὰς ἰωνικὰς ἀκτὰς, ταυτοχρόνως δ' ἀναπτύσσονται ἡ φιλοσοφία, ἡ ἱστορία καὶ ἡ γεωγραφία.

Τὰ πρῶτα ἔργα τῶν λογογράφων, τῶν συγγραφέων οἵτινες κατὰ τὸν Θουκυδίδην συνέλεξαν καὶ ἔγραψαν ἐν πεζῷ λόγῳ τὰς ἐκ στόματος παραδόσεις, ὡς καὶ τὰς σχετικὰς παραδόσεις περὶ κτίσεως καὶ νόμων πόλεων καὶ χρονολογιῶν τῶν ἱερῶν καὶ βασιλικῶν γενῶν, ἦσαν γεωγραφικά, ἐξ αὐτῶν δ' ἠρύσαντο οἱ ἱστοριογράφοι, ὧν πρῶτος δ' Ἡρόδοτος.

Πλὴν Ἀκουσιλάου τοῦ ἐκ τοῦ ἐν Βοιωτίᾳ Ἄργου λογογράφου, ζήσαντος πιθανῶς περὶ τὰ μέσα τοῦ σ' αἰῶνος π. Χ. καὶ «Γενεαλογίας» γράψαντος, οἱ λοιποὶ ἦσαν Ἴωνες ὡς Κάδμος καὶ Διονύσιος οἱ Μιλήσιοι, Ἑλλάνικος ὁ Μυτιληναῖος, Ἐκαταῖος ὁ Μιλήσιος, Δαμάστος ὁ ἐκ Σιγείου, Χάρων ὁ Λαμψακηνός, καὶ Φερεκύδης ὁ Λέριος, ὧν τὰ διασωθέντα ἀποσπάσματα ἐδημοσιεύθησαν ὑπὸ τῶν Ch. καὶ Th. Müller ἐν τῷ Fragmenta Historicorum Graecorum (1841, τόμ. Α).

Τοῦ Κάδμου ἢ εἰς τέσσαρα διβλία «Κτίσις Μιλήτου καὶ τῆς ὄλης Ἰωνίας», καὶ τοῦ Διονυσίου ἢ «Περὶ ἡγεσίας Οἰκουμένης» καὶ τὰ «Περσικά» ἀπώλοντο.

Ἐσαύτως ἀπώλοντο τὰ ἔργα τοῦ ἀληθοῦς πατρὸς τῆς γεωγραφίας Ἐκαταίου, τοῦ περὶ τὸ 549 π.Χ. ἀκμάσαντος καὶ γράψαντος «Περίοδον γῆς» ἐν ἣ περιελαμβάνοντο ἐν ἐνὶ βιβλίῳ ἢ Εὐρώπῃ καὶ ἐν ἑτέρῳ ἢ Ἀσίᾳ καὶ ἡ Λιβύη, καὶ οὕτως τὸ ἔργον μέχρι τῶν χρόνων τοῦ Ἐρατοσθένους ἀπετέλει αὐθεντίαν.

Ἐσαύτως ἐλάχιστα μόνον σφύζονται ἀποσπάσματα ἐκ τῶν τοῦ Ἑλλαντικοῦ χρονολογικῶν, ἐκ τῶν τοῦ Φερεκύδου «Ἱστοριῶν, ἢ γενεαλογικῶν, ἢ αὐτοχθόνων», ὡς καὶ ἐκ τῶν «Περσικῶν καὶ Ὄρων Λαμψακηνῶν» Χάρωνος τοῦ Λαμψακηνοῦ.

Θαλής ὁ Μιλήσιος, ὁ ἐκπλήξας τοὺς Αἰγυπτίους διὰ τῆς ἀπλουστάτης μεθόδου, δι' ἣς κατεμέτρησε τὸ ὕψος τῶν πυραμίδων ἐκ τοῦ μέτρου τῆς σκιάς αὐτῶν εἶπε πρῶτος τὴν σφαιρικότητα τῆς γῆς, καθώρισε τὸ γεωγραφικὸν πλάτος αὐτῆς διὰ τῆς παρατηρήσεως τοῦ ὕψους τοῦ ἡλίου κατὰ μεσημβρίαν, ὥρισε τὴν ἀπὸ τοῦ βορείου πλάτους ἀπόστασιν τῶν ἀστέρων καὶ διήρесе τὴν σφαῖραν εἰς πέντε ζώνας, ὁ δὲ φίλος, συμπολίτης καὶ πιθανῶς μαθητὴς αὐτοῦ φυσιολόγος Ἀναξίμανδρος, ὁ περὶ φύσεως, περὶ ἀπλανῶν καὶ γῆς περίοδον γράψας, ὁ θεωρῶν τὴν γῆν ὡς κυλινδρικὸν σῶμα, κέντρον τοῦ παντός, ὁ ἐφευρέτης τῆς ἀστρονομικῆς οὐρανίας σφαίρας καὶ τοῦ ἡλιακοῦ ὥρολογίου, ὁ γράψας γῆς καὶ θαλάσσης περίμετρον, δύναται νὰ θεωρηθῇ ὡς ὁ πρῶτος χροτογράφος.

Κατὰ τὸν J. H. Voss, τὸν γερμανὸν μεταφραστὴ τῶν Ἑλλήνων καὶ Λατίνων ποιητῶν οὕτως αὐτὸς περὶ τῆς ἀρχαίας γεωγραφίας πραγματεῖται (1790) εἰς πολυτιμότεα εἰς τὴν ἱστορίαν τῆς γεωγραφίας χάρτας γεωγραφικῶς πιθανῶς εἶχον καὶ οἱ Φοίνικες καὶ οἱ Καρχηδόνιοι.

Ἀλλὰ πλὴν τῆς ἀσπίδος τοῦ Ἀχιλλέως (D. 271 ἐξ) μετὰ τῶν περικοσμουσῶν αὐτὴν γεωγραφικῶν γλυφῶν, ὁ πρῶτος τῶν χαρτῶν εἶνε ὁ τοῦ Ἀναξίμανδρου. Ἀλλὰ καὶ δευτὸς Ἀρισταγόρας ὁ τῆς Μιλήτου τύραννος μετέβη εἰς Σπάρτην, ὅπως ζήτησεν βοήθειαν διὰ τὴν ἐπαναστήσασαν Ἰωνίαν, ἐπὶ τὴν πρὸς τοὺς ἐκπεπληγμένους Σπαρτιάτας «χάλκεον πύλακα ἐν τῇ γῆς ἀπάσης περίοδος ἐνετέμνητο καὶ θάλασσά τε πᾶσα καὶ ποταμοὶ πάντες» (Ἡρόδ. δ', 38).

Οἱ Πυθαγόρειοι τέλος ὥρισαν τὰς ἀρχὰς τῆς κοσμογραφίας. Κατὰ τὸν 7' αἰῶνα ἡ Σικελία καὶ ἡ μεσημβρινὴ Ἰταλία ἀπωκίσθησαν ὑπὸ Ἑλλήνων, οἱ δὲ Μιλήσιοι ἐκάλυψαν διὰ τῶν ἐμπορειῶν αὐτῶν τὰς ὄχθας τοῦ Εὐξείνου, ἐπισκεπτόμενοι τὰ στόμια τοῦ Ἰστροῦ, τοῦ Τανάϊδος καὶ τῆς Μαιώτιδος λίμνης (νῦν Ἀζοφικῆς). Ἀδιάλειπτοι καὶ κανονικαὶ σχέσεις ἤρξαντο μετὰ τῆς Αἰγύπτου, οἱ τῆς Κυρηναϊκῆς ἀποκατέστησαν τὴν Λιβύην, κατὰ δὲ τὸ 639 π.Χ. ὡς λέγει ὁ Ἡρόδοτος, ναῦς Σαμία ὑπὸ τοῦ Σαμίου ναυκλήρου Κωλαίου κυβερνωμένη «πλέουσα ἐπ' Αἰγύπτου ἀπηνεύχθη εἰς τὴν Πλατείαν (νῦν Βόμβαν) ἀναχθέντες ἐκ τῆς νήσου καὶ γλιχόμενοι Αἰγύπτου ἔπλεον ἀποφερόμενοι ἀπὸ τῆς ἀνέμου» καὶ οὐ γὰρ ἀνίει τὸ πνεῦμα, Ἡρακλέας στήλας διεκπερήσαντες ἀπίκοντο εἰς Ἐρμυραίων» (Ἡρόδ. δ', 152).

Ἡ τοῦ Δαρείου κατὰ τῶν Σκυθῶν ἐκστρατεία ἠθέλησε τὰς πρὸς Β. τοῦ Δουνάβεως γεωγραφικὰς γνώσεις. Σκύλαξ ὁ Καρυανδεὺς, ὃν τινες νομίζουσι σύγχρονον τοῦ Πολυβίου, ἐξεπέμφθη τὸ 521-548 π.Χ. ὑπὸ τοῦ Δαρείου πρὸς ἐξερεύνησιν τῶν παραλίων τῆς Ἐρυθρᾶς θαλάσσης ἀπὸ τῶν ἐκβολῶν τοῦ Ἰνδοῦ μέχρι τοῦ μυχοῦ τοῦ Ἀραβικοῦ κόλπου (Ἡρόδ. δ', 44). Περὶ τῆς συγγραφῆς ὅμως αὐτοῦ διάφοροι λέγονται ὑποθέσεις, διότι κατὰ τινες μὲν εἶνε συρραφὴ γεωγραφικῶν εἰδήσεων περὶ τῶν παραλίων τῆς Μεσογείου, συναρμολογηθεῖσα ἐπὶ τῶν βυζαντινῶν χρόνων, κατ' ἄλλους δ' ἔργον πρωτότυπον τῶν ἐτῶν 400-430 π. Χ. συντηθὲν καὶ ὑπὸ τῶν ἀντιγράφων διαφθαρὲν. Ὅπως δὲ ποτε ὁ περίπλους τῆς οἰκουμένης ὁ ἀποδιδόμενος τῷ Σκύλακι περιγράφει πλοῦν ἀρχόμενον ἀπὸ τῶν βορείων στηλῶν τοῦ Ἡρακλέους, ἀνατὰς εὐρωπαϊκὰς παραλίας τῆς Μεσογείου, τοῦ Ἑλλησπόντου, τοῦ Βοσπόρου καὶ τοῦ Εὐξείνου, περιήγησεν ἀνατὰς ἀσιατικὰς καὶ ἀφρικανικὰς ἀκτὰς μέχρι τῶν μεσημβρινῶν στηλῶν τοῦ Ἡρακλέους, καὶ μέχρι τῆς Κέρνης.

Ἐπιπλοῦν θ' ἀναγράφωμεν τὸ μέρος τοῦ περίπλου Σκύλακος, τὸ σχέδιον ἔχον πρὸς τὰς ἀφρικανικὰς ἀκτὰς ἐκεῖθεν τῶν Ἡρακλείων στηλῶν κειμένης: ἐκεῖθεν τῶν Ἡρακλείων στηλῶν, καὶ τὴν γῆν πρὸς ἀριστερὰν ἀφίτων ἀπαντὰ μέγαν κόλπον τῆς Ἐρμαίας ἄκρας ἐκτεινόμενον, οὗ ἐν τῇ ἀκρῇ κείται Ποντίων τόπος καὶ πόλις, περὶ δὲ τὴν ἀκρὴν λίμνη μεγάλη Κηφησιὰς καλουμένη καὶ κόλπος ἄκρας καλούμενος, κείμενος ἐν τῇ μεταξὺ τῶν Ἡρακλείων στηλῶν καὶ τῆς Ἐρμαίας ἄκρας μετ' αὐτὴν ποταμὸς Ἀνίδης, καὶ μετ' αὐτὸν ἕτερος ὁ ποταμὸς Κράβης καὶ πόλις φοινικικὴ ὀνόματι Κραβήρια, μετ' αὐτὴν δὲ τὸ ἀκρωτήριον Σολόεις, ἐπὶ τῷ ἀκρωτηρίου τοῦ ὁποῖου βωμὸς τῷ Ποσειδῶνι ἀφιερῶνται. Ἀπὸ δὲ Σολόεντος ἄκρας ἔστιν ὁ ποταμὸς Κέρνη, περὶ αὐτὸν δ' ἡ νῆσος Κέρνη. Ἡ ἀπὸ τῶν Ἡρακλείων στηλῶν μέχρι τοῦ Σολόεντος ἀκρωτηρίου ὁδοὸς εἶνε διήμερος, ἀπὸ τῆς Ἐρμαίας ἄκρας ἄκρας τοῦ Σολόεντος τριήμερος, καὶ ἀπὸ τούτου εἰς Κέρνην ἑπταήμερος, ἐν ὅλῳ δηλαδὴ ἀπὸ τῶν Ἡρακλείων στηλῶν μέχρι τῆς Κέρνης δωδεκαήμερος. Περὶ αὐτὴν παρατηρητέον, ὅτι ἐν τῇ περιγραφῇ ταύτῃ Σκύλαξ βᾶσιν εἶχε τὸν περίπλου τοῦ Ἄννωνος, ἐν ἀπαντὰ τὸ Θυμιατήριον, ἢ Σολόεντος ἄκρα, ὁ Λιβύη ποταμὸς καὶ ἡ νῆσος Κέρνη.

Ὁ Ἡρόδοτος ἀφηγεῖται καὶ ἕτερον πλοῦν (Δ', 9—143) τῇ ἐντολῇ ἑτέρου Πέρσου ἡγεμόνος ἐκτελεσθέντα. Ἐερέξης ὁ τοῦ Δαρείου διάδοχος (485—424) ἀπέστειλεν εἰς Αἴγυπτον τὸν Ἀχαιμενίδην Σατυραπην, ὅστις «λαβὼν νέα τε καὶ ναύτας παρὰ τούτου ἠπέπλεεν ἐπὶ Ἡρακλέας στήλας» προτιθέμενος νὰ ἀναχθῆναι τὸν πλοῦν τῶν Φοινικῶν τοῦ Νεκῶ, καὶ νὰ ἀναπλεύσῃ τὴν Ἀφρικὴν. Ὁ πλοῦς οὗτος ἐπεδλήθη ὡς τιμωρία, διότι ἐδίασε τὴν θυγατέρα τοῦ Ζωροῦ. «Διεκπλεύσας δὲ καὶ κάμψας τὸ ἀκρωτήριον τῆς Λιβύης τῷ ὄνομα Σολόης ἔστι, ἔλεε πρὸς μεσημβρίαν, περήσας δὲ θάλασσαν πολλὴν ἐν πολλοῖσι νήσοις ἐπανήλθεν εἰς Αἴγυπτον καὶ ἐκεῖθεν εἰς Περσίαν, φερόμενος ἴσως τοὺς κινδύνους τοῦ περαιτέρω πλοῦ. Διηγείτο δ' ὅτι εἶδε ἀνθρώπους σμικροὺς τὸ ἔσθημα «ἐσθητὴ φοινικικῆ διαχρεωμένους» οἵτινες ἐπὶ τῇ ἕλᾳ τῶν ναυτῶν «φεύγεσκον πρὸς τὰ οὐρεα ἵππων τὰς πόλεις». Ἐκ τούτων εἰκάζεται ὅτι ὁ πλοῦς περιέπλεσε τὰ παράλια τοῦ Μαρόκου, τῆς Ἄκρας, τῆς Σενεγάλης καὶ ἴσως καὶ τῆς Γουϊνίας δικαιολογούμενος δ' ὅτι δὲν περιέπλεσε ὅλοσθρον τὴν Λιβύην, ἔλεγε δὲ «τὸ πλοῖον τὸ πρόσω ἀδυνατὸν ἔτι εἶνε προβαίνειν, ἀλλ' ἐνίσχυσθαι».

Ποιοῦτο ἦτο τὸ ὕλικόν τὸ εἰς τὴν διάθεσιν τῶν ἀντιγράφων τοῦ Ε' αἰῶνος π.Χ.

Ὁ πλοῦς ὅλων ὅμως τούτων τῶν λογογράφων ὁ ἐν ἔτει

484 π. Χ. γεννηθεὶς Ἡρόδοτος κέκτηται: τὸ πλεονέκτημα δὲ τὸ σύγγραμμα αὐτοῦ διεσώθη μέχρις ἡμῶν. ἐξ αὐτοῦ δὲ φαίνεται ὅτι ἐπανειλημμένως περιήλθε τὴν Μικρὰν Ἀσίαν, τὴν Ἀφρικὴν, τὴν Αἴγυπτον μέχρι τῆς Ἐλεφαντίνης, τὰς περὶ τὸν Πόντον χώρας, τὴν Κυρήνην, τὴν Φοινικὴν, τὸ Περσικὸν κράτος μέχρι τῶν Σούσων, πολλὰς παραλίας ἑλληνικὰς πόλεις, καὶ ὅτι ἐπὶ ἱκανὸν χρόνον διέμεινε ἐν Ἰταλίᾳ καὶ Σικελίᾳ. Ὁ Ἡρόδοτος οὐδαμῶς χωρίζει τὴν γεωγραφίαν ἀπὸ τῆς ἱστορίας. Αἱ γενικαὶ αὐτοῦ γνώμαι εἰς βραχείας προόδου διότι νομίζει τὴν γῆν ἐπίπεδον, ὡσεὶ δὴ τὸ σχῆμα, καὶ περιβαλλομένη ὑπὸ θαλάσσης, λέγει δὲ περὶ τῶν κυκλωτέρῃ θεωρούμενων τὴν γῆν: «γελῶ δὲ ὀρέων γῆς περιόδους γράψαντας πολλοὺς ἤδη καὶ οὐθένα νόον ἐχόντως ἐξηγησάμενον. Οἱ Ὀκεανὸν τε ρέοντα γράφουσι πέριξ τὴν γῆν, ἔοδον κυκλωτέρᾳ ὡς ἀπὸ τόνου» (Ἡρόδ. Δ', 36). Λέγει δὲ ὅτι ἔχει μήκος 40.000 σταδίων, καὶ διαιρεῖ εἰς δύο τὴν Εὐρώπην πρὸς Β. καὶ τὴν Ἀσίαν πρὸς Μ, ἀπορεῖ δὲ πῶς «οἱ φασὶν τρία μέρη εἶνε γῆν πᾶσαν, Εὐρώπην τε καὶ Ἀσίαν καὶ Λιβύην» (Ἡρόδ. Β', 16). Χωρίζει δὲ τὰ δύο μέρη ταῦτα τοῦ κόσμου ὡς ἐξῆς: πορθμὸν Γαδείρων, Μεσόγειον, Εὐξείνιον Πόντον, Φάσιν, Ἀράξην, Κασπίαν τοποθετεῖ πρὸς Δ. τῶν Ἡρακλείων στηλῶν, ὄλην σχεδὸν τὴν Ἰθέρην, τὴν Κελτικὴν ἐγγὺς τῆς πόλεως Πυρήνης (Β', 33), τὸν Ἰστρον διασχίζοντα τὴν Εὐρώπην, ὅπως ἐκβάλλῃ εἰς τὸν Εὐξείνιον Πόντον ἐναντι τῆς Σινώπης (Β', 34) δυτικώτερον δ' ἔτι τοποθετεῖ τοὺς Κυνησίους «οἱ ἔσχατοι πρὸς δυσμέων οἰκέουσι τῶν ἐν Εὐρώπῃ κατοικημένων» (Ἡρ. Β', 33). Αἱ πληροφορίαι αὐτοῦ εἶνε μᾶλλον ἠκριβωμέναι ὡς πρὸς τὴν μεσημβρινὴν Γαλατικὴν καὶ τὴν Ἰταλίαν γνωρίζει τοὺς Ὀμβρίους καὶ τοὺς Τυρσηνοὺς, ἀγνοεῖ ὅμως τὴν Ρώμην. Εἶνε τέλειον πληροφορημένος περὶ Ἑλλάδος, Μακεδονίας, Θράκης ἔτι, ἢς ὅμως ἀγνοεῖ τὰρκτικὰ ὄρια. Ὡς πρὸς τὴν Σκυθίαν, εἶνε ἡ κυρία πηγὴ εἰδήσεων, καὶ ἐπακριδῶς ἀναφέρει τοὺς μεγίστους αὐτῆς ποταμοὺς, πρῶτος δὲ λέγει ὅτι «Κασπίη θάλασσά ἐστι ἐπ' ἐωυτῆς, οὐ συμμίσγουσα τῇ ἐτέρῃ θαλάσσει» (α', 203). Ὡς πρὸς τὰς ἀπωτάτας τοῦ Βορρᾶ χώρας, περιπίπτει εἰς μύθους, ὅσα δ' ἀφηγεῖται περὶ τῶν Ἀριμασπῶν (Γ', 116, Δ' 13, 27), τῶν Ἰπερβορείων (δ', 13, 32-36), τῶν Αἰγυπιδῶν, οὐδεμίαν ἐνέχουσι σοβαρότητα. Γνωρίζει τὸν Καύκασον (α', 104, 203, 204), καὶ τὰς θαλάσσας τὰς χωρίζουσας τὴν Εὐρώπην ἀπὸ τῆς Ἀσίας. Δύο δ' ἐν Ἀσίᾳ διακρίνει μέρη, ἐκατέρωθεν τοῦ Ἄλφου ποταμοῦ (α', 6), ὅπερ ἀρκεῖ ν' ἀποδείξῃ τὴν ἀνεπάρκειαν τῆς διαγνώσεως τῆς τοποθεσίας κατὰ τοὺς χρόνους ἐκεῖνους. Παριστᾷ τὴν Ἀσίαν ὡς κεντρικὸν ὄγκον ἀποτελούμενον ἐκ τῆς λεκάνης τοῦ Εὐφράτου, τῶν χωρῶν τῆς Κολχίδος, τῶν Σασπειρῶν, τῶν Μή-

δων και τῶν Περσῶν, περὶ ἧς εὐρεῖται ὑπάρχουσι χειροσύνηροι, ἢ Ἀραβία, ἢ Ἑλλάσων Ἀσία, ἢ Περσία, ἢ Λιβύη. Γνωρίζει τὰ ὄρια τοῦ Ἰνδοῦ, οὐχὶ ὅμως καὶ τὰ τοῦ πᾶσαν τὴν Ἰνδικὴν διαρρέοντος Γάγγου. Τελεῖα εἶνε ἡ διοικητικὴ γεωγραφία τοῦ Περσικοῦ κράτους. Γνωρίζει τέλειον τὴν Αἴγυπτον, ἀναφέρει δὲ πλείστα ὄσα περὶ τοῦ Νείλου (β', 10-34), προσθέτων ὅτι «μέχρι μὲν νῦν τεσσάρων μηνῶν πλοῦσι καὶ ὁδοῦ γινώσκεται ὁ Νεῖλος πάρεξ τοῦ ἐν Αἴγυπτῳ ρεύματος» (β', 31). Ἐπαρκῆ εἶνε καὶ ὄσα περὶ Αἰθιοπίας λέγει καὶ ὄσα περὶ Λιβύης εἶπον αὐτῷ οἱ Αἴγύπτιοι καὶ οἱ Κυρηναῖοι.

Ἄλλ' ὅμως ὄσα ἀναφέρει περὶ μεγάλης καὶ μικρᾶς Σύρτιος, τῶν δύο μεγάλων καὶ βαθέων κόλπων τῆς Λιβυκῆς θαλάσσης κατὰ τὴν βόρειον τῆς Ἀφρικῆς ἀκτὴν εἶναι συγκεχυμένα. Περὶ Καρχηδόνος ἐλάχιστα λέγει, οὐδαμῶς λαθὼν ὑπ' ὄψει τὰ ὑπὸ τοῦ Ἑκαταίου γραφέντα. Συντόμως εἰπεῖν ὁ Ἡρόδοτος ἀγνοεῖ τὴν βόρειον Εὐρώπην, τὴν πέραν τῶν ὀρίων τοῦ Περσικοῦ κράτους Ἀσίαν, τὴν ἔσω Ἀφρικὴν, γινώσκει ὅμως καὶ καλῶς περιγράφει ἅπασαν τὴν λεκάνην τῆς Μεσογείου καὶ τὸν Ἑξέξον Πόντον, καὶ ἀποδέχεται τὴν συμβολὴν τῶν Ὠκεανῶν Ἰνδικοῦ καὶ Ἀτλαντικοῦ. Παρέχει δ' οὕτω ἀνεξάντλητον πλῆθος ἔθνογραφικῶν εἰδήσεων περὶ πάντων σχεδὸν τῶν λαῶν τοῦ τότε γνωστοῦ κόσμου, καὶ ἐκτελεῖ τὴν ὑπόσχεσιν ἣν δίδει ἐν προοίμῳ τοῦ ἔργου αὐτοῦ «ὡς μήτε τὰ γενόμενα ἐξ ἀνθρώπου τῷ χρόνῳ ἐξίτηλα γένηται· μήτε ἔργα μεγάλα τε καὶ θαυμαστά τὰ μὲν Ἑλλησι τὰ δὲ βαρβάροισι ἀποδεχθέντα ἀκλεᾶ γένηται».

Κατὰ τὸν ἐπόμενον αἰῶνα ὀλίγοι προσετέθησαν εἰς τὰς γεωγραφικὰς τῶν Ἑκαταίου καὶ Ἡροδότου γνώσεις. Κτησίας ὁ Κνίδιος, σύγχρονος τοῦ Ξενοφῶντος, μετέβη περὶ τὸ 416 π. Χ. εἰς Περσίαν, ἐνθα παρέμεινεν ὡς ἱατρὸς ἐν τῇ βασιλικῇ αὐλῇ ἐπὶ δεκαεπταετίαν (Διόδ. Β' 62; Στράβ. ιδ', σ. 656). Κατὰ τὸν Ξενοφῶντα (Ἀνάβ. α' ἡ' 27) μετέσχε τῆς ἐν Κουνάξοις μάχης, παρὰ τὸ πλευρὸν τοῦ Ἀρταξέρξου, ὃν καὶ ἐθεράπευσε πληγωθέντα. Κατὰ τὴν ἐν Περσίᾳ διαμονὴν του συνέλεξεν ἄφθονον ὕλικόν ἐκ τῶν βασιλικῶν διφθερῶν, ἐπανελθὼν δ' εἰς Κνίδον ἔγραψε τὰ Περσικὰ ἐν 33 βιβλίοις καὶ τὰ Ἰνδικὰ, ὧν περίληψιν διέσωσεν ὁ Φώτιος ἐν τῇ Μυριοβίβλῳ αὐτοῦ, ἐν οἷς πραγματεύεται περὶ τοῦ ΒΑ τῶν Ἰνδιῶν μέρους, περιγράφων μάλιστα τὸ ἔδαφος, τὰ προϊόντα, τοὺς ἀνθρώπους καὶ τὰ ζῷα. Ἐγράψεν ὡσαύτως Ἀσίας περίπλου ἐν τρισὶ βιβλίοις (Στεφ. Βυζ. ε. λ. Σίγυρος), καὶ περὶ ὄρων καὶ ποταμῶν. Ὁ Στράβων (ια' σ. 508). ὁ Ἀριστοτέλης (περὶ ζῶων, ἡ', 28, σ. 606) καὶ ἄλλοι ζωηρῶς ἐπέκριναν τὸ Περσικὰ καὶ Ἰνδικὰ αὐτοῦ ὡς ἀπίθανα καὶ παράφορα διηγούμενα, καὶ ὡς ἀρυσθέντα τὰς πηγὰς αὐτοῦ

ἐκ Περσικῶν πηγῶν καὶ οὐχὶ ἀπ' ἀπ' εὐθείας.

Ὁ Πλούταρχος (Ἀρταξέρξ. 106) λέγει περὶ «Κτησίου, εἰ καὶ τάλλα μύθων ἀπίθανων καὶ φόρων ἐμβέβληκεν εἰς τὰ βιβλία παντοδαπὴν πύλην τὴν αὐτὴν δὲ περὶ αὐτοῦ γνώμην ἔχουσι καὶ οἱ κείτεροι. (βλ. J. F. Gilmore, Ctesias, the fragments edited with introduction and notes, Λονδίνον, 1888).

Μετὰ τὸν Σκύλακα ὁ Ξενοφῶν καθώρισε τὴν ἴσιν τῶν ὀρίων τῆς Ἀρμενίας καὶ Ἑλλάσσονος Ἀσίας ὁ Ἱπποκράτης παρέσχεν εἰδήσεις τινὰς περὶ τῶν ἐγγύς τοῦ Πόντου Σκυθῶν, καὶ ὁ Πλάτων διὰ τοῦ μύθου αὐτοῦ περὶ τῆς ὑπὸ τὰ ὕδατα τοῦ Ἀτλαντικοῦ καταδυθισθείσης Ἀτλαντίδος, ἀνεξαντλήτους ἤγειρον συζητήσεις, ἕτερός τις δὲ Σκύλαξ, ἄλλος ἢ ὁ Καρυανδεύς περιέπλευσε τὰ παράλια τῆς Μεσογείου.

Κατὰ τὸν δ' π. Χ. αἰῶνα, ὁ μαθητὴς τοῦ Πλάτωνος καὶ τῶν πυθαγορείων παραδόσεων κληρονόμος Εὐδόξος ὁ Κνίδιος, ὁ μέγας μαθηματικὸς ἀστρονόμος καὶ γεωγράφος, πρῶτος ὑπέδειξεν ἐπιστημονικῶς τὸ σφαιροειδὲς τῆς γῆς εἰς ζῶνας αὐτὴν καταταμῶν. Ὁ Στράβων συχνακίς μνημονεύει αὐτοῦ, ὁ δ' Ἀριστοτέλης ἐν τοῖς Μεταφυσικοῖς (ιβ' 8), ἀναφέρει ὅτι ἐποίησεν ἰδίαν σφαῖραν τῶν ἀστέρων, τοῦ ἡλίου, τῆς σελήνης καὶ τῶν πλανητῶν. Πλὴν ἄλλων πολλῶν συγγραμμάτων ἔγραψε καὶ Γῆς περίοδον ἀπολεσθεῖσαν διέδραμε τὴν Αἴγυπτον, τὴν Ἀσίαν, τὴν Σικελίαν ὀρίζων τὰ γεωγραφικὰ αὐτῶν πλάτη καὶ ἀναγράφων τὰ φυσικὰ περίεργα καὶ τὰ προϊόντα αὐτῶν. Κατὰ τοὺς χρόνους τούτους διεδίδετο καὶ ἡ χρῆσις τῶν χερτῶν, ὡς γίνεταί ὄληρον ἐκ τῶν σκωμμάτων τοῦ Ἀριστοφάνους, ἐξ ὧν καταφαίνεται ὅτι ἡ γεωγραφία ὡς πᾶσαι αἱ θετικαὶ ἐπιστῆμαι, ἦτο τὸ ἀντικείμενον τῆς προσοχῆς τῶν σοφιστῶν. Ὁ Στρεψιάδης βλέπει παρὰ τῷ Σωκράτει πύνακα γῆς, ἐφ' οὗ ὁ μαθητὴς ὑποδεικνύει αὐτῷ τὸν χώρον τῶν Ἀθηναίων καὶ τῆς Σπάρτης (Νεφ. 206 κε). Γνωστὸν δὲ καὶ τὸ εὐφυὲς μάθημα τοῦ Σωκράτους κατὰ τῆς ὑπεροψίας τοῦ Ἀλκιβιάδου, τὸ ὑπὸ τοῦ Ἀρριανοῦ (Ποικιλ. Ἰστ. γ', 18) ἀναφερόμενον: «ὄρων ὁ Σωκράτης τὸν Ἀλκιβιάδην τετυφωμένον ἐπὶ τῷ πλούτῳ καὶ μέγα φρονούντα ἐπὶ τοῖς ἀγροῖς ἤγαγεν αὐτὸν εἰς τινα τόπον, ἐνθα ἀνέκειτο πινάκιον ἔχον γῆς περίοδον καὶ προσέταξε τὴν Ἀττικὴν ἐνταῦθα ἀναζητεῖν. Ὡς δὲ εὐρε, προσέταξε τοὺς ἀγροὺς τοὺς ἰδίους διαθρῆσαι. Τοῦ δὲ εἰπόντος, ἀλλ' οὐδαμῶς γεγραμμένοι εἰσὶν ἐπὶ τούτοις, εἶπε, μέγα φρονεῖς, ὅπερ οὐδὲν μέρος τῆς γῆς εἰσὶν».

Μετὰ δὲ τὸν Εὐδόξον, Ἐφορος ὁ ἐκ Κύμης τῆς Αἰολίδος καταγόμενος, καὶ ἐλάχιστον ἐκείνου ὑπολειπόμενος κατὰ τὴν ἐπιστημονικὴν ἀξίαν, ἔγραψε Γῆς περίπλου, οὗ αἱ ἔθνογραφικαὶ διαρέσεις ἐγένοντο

πρὸς τὰς ἐξωτερικὰς, ἔταξε δὲ πέριξ τῶν κεντρικῶν χωρῶν τῶν Ἑλλήνων καὶ τῶν Περσῶν κατεχομένων πόλιν μεγάλαν φυλάς, τοὺς Σκύθας πρὸς Β., τοὺς Ἰνδοὺς πρὸς Δ, τοὺς Αἰθίοπας πρὸς Μ, καὶ τοὺς Ἰνδοὺς πρὸς Α.

Μεγίστην ἔσχον σπουδαιότητα ἐπὶ τῆς ἱστορίας καὶ πολιτισμοῦ αἱ κατακτήσεις τοῦ Ἀλεξάνδρου, οὐκ ἴσως δὲ συνετέλεσαν εἰς ἐπαύξεισιν τῶν γεωγραφικῶν γνώσεων. Ὁ μέγας τοῦ Ἀριστοτέλους μαθητὴς ἐπέτατο ἀληθῆ ἐπιστημονικὴν ἐξερεύνησιν τῆς χώρας, καὶ τῆς ἐπιπέδου τῆς ἐκστρατεύσει. Ἡ πρώτη εἰς Θράκην ἀποστολὴ αὐτοῦ ἢ γενομένη ἄμα τῇ εἰς τὸν θρόνον ἀρχῆσιν του κατὰ τὸ 366 παρέσχε τῷ σοφῷ ἀποστολῆς μαθηματικῆς καὶ γεωγραφικῆς Πτολεμαίῳ ἀποστολῆς περὶ τῆς χώρας ταύτης εἰδήσεις μέχρι τοῦ Ἰνδοῦ, ἐξ ὧν ὁ Ἀρριανὸς ἠντλησε πρὸς συγγραφήν τοῦ πρώτου βιβλίου τῆς ἀναβάσεως τοῦ Ἀλεξάνδρου. Τὸ ὑπὸ τῶν Ἑλλήνων διοικητικῶν λειτουργῶν καὶ ἐμπόρων διερευνηθὲν Περσικὸν κράτος μετὰ τὴν ἐπίσημην ἐγνώσθη ἀκριβείας, ὅτε δ' ἐκεῖνος ἀφίκετο ἐπὶ τὴν Ἰνδοὺν καὶ τῶν νομάδων Ταρτάρων οἰκουμένην ἀπέπλεον Ἀσίαν, ἧς ἐπὶ τῶν ὀρίων ἀπεκαταστάσαν χιλιάδες Ἑλλήνων ἀποίκων. Οἱ τοῦ Ἰνδοῦ ἀξιωματικοὶ καὶ ἄλλοι σοφοὶ ἄνδρες ἀκολουθῶντες αὐτῷ ἔγραψαν ὑπομνήματα, ὡς ὁ Κλείταρχος ἔσχε μετασχὼν τῆς εἰς Ἀσίαν στρατείας αὐτοῦ ἔγραψε τὰ περὶ Ἀλεξάνδρου (Ἀθῆν. δ', σ. 148, D; ιβ', σ. 630, Στράβ. ἀνθολ. LXIV, 36. Πλούτ. Θεμιστ. 27). Γνωστὰ μὲν ἡμῖν ἐκ τριακοντάδος ἀποσπασμάτων διασωθέντων ὑπὸ τοῦ Αἰλιανοῦ καὶ τοῦ Εὐδόξου, ἐλεγχόμενα δὲ ὑπὸ τοῦ Κουιντιλιανοῦ τὰ ἀκριβείας, Ἀναξιμένης ὁ Λαμψακηγὸς γράψας Ὀληνικὰ, Φιλιππικὰ καὶ τὰ περὶ Ἀλεξάνδρου, Καλλιμαχίδης ὁ Ὀλύμπιος, ἀνεψιὸς ἐξ ἀδελφῆς τοῦ Ἀριστοτέλους, ὁ μετὰ τοῦ Ἀλεξάνδρου συσπουδάσας τῆς Ἑλληνικῆς, Μακεδονικῆς, Θρακικῆς, Περσικῆς καὶ Ἰνδικῆς, καὶ τινὰς καὶ περίπλου, Ἰερώνυμος ὁ Καρδιανός Ἑκαταῖος ὁ ἐξ Ἀβδήρων, καὶ οἱ Διόγνητος καὶ Ἰσχυρίων, οἱ στρατιωτικοὶ αὐτοῦ μηχανικοὶ, οἱ διαγράψαντες τὰς στρατιωτικὰς πορείας καὶ τὰς ὁδοὺς, μετὰ τῶν ἄλλων οἱ νῦν γεωμέτραι ἀκριβείας. Ἀλλὰ καὶ κατὰ τὴν ἴσιν οὐκ ὀλίγοι διεκρίθησαν, ὡς ὁ ναύκληρος Ἰσχυρίωντος ὁ ἐξ Ἀστυπαλαίας ἢ Αἰγίνης, ὅστις συνώλεσε τὸν Ἀλέξανδρον ὡς κυβερνήτης τῆς θαλαμηγετονικῆς εἰς Ἀσίαν καὶ ἐπέμφθη εἰς πρεσβείαν πρὸς τοὺς ἐν Ἰνδίας γυμνοσοφιστὰς (Στράβ. ιε', 714). Ἐπιπέδους οὗτος μετὰ τοῦ Νεάρχου τὰς δυτικὰς ἐκστρατείας τῆς Ἀσίας (Ἀρρ. στ', 2, 3, ζ', 5, 6), ἔγραψε τὸν πανηγυρικὸν τοῦ Ἀλεξάνδρου, ἐν ᾧ διεκρίθησαν πολλὰ περὶ Ἰνδιῶν (Πλούτ. Ἀλέξ. μστ'). Ὡς ἔσχε νομιζόμενα πιστὰ καὶ ἀκριβῆ ὑπὸ τοῦ Στρά-

βωνος μάλιστα, ὅστις καίτοι πολλὰ περὶ Ἰνδιῶν παρ' αὐτοῦ παρέλαβε, ἐλέγχεται ἐπὶ ἀνακριθείας (ιε', 689). Ὁ Ὀνησίκριτος ὑπολογίζει τὴν Ἰνδικὴν τὸ τρίτον μέρος τῆς οἰκουμένης (Στράβ. ιε', 710, 711) κατέχουσαν, περὶ δὲ Ταπροβάνης (τῆς νῦν Κεϋλάνης) λέγει ὅτι ἔχει μέγεθος πεντακισχιλίων σταδίων, καὶ ὅτι διέχει τῆς Ἠπειροῦ πλοῦν ἡμερῶν εἴκοσιν. Ἀλλὰ πολὺ τούτου περιφανέστερος εἶναι Νεάρχος, ὁ Ἀνδροτίμου υἱός, ὁ ἐν Κρήτῃ γεννηθεὶς, καὶ ἐν Ἀμφιπόλει τῇ ἐκατέρωθεν ὑπὸ τοῦ Στρυμόνος περιρροομένη καὶ πλουσία διὰ τε τὸ ἐμπόριον καὶ τὰ μέταλλα αὐτῆς ἀποκαταστάς (Θουκ. Α', 108, Ἡρ. ε', 23, Liv. XLV, 30, Ἀρρ. Ἰνδ. 18, Διόδ. ΙΘ', 19). Στέφανος ὁ Βυζάντιος (ε. λ.) λέγει ὅτι ἐγεννήθη ἐν Λητῇ τῆς Μακεδονίας, ἀλλὰ τὸ τοιοῦτον κατὰ τὸν Edward Herbert Bunbury (a Dict. of Greek and roman Biogr. and Mythol. ἀρθρ. Νεάρχος), εἶνε βεβαίως σφαλερόν. Περὶ τῆς οἰκογενείας αὐτοῦ οὐδὲν γνωρίζομεν, φαίνεται δὲ ὅτι ἐκ παιδῶν ἦτο φίλος τοῦ Ἀλεξάνδρου καὶ ἐπιφανῆ παρὰ τῇ αὐλῇ τοῦ Φιλίππου κατεῖχε θέσιν, ἀφ' ἧς ὅμως ἐξωρίσθη μετὰ τῶν Πτολεμαίου, Ἀρπάλου καὶ ἄλλων, ὅτε ὁ Ἀλέξανδρος κατέστη ὑποπτος τῷ πατρὶ ἀφοῦ οὗτος ἀπέπεμψε τὴν Ὀλυμπιάδα ὅπως νυμφευθῆ Ἐὐρυδίκη τὴν θυγατέρα τοῦ Ἀττάλου.

Μετὰ τὸν θάνατον ὅμως τοῦ Φιλίππου ἐπανήλθεν ἐκ τῆς φυγῆς, αὐτὸς δὲ καὶ πάντες οἱ τὰς γνώμας τοῦ Ἀλεξάνδρου ἀσπαζόμενοι καὶ μετασχόντες τῶν ἐκ τῆς δυσμενείας τοῦ Φιλίππου κινδύνων ἠξιώθησαν τιμῶν καὶ εὐνοίας, (Πλούτ. Ἀλ. 10, Ἀρρ. Ἀνάβ. Γ 6), ὁ δὲ Νεάρχος ἐγκατέστη διοικητὴς τῆς Λυκίας καὶ τῶν μεσημβρινῶς προσκειμένων τῷ Ταύρῳ ἐπαρχιῶν, (Ἀρρ. ε. α), ἧς ἐκυβέρνησεν ἀπαύστως ἐπὶ πενταετίαν. Τῷ 329 π. Χ. ὅτε ὁ Ἀλέξανδρος παρεσκευάζετο νὰ ἐκστρατεύσῃ κατὰ τῶν Βακτριῶν, ὁ Νεάρχος προσήλθεν αὐτῷ διαχειμάζοντι εἰς Ζαριάσπαν μετὰ ἐπικουρίας μισθοφόρων Ἑλλήνων, ἔκτοτε δὲ καὶ συνώδευσε αὐτὸν εἰς πάσας αὐτοῦ τὰς ἐκστρατείας, ὡς χιλίαρχος διοικῶν τοὺς Ἀγριανας ἐν τῇ κατὰ τῶν Ἀσσακηγῶν εἰσβολῇ, καὶ ὡς τριήραρχος ἐν τῷ στολίσκῳ τῷ ναυπηγηθέντι ἐπὶ τῶν ὄχθων τοῦ Ὑδάσου ποταμοῦ, τοῦ διαρρέοντος τὴν Πενταποταμίαν (Πενδζδ) καὶ εἰσρέοντος εἰς Ἀκείσινην, καὶ παρὰ τὰς ὄχθας τοῦ ὁποίου ἔκτισε εἰς ἀνάμνησιν μὲν τῆς κατὰ τοῦ Πώρου νίκης τὴν Νίκαιαν (Ἀρρ. ε', 19, 4), εἰς μνήμην δὲ τοῦ ἐν μάχῃ πεσόντος ἵππου του Βουκεφάλου, τὴν Βουκεφάλαιαν (Ἀρρ. α', 19, Πλούτ. Ἀλ. Στ. 3 Α). Ἐνεκα δὲ τῆς δεξιότητος καὶ τῶν ναυτικῶν γνώσεων ἧς ἐπεδείξατο τότε, ὁ Ἀλέξανδρος ἀνέθετο αὐτῷ τὴν γενικὴν τοῦ στόλου διοίκησιν, καὶ αὐτῷ ἀνεκοίνωσε τὰ ἀπὸ πολλοῦ ἐν τῇ διανοίᾳ αὐτοῦ κυοφορούμενα μεγάλα σχέδιά του (Ἀρρ. Ἀνάβ. Δ', 7, § 4, 30).

Ἔνεκα τῶν ἀτελῶν γεωγραφικῶν γνώσεων τῶν χρόνων ἐκεῖνων, καθ' οὓς αἱ παραλαίαι, ἃς ἔδει νὰ περιπλεύσῃ ὑπ' οὐδενὸς εἶχον ἐξερευνηθῆ, οὐδὲ περὶ τῆς ἐκτάσεως τοῦ διάπλου ἐγινώσκετό τι, ὁ Ἀλέξανδρος ἐφοβεῖτο μὴ τὰ πλοῖα αὐτοῦ παρασυρθῶσι πρὸς ἔρημόν τινα χώραν, ριφθῶσιν ἐπὶ μὴ ἀσφαλῶν ἁκτῶν, κωλυθῶσιν ἐπὶ παραλίω, ἐν αἷς οὔτε ὕδωρ οὔτε τροφίμα θὰ ὑπῆρχον. Πίστιν ὁμοῦς ἔχων εἰς τὸν Νεάρχον ἐπέτρεψεν αὐτῷ ἅμα ὡς ἀφίκετο εἰς τὰς ἐκβολὰς τοῦ Ἰνδοῦ νὰ πλεύσῃ εἰς ἐξερευνησιν τῶν τοῦ Εὐφράτου καὶ νὰ διερευνήσῃ τὰς περὶ τὴν παραλίαν χώρας, ὅπερ καὶ ὑπεσχέθη τῷ βασιλεῖ: «ὦ βασιλεῦ, ἐγὼ τοι ὑποδέχομαι ἐξηγήσασθαι τοῦ στόλου, καὶ (εἰ τὰ ἀπὸ τοῦ θεοῦ ξυνεπιλαμβάνοι) περιάξω τοι: σῶξς τὰς νέας καὶ τοὺς ἀνθρώπους, ἔς τε ἐπὶ τὴν Περσίδα γῆν, εἰδὴ πλωτὸς τε ἐστὶν ὁ ταύτης πόντος, καὶ τὸ ἔργον οὐκ ἄπορον γνώμη ἀνθρωπίνῃ».

Ὁ περίπλους τοῦ Νεάρχου ἀπὸ τῆς χερσονήσου τῶν Πατάλων μέχρι τοῦ Εὐφράτου εἶνε ἐν τῇ τῆς θαλασσοπορίας ἱστορίᾳ, τὸ πρῶτον μέγα δι' ἅπαντα τὸν κόσμον γεγονός, ἐν ᾧ διαφαίνεται τὸ πνεῦμα καὶ ἡ ἀξία τοῦ ἀνδρὸς τοῦ ἐκτελέσαντος αὐτόν. Ἀναχωρήσαντες ἐκ Στουρῶν τὴν 2 Ὀκτωβρίου 836, ἔστησαν τὴν 9 εἰς Κρόκαλα· εἰς Βίβακταν, ὅπου παρέμειναν ἔνεκα τῶν ἐτησίων 24 ἡμέρας, ἔδρυσαν τὸν λιμένα τοῦ Ἀλεξάνδρου· εἶτα ὠρμήθησαν εἰς τὸ στόμιον τοῦ Ἀράβιος ποταμοῦ καὶ εἶτα εἰς τὸν Τόμηρον ποταμόν, ὅπου οἱ περὶ αὐτόν, οἰκοῦντες «ἐτάχθησαν ὡς ἀπομαχούμενοι πρὸς τοὺς ἐκβαίνοντας»· ἐκείθεν μετέβησαν «ἐς χῶρον, ὃς δὴ ἔσχατος ἦν τῆς Ὀρειτῶν γῆς» εἰς Μάλαναν, καὶ ἐκείθεν παραπλέοντες τὴν ἀκτὴν τῶν Ἰχθυοφάγων καταίρουσιν εἰς Βαγίσαρα, εἶτα εἰς Πασίραν, Κόλταν, Κύσαν καὶ ἀφικνοῦνται εἰς Μόσαρνα. Εἶτα παρέπλευσαν τὴν Καρμανίαν «τῆς μέρει μέντινι κατὰ τὸν Περσικὸν κεῖται κόλπον, μέρει δὲ παρὰ τὸ Ἰνδικὸν πέλαγος», ἧς ὁ Ἀλέξανδρος ἠθέλησε νὰ γνωρίσῃ τοὺς κόλπους καὶ τοὺς λιμένας, καὶ νὰ μάθῃ ἔάν ἦτο κατῳικημένη ἡ ἔρημος. Κατὰ τὸν Διόδωρον ἀφηγούμενον τὴν συνάντησιν μετὰ τοῦ Ἀλεξάνδρου τῇ 10ῃ Δεκεμβρίου ἐν Σαλμοῖς ὁ Νεάρχος ἀφίκετο ὅτε ὁ βασιλεὺς εὕρισκετο μετὰ τοῦ στρατοῦ ἐν τῷ θεάτρῳ, παρεκάλεσε δὲ αὐτόν νὰ ἀνέλθῃ ἐπὶ τῆς σκηνῆς καὶ ν' ἀφηγηθῇ τὰ τοῦ περιπλοῦ αὐτοῦ. Μετὰ τὴν συνάντησιν ταύτην ἐξηκολούθησε τὸν πλοῦν, διέβησαν δὲ τὰς νήσους Ὀργάναν καὶ Ὀάρακταν· εἶτα δὲ τὸν «Πασιτίγριν ποταμὸν ἀναπλώσαντες» ἀνέμενον τὸν Ἀλέξανδρον. Ἐν τῷ μακεδονικῷ στρατοπέδῳ ὁ Νεάρχος ἐπευφημήθη ὑπὸ τοῦ στρατοῦ (24 Φεβρουαρίου 325) καὶ διὰ χρυσοῦ στεφάνου ἐστεφάνησαν ὑπὸ τοῦ βασιλέως αὐτός τε καὶ ὁ Ὀνησίκριτος. Ὁ περίπλους διήρκεσε σχεδὸν πέντε μῆνας. Ὁ Νεάρχος ἐμελλε νὰ ἐξερευνήσῃ καὶ τὸν Ἀραβικὸν κόλπον, ἀλλὰ

θανόντος τοῦ βασιλέως ἐματαιώθη ὁ περίπλος. Μέρους τοῦ περιπλοῦ τοῦ Νεάρχου περιελήφθη Ἰνδικῆς τοῦ Ἀρριανοῦ, πολλοὶ δὲ τῶν νεωτέρων ὁ Dodwell, Hardouin, Huet, διαμφισβητοῦσιν αὐτόν, οἱ δὲ σύγχρονοι θαλασσοπόροι προσηγορεύσαντο ὄφελος ἐκ τῆς μελέτης τῶν φυσικῶν καὶ ναυτικῶν παρατηρήσεων τοῦ Πληγίου ναυάρχου.

Πλὴν τούτων πρέπει νὰ μνημονεύσωμεν Ἀνδρόνικους τοῦ Θασιίου τοῦ μετὰ τοῦ Νεάρχου ὑπερέβη τὴν ἐν τῷ περσικῷ κόλπῳ πρὸς βορρᾶν, καὶ εἰς τῆς Ἀραβίας Τύλον, οὗ ἀποσπάσματα τοῦ περιπλοῦ τῆς Ἰνδικῆς μόνον σώζονται (Ἀρρ. ζ', 20) Ἐὐφράτου τοῦ Κυρηναϊκοῦ φιλοσόφου, τοῦ καὶ ἀθῆου ἐπιπλοῦτος, ὅστις ἔγραψε «Ἱερὰν ἀναγραφὴν», καὶ ἐξερευνησε τὴν Φοινίκην, τὴν Παλαιστίνην, τὴν Ἀραβίαν καὶ τὴν εὐδαίμονα Ἀραβίαν, εὗρε δὲ ἐν τῇ νήσῳ Παχάα(*) νὰν τοῦ Τριφυλίου Διός, ἐν ᾧ ὑπῆρχε ἱερὸν στήλη, ἀναγράφουσα τὴν πανάρχαιον ἱστορίαν καὶ ἦν πάντες οἱ περὶ θεῶν μῦθοι εἰσὶ πράξεις ἀποστολοθεοπο:ηθέντων ὑπὸ τῶν παραδόσεων, καὶ Μεγασθένης τοῦ ὑπὸ τοῦ βασιλέως τῆς Συρίας Σελεύκου τοῦ πρώτου κάτορος ὡς πρέσβευς εἰς τὸν Ἰνδὸν βασιλέα τῆς ἐπὶ τοῦ Γάγγου Πολιοθόθρας Σανδρόκοττον πεμφθέντος (Ἀρρ. ε', 63) καὶ ἱστορίαν τῶν Ἰνδῶν συγγράψαντος.

Ὁ συγχρωτισμὸς τῆς Ἑλλάδος μετὰ τῶν Ἰνδῶν ἦτο μέγα ἱστορικὸν γεγονός, διότι διὰ τῆς ἀξίως τῶν γεωγραφικῶν γνώσεων ἐπηκολούθησεν ἡ ἐξερευνησις τῆς Βακτριανῆς, τῆς Σογδιανῆς, τῶν πεδίων τοῦ Ἰμαίου ὄρους καὶ τῶν ὄχθων τοῦ Ἰαξάρτου.

Πρὸς συμπλήρωσιν τῆς ἀπαριθμήσεως τῶν ἀρχαίων θαλασσοπόρων καὶ γεωγράφων, ὧν τὰ ἔργα δυστυχῶς ἀπώλοντο, θὰ εἰπῶμεν τινα περὶ Τιμοσθένους τοῦ Ροδίου, ναυάρχου Πτολεμαίου τοῦ Β', περιπλευσάντος τὰ παράλια τοῦ Ἀραβικοῦ κόλπου, καὶ τῶν περιπλεουσάντων τὴν Μεσόγειον Ζηνοθίμιδος, Φιλέου, Νουμαίου γράψαντος Ἀσίας περίπλου, Εὐδόξου τοῦ Κυζικηνοῦ τοῦ δις ἐκδραμόντος εἰς Ἰνδίας ἐντολῇ Πτολεμαίου τοῦ Ζ' καὶ τῆς Κλεοπάτρας, καὶ διὰ τῶν πλοῶν αὐτοῦ ἀποδείξαντος ὅτι τὴν Ἀφρικὴν περιβάλλει ὁ Ὠκεανός (Βλέπε Α. Καράλη, Μελέτην περὶ Εὐδόξου, ἐν Ἑστῆ μάδι, ἔτος Θ' ἔρ. 14—15) καὶ Πυθέου τοῦ Μαινακίου, ὅστις εἶναι ἐκ τῶν μεγάλων φυσιογνωμιῶν τῶν παρελθόντος, δόξα τῶν Ἑλλήνων ἀποίκων καὶ ἀποδείξας τοῦ μεγάλου ἐπιχειρηματικοῦ πνεύματος τῆς ἑλληνικῆς φυλῆς, ἐκ τῶν πρώτων θεμελιωτῶν τῆς ἐρευνητικῆς ἐπιστήμης, σπουδαίας καὶ μεγάλας ποιήσας.

(*) Πιχχάα εἶνε κεντρικὴ ἰσχυρὴ γεωγραφικὴ ἐκστῆς ὡς ἡ Ἀτλαντὶς τοῦ Πλάτωνος καὶ ἡ τοῦ Ἰαμβόλου Ἰαμαδαιῶν νῆσος (Διόδ. Β', 55 κε.).

ἀνακάλυψε. Ἐν Μασσαλίᾳ ἔδρυσεν μέγαν γνώμονα 120 μέρη διακρούμενον· παρατηρήσας δὲ τὴν αὐτοῦ περὶ τὴν μεσημβρίαν κατὰ τὴν ἡμέραν τροπῶν τοῦ ἡλίου, εὗρεν ὅτι τὸ μῆκος αὐτοῦ ἦτο τῶν μερῶν τοῦ γνώμονος, μείον 115, ἦτο: 41 καὶ ἐπὶ τῶν 120 ἢ 209 ἐπὶ τῶν 60. Ἡ ἀναλογία αὐτοῦ ἦτο 70° 47' 50" διὰ τὸ ὕψος τοῦ ἡλίου. Τὸ ἄκρος τῆς μακροτάτης ἡμέρας ἦτο 15 ὥρ. καὶ 15'. Ἡ σπουδαία αὐτοῦ ἀνακάλυψις ἦτο ὁ προσδιορισμὸς τοῦ ἐγγυτέρου πρὸς τὸν πόλον ἀστερός, ἐν ᾧ ὅτι οὐδεὶς ὑπῆρχεν ἐν τῷ πόλῳ ἀστὴρ, πλὴν ἑγγὺς αὐτοῦ. Πρῶτος δὲ κατενόησε καὶ τὴν σχέσιν τῶν παλιροῶν πρὸς τὴν κίνησιν τῆς σελήνης, καὶ ἀπέδειξε ὅτι ὁ πολιτικὸς ἀστὴρ δὲν συμπίπτει ἀκριβῶς ἐν πόλῳ.

Ὁ Πυθέας θὰ περιέπλευσε τὰς παρὰ τὸ στόμιον Ῥοδανῶν Μασσαλιωτικὰς ἀποικίας, τὴν χώραν τῶν Ἰβητικῶν Ρόδων, τὴν κατὰ τὴν Ταρρακωνησίαν Ἰβηρίαν, τὸ Ἐμπορεῖον, τὴν Μαινάκην, διελθὼν δὲ πρὸς τὴν Μαδεΐρων, ἔφθασεν εἰς Ἰστριμνίδα πὰρὰ τὴν ΒΑ. ἔπειτα εἰς τὴν Ἰσπανίαν, ἐκείθεν δὲ θὰ ἐστράφη πρὸς τὴν Ἰβηρικὴν παραλίαν τῆς Ἰβηρίας καὶ τὸν κόλπον τῆς Ἰβηρίας. Ὁ Πυθέας εὗρε ὅτι εἰς τὸ ΒΔ μέρος τῆς Ἰβηρίας ὑπῆρχεν ἀκρωτήριον τ. καλούμενον Κάλβιον, ἐπὶ ᾧ ἔξωθεν τῆς παραλίας νήσος τινα Οὐξισάκη καλουμένην ἐκ Γαλατίας κατηυθύνθη εἰς Βρετανίαν, διελθὼν δὲ τὸ μεταξὺ Καντίου καὶ Ουέντας ἕως τῆς Ἀνδερίδας ἀφίκετο εἰς Βελέριον, νῦν Winchester, τὴν χώραν τοῦ κασιτέρου, ἐξακολουθῶν ἐπὶ τὰ πρόσω δὸν ἀφίκετο εἰς τὴν βορειοανατολικήν ἄκρην τῶν Βρετανικῶν νήσων ἣν ἐκάλεσε Ἰαξάα, καὶ ἐξ ἧς ἐπληροφόρηθη ὅτι εἰς ἀπόστασιν ἑξαμερῶν καὶ ἐγγὺς τοῦ παγωμένου Ὠκεανοῦ εὔρηται ἡ Θούλη, ἣν δὲν λέγει ἂν ἐπεσεσέφθη, καίτοι πολλοὶ φυσικὰς παρατηρήσεις περὶ αὐτῆς ἀναφέρει. Τινὲς νεωτέρων εἰκασαν ὅτι ἀφίκετο μέχρι τῆς Ἰσλανδίας. Ἐν ἐτέρῳ δ' αὐτοῦ περίπλῳ περιέπλευσε τὸν Βισκαϊκὸν κόλπον καὶ τὰ παράλια τῆς Γαλατίας, εὗρε τὰ ὑπὸ τῶν Ὀσιόνων οἰκούμενα στόμια τοῦ Ὠκεανοῦ καὶ εἰσέδυσεν εἰς τὸν κόλπον τοῦ Μετενόμου. Ἐκεῖθεν δὲ εἰς Μασσαλίαν συνέγραψε τὸ περὶ τοῦ Ὠκεανοῦ σύγγραμμα αὐτοῦ, ἀναφερόμενον πιθανῶς ἐπὶ τὴν ἀνὰ τὰς Βρετανικὰς νήσους περιήγησίν του, καὶ τὴν Γῆς περίοδον, διαλαμβάνουσαν τὴν περιγραφήν τοῦ δευτέρου αὐτοῦ πλοῦ, ἀμφοτέρω ἀπολεσθέντα.

Ἄξιός ἐστιν ἰσχυρῶς ἐπισημῶσαι τὰς περὶ τὸν πρῶτον γνωστὸν κόσμον γνώσεις, καὶ μέχρι τῶν ἀρχαίων ἀφικόμενος, ὁ ἀτρόμητος οὗτος ἐξερευνητὴς τῆς ἀρχαίου καὶ νέου κόσμου, κατακρίνεται ὑπὸ τοῦ Πυθέου (ΔΔ' 115) καὶ τοῦ Στράβωνος, ὅστις παρακαλεῖται μὲν αὐτὸν ὡς ἄξιον λόγου ἀστρονόμον καὶ

μαθηματικόν, ἀλλ' ὁμοῦς ὑπολαμβάνει αὐτὸν ἀντικρυς ψευδόμενον, καὶ «ψευδέστατον» αὐτὸν ἀποκαλεῖ (Στρ. Β. Δ', ΣΤ') ἀντιγράφων τὸν ἐχθρικώτατα ἐπικρίνοντα τὸν Πυθέαν Πολύβιον. (Βλ. Α. Καράλη Πυθέας ὁ Μασσαλιώτης, Παρνασσού, τ. ΙΣΤ', φ. 5, σ. 358-371). Καθ' ὃν δὲ χρόνον ὁ Πυθέας περιέπλευσε τὰς εὐρωπαϊκὰς ἀκτὰς, ἕτερος συμπατριώτης αὐτοῦ ὁ Εὐθυμένης ἀπεστάλη ὑπὸ τῆς Μασσαλιωτικῆς δημοκρατίας περὶ τὸ 340 π.Χ. νὰ παραπλεύσῃ τὰς Λιβυκὰς ἀκτὰς· ἀλλὰ τὰ περὶ τοῦ πλοῦ αὐτοῦ οὐ μόνον ἀνακρίβη ἀλλὰ καὶ ἀντιφατικὰ εἶνε. (Ἀριστοτ. Μετεωρ. α', 13, Ἀθην. 6', 90).

Ἦδη ὁμιλήσωμεν περὶ τῶν σοφῶν τῶν ἐκμεταλλευθέντων τὴν ὕλην ταύτην πρὸς ἐδραίωσιν τῆς ἐπιστημονικῆς γεωγραφίας, ἐν πρώτοις δὲ περὶ τοῦ Ἀριστοτέλους (384-322), οὗ αἱ ἰδέαι εἶνε γνωσταὶ ἡμῖν ἐκ τῶν συγγραμμάτων αὐτοῦ καὶ τῶν τῆς σχολῆς αὐτοῦ ὁπαδῶν. Ἀποδέχεται, ὡς ὁ Πλάτων, τὰς πύθαιθαιθους ἰδέας, καὶ θεωρεῖ τὴν γῆν ὡς σφαιρικὴν καὶ ἀκίνητον ἐν τῷ κέντρῳ τοῦ σύμπαντος, καταδεικνύει τὴν σφαιρικότητα καὶ ἀπομόνωσιν αὐτῆς δι' ἀστρονομικῶν καὶ φυσικῶν συλλογισμῶν, τοῦ ἐκτοπισμοῦ τοῦ πολιτικοῦ ἀστερός ἐν σχέσει πρὸς τὸν ὀρίζοντα, ὅταν θάινῃ τις ἐκ Μ πρὸς Β. τοῦ περιγράμματος τῆς ἀπεσκιασμένης σκιάς τῆς γῆς ἐπὶ τῆς σελήνης κατὰ τὰς ἐκλείψεις. Βεβαίως ὅτι ἡ γῆ εἶνε σμικροτάτη συγκρινομένη πρὸς τὰ οὐράνια σώματα ὧν σμικρὸν ἀριθμὸν γινώσκουσιν. Ὡς ὁ Πλάτων, ὑποθέτει ὅτι ὑπάρχουσι πολλὰ μέρη τοῦ καταπληκτικοῦ κόσμου ἄγνωστα ἔτι· ἐν δὲ τῶν μερῶν τούτων τοποθετεῖ ἐν τῷ μεσημβριῳ ἡμισφαιρίῳ τῷ ἀντικειμένῳ πρὸς τὸ τῶν Ἑλλήνων. Ἐν τῇ περὶ τοῦ οὐρανοῦ πραγματείᾳ αὐτοῦ λέγει: «Τῶν μαθηματικῶν ὄσοι τὸ μέγεθος ἀναλογίζεσθαι περιώννται τῆς περιφέρειας, εἰς τετταράκοντα λέγουσιν εἶνε μυριάδας σταδίων» (Περὶ οὐρανοῦ. Β', δ', 16). Ἄλλ' ὁ ὑπολογισμὸς οὗτος εἶνε ὑπερβολικὸς, σχεδὸν διπλοῦς τοῦ ἀληθοῦς. Ὁ Ἀριστοτέλης ἐφρῶνε ὅτι μόνον ἡ συγκεκριμένη ζώνη εἶνε κατῳικημένη, οὐχὶ δὲ καὶ ἡ διακεκαυμένη καὶ κατεψυγμένη, μὴ λαμβάνων ὑπ' ὄψιν τὴν παρατήρησιν τὴν διαψεύδουσαν τὴν γνώμην ταύτην διὰ τοῦ παραδείγματος τῆς Αἰθιοπίας καὶ τῆς μεσημβρινῆς Ἰνδικῆς. Περὶ τῆς κατεψυγμένης ζώνης, λέγει ὅτι εἰς ταύτην προσωρμίσθη πιθανῶς ὁ Πυθέας, διότι ποιεῖται λόγον περὶ τινος ἀστερισμοῦ, τοῦ στεφάνου, οὐδέποτε δύνοντος εἰς τὰς ὑπὸ τὸν ἀρκτικὸν κύκλον κειμένας χώρας. Ὅπως δὴποτε, Ἰδοῦ ἡ ἐν τοῖς Μετεωρολογικαῖς ἀπαντῶσα γνώμη περὶ τοῦ γνωστοῦ μέρους τοῦ κόσμου, τῆς ἀρχαίας ἡμῶν ἡπείρου: «γελοῖως γράφουσι νῦν τὰς περιόδους τῆς γῆς γράφουσι γὰρ κυκλοτερῆ τὴν οἰκουμένην, τοῦτο δ' ἐστὶν ἀδύνατον κατὰ τε τὰ φαινόμενα καὶ κατὰ τὸν λόγον

δε, τε γάρ λόγος δείκνυσιν ότι επί πλάτος μὲν ὄρισται, τὸ δὲ κύκλῳ συνάπτειν ἐνδέχεται: διὰ τὴν κράσιν (οὗ γὰρ ὑπερβάλλει, τὰ καύματα καὶ τὸ ψῦχος κατὰ μῆκος, ἀλλ' ἐπὶ πλάτος, ὡς εἴ μὴ που κωλύει: θηλάτης πλήθος, ἅπαν εἶνε πορεύσιμον), καὶ κατὰ τὰ φαινόμενα περὶ τε τοὺς πλοῦς καὶ τὰς πορείας· πολὺ γὰρ τὸ μῆκος διαφέρει τοῦ πλάτους· τὸ γὰρ ἀπὸ Ἡρακλείων στηλῶν μέχρι τῆς Ἰνδικῆς τοῦ ἐξ Αἰθιοπίας πρὸς τὴν Μαιῶτιν καὶ τοὺς ἐσχατεύοντας τῆς Σκυθίας τόπους πλέον ἢ πέντε πρὸς τρία τὸ μέγεθός ἐστιν, ἐάν τις τοὺς τε πλοῦς λογιζῆται καὶ τὰς ὁδοὺς, ὡς ἐνδέχεται λαμβάνειν τῶν τοιούτων τὰς ἀκριβείας. Καίτοι: ἐπὶ πλάτος μὲν μέχρι τῶν ἀοικήτων ἴσμεν τὴν οἰκουμένην». (ε', 13-15).

Ἐν τῇ περὶ Κόσμου πραγματεῖα αὐτοῦ (γ', 50-53) ἀποδίδει μῆκος μὲν ἐπτακισμυρίων σταδίων, πλάτος δὲ τετρακισμυρίων, ἀριθμοὺς οὓς παρεδέξαντο δε Ποσειδώνιος καὶ ὁ Στράβων, ἀντιστοιχοῦντας δὲ πρὸς 13,000 χιλιόμετρα μῆκους, καὶ 7.400 πλάτους. Ὁ πρῶτος ὑπολογισμὸς δὲν εἶνε ὑπερβολικός, καθ' ὅσον τὰ τῆς Ἰνδικῆς θρία εἶνε ἐλαστικά, δυνάμενα νὰ ἀχθῶσι μέχρι τῆς Ἰνδοκίνας, ἀλλ' ὅμως ὁ δευτέρος εἶνε ὑπερβολικός. Ἐπειδὴ δὲ ὁ συγγραφεὺς δὲν κατορθώνει νὰ συνδυάσῃ τὰς κοσμογραφικὰς αὐτοῦ γνώμας πρὸς τὰ γεωγραφικὰ διδόμενα, κατ' ἀνάγκην ἢ ἀπατάται: ἐπὶ τῆς θέσεως τοῦ τροπικοῦ κύκλου πρὸς Μ. τῆς Αἰθιοπίας μετατοπίζων αὐτὸν, ἢ ἀπατάται: εἰς τοὺς ὑπολογισμοὺς του, διότι τὰ τετρακισμύρια στάδια, εἰς ἃ λέγει ἐκτεινομένην τὴν συγκεκριμένην ζώνην, εἶνε σχεδὸν τὸ διπλοῦν τοῦ πραγματικοῦ αὐτῆς πλάτους. Τέλος ἐν τῇ περὶ Οὐρανοῦ πραγματεῖα αὐτοῦ ἀπαντᾷ χωρίον ἀντικείμενον πρὸς τὸν ὑπολογισμὸν τῆς γῆνης περιφερείας· τὰ δύο τρίτα αὐτῆς θὰ ἐξετείνοντο Α. τῶν Ἰνδῶν καὶ Δ. τῆς Ἰσπανίας. Λέγει δέ: «διὰ τοὺς ὑπολαμβάνοντας συνάπτειν τὸν περὶ τὰς Ἡρακλέους στηλάς τόπον τῷ περὶ τὴν Ἰνδικήν, καὶ τοῦτον τὸν τρόπον εἶνε τὴν θάλατταν μίαν, μὴ λίαν ὑπολαμβάνειν ἅπιστα δοκεῖν λέγουσι: δὲ τεκμαρτόμενοι: καὶ τοῖς ἐλέφασιν, οὗ περὶ ἀμφοτέρους τοὺς τόπους τοὺς ἐσχατεύοντας τὸ γένος αὐτῶν ἐστίν, ὡς τῶν ἐσχατῶν διὰ τὸ συνάπτειν ἀλλήλοις τοῦτο πεπονηθότων» (β', ιδ', 16). Ἡ ἐσφαλμένη αὕτη γνώμη ἐπαναληφθεῖσα ὑπὸ τῶν Λατίνων συγγραφέων, ἔσχε μεγάλην ἐπιρροὴν ἐπὶ τῆς ἀνκαλύψεως τοῦ Νέου Κόσμου, διότι εὐθύς ὡς ἐπέισθησαν οὗ ἡ γῆ ἦτο στρογγύλη, ἀναγκαιῶς συνεπέρανον οὗ ἠδύνατο νὰ μεταβῶσι ἀπὸ Ἰβηρίας εἰς Ἰνδίας διὰ θαλάσσης. Ὁ δὲ μέγιστος τῆς Ἑλλάδος γεωγράφος, ὁ τῷ 276 π.Χ. ἐν Κυρήνη γεννηθεὶς Ἐρατοσθένης, ὁ καὶ Βῆτα καὶ Πένταθλος ἔνεκα τῆς πολυμαθείας αὐτοῦ ἐπικληθεὶς, ἀκριβεστάτας σχεδὸν ὡς πρὸς τὸ ἀντικείμενον τοῦτο παρέσχε ἀποδείξεις, ὑπολογίσας εἰς 200,000 στάδια τὴν περι-

φέρειαν τῆς συγκεκριμένης ζώνης, ὑπὸ τὴν ληλον τῆς Ρόδου, ἀποδίδων οὕτω πλέον τοῦ τῆς γνωστῆς ἡπειροῦ. Ἄλλοι δὲ, ὡς ὁ Στράβων, ἔλαττον τὴν ὑποτιθεμένην ἔκτασιν, τοῦ ὑπὸ τῆς σης κατεχομένου μέρους, κατ' ἀνάγκην οὕτω δεχθέντες πέρα τοῦ Ἀτλαντικοῦ τὴν ὑπαρξίν αὐτῆς ἡπείρου. Περὶ τοὺς χριστιανικοὺς χρόνους, πλείους γεωγραφεὶς διενεμήθησαν τὴν ὑπαρξίν τεσσάρων αἰώνων ἡπείρων, δύο ἀνὰ ἕκαστον ἡμισφαίριον: μὲν τῆς ἡπείρου, αἱ τρεῖς ἄλλαι: ἠγνοοῦντο. Τὴν θεωρίαν τὴν τῆς terra quadrifida, ἀνέπτυξε βραδύτης φιλόσοφος, φιλόλογος καὶ πολιτικός Μακρόβιος ἐπὶ τὸ ἐνύπνιον τοῦ Κικέρωνος ὑπομνήματι, ἐν ᾧ συνοψίζονται αἱ θεωρίαι: τῆς ἀρχαίας ἐπιστήμης, αἱ τῶν νεωτέρων μάλιστα περὶ τῆς ἀστρονομίας καὶ τῶν οὐρανίων σωμάτων. Οἱ φιλόλογοι καὶ οἱ φυσικοὶ ἐπιχειροῦσι: ἐτοποθέτησαν, ὡς ἄλλοτε ὁ Ὁμηροῦ Ἡλύσια, ἐπέκειντα τοῦ Ἀτλαντικοῦ Ὀκεανοῦ, τὰς δὲ αὐτῶν χώρας, ἀλλ' ὅμως βέβαιον εἶνε, ὅτι οἱ παράδοξοι αὗται γνώμαι συνετέλεσαν εἰς τὴν ἀνακάλυψιν τῆς Ἀμερικῆς. Τὸ δ' οὐσιῶδες εἶνε οὗ ἡ γῆ ἡπείρου τοῦ ἀληθοῦς σχήματος τῆς γῆς, ἐπίσταν οὗ δὲν ἐγίγνωσκον εἰμὴ μέρος αὐτῆς. Ἡ ἀνακάλυψις αὐτῆς καὶ τῆς ναυτικῆς ἐπιστήμης καὶ αἱ προλήψεις περὶ τοῦ ἀκατοικήτου τῆς διακεκαυμένης ζώνης παρεῖσαν τὰς μεγάλας ἐξερευνήσεις, ἀλλ' ἢ ἀρχὴ τῆς ὑπερξέως ἄλλων ἡπείρων ἐγένετο γενικῶς ἀποδεκτή.

Ἀνεξαρτήτως τῶν γενικῶν θεωριῶν, ἀπείρους γεωγραφικὰς ἀποκαλύψεις περιέχουσι τ' ἀριστοτελεῖα συγγράμματα. Ὁ γνωστὸς κόσμος διαιρεῖται: εἰς τρία μέρη, Εὐρώπην, Ἀσίαν καὶ Διόνην, ἐξ ὧν ἡ μὲν πρώτη φθάνει μέχρι: Τανάιδος, τοῦ κατὰ τὰ ὄρη ἀνατολικά τῆς γῆς μεγάλου ποταμοῦ, ἢ δὲ Διόνη μέχρι τοῦ Ἀραβικοῦ ἰσθμοῦ, τοῦ Σουέζ. Ἀλλ' ὅμως πρέπει νὰ σημειώσωμεν καὶ σειρὰν ἄλλων παραλλήλων καθολικῶν γνωμῶν οὕτω π.χ. λέγει: οὗ ἅπαντες οὗ μεγάλοι ποταμοί, πλὴν τοῦ Νείλου, ρέουσι: ἀπὸ Β. πρὸς Μ, οὗ τὸ ὄρειον τῆς γῆς εἶναι ἢ ὑψηλότερα χώρα, θεωρίαν ἢν βραδύτερον ὑπεστήριξεν ὁ Πτολεμαῖος Πομπήτιος, λέγων οὗ, τοσοῦτον προφανῶς εἶνε ἢ Σκωθία τὸ ὑψηλότερον μέρος, ὡστε πάντες οὗ ποταμοί ἐκ ταύτης ἀπορρέοντες ἐκβάλλουσι: εἰς τὴν Μακρόβου λίμνην, ἐκ ταύτης εἰς τὸν Πόντον, καὶ ἐκ τούτου εἰς τὴν Αἰγυπτιακὴν θάλασσαν. Ὁ Ἀριστοτέλης φρονεῖ ὡσαύτως οὗ οἱ μέγιστοι: τῶν ποταμῶν ἀπὸ τῶν ὑψηλότερων ἐκπορεύονται ὄρων.

Ἀπὸ τοῦ κυριώτατου ὄρους τῆς κεντρικῆς Ἀσίας Παροπαμίσου (Ἰνδου-Κούς) πηγάζουσι: ὁ Βάκτρος ὁ Χοάσπης, ὁ Ἀραξοῦς, ὁ Τάναϊς, ὁ Ἰνδός: ἀπὸ δὲ τῶν Ἰβηρῶν ὄρων, ἔνθα «βίαιαι αἰθρηγενεὶς βορέας» κατὰ τὸν Ὁμηρον (Ἰλ. σ'. 171) ἔπνεον, οἱ Σκυθικὸι ποταμοί: ἐκ τῶν Πυρηναιῶν ὁ Ἰστρος, οὗτις διερχόμενος

σαν τὴν Εὐρώπην χύνεται εἰς τὸν Εὐξείνιον, καὶ τῆς Ἰβηρίας, οὗτις διερχόμενος τὴν Ἰβηρίαν χύνεται εἰς τὸν Ὀκεανόν. Ὅποια: πλάνα: καὶ ἀνακρίβειαι, ἐν ἑστέμῃ γνώσει περὶ τῆς σχετικῆς ἀληθοῦς ἐκτάσεως τῆς χώρας διαφαίνεται. Ὁ ἐκ τῶν Μουχιδῶν πηγάζων ποταμὸς τῆς Ἑλλάσσονος Ἀσίας συγκολληθεὶς μεταξὺ τῶν μεγάλων ποταμῶν, ἔσχε ἄλλο ἢ τοιοῦτος εἶνε. Ἀριστοτελεῖοι μεγαλοποιοῦσι: τὸ μέγεθος τῶν ἡπείρων καὶ τῶν νήσων Ἀλιδῶνος, ἀποδίδοντες αὐτῇ μέγεθος ὑπερμετρον, καὶ Ἰέρνης, ὡς καὶ τῆς πρὸ τῆς ἡπείρου ἡπείρου τῆς πρὸς δυσμὰς Ἰνδικῆς Ταπροδάνης τῶν Ἰβηρῶν. Ἀλλὰ τί νὰ εἴπῃ τις καὶ περὶ τῆς φανταστικῆς ὁροσειρᾶς τῆς πρὸς Β. τῆς Σκυθίας τοποθετουμένης; Καὶ ὅμως διὰ μέσου τῶν πλατωνικῶν, διαβλέπει τις, οὗ αἱ γνώσεις αὐξάνουσι, ὅτι οἱ ὄρηματα ἐμφανίζονται.

Ἐκ τῶν μαθητῶν τοῦ Ἀριστοτέλους, ὁ Θεόφραστος ὁ Δικαίαρχος ἦσαν ἀληθεῖς γεωγράφοι. Ὁ πρῶτος ἐπέστρεψεν εἰς τὴν μαθηματικὴν ἀστρολογίαν ἀστρονομικὸν σύγγραμμα, ἀπολεσθὲν, ἢ δὲ βοτανικὴ καὶ ἀστρολογία αὐτοῦ γέμουσι γεωγραφικῶν εἰδήσεων καὶ ἐπέστρεψε δὲ καὶ εἰς τὴν ἀκριβῆ γνώσιν τῆς Ἰταλίας καὶ τῆς Ἰσπανίας. Ὁ Δικαίαρχος ἦτο καθ' ὅλην τὴν ἐπιστήμην τῆς λέξεως γεωγράφος. Πλὴν τῶν ἄλλων ἀπὸ συγγραμμάτων, ὁ περιπατητικὸς οὗτος φιλόσοφος, ἔγραψε καὶ βίον Ἑλλάδος εἰς τρία βιβλία, ὧν τὸ πρῶτον περιείχε ἱστορικὴν καὶ γεωγραφικὴν περιγραφήν τῆς Ἑλλάδος, καὶ ἦτο χρησίμους ὡς εἰσαγωγὴ εἰς τὰ δύο ἄλλα. Ἀλλ' ὅμως αἱ παρατηρήσεις του δὲν εἶνε πολὺ ἀκριβεῖς, διότι καταμετρῶν τὸ Πήλιον ὄρος ὕψος αὐτοῦ δέκα σταδίων (184 μέτρων), εἰς τὸ ὑψηλότερον ὄρος τῆς Ἀρκαδίας Κυλλήνην ὕψος δέκα πέντε σταδίων (276 μέτρων).

Κατέστρωσε καὶ χάρτην γεωγραφικὴν τοῦ κατωτέρου κόσμου, ᾧ ἡπείρου ἡκολούθει: ἔργον ἐπεξηγηματικὸν καλούμενον Γῆς περίοδος. Ὁ χάρτης αὐτοῦ σημεῖοι ἰκανὴν πρόοδον, διότι: ἐν ᾧ οἱ ἀρχαῖοι δὲν ἔχαρασσον ἐπὶ τῶν χαρτῶν αὐτῶν οὗτε μεσημβρινούς οὗτε παραλλήλους, ὡστε ἐστεροῦντο ὠρισμένων σημεῖων, ἐπὶ ὧν ἠδύνατό τις νὰ σημειώσῃ τὰ θρία τῶν χωρῶν καὶ τὴν σχετικὴν τῶν τόπων θέσιν, ὁ Δικαίαρχος ἔχαραξεν ἐπὶ τοῦ χάρτου αὐτοῦ ἐν τῷ μέσῳ τῆς συγκεκριμένης ζώνης (περὶ τὴν 36ην παράλληλον) γραμμὴν παραλλήλην εἰς τὸν ἰσημερινόν ἢ διάφραγμα, ἐπερχομένην διὰ τοῦ πορθμοῦ τῶν Γαδεύρων, τῆς Σικελίας, τῆς κορυφῆς τῆς Ἰταλίας, τῆς Πελοποννήσου, τῆς Ρόδου, τοῦ Ἰσσικοῦ κόλπου, τοῦ Περσικοῦ, πρὸς Μ. δὲ τῆς Ἀρμενίας καὶ πρὸς Β. τῆς Περσίας, τὸν Παροπαμίσον, τὸ κυριώτατον ὄρος τῆς Κεντρικῆς Ἀσίας (Ἀρρ. Ε, 3, 3, 8, 3), οὗ αἱ κορυφαὶ ὑψοῦνται μέχρι 7,000 μέτρων καὶ ἐξ οὗ πηγάζουσι

ὁ Ὄξος καὶ ὁ Ἰνδός. Οἱ ἀρχαῖοι: μεγάλως ἐγκωμιάζον αὐτὸν, καὶ τῶν ἐργασίων αὐτοῦ μεγάλην ἐποιοῦντο χρῆσιν, ὁ δὲ Πολύβιος καὶ ὁ Στράβων ἐπέκρινον ἐπί τινων σημείων τὰ γεωγραφικὰ αὐτοῦ ἔργα (Στρ. Β'. σ. 104, Γ', σ. 107).

Ἐρατοσθένης ὁ ἐγκυκλοπαιδικώτατος τῆς Ἀλεξανδρείας βιβλιοφύλαξ «ὁ καὶ περὶ φιλοσοφίαν καὶ τὰ μαθημῆματα εἴ τις ἄλλος διαφέρων» κατὰ Στράβωνα (17, σ. 838), ὁ στηρίξας καὶ προαγαγὼν δύο ἐπιστήμας ἐν ταῖς ἡμέραις αὐτοῦ νηπιαζούσας, τὴν ἀστρονομίαν καὶ τὴν χρονολογίαν, κατὰ τὸν Bunsen (Aegypten, Α', σ. 158), ὁ μέγιστος τῆς ἀρχαιότητος γεωγράφος, οὗ ἀποσπάσματα μόνον διέσωσαν ἡμῖν ὁ Πολύβιος, ὁ Στράβων, ὁ Μαρκιανὸς καὶ ὁ Πλίnius, ἐδασίσθη ἐπὶ τοῦ ἔργου τοῦ Δικαίαρχου. Τὰ γεωγραφικὰ αὐτοῦ ἦσαν διηρημένα εἰς τρία βιβλία. Ἐν τῷ πρώτῳ ἐπιθεωρῶν τὰς περὶ τοῦ σχήματος τῆς γῆς, καὶ τὰς ἐπὶ τῆς ἐπιφανείας αὐτῆς γενομένας μεταβολὰς τῶν πρὸ αὐτοῦ, ἐκτίθησι καὶ τὰς ἑαυτοῦ γνώμας, ὡς καὶ ἐρεύνας περὶ τῆς φύσεως καὶ τοῦ σχήματος τῆς γῆς, ἦτις κατ' αὐτὸν ἦτο σφαῖρα ἀκίνητος, ἢ ἢ ἐπιφάνεια: ἔφερεν ἔτι ἔχνη μεγάλων ἀλλοιώσεων ἐν τῷ δευτέρῳ ἐξετάζει: τὴν μαθηματικὴν γεωγραφίαν, καὶ ἐν τῷ τρίτῳ ἀναγράφει: τὰς τότε περὶ τῆς πολιτικῆς γεωγραφίας ὑπαρχούσας γνώμας, ὡς καὶ τὰ τότε ὑπὸ τῶν περιηγητῶν περὶ διαφόρων χωρῶν λεχθέντα. Τὸ ἔργον δ' αὐτοῦ συνώδευε καὶ γεωγραφικὸς πίναξ, ἐνῶ κατὰ πρῶτον ἐξεδηλοῦτο σύστημα τι ἐπεξηγηματικὸν τοῦ παραλλήλου πλάτους. Ἀλλὰ τὸ μέγα τοῦ συγγράμματός του πλεονέκτημα ἦτο ἢ ἀνακάλυψις ὄρθης μεθόδου πρὸς ὀρισμὸν τοῦ μεγέθους τῆς γῆς, ὁ ἀπέδειξε: διὰ τῆς συνάψεως τῆς γεωδαισίας πρὸς τὴν ἀστρονομίαν, ἐπὶ τῇ βάσει δηλαδὴ τῆς καταμετρήσεως τοῦ τόξου τοῦ μεσημβρινοῦ ἀπὸ Ἀλεξανδρείας μέχρι Συήνης (νῦν Ἀσουάν). Ἐξακριβώσας οὕτω τὴν λοξότητα τῆς ἐκλειπτικῆς διὰ τῶν μεγάλων κύκλων, ἀπέδειξεν οὗ τὸ μεταξὺ τῶν τροπικῶν διάστημα εἶνε 1/33 τῆς ὅλης περιφερείας. Συμπεράγας δ' ἐκ διαφόρων παρατηρήσεων οὗ ἢ Ἀλεξανδρεία καὶ ἢ Συήνη ἔκειντο ὑπὸ τὸν αὐτὸν μεσημβρινόν, εὗρεν οὗ τὸ ζενηθ τῆς Ἀλεξανδρείας ἀπέχετο τοῦ τῆς Συήνης 1/50 τῆς ὅλης περιφερείας, καὶ οὗ ἢ ἀπόστασις τῶν δύο τούτων θέσεων ἦτο 5,000 σταδίων, ἢ δὲ περιφέρεια τῆς γῆς 250.000, ἐνῶ κατ' ἀκριβῆ ὑπολογισμὸν εἶνε 216.000 στάδια. Ἀλλ' εἰς τὸ ἀμάρτημα τοῦτο ὑπέπεσε ὡς ἐκ τῶν ὑπολογισμῶν αὐτοῦ, διότι: τὸ μῆκος τῆς Ἀλεξανδρείας διαφέρει τοῦ τῆς Συήνης κατὰ 30. Καὶ ὅμως οὗ μόνον ὄρθην ἐπενόησε μέθοδον, ἀλλὰ καὶ τὰ συμπεράσματά του προσήγγισαν εἰς τὴν ἀλήθειαν πολὺ πλέον ἢ τὰ τοῦ Ἀριστοτέλους ὑπολογίζοντας τὴν περιφέρειαν τῆς γῆς εἰς 400,000 στάδια

(περί οὐρανοῦ, β', 14). καὶ τοῦ Ἀρχιμήδους ὀρίζοντος αὐτὴν εἰς 300.000 (ἐν τῇ ψαμίτῃ, 13).

Ἐπελόγησε λοιπὸν ἰκανῶς ἀκριβῶς τὴν γῆν περὶ φέρειαν, καὶ ἀνεγνώρισεν ὅτι ἡ ἀρχαία ἤπειρος κατέχει περίπου τὰ 2/3 ἀπὸ Δ. πρὸς Α. Ὡς πρὸς τὸν πίνακα αὐτοῦ, ἐποιήσατο χρῆσιν τοῦ διαγράμματος τοῦ Διακίτου καὶ τῶν καθέτων αὐτοῦ, ἀλλ' ὅμως ἐχάραξεν ὀκτὼ παραλλήλους καὶ ἑπτὰ μεσημβρινούς, ποιησάμενος χρῆσιν γωνιολογικῶν καὶ ἀστρονομικῶν παρατηρήσεων πρὸς καθορισμὸν τῶν γεωγραφικῶν πλατῶν καὶ ἐξέλεγε τῶν ἡμερολογίων τῶν θαλασσοπόρων. Εἶχεν ἀκριβῆ γνῶσιν τῆς Αἰθιοπίας, ἐγνώριζε δ' ὅτι ὁ Νεϊλος πηγάζει πρὸς Μ ἐν τῇ τροπικῇ ζώνῃ, ἣς αἱ βροχαὶ προξενοῦσι τὰς ἐτησίας αὐτοῦ ἀναβάσεις. Ἡ τῆς Ἀσίας χωρογραφία τοῦ ὑπερβάλλει πολὺ τὰς τῶν προκατόχων του, ἀπὸ δὲ τῶν χρόνων αὐτοῦ μέχρι σήμερον οὐδεμία ἐγγραφή ἐπιστημονικῆ ἀμκ καὶ περιγραφικῆ γεωγραφία ὡς ἡ ὑπ' αὐτοῦ γραφεῖσα.

Ἀπὸ τοῦ θεμελιωτοῦ τῆς μαθηματικῆς γεωγραφίας μεταδιδόμενον εἰς τὸν πατέρα τῆς θετικῆς ἀστρονομίας, εἰς τὸν ἐν Νικαίᾳ τῆς Βιθυνίας γεννηθέντα, καὶ περὶ τὰ μέσα τῆς β'. π.Χ. ἑκατονταετηρίδος ἀκμάσαντα Ἴππαρχον, ὅστις τὸ πλεῖστον τοῦ βίου αὐτοῦ διέτριψεν ἐν Ρόδῳ. Ὁ Ἴππαρχος πρῶτος εἰσήγαγε τὸ γεωγραφικὸν πλάτος καὶ μῆκος πρὸς καθορισμὸν τῆς ἐπὶ τῆς γῆς θέσεως τῶν διαφόρων τόπων, κατέδειξε δὲ καὶ τὰς θάλασσας ἐφ' ὧν στηρίζεται ἡ εὐρεσις τῶν γεωγραφικῶς συντεταγμένων ἀκτίνων, καὶ οὕτως ἐθεμελίωσε τὴν ἐπιστημονικὴν ἐξέτασιν τῆς γεωγραφίας. Ἐπελόγησε τὸ μῆκος τῶν ἐκλείψεων τῆς σελήνης, καὶ ἔδωκε κανόνας τοῦ προορίζειν τὰς ἐκλείψεις τοῦ τε ἡλίου καὶ τῆς σελήνης, δυστυχῶς δὲ τῶν πινάκων τούτων δὲν ἐποιήσαντο χρῆσιν οὔτε οἱ ναυτικοὶ οὔτε οἱ θαλασσοπόροι. Αὐτῷ ὡσαύτως ὀφείλεται πλὴν ἄλλων ὅτι εὗρε τὴν διάρκειαν τοῦ ἔτους ἴσην πρὸς 365 ἡμέρας 5 ὥρας καὶ 55' κατὰ πέντε λεπτά ἐπομένως βραχυτέραν τῆς πρότερον παραδεδεγμένης ἐκ 365 1)4· ἐκ τῆς διαρκείας δὲ ἦν εὗρεν ἐξήγαγε τὴν τοῦ ἀστρικοῦ ἔτους ἴσην πρὸς 365 ἡμ. 6 ὥρ. καὶ 10'. Ἀλλ' ὅμως λέγεται ὅτι καὶ σπουδαίως ἐσφάλη νομίσας ὅτι ἡ Ἐρυθρὰ θάλασσα εἶνε κλειστή, ὅτι ἡ Ἀφρικὴ συνάπτεται πρὸς Μ τῇ Ἀσίᾳ, καὶ ὅτι ἡ Ταπροβάνη δὲν εἶνε νῆσος ἀλλὰ τῆς ἠπείρου ταύτης μεσημβρινὴ ἀκρᾶ.

Μετὰ τὸν Ἐρατοσθένην καὶ τὸν Ἴππαρχον τὸ πρόβλημα τῆς μαθηματικῆς γεωγραφίας ἀνέλαβε Ποσειδώνιος ὁ Ἀπαμεύς, γράψας πλὴν ἄλλων καὶ περὶ Ὠκεανοῦ, ὅστις ἐκ σφαλερῶν ὑπολογισμῶν συνεπέρανεν ὅτι ἡ περιφέρεια τῆς γῆς ἦτο 180.000 σταδίων. Σκύμνος δ' ὁ Χίος ὁ περὶ τὸ 274 π.Χ. ἀκμάσας συνέγραψε περιήγησιν, ὑπ' αὐτοῦ δ' ἐσφαλμένως λέγεται γράφειν καὶ γεωγραφικὸν ποίημα, ἢ περιγραφὴ τοῦ

παντός, ἐκ χιλίων περίπου ἱαμβικῶν στίχων, ἀπολυτίμους παρέχει εἰδήσεις περὶ Εὐρώπης καὶ Ἐξείνου Πόντου. Ἄλλος δὲ γεωγράφος περὶ τὰ μέσα τοῦ Αου π.Χ. αἰῶνος ἀκμάσας εἶνε Γέμιος ὁ Ρόδιος, ὁ συνενώσας ἐν τῇ συγγράμματι αὐτοῦ «εἰσαγωγὴν εἰς τὰ φαινόμενα», τὴν γενικὴν γεωγραφίαν τῶν χρόνων αὐτοῦ καὶ ἀναπτύξας τὴν περὶ ἀντιπόδων γνώμην, παρατηρῶν δ' ὅτι ἐπὶ 16,800 σταδίων περιλαβανομένην μεταξὺ τοῦ ἀρκτικοῦ τροπικοῦ καὶ τοῦ σημερινοῦ, μόνον 8,800 ἡρευνήθησαν.

Κατὰ τοὺς χρόνους τούτους πολλὰ ἰδιωτικὰ καὶ περιγραφικὰ ἐξερευνήσεις γίνονται. Ὁ Πολύβιος ἐπὶ ἀσφαλῶν διδακτικῶν καὶ ἰδίων γεωγραφικῶν παρατηρήσεων ἐρεῖδόμενος, ὡς περιπεύσας τὴν βόρειον καὶ δυτικὴν Ἀφρικὴν, γράφει τὴν δυστυχῶς ἀπολεθῆσαν περιήγησίν του, ἣς ἀποσπάσματά τινα διασωθήσαν παρὰ Πλίνιῳ. Τῷ Πολυβίῳ πλεῖστοι ἠγέρθησαν ἀνδριάντες ἐν Μεγαλοπόλει, Μαντινεῖα καὶ ἄλλα λαχοῦ, ἐπιγραφὴ δὲ τις ἐπὶ τινος τῶν ἀνδριάντων, ἐν ἐλεγείῳ, εὐφώνως μνημονεύει τῶν περιηγήσεών του φράσις δὲ τις ἀπαντῶσα παρὰ Πausανίᾳ (ἡ', 30) «ὡς ἐπὶ γῆν καὶ θάλασσαν πᾶσαν πλανηθεῖν» ὑποδεικνύει ὅτι ὁ ἀνδριὰς ἰδρύθη μετὰ τὸν θάνατον αὐτοῦ. Ἀγαθαρχίδης ὁ Κνίδιος περὶ τὸ 117 π.Χ. ἀκμάσας, ἔγραψε περίπλου τῆς Ἐρυθρᾶς, τοῦ Ἀραβικοῦ μάλιστα κόλπου. Ἀρτεμίδωρος ὁ Ἐφέσιος, περὶ τὸ 100 π.Χ. ἔγραψεν ἐν ἑνδεκα διβλίοις «τὰ Γεωγραφούμενα» ἢ περίπλου εἰς τὸν Εὐξείνον, τὸ Αἰγαῖον καὶ τὴν Ἐρυθρὰν, ἐξ ὧν πολλά τε ὁ Στράβων καὶ ὁ Πλίνιος ἠρῶσθησαν. Πολέμων, ὁ καὶ στηλοσκοπὸς ἐπικαλούμενος, ὁ πολλοὺς τόπους πρὸς συλλογὴν παραδόσεων καὶ ἐρμηναίων ἐπιγραφῶν περιηγήθεις, Μνασέας ὁ ἐκ Πατάρων γράψας περιήγησιν πραγματευομένην περὶ ἰδιαιτέρων τινῶν μερῶν τῆς γῆς, Ἀπολλόδωρος ὁ μυθολογικός, ἱατρὸς καὶ φυσιολόγος, Ἀλέξανδρος Λύχνος ὁ Ἐφέσιος, ὁ ἀστρονομικὸν καὶ γεωγραφικὸν ποίημα γράψας, Ἀλέξανδρος ὁ Πολύστρωρ ὁ Κοτυαεὺς, γράψας μέγα γεωγραφικὸν καὶ ἱστορικὸν σύγγραμμα «Γεωγραφικὸν» καλούμενον ἐκ 40 διβλίων, ἕκαστον τῶν ὁποίων περιέγραφε μίαν καὶ μόνην χώραν, διὸ καὶ ἔφερον ἰδίως ἐπιγραφὰς, ὡς Καρδικὰ, Αἰγυπτιακὰ, Φρυγικὰ, Μητροδωρος ὁ ἐκ Σκήψιος, ὁ καὶ «μισσορῶμαιος» ἐπικαλούμενος, Θεοφάνης ὁ Μυτιληναῖος, Τιμαχένης ὁ Ἀλεξανδρεὺς, Οὐάρων ὁ Ἀτακηνός, Ἀπολλωνίδης ὁ ἐκ Νικαίας, Ἰσίδωρος ὁ ἐκ Χάρακος, γράψας περιγραφὴν τῆς Παρθικῆς καὶ πλεῖστοι ἄλλοι.

Ἡ διοργάνωσις τοῦ Ῥωμαϊκοῦ κράτους ὑπὸ ἐν σκήπτρον, ἢ συνενώσασα ἅπασαν τὴν λεκάνην τῆς Μεσογείου, ἔσχεν ὡς ἀποτέλεσμα τὴν τελείαν τῶν χωρῶν τούτων χωρογραφίαν. Κατὰ τὸν Α' αἰῶνα, ἢ

Ἡ Ἰταλία ὑπὸ πᾶσαν ἐξερευνήθη ἐποψιν, ἢ δὲ κατὰ τὴν ἰσχυρὰν τῆς Ἀλβιόνης διελεύκανε τὰς περὶ αὐτῆς ὑπαρχούσας πλάνας διδακτικώταται δ' ἀπέβησαν αἱ ἐκ τῆς ἐπειρήσεως τοῦ Ρετίου εἰς Αἰθιοπίαν, τοῦ Βάλδου Φαζανίαν (τὸ νῦν Φεζάν), ἣτις κατὰ τὸν Πλίνιον (ἱστ. V, 5) διὰ πολυαριθμῶν ἐπλοῦτισε τὴν γεωγραφίαν εἰδήσεων, καὶ τοῦ Αἰλίου Γάλλου εἰς Ἀραβίαν εἰσδύσαντος μέχρι τῆς χώρας τῶν Ραδαμυθίων καὶ ἐπισκεφθέντος μετὰ τοῦ Στράβωνος τὴν Ἄνω Ἰταλίαν. Ἐμπορικαὶ σχέσεις συνήφθησαν ἐπέκεινα τῆς Βακτριανῆς μετὰ τῶν Σηρῶν καὶ τῶν Σινῶν ἐπὶ τὸν αἰῶνα δ' ἐπετετέλεσθη κολοσσαία ἐπιχειρήσεις, ἢ γεωγραφικῆς διαγραφῆς καὶ καταμέτρησις ἀπάσης τῆς αὐτοκρατορίας, ἣς τὴν ἀφήγησιν διαταγῇ τοῦ Ἰουλοῦ Καίσαρος ἀνέλαβε ὁ ἐξ Ἰστρίας Ἐθιόκος (Aethiops) λατίνος κοσμογράφος, οὗτινος ἀποσπάσματά τινα μόνον σφύζονται. Κατ' αὐτὸν ὁ μὲν Ζηνόδοξος καταμέτρησε εἰς 14 ἔτη, 5 μῆνας καὶ 10 ἡμέρας τὰς ἀνατολικὰς χώρας, ὁ Θεόδοτος εἰς 20 ἔτη, 8 μῆνας καὶ 10 ἡμέρας τὰς βορείας, καὶ ὁ Πολύκλειτος εἰς 31 ἔτη, 1 μῆνα καὶ 10 ἡμέρας τὰς μεσημβρινὰς, τέταρτος τις δὲ Δίδυμος ὁ γεωμέτρης καὶ γραμματικὸς ὁ καὶ χαλκέντερος καὶ διβλιολάθας ἐπικληθεὶς ἕνεκα τῶν πολλῶν ἔργων, ἅτινα συνέγραψε, ἐνομίζετο ἐν Πόρῃ ἐκ τῶν ἐγκαινισάντων ἐν τῇ τότε πρωτεύουσῃ τοῦ κόσμου τὰς ἐπιστημονικὰς ἐργασίας. Ἡ ἐργασία αὐτῆ ἀρξαμένη ἐπὶ Καίσαρος ἐπερτώθη τὸ 19 π.Χ. ἐπὶ Ἀγρίππα, ὅστις ἠγείρει Πάνθειον ὅπως τοποθετήσῃ τὸν χάρτην τοῦ Ῥωμαϊκοῦ κράτους, καὶ συνέταξε σχόλια, ἐν οἷς ὀλόκληρον περιείχετο ὁδοπορικὸν μετὰ σημειώσεως τῶν ἀποστάσεων, αἵτινες ἀνεγράφησαν ἐν τῇ ὑπὸ τοῦ Αὐγούστου ἐγεροθέντι χρυσῷ κωνίῳ (milliarium aureum).

Τῆς μελέτης ταύτης ἐπωφελήθη ὁ ἐξ Ἀμασειᾶς τῷ 66 π.Χ. ἔτει γεννηθεὶς μέγας γεωγράφος Στράβων. Ἡ Ῥωμαϊκὴ εἰρήνη ἦτο προσφορωτάτη πρὸς ἔργασίαν μεγίστου τοπογραφικοῦ ἔργου, ὅπερ ἐπέβητο νὰ ἐκπονῆσῃ ὁ Κικέρων, ἂν μὴ ἐθανατοῦτο ὑπὸ τοῦ Ποπιλίου, τῷ 44 π.Χ.

Ὁ Στράβων, ὡς αὐτὸς λέγει, ἠεροάσατο τοῦ περιφανοῦς γραμματικοῦ Τυραννίωνος (ιδ', σ. 548), τοῦ ἐν Νύσῃ τῆς Καρίας Ἀριστοδήμου (ιδ', σ. 650), τοῦ ἐν Ἀνάργου (ιδ', σ. 670) καὶ ἄλλων, προσφιλέστατος δ' αὐτοῦ συγγραφεὺς ἦτο ὁ Ἐρατοσθένης.

Ἐν μέρει τὴν ἐπιστημονικὴν, βιολογικὴν καὶ οἰκονομικὴν γεωγραφίαν πραγματευθεὶς, ἐπεξετάθη ἰδίᾳ καὶ τὴν περιγραφικὴν καὶ κοινωνιολογικὴν, καὶ εἰς τὴν διαγραφὴν τῶν ἠθῶν, ἐθίμων, νόμων, θρησκευμάτων καὶ ἀρχαιοτήτων ἐκάστου λαοῦ. Ἐν ταῖς περιηγήσεσιν αὐτοῦ δὲν διέτριψε πολὺ ἐν τῇ κυρίως Ἑλλάδι, ὡς κάλλιστα ἐγνωσμένη καὶ ὑπὸ πολλῶν ἐξερευνησῆναι, γενικὰ δ' ὄρια τῶν περιηγήσεών του εἶνε ἡ

Ἀραβία πρὸς Α, ἡ Σαρδῶν πρὸς Δ, ὁ Εὐξείνιος Πόντος πρὸς Β, καὶ ἡ Αἰθιοπία πρὸς νότον προσθέτει δὲ ὅτι «οὐδὲ τῶν ἄλλων δὲ οὐδὲ εἰς ἂν εὐρεθείη τῶν γεωγραφησάντων πολὺ τι ἡμῶν μᾶλλον ἐπεληλυθῶς τῶν λεχθέντων διαστημάτων» (β', σ. 117).

Μνημονεύει πολλῶν χωρῶν καὶ πόλεων ὡς αὐτὸς πρῶτος ἐπεσκέφθη καὶ ἐξερευνήσεν. Τὰς γενικὰς αὐτοῦ θεωρίας παρέλαβε παρὰ τοῦ Ἐρατοσθένους μάλιστα καὶ τοῦ Ποσειδωνίου νομίζει τὴν διακεκαυμένην ζώνην ἀκατοίκητον, φρονεῖ δ' ὅτι τὰ τρία τέταρτα τῆς γῆς εἰσὶν ἄγνωστα καὶ ὅτι περιέχουσιν ἐτέρας ἠπείρους. Ἐπικρίνει τοὺς σημαντικωτέρους τῶν πρὸ αὐτοῦ γεωγραφησάντων, καὶ ἐκθέτει τὰς γενικὰς αὐτοῦ γνώσεις περὶ τοῦ σχήματος καὶ τῶν καταμετρήσεων τῆς γῆς, ὡς καὶ τοῦ ἐν ταῖς διαφόροις χώραις ἐπικρατοῦντος κλίματος. Κατ' αὐτὸν ἡ γῆ εἶνε σφαῖρα (σ. 11, 62, 94, 110, 703, 809), κειμένη εἰς τὸ κέντρον τοῦ σύμπαντος, τὸ δὲ κατοικούμενον μέρος αὐτῆς ἔχει σχῆμα «χλαμυδοειδές» (σ. 118, 119) ἐκτενόμενον ἀπὸ Ἰρλανδίας μέχρι Κεϋλάνης, καὶ ἔχον πλατεῖαν μὲν τὴν νοτιᾶν πλευρὰν, στενὴν τὴν βορείαν, ἴσην δὲ τὴν ἀνατολικὴν καὶ τὴν δυτικὴν. Εἰς τὸ ὑπ' αὐτοῦ περιγραφόμενον μέρος δίδει μῆκος 70.000 σταδίων, ὀρίζει ὅμως τὴν ἀπὸ τῆς Κιναμμοφόρου παραλλήλου μέχρι τῆς Βρεττανικῆς νήσου παράλληλον εἰς 30.000 στάδια μόνον, καὶ ἀρνείται τὴν ὑπαρξίν τῆς Θούλης. Γνωρίζει δηλαδὴ τὸ ἡμισυ τῆς Εὐρώπης καὶ τὸ τέταρτον τῆς Ἀσίας καὶ τῆς Ἀφρικῆς. Ἀναφέρει τέσσαρας μεγάλους κόλπους ἢ ἐσωτέρας θάλασσας διακλαδιζομένας ἐπὶ τοῦ Ὠκεανοῦ, τὴν Κασπίαν, τὴν Μεσόγειον, τὸν Ἀράβιον καὶ τὸν Περσικὸν κόλπον, φρονεῖ ὅτι ἐξ Ἰνδιῶν ἠδύνατο τις νὰ φθάσῃ εἰς τὸν πορθμὸν, δι' οὗ συγκοινωνοῦσι ἡ Κασπία καὶ ὁ Βόρειος Ὠκεανός, καὶ θεωρεῖ τὸν περσικὸν κόλπον ὅσον καὶ τὸν Εὐξείνον πόντον μέγαν. Ἐξαιρέσει δ' ὀλίγων σφαλμάτων περὶ Πυρηναιῶν μάλιστα, ἢ γεωγραφία αὐτοῦ ὑπολαμβάνεται μετὰ τῆς τοῦ Πτολεμαίου ἢ καλλίστη τῶν ὑπὸ τῆς ἀρχαιότητος καταλειφθεισῶν ἡμῖν τοιοῦτων ἔργων.

Ἄλλος γεωγράφος ἀναφέρεται ὁ κατὰ τὸν Β' μ.Χ. αἰῶνα ἀκμάσας Μαρῖνος ὁ Τύριος συντάξας χάρτην ὑπὸ ἀπείρων συνοδευόμενον παρατηρήσεων, καὶ χρησιμοποιήσας τὸ σχέδιον τοῦ Ἰππαρχοῦ πρὸς καθορισμὸν τοῦ μήκους καὶ πλάτους τῆς ἀπὸ τοῦ ἰσημερινοῦ ἀποστάσεως τῶν κυριωτέρων θέσεων τῆς γῆς. Ἄλλ' ὅμως τὸ ἔργον αὐτοῦ ἐπεσκόπησε τὸ ἔργον τοῦ Ἀλεξανδρέως γεωγράφου, μαθηματικοῦ καὶ ἀστρονόμου Πτολεμαίου, τὸ ἐπὶ δώδεκα αἰῶνας κρατήσαν τὰ σκήπτρα τῆς γεωγραφίας. Καίτοι δὲ πολλὰ ἐνέχει τὰ ἐσφαλμένα, νομίζεται ἔργον μεγίστης ἀξίας, ἔργον χαρτογραφικόν, ὅλως ἀνόμιον πρὸς τὸ τοῦ Στράβωνος, ἀπλοῦν δηλαδὴ μεθοδικὸν ὀνοματολόγιον περιέχον

8.000 γεωγραφικῶν ὀνομάτων. Ὡς ἀστρονόμος ὁ Πτολεμαῖος ἐβάδισεν ἐπὶ τὰ ἴχνη τοῦ Ἰππάρχου, ὡς γεωγράφος δὲ ἐπὶ τὰ Μαρίνου τοῦ Τυρίου. Ἡ εἰς 8 βιβλία γεωγραφικὴ ἀφήγησις αὐτοῦ, συγκρινομένη πρὸς ὅμοια ἔργα προγενεστέρων γεωγράφων, ἀποδεικνύει ὅτι πλὴν ἄλλων προσθηκῶν καὶ βελτιώσεων, προσδιώρισε κατὰ τὸ παράδειγμα τοῦ Ἰππάρχου τὴν θέσιν τῶν τόπων καὶ τὸν βαθμὸν τοῦ μήκους καὶ πλάτους, καὶ ἔθηκε τὴν γεωμετρικὴν βᾶσιν πρὸς κατασκευὴν πινάκων καὶ σχεδιογράφῃσιν τῆς ὁδρογείου σφαίρας. Καίτοι δὲ ἱκαναὶ ἐν τοῖς ὑπολογισμοῖς αὐτοῦ ἀπαντῶσι πλάνα, οἱ Ἄραβες ἐπὶ πολὺ ὡς ὀδηγὸν ἐν τῇ ἀστρονομίᾳ καὶ τῇ ἀστρολογίᾳ εἶχον αὐτόν.

Ἦτο κυρίως γεωγραφικὴν ἔποψιν οἱ πίνακες τοῦ Πτολεμαῖου ὑπερτεροῦσι κατὰ πολὺ τὰς γεωγραφικὰς γνώσεις τοῦ Στράβωνος, οὐχὶ ὅμως καὶ τὰς Μαρίνου τοῦ Τυρίου, ὅστις ἔνεκα τῶν ἡμερολογίων τῶν ναυτικῶν καὶ τῶν περιηγητῶν πλείονα αὐτῶν γινώσκει, καὶ οὐ τὰς προσαριθμήσεις παρέλαβεν ὁ Πτολεμαῖος.

Ὁ Πτολεμαῖος γνωρίζει ἐπέκεινα τῶν Ἰνδιῶν, τὴν Χρυσὴν νῆσον, τὴν ἐμπορικὴν θέσιν Καττίγαρα, καὶ μέγαν ἀριθμὸν νήσων ἐν αἷς ἀναγνωρίζουσι τὴν Ἰάβαν καὶ τὴν Σουμάτραν. Γνωρίζει ὡσαύτως τὴν κατὰ ξηρὰν καὶ θάλασσαν ὁδὸν τὴν ἄγουσαν εἰς τοὺς Σίνας καὶ τοὺς Σῆρας, λέγει δ' ὅτι ἐν Ἀφρικῇ αἱ ἐλώδεις λίμναι, ἐξ ὧν πηγάζει ὁ Νεῖλος κείνται ἐπὶ τῆς παραλλήλου τῆς Μενουθίας νήσου, τῆς νῦν Πέμπας ἢ Ζανζιβάρης. Ἐν τῇ Σαχάρα, ἐπέκεινα τῆς Φαζαγίας, γνωρίζει τὴν ὄρεινὴν χώραν Ἀγισύμβαν, ἣν Μαρίνος ὁ Τύριος τοποθετεῖ εἰς 240 Μ πλάτους, αὐτὸς δὲ εἰς 160. Ἐν Εὐρώπῃ ἀναφέρει τοὺς Σλαῦους, περιγράφει τὸν ροῦν τοῦ Βόλγα καὶ γνωρίζει ὅτι ἡ Κασπία εἶνε θάλασσα κλειστή. Ὁ Πτολεμαῖος εἶναι ὁ ὑστατος τῶν Ἑλλήνων γεωγράφων, μετ' αὐτὸν δὲ πλὴν ἄλλων πολλῶν, θέλομεν μνημονεύσει τοῦ Παυσανίου, τοῦ γνωστοῦ ὑπὸ τ' ὄνομα περιηγητοῦ ἢ ἐξηγητοῦ, τοῦ ὁποῦ ἢ περιήγησις τῆς Ἑλλάδος εἶνε ἀρίστη οὕτως εἶπεν ἀναγραφῇ, διδάσκουσα τὴν τοπογραφίαν, τὴν ἐγχώριον ἱστορίαν, τὰς θρησκευτικὰς δοξασίας, ὡς καὶ τὴν ἀρχιτεκτονικὴν καὶ γλυπτικὴν τῶν διαφόρων τῆς Ἑλλάδος χωρῶν. Αἱ γεωγραφικαὶ αὐτοῦ περιγραφαὶ ὁμοιάζουσι πρὸς ὁδοιπορικὴν συγγραφὴν, αἱ δὲ τοποθεσίαι ὀρίζονται ἀκριβέστατα, διὰ τοῦτο δὲ καὶ ὑπὸ τῶν νεωτέρων τῆς Ἑλλάδος περιηγητῶν κρίνεται ὁ ἀριστος τῶν ὀδηγῶν πρὸς ἀνεύρεσιν τῶν ἀρχαίων χώρων. Παρ' αὐτῷ αἱ γεωγραφικαὶ περιγραφαὶ, αἱ ἱστορικαὶ παρεμπτώσεις καὶ τὰ τεχνικὰ καὶ γλυπτικὰ μνημεῖα νομίζονται ζητήματα δευτερεύοντα, παραβαλλόμενα πρὸς τὴν πανταχοῦ παρ' αὐτοῦ ἐπιζητουμένην θρησκευτικὴν σημασίαν τῶν ἔργων τῆς τέχνης, οὐ ἄνευ δυσκατόρθωτος θ' ἀπέδαιναν

ἢ γνώσεις καὶ ἐξακριβώσεις τῶν θρησκευτικῶν τῆς Ἑλλάδος συστημάτων.

Πλὴν δὲ τῶν ἄνω ἀναφέρονται καὶ ὁ κατὰ τὴν 8 μ. Χ. ἑκατονταετηρίδα ἀκμάσας Ἀγαθήμερος, γράψας γεωγραφίας ὑποτυπώσεις, Μαρκιανὸς ὁ Ἡρακλεῖος γράψας Πόντου περίπλου, καὶ Διονύσιος ὁ Περιηγητὴς γράψας περιήγησιν Οἴκουμένης ἐν ἀπταίστοις ἔξαιρέτοις.

Τελευτώντες δὲ ἀναφέρομεν καὶ τὸν πευτιγγέριον λεγόμενον πίνακα, σπουδαιότατον διὰ τὴν μελέτην τῆς ἱστορικῆς γεωγραφίας, καταρτισθέντα τὸ 230 μ. Χ. ἐπὶ τῇ βᾶσει τῶν στρατιωτικῶν ὁδομετριῶν τοῦ δυτικοῦ ρωμαϊκοῦ κράτους. Ὁ χάρτης οὗτος ἀδίκως ἐκλήθη πευτιγγέριος, διότι δὲν ἀνευρέθη παρὰ τοῦ ἀρχαιολόγου Πευτιγγέρου, ἀλλὰ παρὰ τοῦ Κελτίου, ὅστις ἔδωκεν αὐτῷ τοῦτον.

Ἀλλὰ καὶ παρὰ Ρωμαίους, μετὰ τοὺς χρόνους μάλιστα τοῦ Αὐγούστου καὶ κατὰ τὸν Αἰῶνα μ. Χ. αἰῶνα, μεγίστας ἐποίησαντο προόδους ἢ γεωγραφία, μέγας δ' ἀριθμὸς συγγραμμάτων ἐγράφη, ὧν δυστυχῶς ὀλίγα περιεσώθησαν εἰς ἡμᾶς. Μεταξὺ τῶν πρώτων Λατίνων γεωγράφων καταλεκτός ὁ Πομπώνιος Μέλας, ἀκμάσας κατὰ τὸν 1 μ. Χ. αἰῶνα καὶ γράψας De situ orbis σύγγραμμα εἰς τρία διηρημένον βιβλία. Ἐν τῷ πρώτῳ διαλαμβάνει περὶ τοῦ κόσμου ἐν γένει, ποιεῖται γεωγραφικὴν σύνοψιν τῆς Ἀσίας, τῆς Εὐρώπης καὶ τῆς Ἀφρικῆς, ποιούμενος ἴδιαν ἐκάστης περιγραφὴν ἀρχόμενος δ' ἀπὸ τῆς Ἀφρικῆς. Ἐν πρώτοις ἐξετάζει τὴν Μαυριτανίαν ὡς τὴν δυτικωτάτην τῶν χωρῶν, εἶτα δὲ διευθυνόμενος πρὸς Α διατρέχει τὴν Νουμιδίαν τὴν κυρίως Ἀφρικὴν καὶ τὴν Κυρηναϊκὴν. Νομίζει τὴν Αἴγυπτον κειμένην ἐν Ἀσίᾳ, ἐξ Αἰγύπτου δὲ μεταβαίνει εἰς Ἀραβίαν, Συρίαν, Φοινίκην, Κιλικίαν καὶ διαφόρους τῆς Ἑλλάδος Ἀσίας τόπους. Ἐν τῷ δευτέρῳ ἀρχόμενος ἀπὸ τῆς Εὐρωπαϊκῆς Σκυθίας ποιεῖται λόγον περὶ Θράκης, Μακεδονίας, Ἑλλάδος. Ἐξ Ἰλλυρίας μεταβαίνει εἰς Ἰταλίαν, ἐκείθεν εἰς Γαλατίαν, καὶ εἶτα εἰς τ' ἀνατολικά τῆς Ἰσπανίας.

Ἀπελθὼν ἐξ Ἰσπανίας μεταβαίνει εἰς τὰς νήσους τῆς Μεσογείου. Ἐν τῷ τρίτῳ περιγράφει τὰ ἐπὶ τοῦ Ὀκεανοῦ Γαλατικὰ παράλια, τὴν Γερμανίαν, Δαλματίαν καὶ ἀφικνεῖται εἰς τὴν ἀπωτάτην Σκυθίαν. Εἶτα περιγράφει τὰς νήσους τοῦ βορείου Ὀκεανοῦ, τὸν Ἀνατολικὸν καὶ Ἰνδικὸν Ὀκεανὸν, τὴν Ἐρυθρὰν θάλασσαν καὶ τὴν Αἰθιοπίαν. Πολλὰς ὅμως τῶν χωρῶν, ὧς περιγράφει, δὲν ἐπεσκέφη ὁ ἴδιος, ἀλλὰ τὰ περὶ τούτων παρέλαβεν ἐξ ἀρίστων ἑλληνικῶν καὶ ρωμαϊκῶν πηγῶν, ὧν οὐδὲ μνημονεύει.

Μετὰ τὸν Π. Μέλαν, ὁ ἐκ Νικομηδείας τῆς Βιθυνίας Ἀρριανὸς, συγκλητικὸς, ἔγραψε κατὰ τὸ 137 μ. Χ. περίπλου τοῦ Εὐξείνου, ἐν ᾧ περιγράφει μετ' ἀκριβείας τὴν ἀπὸ Τραπεζοῦντος εἰς Διοσκουριάδα, εἰς

ἢ ἑμμέριον καὶ Θρακικὸν Βόσπορον, καὶ εἰς τὸ ἑξῆς περιήγησιν αὐτοῦ. Ἐν τῷ ἔργῳ αὐτοῦ ἀπαιεῖται πλείστα λεπτομέρεια: περὶ τοῦ Ἀραβικοῦ πελάγους, ἐν ταῖς ἀκταῖς τοῦ ὁποῦ πλείστα κατὰ τοὺς χρόνους αὐτοῦ ὑπήρχον ἑλληνικὰ καθιδρύματα, καὶ πολλὰ περὶ τοῦ Ἰνδικοῦ ἐμπορίου τῶν τότε χρόνων ἀπαντῶσιν εἰδήσεις.

Ἐπὶ τῶν χρόνων τοῦ Αὐγούστου, κατὰ τὸ 24 π. Χ. ἀπέβη ἢ ὑπὸ τοῦ διοικητοῦ τῆς Αἰγύπτου Γάλλου τῇ διαταγῇ τοῦ Αὐτοκράτορος εἰς Ἀραβίαν πεμφθεῖσα ἀποστολή, ἣς ἀφήγησιν παρέστειν ἡμῖν ὁ Πλίνιος, καὶ ὁ μεθ' οὗ ὁ Ρωμαῖος στρατηγὸς ἐπεσκέφη τὴν Ἄνω Αἴγυπτον Στράτων. Ἐλθὼν ἐν εὐρῇ παρὰ τοῖς Ἀραβί φίλους πλουσίους ἐπεσκέφισαν αὐτὸν, ἢ πλουσίους ἐχθροὺς, ὅπως κτήσῃ καὶ λαφυραγωγίῃσιν, ἐρεδόμενος δὲ κ' ἐπὶ τῆς ἑλλάδος τῶν Ναβαταίων τῶν ὑποσχεθέντων αὐτῷ πᾶσαν πληροφορίαν, κατεσκεύασε στόλον ἐξ 130 μεταφορικῶν πλοίων καὶ εἰσέδυσεν εἰς Ἀραβίαν διὰ τοῦ ὄρμου τῆς Κελεντικῆς κόμης, ἔνθα ἠναγκάσθη νὰ παραμείνῃ ἐπὶ ἑξήκοντα ἡμέρας ἀνάπαυσιν τοῦ ὑπὸ ἀσθενειῶν δεκτικισθέντος στρατοῦ του. Παραπλανηθεὶς ὅμως ὑπὸ τῶν ψευδῶν ὀδηγῶν αὐτοῦ πληροφοριῶν, ἀφίκετο πολλὰ ἀποστάς εἰς Νέγρανα καὶ ἐκείθεν εἰς τὴν χώραν τῶν Βαμνιανῶν, ἔνθα ἀτελεσφόρου ἀποδόσης τῆς πολεμικῆς τῆς Μαρσιάδας, ἐπανήλθε, περιπλεύσας κατὰ μήκος τὴν Ἀραβικὴν παραλίαν εἰς Ἐγγραφίαν καὶ ἐκείθεν διὰ τοῦ Μυδῶ ὄρμου εἰς Ἀλέξανδρειαν.

Μικρὸν κατὰ μικρὸν κανονικοὶ πλόες ἤρξαντο διεργερούμενοι μεταξὺ τῶν Ἰνδικῶν ἀκτῶν καὶ τοῦ κόλπου τοῦ Ἄδεν. Πρεσβεία ἐστάλη πρὸς χαιρετισμὸν τοῦ αυτοκράτορος Κλαυδίου. Αἱ περὶ Σηρῶν πληροφορίες ὄλονεν ὡς ἡμέραι διελευκαίνοντο, ἐγίνωσκον δ' ὅτι πρὸς Β αὐτῶν ἔκειτο ἡ Σκυθία καὶ πρὸς Ν. αἱ Ἰνδία. Ὁ Νέρων ἐξηρέυνησε τὴν Αἰθιοπίαν καὶ ἀπέστειλε δύο ἑκατοντάρχους πρὸς ἀναζήτησιν τῶν πηγῶν τοῦ Νεῖλου, ὅστινες ὅμως δὲν ἠδυνήθησαν νὰ

ὑπερβῶσι τὰ μεταξὺ 9^ο καὶ 7^ο πλάτους ἄπειρα τέλματα, ὄρισαν ὅμως ἐπακριδῶς τὰς ἀπὸ Συήνης εἰς Μερὸν ἀποστάσεις. Ἦδη δ' ἀφικνούμεθα εἰς τοὺς χρόνους τοῦ Πλινίου, τοῦ σοφωτάτου τούτου ἀνδρός, τοῦ γεννηθέντος τῷ 23 μ. Χ. καὶ οἰκτρὸν εὐρόντος θάνατον ἐν Σταβίαις κατὰ τὴν φοβερὰν τοῦ Βεσουβίου ἔκρηξιν. Ἐν τῇ ἐκ 37 βιβλίων ἀποτελουμένη ἐγκυκλοπαίδειᾳ αὐτοῦ, τέσσαρα πραγματεύονται περὶ γεωγραφίας· αἱ τοὶ δ' ἐν αὐτοῖς δὲν ἀναφέρεται τ' ὄνομα τοῦ Στράβωνος, ὑπάρχει ὅμως συσσωρευμένη πᾶσα ἢ λοιπὴ γεωγραφικὴ φιλολογία. Ποιεῖται ἀκριβὴ γεωγραφικὴν περιγραφὴν τῆς Βορείου Γερμανίας καὶ τῆς Κιμβρικής Χερσονήσου (Δανμαρκίας), ἀναφέρει δὲ τὴν νῆσον Νηρίγον (πιθανῶς Νορβηγίας), ἐξ ἣς ἐπιβιβάζονται διὰ Θούλην. Περιγράφει τὴν ἀφρικανικὴν ἀκτὴν τῆς Βερενίκης μέχρι τοῦ ἀκρωτηρίου τῶν ἀρωματοφόρων χωρῶν, διάστημα δηλαδὴ 25 ἡμερῶν νομίζει ὅτι ὁ Ὀκεανὸς στρέφεται πρὸς Δ καὶ συνάπτεται πρὸς τὸν Ἀτλαντικὸν μνημονεύει τῆς ἀπὸ Αἰγύπτου εἰς Ἰνδίας θαλασσίας ὁδοῦ, πλοῦν δηλ. 70 ἡμερῶν ἀπὸ Βερενίκης μέχρι Μουζίρεος, σημειοῖ τοὺς σταθμοὺς, τὰς ἀποστάσεις, τὰς παραλιακὰς ἐδαφικὰς ἀνωμαλίας, τοὺς λαοὺς, τὰ προϊόντα καὶ τὰς ἐμπορικὰς ἐκάστης χώρας ἀνάγκας, καὶ παρέχει ἀορίστους πληροφορίας περὶ Ἰνδιῶν μέχρι τῶν ἐκβολῶν τοῦ Γάγγου καὶ ἔτι μᾶλλον ἀορίστους περὶ τῶν ἐπέκεινα τούτων κειμένων χωρῶν.

Ἐκτοτε ἢ γεωγραφία παραμεληθεῖσα ἐν τῇ χριστιανικῇ Εὐρώπῃ καὶ τῷ Βυζαντίῳ, εὖρε καταφύγιον παρὰ τοῖς Ἀραβῶν, οἵτινες οὐ μόνον διετήρησαν τὴν ἐπιστημονικὴν γεωγραφίαν, ἀλλὰ καὶ ἱκανὰς ἐποίησαντο προόδους, ἀντλήσαντες πλείστας ὅσας εἰδήσεις ἐκ τῶν ἑλληνικῶν συγγραμμάτων, ἅτινα ἐγνώσθησαν αὐτοῖς ἐκ συριακῶν μεταφράσεων, ἐκ τῆς μελέτης δὲ αὐτῶν ἔμαθε δὲ καὶ ἐξ ἰδίων περιηγήσεων καὶ μελετῶν ἀρίστα ἔγραψαν γεωγραφικὰ ἔργα.

ΑΔΕΦΑΝΔΡΟΣ Μ. ΚΑΡΑΛΗΣ

ΠΑΓΚΟΣΜΙΟΣ ΚΙΝΗΣΙΣ

ΕΠΙΣΤΗΜΑΙ-ΓΡΑΜΜΑΤΑ-ΤΕΧΝΑΙ

[Περιλήψεις εκ των ξένων Περιοδικών]

Η ΠΕΡΙΟΥΣΙΑ ΤΗΣ ΡΩΣΙΑΣ

«ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΙΣ ΤΩΝ ΔΥΟ ΚΟΣΜΩΝ» (Παρίσιοι).— 'Ο υποκόμης δ' Άδενέλ καταγράφει τήν περιουσία τής Ρωσίας.

Από το 1886 μέχρι το 1906 εισέπραξε 10,240,000,000 ρουβλίων είτε εκ δανείων είτε εξ εκτάκτων εσόδων. Έπληρωσε κατά τήν είκοσαετίαν ταύτην έξω των συνήθων εξόδων τής 10,415,000,000 ρουβλίων, ήτοι έχει διαφοράν 211 εκατομμυρίων. Το δημόσιον χρέος τής Ρωσίας ανέρχεται σήμερον εις 9,800,000,000 ρούβλια, ήτοι 26,000,000,000 φρ., άτινα έχρησιμοποιήθησαν εις τὰ εξής τρία σημεία:

Έξωτεροι:κοί πόλεμοι άπήνησαν 4,600,000,000 εξών τὰ 2.000,000,000 διά τόν ρωσσοϊαπωνικόν πόλεμον.

Κατασκευή ή εξαγορά σιδηροδρόμων 3,000,000,000. Δάνεια εις τὰς κτηματικές τραπέζας των ευγενών και των χωρικών 1,225,000,000. Πληρωμή των γαιών εν Σιδηρία εις τους πρόην γαιοκτήμονας 2,000,000,000. Τὰ 3 δισεκατομμύρια διά δους σιδηροδρόμους στοιχίζουσιν ετησίως 129 εκατομμύρια ρουβλ. εις τὸ κράτος.

Τὸ σιδηροδρομικόν δίκτυον μήκους 44,000 χιλιομέτρων παρέχει: εισόδημα 65,000,000 ετησίως, ήτοι 2,12 ο)ο επί τοῦ κεφαλαίου. 'Ο άγροτικός πληθυσμός άπεπλήρωσε μέχρι τοῦ 1906 τὰ 2,000,000 τὰ όποια τὸ κράτος εδάνεισεν από πενήτηνonta ετών. 'Η άγροτική έκτασις τής Ρωσίας καλύπτει σήμερον 430,000,000 έκτάρια, εξών τὸ κράτος, αί πόλεις, ή αυτοκρατορική χορηγία και αί των Μ. Δουκῶν κατέχει τὰ 165.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΚΑΙ ΕΡΓΑΣΙΑ

«ΝΕΑ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΙΣ» (Παρίσιοι).— 'Ο Ι. Νοβώκωφ άσχολεται με τόν δήθεν ανταγωνισμόν μεταξύ τοῦ κεφαλαίου και τής εργασίας, και άποδεικνύει ότι ή πλάνη αύτη προέρχεται εκ τής συγχίσεως τής γινόμενης υπό των σοσιαλιστών μεταξύ τοῦ κεφαλαίου και τοῦ έκμεταλλευτοῦ. Κατά τόν άρθρογράφον, τὸ κεφάλαιον δέν εινε τὸ δηλητήριο εκείνο τὸ όποτον πιλεμει ὁ σοσιαλισμός. 'Ο άρχισοσιαλιστής Κάρλ

Μάρξ, χάριν τής επιτυχίας τοῦ άγώνος του έκπυρε τὸ κεφάλαιον έχθρόν τής εργασίας ενῶ πράγματι μόνον φανταστικῶς εινε. 'Ο έκμεταλλευτής εινε ὁ έχθρός τής εργασίας. 'Αλλ' ὁ έκμεταλλευτής ως επί τὸ πλεῖστον δέν εινε ὁ κεφαλαιούχος. Εὑρίσκειται ως επί τὸ πλεῖστον μεταξύ των εργατών.

Ο ΜΠΑΖΑΙΝ

«ΝΕΑ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΙΣ» (Παρίσιοι).— 'Ο Γ. Βάφν δείκνυται άνηλεής και άυστηρός διά τόν στρατάρχην Μπαζαίν τοῦ όποίου κρίνει τόν βίον και τὸ έργον. Τὸ άρθρον εινε ταύτοχρόνως κατηγορητήριο και καταδικαστική άπόφασις.

«Παντελής έλλειψις ήθικής αντιλήψεως, γράφει τόν έμποδίξει: κατά τήν έκστρατείαν τοῦ Μεξικού να ἴδη πόσον μυσάρα εινε ή διαγωγή του. Τῷ 1870 έπέδειξε τελείαν άγνοίαν τής στρατηγικής, τελείαν άναποφασιστικότην, τελείαν ψευδολογίαν κατά συνήθειαν».

Εις τὸ Μετς αν δέν υπήρξε προδότης υπήρξε κινδυνώδης κρονόληρος, άνίκανος, άνήθικος, «έκει όπου ὑλίγη εὑσυνειδησία θά ήρκει εις αὐτόν να περισώσῃ τήν τιμην αν μή τι άλλο».

Ο ΣΟΣΙΑΛΙΣΜΟΣ ΕΝ ΚΙΝΑ

«ΓΑΛΛΙΚΟΣ ΕΡΜΗΣ», (Παρίσιοι).— 'Ο Άλβέρτος Μαιμπόν εκθέτει τὸ πρόγραμμα των εν Κίνα δημοκρατοσοσιαλιστών. Περιλαμβάνει δύο μέρη: Τὸ μὲν άσχολεται θεωρητικῶς, τὸ δ' έτερον άποτελει σχέδιον ενεργείας. 'Εν τῷ τελευταίῳ, δπερ άπευθύνεται πρὸς ὄλους τοὺς κατοίκους τοῦ Ουρανίου κράτους, εκκαλεῖ τόν λαόν κατά των ξένων, οτινες εξωθοῦν τήν παρούσαν κυβέρνησιν εις τόν άγώνα κατά τής δημοκρατικής μερίδος. 'Αλλ' άφ' έτέρου εν τῇ αὐτῇ εκκλησίει λέγεται, ότι εινε άπαραίτητος ή συσχέσις μετά των Εὐρωπαϊκῶν δυνάμεων να επέλθῃ ή διεθνής αδελφοποίησις.

ΤΟ ΕΡΓΟΝ ΤΟΥ ΝΙΤΣΕ

«ΓΑΛΛΙΚΟΣ ΕΡΜΗΣ» (Παρίσιοι).— 'Ο Τούλλος Γκολτιέ εκθέτει και συζητεί τὰς θεωρίας τοῦ Νίτσε

του μέρους τὸ όποιον παίζει ή ζωή εις τόν βίον, και εξέθεσεν εις τὰς «Σημερινὰς σκέψεις» του ιδίως εις τὸ κεφάλαιον υπό τόν τίτλον «περί τής αμεμότητος και των άτόπων των ιστορικών μελετών». Κατά τόν άρθρογράφον τὸ έργον τοῦτο εινε σπουδαιόν εις πάντας τοὺς σκεπτομένους καλῶς νέας τής διαυγείας τής γλώσσης, ήτις εινε άπηλλαγμένη πάσης τεχνικής ονοματολογίας. Κατά τόν Γκολτιέ τὸ έργον τοῦτο υπερτερεῖ πάντα τὰ σύγχρονα μελετήματα, τὰ όποια έρανίζονται εκ των φιλοσοφικών μελετών μόνον τὸ περίπλοκον και τὸ βαρὺ ὕφος αὐτών.

ΑΙ ΓΛΩΣΣΑΙ

«ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΙΣ» (Παρίσιοι).— Αἱ λαλούμεναι εν κόσμῳ γλώσσαί εινε υπερδιακόσια. Μεταξὺ αὐτῶν προτεθεῖ ή άγγλική, ήτις ὀμιλεῖται υπό 136,000,000 ανθρώπων, ήτοι 27 ο)ο επί τοῦ γηίνου πληθυσμοῦ. Ακολουθεῖ ή γερμανική με 16 ο)ο, εἴτα ή κινεζική με 14 ο)ο, ή γαλλική με 14 ο)ο, ακολουθοῦν δέ ή ρωσική, άραβική, ιταλική, ισπανική και σκανδιναυική.

Σ. Π. Α.— 'Ενδέχεται όμως και να μη γνωρίζῃ τς εἴρηαι επί τοῦ ζητήματος τούτου ὁ συντάκτης τῆς «Επιθεωρήσεως».

Η ΤΑΒΕΡΝΑ ΤΟΥ ΣΤΡΑΤΩΝΟΣ

«ΜΕΓΑΛΗ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΙΣ» (Παρίσιοι).— 'Ο κ. Κ. Ουμπέρ νομίζει ότι δέν εινε ποσῶς ὀρθόν να παρεχόμεν εις τοὺς υπό τὰς σημαίας καλουμένους δλας τὰς εἰσκαθάσεις δλας τὰς τέρφεις και ελγν τήν κακῶς κοσμημένην ελευθερίαν, φρονεῖ δέ ότι πραγματική περιποίησις τήν όποίαν αἱ άρχαί θέλουν να επιδείξουν πρὸς τὸν στρατιώτην εινε ή διατήρησις πάσης υγιεινῆς καὶ τής όποις να τόνεξασφαλίζουν εν περιπτώσει ασθενείας, και να τῷ παρέχουν άναπαύσεις μετά τήν κόπασιν τοῦ γυμνασίου, άναγωνστήριον όπου να δύναται να μορφωθῇ και ελα τὰ μέσα τής ήθικής διαπλάσεως, οὐχι δέ και τής ψυχικής διαφθοράς. 'Εν τέλει παρατηρεῖ ότι με τὰς ταβέρνας εις τοὺς στρατώνας μεταβάλλονται οἱ μὲν λοχαγοί εις ταβερνάρηδες, οἱ δέ ὀπλῆται εις διαρκῶς μεθοκοποῦντας πελάτας.

ΤΑ ΕΡΓΑΤΙΚΑ ΑΤΥΧΗΜΑΤΑ

«ΣΟΣΙΑΛΙΣΤΙΚΗ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΙΣ» (Παρίσιοι).— 'Ο Ιατρός Διεβερνερές εξετάζων τόν νόμον περί εργατικών άτυχημάτων συζητεί τὸ ζήτημα των ιατρῶν και των ασφαλιστών. Ζητεί ὅπως οἱ τραυματία εχωσῶ τὸ δικαίωμα να θεραπεύωνται υπό των θεράποντων αὐτῶν ιατρῶν, ὅπως άπαγορευθῇ εις τοὺς ά-

σφαλίζοντες να έχουν αὐτοί θεράποντας Ιατροὺς διά τοὺς ασφαλίσθέντας, ζητεί προσέτι ὅπως τὸ Κράτος αναλάβῃ μονοπωλιακῶς τήν υπηρεσίαν τής ασφαλείας να ὁ ασφαλιζόμενος άπαλλαχθῇ από τὰς πονηρίας τοῦ ασφαλιζόντος και τέλος ὅπως τὸ Κράτος ὑποδείκνύη ελεγκτάς Ιατροὺς, οτινες θ' αναπληρώσουν τὰ αναπόφευκτα πειθαρχικά συμβούλια.

Η ΠΛΑΝΗ ΤΟΥ ΤΑΙΝ

«ΠΟΛ. και ΚΟΙΝΟΒ. ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΙΣ» (Παρίσιοι).— 'Ο Π. Λακόμπ εξετάζει τὰς θεωρίας τοῦ Ταιν επί τοῦ κοινωνικοῦ ενστίκτου. 'Ο Ταιν κατ' αὐτόν εξήτησε τήν λύσιν τοῦ κοινωνικοῦ προβλήματος διά τής επανόδου τοῦ παλαίου συστήματος. Δέν διέκρινεν ὅμως εις τοὺς ανακαινισμοὺς τής εποχῆς μας πηγὰς ἱκανὰς να θεραπεύσῃ τὰ δεινὰ άτινα θρηγεῖ. Βεβαιῶν τήν κατάπτωσιν τήν άπροσδιόριστον και αναπόφευκτον τοῦ συνεταιριστικοῦ πνεύματος τοῦ πνεύματος τής πρωτοβουλίας και τής αλληλεγγύης, διέγνωσεν εσφαλμένως. Τὰ γεγονότα τὸν διέφευσαν. 'Ως φιλολογικὸς ιστορικὸς δέν ελαδεν ὑπ' ὄψει τὰς άτομικότητας. 'Ως πολιτικὸς ιστορικὸς δέν εἶχε τήν αντίληψιν των νεωτέρων μέσων. Καὶ οὕτω ὁ Ταιν ε-πλανήθη.

ΠΕΡΙ ΤΗΝ ΑΝΑΤΟΛΗΝ

«ΠΟΛ. και ΚΟΙΝΟΒ. ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΙΣ» (Παρίσιοι).— 'Ο κ. Ρ. Μιλλέ συζητεί τόν ρόλον τής Αὐστροουγγαρίας εν τῷ Ανατολικῷ ζητήματι και αναπαριστᾷ τήν σημερινήν εικόνα τής Ανατολής. Προσπαθει ν' άποδείξῃ ότι και ή Ρωσία και ή Γαλλία εξίσου ενδιαφέρονται εις τήν διατήρησιν τής ευημερίας τής Αὐστριακής αυτοκρατορίας, ήτις εινε τὸ εσχάτον ἔχρωμα κατά τής μεγάλης επικρατήσεως τοῦ γερμανικοῦ στοιχείου εν Ανατολή. 'Η πορεία τής Αὐστρίας πρὸς νότον, εν εἰρηνικῶς επιτελεσθῇ, θά άπομακρύνῃ εκ Κων)πόλεως τὸ γερμανικόν στοιχείον και θ' αφήσῃ τοὺς Ρώσους να κατέλθουν ανενόχλητοι (:) πρὸς τήν Μικρὰν Ἀσίαν. 'Ο άρθρογράφος νομίζει, ότι ή Γαλλία ὑποχρεοῦται να βοηθήσῃ τήν Ρωσίαν εις τήν πολιτικὴν ταύτην άδιστάκτως μὲν άλλ' οὐχι και τυφλῶς, ως πιστῇ άλλὰ και διορατικῇ σύμμαχος.

ΙΔΙΩΤΙΚΗ ΦΙΛΑΝΘΡΩΠΙΑ

«ΦΙΛΑΝΘΡΩΠΙΚΗ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΙΣ» (Παρίσιοι).— 'Η κυρία Έλένη Μοννιέ εξετάζει τὰ ιδρύματα τής ιδιωτικής φιλανθρωπίας, και ιδίως ελέγχει τόν τρόπον καθ' ὃν οἱ περιθαλπόμενοι εργάζονται να καλύψουν τὰς δαπάνας ὡς αναλίσκουν. Κατά τήν άρθρογράφον πρέπει ν' αναλαμβάνουν τὰ φιλανθρωπικά ιδρύματα ὄχι μόνον τήν διδασκαλίαν οἰασθήποτε τέχνης εις τοὺς

περιθαλπομένους, αλλά και την εξασφάλισιν τῆς τέχνης των μετὰ τὴν ἀπομάκρυνσίν των ἐκ τῶν ἰδρυμάτων αὐτῶν.

Η ΚΥΡΙΑΚΗ ΑΡΓΙΑ

«ΕΦΗΜΕΡΙΣ ΤΩΝ ΟΙΚΟΝΟΜΟΛΟΓΩΝ» (Παρίσιος). — Ὁ κ. Δ. Μπελλέ διαμαρτύρεται κατὰ τῆς Κυριακῆς ἀργίας καὶ κατὰ τῆς παρεμβάσεως τοῦ Κράτους ἐν τῇ καθορισμῷ τῆς ἐργασίας. Ταῦτα θεωρεῖ ὡς ἄκρως αὐθαίρετα καὶ φρονεῖ ὅτι: τὰ μέτρα ταῦτα ἀπολήγουν εἰς τὴν πληρωμὴν μικροτέρου ἡμερομισθίου.

ΤΑ ΑΝΟΙΚΤΑ ΜΕΡΗ

«ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΜΕΤΑΡΡΥΘΜΙΣΙΣ» (Παρίσιος). — Οἱ πνεύμονες τῶν Παρισίων ἔπωσ καὶ ἔδωσαν μεγαλουπόλεω εἶνε τ' ἀνοικτὰ μέρη. Αἱ ἀρχαὶ περὶ τὴν ἐξασφαλίσει τὸν καθαρισμὸν τοῦ ἀέρος τοῦ μολυνομένου διὰ τῆς ἀναπνοῆς τῶν ὑπεραριθμῶν τοίκων τῆς μεγαλουπόλεως καὶ τοῦ πολλοῦ τῶν ἀναριθμητῶν καπνοδόχων αἵτινες ἔδωσαν πληθύνονται. Μολαταῦτα ὁ καθαρισμὸς αὐτὸς καὶ ἐξυγιάνσις δὲν ἐπιτελεῖται, τοῦτο δὲ πειράται διὰ μέρων ν' ἀποδείξει ὁ Δ. Ριβιέρ. Ἡ θνησιμότης ἐν Παρίσιος ἐνεκα τῶν λόγων αὐτῶν εἶνε πολὺ μεγαλύτερα παρὰ εἰς τὸ Λονδίνον, καιρὸς δὲ εἶνε νὰ ἀντιδράσῃ κατὰ τῆς πραγματικῆς ταύτης δολοφονίας.

ΘΕΡΑΠΕΥΟΝΤΑΙ

ΑΙ ΠΑΝΑΔΕΣ ΤΟΥ ΠΡΟΣΩΠΟΥ
ΤΑ ΣΠΥΡΑΚΙΑ ΤΩΝ ΠΑΡΕΙΩΝ
Η ΠΙΤΥΡΙΑΣΙΣ
Η ΠΤΩΣΙΣ ΤΩΝ ΤΡΙΧΩΝ

Όλα τὰ νοσήματα τὰ ἐπικίνδυνα διὰ τὸ

ΔΕΡΜΑ ΤΩΝ ΚΥΡΙΩΝ

καὶ διὰ τὴν

ΚΑΛΛΟΝΗΝ ΤΩΝ

ΕΝ ΤΗ ΤΕΛΕΙΑ ΚΛΙΝΙΚΗ

τοῦ ἐπὶ σειρὰν ἐτῶν ἐν Παρίσιος εἰδικῶς ἀσχοληθέντος εἰς τὰ νοσήματα τοῦ δέρματος καὶ τοῦ τριχωτοῦ τῆς κεφαλῆς ἱατροῦ κ.

Δ. ΚΕΦΑΛΟΠΟΥΛΟΥ

Μεγάλῃ γωνιαίᾳ οἰκίᾳ τῆς οδοῦ Πατησίων καὶ Γλάδστωνος 1. (Παρὰ τὰ Χαντεῖα)

ΚΑΤΑΣΤΗΜΑΤΑ

ΨΙΛΙΚΩΝ

ΕΙΔΩΝ ΠΟΛΥΤΕΛΕΙΑΣ

ΚΑΙ

ΓΥΝΑΙΚΕΙΩΝ ΠΙΔΩΝ

Χ. Δ. ΜΑΤΘΟΠΟΥΛΟΥ
16 - ΟΔΟΣ ΑΘΗΝΑΓΓΕΛΟΣ - 16

ΙΔΙΑΙΤΕΡΟΝ ΤΜΗΜΑ

ΕΙΔΩΝ

ΥΠΟΔΗΜΑΤΟΠΟΙΪΑΣ

ΚΑΙ

ΒΙΒΛΙΟΔΕΤΙΚΗΣ

ΤΙΜΑΙ ΩΡΙΣΜΕΝΑΙ

ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΚΑΙ ΣΕΛΙΔΕΣ

ΑΝΑΓΝΩΣΜΑΤΑ ΔΙΑ ΚΥΡΙΑΣ ΚΑΙ ΔΙΑ ΠΑΙΔΙΑ

[Όλοι αἱ μέχρι τέλους σελίδες ἀφιερῶνται εἰς ὕλην διὰ τὰς οἰκογενείας, ἐπομένως ἀποσπώμεναι τοῦ τεύχους δύνανται ν' ἀποτελέσωσιν ἰδιαίτερον περιοδικὸν χρήσιμον ὡς παιδαγωγία, ὡς πληροφορία καὶ ὡς ὁδηγία.]

ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΑ ΖΗΤΗΜΑΤΑ

[Σήμερον ὁπότε γίνεται τόσος λόγος διὰ τὸ ζήτημα τοῦ ὑπηρετικῶν προσωπικοῦ ἐκάστης οἰκογενείας, εἶνε λίαν ἐπίκαιρος ἡ παράθεσις τῆς γνώμης ἣν εἶχεν ἡ Γεωργία Σάνδη, γνώμη ἣτις πολλὰ ὁμολογουμένως διδάσκει ὡς διατυπῶνται εἰς τὰς κατωτέρω γραμμὰς. Ἴδου δὲ τί γράφει ἡ Γεωργία Σάνδη].

Ἐν μιᾷ οἰκογενεῖᾳ, ὅπως πρέπει καὶ καλῶς λειτουργοῦσιν οὔτε αὐτὸν εἶναι ὑπάρχον οὔτε ὑπηρετικῶν, θὰ ἐπεθύμουν δὲ νὰ διαγραφῶν ἀπὸ τοῦ λεξιλογίου αἱ λέξεις αὗται αἱ ἀηδεῖς, αἱ ὁποῖαι δὲν ἔχουν καμμίαν ἄλλην ἔννοιαν παρὰ μόνον τὴν ἔννοιαν τῆς προλήψεως. Δὲν εἶνε κανεὶς αὐτὸν εἶναι μιᾶς ἐλευθέρας ὑπάρξεως, ἣτις δύναται νὰ τὸν ἐγκαταλείψῃ καὶ δὲν δύναται νὰ εἶνε, δηλαδὴ ἂν δὲν ἔχη τὸ πλάττωμα νὰ ἀρέσκειται εἰς τὸ νὰ ὑπηρετῇ. Ὁ ὑπηρετικὸς ὁμολογουμένως εἶνε θεράπων, ὑπάλληλος, καὶ οὐδὲν πλέον. Τὸν λαμβάνετε ἐν τῇ οἰκίᾳ σας διὰ τὴν ὑπηρεσίαν, τὴν ὁποῖαν εἶνε ἱκανὸς νὰ διεξάγῃ, καὶ τοῦτο ἐπὶ τῇ βάσει συμφωνίας, ἣτις ὅμως δὲν δεσμεύει οὔτε ἐκεῖνον οὔτε ὑμᾶς δι' ὄρισμένον χρονικὸν διάστημα.

Ἐὰν ὁ εἰς κάμνη εἰς τὸν ἄλλον, καὶ ἂν ἡ συμφωνία δὲν εἶνε ἐπιζημία εἰς τὸν ἕνα ἢ τὸν ἕτερον, δὲν παρουσιάζονται ἀποχωρῶντες λόγοι ἀμοιβαίας ἀπάτης ἢ μίσους τινός. Ὑπάρχον τουναντίον πολλοὶ λόγοι νὰ διατηρηθῇ ἐπὶ μακρὸν ἡ συμφωνία ἐὰν ἀμφοτέρωτα συμβαλλόμενα μέρη ἐντίμως μεταξὺ των καὶ εὐκρινῶς φέρωνται. Οὐδεὶς ὅμως ἀφ' ἑτέρου λόγος ὑπάρχει ὑποχρεῶν ἀμφοτέρωθεν νὰ ζώσιν ὑπὸ τὴν αὐτὴν στέγην ἐὰν οἱ χαρακτῆρες εἶνε ἀσυμβίβαστοι.

ἐκεῖνων, οἵτινες φαίνονται ὑπερμέτρως καλοὶ πρὸς τοὺς ὑπηρετάς ἐπὶ τῷ λόγῳ, ὅτι οἱ τελευταῖοι αὐτοὶ εἶνε δυστυχεῖς καὶ περιφρονημένοι διὰ τὴν θέσιν των. Ἐὰν αἰσθάνωνται ἐξευτελισμὸν, τοῦτο σημαίνει ὅτι δὲν ἔχουν ἐπαρκῆ ἀξιοπρέπειαν διὰ νὰ τὸν ἀποτινάξουν μεταβάλλοντες τύχην ἐφ' ὅσον εἶνε εἰς αὐτοὺς, ὅπως καὶ εἶνε εὐκολον, διότι δὲν βλέπω οὐδαμοῦ τὸν ἀποχωρῶντα λόγον νὰ ὑπηρετῶν ἐφ' ὅσον ἐξευτελισμένην θεωροῦσιν οὗτοι τὴν ὑπηρεσίαν. Ἄλλ' ἢ ἀνάληψις μιᾶς ἐργασίας οἰκιακῆς, οἷον τῆς καθαριότητος μιᾶς οἰκίας, τῆς μαγειρικῆς, τῆς διατηρήσεως ἐνὸς κήπου, ἢ ἐνὸς σταύλου καὶ τῶν ὁμοίων, εἶνε αὐτὴ αὐτὴ ἡ ἐργασία παντὸς ἐντίμου ἀνθρώπου ζῶντος διὰ τοῦ ἰδρωτός, δὲν εἶνε δὲ δουλεία. Σήμερον εὐτυχῶς ἢ πρὸς τὸ ἄτομον ὑπηρεσία τοῦ ἄλλου περιορίζεται βαθμιαίως ἀλλ' ἐπαισθητῶς, θὰ καταλήξῃ δὲ εἰς τὸν περιορισμὸν τὸν ἀκρότατον ἢ τοὶ εἰς τὴν βοήθειαν τὴν ὁποῖαν δίδει πᾶς ἀνθρώπος εἰς ἕνα ἀσθενῆ. Ἄλλὰ καὶ τοῦτο δὲν εἶνε ὑπηρεσία. Τοῦτο εἶνε περίθαλψις. Ἡ ὑπηρεσία κατατᾶ νοσηλεία, ἂν δὲ ὁ οὕτως ἀσθενὴς εἶνε ὀλίγον δύσθυμος καὶ σκαιὸς, ὁ περιθάλλων ἦτοι ὁ θεράπων βεβαίως δὲν θὰ ἐξευτελισθῇ ἐὰν ὑπομείνῃ ὀλίγον ἐφ' ὅσον δὲν γίνεται κατάχρησις τῆς ὑπομονῆς του.

Δὲν ἀρέσκομαι μὲ τὴν διαγωγὴν τῶν ἀσθεντῶν

Οὐδὲν λοιπὸν τὸ ἐξευτελιστικὸν ὑπάρχει εἰς τὰς οἰ-

κριακῆς ὑπηρεσίας, ἐὰν ὁ τοιοῦτος ὑπάλληλος διέπεται ὑπὸ τῆς ὀρθῆς ἀντιλήψεως τῶν καθηκόντων καὶ τῶν ὑποχρεώσεως αὐτοῦ, ἐὰν εὐσχήμως ἐμποδίζει τὸν ἀπασχολοῦντα αὐτὸν νὰ ὑπερβῆ ἢ λησμονήσῃ τὰ ἱδικά του.

Αἱ ἀμοιβαῖαι βιαιότητες αἱ πρὸς ἀλλήλας ἀντεγκλήσεις καὶ αὐταὶ ἀκόμη αἱ διαβατικαὶ ἀδικαίαι πάντα τέλος τὰ ἀναπόφευκτα εἰς τὰς καθημερινὰ σχέσεις μικροεπεισόδια θὰ εἶχον ἀσυγκρίτως μικρότερας τὰς συνεπειάς, ἐὰν εἰς ἀμφοτέρω τὰ μέρη ὑπῆρχεν ἡ ἰδέα τῆς ἰσότητος.

Εἰς ἓνα θεράποντα ὑπερμέτρως εὐαίσθητον δύναται τις νὰ εἴπῃ.

— Διατί θυμώνεις διότι σοῦ ἐκακομίλησα, ἐνῶ ἐγὼ δὲν ἐθύμωσα ὅτι καὶ σὺ μοῦ ἐφέρθης οὕτω. Μήπως δὲν κακομιλῶ μὲ τοὺς συγγενεῖς μου ἀκόμη; Μήπως αἰσθάνεσαι ὅτι ἐξευτελίζεσαι περισσότερο ἀπὸ αὐτούς; Σοῦ ἀπηγόρευσα νὰ ἐξηγηθῆς ἐὰν τὸ σφάλμα σου ἦτο ἀκούσιον; Ὅσον ἀφορᾷ τὴν κατ'ἐπανάληψιν διάπραξιν σφαλμάτων νομίζω ὅτι ἔχω δικαίωμα νὰ σοῦ κάμω τὴν σχετικὴν παρατήρησιν ὅπως ἐπίσης καὶ σὺ ἔχεις τὸ δικαίωμα νὰ παραπονεθῆς ἐὰν ἀπαιτήσω πράγμα μὴ συμπεριληφθὲν εἰς τὴν συμφωνίαν μας. Ἄλλ' οὐδεμία ἐκ τῶν ἐξηγήσεων αὐτῶν καταστρέφει τὴν μεταξὺ ἡμῶν ὑφισταμένην ἰσότητά. Ἐὰν ἤμην τόσῳ βίαιος καὶ τόσῳ παράφρων ὅτε ἤγειρα τὴν παλάμην καὶ σὲ ἐκολάφισα, θὰ εἶχες πληρέστατα δικαίον νὰ ἐγείρης καὶ σὺ τὴν ἰδικήν σου καὶ νὰ μὲ ραπίσης. Ἐνεκα τούτου δὲ δὲν θὰ παρεβιάζετο ἡ ἰσότης. Θὰ ἦτο πράξις ἐκφρονοῦς μία τοιαύτη χειροδικία, ἀλλ' ἀφ' ἧς στιγμῆς οὐδὲν σοὶ ἐπιβάλλει νὰ δεχθῆς ὑπομονητικῶς τὸ ράπισμα, δὲν βλέπω διατί ἐξευτελίζεσαι ἀπὸ τὴν ἐκδήλωσιν τῆς ὀργῆς μου».

Οὕτω καὶ τὰς χειρίστα; ἂν λάβωμεν περιπτώσεις ἐν ταῖς οἰκιακαῖς σχέσεσι, καὶ ἂν ἀκόμη προβῶμεν μέχρι τῶν σπανίων αὐτῶν περιπτώσεων τῆς χειροδικίας, ὁ ὑπηρετῆς εἶνε ὑπηρετῆς μόνον ἐφ' ὅσον θέλει νὰ εἶνε. Ὅταν ἀφίγη νὰ ἐξευτελίζεσαι μόνον ἵνα ἐπωφεληθῆ τῆς μετέπειτα μετανοίας ἢ καὶ ἐκ τῆς ἰδέας ὅτι ἀπηύδῃσεν ὁ ἀυθέντης, τότε εἶνε ἄξιος περιφρονησεως.

Ἡ χρῆσις μωροῦ καὶ ἀποκρουστικοῦ παρελθόντος ἀπὸ τῆς ἀπόψεως ταύτης ἐδημιούργησεν ἀτυχῶς κατηγορίαν ἀνθρώπων ἧτις ἐστιγματίσθη διὰ τῆς ὀνομασίας δολοφῶν καὶ ἐλλῶν. Ἀλλὰ καὶ τὰ ἐλαττώματα τῆς κατηγορίας ταύτης τῶν ἀνθρώπων ἐδημιούργησαν οἱ ἀυθένται, ὅταν δὲ οὗτοι κατανοήσουν τὴν ἰσότητά καὶ τὴν ἐφαρμοσούν, τότε ἡ κατηγορία αὕτη, ἡ τάξις αὕτη τῶν δούλων καὶ τῶν ἐλλώτων θέλει ἐκλείπει.

**

Ἡ τάξις αὕτη εἶνε σχεδὸν ἄγνωστος εἰς τὴν ὑ-

παιθρον χώραν. Καὶ ὅμως πάντες οἱ ἀγροῖκοι οἱ καλλιεργηταί, οἱ κτηνοτρόφοι καὶ λοιποὶ, ὅσοι δὲ νανταὶ ἔχουν ἐπίσης τοὺς ὑπηρετάς των, οἱ ὅποιοι ὅμως δὲν διαφέρουν ἀπὸ τὰ μέλη τῆς οἰκογενείας. Αὕτη ἀκριβῶς εἶνε ἡ καλῶς νοουμένη ὑπηρεσία. Ἐὰν ὁ κτηνοτρόφος δειρῆ καμμίαν φροῦν τὸν κτηνοβοσκόν του, ὁμοίως δέρει καὶ τὰ ἰδικὰ του τέκνα.

Κατὰ τὰ λοιπὰ, αὐθένται καὶ ὑπηρεταὶ μαζῇ τῶν γονων, μαζῇ κοιμῶνται, μαζῇ χαίρονται, μαζῇ λυποῦνται, ὅπως ἄλλοτε συνέβαινε μὲ τοὺς ἄρχοντας τοῦ παλαιοῦ καιροῦ.

Εἶνε θλιβερόν, ὅτι ἀπαλέσθη ἡ καλὴ αὕτη συνήθεια, ἐλπίζω ὅμως ὅτι θὰ ἐπανέλθῃ ὅταν ὁ χρόνος καὶ ἡ πρόοδος βελτιώσῃ τὴν περὶ ἰσότητος ἀπάθειαν πάντων τῶν ἀνθρώπων γνώμην. Αὐτὸ ἀποτελεῖ τὸ ἰδεώδες καὶ ὅπως ἐν παντὶ πράγματι, πρέπει καὶ ἐν αὐτῷ ἐμφύτως νὰ ὀδηγούμεθα μέσῳ τῶν σκοπέλων οὓς ὑψώνουν αἱ κακῶς ἀκόμη ἐννοούμεναι μεταξὺ αὐθέντων καὶ θεραπόντων σχέσεις.

**

Διὰ νὰ ἐπιτύχωμεν τοῦτο, πρέπει νὰ καθιερώσωμεν νέας πρὸς τοὺς ὑπηρετάς σχέσεις, ὅπως ἀντιθέτως πρὸς τὰς διεπούσας τὸ παρελθόν. Πρὸ παντός πρέπει ν' ἀποφύγωμεν δύο σκοπέλους: τὴν ἀγερωχίαν, ἧτις πληγώνει καὶ τὴν οἰκειότητα, ἧτις ἐκφαυλίζει. Διότι ἐντεῦθεν προέρχεται τὸ ὑπὸ τοῦ δούλου προσφερόμενον τῷ αὐθέντι θυμίαμα.

Νομίζω, ὅτι πρέπει τις νὰ εἶνε ἄβροχός πρὸς τὸν θεράποντα καὶ νὰ τὸν παρακαλῇ νὰ κάμῃ τοῦτο ἢ ἐκεῖνο, κατόπιν δὲ νὰ τὸν εὐχαριστῇ, νὰ μὴ τὸν καλῇ διὰ παραμικρὰς ἐργασίας, τὰς ὁποίας μόνος ὁ αὐθέντης δύναται νὰ κάμῃ. Ἄλλ' ὅπως πρέπει νὰ καταργηθοῦν μερικαὶ ὑπηρεσίαι αἵτινες εἶνε ἀποκρουστικαὶ, διότι ἐμπραγματῶς ὑπομιμνήσκουν τὴν δουλείαν, πρέπει ὁμοίως νὰ καταργηθῇ ἡ οἰκειότης, ἡ διαχυτικότης, ἡ ἄκρα ἐμπιστοσύνη καὶ αὐταὶ ἀκόμη αἱ περιτταὶ συνομιλίαι. Οὐδεὶς θεράπων, ὅσοιδηποτε τέλειος καὶ ἂν ὑποτεθῆ δύναται νὰ κάμῃ καλὴν χρῆσιν τῆς οἰκειότητος ταύτης, καὶ νὰ μὴ βλάβῃ τέλος καὶ ἑαυτὸν καὶ τὸν αὐθέντην του.

Πρέπει βεβαίως νὰ γνωρίζουν καὶ νὰ κατανοοῦν ὅτι εἶνε ἴσοι πρὸς τοὺς αὐθέντας, Ἄλλ' ὅπως εἶνε θὰ νομίζουν ὅτι πρέπει νὰ εἶνε ἡ δοῦλοι ἢ αὐθένται μόνον τοῖς ζητηθῇ ἄλλο τι πλὴν τῆς ἀπλῆς ὑπηρεσίας δι' ἣν ἐκλήθησαν νὰ ἐργασθοῦν. Ἄλλ' ἡ ἐργασία τοῦ νὰ μᾶς παρηγορῇ, τοῦ νὰ φυλάττῃ τὰ μυστικά μας ἢ νὰ λύῃ τὰς οἰκογενειακὰς διαφορὰς, νομίζω, ὅτι δὲν εἶνε ἐξ ἐκείνων, αἵτινες ἐπὶ μηνιαία ἀμοιβῇ δύνανται νὰ γίνωυν.

ΓΕΩΡΓΙΑ ΣΑΝΔΗ

ΣΕΛΙΣ ΔΙΑ ΤΑΣ ΚΥΡΙΑΣ

Η ΜΟΔΑ

(Ἡ ἀμφίεσις κατ' οἶκον)

Υπάρχει μία καλὴ συνήθεια δι' ὅλας δύναται τις εἶναι τὰς κοινωνικὰς τάξεις. Ἡμεῖς αἱ κυραὶ ἀποφεύγομεν σχεδὸν πάντοτε νὰ εἴμεθα κομψαὶ καὶ ἐν τῇ οἰκίᾳ μας, νὰ τηρῶμεν ὅλους τοὺς ὄρους τῆς ἐκτεθειμένης βέβαια φιλαρσεκείας. Καὶ διὰ τοῦτο παραμελοῦμεν τὴν κατ' οἶκον εὐπρόσωπον ἐμ-

πρόσωπόν μας, ἐνώπιον τῶν συζύγων μας, τῶν γονέων μας, τῶν ἀδελφῶν μας, τῶν οἰκείων μας τέλος ἐπισκεπτῶν.

Καὶ ἐν τούτοις δὲν ὑπάρχει εὐθηνότερον πράγμα διὰ μίαν καλὴν οἰκοκυράν καὶ δὴ σεμνὴν ἀκόμη κόμισσιν ἀπὸ τὴν «οἰκιακὴν ἀμφίεσιν» τὴν «Ρόμπ-ντέ-σάμπρ». Ὑπάρχουν οἰκοδέσποιναί, αἱ ὁποῖαι μὲ πέντε ἔξ δραχμὰς κατορθώνουν καὶ ἔχουν πᾶν χαριτωμένην μπλουζάν αὐτοῦ τοῦ εἶδους μὲ τὴν ὑποῖαν καὶ ἓνα ξένον ἀκόμη δύνανται νὰ δεχθοῦν εὐπροσώπως.

Καὶ ἐν τούτοις ἐνῶ δι' ἀνόητα καὶ ἄσκοπα ἔξαρ-

τήματα τοῦ στολισμοῦ δαπανῶμεν τόσα, ἀποφεύγομεν ἀπὸ κακῆν συνήθειαν νὰ συμπληρώσωμεν τὸν οἰκιακόν μας στολισμόν. Ἄνευ κορσέ, ξεμαλλιασμένη, μὲ ἐν πολκάκι ξεχειλωμένον καὶ μόλις συγκρατούμενον εἰς πόρπας ἢ κομβία, μὲ σφικτὰ μανίκια ἐμποδίζοντα τὴν ἐλευθερίαν τῆς κυκλοφορίας καὶ ἐρυθραίνοντα ἀηδῶς τὰς χεῖρας, μὲ ὑποδήματα στραβοπατημένα φαινόμενα κάτωθεν κοντοῦ ποδογύρου, συνηθέστατα ἡμιανοίκτου ἐξ ἀτημελησίας κατὰ τὴν ὀπισθίαν ραφήν, ἰδοὺ ἡ συνήθης εἰκὼν μιᾶς οἰκοκυράς, ὅπως τὴν ἀντικρύζει, ὁ ἐπανακάμπτων ἐκ τῆς ἐργασίας σύζυγος, ὅπως τὴν εὐρίσκει καὶ ὁ οἰκειότατος ἐπισκέπτης σπεύδουσας νὰ κρυβῆ καὶ νὰ ἐνδυσθῇ.

Διὰ τοῦτο νομίζω, ὅτι παρέχω ἐκδούλευσιν εἰς τὰς ἀναγνωστριάς μου συνιστῶν εἰς αὐτὰς τὴν κατασκευὴν μιᾶς «οἰκιακῆς ἀμφίεσεως». Παρέχω δὲ καὶ τὸ δεῖγμα τοιαύτης ἀμφίεσεως κομψῆς καὶ εὐχερεστάτης τὴν κατασκευὴν.

Ἡ ρόμπα αὕτη γίνεται ἀπὸ μπατίσταν, ἀπὸ περκαλί, ἀπὸ τσιτάκι καὶ ἀπὸ λινὸν ἀκόμη, ἔχει δὲ «βολὰν ἀνφὸρμ» εἰς τὸ τέλος μὲ τέσσαρας πιέττας. Ὁ Φλαμπαλᾶς ἐνοῦται μὲ τὴν ἐπιλοιπὸν ρόμπαν δ' ἓνος «ἀντρ-ντέ» ἀπὸ δαντέλλαν, φιλέ ἢ καπανέλλια.

Ἐπάνω κόπτομεν γιακᾶν μικρόν, περίξ τοῦ ὁποῦ ῥάπτομεν βολὰν ἐνωμένον πάλιν δι' «ἀντρ-ντέ». Τὸ βολὰν τειλιώνει μὲ μίαν δαντέλλαν ὁμοίμορφον.

Πόσον δὲ νομίζετε, ὅτι ἡμπορεῖ νὰ στοιχίσῃ μία τοιαύτη ἀμφίεσις τὴν ὁποῖαν δυνάμεθα καὶ μόναι νὰ ράψωμεν;

Ἄν μὲν τὴν ἐργασθῶμεν μόναι κατ' ἀνώτατον ὄρον ἔξ δραχμὰς. Ἄν δὲ μᾶς βοηθήσῃ καὶ *μία νεαρὰ μοδίστα τὸ πολὺ δραχμὰς δέκα. Καὶ εἴμεθα πάντοτε καθάραι καὶ κομψαί, τὰ δύο κυριώτερα χαρίσματα διὰ μίαν γυναῖκα.

Η ΚΑ ΜΟΔΑ

ΚΑΛΛΥΝΤΗΡΙΟΝ

[Τὸ δέγμα]

Θέλετε νὰ διατηρήσετε τὸ δέγμα λεῖον, ἀρτυδίωτον, ἀλαβάστρινον;

— Θέλομεν, θέλομεν! θάπαντήσετε ὅλαι. Ἀκούσατε λοιπὸν τί νὰ κάμετε.

Τὴν νύκτα πρὶν κοιμηθῆτε ὠραῖαι ἀττίδες, ἐπαλείψατε διὰ γλυκερίνης τὸ μέρος τοῦ δέρματος, τὸ ὅποιον δεικνύει ἐρεθισμόν τινα. Ἐπειτα βάλετε τεμάχιον βάμβακος ὑδροφίλου καὶ ἐπειτα προσπαθεῖτε ν' ἀπορροφηθῇ ἡ γλυκερίνη δίχως νὰ προστριβῇ ὁ βάμβαξ ἐπὶ τοῦ δέρματος.

Ἐπειτα ἐπαλείψατε τὸ αὐτὸ μέρος μὲ ζουμί λεμονίου καὶ ρίψατε ὑπὲρ αὐτὸ ἀντὶ πούδρας φαρίνην ἀπλῆν. Καὶ ἐπειτα «ὑπνον ἐλαφρόν». Τὸ φάρμακον εἶνε τόσον ἀποτε-

λεσματικόν ὄσον καὶ εὐκόλον. Τώρα μάλιστα ὅποτε τὸ δέρμα πολλῶν λαϊμῶν ἀποκαλύπτεται ἐντελῶς μεταβλη- μένον ἐκ τῆς χρήσεως θηηλῶν περιλαμίων τὸ θεραπευτικόν μέσον θ' ἀποδώσει εἰς τὸ δέρμα τοῦ μέρους ἐκείνου ὀλην τὴν ἀρχικὴν χροῖαν καὶ δροσερότητά του.

(Διὰ τὰ λούεσθε)

Ἡ ὄνομαστὴ σκευασία «Μάκ», τὴν ὁποῖαν πωλοῦν ἀρ κατὰ ἀκριβὰ οἱ μυροπῶλαι, ἡμπορεῖ νὰ κατασκευασθῇ καὶ εἰς τὸ σπίτι ὡς ἑξῆς :

Ἀναμιγνύετε 27 μέρη ἀμίλου ὀρύζης καὶ 73 μέρη μίγ- ματος ἀποτελουμένου ἐξ ἴσων μερῶν ἀπὸ τρυγικὸν ὄξυ καὶ σόδα. Τὰ ἀρωματίζετε ὅπως θέλετε. Κατόπιν τὴν σχημα- τισθεῖσαν πύξιν χωρίζετε εἰς πλακίδια τῶν ὁποίων τὸ μέγεθος ὀρίζει τὸ γούστόν σας. Ἀναλύετε κατόπιν εἰς τὸ ὕδωρ μὲ τὸ ὁποῖον θὰ λουσθῆτε μίαν πλάκην. Θὰ δώσετε θαυμασίον ἀρωμα, ἀλλὰ πρὸ παντὸς ἀνθηρότητα εἰς τὸ σῶμά σας.

Συνταγὴ καλλονῆς

Μία ἀπὸ τὰς ἀλάνθαστους συνταγὰς καλλονῆς εἶνε καὶ ἡ κατωτέρω, τὴν ὁποῖαν ἐδημοσίευσεν κατ' αὐτὰς ἐπαρχιακὴ ἑφημερίς.

- «Λάβε αἰδοῦς παρθενικῆς ὦ κόρη κόκκους δύο, πρόσθετες δὲ τέσσαρας σιγῆς καὶ τρίψον ἐν ἰγδίῳ. Φιλοπονίας πρόσθεσον κατόπιν λίτρων μίαν σεμνοπρεπείας δὲ δραχμὴν καὶ ἀρετῆς οὐγγίαν. Τὸ κράμα τοῦτο ἔγχυσον κατόπιν ἐν φιάλῃ χρυῖ δ' ἔξωθεν καὶ ἔσωθεν καὶ θὰ φανῆς παγκάλῃ Ἀπόφευγε τὴν πλατεῖαν ἵνα βαδίσης τὴν εὐθείαν».

Το ἀληθές εἶνε ὅτι δὲν ὑπογράφεται ὁ συντάξας ἰατρός, κατ' αὐτὸ τὰ φαρμακεία δὲν θὰ δεχθῶν νὰ ἐκτελέσουν τὴν ἀλάνθαστον αὐτὴν συνταγὴν.

(Ἡ καλλονὴ τῆς γυναικὸς)

Ὅπως εἰς ὅλα τὰ πράγματα οἱ Ἀμερικανοὶ φαίνονται φιλοτιμούμενοι νὰ ὀργανώσουν τὴν ζωὴν ἐπὶ τὸ τελειότερον. οὕτω καὶ εἰς τὸ ζήτημα τῆς καλλονῆς ἀναπτύσσονται διὰ ζουσαν ἐπιμέλειαν. Εὐρωπαϊκὸς δημοσιογράφος ὅστις ἐσπούδαζε τὰ ἥθη τῶν Ἀμερικανῶν, παρατηρεῖ, ὅτι αἱ κυραὶ τῆς ἀνω- τάτης τάξεως διεξάγουσιν ἀληθῆ ἀγῶνα ὑπὲρ τῆς καλλονῆς. Βεβαίως καὶ παρ' ἡμῖν ἐν Εὐρώπῃ ἡ μέριμνα περὶ τοῦ κάλλους εἶνε ἀνεπτυγμένη, ἀλλ' αἱ Εὐρωπαϊαὶ γυναῖκες φαίνονται μᾶλλον πεπεισμένοι ὅτι ἀφοῦ ἀπαξ ἔθεσε τὴν σφρα- γίδα τῆς ἡ Φύσις, οὐδὲν πλέον δύναται νὰ πράξῃ ὁ ἄνθρω- πος. Τούναντίον αἱ Ἀμερικανίδες πρὸςβεβούσιν ὅτι ἐκάστη γυνὴ, πλὴν ἐννοεῖται τῶν ἄκρως δυσμόρφων, φέρει ἐν ἑαυ- τῇ ἀρκετὰ στοιχεῖα καλλονῆς. Ἀπ' αὐτῆς ἐξαρτᾶται νὰ καλλιεργῆσθαι καὶ ἀναπτύξῃ ταῦτα.

Ἡ καλλονὴ δὲν προκίπτει ἀφ' ἑαυτῆς, εἶνε τὸ δόγμα τῶν Ἀμερικανίδων. Θέλει βοήθειαν διὰ ν' ἀναδειχθῇ.

Ὅστις ἔχει ἀξίαν καὶ γνωρίζει ν' ἀναδείξῃ αὐτὴν, εἰ διπλὴν ἀξίαν».

Διὰ τοῦτο αἱ Ἀμερικανίδες ἐνωρίτατα ἀρχοῦναι ἐπιμελε- μέναι τοῦ σώματός των καὶ προσπαθοῦσαι νὰ διορθώσιν τὰς τυχόν ἐλλείψεις αὐτῶν.

Ἀπὸ οὐδεμιᾶς οἰκογενείας λείπει ἡ κατ' οἶκον γυμναστικὴ καὶ τὸ λουτρόν. Ὡσαύτως φροντίζουν οὐ μόνον περὶ τῆς κόμης, τῶν ὀδόντων, τῶν χειρῶν, ἀλλὰ καὶ περὶ τοῦ σώ- ματος, τῶν σχημάτων, τοῦ τρόπου τοῦ ὀμιλεῖν.

Ἐξωτερικὸν εὐπρεπές, σνηθίζουσαν νὰ λέγουσιν, εἶναι τόσῳ πολῦτιμον ὄσῳ καὶ ἐντελῆς ὑγεία.

ΙΑΤΡΙΚΑ ΔΕΛΤΙΑ

[Τὸ λεμόνι]

Δὲν εἶνε εὐχερὲς δι' ὄλους νὰ ἀποστειρωθῶσιν με- τὰ τὸ ὕδωρ. Πρέπει ὅμως νὰ λαμβάνεται καὶ κάποια μέρι- μνα διὰ τὴν προφύλαξιν ὀπωσδήποτε ἀπὸ τὴν ἀπει- ρίαν τῶν μικροβίων. Ὁ ὀπὸς τοῦ λεμονίου ἀπεδεί- χθη τὸ ἀριστον τῶν ἐξυγιαντικῶν τοῦ ὕδατος καὶ τῶν τροφίμων, ὅσα ἀπειλοῦν τὴν μετάδοσιν τυφοειδοῦς πυρετοῦ. Στίβετε λοιπὸν λεμόνι παντοῦ καὶ πάντοτε διὰ νὰ ἔχετε κάποιαν ἀσφάλειαν, ὅτι ἀποκρούετε τὸ κακόν.

[Διὰ τὰς τροφὰς]

Ὅλα τὰ δεινὰ τοῦ ἀρθριτισμοῦ καὶ τοῦ λιπώδους πάχους φέρει ἡ πολλὴ τροφή, ἡ κακὴ δίαιτα διὰ τῆς λαίμαργίας καὶ τοῦ λουκουλισμοῦ. Οἱ εἰδικοί κατὰ τοῦ ἀρθριτισμοῦ ἰατροὶ τῆς Γαλλίας δίδουσαν τὴν ἑξῆς συνταγὴν διαίτης.

Τὴν πρωτὰν 322 γραμμάρια γάλα μὲ 16 γρ. ζα- χαριν καὶ 70 γρ. ἄρτου. Τὴν μεσημβριὰν ὀλίγα ὀ- σπρια φρέσκα, 150 γραμ. πατάτες, 260 γραμ. φρού- των καὶ 90 γραμ. ἄρτου. 250 γραμ. ὕδατος μὲ ὀλί- γον οἶνον.

Τὴν ἐσπέραν γάλα ὀλίγον, ὀλίγα φρέσκα χόρτα 6-7 δαμάσκηνα κομπόσταν 56 γραμ. ἄρτου καὶ 250 γραμ. ὕδατος μὲ ὀλίγον οἶνον. Δι' ἀμφοτέρω δὲ τὰ γέμιμα 45 γρ. βουτύρου καὶ 6 7 γρ. ἄλατος. Μὲ ἄλλους λό- γους ἡ νέα δίαιτα ἀπαιτεῖ καὶ ζύγισιν φαρμακευτικὴν ἐντελῶς.

Ἄλλ' οὐκ ἦν ἄλλως γενέσθαι δι' ὅσους θέλουσαν νὰ σωθῶν ἀπὸ τὰ δεινὰ τοῦ ἀρθριτισμοῦ καὶ τοῦ πά- χους ἐκ τῆς πολυφαγίας.

I. ΑΤΡΕΙΑΣ

ΠΡΑΚΤΙΚΑΙ ΓΝΩΣΕΙΣ

[Μαγικὴ βλάστησις]

Θέλετε νὰ ἰδῆτε τὸ περιέργον φαινόμενον ἐνὸς κλώνου οἰουδήποτε ἀναδιδόντος ἀνθη ἐντὸς ὀλίγων μόνον λεπτῶν τῆς ὥρας ; Κάμετε τὴν ἑξῆς πρὸςπα- ρασκευαστικὴν ἐργασίαν.

Εἰς μίαν λίτραν ὕδατος ῥίψατε 8—9 σταγόνας χλω- νοῦ αἰθέρος. Κατόπιν κόψατε κλώνους, πλησιάζου- τας πρὸς τὴν ἀνθησιν, φέροντας δηλονότι ὀφθαλ- μοὺς, βυθίσατε τὰς βράσεις των εἰς τὸ ὕγρον τοῦτο

ΓΝΩΜΑΙ ΚΑΙ ΠΑΡΟΙΜΙΑΙ

- Ἡ κοινωνικὴ τάξις εἶνε γεγονός· τυχαῖον καὶ ὄχι ἀπο- τέλεσμα ἀξίας. (Νεονόατῳ)
- Ἡ εὐθῆμος ἄνθρωπος εἶνε σπανίως δυσκόλῳ καὶ ἐπικινδύνῳ χαρακτήρος. (Ρικκολίνι)
- Σπανίως ὑπόδουλον σῶμα ἐγκλείει ἐλευθέραν ψυχὴν (Παρισὸδ)
- Διαρκῆς εὐτυχία συνοδεύει σπανίως τὴν φαντασίαν καὶ τὴν μεγαλοφυῖαν. (Λατενῶ)
- Ὁ φιλάργυρος σπανίως ἀποθνήσκει ἀνευ δακρύων. (Λαφονταῖν)
- Τὸ πάθος παρασύρει, ἢ λογικὴ ὀδηγεῖ. (Γκριμ)
- Ἡ λογικὴ τελειοποιεῖται, τὸ ἐνστικτικὸν εἶνε ἀμετά- βλητον. (Μποσδὲ)
- Ὁ ἐνθουσιασμός κατορθώνει ἐν μῇ ἡμέρῳ ὅ,τι ἡ λο- γικὴ εἰς πολλοὺς αἰῶνας. (Ἄλμπέρτ)
- Αἱ ἕβρεις εἶνε αἱ δικαιολογίαι τῶν μικρῶν. (Ρουσσὼ)
- Δὲν ζητεῖ τις δικαιολογίας εἰς τοὺς τυράννους· ἡ δύναμις εἶνε πάντοτε τὸ δικαίωμα τῶν νικητῶν. (Ζιλδὲρ)
- Ἡ φρόνησις εἶνε ὁ καρπὸς τῆς σκέψεως καὶ τῆς πείρας. (Σεγκὼρ)
- Ἡ φρόνησις εἶνε ἡ κυβέρνησις τῆς ἐλευθερίας διὰ τῆς λογικῆς. (B. Κουζὲν)
- Ἡ ψυχὴ εἶνε τελεία ὅταν εἶνε ἐντιμος. (Ζανὲν)
- Ὁ γνωρίζων νὰ ἀγαπᾷ γίνεται εὐχαρῆς. (Λεγκραῖν)
- Ὁ μὴ βαρυνόμενος εἶνε πάντοτε νέος. (A. Φὲ)
- Ὁ μὴ λησμονῶν ἠγάπησεν ἀληθῶς. (Γκνζὼ)
- Γυνὴ ἦτις ἐγκατέλειπε τὸν πρῶτον ἐραστὴν τῆς, δὲν θὰ ἀργήσῃ νὰ ἐγκαταλείψῃ καὶ τὸν δευτέρον. (Βαλζάκ)
- Προτιμότερον νὰ διέλθῃ τις τὴν ζωὴν ἀπρακτος ἢ πρᾶκτων μηδαμιά. (Κυρία Λαμπέρ)
- Ὅταν ὁ λαὸς οὐδὲν ἔχει, οὐδὲν κατέχει. (Οὐγγῶ)

ΕΘΝΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

Ἡ ἐθνικὴ Τράπεζα τῆς Ἑλλάδος φέρει ἐντὸς τῶν ἐγγραφέντων εἰς τὸ Ἐθνικὸν Δάνειον 20 ἑκατομμυρίων 5 ο)ο 1907 ὅτι, συνεπεία τῆς ἀδικῆς ἐγγραφῆς 143,500 ὀμολογιῶν, ἦτοι ποσοῦ ὑπερπλησίου τῶν ἐκδοθεισῶν εἰς δημοσίαν ἐγγραφὴν 60,000 ὀμολογιῶν, κινονεῖται, συμφώνως τῷ παρε- πένῳ αὐτῇ ἐκ τοῦ προγράμματος τῆς ἐκδόσεως δι- κασίῳ, τὴν κατανομὴν ὡς ἑξῆς :

- A. Οἱ ἐγγραφέντες ἀπὸ 1—10 ὀμολογίας θέλουσι λαβῆ τὸ δλον τῆς ἐγγραφῆς των.
- B. Οἱ ἐγγραφέντες δι' ἄνω τῶν 10 ὀμολογιῶν θέ- λουσι λαβῆ 45 ο)ο ἐπὶ τῆς ἐγγραφῆς των, κατ' ἐλάχι- στον δὲ ὄρον 10 ὀμολογίας. Πᾶν κλάσμα μιᾶς ὀμολο- γίας δίδει δικαίωμα εἰς μίαν ἀκεραῖαν ὀμολογίαν.

Ἡ καταβολὴ τοῦ ἐκ φράγκων 72 ὑπολοίπου κατ' ὀμολογίαν γενήσεται εἰς τὸ Κατάστημα παρ' ᾧ ἕκα- τὸς ἐνεγράφη, ἀπὸ τῆς 24 Ἀπριλίου 7 Μαΐου μέ- τας τῆς 26 Ἀπριλίου 9 Μαΐου ἔ. ἔ. ἐπὶ παραδόσει τῶν ὀριστικῶν τίτλων. Ἐννοεῖται ὅτι ἐκ τοῦ κατα- λήτου ὑπολοίπου θέλει ἀφαιρεθῆ, τὸ συνεπεία τῆς ἀπονομῆς μικροτέρου ποσοῦ ὀμολογιῶν πλεονάζον- τος κατὰ τὴν ἐγγραφὴν καταβολῆς.

Ἐπὶ τῆς ὡς ἄνω τελευταίας προθεσμίας (26 Ἀ- πριλίου 9 Μαΐου) θέλουσι καταλογισθῆ τὸκοι ὑπερη- γίας πρὸς 6 ο)ο μετὰ δὲ τὴν 1)14 Ἰουλίου 1908 ἢ ἄνευ τῆς δικαιοῦται νὰ προβῇ εἰς τὴν ἐν τῷ Χρημα- τιστικῷ ἐκποίησιν τῶν ὀμολογιῶν τῶν καθυστε- ρουμένων διὰ λογαριασμόν των.

Ἐν Ἀθήναις τῇ 4 Ἀπριλίου 1908

ΑΙ ΠΡΟΟΔΟΙ ΤΟΥ ΕΜΠΟΡΙΟΥ ΕΝ ΚΑΤΑΣΤΗΜΑ ΑΞΙΟΣΥΣΤΑΤΟΝ

Δυνάμεθα νὰ κάμωμεν εὐφημον μνείαν τοῦ κομ- ποῦ καὶ πάντοτε ἄριστα ἐφωδιασμένου καταστήματος Ἰωάννου Κασδὸνῃ 15 ὀδὸς Σταδίου (ἀντικρὸν Βασ. Σταύλων). Τὸ κατάστημα τοῦτο ἰδρυθὲν τὸ ἔτος 1879 ἐπρομήθευσεν καὶ προμηθεύει πάντοτε, τὸν καλαίσθη- τον κόσμον τῶν Ἀθηνῶν καὶ τῶν Ἐπαρχιῶν.

Διὰ τῶν ἐνιαυσίων ἀνὰ τὴν Εὐρώπῃ ταξειδιῶν τοῦ διευθυντοῦ αὐτοῦ, εἶνε πάντοτε ἐνήμερον τῶν τελευ- ταίων νεωτερισμῶν. Ἀπ' ἀρχῆς τῆς συστάσεώς του τὸ κατάστημα τοῦτο εἶχεν ὡς ἀρχὴν, νὰ ἐφοδιάζεται μὲ τὰ προϊόντα τῶν ἀρίστων ἐν Εὐρώπῃ ἐργοστασίων. Δι' αὐτὸ αἱ ὀνομαστότεροι εὐρωπαϊκαὶ Marques παρε- λαύουσαν ἐν αὐτῷ ἀδιακόπως. Ἐν αὐτῷ πωλοῦνται πάντοτε τὰ καλαίσθητα καπέλα τῶν ἀγγλικῶν κατα- στημάτων Lincoln et Bennett καὶ ἑλγν et Co. Ἐπίσης τῶν δύο ἀρίστων ἐν Βιέννῃ ἐργοστασίων Habig καὶ Heinrich Jta. Ἐπίσης τὰ ἐλαφρότατα καπέλλα Edredon τοῦ Γάλλου κατασκευαστοῦ Rouss let, ὡς καὶ τὰ κομψὰ μαλακὰ καπέλλα τοῦ παγκοσμίου φήμης ἐργοστασίου Borsalino. Τὰ πωλούμενα ἐν τῷ καταστήματι χειρό- κτια προέρχονται ἐκ τῶν πρώτης τάξεως ἐργοστα- σίων Vallier τῆς Grenoble, Zacharias τῆς Βιέννης καὶ Ranniger τοῦ Altenbourg. Καὶ τὰ λοιπὰ δὲ ἀνδρικά εἶδη ὅτινα πωλεῖ τὸ κατάστημα, ἦτοι λαίμοδετες, ὑπο- κάμισα, φαντῶν, κάλτσες, ὀμπρέλες, μαστοῦνια, φανέ- λες, κομβία εἶνε πάντοτε μὲ καλαισθησίαν διαλεγμένα.

Η ΜΑΓΕΙΡΙΚΗ ΤΗΣ ΟΙΚΟΚΥΡΑΣ

ΦΑΓΗΤΑ

[Ομελέτα με σπαράγγια]

Παίρνομεν τὰς κορυφὰς ἀπὸ ἑνα δεμάτι σπαράγγια καὶ τὰς τηγανίζομεν μὲ ὀλίγον βούτυρον. Κτυπῶμεν 6 ἕως 8 αὔγα εἰς μίαν λεκάνην, ρίπτομεν πιπέρι, ἄλας καὶ τὰ βάζομεν νὰ ψηθῶν εἰς τὴν γράνι μὲ τὰ σπαράγγια. Ἄμα εἶνε ἔτοιμα τὴν διπλώνομεν καὶ τὴν σεβρίζομεν.

[Κολοκυθάκια με τυρί]

Τσιγαρίζομεν ὀλίγα κρομμύδια, ρίπτομεν 1 ὄκα κολοκυθάκια ἀφοῦ τσιγαρισθῶν ρίπτομεν ντομάτα καὶ νερό. Ἄμα κοιντεῦν νὰ βράσουν τότε ρίπτομεν καὶ 50 δρ. τουλουμοτύρι τριμμένον.

[Μπιζέλια Ἀθηναϊκά]

Καθαρίζομεν τὰ μπιζέλια, βγάζομεν ταῖς κλωσταῖς των, τὰ βάζομεν εἰς μίαν κατσαρόλαν καὶ ἀφθονον νερό τὸ ἀνάλογον ἄλας, καὶ τὰ βάζομεν εἰς δυνατὴν φωτιὰ νὰ βράσουν.

Ἄμα εἰτοιμασθῶν, τὰ στραγγίζομεν, τὰ βάζομεν μὲ ὀλίγον φρέσκο βούτυρο νὰ ψηθῶν καὶ ἔχομεν ψωμάκια τηγανισμένα καὶ τὰ σεβρίζομεν εἴτε ὡς γαρνιτούρα, εἴτε ὡς χόρτον.

[Ψαρόσουπα]

Καθαρίζομεν δύο μικρὰ μπαμπούγια, ἕνα σκορπιό, δυὸ-τρεις μαρίδες, δύο κρομμύδια, σέλινον, πατάτες, ἄλατι, πιπέρι, λάδι 2 κουταλιὰς τῆς σούπας.

Ἀφοῦ βράσουν καλὰ, τὰ περνῶμεν ἀπὸ τὸ τρυπητὸ ρίπτομεν ρῆξι καὶ εἰτοιμάζομεν αὐγολέμονον.

ΓΑΥΚΙΣΜΑΤΑ

[Λεμονάκια γλυκὰ]

Παίρνομεν 100 λεμονάκια, τὰ καθαρίζομεν ἐσωτερικῶς μὲ ἕνα μαχαιράκι τὰ ζεματοῦμεν εἰς νερό διὰ νὰ μαλακώσουν, τὰ στραγγίζομεν μέσα εἰς νερό κοῦο τὸ ὁποῖον ἀλλάζομεν κάθε τέταρτον τῆς ὥρας.

Αὐτὸ γίνεται ἐπὶ μίαν ὥραν ἀφοῦ κρυώσουν καλὰ, τότε τὰ ρίπομεν 3 ἕως 5 ἡμέρας ἀλλάζοντες τὸ νερό δυὸ-τρεις φορές κάθε ἡμέραν. Ἐτοιμάζομεν σιρόπι ἀπὸ 1 1/2 φιάλα 2 ὀκάδας ζάχαρι σχεδὸν δέκατον καὶ τὰ βάζομεν μέσα ἐπάνω εἰς τὴν φωτιὰν νὰ πάρουν μίαν ὥραν βράσει. Τὰ ἀποσύρομεν καὶ τὰ ἀφίνομεν ὅλην τὴν νύκτια νὰ χύσουν τὸ νερό τους.

Τὴν δευτέραν ἡμέραν τὰ βάζομεν πάλιν νὰ βράσουν καὶ τὰ δένουμεν.

[Κουλουράκια]

Παίρνομεν 300 δρ. ἀλευρι ἀγῆνη τριεστίνικο, 50 δρ. καλὸ λάδι, πολὺ καλὸ, 50 δρ., ζάχαρι φιλοκομμένη, 125 δρ. κονικ καὶ εἰς τὴν ἀκορν τοῦ κουταλιοῦ τοῦ γλυκοῦ Ἀμονιακ.

Δουλεύομεν ὀλίγον τὸ λάδι μὲ τὸ ἀλευρι, ρίπτομεν τὸ ἀλευρι καὶ τὸ κονικ, ὀλίγον ἄλας καὶ τὸ ἀμνιακ λυαμένον ἐντὸς ὀλίγου κονικ. Τὰ δουλεύομεν ἐπὶ μίαν ὥραν ἐπλάθομεν καὶ τὰ στέλλομεν εἰς τὸν φούρον.

ΜΙΚΡΟΙ ΔΙΑΓΩΝΙΣΜΟΙ

ΑΙΝΙΓΜΑΤΑ ΚΑΙ ΑΣΚΗΣΕΙΣ

1. Παιδί τις ἔχει ἡλικίαν τριπλασίαν τῆς τοῦ υἱοῦ του. Ἄμα εἶνε ἡ ἡλικία τοῦ πατρὸς θὰ εἶνε διπλασία τοῦ υἱοῦ καὶ ποίαν ἡλικίαν ἔχει ἐπὶ τοῦ παρόντος;

2. Τοῦ κατωτέρου πίνακος εὐρὲ συνήθη τινὰ παροιμίαν

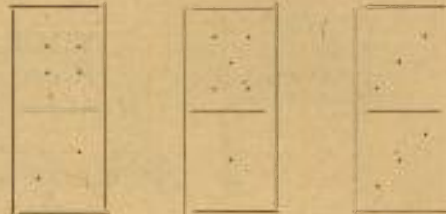
1.3.7.7.			8.
8.9.10.			
2.2.6.			
8.10.10.			
1.3.6.	1.3.8.	1.1.	
9.10.	9.10.		
2.	1.5.	2.7.	
6.7.10.	4.	2.5.10.	
10.			
	6.		

3. Ἐπιπέδιος.— Τὰ μὲν 24 τετραγώνια ὀριζοντίως ἐκείνηνα παριστάνουσι τὰ 24 γράμματα τοῦ ἀλφαβήτου. Ἄρα ἐν αὐτοῖς ἀριθμοὶ τὴν τάξιν, ἣν κατέχει ἡ λέξις ἐπὶ τὴν ἠρητομένη παροιμίαν.

4. Πάβε τρία κόκκαλα τοῦ δομινὸ, ὧν ἕκαστον νὰ

ἔχη τὸν αὐτὸν ἀριθμὸν πόντων, πρόσθεσον τοὺς μικροτέρους ἀριθμοὺς ἕκαστου. τὸ δὲ ἐντεῦθεν ἀθροισμα πολλαπλασιάσον διαδοχικῶς ἐπὶ τοὺς τρεῖς μεγαλειτέρους ἀριθμοὺς.

(Ἐπιπέδιος λ. χ. ὅτι τὰ τρία κόκκαλα εἶνε τὰ ἐπόμενα.

Κατὰ τὰ ἀνωτέρω πρόκειται νὰ πρόσθεσης τὰ 2, 1, 3, τὸ δὲ ἀθροισμα αὐτῶν 6 νὰ πολλαπλασιάσης ἐπὶ 4, τὸ ἐντεῦθεν γινόμενον ἐπὶ 5 καὶ τοῦτο ἐπὶ 3, ἐξ ὧν θὰ ἔχῃς ἕν τελευταῖον γινόμενον).

2ον Λάβε ἔπειτα τρία ἄλλα κόκκαλα τοῦ δομινὸ, ὧν ἕκαστον νὰ ἔχη πάλιν τὸν αὐτὸν ἀριθμὸν πόντων, κα κάμε ἐπ' αὐτῶν τὰς ἀριθμητικὰς πράξεις.

3ον Ἐκ τῶν δύο τελευταίων γινόμενων ἀφαίρεσον τὸ μικρότερον ἀπὸ τοῦ μεγαλειτέρου, ἡ δὲ διαφορά ἔστω 360.

Ποῖα εἶνε τὰ ἐξ κόκκαλα, τὰ ὁποῖα μόνα δύνανται νὰ δώσωσι τὸ ἐξαγόμενον τοῦτο;

MOT CARRÉ

Mon premier, quand il est sincère,
De tous les biens est le plus précieux ;
Qui voyage sur l' onde amère
Voit mon second au loin toucher les cieux ;
Mon dernier, s'il ne se modère,
Peut quelquefois devenir furieux.

Ἐπειδὴ πολλοὶ ἐκ τῶν λυτῶν τῶν προηγουμένων ἀσκήσεων ἀπέστειλαν τὰς λύσεις ὅτε πλέον ἀποδοτὸ τὸ τεῦχος ἀπεφασίσαιμεν νὰ δημοσιεύσωμεν εἰς τὸ προσεχὲς τὰ ὀνόματα τῶν λυτῶν τῶν ἀσκήσεων τοῦ τεύχους τούτου καὶ τοῦ προηγουμένου.

Ὅπως δὲ ὀρισθῶσι καὶ χρηματικὰ βραβεῖα ἀπεφασίσαιμεν κατὰ τὸ ἐν Ἐνδρώπῃ κρατοῦν σύστημα νὰ ὀρίσωμεν, ὅπως ἕκαστος μετέχων τοῦ διαγωνισμοῦ καὶ ἀξίων νὰ δημοσιεύηται ἐν περιπτώσει τὸ ὄνομα αὐτοῦ μεταξὺ τῶν λυτῶν, νὰ πέμπῃ μετὰ τῆς λύσεως καὶ ἐν εἰκοσάκκιον γραμματόσημον. Τὰ ὀνόματα τῶν λυτῶν θὰ τίθενται εἰς κληρωτίδα καὶ θὰ λαμβάνωσι δι' ἑαυτὴν λύσιν ὁ πρῶτος δραχμὰς 10 καὶ ὁ δεῦτερος 100 εἰκονογραφημένα ταχυδρομ. δελτάρια.

Ὁ θέλων νὰ μετάσχη εἰς πλείονας τῆς μιᾶς λύσεις καὶ ἐπομένως εἰς πλείονα βραβεῖα ὀφείδει νὰ πέμπῃ ἰσορῆματα δεκάλεπτα ἀμεταχείριστα γραμματόσημα.

Ἀπὸ τοῦ προσεχοῦς τεύχους καταρτισθείσης ἐιδικῆς ὑπηρεσίας διὰ τὰς «Ὀικογενειακὰς ἐπιπέδιος» τοῦ Παραρτήματος τῶν «Ἀθηνῶν» θὰ εὐρυνθῇ καὶ ὁ κύκλος τῶν ἀσκήσεων καὶ θὰ ἐπισηματοποιηθῇ ἀνώτερος καὶ πρωτοτυπώτερος ὄλων τῶν ἐν Ἐνδρώπῃ ὁμοίας φύσεως διαγωνισμῶν.

Λύσεις γίνονται δεκταὶ μέχρι τῆς 24 τοῦ τρέχοντος μηνὸς Μαΐου.

ΘΑΝΟΣ Λ. ΑΡΓΥΡΟΠΟΥΛΟΣ

Ἴατρος

εἰδικῶς ἐπὶ τετραετίαν ἐν Παρισίοις σπουδάζας

Νοσήματα Μεταδοτικά, Δερματικά καὶ τοῦ τριχωτοῦ τῆς κεφαλῆς.

Τελειοτάτη Κλινικὴ ὁδὸς Βουλῆς ἀρ. 4
10—12 π. μ. καὶ 4—6 μ. μ.

Ο ΛΑΡΥΓΓΟΛΟΓΟΣ - ΩΤΟΛΟΓΟΣ

ΙΑΤΡΟΣ Μ. ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΣ

Τέως chef-de-clinique τῆς ἐν Παρισίοις κλινικῆς τοῦ καθηγητοῦ κ. Fauvel.

Εἰδικὸς νοσημάτων Ἰαρυγγοσ, Ὠτων, Ρινός, Λαιμοῦ.

Τελειοτάτη Κλινικὴ παρὰ τὴν πλατείαν Ἁγίου Γεωργίου ἀριθ. 4, ἀντικρῶ τῆς Ἐκκλησίας καὶ τοῦ Συλλόγου Παρνασσῶ.

Ἦραι ἐπιπέδιος 10—12 καὶ 3—8
Πλατεία Ἁγ. Γεωργίου ἀρ. 4.

ΑΥΤΟΚΡΑΤΟΡΙΚΗ ΒΑΣΙΛΙΚΗ ΠΡΟΝΟΜΙΟΥΧΟΣ

ΑΣΦΑΛΙΣΤΙΚΗ ΕΤΑΙΡΙΑ ΠΥΡΟΣ ΚΑΙ ΖΩΗΣ Ο ΑΥΣΤΡΙΑΚΟΣ ΦΟΙΝΙΣ

ΙΔΡΥΘΕΙΣΑ ΤΩ 1860—ΕΔΡΑ EN BIENNE

Κεφάλαια ἐταιρικά καὶ ἀποθεματικά Πυρός—Ζωῆς κορῶνναι 84,000,000

Ἐνεργεῖ ἀσφαλείας κατὰ πυρκαϊὰς ἐπὶ οἰκοδομιῶν, ἐπιπέλων, ἐμπορευμάτων κλπ.—Κλάδος Ζωῆς: Πολλοὶ καὶ ποικίλοι ἀσφαλιστικοὶ συνδυασμοί, ἀσφάλιστρα καὶ ὄροι λίαν συμφέροντες, ἀνεπίδεκτοι συναγωνισμοῦ.—Ἡ μόνη Ἐταιρεία ἣτις ἐγγυᾶται ἐν τοῖς συμβολαίοις τῆς ὡς ἐλάχιστον ὄριον μικτοῦ τόκου 3 οο.—Δάνεια ἐπὶ τῶν συμβολαίων τῆς.—Τὰ συμβόλαια ἑλληνιστί.

Εἰδικὴ Διεύθυνσις διὰ τὴν Ἑλλάδα, Κρήτην κλπ. ἐν Ἀθήναις ὁδὸς Σταδίου 6
Διευθυντῆς Ζ. Πασχάλιγγος Διηγήτορος

Ν. Γ. ΛΥΜΠΕΡΟΠΟΥΛΟΣ

ΟΔΟΝΤΟΪΑΤΡΟΣ

46 — Ὀδὸς Ἐρμού — 46

Ἀνώδυνος ἐξαγωγή ὀδόντων.—Ἐμφράξεις αὐτῶν διὰ χρυσοῦ, πλατίνης, ἀμαλγάματος κ.τλ.—Καθαρισμὸς ὀδόντων διὰ τῆς ἠλεκτρομηχανῆς—Τεχνητοὶ ὀδόντες ἀπαρμιλλοῦ φυσικότητος.—Τεχνητὰ κορῶνναι ἐκ χρυσοῦ, ὡς καὶ βιδωτοὶ ὀδόντες σπηρεζόμενοι ἐπὶ τῶν φυσικῶν ριζῶν.

9—12 π. μ. καὶ 2—6 μ. μ.

ΙΟΝΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ LIMITED

ΙΔΡΥΘΕΙΣΑ ΤΩ 1839

ΕΔΡΑ ΕΝ ΛΟΝΔΙΝΩΙ — ΓΕΝ. ΔΙΕΥΘΥΝΣΙΣ ΕΝ ΕΛΛΑΔΙ, ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

ΥΠΟΚΑΤΑΣΤΗΜΑΤΑ

Ἐν Ἀλεξανδρείᾳ, Κερκύρα, Κεφαλληνία, Ζακύνθος, Πάτρας, Πειραιεῖ, Τριπόλει
Πρακτορεῖον: ἐν Ναυπλίῳ

ΣΥΜΦΩΝΗΤΑ ΚΑΤΑΘΕΣΕΩΝ

Εἰς Τραπεζογραμμάτια

2 1)2 0)0	ἔτησίως	ἐπὶ ἀποδόσει	εἰς πρώτην ζήτησιν	διὰ ποσὰ μεχρι δρ. 100.000
1)2 0)0	»	»	»	» πέραν τῶν »
3 0)0	»	»	μετὰ 3 μῆνας	
3 1)2 0)0	»	»	» 6 »	μέχρι 2 ἐτῶν
4 0)0	»	»	» 2 ἔτη	» 4 »
4 1)2 0)0	»	»	» 4. »	καὶ ἐπέκεια.

Εἰς Χρυσὸν

3 0)0	ἔτησίως	ἐπὶ ἀποδόσει	εἰς πρώτην ζήτησιν
3 1)4 0)0	»	»	μετὰ 6 μῆνας
3 1)2 0)0	»	»	» 1 ἔτους
4 0)0	»	»	» 2 ἔτη καὶ ἐπέκεια.

ΤΙΤΛΟΙ ΠΡΟΣ ΦΥΛΑΞΙΝ

Ἡ Ἴονικὴ Τράπεζα Limited δέχεται τίτλους πρὸς φύλαξιν ἀντὶ ἐλαχίστου δικαιώματος φυλάκτρον 1)4 0)0 ἔτησίως (ἐλάχιστον ὄριον (Δρ. 1) ἐπὶ τῆς ἀξίας τῶν τίτλων ὑπολογιζομένης εἰς τὴν τρέχουσαν τιμὴν τῆς ἡμέρας τῆς καταθέσεως.

ΔΡΟΜΟΛΟΓΙΟΝ

ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΑΤΜΟΠΛΟΪΑΣ

“ΓΟΥΔΗ,,

ΑΝΑΧΩΡΗΣΕΙΣ ΕΚ ΠΕΙΡΑΙΩΣ

ΔΕΥΤΕΡΑΝ ΤΕΤΑΡΤΗΝ	ΩΡΑΝ 8 Μ. Μ.	Διὰ Σύρον, Τήνον καὶ Μύκονον.
	» 7 Π. Μ.	Δι' Αἴγινα, Μέγαινα (κατὰ τὸ θέρος), Πόρον, Ὑδραν, Σπέτσας, Χέλιον, Λεωνίδιον, Ἄστρος καὶ Ναύπλιον.
ΤΕΤΑΡΤΗΝ ΤΕΤΑΡΤΗΝ	Μεσημβρίαν	Διὰ Μήλον, Ἡράκλειον, Ρέθυμνον καὶ Χανία.
	ΩΡΑΝ 7 Μ. Μ.	Διὰ Λαύριον, Ἀλιβερίου, Χαλκίδα, Λάρυμνα, Αἰδηψὸν (κατὰ τὸ θέρος), Λίμνην, Ἀταλάντην, Στυλίδα, Ὠρεοῦς, Βόλον καὶ Ἄλμυρον.
ΤΕΤΑΡΤΗΝ	» 8 Μ. Μ.	Διὰ Καψάλιον, Ἐλνὰ, Γύθειον, Γερολιμένα, Λιμένιον, Σελίνιτσαν, Καρδαμύλην, Καλάμας καὶ Νησίον.
ΠΑΡΑΣΚΕΥΗΝ	» 7 Μ. Μ.	(Διὰ τοῦ Ἰσθμοῦ). Διὰ Πάτρας, Μεσολόγγιον, Κυλλίνην, Ζάκυνθον, Κατάκωλον, Κυπαρισσίαν, Ἄγ. Κυριακὴν, Μάραθρον, Πύλον, Μεθώνην, Κορώνην, Νησίον, Καλάμας, Καρδαμύλην, Σελίνιτσαν, Λιμένιον, Γερολιμένα, Γύθειον καὶ Πειραιῶν.
ΣΑΒΒΑΤΟΝ	» 7 Μ. Μ.	Διὰ Χαλκίδα, Αἰδηψὸν (κατὰ τὸ θέρος), Βόλον, Θεσσαλονίκην, Δαρδανέλλια, Δεγαγάτες καὶ Κωνσταντινούπολιν.

ΕΚΑΣΤΟΝ ΜΗΝΙΑΙΟΝ ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

Πωλούμενον χωριστὰ τιμᾶται:

Ἐν τῷ Ἐσωτερικῷ δραχ. 2 καὶ ἐν τῷ Ἐξωτερικῷ φρ. χρ. 2.50

Ἐλεύθερον ταχυδρομικῶν τελῶν